

ספר

עין יעקב

חלק שלישי

אגרות בבלי וירושלמי עם בירש"י והחרושים
שבאו בו כבל אשר נדפסו כמה פעמים.
ובחוספת מעלות המים.

(א) נדפסו בשלימות לא אחת כל כס,
יתענגו הרואים.

(ב) הוגהו מכל הטעיות והשכושים בשקידה
רבה.

(ג) ציונים והגהות ככל אשר נדפסו בספרי
ע"י הגדולים.

(ד) הגהות הב"ח על אגרות.

22165

459A
16497

תניא

* איש אמו ואביו תיראו וגו' יכול אמר לו אביו א
 היטמ' או שאמ' לו אל החזיר יכול ישמע לו ת"ל ו
 איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו כולכם ויקד' יס
 חייבין בכבודי תניא יכול יהא בנין בה"מ דוחה
 שבת ת"ל * את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו ס
 כולכם חייבין בכבודי תניא יכול יתיירא אדם
 מבית המקדש ת"ל את שבתותי תשמורו ומקדשי
 תיראו נאמרה שמירה בשבת ונאמרה מורא במקדש
 מה שמירה האמורה בשבת * לא משבת אתה ס
 מתיירא אלא ממי שהזהיר על השבת אף מורא ע"ז
 האמורה במקדש לא ממקדש אתה מתיירא אלא ממי
 שהזהיר על המקדש. ואיוו היא מורא מקדש לא
 יכנס אדם בהר הבית במקלו במנעלו באפונדתו
 ובאבק שעל רגליו ולא יעשנו קפנדריא ורקיקה
 אמר לו אביו לכהן: היטמא צניח הקצרות להשיב אנדה או
 שהיתה עומדת צקן ואמר לו אל תקזיר: יכול ישמע לו
 ת"ל איש אמו ואביו תיראו וילפינן לאו דטומאה ולא דהצנת
 אנדה מלאוי דצנת: נאמרה שמירה בשבת ומורא במקדש
 והקיסן הכתוב בפסוק אקד: לא משבת אתה מתיירא דלא
 כתיב ציה מורא: באפונדתו ארכקי שאזר צמתניו: קפנדריא
 לקלר הלובו שלא להקיף ויכנס צפתק זה ויולא צכנגדו ולא לצס
 ענודה אלא לעשות לרכיו:

מק"ו ואין לי אלא בזמן שבית המקדש קיים בזמן שאין בה"מ קיים מנין ח"ל את שבתותי תשמורו ומקדשי היראו מה שמירה האמורה בשבת לעולם אף מורא האמורה במקדש לעולם:

ב משנה ב"ש מתירין את הצרות לאחים וב"ה אוסרין *חלצו ב"ש פוסלין מן הכהונה וב"ה מכשירין נתיבמו ב"ש מכשירין וב"ה פוסלין אע"פ שאלו אוסרין ואלו מתירין אלו פוסלין ואלו מכשירין לא נמנעו ב"ש מלישא נשים מב"ה ולא ב"ה מב"ש. כל הטהרות והטמאות שהיו אלו

יב
ס
ע"נ

מק"ו מפרש בפרק הרוחה מכי אין לבא אל שער המלך בלבוש שק שאינו מאוס ק"ו לרוק שהוא מאוס לפני הקב"ה:

ב"ש מתירין לרת ערוה להתיבס לאקין דליח להו דרשא דלצור: חלצה הלות מן האקין: ב"ש פוסלין מן הכהונה שקליטה קליטה: (וב"ה מכשירין לפי שקליטה שלא לזוך והוי כקוללת סן הנכרי: נתיבמו לאקים: ב"ש מכשירין אותן לכהנים אם נתאלמנו מיבמיהם: וב"ה פוסלין שגבעלו לאסור להם והגבעלה לכסול לה עשאה זוכה והזוכה אסורה לכהונה: לא נמנעו וכו' אע"פ שזכי הלות שכתבמו (לנית) [בנית] שאי ממזרים הם לב"ה שהרי באיסור אשת אק הוו עליהם ואשת אק זכרת ובזי ערוות שהן קייבי כריתות ממזרים הם כדאיתא בפירקין אפילו הכי לא נמנעו ז"ה לישא נשים מנית שאי לפי שהיו מודיעים להם אותן הבאות מן הלות ואומרין דעו שמשפחה זו מלרת ערוה שכתבמו נאים והם היו פורעין:

חמש עשרה פרק ראשון יבמות ג

מטהרין ואלו מטמאין לא נמנעו עושין טהרות
אלו ע"ג אלו ע"כ: וכבר ייתא פירש יותר ואמר
*לא נמנעו ב"ש לישא נשים מכ"ה ולא ב"ה מכ"ש יד
ללמדך שאהבה וריעות נוהגין זה בזה לקיים מה ע"ג
שנ' *האמת והשלום אהבו: זכריה ח

גמרא איכא מ"ד לא עשו ב"ש כדבריהם דהא ג
ב"ה רובא ואיכא מ"ד עשו דכי אולינן בתר סס
רובא היכא דכי הדדי נינהו הכא ב"ש מחדדי טפוי: ע"א
שאלו את ר' יהושע צרת הבת מהו אמר להסד
מחלוקת ב"ש וב"ה והלכה כדברי מי א"ל טון
מה אתם מכניסין ראשי בין שני הרים גדולים בין ע"ג
שני מחלוקת גדולות בין ב"ש וב"ה מתירא אני

שמא ירוצו גלגלתי אבל אני מעיד לכם על שתי
משפחות גדולות שהיו בירושלים משפחת בית
עכמאי מבית צבועים ומשפחת בית קופאי כבן
מקושש שהן בני צרות ומהם כהנים גדולים ושמשו
על גבי המזבח: כנתי' סית
משפחת
דית
כבועים
חוק
עכמאי

בימי ר' דוסא בן הרכינס הותרו צרת הברת ה
לאחין והיה הדבר קשה לחכמים מפני טון

טהרות אלו על גב אלו שהיו משאילין כליהם אלו לאלו:
דכי הדדי נינהו נצממה:

ירוצו כמו ותרין גלגלמו דאנימלך לשון רלון: שהן בני צרות
שנשאו לשוק ככ"ה: בימי ר' דוסא הותרו אסיו של ר'
דוסא שהיה מתלמידי ז"ש התיירן כדמכא לקמן ועשו על פיו

שחכם גדול היה (ווקן) ועיניו קמו מלבא לבית המדרש
 אמרו מי ילך ויודיעוהו אמר להן ר' יהושע אני
 אלך ואחריו מי ר' אלעזר בן עזריה ואחריו מי ר'
 עקיבא הלכו ועמדו על פתה ביתו נכנסה שפחתו
 אמרה לו רבי חכמי ישראל באין אצלך אמר לה
 יכנסו ונכנסו תפסו לר' יהושע והושיבו על מטה
 של זהב אמר לו רבי אמור לתלמידך אחר וישב
 א"ל מי הוא אמ' לו ראב"ע א"ל ויש לו בן לעזריה
 חברנו קרא עליו המקרא הזה *נער הייתי גם זקנתי
 ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם תפשו
 והושיבו על מטה של זהב א"ל רבי אמור לתלמידך
 אחר וישב א"ל ומי הוא א"ל עקיבא בן יוסף א"ל
 אתה הוא עקיבא בן יוסף ששמך הולך מסוף העולם
 ועד סופו שב בני שב כמותך ירכו בישראל (קרא
 עליו מקרא זה *טוב שם משמן טוב) החחילו מסביב
 אותו בהלכות עד שהגיעו לצרת הבת אמרו לו
 צרת הבת מהו אמר להם מחלוקת ב"ש וב"ה הלכה
 כדברי מי אמר להם הלכה כב"ה א"ל והלא משמך
 אמרו הלכה כב"ש אמר להם דוסא שמעתם או בן
 הרכינס שמעתם א"ל חיי רבי סתם שמענו א"ל אח
 ונהנו כן: שחכם גדול היה וסגורים חכמים שהוא התימן:
 קמו עמדו מלראו': א"ל ר' יהושע לר' דוסא רבי אמור לתלמידך
 אחר וישב: דוסא התימן שמעתם אומרים: או בן הרכינס
 בלא דוסא שמעתם: סתם שמענו בן הרכינס סתם ושמנו לא

תכלי לו

קבלתו

חמש עשרה פרק ראשון יבמות ד

קטן יש לי בכור שטן (שנון) הוא ויונתן שמו והוא מתלמידי שמאי והזהירו בו שלא יקפח אתכם בהלכות לפי שיש עמו ש' חשובות בצרת הבת שהיא מותרת אבל מעידני עלי שמים וארץ שעל מדוכה זו ישב חגי הנביא ואמר ג' דברים צרת הבת אסורה עמו ומואב מעשרים מעשר עני בשביעית ומקבלין גרים מן הקרדוים ומן התרמודיים תנא כשנכנסו נכנסו בפתח אחד וכשיצאו יצאו בשלשה פתחים פגע בו בר"ע אקשי ליה ואוקמיה א"ל אתה הוא עקיבא שישמך הולך מסוף העולם ועד סופו אשריך שוכית לשם ועדיין לא הגעת לרועה בקר א"ל ר"ע ואפילו לרועה צאן:

רבי יוחנן וסביא אמרי תרווייהו אין מקבלין גרים ^ס
מן התרמודיים * פליגי בה ר' יוחנן וסביא ^ס

החכר: בכור שטן (שנון) הוא קריף ועומד על שמועתו ^{ע"ב}
ועושה מעשה ואינו שז משמועתו לעשות כרבים: עמו ומואב
ישראל' הדרי' בארץ עמו ומואב שכבש משה מסימון וכתקדשו
נקדושת ארץ ישראל ועכשיו צבית שני צטלה קדושתה חורעין
זה בשביעית ותקכו להם מעשר ראשון ומעשר עני בשביעית
כדמפרש לקמן מפני פרכסת עניים שצ"י שאין להם מה
לאכול בשביעית לפי שצטל לקט שכסה ופאה וצאים שס ונוטלין
שס לקט שכסה ופאה ומעשר עני: ומקבלי' גרים מן הקרדווי'
וכו' ולא אמרינן ממזרים הם מצנות ישראל שצאו עליהם ככרים
דאיכא רבנן לקמן דפסלי: פגע בו יוחנן בר' עקיבא:

4 **המש עשרה** פרק ראשון **יבמות**

חד אמ' משום עברי שלמה וחד אמר מושים בנות
ירושלים ב'שלמא למ"ד מושים עברי שלמה קסבר
נברי ועבר הבא על בת ישראל הולד ממזר אלא
למ"ד משום בנות ירושלים מאי היא פליגי בה רב
יוסף ורב כהנא וחרוייהו משמיה דרבה בר בר
חנה חד אמר י"ב אלפי גברי ושיהא אלפי קשתויי
וחד אמר י"ב אלפי גברי ומנייהו שיחא אלפי
קשתויי בשעה שנכנסו נכרים להיכל הכל נפנו על
כסף וזהב והם נפנו על בנות ירושלים שנא' *נשים
בציון ענו בתולות בערי יהודה א"ר שמואל בר
נחמני א"ר יונתן פסוק זה שר העולם אמרו *נער
הייתי גם זקנתי מאן אמריה אילימא קב"ה מי
איכא זקנה קמיה ואלא דוד אמ"ת מי קשיש
כולי האי אלא ש"מ שר העולם אמרו וא"ר שמואל
בר נחמני א"ר יונתן מ"ד *ידו פרש צר על כל
מתמדיה זו עמון ומואב בשעה שנכנסו נכרים
להיכל הכל נפנו על כסף וזהב והם נפנו על ס"ת
אמרו זה שכתוב בו *לא יבא עמוני ומואבי בקהל

איכה ה
מ"ס לו
איכה א
דכ"ה כג

עברי שלמה שכסאו בנות ישראל מקמת עושרן ודרין סס בקזקת
נכרים וקסבר נברי ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר:
משום בנות ירושלים לקמן מפרש לה בנות ירושלים בקורבנה
שנאו נכרים וכסאוס: ה"ג אלא למ"ד מאוס בנות ירושלים מאי
היא: קשתוי מושכי קשת: נער הייתי אידי דלדכרי' האי קרא
לעיל נקט ל' הכא: שר העולם מלאך:

חמש עשרה פרק ראשון יבמות ה

ה' ישרף באש. *צוה ה' ליעקב סביביו צריו אמ' איכה א
רב כגון הומניא לפום נהרא:

א"ר יהודה אמר רב אסי נברי שקדש בזמן הזה אס
חוששין לקדושו שמא מעשרת השבטים
הוא והא כל דפריש מרובא פריש בדוכתא דקביעי
דא"ר אבא בר כהנא *וינחם בחלת ובהכור נהר ^{ו"נ ימ}
גוון וערי מדי חלת זה *תלואות וחבור זה חדייב ^{ג' הגמ'}
נהר גוון זו גינוק וערי מדי זה חמדן וחברותיה ^{תלון}
ואמרי לה זו ניהר וחברותיה [חברותיה מאן אמר
שמואל כרך מושבי חירקי ודומקיא: פסולי דתרמוד
מצום עבדי שלמה והיינו דאמרי אינשי קבא
רבא וקבא ווטא מנדרר ואזיל לשאול ומשאול
לתרמוד ומתרמוד למישן וממישן להרפניא:

כיצד

פרק שני

איסור קדושה שניות מדברי סופרים ואמאי קרי ו
הומני' לפום נהר' בהומניא הם ומלירין לנכי פיס נהרא אהס
ישראל עכיים:

מעשרת השבטים הוא שנאפו כותית וקסנר דכותית שילדה
מישראל והולד ממזר וקושאין לקידושי ממזר: בדוכתא
דקביעי בני עשרת השבטים וכל קצוע כמסלה על מסלה דמי
והיכא קביעי כדכתי' ויכסם נחלק וקבור: זה חדייב נהר גוון
וכו' מושבי (קשכי וקיקי) [קידקי ודומקיא]:

איסור קדושה זה איך על מה שנאמר במסנה כל שיש בו איסור

לית איסור קדושה אמר אביו כל המקיים דברי חכמים נקרא קדוש אמר ליה רבא וכל שאינו מקיים דברי חכמים קדוש הוא דלא מקרי רשע נמי לא מקרי אלא אמר רבא קדש עצמך במותר לך:

ח אמר רבא רמו לשניות מן התורה מנין שנא' **כא** *כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ אשר לפניכם האל קשות מכלל דאיכא רכורז ומאי נינהו שניות ומאי משמע דהאי אל לישנא דקשה היא דכתיב *ואת אילי הארץ לקח לימא פליגי דר' לוי דא"ר לוי קשה עונשן של מדות יוחר מעונשן של עריות שזה נאמר בהן אל וזה נאמר בהן אלה אל קשה ואלה קשה מאל גבי עריות נמי הא כתיב אלה ההוא למעוטי מדות מכרת אלא מאי הומרייהו הני אפשר בתשובה הני לא אפשר בתשובה רב יהודה אמר מהכא

קדושה קוללת ולא מתיבמת ופירשו צנרתא מאי איסור קדושה שניות וכו': קדש עצמך לעמוד ולהזהר: אף במותר לך להוסיף לך שניות המותרות על העריות כדי שלא תצא לידי עריות האסורות מן התורה: כי את כל התועבות האל גבי עריות כתיב דמשמע כל התועבות הקשות: מכלל דיש רכות וקלות מהן ואסורות: אלה צמדות כתיב כי תועבת ה' אלהיך כל עושה אלה כל עושה עול ומדקאמר יותר משל עריות מכלל דהאל לאו קשה הוא: הא כתיב אלה מכל התועבות האלה וכברתו: עריות אפשר בחקנה כל זמן שלא הוליד ממזר יפרש ממכה

*און וחקר תקן משלים הרכה אמר עולא א"ר קהל' יב
 אלעזר קודם שבא שלמה היתה תורה רומה עירו' פ"ב
 לכפיפה שאין לה אזנים עד שבא שלמה ועשה
 לה אזנים ר' אושעיא אמר מהכא *פרעהו אל חשלי' ד
 חעבר בו שמה מעליו ועבור. אמר רב אשי משל
 דר' אושעיא למה"ד לאדם משמר פרדס משמרו
 מבחוץ כולו משתמר כובפנים שלפניו משתמר
 שלאחריו אינו משתמר והא דרב אשי בדותא
 היא התם שלפניו מיהו משתמר הכא אי לאו
 שניות פגע בערוה גופה רב כתנא אמר מהכא
 *ושמרתם את משמרתי עשו משמרת למשמרתי ויקראים
 א"ל אביו לרב יוסף הא דאורייתא היא דאורייתא
 ופרשו רבנן. כל התורה נמי פרשו רבנן מדרכנן
 וקרא אסמכתא בעלמא:

וימקרט אבל מדות גזל את הרבים הוא ואינו יודע למי יקזור
 ואע"ג דקי"ל יתקן בהם לרבי רבים לאו תאונה מעלייתא היא:
 און לשון אזנים בית אחיזה כדאמר' בעירובין לימד דעת את
 העם דאגמרא צסימני טעמא ואסברה בדמיו גמר חלתא מחלתא
 והזהיר על דברי סופרים כדכתיב ויתר מהמה בני הזהר
 [הזהר] בדברי סופרים יותר מדברי תורה וגזר על השכיות:
 אזנים של קופה לאחזן בהן הקופ' ומשתמרת שלא תפול הכי כמי
 ע"י שכיות מתרסקין מן העריות: פרעהו (הגדילהו) [הגלהו]
 לאיסור והוסיף עליו כדי שלא תעבור זו ל' גדל פרע: ושמרתם
 את משמרתי גבי עריות כתיב:

כב [פיסקא] מי שיש לו בן מ"מ פוטר אשת אביו
 מן הייבום והייבום על מכתו. אמאי קרי
 ע"ג ^{ע"ג} כב ^{ע"ג} כב *ונשיא בעמך לא תאור בעושה מעשה עמך
 כדאמר רב פנחס משמיה דרב פפא בעושה תשוב'
 ה"ג כשעשת תשובה והאי בר תשובה הוא (והתניא)
 קבלת א [והתנין] שמעון בן מנסיא אומר איתו *מעוות לא
 יוכל לתקן זה הבא על הערוה והוליד ממנה ממזר
 השת' מיהא עושה מעשה עמך הוא:

כד ת"ד *והיה הבכור מכאן שמצוה בגדול ליבם
 אשר תלד פרט לאילונית שאינה יולדת יקום
 ע"ש אחיו לנחלה אחת אומר לנחלה או אינו אלא
 לשם יוסף קורין אותו יוסף יעקב קורין אותו יעקב
 נ"ל' ח"א ואמר כאן יקום ע"ש אחיו ונאמר להלן *ע"ש
 אהיהם יקראו בנחלתם מה שם האמור להלן נחלה

בעושה מעשה עמך [והאי אביו לאו עושה מעשה עמך הוא
 שהרי בא על הערוה והוליד ממנה ממזר]: כדאמר
 רב פנחס נכ"ל קומר נקדש: השתא מיהת הואיל וסג עושה
 מעשה עמך הוא וכהי כמי דעונו גלוי (וכיכר) (ויככר) כל זמן
 שמזר קיים מיהו מתעוה וליכך בכלל עושה מעשה עמך הוא:
 מכאן שמצוה בגדול ליבם הכי דריש ולקחה לו לאשה ויבמה
 והיה הבכור המייבם יהיה הנכור: אשר תלד ואתה
 יבמה תהיה ראוי' לילד פרט לאילונית: יקום היבם ע"ש אקיו
 לנחול כקלמו ולא יקלקו אקיו עמו: אחת אומר לנחלה והאי
 יקום יבם משתעי: או אינו אלא נזן שילד לו משתעי שאם

אף שם האמור כאן לנחלה ולא ימחה שמו פרט
 לסרים ששמו מחוי אמר רבא אע"ג דבבל התורה
 כולה אין מקרא יוצא מידי פשוטו הכא אתאי
 גזרה שוה אפיקתיה מפשטה לגמרי:

רבי נחמיה אומ' אח' גרי אריות ואח' גרי חלומות ט
 ואח' גרי מרדכי ואסת' אינם גרי' עד שס

שיהגיירו בזמן הזה בזמן הזה ס"ד אלא אימ' ע"ג
 כבזמן הזה *אע"פ שבכר העלו הלכת בדברי האומ' ונבנ' גי'

כולם גרים הם אפ"ה הנטעו מן הכותיות ונתגיירה
 אסיר לכנסה לכתחילה משום דרב (אישו) [אסי']
 דאמר רב (אישו) [אסי'] *הסר ממך עקשות פה

ולווח שפתים הרחק ממך. ת"ר אין מקבלין גרים
 לימות המשיח כיוצא בו לא קבלו גרים לא בימי
 דוד ולא בימי שלמה א"ר אלעזר מאי קרא

היה שם המת יוסי קורין לו יוסי: אין מקרא יוצא מידי
 פשוטו ואע"ג דדרשינן ליה לדרשא מידי פשוטו מיהו לא כפיק
 לגמרי: ואפיקתיה לגמרי שאין לריך לקרות לבנו כשם אחיו המת
 [והכי גמר לה מרביה]:

גרי אריות כגון כותים דכתיב בספר מלכים וישלח ה' צם את
 האריות וכתגיירו כדכתיב התם בגלות שומרון: גרי חלומות
 בעל קלומות אמר להם להתגייר: מרדכי ואסת' ורבים מעמי
 הארץ מת"הדי': בזמן הזה ס"ד לכל הכי דמקמי הכי לאו גרים
 כינהו כגון כחוראדן וכיולא זו: כבזמן הזה שלא יעשה מקמת
 שררה: ולווח שפתים הרחק ממך דאמו לאמוקיי לקלא קמא:

סעיף כד *הן גור יגור אכס מאותי מי גר אהך עליך יכול מי
גר אהך בעניוהך הוא דעליך יכול אבל אידך לא:

ארבעה אחין

פרק שלישי

י א"ר יצחק כל מועכות של בית רבי תמר שמן
ולמה נקרא שמן תמר ע"ש תמר שמיעכה
ע"כ באצבע והיא הו ער ואונן שלא כדרך שמשו
בשלמא אונן כתיב ביה *ושהת ארצה אלא ער מנ"ל
ארנב"י וימח גם איהו אף הוא באותה מיתה מת.
בשלמא אונן משום לא לו יהיה הורע אלא ער מ"ט
עבר הכי כדי שלא תתעבר והכחיש יופיה:

החורין

פרק רביעי

יא תניא ר"א בן יעקב אומר לא ישא אדם אשה ודעתו
לגרשה משום שנא' *אל תחרוש על רעך רעה:
ע"כ
הן גור יגור הנא להתגייר יגור: אפס מאותי בעיד שאין אני
עמהם יתגייר דהיינו בזמן הזה: מי גר אהך בעניוהך כאשר
אמרתי לך עליך יכול לעולם הנא. יכול יגור כמו על פני כל
אזינו כפל יכול מלדך אלף:

כל מועכות של בית רבי המסירות בתולותיהן באלבנותיהן:
תמר שמן ע"ש תמר שמיעכה באצבע קודם ביאה ופתקה
פתוק והוה לה כשתי ביאות זבביאה ראשונה לא מעברא:

נמשנה היבמה לא תחלוץ ולא תתיבם עד שיש מא
 לה שלשה חדשים וכן כל שאר הנשים ע"א
 לא יתארו ולא ינשאו עד שיהו להן שלשה
 חדשים ופירשונגמרא לא תתיבם שמא יהיה הולד
 בן קיימא וקא פגע באיסור אשת אח וכו':]

פיסקא וכן שאר כל הנשים וכו' בשלמא יבמה מב
 כדאמרן אלא שאר כל הנשים אמאי אמ'

רב נחמן אמר שמואל משום דאמר קרא *להיות נכ"ח
 לך לאלהים ולזרעך אחריו להבחין בין זרעו של
 א' לזרעו של שני מתיב רבא לפיכך גר וגזרת
 צריכין להמתין ג' חדשים הבא מאי להבחין איכא
 הבא נמי איכא להבחין בין זרע שנורע בקדושה
 לזרע שלא נזרע בקדושה:

מה ההוא דאחא לקמיה דרב א"ל כותי ועבד הבא
 על בת ישראל מהו א"ל הולד כשר א"ל
 הב לי ברהך לא יהיבנא לך אמ' ר' שימי בר חייא
 לרב אמרי אינשי גמלא במדי אקבא רקדא

ולזרעך אחריו שאין השכינה שורה אלא על הולדי זרעו מיוחס
 אחריו וה"כ ק"ל בכדריס וברותי חכס המורדים והפושעים
 כי אלו בני ערבוביא: גר וגזרת גר שנתגייר ואשתו עמו לריכ"ס
 להמתין ג' קדשים למרוס זה מזה והכא מאי להנמין איכא הרי
 אין כאן ראשון ושני:

ההוא בן כותי מישראלית: אמרי אינשי גמלא במדי אקבא
 רקדא גמל גדול מרקד במוך קב קטן נד' רגליו במלכות

הא גמלא והא קבא והא מדי ולא רקדא א"ל אי ניהוי
 כיהושע בן נון לא יהיבנא ליה ברתא א"ל אי הוה
 כיהושע בן נון אי מר לא יהיב ליה אחריני יהבי
 ליה האי אי מר לא יהיב ליה אחריני לא יהבי ליה
 לא היה קא אויל מקמיה יהיב ביה עיניה ושכיב
 ואף רב מתנה מורה בה להיתירא ואף ר' יהודה
 מורה בה להיתירא דכו אהא לקמיה דר' יהודה
 א"ל זיל איטמר או נכיב בת מינד וכי אתא לקמיה
 דרבא א"ל או גלי-או נכיב בת מינד:

מו"ה"ר גר ישאל ולא טבל ר' אליעזר אומר ה"ז גר
 שכן מצינו באבותינו שמלו ולא טבלו טבל
 ולא מר ר' יהושע אומר ה"ז גר שכן מצינו באמהות

מדי וגומא: הא קבא והא גמלא והא מדי יבא וירקד לפיכך
 כלומר אתה שהתרת דבר קידוש האמת דצריך ותן לו צמד: לא
 הוה אויל מקמיה איתו בן הכותי דקא"ל הב לי ברתך: זיל
 איטמר [לך] במקום שלא יכירוך ושאי בת ישראל שאלו יכירוך
 לא יתכוה לך אלמא לאו ממזר הוא מדאכשר ליה בת ישראל שהרי
 ממזר מזהר על הכשרה: בת מינד בת ישראל מן הכותי הכשרה
 כמותך אבל ממזרת ושפחה לא תשא אלמא כשר הוא: גלי לא
 לגלות במקום אחר שלא יכירוך ויתנו לך בת ישראל כשרה:

באבותינו שמלו צימי משה כשילאו ממלרים וילאו מכלל
 בני נח לקבל התורה ולקבל פני השכינה: אמהות
 נשותיהם שטבלו כדמפרש לקמן דאם לא טבלו צמה נכנסו תחת
 כפיה השכינה:

החולץ פרק רביעי יבמות ט

שטבלו ולא מלו וחכ"א טבל ולא מל ולא טבל
אינו גר עד שימול ויטבול ר' יהושע נמי נילף מאבות
ור' אליעזר נמי נילף מאמהות וכי תימא וכו':

ת"ר מי שבא ואמר גר אני יכול נקבלנו ת"ל אחד ^ס
במוהזק לך בא ועדיו עמו מנין ת"ל *וכי יגור ע"ג
אחד גר בארצ' *אין לו אלא בארץ בח"ל מנין יקרא יט
ת"ל אחד בכל מקום שאחד א"כ מה ת"ל בארץ מז
בארץ צריך להביא ראיה בח"ל אין צריך להביא
ראיה דברי ר' יהודה וחכ"א בין בארץ בין בח"ל
צריך להביא ראיה:

ת"ר *ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו ^ס
מבאן א"ר יהודה גר שנתגייר בב"ד ה"ו גר ^{רבי} ^א
בינו לבין עצמו אינו גר מעשה באחד שבא לפני
ר' יהודה וא"ל נרגיירתי ביני לבין עצמי א"ל יש
לך עדים א"ל לאו יש לך בנים א"ל הן א"ל נאמן אתה
לפסול את עצמך ואי אתה נאמן לפסול את בניך:
ת"ר גר שבא להתגייר בזמן הזה אומרים לו מה יב
ראית [שבאת] להתגייר אי אתה יודע שישראל ^ס

בזמן הזה דוויים דחופים סחופים ומטורפים ויסורין
בא ועדיו עמו מנין שנאמן: ת"ל וכי יגור מ"מ ולקמן פריך
כיון דעדיו עמו פשיטא ומי נעי קרא: כל מקום שאחד
ולקמן פריך הא אפיקתיה: צריך להביא ראיה שנב"ד כתגייר שמא
נבעוכי מהול הוא ומשום שנא דא"י הוא דקאמר הכי ומסקר:
סחופים שפלים וכפוין כמו סחופי כסא כפיית כלי:

באים עליהם אם אמר יודע אני ואיני כדי מיד
מקבלין אותו * ומודיעין אותו מקצת מצות קלות ^{סס}
ומקצת מצות המורות מ"ט דאי פריש נפרוש דא"ר ^{ע"ג}
חלבו קשים גרים לישראל כספחה דכתיב * ונלוה ^{ישע' יד}
הגר עליהם ונספחו על בית יעקב ומודיעין אותו
עון לקט שכחה ופאה ומעשר עני מ"ט א"ר היא
בר אבא א"ר יוהנן בן נח נהרג על פחות משה
פרוטרה ולא ניתן להשבין * ומודיעין אותו עונשין ^{סס}
של מצות אומרים לו הוי יודע שעד שלא באת ^{ע"א}
למדה זו אכלת חלב אי אתה עווש כרת חללת ^{בגמ'}
שבת אי אתה עווש סקילה עכשו אכלת חלב ^{בבבאורי'}
אתה עווש כרת חללת שבת אתה עווש סקילה ^{כתובים}
ואיני כדאי ואיני ראוי להשתתף בלדתם ומי יתן ואזכה לכך:
דאי פריש [שלא יתגייר: נפרוש] נפרוש ולא איכפת לן:
דאמר מה קשים גרים לישראל כספחה דכתיב ונלוה הגר
עליהם ונספחו על בית יעקב לשון ספחת שאוקוין מעשיהם
הראשונים ולומדין ירא מהם או סומכין עליהם באיסור והיתר:
ומודיעין אותו עון לקט שכחה ופאה שלא יאמרו עניים הללו
הלוקטין פאת שדי גזלים הם ועומד עליהם להרגם כדיניהם
שכני נח הוזהרו על הגזל בסנהדרין ואזהרתן זו היא מיתתן דלא
בעי התראה לפיכך בן נח נהרג על פקוד משה פרוטה דכברי
קפיד על דבר מועט ולכני ישראל הויא סקילה: ולא ניתן
להשבין ואיני נמזרה אלא כהרג דגבי ישראל כתיב והשיב את
הגזלה אשר גזל אבל בני נח אמרינן בסנהדרין אזהרתן זו מיתתן

וכשם שמודיעין אותו עונשן של מצות כך מודיעין
 אורו מתן שכרן אומרים לו הוי יודע שהעה"ב אינו
 עשוי אלא לצדיקים וישראל בזמן הזה אינם יכולים
 לקבל לא *רוב טובה ולא רוב פורענות ואין מרבין
 עליו ואין מדקדקין עליו א"ר אלעזר מאי קראת
 דכתיב *ותרא כי מתאמצת היא ללכת אחת ותחדל
 לדבר אליה אמרה לה אסיר לן חחום שבת *באשר
 תלבי אלך אסיר לן יחוד באשר תליני אלין מפקדינן
 אתרי"ג מצות עמד עמי אסיר לן ע"ו ואלהיך אלהי
 ארבע מיתות נמסרו לב"ד באשר תמותי אמות
 ב' קברים נמסרו לב"ד ושם אקבר מיד ותרא כי
 מתאמצת היא וגו' :

ת"ר *ועשתה את צפרניה ר' אליעזר אומר תקוץ יג

וכיון שעבר על אחד מז' מלות כהרג. לישנא אפריכא מודיעין
 אותו עון לקט שפחה ופאה הואיל והס מקפדין על המזון כ"כ
 כדאמרן דכהרג על פקות משה פרוטה מודיעין אותו עון לקט
 שפחה ופאה שחא יקזור בו מלהתגייר. ולשון זה עיקר דאי משום
 טעמא קמא מאי לשון עון לקט שפחה ופאה יודיעוהו שילקטו
 עניים בצדהו לא רוב טובה לפי שילך הרע מקור אפריה'
 כדאמרינן (בסוטה) [בסוכה דף כג] ושחא תזוז דעתן עלייהו
 ייקטאו: ואין מרבין עליו דברים לאיים עליו שיפרוש: אסיר
 לן יחוד להתיקד עם אחד: ב' קברים אפי' לכסקלי' ולכשרפים
 שהרשיעו בעצירות קמורות ואקד לכהרגים ולכסקקים שאין מיתתן
 קמורה ואינן רשעים כ"כ:

תקוץ אלפרכים קאי ואע"ג דלאו כיוול הוא גזירת הכתוב הוא:

דברי כ"ר עקיבא אומר תגדל. ת"ר *ובכתה את אביה ואת
 אמה *ר' אלעזר [אליעזר] אומר אביה אביה ^סממש
 אמה אמה ממש ר' עקיבא אומר אביה ואמה זו ע"ז
 וכן הוא אומר *אומרים לעץ אבי אחת וגו': ^{ע"כ}
^{י"חיה ב}

תניא ר' חנניה בנו של ר"ג אומר מפני מה גרים
 בזמן הזה מעינים ויסורין באין עליהם מפני
 שלא קיימו שבע מצות שקבלו בני נח. ר' יוסי
 אומר גר שנתגייר בקטן שנולד דמי אלא מפני מה
 מעינין לפי שאין בקיאין בדקדוקי מצות בישראל.
 אבא חנן אומר משום ר' אלעזר לפי שאין עושין
 מאהבה אלא מיראה אחרים אומרים משני ששהו
 עצמן להכנס תחת כנפי השכינת. א"ר אבהו ואי
 תימא ר' חנינא מאי קרא *ישלם ה' פעלך ותהי ^{נות ב}
 משכורתך שלימה מעם ה' אלהי ישראל אשר באת
 לחסות וגו':

תניא שמעון בן עזאי אומר מצאתי מגלת יוחסין
 בירושלים וכתוב בה איש פלוני ממזר מאשת
 איש וכתוב בה משנת ר' אלעזר בן יעקב קב ונקי.
 שלא קיימו ז' מצות צעידן ככר' ועד השתא לא איפרעו מינייהו
 דפורענותן גזוזה להם לעתיד [לנא] חבל כשנתגיירו
 כפרעין מהם כדי למרק עכותם: בקטן שנולד ואינו נענש
 לשעבר: מיראה מיראת גיהנם והפורענות האמור עליהם:
 אשר באת שמהרת ולא אחרת:

משנת ר' אלעזר קב ונקי קב מדה קטנה כלו' במקומו מועטין

החורין פרק רביעי יבמות יא

וכתוב בה מנשה הרג את ישעיה אמר רבא
 מידן דייניה וקטליה אמר ליה משה רבך אמר
 *כי לא יראני האדם וחי ואחה אמרת *ואתה
 אתה' יושב על כסא רם ונשא משה רבך אמר
 *מי כיוי אלהינו בכל קראנו אליו ואחה אמרת
 *דרשו ה' בהמצאו (קראוהו). משה רבך אמר *את
 מספר ימיך אמלא ואחה אמרת *והוספתי על ימיך
 חמש עשרה שנה אמ' ישעיה ירענא ביה דלא מקבל
 מה דאימא ליה ואי אימא ליה לישווייה מזיד אמר
 שם איבלע בארזא אתויה לארזא ונסרוהו כי מטא
 להדי פומאנח נפשיה משום דאמר *ובחוך עם טמא
 שפתים אנכי יושב מ"מ קשו קראי אהדדי ואראה את
 ה' ברחמיא כל הנביאים נסתכלו באספקלריא שאינה
 מאירה משה רבינו נסתכל באספקלריא המאירה.
 הוא נזכר במעשה או נבדל ונקי בכל מקום שזכר הלכה
 כמותו: מידן דייניה נכניא שקר: בהמצאו משמע פעמי'
 שאינו מלוי: אמלא לאו לשון תוספת אלא משלים ולא יותר:
 ירענא ביה במעשה דלא מקבל תירוץ דטעמא דקראי לא קטיל
 לי ואי אימא ליה ולא יקבל ואזויה מזיד בהריגתי דעכשו סבור
 הוא להרגני בדין מוטע שאצטק מפניו: כי מטא נרגא: להדי
 פומא דישעיה נסרוה לפומיה וכן כפשיה ומסוס הכי איענש
 לכסורי פומיה מסוס דקרינהו לישראל עם טמא שפתים מדעתו
 שלא ליה לוי הקב"ה ולא מקמת תוכחה דכתיב ואומר [אוי לי כי
 נדמית] וגו': נסתכלו באספקלריא שאינה מאירה וכסבורי'
 לראות ולא ראו: משה נסתכל באספקלריא המאירה וידע

שמות לג

ישעיה ו

דברי ד

ישעיה כה

שמות כג

ו"ב ב

ישעיה ו

יטע' כח *דרשו ה' בהמצאו הא ביחיד הא בצבור
 ויחיד אימת אמר רב נחמן אמר רבה בר אבהו
 אלו עשרה ימים שכין ר"ה ליה"כ. את מספר ימך
 אמלא. תנאי היא דהניא את מספר ימך אמלא
 ג *אלו שני דורות זכה משלימין לו לא זכה פוחתין
 לו דברי ר' עקיבא וחכמים אומרים זכה מוסיפין
 לו לא זכה פוחתין לו אמרו לו לר' עקיבא הרי
 הוא אומ' והוספתי על ימך חמש עשרה שנה אמ'
 להם משלו הוסיפו לו תדע שהרי נביא עומד ומתנבא
 ח"ט יג *הנה בן נולד לבית דוד יאשיהו שמו ועדיין לא
 נולד מגשה. ורבנן מי כתיב נולד מחזקיה לבית
 דוד כתיב אי מחזקיה נולד אי מאינש אחרינא:

הבא על יבמתו פרק ששי

טז תניא *וכל אשר יודעת איש בראויה ליבעל
 ד שלא ראהו בפניו: שני דורות שנים שפוסקין לאדם בשעת לידתו:
 זכה מוסיפין לו והאי אמלא לשון מוספת הוא: משלו הוסיפו
 לו אלא שמתקלה היו רוצין לפקות משניו: תדע שמתקלה כשנולד
 פסקו לו כל אותו מוספת: שהרי הנביא נתכבד בימי ירבעם
 שנים הרבה קודם הנה בן נולד לבית דוד יאשיהו שמו ובשעת
 קוליו של חזקיהו עדין לא נולד מכשה שמענו ילא יאשיהו והוי אומר
 בשעת קוליו גזרו לפקות משניו וכשזכה השליטו לו:
 בראויה ליבעל אע"פ שלא כבעלה:

הבא על יבמתו פירק ששי יבמות יב

הכתוב מדבר אתה אומר בראויה ליבעל או
 אינו אלא נבעלה ממש כשהוא אומר וכל הטף
 בנשים אשר לא ידעו וגו' הוי אומר בראויה ליבעל
 הכתוב מדבר. מנא ידעי א"ר (חנא) (הונא) בר
 ביזנא א"ר שמעון חסידא העבירום לפני הציץ כל
 שפניה מוריקות בידוע שהיא *ראויה ליבעל כל
 שאין פניה מוריקות בידוע שאינה ראויה ליבעל א"ר
 נחמן *סימן לעבירה הדרוקן כיוצא בדבר אתה
 אומר *וימצאו מיושבי יבש גלעד ארבע מאות
 נערה בתולה אשר לא ידעה איש למשבב זכר מנא
 ידעי א"ר כהנא הושיבה על פי הבית של יו
 בעולה ריחה נורף בתולה אין ריחה נורף. ונעבירנה
 לפני הציץ א"ר כהנא ברית דרב נחן *לרצון להם
 כתיב לרצון ולא לפורענות אי הכי במדין נמי אמ'
 רב אשי להם כתיב להם לרצון ולא לפורענות
 לנכרים אפילו לפורענות:

והוא
 דלכ"ה
 יותר ונ'
 נכלאין
 כפתימות
 ונ' הרי"ף
 שבת לנ
 אפסטי'כא

שמות כח

רבי שמעון בן יוחאי אומר *קברי נכרים אינם יז
 מטמאים באהל שנאמר *ואתן צאני צאן סס
 כשהוא אומר וכל הטף בנשים אשר לא ידעו החיו הא אשה
 אע"פ שלא ידע' הונו הוי כראוי ליבעל קא משתעי קרא פניה
 מוריקות כס היה: הדרוקן פניהם מוריקות של עוברי עבירה:
 מאנשי יבש גלעד צימי פלגש בגבעה שבהנו כל אנשי יבש
 גלעד לפי שלא נאו להלכס בשבט צימן כשאר אקיהם והקיו כל
 שלא נבעלה וכתכוס לכותר' משבט צימן לכאס:
 אין מטמאין את המאהיל עליהם:

א
 יחזקאל לד
 עקיד' ע"ח

מרעיתי אדם אתם אחם קרויין אדם ואין עכו"ם
קרויין אדם:

ס מתני' מעשה ביהושע בן גמלא שקידש למרתא
בת בייתוס ומינתו המלך להיות כהן גדול
וכנסה וכו': גמ' מינתו אין נתמנה לא אמר רב
יוסף קטיר קחוינא הכא דא"ר אסי תרקבא דדינרי
עיילה ליה מרתא בת בייתוס לינאי מלכא עד
דמוקי ליה ישע בן גמלא בכהנא רברבא:

יח תניא אין בתולה אלא נערה וכן הוא אומר *והנערה
ט טובת מראה מאד בתולה:

ע"ג אמר רב נחמן אמר שמואל אע"פ שיש לו לאדם
כמה בנים אסור לעמוד בלא אשה שנא'
יט *לא טוב היות האדם לבדו *תניא *שלישה דברים
ס עשה משה [מרעחו] והסכימה רעתו לדעת המקו'
כדל' ג פירש מן האשה ושבר הלוחות וכו':

סב תניא ר' נתן אומר ב"ש אומרים ב' זכרים וב'
ס' ד"ג נקבות וב"ה אומר זכר ונקבה אמר רב הונא
מאי טעמא דר' נתן אליבא דב"ש דכתיב *ותוסף
ללדת את אחיו את הבל הבל קין ואחותו

אחם קרויין אדם וגמי טומאת אהל כתיב אדם כי ימות נאהל:
מינתו אין כלו' מינתו המלך חבל אקיו הבהנים וככה דרין לא
מינתו: נתמנה לא נתמנה לא קתני דהוי משמע דראוי
היה לכך: קטיר קחוינא הכא קשר על רשעים אני רואה כאן
שלא היה ראוי לכך אלא נתן ממנו ומינתו:

את קין את הבל אחין ריבויין לומר נקבות היו עמהן:

הבא על יבמהו פרק ששי יבמות יג

וכתיב *כי שת לי אלהים זרע אחר תחת הבל ^ס
כי הרגו קיין ורבנן אודווי הוא דקא מודיי:

איתמר היו לו בנים ומזו רב הונא אמר קיים כ
פריה ורביה ר' יוחנן אמר לא קיים רב ^ס

הונא אמר קיים משום דרב אסי דאמר רב אסי אין
בן רוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף שנא

*כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי ור' יוחנן ^ס
אמר לא קיים פריה ורביה לשבת יצרה בעינן
והא ליבא:

א"ל רבה (לרבה) [לרבא] בר מארי מנא הא ^ס
מילתא דאמור רבנן בני בנים הרי הן כבנים ע"כ

אילימא מדכתיב *הבנות בנותי והבנים בני אלא ^ס
מעתה והצאן צאני ה"נ אלא דקנית מינאי ה"נ דקנית

מינאי אלא מהבא *ואחר בא חצרון אל בת מכיר ^ס
אבי גלעד ותלד לו את שגוב וכתיב *מני מכיר ^ס
ירדו מחוקקים וכתיב *יהודה מחוקקי:

כי שת לי אלהים זרע אחר תחת הבל אלמא תשלומין צעי ולא
סגי בלא צ' זכרים ונ' נקבות:

משום דרב אסי בלוי טעמא דפריה ורביה משום דרב אסי
והאי כיון דנטלו על ידו מכשמות שבאותו אומר שמו גוף

הרי קיים פ"ו:
[מנא הא מילתא וכו' אנכי צהו קאי דכן צכו פשיטא לן:] מני

מכיר ירדו מחוקקי' ולא מליכו למימר מבני צכו אלא
עבדי צהו דהא כתיב קרא אקרינא יהודה מחוקקי ולא עשכנז

ישעיה כו
כדה פ"כ
ע"ד' כ'
ד"ס א
סופטי' ס
מכיל' ס

כא תניא ר' יהושע אומר נשא אדם אשה בילדותו
 ישא אשה בזקנותו היו לו בנים בילדותו סג
 יהיו לו בנים בזקנותו שנאמר *בבקר זרע זרעך קס"א י"א
 ולערב אל תנח ידך כי אינך יודע איזה יכשר הזה
 או זה אם שניהם כאחד טובים. ר' עקיבא אומר
 למד תורה בילדותו ילמוד תורה בזקנותו היו לו
 תלמידים בילדותו יהיו לו תלמידים בזקנותו שנא'
 בבקר זרע זרעך וגו' אמרו שנים עשר אלף זוגים
 תלמידים היו לו לר' עקיבא מגבת עד אנטיפרס
 וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה
 בזה והיה העולם שמש עד שבא ר' עקיבא אצל
 רבותינו שבדרום ושנאה לר' מאיר זר' יהודה זר'
 יוסי זר' שמעון זר' אלעזר בן שמוע והם הם
 העמידו תורה כאותה שעה. הנא כולם מתו מפסח
 ועד עצרת אמר רב חמא בר אבא ואיתימא ר'
 חייא בר אבין וכלם מתו מיתה רעה מאי היא
 אמר רב נחמן אסכרה:

כב א"ר תנחום א"ר חנילאי כל יהודי שאין לו אשה סג
 שרוי בלא שמחה בלא ברכה בלא טובה.
 בלא שמחה דכתיב *ושמחת אתה וביתך. בלא דנ"י י"ד
 לה דליתו מתרוייהו אלא הכי דכפקו מסוקקים מקלרין מצתו של
 מכיר אלמא בני צתו כצכו:

לערב לעת זקנתו: איזה יכשר איזה זרע יהיה הגון וירא שמים
 ומתקיים: מגבת ועד אנטיפרס אם מקומות:
 ביתך אשה:

הבא על יבמתו פרק ששי יבמות יד

ברכה דכתיב *להניח ברכה אל ביוחך. בלא טובה יחוקא' חד
דכתיב *לא טוב היוורז האדם לבדו. במערבא בלא' ב'
אמרי בלא תורה ובלא חומה בלא תורה דכתיב
*האם אין עזרתי בוי [ותושיה נדחה ממני] בלא חומה חייב ו
דכתיב *נקבה תסובב גבר. רבא בר עולא אמר ירמי' לא
אף בלא שלום דכתיב *וידעת כי שלום אהלך וגו'. חייב ה
[אריב"ל כל היודע באשתו שהיא יראת שמים ואינו
פוקדה נקרא חוטא שנא' וידעת כי שלום וגו' ואריב"ל
חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא
לדרך שנאמר וידעת כי שלום אהלך וגו'] ת"ר
האוהב אשתו כגופו והמכבדה יותר מגופו והמדריך
בניו ובנותיו בדרך ישרה והמשיאן סמוך לפרקן
עליו הכתוב אומר וידעת כי שלום אהלך. ת"ר
האוהב את שכיניו והמקרב את קרוביו והנושא את
בת אחותו *והמלוה סלע לעני בשעת דוחקו עליו סג
הכתוב אומר *אז תקרא וה' יענה תשוע ויאמר הנני יסעיה כח

האם אין עזרתי בוי אשתי דכתיב עזר כנגדו מיד תושיה
כדקה ממנו שפריך לעסוק בלרכי ביתו ותלמודו משתכח:
וידעת כי שלום אהלך בזמן שיש לך אהל ואין אהלו אלא
אשתו שנאמר טובו לכם לאהליכם: [ואינו פוקדה בתשמיש
בעת עונתה: כי שלום אהלך שלמה ביראת שמים: בשעה
שיוצא לדרך משום שמתאוה לה נאותה עשה יותר:] יותר
מגופו דזילומא דאתתא קשיא מדגברא: והנושא את בת אחותו
גיענועי אדם רבים על אקותו יותר מן אקיו ומתוך כך כמלא
מחננ את אשתו: אז תקרא לעיל מיכה כתיב כי תראה ערום

כג א"ר אלעזר כל יהודי שאין לו אשה אינו אדם
 סג שנא *זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם
 אדם. וא"ר אלעזר כל [אדם] שאין לו קרקע
 תלמי קטני אינו אדם שנא *השמים שמים לה' והארץ נתן
 נרא' נ לכני אדם. וא"ר אלעזר מ"ד *אעשה לו עזר כנגדו.
 וכה עוזרתו לא וכה כנגדו. וא"ר ר' אלעזר רמי
 כתיב כנגדו וקרין (כנגדו) [כניגדו] וכה כנגדו לא
 וכה מנגדתו. אשכחיה ר' יוסי לאליהו א"ל כתיב
 אעשה לו עזר כמה אשה עוזרתו לאדם א"ל אדם
 מביא חטין חטין כוסם פשתן פשתן לובש לא
 נמצאת מאירה עיניו ומעמידתו על רגליו. וא"ר
 סג אלעזר מ"ד *זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי
 מלמד שבא אדם על כל בהמה וחיה ולא נתקררה
 יב דעתו עד שבא על חיה וא"ר אלעזר מ"ד *ונברכו
 סג יב בך כל משפחות האדמה א"ל הקב"ה לאברהם
 שתי בריכות טובות יש לי להבריק בך רוח המואביה
 ונעמה העמונית כל משפחות האדמה אפילו משפחתי
 הדרות באדמה אין מתברכות אלא בשביל ישראל
 וכסיתו היינו דוק עני ומצדך אל תתעלם היינו אוהב את
 שכיניו שהם כקרוציו ומקרב את קרוציו ונושא את בת אמותיו:
 כנגדו קלוקה עליו וסותרת דבריו: (כתיב כנגדו) [מנגדתו]
 מדלל כתיב יו"ד לשון כנידה דמלקות: חטים כוסם
 נתמיה: זאת הפעם מכלל דפעמי אקרי' שימש ולא עלו בדעתו:
 שתי בריכות כמו מנריך את הגפן: רוח המואביה ונעמה
 העמונית ילאו מהן מלכים וכניאים נעמה אמו של רחבעם וילא

הבא על יבמתו פרק ששי יבמות טו

*כל גויי הארץ אפילו ספינות הבאות מגליצא ^{ראשי יח}
 לאספמיה אינן מתברכות אלא בשביל ישראל:
 וא"ר אלעזר עתידין כל בעלי אומניות שיעמדו כד
 על הקרקע שנא' *וירדו מאניותיהם כל ^{שס}
 תופשי משוט מלחים כל חובלי הים על הארץ ^{יחזקאל כו}
 יעמדו. וא"ר אלעזר אין לך אומנות פחותה מן
 הקרקע שנאמר וירדו. ר' אלעזר חזייה לההיא
 ארעא דשרדי ביה כרבא לפותיה א"ל אי תשרייה
 לאורכיך הפוכי בעיסקא טוב מינד. רב על לביני
 שבילי חונהו דקא נייפין אמר להו אי תנופו איתניפן
 הפוכי בעיסקא טוב מינד. אמר רבא מאה וזוא
 בעיסקא כל יומא בשרא וחמרא מאה וזוי בארעא
 מילחא וחפורה ולא עוד אלא מגניא ליה אארעא
 זמנה חזקיה ואסא ויהושפט לדיקיס גמורים וישעיה הנביא
 דאמר מר אמוץ ואמליה אפי הוי:

שיעמדו על הקרקע יניקו אומנותם לעסוק בקריט ונקליר:
 וירדו מאניותיה' כל תופשי משוט על הארץ יעמדו
 וירדו לשון ירידה עניו': דשרדי ביה כרבא זרע כרוב ל"א כרבא
 קריטה כמו כרוב ותני כמה דמסיק תעלא מני כרבא: לפותיה
 לרוב הערוגה: אי תשרייה לאורכך כלו' אפי' תקזור ותקריטנה
 לא יועיל בלוס לפי העסקא: הפוכי בעסקא טוב להרויך יותר:
 דקא נייפין הרויך מכשנן זו צו: אי חניפו כמה שתרבו תכלפפו
 אין תועלת נכס לפי פרקמטיא: חניפו לשון הכיפי לי במכיפה:
 חפורה שמת שזכרה מועט ואוכל עשנים וקזין במלק חפורה
 ירק מן התנואה עד שלא הביא שליט: מגניא ליה אארעא

ומרמא ליה תיגרא אמר רב פפא זרע ולא חובין
 ה"מ בייסחרקי אבל גלימא לא מתרמי ליה כדבעי.
 טום ולא חשפיץ שפיץ ולא חבני שבל העוסק בבנין
 מתמסכן קפוץ ובין ארעא מהון נסיב אחתא נחות
 דרגא ונסיב אחתא סק דרגא ובחר שושבינא :

[משכנת אותו על הארץ] לשמור כל הליל: [ומרמא ליה תגרא]
 בשבילה מתקוטט עם בני אדם: [זרע תבואה לאכילת ביתך]:
 ולא חובין לא תקנה תבואה מן השוק: ואע"ג דכי הדרי
 נינהו אפילו קטין צול וקרקעך אינו מאוב ואין לך שכר לפי
 (השער) [השעה] אפילו הכי הני מתמרכין ברכה מלויה בדבר
 שאין לוקח בדמיו ואין כלה מהר: ברכה פיושין: זבין ולא
 תירדול מכור כלי תשמישך והשתמש בדמיו בפרקמטיא קודם שתשא
 לידי עכיות: בייסחרקי כלי הבית טאפי"ד בלע"ז: אבל גלימא
 שהיא עשויה להתכבד בלבישתה לא ימכור דלמא כי הדר בעי לה
 לא מתרמי ליה הגונה כמותה: טום תרגום אל סתום כמו סתום
 פלשתי' טוויכין פלשתי': טום ורא חשפיץ אסי' לך קור קטן ככותל
 רעוע סתום אותו מיד ולא הרמיז בנקב לשפן בו טיט ולנכיס
 הרב' ליפותו: שפיץ פלשתי"ר בלע"ז ואם בעל כפס אתה להכאוי
 בניכך הרקב הנקב ושפלהו להיות יפה: ולא חבני לא תפיל
 את הכותל ומצנהו: מתון נסיב אחתא המתן עד שתבדוק
 מעשה'ה שלא תהא רעה וקטרכית: נחות דרגא ונסיב אחתא
 שלא תקח אשה מאונה מןך שאל לא תתקבל עליה: שושבינא
 אהב טוב נקר לך אדם מאוב להדבק אחריו:

א"ר אלעזר בן אבינאי אין פורענות בא לעול' אלא כה
 בשביל ישראל ישנאמ' *הכרתי גוים נשמו סס
 פנותם החרבתי חיצותם וכתיב *אמרתי אך תוראי לפני^ג
 אותי תקחי מיסר. רב הוה מיפטר מר' חייא א"ל^ס
 רחמנא ליצלך ממידי דקשי ממותא. ומי איבא
 מידי דקשי ממותא נפק דק ואשבח *ומוצא אני קבלת^ו
 מר ממות את האשה רב הוה קא מצערא ליה
 דביתהו כי אמר לה עבידי לי שלופחי עבדה ליה
 חימצי חימצי עבדה ליה שלופחי כי גדל חייא בריה
 אפיך לה א"ל איעליא אמך א"ל אנא הוא דקא
 אפיכנא לה א"ל היינו דקאמרי אינשי דנפיק מינד
 טעמא מלפך מיהו את לא תעביד הכי שני' *למרו^ו
 לשונם דבר שקר העוה נלאו ר' חייא הוה קא
 מצערא ליה דביתהו כי הוה משבח מידי ציור ליה
 בכורדיה ומייתי לה א"ל רב והא קא מצערא ליה
 למר א"ל דיינו שמגדלות בנינו ומצילות אותנו *מן^ס
 החטא מקרי ליה רב יהודה לרב יצחק בריה ומוצא^ע
 אני מר ממות את האשה א"ל כגון מאן א"י כגון
 בשביל ישראל ליראס כלי שיקורו בתשוב': חימצי מין קטניו':
 אפיך לה היה אומר האב לבנו אומר לאשך לעשות
 עדשים והוא אומר לה עשה קימלי והיא עושה עדשים: טעמא
 מלפך פעמים שהנן חכמים את אביו אבי היה לי לעשות כן:
 את לא תעביד הכי דבר שקר הוא וכתי' למרו לשונם דבר שקר:
 כי הוה משבח מידי דבר הראוי לה: מן החטא ההורר עביר':

אמך איני והא מתני ליה רב יהודה לרב יצחק
 ברי' אין אדם מוצא קורת רוח אלא מאשתו ראשונה
 שני* יהי מקורך ברוך ושמה באשת נעורך וא"ל
 כגון מאן כגון אמך מתקיף תקיפה ועבורי מיעברא
 במלה ה"ד אשה רעה אמר אביו מקשטה ליה חבא
 ומקשטה ליה פומא. רבא אמר מקשטה ליה
 חבא ומהדרה ליה גבה:

כו א"ר חמא בר חנינא כין שנשא אדם אשה
 עינותיו מחפקין שני* מצא אשה מצא טוב
 ויפק רצון מה'. במערבא כי נסיב איניש אתהא
 אמרי ליה הכי מצא או מוצא מצא דכתיב מצא
 אשה מצא טוב. מוצא דכתיב* ומוצא אני מר
 ממות את האשה אמ' רבא אשה רעה מצוה לגרשה
 דכתיב* גרש לך ויצא מדון וישבות דין וקלון ואמר
 רבא אשה רעה וכתובתה מרובה צרתה בצרה
 דאמרי אינשי בחברתה ולא בסולתא ואמר רבא
 קשה אשה רעה כיום סגריר שנא* דלף טורד
 כיום סגריר ואשת מדנים נשתוה. ואמר רבא בא

ועבורי מיעברא במלה כוסה לרעות ומעברת על מדומיה:
 פומא לקלל ולגדף עד זמן סעודה כדי ללערו: מהדרה ליה
 גבה שלא לאכול עמו ומלערתו:

מחפקין כסתמין לשון ויפק כמו סוקקין הנקנין: צרתה בצרה
 ישא אשת אללה: בחברתה מקבלת תוכחה יותר:
 בסילהא קון: סגריר יוס נרד ורוק: דלף טורד וגו' ואשת

וראה כמה טובה אשה טובה וכמה רעה אשה רעה
 כמה טובה אשה טובה דכתיב מצא אשה מצא טוב
 אי בנה משתעי קרא כמה טובה אשה טובה
 שהכתוב משבחה אי בתורה משתעי קרא כמה
 טובה אשה טובה שהתורה נמשלה בה כמה רעה
 אשה רעה דכתיב ומוצא אני מר ממות את האשה
 אי בנה משתעי קרא כמה רעה אשה רעה שהכתוב
 מגנה אי בגיהנם משתעי קרא כמה רעה אשה רעה
 שניהגם נמשלה בה: *הנני מביא רעה אשר לא יוכלו
 יוכלו לצאת ממנה אמר רב נחמן אמר רבה בר
 אביה זו אשה רעה וכתובתה מרובה *נחנני ה' איניס פ
 בירי לא אוכל קום אמר רב חסדא אמר כור עוקבא
 [בר חייא] זו אשה רעה וכתובתה מרובה במערבא
 אמרי זה שמונותיו תלוין בכספו:

*בניך ובנותיך נתנים לעם אחר אמר רב חנוכו
 בר רבא אמר רב זו אשת האב *בנוי נבל סס

אבעיטס אמר רב חנן בר רבא זו אשה רעה דכני' כח
 וכתובתה מרובה ר' אליעזר אומר אלו הצדוקין סס לב
 ובה"א *אמר נבל בלבו אין אלהים במתניתא ת"א תליס יד
 אלו אנשי ברבריאדה ואנשי *מסמנאי שמהלכין וכו'
 ערומין בשוק שאין לך משוקץ ומתועב לפני המקום בנח' סית'
 חרסנלי

סדניס נשמה שוין הס: תלוין בכספו שאין לו זריעה בקרקע
 לכל שעה חילך ודואג שאל תתייקר התנואה או יעלושערישצר:
 אין אלהים מי שאמר אין אלהים קרי נבל:

יותר ממי שמהלך בשוק ערום ר' יוחנן אומר אלו חברייהא אמרו ליה לר' יוחנן אתו חברי לבבל שגא נפל אמרי ליה מקבלי שוהדא תריץ יתיב. גזרו על ג' מפני ג' גזרו על הבשר מפני המתנות גזרו על המרחצאות מפני הטבילה. קא מחטמי שכבי מפני ש"ס יב ששמחים ביום אידם שנאמ' *היתה יד ה' בכם ובאבותיכם ואמר רבה בר שמואל זו חטוטי שכבי דאמר מר בעון חיים מתיים מתחטטין:

א"ל רבא לרבה בר מארי כתיב *לא יאספו ולא יקברו לדומן על פני האדמה יהיו וכתיב *ונבחר מות מחיים א"ל נבחר מות לרשעים שלא

ש"ס יב
כח
שס
יבמיה ה
שס

חבריהא פרסיים רשעים ומנוזין ואיכן מכירין כבודן של ישראל: שגא כסף: ונפל מרוז לערשהיו בני הישיבה מסורין גידס: אמרי ליה מקבלי שוהדא לנטל גזירתא: תריץ יתיב ושק: אמרו ליה על ג' גזרו אמר להם חפני ג' עבירות שהיו ציד צני צנל: גזרו על הבשר שלא יאכלו נשרשקוטה אמר להם מפני עבירה שגידס שהיו גזלי מתנות כהוכה [זרוע ולקיים וקניה: ועל המרחצאות מפני הטבילה שלא היו זהירין צה]: מחטמי שכבי מוליאין המתים מקנריהם: ששמחים ביום אידם נענור שהיו ישראל שמקיס גיוס אידם שמשקין עמהם נא עליהם זאת הגזרה להתאבל צה: בכם ובאבותיכם ואבות' כנר מתו ומה מכה יש צהם [שא] חטוטי שכבי:

כתיב ונבחר מות מחיים נתריה דההוא קרא דהואיל ואינס נמוגים לקנורה היאך יצטרו הקיים למות: א"ל האי נצטר

הבא על יבמתו פרק ששי יבמות יח

יחיו בעולם הזה ויחטאו ויפלו בגיהנם. כתיב בספר
בן סירא אשה טובה מתנה טובה לבעלה וכתיב
טובה בחיק ירא אלהים תנהן. אשה רעה צרעת
לבעלה מאי תקנתיה יגרשנה ויתרפא מצרעתו.
אשה יפה אשרי בעלה מספר ימיו כפלים. העלם
עיניך מאשת חן פן תלכר במצודתה. אל תא אצל
בעלה למסוך עמו יין ושכר כי בתואר אשה יפת
רבים הושחתו ועצומים כל הרוגיה רבים היו פצעי
רוכל המרגילים לדבר עבירה כניצוץ מבעיר גחלת
*ככלוב מרא עוף כן בתיהם מלאים מרמה אל ידוים ס
תצר צרת מחר כי לא תדע מה יולד יום ישמא
מחר בא ואיננו נמצא מצטער על עולם שאינו
שלו. מנע רבים מחוד ביתך ולא (רוכל) [הכל]
חביא ביתך רבים יהיו דורשי שלומך גלה סורך
לאחד מאלף:

א"ר אסי אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות כט

לא קאמר שיהיו הן נוקרין מות חיים לא נביא הוא דקאמר להו
מוטב להם לרשעים שימותו ממה שיקטאו ויחיו: מספר ימיו
כפלים כלו שמק נלקו ודומה לו כאלו ימיו כפלים: מאשת
חן של אקריב: רובל המוכר בשמים לכשים להתקטט זהם ומלוי
נו כיאוף ונא בעלה ופולעו: כניצוץ אש המצטער וקלת כן ילכו
מצעירו: ככלוב קן עופות: מחר מת ואיננו בעולם ולא יראה
אותו דאגה הוא מילר וירא ודואג עליה וכמלא שמלטער אמתול
על עולם שאינו שלו:

יע"ל כו שכנוף שנאמר *כי רוח מלפני יעטוף ונשמות
 אני עשיתה. תניא ר' אליעזר אומר כל יהודי
 שאינו עוסק בפריה ורביה כאלו שופך דמים שני'
 כלא' ס *שופך דם האדם באדם דמו ישפך וכתיב בתורה
 ואחם פרו ורבו. ר' (עקיבא) [יעקב] אומר כאלו
 ס ממעט את הדמות שנא' *כי בצלם אלהים עשה
 את האדם וסמך ליה ואחם פרו ורבו. בן עזאי
 אומ' כאלו שופך דמים וממעט את הדמות שנא'
 ואחם פרו ורבו אמרו לו לכן עזאי יש נאה דורש
 ונאה מקיים נאה מקיים ואין נאה דורש ואחיה
 נאה דורש ואין נאה מקיים. אמר להם ומה
 אעשה שנפשי חשקה בתורה אפי' לעולי שיתקיים
 ע"י אחרים. תניא אידך ר' אליעזר אומר כל מי
 שאינו עוסק בפריה ורביה כאלו שופך דמים שני'
 שופך דם האדם וסמך ליה ואחם פרו ורבו.
 ר' אלעזר בן עזריה אומר כאלו ממעט הדמות בן
 עזאי אומר וכו' א"ל לכן עזאי יש נאה דורש וכו'.
 י ת"ר *ובנחת יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל

גוף פרגוד שקולן בין עוקנה שכינה למלאכה' וסס דוקות ונשמות
 כתוכות שכבראו מששת ימי בראשית העתידות להכתן בנופס
 העתידים להבראות: שנא' כי רוח מלפני יעטוף הנאולה
 ונשמות שאני עשיתי: יעטוף לשון עכבה כדכתיב והיו העטופים
 ללבן ורישא דקרא משתעי בגאולה כי לא לעולם אריב: ואחם
 פרו ורבו בתריה דתרווייהו כתיב הלכך כמי שעשה שמהן הוא:

הבא על יבמתו פרק ששי יבמות יט

*מלמד שאין השכינה שורה על פחות משני אלפים סד
ושני רבבות מישראל הרי שהיו ישראל שני אלפים
ושני רבבות חסר אחד וזה לא עסק בפריה ורביה
לא נמצא זה גורם לשכינה שתחלק מישראל.
אבא חנן אמר משום ר' אליעזר חייב מיחה שני
*ובנים לא היו להם הא אם היו להם בנים לא מתו נ סג
אחרים אומרים גורם לשכינה שתחלק מישראל
שנא' *להיות לך לאלהים ולורעך אחרוך בזמן נדל"ג י
שורעך אחרוך שכינה שורה אין ורעך אחרוך על
מי שורה על העצים ועל האבנים:

ת"ר נשא אשה ושהה עמה י' שנים ולא ילדה סס
יוציא ויחן כתיבה שמא לא זכה להבנות

ממנה אע"פ שאין ראיה לדבר ובר לדבר *מקץ נדל"ג י
עשר שנים לשבת אברם בארץ כנען ללמדך שאין
ישיבת ח"ל עולה לו מן המנין לפיכך חלה הוא
או שחלתה היא או שניהם חבושים בבית האכורי'
אין עולים לו מן המנין א"ל רבא לר"נ ולילף
מיצחק דכתיב *ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו נ סג כח
את רבקה וגו' וכתוב *ויצחק בן ישיים שנה בלדת נ סס

מקץ י' שנים נא על הגר והא דלא כסיב לה בהנך שני קמאי
עד שלא נא לארץ כנען שהיה שנים מרובות נפקן ארס
ללמדך שאין ישיבת ח"ל עולה לו דלמא מחוס עין ח"ל הס
עקורים: לפיכך הואיל וקמוינא שאין ישיבת ח"ל מן המנין
דמלינן בכל דבר המוכנען מן ההרצין קלה הוא או קלתה היא
וכו': ולילף מיצחק ששה כ' שנים ולא נשא אקרת:

אותם א"ל יצחק עקור הוה א"ה אברהם נמי
 עקור הוה ההוא מיבעי ליה לכדר' חייא בר אבא
 דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן למה נמנו שנותיו
 של ישמעאל כדי ליחס בהן שנותיו של יעקב:

ל א"ר יצחק יצחק אבינו עקר היה שנא' *ויעתר
 יצחק לה' לנכח אשתו על אשתו לא נאמר
 אלא לנכח מלמד ששניהם עקורים היו אי הכי
 ויעתר לו ויעתר להם מבעי ליה לפי שאינו דומה

ל
 ש
 נדל' כה

עקור הוה וידע שממדת עלמו הוא ולקמן נפקא לן דעקור הוה:
 אברהם נמי עקור הוה כדאמרינן לקמן והיכי ילפת מיניה:
 ההוא מבעי ליה וכו' כלו' ילמך עקור הוה מ"ה לא כסיב
 אחריתי וקרא דילמך בן שנים שנה לא יתירא הוא דתימא להכי
 כתביה רחמנא למיגמר מיניה שנה כ' שנה דההוא מיבעי ליה
 וכו' אבל מקץ י' שנים דאברהם אע"ג דעקור הוה ילפינן מיניה
 דאי לאו לדראש למאי הילכת' קא שמעינן קרא מקץ י' שנים:
 ליחס בהן לידע שנותיו של יעקב בן כמה שנים היה כשהלך
 לבית עבר וכשעמד על הנזר בשלהי גמ' דמגילה מפרש לה והאי
 קרא דילמך בן ס' שנה מייתי לה התם דילפינן מיניה דגדול
 ת"ת מבינו דאז ואס שכל אותם שנים שהיה יעקב בבית עבר לא
 כעש עליהם:

ויעתר להם מיבעי ליה בשלמא אי אמרת תפלת ילמך על אשתו
 היתה היינו דכתיב ויעתר לו כמו שהיה מתפלל עליה
 ותהר רבקה אשתו אלא אי אמרת על עלמו היה מתפלל ולככ
 אשתו משמע ששניהם היו לו עקים זה מול זה ויעתר להם מיבעי
 ליה: לפי שאין דומה תפלתו שהוא היה לדיק בן לדיק לתפלתה

הבא על יבמתו פירק ששי יבמות כ

תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע. א"ר יצחק מפני מה היו אבותינו עקורים מפני שהקב"ה מתאורה לתפלתן של צדיקים א"ר יצחק למה נמשלו תפלתן של צדיקים כעתר מה עתר זה שמהפך התבואה בגורן ממקים למקום כך תפלתן של צדיקים מהפכת מדותיו של הקב"ה ממדת רגונות למדת רחמנות א"ר אמי אברהם ושרה

יסעי' כ

טומטומין היו שנא' *הביטו אל צור* חצבתם ואל מקברת בור נקרתם וכתיב *הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם אמר רב נחמן אמר רבה בר אבון שרה אמנו אילונית היתה שנאמ' *ותהי שרי עקרה אין לה ולד אפילו בית ולד אין לה: בימי דוד א מעוטי שני דכתיב *ימי שנותינו בהם שבעים שנה:

ס"ע"ב

ס"ג

ס"ד

ס"ה

ס"ו

ס"ז

ס"ח

ס"ט

ס"י

ס"יא

ס"יב

ס"יג

ס"יד

ס"טו

ס"טז

ס"טז

איני והא אמרו ליה רבנן לר' אבא בר זבדא נסיב אתחא ואוליד בני ואמר להו אי זכאי הוו לי מקאיתתא התם דחויי קא מדחי להו לרבנן דר' אבא [בר זבדא] איעקר מפרקיה דרב הונא שהיתה לדקת בת רשע לפיכך תלה בו הכתוב: עתה סאל"ח בלע"ז: חצבתם כעשה לו זכרות: נקרתם כעשה לה נקבות כמו אני קרתי וסתיתי מיס: אין לה ולד קרא יתירא הוא דהא כתיב עקרה:

איני והא כו' אחתניתין פריך דקתני מי שאין לו בנים וכו' ישא אשה אחרת שחל לא זכה להנכות ממנה ויזכה להנכות מן

רב גדל איעקר מפרקיה דרב הונא ר' חלבו
 איעקר מפרקיה דרב הונא. רב ששת איעקר
 מפרקיה דרב הונא רב אחא בר יעקב אחותיה
 סוסכינתא תלוייה בארוא רבי רב ונפק מיניה כהוצא
 ירקא אמר רב אחא בר יעקב שחין סבי הוינא
 וכולהו איעקור מפרקיה דרב הונא לכר מאנא

קבלתו

דקיימי כנפשי *תחבמה תחיה אז בעליה:
 סה מתני' האיש מצווה על פריה ורביה אבל לא
 ע"ב האשה ר' יוחנן בן ברוקא אומר על שניהם
 גדל' הווא אומר *ויברך איתם אלהים ויאמר להם פרו
 ורבו: גמ' מה"מ א"ר אלעאי משום רבי אלעזר
 ס בן שמעון אמר קרא *ומלאו אזי הארץ וכבשוה
 איש דרכו לכבש ואין אשה דרבה לכבש אדרבה
 וכבשוה ב' משמע אמר רב נחמן בר יצחק וכבשה
 סס לה כתיב רב יוסף אמר מה"מ *אני אל שדי פרה
 ורבה ולא קאמר פרו ורבו:

לג וא"ר אלעאי משום ר' אלעזר בן (שמע) [שמעון]
 ס כשם שמצוה על אדם לומר דבר הנשמע
 כך מצוה על אדם שלא לומר דבר שלא נשמע
 חשלי ט ר' אבא אמר חובה שני *אל תוכח לץ פן ישנאך
 תוכח לחכם ויאהבך וא"ר אילעאי משום ר'
 השמיה: סוסכינתא קולי מעבר השתן ואדם כעקר מעכו:
 כהוצא ירקא ירוק ככף תמר:
 לומר דבר הנשמע דכתיב תוכיח תוכיח שמלוה להוכיח מי

הבא על יבמתו פרק ששי יבמות כא

אלעזר בר' שמעון מותר לו לאדם לשנות בדבר כדל' כ
 השלום שנא' *אביך צוה וגו' כה תאמרו ליוסף ע"ל עו
 אנא שא נא. ר' נתן אימר מצוה שנאמ' *ויאמר
 שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני וגו' דבי
 ר"י תנא גדול הישלום שאף הקב"ה שיננה בו
 דמעיקרא כתיב *ואדוני זקן ולבסוף ואני זקנתי:
 דביתהו דר' חייא הוה לה צער לידה שנאי מנא
 ואתח לקמיה דרבי חייא אמרה אתהא עס
 מפקדה אפריה ורביה א"ל לא אולת אישתיא סמא
 דעקרחה לסוף איגלאי מילתא א"ל איכו ילדתא
 לי חדא כרסא אחריתי דאמר מר יודא וחוקיה
 אחי פזי וטבי אחווחא:

אלמנה לכהן גדול

פרק שביעי

תנו רבנן *זורע אין לה אין לי אלא זרעה זרע לד
 זרעה ואפי' פסול מנין ח"ל זורע אין לה מכל ע
 ויקר' כב
 שמקבל ממנו: אביך צוה ויעקב לא ליה אלא הס שינו מפני
 דרבי שלום: איך אלך וכתיב ויאמר ה' עגלת בקר תקב צידך
 ויאמרת לזנות יגו' הקב"ה ליהו לשבות: ואדני זקן שרה אמרה
 לשון צווי וכשגלה הקב"ה הדבר לאברהם [כתיב] למה זה לקחה
 שרה וגו' ואני זקנתי ושינה הדבר מפני השלום:
 איכו ילדת לי חדא כרסא ומי יתן שלא תשתי ומלדי עוד כרס
 א' שני בכיס: אחי תאומים: אחווחא תאומות ובנותיו היו:

21 ארמנה לכהן גדול פרק שביעי יבמות

מקום. ח"ר הריני כפרת בן בתי כוזא שמאבילני
בחרומה ואיני כפרת בן בתי כדא שפוסלני מן
החרומה:

הערך

פרק שמיני

לה אמר רבה בר יצחק אמר רב לא ניתנה פריעת
עא מילה לאברהם אבינו שנאמ' * בעת ההיא
ע"ג אמר ה' אל יהושע עשה לך חרבות צורים ודלמא
יפוש ה' הנך דלא מהול כלל דכתיב * כי מולים היו כל
העם היוצאים וכל העם היולדים במדבר בדרך
בצאתם ממצרים לא מלו אם כן מאי שוב אלא
לאו לפריעה ומאי שנית לאקושי סוף מילה לתחלת
כוזא כלי קטן כלו' עומד שהוא גרוע: כדא כלי קטן כלו' כהן גדול:
(להבנת זה המאמר לריק הקדמות נוכחות כחשכה של חגיגה והס
כי בת ישראל שנשאת לכהן וכתאלמנה אם ישאר לה שום זרע חזנו
אפילו בן הבן או בת אובלת במרוחה בעבור אותו זרע ולכן אם ילדה
בת ואומה בת הלכה וכשאת ליבנד או לכברי וילדה בן הרי זה חמוד
ואפ"ה נקרא זרע כהן כיון שהוא בן בתו ונבעבורי תאכל מרוחה אם
אמו והיא מחזיק לו טובה ומאחר הריכי כפרת בן בתי הגרוע שהוא
חמוד ואפ"ה חאכילני במרוחה מה שאין בן בנת כהן הנשואה לישראל
וכתאלמנה וכשאר לה בן בנת שנשאת לכהן והרי הוא ראוי להיות כ"ג
ונבעבורי היא פסולה לשוב אחרי אלמנותה לאכול במרוחת בית אביה
ואם לא נשאר שום זרע היתה אובלת):

אם כן מאי שוב דמשמע זימנא אקריתי אלא לאו ש"מ לפריעה:

ומאי שנית השתא דדרשת שוב שכית קאי דריש ביה:

הערל פרק שמיני יבמות כב

מילה מה תחלת מילה מעכבת אף סוף מילה
מעכבת דהנן אלו הן ציצין המעכבין את המילה
בשר החופה וכו' וכמדבר מ"ט לא מהול אבע"א משום
חולשא דאורחא ואבע"א דלא נשבת להו רוח צפונית עב
דתניא כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר
לא נשבת להם רוח צפונית מ"ט אבע"א משום
דנופי הוו ואבע"א דלא נבדרי ענני כבוד. אמר
רב פפא הלכך יומא דעיבא ויומא דשוהא לא
מהלינן ביה ולא מסיכרינן ביה והאידנא דדשו
ביה רבים *שומר פתאים ה' :

תלי קין

ת"ר כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לו
לא היה יום שלא נשבת בו רוח צפונית

סס

שמות יב

בחצי הלילה שנא' *ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל
בכור מאי תלמודא הא קמ"ל דעת רצון מלחא היא

סוף מילה זיכין שנתיירו שלא שתך כל הערלה: (סוף מילה
זיכין שנתיירו שלא שתכן יסה): רוח צפונית נוסה לא קמה
ולא נוכח וקמה זורקת: לא נשבת להם רוח צפונית זיוס ולא
זרקה קמה עליהם: אבע"א משום דנופי הוו מעשה העגל ולא
היו ראויין לאור נוגה: ואבע"א משום הכי לא נשבת כי היכי דלא
נבדרי ענני כבוד שהיו מקיפין ולא היתה קמה יכולה להכנס: יומא
דעיבא יום מעוקן: יומא דשוהא שרוק דרוקית שנשבת והיא
קשה מכל הרוקות: מסוכרינן מקיזין:

דעת רצון מלחא היא וכיון דקלות לילה עת רלון הויא למכת
בכורות הויא כמי עת רלון לרוק לפוכית ואין לך יום שרוק

אמר רב הונא דבר תורה משוך אוכל בתרומה ומדבריהם גזרו עליו מפני שנראה כערל. והביאו בגמ' על זה ר' יהודה אומר משוך לא ימול מפני שכנה היא לו אמרו לו והלא הרבה מלו בימי בן כוזיבא והולידו בנים וכנות:

לו מתיב רב יוסף * ויתחתן שלמה את בת פרעה ע"ג מלך מצרים גזרי גיירה והא לא קבלו מ"א ג"ג גרים בימי דוד ולא בימי שלמה מידי הוא טעמא ס"ס אלא לשלחן מלכים * הוא לא צריכא ליה. והא ע"ג מצרית ראשונה היא וכו'. אמר רב פפא אין משלמה ליקום ונתב שלמה לא נסיב מידי דכתיב ס"ס ביה * מן הגוים אשר אמר ה' אל בני ישראל לא

לפוכית אין מכשבת זו בחלי הלילה הה היה סימן לדוד כגור חליו לו למעלה מוטתו וכקביו כלפי פסון כיון שהגיע חלות לילה חוק לפוכי" מכשבת זו וסגן מחליו והוא בעור והאי דנקט הכא ארבעים שנה לומר לך שאפילו אותם ח' שנה דכופים היו ולא כשנה להו בימים כשנה להו בקלות לילה נוסף דעת רפון הוא: משוך מהול שכמשכה ערלתו וכסתה את העטרה: בימי בן כוזיבא שמשכוס נכרים באנס צרף ביתר ונברה יד בן כוזיבא וכלסם בהם וכלסם וזלך על ישראל ב' שנים ומסלה וקור ומלו בימי:

אמרו נחמד דלא שייך חתנו' בגויים בעודם בגימטס וזה שמר הכתוב לא מתחמן בס הוא לאמר שנגיירו ועל זה הקשה רב יוסף והכתי' ויתחמן שלמה וכו': שלמה לא נסיב מידי אלא לזנות היה מתכוין דכתיב לאהבה ולא לאישות:

הערל פרק שמיני יבמות כג

תבואו בהם והם לא יבואו בכם אכן יטו את לבבכם אחרי אלהיהם בהם רבק שלמה לאהבה אלא קשיא ויתחתן מתוך אהבה יתירה שאהבה מעלה עליו הכתוב כאלו נחתן בה:

משנה עמיני ומואבי אסורין ואסורן איסור עולם לח אבל נקבותיהן מותרות מיד: גמ' מנא טז

ה"מ א"ר יוחנן דאמר קרא *וכראות שאול את דוד ט"ז י"ז יוצא לקראת הפלשתי אמר אל אבנר שר הצבא בן מי זה הנער אבנר ויאמר אבנר חי נפשך המלך אם ידעתי ולא ידע ליה והא כתיב *ויאהבהו מאד ט"ז י"ז ויהי לו נישא כלים אאבה קא משאיל ואביו לא ידע ליה והכתיב *והאיש בימי שאול זקן בא ט"ז י"ז באנשים ואמר רב ואיתימא ר' אבא זה ישי אבי דוד שבננס באוכלסא ויצא באוכלסא ה"ק זיל שאיל אי מפרץ אתי אי מורח אתי אי מפרץ אתי מלכא הוי שהמלך פורץ לעשות דרך ואין ממחין בידו אי מורח אתי חשיבא בעלמא הוי מ"ט א"ל שאיל עליה משום מאניה דכתיב *וילכיש שאול טז את דוד מדיו. מאי מדיו כמדתי וכתיב ביה בשאול *משבמו ומעלה גבוה מכל העם (מאי האי דאיתרמי טז

ולא ידע ליה שאל ליה: באוכלוסא שר של ששים רבוא: שהמלך פורץ גדרות של אחרים לעשות לו דרך קלרה סניתי לפרדסו או לכרמו: חשיבא בעלמא הוי כדמפרש דקרא ביה סימני מלכות הלכך לא אפשר ליה הוי רישא: מ"ט א"ל שאיל

ליה מאנאי ש"מ מלכא הוי) א"ל דואג האדומי
 עד שאתה שואל עליו אם הגון הוא למלכות אם
 לאו שאל עליו אם ראוי לבא בקהל אם לאו
 משום דקא אתי מרות המואבית א"ל אבנר תנינא
 עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית אלא מעתה
 ממזר ולא ממזרת ממזר כתיב מום זר מצרי ולא
 מצרית שאני הכא דמשרש טעמא דקרא* על דבר
 אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים דרכו של
 איש לקדם ולא דרכה של אשה לקדם היה להם
 לקדם אנשים לקראת אנשים ונשים לקראת נשים
 אישתיק מיד ויאמר המלך שאל אתה בן מי זה
 העלם החם קרי ליה נער והכא קרא ליה עלם
 ה"ק ליה הלכה זו נתעלמה ממך צא ושאל בבית
 המדרש שאל אמרו ליה עמוני ולא עמונית מואבי
 עז ולא מואבית* אקשי להו [דואג] כל הני קושיותא
 ע"כ י" אישתיקו בעי לאברווי עליה מיד* ועמשא בן איש
 ושמו יתרא הישראלי אשר בא אל אביגיל בת
 ד"ס כ נחש וכתיב* יתרא) הישמעאלו אמו רבא מלמד
 שחגר חרבו כישמעאל ואמר כל מי שאינו שומע
 הלכה זו ידקר בחרב כך מקובלני מבית דינו של
 שמואל הרמתי עמוני ולא עמונית מואבי ולא
 מואבית ומי מהימן והא"ר אבא אמר רב כל תלמיד
 חכם שמורה הלכה ובא אם קודם מעשה אמרה
 פאי קזא דמסתמי עיני' ממלכותא: ממזר כתיב מום זר
 כל שיט צו קום זרות: אם הורה מעשה צדקה בנפלא ליה

הערל פרק שמיני יבמות כד

שומעין לו ואם לאו אין שומעין לו שאני הבא דהא
 שמואל ובית דינו קיים מ"מ קשיא הבא תרגימו * כל
 כבודה בת מלך פנימה במערב אמרי ואיתימ' ר' יצחק
 אמר קרא * ויאמרו אליו איה שרה אשחך וגו' : כרל' יח
 דרש רבא מאי דכתיב * פתחת למוסרי אמר דוד לט
 לפני הקב"ה רבש"ע ב' מוסרות שהיו עלי סס
 פתחת רוח המואביה ונעמה העמונית. דרש רבא
 מ"ד * רבות עשירת אחת ה' אלהי נפלאותיה סס מ
 ומחשבותיה אלינו אלי לא נאמר אלא אלינו מלמד
 שהיה רחבעם יושב בחיקו של דוד וא"ל עלי
 ועליך נאמרו שתי מקראות הללו. דרש רבא מ"ד
 * אז אמרתי הנה באתי במגלת ספר כחוב עלי סס
 אמר דוד אני אמרתי עתה באתי ולא ידעתי
 שבמגלת ספר כחוב עלי החם כתיב * הנמצאת
 הכא כתיב * מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי גוי' : כרל' יט
 כרל' סט
 אמרה ושנאה לתלמידים כזה"ל כסס רנו : שומעין לו כשעת
 הוראה : ואם לאו אין שומעין לו שחמת מעשה הנא לידו
 אמרה : דהא שמואל ובית דינו קיים ומלתא דענידא לגלוי
 היא ולא משקר נה : הנה באהל דאין דרך אשה ללאת סניתה :
 מוסרות הס רועות שקושרים בהם העול : פתחת שהתרת את
 הנקבות : נעמה אמו של רחבעם וממנה ילדו מלכי בית
 דוד : נפלאותיה ומחשבותיה אלינו עלי ועל רחבעם בן כמי
 קצת לטובה כשהתרת את הנקבות : אני אמרתי כשעת שחמתי
 עתה באתי לגדולי ומקרוז פסקו לי גדולה זו ולא ידעתי שקימי
 אנרהם ככתב עלי כמגלת ספר :

כרל' טח
 כרל' יח
 כרל' יט
 כרל' סט

מ אמר רב תונאי ממורא לא חיי והא אנו חנו
 עה ממזרים אסורין ואיסורן איסור עולם א"ר
 ע"ג וירא לדידי מפרשא לה מיניה דרב יהודה דידיע
 חיי דלא ידיע לא חיי דידיע ולא ידיע עד תלתא
 דרא חיי טפי לא חיי ההוא דהוה בשבכותיה
 דר' אמי אבריו עליה דממורא הוא הוה אויל
 ובכי א"ל חיים נתתי לך:

מא אמר רב חנא בר אדא נתינים דוד גזר עליהם
 טז שנ' *ויקרא המלך לגבעונים ויאמר אליהם
 ט"ז כאל והגבעונים לא מבני ישראל המה. מ"ט גזר עליהו
 סז דכתיב *ויהי רעב בימי דוד שלש שנים שנה אחר
 שנה. שנה ראשונה אמר להם שמא עובדי ע"ז
 דנר"י יא ישבכם דכתיב *ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם
 להם וחרה אף ה' בכם ועצר את השמים ולא יהיה
 מטר ברקו ולא מצאו. שנייה אמר להם שמא
 ירמיהו עוברי עבירה יש בכם דכתיב *וימנעו רביבים
 ומלקוש לא היה ומצח אשה זונה היה לך ברקו
 ולא מצאו. שלישיית א"ל שמא פוסקי צדקה
 משלי כה ברבים יש בכם ואין נותנין דכתיב *נשיאים ורוח

ממזר דידיע גברור לכל: חיי הוא וזרותיו דלא מטמעי ציה:
 דלא ידיע כלל לא חיי אפי' הוא שלא ישא כשרה: דידיע
 ולא ידיע עד תלת דרבי דזהירי איכסי קיי טפיל לא קיי דכיון דלאו
 דבר ברור הוא מהתבאר מלמא:

דוד גזר עליהם כדכתיב והגבעונים לא מבני ישראל המה כלו'

הערל מרק שמיני יבמות כה

יגשם אין איש מתהלל במחת שקר בדקו ולא מצאו. אמר אין הדבר תלוי אלא בי מיד *ויבקש דוד את פני ה' מאי היא אמר ר"ל שישאל באורים והומים. מאי משמע א"ר אלעזר אחיא פני פני

ט"ז כה

כתיב הכאויבקש דוד את פני ה' וכתיב התם *ושאל לכוונתו כו במשפט האורים לפני ה'. *ויאמר ה' אל שאל ואל כות הדמים על אשר המית את הגבעונים אל שאל שלא נספד כהלכה ואל בית הדמים על אשר המית את

כונתו כו

ט"ז כה

נס כתיב

הגול

כתר

הגבעונים. וכי היכן מצינו בשאל שהמית את הגבעונים אלא מחוך שהרגנו עיר הכהנים שהיו מספיקין להם מים ומוון מעלה עליו הכתוב כאלו הרגו קא תבע אל שאל שלא נספד כהלכה וקא תבע על אשר המית הגבעונים אין דאמר ר"ל מ"ד *בקשו ארת ה' כל ענוי ארץ באשר משפטו פעלו באשר משפטו שם פעלו אמר דוד שאל נפקו להו *תריסר ירחו שתא ולא דרכיה עט

כפניה ב

איכס ראוי לנא זקבל: איש מתהלל במחת שקר שפוסק ואינו כותן גורם לעליות גשמים: כהנים היו מספיקין להם מזון לגבעוני' שהיו קוטני עלים ושואני מים למזבח כדכתיב זיהושע ולא יכרת חכם עבד וקוטני עלים ושואני מים לבית אלהי: קתבע הקב"ה זכור שאל שלח נספד כהלכה והדר קתבע בפורענותיה לשאל אשר המית וכי: באשר משפטו במקום שדכין האדם שם מזכירין פועל לדקותיו: תריסר ירחו שתא לאו דוקא דהא קרוב לתלתין שני היה שהרי סוף שנותיו של דוד

למספדיה נתינים נקרינהו ונפייסינהו * ויקרא המלך
 לגבעונים ויאמר אליהם וגו' מה אעשה לכם ובמה
 אכפר וברכו את נחלת ה' ויאמרו לו הגבעונים
 אין לנו כסף וזהב עם שאול ועם ביתו ואין לנו
 איש וגו' יותן לנו שבעה אנשים מבניו והוקענום
 לה' פייסינהו ולא מפייסו אמר דוד ג' סימנים יש
 באומה זו רחמנין וביישנין וגומלי חסדים רחמנין
 רכתיב * ונתן לך רחמים ורחמך והרבך ביישנין
 רכתיב * ובעבור תהיה יראתו על פניכם גומלי
 חסדים רכתי * למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו
 אחריו וגו' כל שיש בו ג' סימנין הללו ראוי להדבק
 בו אין בו שלשה סימנין הללו אין ראוי להדבק בו:
 * ויקח המלך את שני בני רצפה בת איה אשר
 ילדה לשאול את ארמיני ואת מפיבשת
 ואת חמשרת בני מיכל בת שאול אשר ילדה
 לעדריאל בן ברזילי המחולתי מאי שנא הני אמר
 רב הונא העבירום לפני ארון כל שארון קלטו
 היה אלא לפי שאין דרך כבוד לספור אחר י"ג מדעים אחר
 שנתקבלו תכומין על המט כדאמר' במ"ק: אין לנו לתנוע
 לשאול ולציתו לא כסף ולא זהב כי אם כפזות ואין לנו להמית
 [משאר ישראל] כי אם מורעו: והוקענום תלייה: באומה זו
 ישראל: רחמנים וכו' והני גבעונים דלא מרקמי אינם ראויין
 להדנק בהם מיד גזר עליהם דוד לכך כאמר והגבעונים לא מצני
 ישראל המה:

ע"כ כא

דברי י

שמות כ

נלא י

מב

ע"כ כא

ס

הערך פרק שמיני יבמות כו

למיתרה כל שאין ארון קלטו לחיים מתיב רב
(הונא) [חנא] בר קטינא *ויחמול המלך על^ס
מפיבשרת בן יונתן בן שאול שלא העבירו וכי
משיא פנים יש בדבר אלא שהעבירו וקלטו ארון
ובקש עליו רחמים ופלטו. ואכתי משוא פנים יש
בדבר אלא שבקש רחמים שלא יקלטנו הארון:
והכתיב *לא יומתו אבות על בנים. א"ר חייא מג

בר אבא א"ר יוחנן מוטב שתעקר אות^ס
אחרת מן התורה ואל יתחלל ש"ש בפרהסיא^{דברי' כד}
*ותקח רצפה בת איה את השק ותטהו לה אל^{ע"כ כ"א}
הצור מתחילת קציר עד ניתך מים עליהם מן
השמים ולא נתנה עוף השמים לנוח עליהם יומם
וחית השדה לילה והכתיב *לא תלין נבלתו על^{דברי' כל}
העץ א"ר יוחנן משום ר"ש בן יהוצרק מוטב
שתעקר אות אחת מן התורה ויתקדש ש"ש בפרהסיא
שהיו עוברים ושבים אומרים מה טיבן של אלו
ויחמול המלך ואי בארון תליא מלתא כיון דלא קלטו ארון מהו
קמלתו של דוד ומשני שלא העבירו: וכי משוא פנים יש
בדבר וכי היה לו לדוד ליטא פנים נדיכי נפשות היה לו להעביר
את כלם: ואכתי משוא פנים יש בדבר הואיל וקלטו ארון לא
היה לו להמית אחר תקתי:

ואל יתחלל שם שמים שהיו האומות אומרי' אין אומה זו ראויה
להדבק בה שהרי פשטו ידיהם בגרים ליטול מזכותיהם ולא
עשו נקמה בהם: עד ניתך מים עליהם עד ימות הגשמים לא

הללו בני מלכים הם ומה עשו פשמו יריהם
בגרים גרורים אמרו אין לך אומה שראויה להדבק
בה כזו ומה בני מלכים כך בני הדיוטות עאכ"ו
ומה גרים גרורים כך ישראל עאכ"ו מיד נתוספו על
ישראל מאה והמשים אלף שנא' * ויהי לשלמה
שבעים אלף נושא סבל ושמונים אלף חוצב בהר
ודלמא ישראל הו' לא ס"ד דכתיב * ומבני
ישראל לא נתן שלמה עבד ודלמא דונגר בעלמא
אלא מהבא * ויספר שלמה [כל האנשים הגרים]
וגו' וימצאו מאה וחמשים אלף וגו'. ונתינים דוד
גזר עליהם משרה גזר עליהם דכתיב * מחוטב
עציק וגו' משה גזר להתוא דרא ודוד גזר לכולא
דרא ואכתי יהושע גזר עליהם דכתיב * ויתנם
יהושע ביום ההוא חוטבי עצים וגו' יהושע גזר
בזמן שבה"מ קיים דוד גזר בזמן שאין ב"ה קיים:
כתבו לקצרה: דונגר שכירים: אלא מהבא ויספר שלמה כל
האנשים [הגרים וגו'] וימצאו מאה וחמשים אלף [וגו'] ויעש
מהם שבעים אלף סבל: מחוטב עציק מדקרינהו לחוטבי עצים
באכס"יהו ש"ס לאו בכלל ישרא כינהו ולאז בכלל גרים לא עבדים
ועבדים פסולי כינהו וגבעוכי קוטבי עצים כינהו דלהכי אקרינהו
יהושע: משה גזר עליהם להתוא דרא על קוטבי עצים שהיו
בימיו: ויתנם יהושע אלמא עבדים כינהו ויהושע לדורות הנאים
גזר דכתיב לא יכרת חכם קוטב עצים: בזמן שבית המקדש
קיים דכתיב ולמזבח ה':

יש מותרות

פירק תשיעי

ת"ר תרומה לכהן ומעשר ראשון ללוי דברי ר' מר

עקיבא ר' אלעזר בן עזריה אומר *לכהן פו

לכהן ולא ללוי אימא אף לכהן מ"ט דר"ע דכתיב ^ס

*ואל הלויים תדבר ואמרת אליהם כלויים קת"ע ^ג

משתעי קרא ואירך כדר' יהושע בן לוי דא"ר כוודכר יח

יהישע ב"ל בכ"ד מקומות נקראו כהנים לויים וזה

אחד מהם *והכהנים הלויים בני צדוק ור"ע וכו'. יוסק' יח

התיא גינתא דהיה שקיל ר' אלעזר בן עזריה מעשר

ראשון מינה אזל ר' עקיבא אהדרה לפתחא לכו

קברי אמר עקיבא בתרמ לו ואנא חיי. אהמר מפני

מה קנסו לויים במעשר פליגי בה ר' (יוחנן) [יונתן]

וס"י א חד אמר שלא עלו בימי עזרא וחד אמר

כדי שיוסמכו כהנים עליו בימי טומאתן. ומנא לן

דלא סליקו בימי עזרא דכתיב *ואקבצם אל הנהר ^{שורף ח}

לכהן ולא ללוי בתמיה סא ולאי קרא לויס קאמר: [בני צדוק

ולדוק כהן הוה וקרא לבניו הלוי'] : ר' אלעזר בן עזריה

כהן היה כדאמר' בנרכבו שהו' עשירי לעזרא: עקיבא בתרמילו

חזום דר"ע רעיא דכלבא שנוע הוה: תרמילו קמת של עור

בשטיל"א צלע"א זרועה ניתנה פתוחה ליה צלוארו: מפני מה קנסו

לויים במעשר לאו אלעיל קאי דטעמא דהכא לאו טעום קנסא

אלא טעום דכהנים כמי לויס איקרו כדאמרינן אלא דאמרינן

הבא אל אחוא ונחנה שם ימים שלשה ואכינה
 בעם ובכהנים ומבני לוי לא מצאתי שם אמר
 רב חסדא בתחלה לא היו מעמידין שוטרים אלא מן
 ר"ה כ"ט הלויים שנא' *ושוטרים הלויים לפניכם עכשו אין
 מעמידין שוטרים אלא מישראל שנא' *ושוטרים
 הרבים בראשיכם:

האשה רבה

פרק עשירי

פ"א ר' יצחק מנין שהפקר ב"ד הפקר שנא' *וכל
 ע"כ אשר לא יבא לשלשת הימים כעצת השרים
 והוקנים יחרם כל רכושו והוא יבדל מקהל הגולה
 ר' אלעזר אמר מהכא *אלה הנחלות אשר נחלו
 אלעזר הכהן ויהושע בן נון וראשי האבות למטות
 בני ישראל וכי מה ענין ראשים אצל אבות אלא
 לומר לך מה האבות מנחילין בניהם כל מה שירצו
 אף ראשים מנחילין את העם כל מה שירצו:
 מה ת"ש *אליו תשמעון אפילו אומר לך עבד על
 נכמה דוכתי בתלמוד דתת דקסטינהו עורא: ושוטרים הרבים
 בראשיכם דהיינו ישראל שהם רבים מהלויים:
 הפקר ב"ד הפקר וכל מידי דעמוכא לאו עקירה היא: וכל אשר
 לא יבא וגו' נס' עורא: וראשי האבות למטות ה"ל
 למכתב וראשי מטות בני ישראל:

ת"ש אליו תשמעון כל להוכיח כנגד מי שאמר אין ב"ד מתכין

האשה רבה פרק עשירי יבמות כח

אחת מכל מצות שבחוררה כגון אליהו בהר
הכרמל הכל לפי שערה שמע לו. שאני החם
דכתיב אליו תשמעון ולגמר מיניה מגדר מלתא
שאני. ח"ש א"ר אלעזר בן יעקב שמעתי שב"ד פ' כגמ' ד
מכין ועונשין שלא מן הדין ולא לעבור על דברי סד' ד
תורה אלא לעשות סייג לתורה. מעשה באדם
אחד שרכב על סוס בשבת בימי יונים והביאוהו
לב"ד וסקלוהו לא מפני שראוי לכך אלא שהשעה
צריכה לכך. ושוב מעשה באדם אחד שהטיח
באשתו תחת התאנה והביאוהו לב"ד והלקוהו לא
מפני שראוי לכך אלא שהשעה צריכה לכך מגדר
מלת' שאני:

רבי ינאי ה"ל אריסא דהוה מיייתי ליה כנתא צג
דפירי כל מעלי שבתא הווא יומא נגה ליה
ולא אתא שקל עשר מפירי דביתיה עילויהו אתא
לקמיה דרבי חייא אמר ליה שפיר עבדת דתניא
לעקור דבר מן התורה ומכאן יראה שיכולין ב"ד לעקור דבר
מן התורה: דכתיב אליו תשמעון ככתיב אמת כתיב: כגון
אליהו בהר הכרמל שהקריב צנמה נשעת איסור הבמות ואיכא
כרת דסקוטי קוץ וכרת דהעלאה: מגדר מלתא לעשות גדר
ותקנה [כי התם] שהציץ ע"י כך מע"י: רוכב על סוס והוא
חוסס שנות: וסקלוהו כמסלל שנת גמור: צריכה לכך שהיתה
שעת השמד והיו פרוץ בעצירה: שהטיח בעל:
נגח ליה שפה יתיר מומכו: עלייהו ואע"ג דאכתי לא אחי:

דברי יד * למען תלמד ליראה את ה' אלהיך כל הימים אלו
 שבתות וי"ט למאי הלכת' אילימא לעשורו ומכל
 סס איצטריך קרא למישרי טלטול דרבנן *אלא לאו
 ע"כ כי האי גוונא א"ל והא אקריין בחלמ' קנה רצוץ
 וי"כ י"ט מאי לאו הכי קאמרי (לך) [לין] *הנה בטחת לך
 על משענת הקנה הרצוץ הזה לא הכי קאמרי לך
 יסעי' וי"ט *קנה רצוץ לא ישבור ופשתת כהה לא יכבנת:
 מו חניא *לא תסגיר עבד אל אדוניו רבי אומר
 סס בלוקח עבד על מנת לשחררו הכתוב מדבר
 דברי כג ה"ד אמ' רב נחמן בר יצחק דכתב ליה לכשאקחך
 הרי עצמד קניי לך מעבשי:

למען תלמד גבי תרומה ומעשרות כתיבואבלת לפני ה' וגו': כל
 הימים אלו שבתות וי"ט הוי למד למהר שלא ינטל עובג [שבת]
 בשביל תקון הטבל: למאי הלכתא ומה אתא קרא לאזהורי: אי
 נימא עשורי בשבתא ומיבל ואילטריך לאשמועינן דאע"ג דשבת
 הוא מתקנן פשיטא וכי איצטריך קרא למישרי טלטול דרבנן
 הפרשת מעשרי' בשבת איבה אלא משום שבת דתכן אלו הן משום
 שבת לא מגביהין תרומות ומעשרות במסכת ביבנה והיכא אסר לן
 קרא טלטול (דעלמא) [בעלמא] דאילטריך לעשרייה הכא: אלא
 לאו בה"ג דמות' לעשר על מה שלא בא לעולם ועמיד לבא ללוקח
 עובג שבת: והא אקריין בחלמא ליל שבת זה: קנה רצוץ מקרא
 אסד ושמו קנה רצוץ: מאי לאו הנה בטחת וכי' ולא שפיר
 עבדת: לא קרא אמרינא אקריוך: קנה רצוץ לא ישבור סיפיה
 דקרא (כי) לאמת יוליא משפט דשפיר עבדת:

על מנת לשחררו ומוהר שלא להשתעבד בו:

האשה רכה פרק עשירי יבמות כט

הניא *ואישה גרושה מאישה אפילו לא נתגרשה מז
אלא מאישה פכולה לכהונה והיונו ריה צד

ויקל' כ"א

הגמ' שפוסל בכהונה:

אזל ר' אלעזר אמר לשמעתי בני מדרשא ולא מח

אמרה משמיה דר' יוחנן שמע ר' יוחנן איקפד צו

עול לגביה ר' אמי ור' אסי א"ל לא כך היה ע"כ

המעשה בבית הכנסת של טבריא בנגר שיש

בראשו גלוסטרא שנתלקו בו ר' אלעזר ור' יוסי

עד שקדעו ספר תורה בהמתן. קרעו ס"ד אלא

אימא שנקדע ס"ת בהמתן והיה שם ר' יוסי בן

קיסמא אמר תמה אני אם לא יהיה בית הכנסת

זו בית ע"ז וכן הוה הדר איקפד טפי אמר הברוחא

נמי על לגביה ר' יעקב בר אידי אמר [לו] כתיב

יבמות י"א

*כאשר צוה ה' את משה [ועברו] בן צוה משה

את יהושע וכן עשה יהושע לא הסיר דבר מכל

לא נתגרשה אלא מאישה כגון שכתב לה גט וא"ל לה הרי את

נתגרשת סתמי וא"ל את מותרת לכל אדם שלא נתגרסה זו

לגמרי א"ל האישה כפרתה. פכולה לכהונה אם מת והותר לינשא:

נגר שיש בראשו גלוסטרא שראשו עב וראוי לשקיקת אומים

ולשאר תשמיש ובתלקו בו לעכין כעילת דלת ר' אלעזר אוסר

לכעול בו ור' יוסי מתיר לפי שיש תורת כלי עליו ומותר לטלטלו:

הברוח' נמי את תלמידי אתם עשיתם קברי אתם מביאי' (ל"י)

[ל"י] ראייה מר' אלעזר ור' יוסי שהיו קברים: וכן עשה יהושע

העיד עליו העקרא שכל מה שעשה חפי עשה ופילו מה

אשר צוה ה' את משה וכי כל דבר שאמר יהושע
 היה אומר להם כך אמר לי משה אלא יהושע
 יושב ודורש סתם והכל יודעין שתורהו של משה
 היא אף ר' אלעזר תלמידך יושב ודורש סתם
 והכל יודעין שתורה עלך היא א"ל מפני מה
 אין אתם יודעין לפיכך כבן אידי חברנו ור' יוחנן
 מאי טעמא קפיד כולי האי דאמר רב יהודה אמר
 רב מ"ד *אגורה באהלך עולמים וכי אפשר לו
 לאדם לדור בב' עולמים אלא אמר דוד לפני
 הקב"ה רבש"ע יהי רצון *שיאמרו דבר שמועה
 מפי בעולם הזה דא"ר יוחנן משום ר' שמעון בן
 יוחי כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם
 הזה שפתותיו דובבות בקבר א"ר יצחק בן זעירא
 ואי תימא שמעין נזירא מאי קרא *וחכך כיון הטוב
 הולך לדודי למוישרים דובב שפתי ישנים ככומר
 של ענבים מה כומר של ענבים כיון שמניח
 אדם אצבעו עליו מיד דובב אף ת"ח כיון שאומרי
 דבר שמועה מפיהם בעולם הזה שפתותיהם
 דובבות בקבר :

תליס ס"א
 חלק יס"ד
 כ"ב
 הפס' ל"ג

אמר סתם שהרי אי אפשר בכל דבר ודבר שיאמר יהושע כך אמר
 משה ואפילו הכי אסתיק קרא למפי עשה היה : שיאמרו דבר
 שמועה מפי בעוה"ז שהיו שפתי נעות בקבר כאלו אני קיי :
 דובבות נעות לשון דבור (ס"א דונב) שמתקין ומזלנך : כומר
 כלי שמתיקן בו ענבים עד שמתקמים וייכו כוס ללחם כמו
 כומר כשרא דתמיד כשקט : דובב היין כושש ונע ויולא למעלה :

ל נושאים על האנוסה פרק אחד עשר יבמות

נושאים על האנוסה

פרק אחד עשר

*ויהי דבר ה' אל יונה שנית לאמר שנית דברה מט
עמו שכינה שלישית לא דברה עמו והכתיב צח
*הוא השיב גבול ישראל מלבוא חמת עד ים יונה ג
הערבה כדבר ה' וגו' אשר דבר ביד עברו יונה מ"ב י'
בן אמתי הנביא אמר רבינא על עסקי נינוה קאמר.
רב נחמן בר יצחק אמר הכי קאמר כדבר ה' אשר
דבר ביד עברו יונה בן אמתי כשם שנהפך נינוה
מרעה לטובה כך בימי ירבעם בן יואש נהפך להם
לישראל מרעה לטובה:

ת"ר העבד והאשה אין חולקין להם תרומה בבית ק
הגרנות ובמקום שחולקין נותנין לאשה תחלה
ופוטרין אותה מיד מאי קאמר ה"ק במקום שחולקין
מעשר עני נותנין לאשה תחלה מ"ט משום זילותא

הוא השיב ירבעם בן יואש: על עסקי נינוה קאמר ללא דברה
עמו על עסקי נינוה אלא שני פעמים:

מאי קאמר קמני אין חולקין והדר קמני במקום שחולקין: ה"ק
האי במקום שחולקין לחו אתרומה קאי וה"ק ודבר שחולקין
נמי לכשים כגון מעשר עני שהוא מתחלק בתוך הבית בעיר ואין
כאן משום ייחוד דשכימי אינשי כותמי' לאשה תחילה משום דזילא
נה מילתא למיקם: [מעשר עני אין מתחלק בגורן אלא בתוך
הבית כדכתיב לגר וליתום ולאלמנה וגו' ועוד משום דלא ליכסמי

אמר רבא מרישא כי הוה אחו גברא ואתתא לדינא קמאי הוה שרינא חיגרא דגברא ברישא. אמינא דמהייב במצות. כיון דשמעא להא שרינא חיגרא דאתתא ברישא מ"ט משום וילוחא:

אמר שמואל י' כהנים עומדים ופירש אחד מהם ובעל הולד שתוקי מאי שתוקי אילימא

שמשחקין אותו מנכסי אביו פשיטא מי ידעינן אבוא מנו אלא שמשחקין אותו מדין כהונה מ"ט אמר קרא "והייתה לו ולזרעו אחריו בעינא זרעו מיוחס אחריו וליבא מתקיף לה רב פפא אלא מעתה גבי אברהם דכתיב *להיות לך לא הים ולזרעך אחריוך התם מאי קמזחר ליה רחמנא הכי קאמר ליה לית חונכב נבריה ושפחה רלא לזייל זרעך בתרה:

עניים: גברא ואתתא זה תובע בעל דיכו וזו תובעת בעל דיכה ואין הדין בין שניהם: שרינא חיגרא דגברא ברישא הייתי חזק לאי תפלה לגמור את דיכו ואמ"כ הייתי חזק לדון בין אשה ובין בעל דיכה]:

הולד שתוקי וכשר הוא דהא פשיטא לן דגן כהן הבא על הפסויה הוא: מדין כהונה מלעבוד עבודה ואע"ג דלעבדן יוספין לישא אשה כשר הוא פסול לעבודה: אחריו שכיב זרעו [שהוא שלו]: מאי קמזחר ליה רחמנא הו"ל יסהוא אחריו קדרשת ליה לעבדן פיסול כהונה הבא מאי פיסול קדרשת ביה הו"ל דא: גבי ישראל כשר הוא כגון "כשרים עומדים ופירש א' מהם ובעלי זרעך בתרה כדאמר' בפ"ג דקידושין שפסה הולד כמות דכתיב

מצות חליצה

פרק שנים עשר

אמר רבא גר הן את חבירו דבר תורה שנאמר קב
 *שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' ^{דברים י}
 אלהיך בו מקרב אחד תשים עליך מלך עליך הוא
 דבעינא מקרב אחד אבל גר הן את חבירו גר ואם
 היתה אמו מישראל הן אפי' ישראל ולענין חליצה
 עד שיהא אביו ואמו מישראל שנאמר *ויקרא יתד
 שמו בישראל:

והכתיב *יחלץ עני בעניו. בשבר (עני) [עניו] נ
 יחלצנו מדינא של גיהנם אלא הא שס"ע"ב

^{א"כ ל"י} האשה וילדיה וגו' ככרית דכתיב כי יסיר את בנך בנך הבא
 מישראל קרוי בנך ואין בנך הבא מן הכרית קרוי בנך לאבנה:
 גר הן את חבירו דיני כפשות דאילו דיני עמונו אפי' לכל ישראל
 דתן הכל כשרים לדון דיני עמונות ואמרינן הכל לאתויי עמי
 לאתויי גר: עליך הוא דבעינא מקרב אחד אבל על הגר אפי'
 קברו אתה מקים עליו דיין בכלל מלך דכתיב מלך במשפט יעמיד
 ארץ אם דומה דיין למלך שאין נריך כלום יעמיד ארץ ועוד שיסור
 הדנה כתיב כאן כל משימות שאתה משיס לא יהו אלא מקרב
 אחד: בישראל משמע שיהא ישראל מכל לדדין:

בעל החלמוד דא להקשו ולהיבית כי פירושו וקללה נעלו אינו חליפה
 ממש אלא לשון זרה כמו הקלנו מאתכם ול"א והכתיב יחלץ
 עני בעניו כל' יורונו ויתן (בו) [לו] כס ויתירן המתירן שלעול'

חלים לך דכתיב *חונה מלאך ה' סביב לראיו ויחלצם.
בשכר יריאיו יחלצם מדינה של גיהנם. אלא
ישעיה נ"הא דכתיב *ועצמותיך יחליץ וא"ר אלעזר זו מעולה
שבברכות ואמר רבא זרווי גרמי אין משמע הכי
ומשמע הכי וכו' :

א"ל ^{ס"ט} ^{האש"ט} הווא מינא לר"ג עמא דחליץ ליה מארי
מויניה דכתיב *בצאנם ובבקרם ילכו לבקש
את ה' ולא ימצאו חלץ מהם א"ל שוטה מי כתיב
חלץ להם חלץ מהם כתיב ואילו יבמה דחלצו
לה אחין מידי מששא אית בה :

נא א"ר יוחנן ד' בעילות בעל אותו רשע באותו יום
קג שנא *בין רגליה כרע נפל שכב בין רגליה
כרע נפל באשר כרע שם נפל שדוד. והא קא
מתהניא מעבירה א"ר יוחנן משום רשב"י כל
טובתן של רשעים *רעה היא אצל צדיקים שנא'
^{הוריות} ^{פ' במדק}

הוא לאון קליזה (ומשני) דהכא כמי שלופי הוא וה"ק בצכר עכיו
שכפר לו בקייו יתללכו ויילכו מדינה של גיהנם : ויחלצם קס"ד
זרחי הוא שיקליפו כק :

ה"ג שוטה מי כתיב חלץ להם חלץ מהם כתיב הוא קנל
קליזה מהם ואילו יבמה דקללי מינה אחין שהיבם קנל
הימנה מידי מששא אית בה :

בין רגליה בין ירכותיה שנא עליה סיסרא ונתכונה יעל כדו
ליגעו : כרע נפל שכב שנעה כתיב בקרא : רעה היא
שנכא"ס הרשעים וקלה כפא לדיק בהנאתן הלכך לאו הנאה

מצות חליצה פרק שנים עשר יבמות לב

*השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע
 בשלמא רע לחיי אלא טוב אמאי לא אלא ש"מ
 טובתן של רשעים רעה היא אצל צדיקים. בשלמא
 התם [דילמא] מדבר ליה שמא דע"ז אלא הבא
 מאי רעה איכא דקא שדי בה ווהמא דא"ר יוחנן
 בשעה שבא נחש על הוה הטיל בה ווהמא ישראל
 שעמדו על הר סיני פסקה ווהמתן אימות שלא
 עמדו על הר סיני לא פסקה ווהמתן:

לוי נפק לקריית' בעו מיניה גידמת מהו שתחלוץ נב
 יבמה שרקקה דם מהו זה המאמר כחונ ג"כ צירושלמי קה
 יתר צורך והעתקתו כמ"ס וכו"ס כ"א: בני סימוניא
 אתו לגבי רבי אמרי ליה בעיא תתן לן ח"י בר
 נש דריש ודאין וחזן וסופר ומתניין ועבד לן כל
 צרכנן ויהב לון לוי בן סיסי עשו לו בימה גדולה
 והושיבוהו עליה אתון ושאלון ליה הגידמת במה
 היא חולצה ולא אניבון (השיב) ריקקה דם
 מהו ולא אניבון אמרין דילמא לית הוא מארי
 אולפן נשאל ליה אגדתא שאלון באגדתא אתו
 ואמרו ליה מהו הדין דכתיב *אבל אגיד לך את
 הרשום בכתב אמת אם אמת למה רשום ואם

הוא: שמא דע"ז למה גכנת את אלהי:

מהו שתחלוץ נשימה: יבמה שרקקה דם מהו מי הוה קלילה
 מעליותא: אבל אגיד לך את הרשום וגו' מקר' הוא
 דכ"א שחמלאך אמר לו אגיד לך את כל הנגזר בשמים ורשום

כ"א לך
 שנת פירק
 חכיות
 ע"א ס"ב

דכ"א

רשים למה אמת ולא אניכון כן כתוב בירושלמי.
 ובגמ' שלנו נוסחא אחרת הרשים בכתב אמת
 מכלל דאיבא כתב שאינו אמת לא הוה בידיה
 ע"כ. וירושלמי אתון לגבי רבי אמרי ליה הדין
 פיוסא דפייסינג אמרי לון הייכון בר נש דכותי
 יתבית לבון שלח אייתוהו ושאל ליה א"ל הגירמת
 במה היא חולצת א"ל בשיניה ריקקה דם מהו א"ל
 אם יש בו צחצוחות של רוק בשר. ובגמרא שלנו
 לא הוה בידיה אמת שאיל בי מדרשא א"ל מי
 כתיב וחלצה ביד ומי כתיב וירקה רוק ע"כ. מהו
 הדין דכתיב אבל אניד לך את הרשום בכתב אמת
 א"ל עד שלא נחתם גזר דין רשום משנחתם גזר
 דין אמת א"ל ולמה לא אתיבינן א"ל עשו לו
 בימה גדולה והשיבנו עליה וטפת רוחי עלי וקרא
 עליו *אם נבלת בתהנשא ואם זמות יר לפה. מי
 גרם לך להתנבל בדברי חורה על שנשאת בתם
 עצמך ע"כ בירושלמי: ובגמ' שלנו אבל אניד לך את
 הרשים בכתב אמת [וכי יש כתב שאינו אמת] לא
 קשיא כאן בגז"ד שיש עמו שבועה כאן בגז"ד שאין עמו
 שבועה כדרב שמואל בר אמי דאמר רב שמואל בר

ע"כ

בכתב והוא חות מכלל דאיבא נשמיס כתב דאיכו אמת בתמיה:
 מי כתיב וירקה בפניו רוק דלהוי טמאע ללא יהא סס אלא רוק
 וירקה סתמא כתיב ואפילו רוק ודבר אחר והכא נמי אי אפטר
 בלא לפוקים רוק: בכתב אמת שהקב"ה מאמתו ופקייטו וחינו

מצות חליצה פ"ק שנים עשר יבמות לג

אמי א"ר יונתן מנין לגו"ד שיש עמו שבועה שאינו
 מתקרע שנא' *ולכן נשבעתי לבית עלי אם יחכפר ע"פ ג
 עון בית עלי בובה ובמנחה עד עולם אמר (רבא)
 [רבה] בובה ובמנחה אינו מתכפר אבל מתכפר
 הוא בדברי תורה אביי אמר בובה ובמנחה אינו
 מתכפר אבל מתכפר בגמילות חסדים. (רבא)
 [*רבה] ואביי מדבית עלי קאתו (רבא) [רבה] ע' כג"י
 דעסק בתורה היה ארבעין שנין אביי דעסק בתורה
 ובגמילות חסדים היה שיתין שנין. ת"ר משפחה כג"י
 אחת היתה בירושלים שהיו מתים כבן י"ח שנה
 באו והודיעו את רבן יוחנן בן זכאי אמר להם
 שמא ממשפחת עלי אתם שנא' *וכל מרבית ביתך עס ג
 ימיתו אנשים לכו ועסקו בתורה ותחיו הלכו ועסקו
 בתורה ותחיו והיו קורין אותם משפחת יוחנן על
 שמו אמר רב שמואל בר אבון אמר רב מנין
 לגזר דין של צביר שאינו נחתם אינו נחתם והכתוב
 *כי אם תבבסי בנתר ותרבי לך בורית נחתם עונך ירמיה ג
 לפני אלא מנין שאפילו נחתם מתקרע שנאמר
 *מי כה' אלהינו בכל קראנו אליו והכתוב *דרשו דכ"ס ד
 ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב לא קשיא הא
 ביחוד הא בצבור ויחיד אימת אמר רב נחמן אמר
 רבה בר אבהו אלו עשרה ימים שבין ר"ה ל"ה:

קור ומבטלו וקומתו אמת: אמר רבא גרסינן ול"ג ואמר רבא

בהמצאו קשמע שאין סלוי נכל עת:

נד רבי הייא ור"ש בר רבי הווי יחבי פתח חד מנייהו
 סס ע"ג ואמר המתפלל צריך שיחן עיניו למטה שני
 *והיו עיני ולבי שם כל הימים. וחד אמר עיניו
 *למעלה שנא' *נשא לבבנו אל כפים אל אל בשמים
 אדהכי אחא ר' ישמעאל בר' יוסי לגבייהו אמר
 להו במאי עסקיתו אמרו ליה בתפלה אמר להו
 כך אמר אבא המתפלל צריך שיחן עיניו למטה
 ולבו למעלה כדי שיתקיימו שני מקראות הללו
 אדהכי אחא רבי למתיבתא אינהו דהוו קלילי
 (עול) יהבי ברוכתייהו ר' ישמעאל בר' יוסי אנב
 נוקרי' הוה מפסע ואזיל א"ל אכדן מי הוא זה
 שמפסיע על ראשי עם קדש א"ל אני ישמעאל
 בר' יוסי שבאתי ללמוד תורה מפיו רבי א"ל וכי
 אתה הגון ללמוד תורה מפיו הגבורה א"ל וכי משה
 ראוי היה ללמוד תורה מפיו הגבורה א"ל וכי משה
 אחא א"ל וכי רבך אלהים הוא אמר רב יוסף
 שקליה רבי למטרפסיה דקא"ל רבך ולא רבי
 אדהכי אחת יבמה לקמיה דרבי (למתלץ) א"ל
 עיניו למטה כלפי ארץ ישראל משום דשכיב' התם קיימא דכתיב
 והיו עיני ולבי שם: אחא רבי למתיבתא למדרש ואנעי
 כל חד למיתב' אדוכתייה: ר' ישמעאל בר' יוסי צעל צער היה
 כדאמר' בהשוכר את הסועלים: מפסע ואזיל הולך לאט: אכדן
 וכו' לזון תלמידו של רבי היה (ובנידולמי) אנא יודן ולנדן לישא קלילא כן
 תוס' אימא כחוספתא: שקליה רבי למטרפסיה לגמולו על שפסע

מצות חליצה פרק שנים עשר יבמות לד

ר' לאבדן פוק בדקה לבתר דנפק א"ל ר' ישמעאל בר' יוסי כך אמר אבא איש כתיב בפרשה אבל אשה בין גדולה ובין קמינה א"ל (רבי לאבדן טוב אדוכתיך) [חא] לא צריכת כבר הורה זקן הוה קא מפסע אבדן ואתי א"ל ר' ישמעאל בר' י מי שצריך לו עם קדש יפסע על ראשי עם קדש מי שאין לו צורך עם קדש היאך יפסע על ראשי עם קדש א"ל רבי לאבדן קום בדוכתיך. הנא באותה שעה נצטרע אבדן ומבעו שני בניו ומיאנו שתי כלותיו אמר רב נחמן בר יצחק בריך רהמנא דכספיה לאבדן בהאי עלמא:

בית שמאי

פרק שלשה עשר

הני בר קפרא לעולם ידבק אדם בג' דברים נה ויתרחק מן ג' דברים ידבק כג' דברים בחליצה קט ובהבאת שלום ובהפרת נדרים. בחליצה כאבא שאול דתניא אבא שאול אומר הכונס את יבמתו לשם נוי לשם אישות לשם דבר אחר כאלו פוגע בערוה וקרוב בעיני להיות הולד ממזר. בהבאת ולא מיתה: פוק בדקה חס הניאה שתי שערות: לא צריכת למנדקה: כבר הורה זקן ר' יוסי: נצטרע אבדן עוכשו של לשון הרע נגעים:

כאבא שאול פ' הקולץ הכונס את יבמתו לשם נוי וכו':

מליס לך שלום דכתיב *בקש שלום ורדפהו *וא"ר אבהו
 אס"ע"ג אתיא רדיפה רדיפה כתיב הכא בקש שלום ורדפהו
 חשלי כ"ג וכתיב התם *רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה
 גיטין פ' וכבוד. בהפרת נדרים כר' נחן דתניא ר' נחן אומ'
 הציילת ופ' הנודר כאלו בנה במרה והמקיימו כאלו הקריב
 עליה קרבן. ויהרחק מג' דברים מן המאונים ומן
 הפקרונות ומן הערבונות. מן המאונים דלמא גדלה
 ומחרטא בה מן הפקרונן כבר מתא דבייתה כי
 בייתה דמי מן הערבונות בערבי של ציון דא"ר
 יצחק מ"ד *רע ירוע כי ערב זר רעה אחר רעה
 חבא למקבלי גרים ולערבי של ציון ולחוקע עצמו
 לדבר הלכה מקבלי גרים כר' חלבו דא"ר חלבו
 פ' החולץ ופ"ק
 וא"ר אבהו במסכת קדושין. אתיא רדיפה רדיפה תשלוס שבר
 גדול להבאת שלום שאוכל פירותיהן צעוה"ז והקרן קיימת לו
 דקדושין לעוה"ז (בגמילו') [בגמילות] קס"ד דכתיב זהו ימלא קיים לזקה
 וכבוד לזקה צעוה"ז וכבוד צעוה"ז: כאלו בנה במה נשעת
 איסור הנמות דקוטא הוא דכתיב וכי תקדל לכדור וגו' הא אם
 לא תקדל יהיה נך קטא: כאילו הקריב קרבן שעבר עליו שתי
 עבירות אלא ילך אלל חכם ויתירנו כדי שלא יהא רגיל בכך:
 מן הערבנות שלא יהא ערב: כבר מתא לא יקבל פקדון מן
 עירו: דבייתה כי בייתה דמי שרגיל אללו ויטול את שלו ויחזור
 ויתבענו: רע ירוע רעה אחר רעה: כי ערב זר המערב גרים
 זרים בישראל והנכנס בערבון כפי עממע: ולחוקע עצמו וסיפא

בית שמאי פרק שלשה עשר יבמות לה

קשים גרים לישראל כספחין בעיר. ערבי של ציון דעבדי שלוף דויץ. חוקע עצמו לדבר הלכה דתניא ר' יוסי אומר כל האומר אין לו הורה אין לו תורה פשיטא אלא כל האומר אין לו אלא הורה אין לו אלא תורה הא נמי פשיטא אלא

דנריס ה

דאפי' חורה אין לו מ"ט אמר רב פפא אמר קרא *ולמדהם ועשיהם כל שישנו בעשייה ישנו בלמידה כל שאינו בעשייה אינו בלמידה ואבע"א לעולם כדקאמרת מעיקרא כל האומר אין לו אלא תורה אין לו אלא תורה ודקאמרת הא נמי פשיטא לא צריכא דקא מגמר לאחרינא ואולי ועבדי מהו דתימא אית ליה אגרא לדרידיה קמ"ל. ואבע"א

דקרא וזכא תוקעים בוטח וכולה מפרש לה: קשים גרים שאין נקיין דקדוקי מלות ולמדן ישראל ממעשיהן: כספהת ליטכא דקרא נקט וכלה הגר עליהם ונספקו על בית יעקב: של ציון שם מקום שמניין הלוח ותופסין הערב ל"א של ציון קוראים שם הערבון על שם כוטידיקון שלוף דויץ שולף עלמו מן הלוח ותוקע (ודף) עלמו על הערב: דויץ לשון תוקע כדאמר' דלה ושלפה: תוקע עצמו לדבר הלכה שאומר הריכי שונה ואיני מקיים ואקבל שכר תלמוד: אין לו תורה אינו עוסק בתורה: אין לו תורה אינו מקבל שכר ת"ת: אין לו אלא תורה אינו עוסק בשום מלוח בעולם אלא בתורה אינו מקבל עליהם שכר אלא שכר תלמוד תור': אפי' תורה אפי' שכר לימוד אין לו: ואבע"א כדמעיקר' אין לו אלא תורה ודקאמרת הא נמי פשיטא לא צריכא וכו': אית ליה אגרא דעשייה:

תוקע עצמו לדבר הלכה בדיונא דאתי דינא לקמיה
 וגמר הלכה ומדמי מלתא למלתא ואית ליה רבה
 ולא אויל משאיל דא"ר שמואל בר נחמני א"ר
 יונתן לעולט יראה דיון עצמו כאלו חרב מונחת
 לו בין ירכותיו וגיהנם פתוח לו מתחתיו שנאמר
 שה"ש ג הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה
 מגבורי ישראל וגו' מפחד בלילות מפחד של
 גיהנם שדומה ללילה:

האשה שרום

פרק המשה עשר

ק"ח א"ל רבינא לרבא המוכה גט לאשתו במקום
 קטטה מהו כיון דאירח ליה קטטה בהדה
 זכות הוא לה או דילמא ניהא רגופה עדיף לה
 ת"ש דא"ר ל טוב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו
 אביו אמר דשומשמנא גברא כורסה כי חרתא
 רמו לה רב פפא אמר דנפצא גברא תיקרי כסיפו

וגמר הלכתא יודע הלכה [אלא] שאין דומה דין הבא לפני
 כ"כ ומדמי מלתא למלת' ולא משאיל לרבי' והיינו תוקע ססוק
 ונשען על ההלכה שהוא יודע: גבורים דייקים: שלשלמה
 שהשלוס שלו: מטתו בית המקדש ששם לשכת הגזית:

טן דו גופיים כ' כל דהוא בעל: דשומשמנא גברא גון ככמלה:
 כורסה ביי חרתא רמיא מקזקת עלמה ככשואה וכותנת כסאה
 אלל קטנות חרות הארץ: דנפצא אומנותו עלוסה מכפץ למר:

האשה שלום פרק חמשה עשר יבמות לו

כבא ותיתיב רב אשי אמר דקולסא גברא לא בעי טלפחי לקידרא תנא וכולן מזנות וחולות בכעליהן:

האשה בתרא

פרק ששה עשר

מתני' אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם **קב** החוטם וכו': גמ' ת"ר פדחת ולא פרצוף פנים פרצוף פנים ולא פדחת אין מעידין עד שיהיו שניהם עם החוטם אמר אביי ואיתימא רב כהנא מאי קרא *הכרת פניהם ענתה כם אבא בר מרתא ישיב ג דהוא אבא בר מניומי הוו מסקי כיה דבי ריש גלותא וזוי אייתי קירא דבק בבלייתא דבק באפותיה חלף קמיהו ולא *בשקריוהו:

*סי' כז

והוא גברא דטבע כאגמא דסמקי אנסיב רב שילא לדביהו א"ל רב לשמואל תא

ערוכין

דקולסא גברא שמץ פסול משפחה: טלפחי עדשים שהוא מאכל קל ואין חסרון כים כ"כ אינה שואלת ממנו אך יקרא שמו עליה: אין מעידין על האיז שמת א"כ ראוהו מת צפרלוף פניו עם קוטמו שיכולין להכירו אהווכו': פדחת מלך: הכרת פניהם ענתה כם העדה כם אלמ' אין עדות צשאר גוף אלא צהיכר פנים: קירא שעה: דבק בבלייתא דנקה דמעט מטלית נלויה: בלייתא נגד נלוי: באפותיה נולקו:

כ"ו לא

הכירות

נ

קכא

אגמא דסמקי אנס של אמו מקוס: אגם מרש"ק בלע"ז עומד

נשמתיה א"ל נשלח ליה ברישא שלחו ליה מים שאין להם סוף אשתו אסורה או מותרת שלח להו אשתו אסורה ואגמי דסמקי מים שיש להם סוף או שאין להם סוף שלח להו מים שאין להם סוף הם ומר מ"ט עכרת הכי מטעא טעינא אנא סברי כיון דקוו וקיימי במים שיש להם סוף דמי ולא היא כיון דאיכא גלי אימור גלי אשפליה קרי שמואל עליה דרב *לא יאונה לצדיק כל און קרי רב עליה דשמואל *ותשועה ברוב יועץ:

אמר רב אשי הא דאמרי רבנן מים שאין להם סוף אשתו אסורה ה"מ באיניש דעלמא אבל צורבא מרבנן לא אי דסליק קלא אית ליה ולא היא ל"ש איניש דעלמא ול"ש צורבא מרבנן דיעבד אין לכתחלה לא:

נו תניא אמר ר"ג פעם אחת הייתי מהלך בספינה וראיתי ספינה אחת שנשברה (בים) והייתי מצטער על ת"ח שבה ומנו ר"ע וכשעליתי ביבשה בא וישב ודן לפני בהלכה אמרתי לו בני מי העלך אמר לי דף של ספינה נזרמן לי וכל גל וגל שבא במקומו ואינו מים חיים: כמים שיש להם סוף דמי שאינו יכול לזוט על [פניהם] למרוק הלכדאס איתא דסליק הוה קו לי: גלי אשפליה למקום רחוק ומאס ילא: לא יאונה לצדיק כל און שלא נאת תקלה זו לידו של רב לכדות את רב שלא: ותשועה ברוב יועץ תשוע' מן המכאול מפני שנטלתי עלה משמואל:

האשה בתרא פרק ששה עשר יבמות לו

עלי נענעתי לו ראשי מכאן אמרו חכמים אם
יבאו רשעים על אדם ינענע לו ראשו אמרתי
באותה שעה כמה גדולים דברי חכמים שאומרים
מים שיש להם סוף מותרת מים שאין להם סוף
אסורה. תניא א"ר עקיבא פעם אחת הייתי מהלך
בספינה וראיתי ספינה אחת שמטרפת בים והייתי
מצטער על ת"ח שבת ומנו ר"מ כשעליתי למדינת
קפוטקיא בא וישב ודן לפני בהלכה אמרתי לו
בני מי העלך אמר לי גל טרדני לחבירו וחבירו
לחבירו עד שהקיאוני ליבשה אמרתי באותה
שעה כמה גדולים דברי חכמים שאמרו מים
שיש להם סוף אשתו מותרת מים שאין להם סוף
אשתו אסורה:

ות"ר מעשה בבתו של נחוניא חופר שיחין שנפלה נח
לבור הנדול ובאו והודיעו לר' חנינא בן דוסא ^ס
שעה ראשונה אמר להם שלום. שניה אמר להם ^{ע"ג}
שלום. שלישית אמר להם עלתה אמר לה בתי מי ^{כ"ק ס'}
העלך אמרה לו זכר של רחלים נודמן לי וזקן ^{הסיה} מנהיגו
נענעתי לו ראשי ועבר ע"ג והלך לו: ינענע לו ראשו ידקה
מפני השעה ולא יתגרה בהן:

חופר שיחין לעולי רגלים ומים מתכנסים בהם והיו שותין הם
ובהמת': שלום שעדיין יכולה לקיות וכן בשניה חבל שלישית
שאינה יכולה לקיות אמר להן עלתה שידוע היה לו שלא תמות
עם כדלקמן דבר שהיה מתעסק בו אותו לדיק אציה לא יכשל בו
דענו: זכר של רחלים זה אינו של ילמה: וזקן אחד מנהיגו זה

אמרו לו וכי נביא אתה אמר להם לא נביא אנכי
 ולא בן נביא אנכי אלא דבר שהצדיק מתעסק בו
 (לא) יכשל בו ורעו. א"ר אבא אעפ"כ מת בנו
 תליס כ בצמא שנא* וסביביו נשערה מאד מלמד שתקב"ה
 מדקדק עם סביביו כחוט השערה ר' חנינא אומר
 טס טס מהבא* אל נערץ בסוד קדושים רבה ונורא הוא
 על כל סביביו:

קכב מתני' מעשה בצלמון באחד שאמר אני [איש]
 פלוני בן איש פלוני נשכני נוזש והרי אני
 מת והלכו ולא הכירוהו והלכו והשיאו את אשתו:
 גמ' ודילמא שד הוא אמ' רב יהודה אמ' רב שראו
 לו דמות אדם אינהו נמי דמו דחוו לית כבואה
 ואינהו נמי אירת להו כבואה דחוו ליה כבואה
 דכבואה ודילמא לדידהו נמי אית להו כבואה
 דכבואה א"ר חנינא אמר לי יונתן שידא כבואה
 אית להו כבואה דכבואה לית להו:

אברהם: נביא אתה לידע שלא תמות: מתעסק בו בטורח
 עשייתו: אעפ"כ מת בנו של נכוניא כלמא שכך דרכו של מקום
 לדקדק עם החסידים: וסביביו נשערה לשון קוט השערה: עם
 סביביו עם לדיקים ההולכים אחריו:

שראו לו דמות אדם מתקלה כשלעק: בבואה דכבואה לל
 ללו: לימדני יונתן שידא שד היה לו נקי בהן:

בחולה נשאת פרק ראשון כתובות לח

מסכת כתובות

פרק ראשון

תני בר קפרא בחולה נשאת בר' ונבעלת בה' ה

הואיל ונאמרה בו ברכה לדגים אלמנה נשאת

בה' ונבעלת בו' הואיל ונאמרה בו ברכה לאדם:

דרש בר קפרא גדולים מעשה צדיקים יותר א

ממעשה שמים וארץ דאלו במעשה שמים ^{סס}

וארץ כתיב *אף ידו יסדה ארץ וימיני טפחה שמים ^{ישעי' מח}

ואלו במעשה ידיהם של צדיקים כתיב *מכון ^{שמות טו}

לשבחך פעלת ה' מקדש ה' כוננו ירך. השיב בבלי

אחר ור' חייא שמו *ויבשת ידיו יצרו ידו כתיב. מליס ^{סס}

והכתיב יצרו אמר רב נחמן בר יצחק יצרו אצבעותיו

כדכתיב *כי אראה שמוך מעשה אצבעותיך. ^{סס ט}

מיהיבי *השמים מספרים כבוד אל ומעשה ידיו ^{סס יט}

מגיד הרקיע ה"ק מעשה ידיהם של צדיקים מי

מגיד הרקיע ומאי ניהו מטר:

ונבעלת בה' משתקף גד' ויכנס לילה': ברכה לדגים פרו

ורבו ומלאו את העוים: הואיל ונאמרה בו ברכה

לאדם פרו ורבו ומלאו את הארץ:

אף ידו מדליד: מקדש מעשה ידי לדיקי' הוא: ה"ק האי ומעשה

ידיו מעשה הלדיקי' כתיב שקרוין מעשה שלהם מעשה ידיו של

הקב"ה ה"ק ומעש' ידיו הוא מעשה הלדיקי' מגיד הרקיע שהרקיע

מעיד עליהם לנצרות שהם לדיקי' שמתפללי' על הגשמי' ומטר יורד:

בתולה נשאת פרק ראשון כתובות

בדרש בר קפרא מ"ד *ויתר תזיה לך על אונך.
 אל תקרי אונך אלא אונך שאם ישמע
 סס אדם דבר שאינו הגון *יניח אצבעו באזניו והיינו
 סס דא"ר אלעזר מפני מה אצבעותיו של אדם דומו'
 ע"כ ליתדות מ"ט אילימא משום דמחלקן כל חדא וחדא
 למלתיה עבידא דאמר מר זו זרת זו קמיצה זו אמה
 זו אצבע זו גודל. אלא מ"ט משופות כיתדות
 שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יניח אצבעותיו
 באזניו. תנא דבי ר' ישמעאל מפני מה און כולה
 קשה והאליה (שלה) רכה שאם ישמע דבר
 שאינו הגון יכוף אליה לתוכה. ת"ר אל ישמיע
 אדם לאזניו דברים בטלים מפני שהם נכויים
 תחלה לאברים:

יניח אצבעו שהיא שפוייה כיתד: מ"ט בלו' במאי דומות כיתדות:
 אילימא דמחלקן שמולקות זו מזו ואינן מקוננות יחד:
 חדא וחדא למלתיה קשיא היא כל אחת יש בה לורך ואף בלרכי
 גבוה: זו זרת מן הקטנה מודדין זרת של קטן: זו קמיצה מאלנע
 שאלל הקטנה מתסילין לקמוץ קופה שלג אלנעות על פס ידו
 הקמילה והאמה ואלנע וקומץ: זו אמה מהגזולה מודדין אחת
 בכין ואחת כלים: זו אצבע למתן דמיס של קטאת דכתיב ציה
 באלנעו: זו גודל לכהניד דאהרן דמלורע: משופות אגוייש"דלש
 בלע"ז: אליה נשר שנסוף האון: נכויים תחלה לאברים רכות
 ודקות לכוות מכולם והכי נמי אמרי' במסכת ע"ז האי ככרי
 דקריך רישא שרי למיכל אפי' מריש אודכיה ואע"פ שממר לבשל:

בתולה נשאת פרק ראשון כתיבות לט

אמר רב נחמן אמר לי הינא בר נתן תנא מנין ג
לברכת התנים בעשרה שנא *ויקה (בועז) ז

עשרה אנשים ור' אבהו אמר מהכא *במקהלות ע"ג

ברכו אלהים ה' ממקור ישראל ורב נחמן בתאי יומד

קרא דר' אבהו מאי דריש ביה מיבעיא ליה תלים סב

לכדתניא היה ר"מ אומר מנין שאפילו עוברים פרק ג

שכמעט אמן אמרו שירה על הים שני במקהלות שאלו

ברכו אלהים ה' ממקור ישראל:

רב (אמי) [אסי] איקלע לבי רב אשי בהלוליה ח

דבריה בריך שית לימא כהא קמיפלגי דמר

סבר חדא יצירה הואי ומר סבר ב' יצירות הוו

לא דכ"ע חדא יצירה הואי מר סבר בתר מחשבה

אולינן ומר סבר בתר מעשה אולינן כי הא דרב

יהודה רמי כתיב *ויברא אלהים את האדם בצלמו ניל' ס

וכתיב *זכר ונקבה בראם הא כיצד בתחלה עלה סס

במחשבה לכראות שנים ולבסוף נברא אחד:

ממקור ישראל על נככת מקור לריך קהל והיינו עשרה כמו

הקהל את העדה ואין הקהל פחות מעדה ועדה עשרה

כדילפינן מעדת מרגלים עד מתי לעדה הרעה ילאו יהושע וכלב:

ברוך שית יולד האדם הוסיף: חדא יצירה הואי כמ"ד

בעירובין ויבן את הללע פרטוף שמתקלת ברייתו כנרא ב'

פרטופין זכר מלפניו ונקבה מאחור: ב' יצירות כמ"ד זכר היה

וממנו כנראת האשה והרי כאן ב' יצירות: בתר מחשבה אולינן

עליו נחשבה ליצור וכנרא אחד בערוזין בס' עושין פסין:

ד רב הייא בר אבא מקרי בניה דר"ל הוה ואמר
 לה מתני בריה דר"ל הוה. שכיב ליה ינוקא
 ע"נ יומא קמא לא אויל לגביה למחר דבריה ליהודה
 בר נחמי מחורגמניה א"ל קום אימא מלחא כל
 דברי' לנ קכל ינוקא פתח ואמר *וירא ה' וינאץ מכעס בניו
 ובנותיו דור שאבורת מנאצין להקב"ה כועס על
 בניהם ועל בנותיהם ומתים כשהם קטנים וא"ד
 ישיב ט בחור הוה וה"ק ליה *על כן על בחוריו לא ישמח
 ה' ואת יתומיו ואת אלמנותיו לא ירחם כי כלו
 חנף ומרע וכל פה דובר נבלה בכל זאת לא שב
 אפו ועוד ירו נטויה מאי ועוד ירו נטויה אמר רב
 חנן בר רב הבל יודעין כלה למה נכנסת לחופה
 אלא כל המנבל פיו ומוציא דבר נבלה מפיו אפי'
 נחתם לו גזר דינו של ע' שנה למזכה נהפך עליו
 לרעה. אתא לנחומי צעורי קא מצער ליה. ה"ק
 ליה השיב את לאתפוסי אדרא. א"ל קום אימא
 אמר ליה למחורגמניה: כל קביל ינוקא לכנד המחורע דברי'
 כיומאם על מיתת הילד: וירא ה' מה עשו לנבות: וינאץ
 מכעס שהכעיסוהו וגרמו לו לפקוד על צדיקים ונכותיהם: ואית
 דאמרי לא תיבוק היה המת אלא צקור היה והך קרא אמר על
 כן על בחוריו וגו': של ע' שנה ועוד דריש כמו ועד עולמו של
 אדם נטויה כהפכת מטוב לרע: אתא לנחומיה צעורי קא
 מצער ליה בתגויה מוכיח על פניו ששגיל עוכו מת בנו: השיב
 את לאתפוסי אדרא קסוב אמה למעל' למיפסך ואת צניך בעין

בתולה נשאת פרק ראשון כתובות מ

מלתא כנגד שכחו של הקב"ה פתח ואמר האל הגדול ברוב גדלו אדיר וחזק ברוב נוראות מחיה מזים במאמרו עושה גדולות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר בא"י מהיה המתים א"ל קום אימא מלתא כנגד אבלים פתח ואמר אחינו (המנוגעין) [המיוגעין] והמדוכאין באבל הזה תנו לבבכם לחקור את זאת ואת היא עומדת לעד נתיב היא מששת ימי בראשית רבים שתו רבים ישתו כמשחה ראשונים כך משחה אחרונים אחינו בעל נחמות ינחם אתכם ברוך מנחם אבלים אמר אבני רבים ישתו לימא רבים ישתו לא לימא משחה ראשונים לימא משחה אחרונים לא לימא דא"ר שמעון בן לקיש וכן תנא משמיה דר' יוסי לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן אמר רב יוסף מאי קרא *כסדרים יצ"י ח היינו לעמורה דמינו מאי אהדר ליה *שמעו דבר סס ה' קציני סדרים וגו' א"ל קום אימא מלתא כנגד מנחמי אבלים פתח ואמר אחינו גומלי חסדים

הדור דקי"ל בזמן שהלדיקים נדור לדיקים כתפסין על הדור שא"י ומתקדשי תתלו: האל הגדול ברוב גדלו נברך פתח בה ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם האל הגדול וכו': אחינו (המנוגעים) [המיוגעין] כו' זרכה הסמוכה לקצרתה היא וכן סדורות על הסדר: באבל הזה תנו לבבכם לחקור זאת שזאת עומדת לעד שהכל מתים ולא תנכו יותר מדאי: משחה ראשונים לימא משחה ראשונים הוא:

בני נומלי חסדים המחויקים בכריתו של אברהם
 אבינו (שנ'*) כי ידעתיו למען אשר יצוה את בני
 ואת ביתו וגו') אחינו בעל הגמול ישלם לכם
 גמולכם ברוך אתה משלם הגמול א"ל קום אימא
 מלחא כנגד כל ישראל פתח ואמר רבון העולמים
 פדה והצל מלט והושע עמד ישראל מן הדבר
 ומן החרב ומן הביזה ומן השדפון ומן הירקון ומכל
 מיני פורעניות המתרגשות ובאות בעולם טרם
 נקרא ואתה תענה ברוך אתה עוצר המגפה:

ה תניא בראשונה היתה הוצאת המת קשה לקרוביו
 יותר ממיתתו עד שהיו מניחין אותו ובורחין

עד שכא ר"ג ונהג קלות בעצמו והוציאוהו בכלי
 פשחן ונהגו כל העם אחריו להוציא בכלי פשחן א"ר
 פכא והאידנא נהוג עלמא אפוי בצרדא בר זוזא:
 ה אמר רב שמואל בר נחמני א"ר יונחן * כל היוצא
 למלחמת בית דוד גט כריתות כותב לאשתו

ט דכתיב * ואת אחיך תפקוד לשלום ואת ערוכתם
 ע"כ כבירה של אברהם שגמל חסדים דכתי' ויטע אלל צנאר שנע
 ר"ת "אכילה" שתי"ה "לויה":

הוצאת המת שהיו קוצרי' אותו בכלי יקרי' כגון שיראין וסרקות:
 בצרדא בר זוזא נגד קצנוס שאינו שזה אלל דיכר:
 גט כריתות כותב לאשתו שאם ימות במלחמה יהא גט מיוס
 כתיבתו: דכתיב במלחמת שאל ואת אחיך וגו' ודוד למד מישי
 אביו להכהיג שאף היוצאין למלחמותיו עושין כו':

צ"ט י"ח
 ס"ט א"כ

ס"ז

ה ט

ע"כ

כ"ה
 א"ה
 ס"ט י"ח

בתולה נשאת פיק ראשון כחובות מא

תקח מאי ואת ערוכתם תקח תני רב יוסף דברים
המעורבים בינו לבינה:

מאי אלמנה אמר רב חנא בגדחאה אלמנה ע"ש י
מנה אלמנה מן האירוסין מאי איכא למימר ע"ז

אידידי דהא קרי לה אלמנה הא נמי קרי לה אלמנה
אלמנה דכתיבא באורייתא מאי איכא למימר
דעתידין רבנן דמהקני לה מנה ומי כתיב קרא
לעתיד אין דכתיב "ושם הנהר השלישי חדקל הוא כדל"ז
ההולך קדמת אשור ותנא רב יוסף אשור זו סליקא
ומי הואי אלא דעתידה ה"ג דעתידה:

ואמר רב חנא בגדחאה מטר משקה מרוה ומזבל סס
ומעדן וממשיך אמר רבא בר ישמעאל

ואיתומא רב יומר בר שלמיא מאי קרא *תלמיה תלמי
רוה נחת גדודיה ברכיבים תמוגגנה צמחה תכרך ס:

דברים המעורבין בינו לבינה אלו קדושין: תקח תטול
מכניהם על ידי גט:

בגדחאה דמן נגדת: על שם מנה שאס נשאת משנת אלמנה
אין לה כמותה אלא מנה: דכתיבא באורייתא ועדין
לא כתקנו כתובות: ומי כתיב קרא לקרות על סס דבר העתיד:
זו סליקא סס עיר: ומי הואי נכיה נכיה צמחה עולם דכתיב
ההולך וגו':

מזבל את הארץ: מעדן כותן עדנה וזיו נפירות: תלמיה של
א"י: רוח נחת גדודיה כאשר נכניס תמוגגנה רוח
(טוה) [הרי] משקה ומרוה: תמוגגנה הרי מזבל: מעדן וממשיך

א"ר אלעזר מזבח מזיח ומזין מחבב ומכפר מכפר
 היינו מזיח מזיח גזירות ומכפר עונות:

ס ויא"ר חנא בגדתאה תמרי משחנן משבען משלשלן
 מאשרן ולא מפנקן אמר רב אכל תמרים

אל יורה מיחיבי תמריכו שחרית וערבית יפות
 במנחה רעות בצהרים אין כמותן ומבטלות שלש
 דברים מחשבה רעה וחולי מעים ותחתוניות מי אמרי
 דלא מעלו עלויי מעלו ולפי שעתא טרדא מידי
 דהוה אחמרא דאמר מר השותת רביעית יין אל

את הפירות נפקא מלמטה תנך: מזיח קא סלקא דעתיה
 מזיח עונות: מזין נזכות הקדשות העולם כזין שהקדשות
 באין מן המזון וגורמין לו ברכה: מחבב את ישראל אל אביהם:
 היינו מזיח היינו מכפר הי כיהו מזיח הי כיהו מכפר: מזיח
 גזירות רעות מעל ישראל:

משחנן מחמתן: משלשלן שלשול: מאשרן מקזיקות כח כמו
 אשרו חמוץ: ולא מפנקן אינן מרצות אסטוניסות על
 הלז וכלן לשנע: אל יורה אום הוראה לפי שטורדות דעתו
 כשכור: שחרית וערבית יפות כללא דמלתא לאמר אכילה
 יפות שחרית דרכן של בני אדם צפת שחרית כדאמרינן בהשאל
 ערבית לאמר האכילה: במנחה רעות שהן קודם אכילה לאמר
 שינת הלהרי': בצהרים לאמר הסעודה שאכל ושבע: אין
 כמותם ועונות יותר מערבית לפי שאינו מעוכב ביום מליץ
 לשדות לבית הכסא בכל עת שירצה אצל צלילה טורח הוא לו:
 מבטלות מחשבה רעה דאגה לפי שמאמקות את הלז ולהרים

בתולה נשאת פרק ראשון כתובות מב

יורה ואב א לא קשיא הא מקמי נהמא הא לבתר
נהמא דאמר אביי אמרה לי אם תמרי מקמי נהמא
כי נרגא לדקולא כתר נהמא כי עברא לדשא
דשא אמר רבא דרך שם דרגא אמר רבא דרך
גג פוריא אמר רב פפא שפרין ורבין עליה אמר
רב נחמן בר יצחק *אף אנו נאמר אילונית דוכרניתא יא
דלא ילדה:

האשה שנתארמלה

פרק שני

ת"ר כיצד מרקדין לפני הכלה ב"ש אומרים *כלה ו
כמות שהיא וב"ה אומרים כלה נאה וחסודה טז
אמרו להם ב"ש לב"ה הרי שתיתה חגרת או ע"נ
סומא אומרים לה כלה נאה וחסודה ותחורה ין
אמרה *מדבר שקר תרחק אמרו להם ב"ה לב"ש שזוית כג
לדבריהם מי שלקח מקח רע מן השוק ישבחנו
שעת אורה ולהלה היא: כי עברא לדשא מחזיקות את הגוף
כבריק את הדלת: אף אנו נאמר אף אנו כדרוש את השמות
מה לשון איילונית שקראו חכמים לאשה שאינה ראויה לילד:
דוכרנית' לשון איל תמים דמתרגמינן דבר שלים הרי היא כאיל
שאינו מוליד:

כיצד מרקדין מה אומרים לפניה: כמות שהיא לפי יופיה
וקשינותה מקלסין אותה: חסודה קוט של ססד משוך

בעיניו או יגננו בעיניו הוי אומר ישבחנו בעיניו
 מכאן אמרו חכמים לעולם תהא דעתו של אדם
 מעורבת עם הבריות כי אתא רב דימי אמ' הכי
 משרי קמיה כלתא במערב' לא כחל ולא שרק
 ולא פירכוס ויעלת חן:

ו כי סמכו רבנן לר' זירא שרו ליה הכי לא כחל
 ס' ולא שרק ולא פירכוס ויעלת חן. כי סמכו
 ס' רבנן לר' אמי ולר' אסי שרו להו הכי כל מן דין
 ס"ק וכל מן דין סמוכו לנא ולא חסמוכו לנא לא מן
 סרמיסין ולא מן סרמיטין ואמרי לה לא מן חמיסין
 ולא מן טורמיסין ר' אבהו כי הוה אתי ממתיבתא
 לבי קיסר נפקן אמהתא דבי קיסר לאפיה ומשרו
 ליה הכי רבא דעמי' ומדברנא דאומתיה בוצינא
 דנהורא בריך מתייד לשלם:

עליה: מכאן אמרו מדברי ז"ה שאמרו שזכרה: תהא דעתו
 של אדם מעורבת עם הבריות לעשות לאיש ואיש כרצונו:
 משרי משוררים: לא כחל אינה לריכה כזל: ולא שרק לנע
 המאדים את הפנים: פירכוס קליעות שער ו' לא כחלה ולא
 שרקה ולא פירכוס והרי היא יעלת קן:

כל מן דין כל כמות אלו הוו סומכין לכו לקרותן רבי ולמכותן
 דיינים: סרמיסין מסרמי הלכות בהפוך טעמיהון: סרמיטין
 לשון סמרטוטין: חמיסין אומרים קמיטית הטעם: טורמיסין
 לא אתפריס. ממתיבתא מנהמ"ד: רבא דעמיה נשיא נעמו:
 מדברנא מנהוג: בריך מתייד לשלם ברוך בואך לשלום
 בוצינא דנהורא על שהיה קלסתר פניו מנהיק כדאמרינן

האשה שנתארמלה פירק שני כתובות מג

אמרו עליו על ר' יהודה בר אלעאי שהיה נוטל ח
כד של הדם ומרקד לפני הכלה ואומר ^ס

כלה נאה וחסודה. רב שמואל בר יצחק מרקד
אתלת א"ר זירא קא מכסיף לן סבא כי נח נפשיה
אפסיק עמודא דנורא בין דידיה לב"ע וגמירי דלא
מפסיק עמודא דנורא אלא אי לתר בדרא או לתרי
בדרא. א"ר זירא אהניא ליה שוטיחיה לסבא
ואמרי לה שיטחיה לסבא ואמרו לה שטותי לסבא.
רב אחא מרכיב לה אכתפיה ומרקד אמרי
ליה רבנן אנן מהו למעבד הכי אמר להו אי
דמיא עלייכו ככשורא לחיי ואי לא לא. א"ר
שמואל בר נחמני א"ר יונתן מותר להסתכל בפני
כלה כל שבעת כרי לחבבה על בעלה ולית
הלכתא כוותיה:

ת"ר מעבירין את המת מלפני הכלה וזה וזה

נ"נ שופריה דר' אבהו מעין שופריה דר' יוסמן דכפקו זיהורוי ^{ע"ש גס}
מיכיה כדמפרש התם: ^{נכ"ח}

אחלת שלשה בדין זורק אחד ומקבל אחד: מכסיף לן סבא
שמולל בכבוד ת"ק וכוהג קלית ראש בעלמו: שוטיחיה
לסבא שוט של הדם שהיה מרקד בו: שיטחיה שיטמו ומכהגו:
שטותיה שהיה מתכהג כשוטה: מרכיב לה אכתפיה את הכלה:
ככשורא כקורה בעלמא שאין אתם מהרהרין עליה: לחבבה
כשוראה שהכל מסתכלין בה ככנס יוסיה בלבו:
מעבירין כשהכלה יולדת מני' אביה לבית קמוכתה וכושאי

^{ס"ד}
^{ומזכיר}
^{לייסקן}

מלפני מלך ישראל. אמרו עליו על אנריפס המלך
 שעבר מלפני הכלה ושבתוהו חכמים שכחותו
 מכלל דשפיר עבד. והא אמר רב אשי אפי' למ"ד
 נשיא שמחל על כבודו כבודו מחול מלך שמחל
 על כבודו אין כבודו מחול. דאמר מר *שום חשים
 עליך מלך שתהא אימתו עליך. פרשת דרכים
 הואי. ת"ר מבטלין ת"ת להוצאת המת ולהכנסת
 כלה. אמרו עליו על ר' יהודה בר אלעאי שהיה
 מבטל ת"ת להוצאת המת ולהכנסת כלה כד"א
 כשאין עמו כל צרכו אבל יש עמו כל צרכו אין
 מבטלין וכמה כל צרכו אמר רב שמואל בר אבון
 משמיה דרב תריסר אלפי גברי ושיתא אלפי שיפורי
 ואמרי לה תריסר אלפי גברי ומנייהו שיתא אלפי
 שיפורי עולא אמר כגון דחייצי גברי מאבולא ועד
 סיכרא רב ששת ואי תימא ר' יוחנן אמר נטילתה

דנשים יו
 סכסדרין
 פ"ג
 חגיגה
 ספק נבי
 העיר

המת יולאין וכו' וכו' אוכלוסין הרבה ואין רולין להתערב
 מעבירין את המת (ואפילו) דרך חמרת: אפילו. למ"ד פלוגתא
 נס"ק דקדושין: שום חשים עליך ישראל הוההו שישמו
 עליהם שימות הרבה כלו' שתהא אימתו עליהם הלכך אין כבודו
 מחול שלפיכך ריבה הכתוב שימות הרבה: פרשת דרכי' [הואי]
 ולא כיכר שעבר מלפניה אלא כאלו הוא לריק לפנות לאותו
 הדרך: שיפורי מכריזין עליו שיבאו לכבודו: דחייצי גברי
 מאבולא לסיכרא משער העיר ההוא עד הקנר: נטילתה

האשה שנתארמלה פרק שני כתובות מד

כנתינתה מה נתינתה בס' רבוא אף נטילתה בס'

רבוא וה"מ למאן דקרי ותני. * אבל למאן דמתני ס"ע ע"ג
לית ליה שיעורא:

אריב"ל אסור לאדם שולמוד את עברו תורה כח
ולא והתניא לזה הימנו רבו או שעשאו

רבו * אפטרופוס או שהניח תפלין לפני רבו או ס"ע
שקרא ג' פסוקים בכ"ה ה"ז לא יצא לחירות ע"ג
התם דאיקרי עבד מדעתו כי קאמרינן דנהיג ביה
מנהג בנינים:

מאי קצצה דת"ר כיצד קצצה אחד מן האחין ס"ע
שנשא אשה שאינה הוגנת לו באין בני

משפחה ומביאין חבית מלאה פירות ושוברין אותה
באמצע רחבה ואומרים אחינו בית ישראל שמעו
אחינו פלוני נשא אשה שאינה הוגנת לו ומתייראין
אנו שלא יתערב ורעו בורענו בואו וקחו לכם

על תורה ומכו: כנתינתה בסיני נטילתה היינו בשמת ומלמודו
נטל: למאן דקרי וקרא: ותני משנה אבל עדיין לא שנה
לתלמידים: אבל למאן דמתני לאמריס: לית ליה שיעורא
ומילא שמעינן דלמאן דלא קרי ולא תני אין מנטלין אס' יש לו
מתעסקין כדי קצורה בעלמא בשאלתות דרב אחאי מלאתי כן:
אפטרופוס מסר ככסים בידו להכניס ולהוציא לסמורה: ה"ז
לא יצא לחירות ולא אמרינן אי לאו דאקרייה לא
הוה יזיף מיכיה ולא הוה שניק ליה לכהוג מנהג בן חורין וש"מ
דיט ענד שלומד תורה:

דוגמא להורות שלא יתערב זרעו בזרענו וזו היא קצצה שהתינוק נאמן להעיד עליה:

אלו נערוות פרק שלישי

י [תניא ר' נחוניא בן הקנה היה עושה את יום
הכפורים כשבת לתשלומין מה שבת
מתחייב בנפשו ופטור מן התשלומין אף יה"כ
מתחייב בנפשו ופטור מן התשלומין מ"ט דר'
נהוניא בן הקנה] אמר אביו נאמר *אסון בידי אדם
ונא' *אסון בידי שמים מה אסון האמור בידי אדם
פטור מתשלומין אף אסון האמור בידי שמים פטור
מתשלומין. מתקיף לה רב אדא בר אבהו ממאי
דכי קא מזהר להו יעקב לבניו על צנים פחים
דבידי שמים נינהו דלמא על אריא וגנבי דבידי
אדם נינהו אטו יעקב אהא אזהר אהא לא אזהר
דוגמא אות וסימן זכרון לדורות הבאים:

[את יה"כ כשבת לפטור המדליק את הגדיש ביה"כ כאילו הדליק
בשבת: מה שבת שהיא מיתת ב"ד פטור מן התשלומין וכו':
אף יה"כ שהיא זכרת קיוב כפש הוא זה ופטור מן התשלומין]:
אסון בידי אדם ולא יהיה אסון דמשתעי במיתת ב"ד למימר
דאיכא דליכא מיתת ב"ד משלם דמי ולדות: אסון בידי שמים
וקרהו אסון: צנים פחים קור וקוס:

אלו נערות פרק שלישי בתובות מה

יעקב על כל מילי אותר. וצנים פחים בידי שמים
נינהו והא תניא הכל בידי שמים חוץ מצנים
פחים שנ' *צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו
ירחק מהם ותו ארי' וגנבי בידי אדם נינהו והא
אמר רב יוסף וכן הני ר' חייא מיום שחרב בית
המקדש אע"פ שבטלו סנהדרין ד' מיתות לא
בטלו לא בטלו הא בטלו להו אלא *דין ארבע
מיתות לא בטלו. מי שנתחייב סקילה או נופל מן
הגג או חיה דורסתו. ומי שנתחייב שריפה או
נופל בדליק או נחש מכישו ומי שנתחייב הריגה
או נמסר למלכות או לסטין באין עליו. ומי שנתחייב
חנק או טובע בנהר או מת בסרונכי אלא איפוך
אריא וגנבי בידי שמים צנים ופחים בידי אדם:

חשלי כנ
נרכו' פ"ב
סוטה ס"ח
סנהדרין פ'
ד' מיתות
ס"ע"ג

בידי שמים אם צאים פורעניות על האדם גזירת מלך הוא:
חוץ מצנים פחים שפעו יסבאים בפשיעה: פחים פוס:
בידי אדם נינהו שלא מגזירת המלך: דין ארבע מיתות עונש
דוגמתן: נופל מן הגג דומה לנסקל שזקפין אותו מנית
הסקילה לארץ וגזרה שתי קומו' היהכלאמר' בנגמר הדין: חיה
דורסתו אריה מפילו לארץ והורגו דלרים': נחש מכישו והארס
זורפו: נמסר למלכו' והן מתחין ראשו צסיף כי כן דרך
המומתין על ידיהם וזו היא מיתה סייף: סרונכי אסכרה והוא
(נו"ן) [בגרון] מל"נט:

נערה

פרק רביעי

מן אזהרה למוציא שם רע מנא לן ר' אלעזר אמ'
 *מלא תלך רכיל רבי נתן אמ' *מונשמרת
 ויקרא יט
 כגמכל דבר רע ור"א מ"ט לא אמר מהאי ההוא
 דכריס כג
 מוכעי ליה לכדר' פנחס בן יאיר ונשמרת מכל
 דבר רע מבאן א"ר פנחס בן יאיר אל יתרתר
 אדם ביום ויבא לידי טומאה בלילה ור' נתן מ"ט
 לא אמ' מהאי ההוא אזהרה לב"ד שלא יהיה רך
 לזה וקשה לזה:

מן תניא *שארה אלו מזונות וכה"א *ואשר אכלו
 ע"ב שאר עמי כסותה כמשמעה עונתה זו
 שכות כל
 עונה האמורה בתורה וכה"א *אם תענה את
 ויכה ג
 בנותי ר' אלעזר אומר שארה זו עונה וכה"א *איש
 נדל' לא
 איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה
 ויקרא יח
 כסותה כמשמעה עונתה אלו מזונות וכה"א *ויענך
 דכריס ה
 וירעיבך:

ונשמרת מכל דבר רע וכל מקום שנא' השמר פן ואל אינו
 אלא לא תעשה: לכדר' פנחס נחמ' ע"ז: שלא
 יתרתר וכו' דסמיק ליה כי יהיה כך איש וגו': רך לזה ורכיל לשון
 רך לי תהיה:

עונה האמורה בתורה כאן כאמרה עוכת תשעים ולקמן תכן
 איסמי היא עוכה:

כי הוּוּ אֶתּוֹ לַקְּמִיָּה דַּרְבַּי יְהוּדָה אָמַר לְהוּוּ יֶאֱרֹד יֵא
 יִלְדָּה וְאֲבֵנִי מִחָא שְׂדִיא כִּי הוּוּ אֶתּוֹ לַקְּמִיָּה מִט

דַּרְבַּי חֲסֵדָא אָמַר לְהוּוּ כִּפּוּ לִיָּה אִסּוּתָא בְּצַבּוּרָא ע"ג
 וְלִיקוּם וְלִימָא עוֹרְבָא בְּעֵי בְנֵי וְהָהוּא גִבְרָא לָא
 בְּעֵי בְנֵי וְעוֹרְבָא בְּעֵי בְנֵי וְהַכְּתִיב *לְכֵנִי עוֹרְבָא אֲשֶׁר מִלִּי קמ
 יִקְרָאוּ ל"ק הָא בְּחִיּוּרֵי הָא בְּאוּכְמֵי:

א"ר אֵילְעָא בְּאוּשָׁא הַתְּקִינוּ הַמְּכֻזָּבִי אֵל יִכּוּזֵב ג
 יוֹתֵר מִחֻמְשׁ תַּנ"ה הַמְּכֻזָּבִי אֵל יִכּוּזֵב יוֹתֵר
 מִחֻמְשׁ שְׂמָא יִצְטַרֵּךְ לְבִרְיוֹת וּמַעֲשֵׂה בְּאַחַד שְׁבַקְשׁ
 לְכּוּזֵב [יוֹתֵר מִחֻמְשׁ] וְלֹא הֵנִיחַ לוֹ חֲבֵרוֹ וּמִנּוּ ר'
 יִשְׁבֵּב וְאִמְרֵי לֵה ר' יִשְׁבֵּב וְלֹא הֵנִיחַ לוֹ חֲבֵרוֹ וּמִנּוּ
 ר"ע א"ר נַחֲמָן וְאִיתִימָא ר' אַחָא בַר יַעֲקֹב מֵאֵי
 קָרָא *וּכְלֵ אֲשֶׁר תִּתֵּן לִי עֵשֶׂר אֲעִשְׂרֵנּוּ לָךְ וְהָא לָא בְּרַח' כח

(כי הוּוּ אֶתּוֹ אֲנָשִׁים שְׂאִין רוֹלִים לִזְיוֹן בְּכִיָּה קִטְנִים): יֶאֱרֹד
 תַּכִּין עֵשֶׂן תַּכִּים מִתְּרַגְמִינֵן מְדוּכֵי יֶאֱרֹדִין וְהוּא אֲכֹרֵי עַל
 בְּנֵי: יֶאֱרֹד וְכֹ' הַתַּכִּין הוֹלִיד תּוֹלְדוֹתָיו וְהַטִּיל עַל בְּנֵי
 הָעִיר פְּרַכְסָתוֹ: כִּפּוּ לִיָּה אִסּוּתָא כִּפּוּ מַכְתֵּשֶׁת עַל פִּיה
 וְיַעֲמֹד זֶה עַל גְּבִי שׁוּלִיָּה בְּגוּבָה שִׁשְׁמַעוּ קוּלוֹ וְיִכְרַח עַל עַלְמוֹ
 שְׁהוּא רַע מִן הָעוֹרְבֵי דְעוֹרְבֵי בְּעֵי בְּנֵי וְהָהוּא גִבְרָא לָא בְּעֵי בְּנֵי
 וְאִית דְּטַפְרָשִׁי ש"ץ יַעֲמֹד עֲלֵיוּ וְיֵאֱמַר כֵּן עַל אֹתוֹ הָאִישׁ: לְבֵנִי
 עוֹרְבָא אֲשֶׁר יִקְרָאוּ אֲלֵעָא לָא זִינָן לְהוּ: אוּכְמֵי כַּשְׂגַּל מַשְׁקִיר
 וְהָאִם וְהַאֲז אֹהֲבִין אֹתָם אֲזַל מִתְּחַלְתָּם לְבֵנִי וְאוּכְמֵי אֹתָם:
 הַמְּכֻזָּבִי לְעַנְיִים: מִחֻמְשׁ שְׁנַכְסֵיוּ שְׁלֵא יִלְטַרֵּךְ לְבִרְיוֹת:
 עֵשֶׂר אֲעִשְׂרֵנּוּ ב' עֵשֶׂרִין הוּוּ לְהוּ קוּמָא: וְהָא לָא

דמי עישורא בתרא לעישורא קמא אמר רב אשי
אעשרנו לבתרא כי קמא:

סא [אמר רב יצחק באושא החקינן שיהא אדם
מתגלגל עם בנו עד י"ב שנה מבאן ואילך
יורד עמו לחייו אינו והא"ל רב לרב שמואל בר
שילת בציר מבר שית לא תקבל בר שית קביל
וספי לוי בתורא אין ספי לוי בתורא מיהו אינו יורד
עמו לחייו עד לאחר י"ב שנה ואב"ע"א לא קשיא
הא למקרא הא למשנה ד] אמר אבוי אמרה לוי
אם בר שית למקרא בר עשר למשנה בר תליסר
לתעניתא מעת לעת ובתינוקת בת תריסר אמר
אבוי א"ל אם האי בר שית דטרקא ליה עקרבא

דמי בתרא לקמא דבי שקלת לקמא פשו להו ט' וכי הדרת מדלית
מעשר דידהו לאו כי קמא היא ואין כאן קומש בשניהן: אעשרנו
מדלח כתיב עשר מעשר לך ה"ק אעשרנו (לראשון) [כראשון]
כלו מעשר שני יהא כראשון:

[מתגלגל אם נסרב מללמד יגלגל עמו ננסת ונדברים רבים:
יורד עמו לחייו לרדותו ברלועה ונקוסר לחס: רב שמואל
בר שילת מלמד תיכוקו' הי': וספי לוי בתורא הלעיטהו תורה
כשור שאתה מלעיטו ואונסו מאכל]: לתעניתא מעת לעת
להתענו' כל היום. וקיימכא לשעות מקודם לכן שנת' כדאמרין
ביומא: ובתינוקת שהיא תמהרת להניא כס שאיכה עתה כסה
בת"ת ומרתי סרי דקאמר שנת י"ב גופא קאמר דאי בת י"ב
וייס אקד דאורייתא היא שנת' ב' שערות ונת עובשין ואין

ביומא דמישלם שית לא חיי מאי אסותי מררתא
 דדיה חזרתא בשיכרא נשפיה ונשקיי האי בר
 שתא דטייק ליה זיבורא ביומא דמישלם שחא
 לא חיי מאי אסותיה אצוותא דדיקלא במיא נשפיה
 ונישקיייה אמר רב קטינא כל המכנים בנו פחות
 מכן ו' רץ אחריו ואינו מגיעו א"ד חבירו רצין
 אחריו ואין מגיעים אותו ותרזייהו איתנהו חליש
 ונמיר אב"א הא דכחיש הא דבריא:

*אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת וכי יב
 אפשר לעשות צדקה בכל עת דרשו ס

רבתינו שביבגרה ואמרי לה ר' אליעזר זה הון מליס קי
 בניו ובנותיו כשהם קטנים. ר' שמואל בר נחמני
 אמר זה המגדל יחום ויחומה בתוך ביתו ומשיאן
 *הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד רב הונא ס קי

נורד לכו ללמוד ומניקתו של אבני: לא חיי אס לא ברפוא' נדוק':
 מררתא דדיה מרה של דיה שקורין וו"שטור: נישפיה
 ונישקיה תמשקו ותשקו ממנו נשכר: אצוות' דדיקלא סינ
 גדל סביב דקל תומר בעין ורלי"רא שכורך את עין הגסן:
 המכנים את בנו לת"ת: רץ אחריו להנרותו ולהקיותו: ואין
 מגיעו מסוכן הוא למות מרוב קולשו: חבירו רצין אחריו
 נהיות פקקין נמור' כמותו: הא דכחיש א' יכיסנו שמסוכן הוא
 מן ילשי ויטו': דבריא יכיסנו לפי שמתפקק:

זה הון בניו ובנותיו כשהם קטנים שתמיד יוס ולילה הם עליו
 והיא לדקה שאין עליו קיוצ נהם: הון ועושר בביתו שאין

ורב חסדא חד אמר זה הלומר תורה ומלמדך
 וחד אמר זה הכותב תורה נביאים וכתובים ומשאלין
 לאחרים * וראה בנים לבניך שלום על ישראל
 א"ר יהושע בן לוי כיון שבנים לבניך שלום על
 ישראל דלא אתו לידי חליצה ויבום ר' שמואל
 בר נהמני אמר כיון שבנים לבניך שלום על דיני
 ישראל דלא אתו לאנצויי:

תל' קכ"ט

ת"ר שבויי מלכות הרי הן כשבויין גנבוי ליסטות
 אינן כשבויין והתניא איפכא מלכות אמלכות

נא
ע"ג

לא קשיא הא במלכות אחשורוש הא במלכות בן
 נצר ליסטות אליסטוי לא קשיא הא בבן נצר הא
 בליסטות דעלמא ובן נצר התם קרי ליה מלך

הממון כלה ואעפ"כ לדקתו עומדת לעד: זה הלומר תורה
 ומלמדך מתקיימת בו הרי הון ועושר בביתו ולדקתו עומדת לעד
 על שטרק ללמדה לתלמידים: זה הכותב כו' הספרים קיימי לו
 שאיכס כלים ולדקתו עומדת לעד: לאינצויי מי קרוב וקודם לכלי:
 שבויי מלכות כמים שזנה המלך לתשמיש: הרי הון כשבויין
 ועותרין לבעליהן כדתנן ואותבינך לי לאינתו: במלכות
 אחשורוש הן כשבויין לפי שמלך גדול הוא וידעת שלא ישארה
 ובעילתה צאוכס: בן נצר ליסטוי היה ולכד עיירות ומלך עליהן
 וכעשה ראש לסטויס ובדידיה תנן שבויי מלכות אינן כשבויין ואסורות
 לבעליהן דסברה מינסיב קנסיב לה ונבטלת צרכון: ליסטות
 אליסטות וכו' צנן כלר אסורות כדאמר' דסברה מינסיב נסיב
 לה והריני אשת מלך: ליסטויס דעלמא אפילו לקוסין שלו קשי

והבא קרי ליה ליסטים אין גבי אחשורוש ליסטים
הוא גבי ליסטים דעלמא מלך הוא:
א"ל שמואל לרב יהודה שיננא לא היהוי בעבורי נג
אחסנתא אפוי מברא בישא לברא טבא דלא
ידיעי מאי זרעא נפיק מיניה וכ' ש מברא לברתא:

אף על פי

פרק חמישי

משנה ואלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה בט
טוחנת וכו' ומניקה את בנה וכו': גמ' ע"ג
מתני' דלא כר' חייא דתני ר' חייא אין אישה אלא
ליופי אין אישה אלא לבנים ותני ר' חייא אין
אישה אלא לתבשיטי אישה ותני ר' חייא הרוצה
שיעדן ארז אשתו ילבישנה כלי פשתן הרוצה
שילבין את בתו יאכילנה אפרוחים וישקנה חלב
סמוך לפרקה:

ומניקה את בנה וכו' אמר שמואל כל זמן שמכירה
לה לפיכך אינה אלא אנוסה: לגבי אחשורוש ליסטים הוא
שילבך מתניתין קמיתא דמיירי במלכות אחשורוש קרי לבן כלר
גבי ליסטים וברייתא דתמי איפכא דגנובי לסטות מיירי בליסטים
דעלמא קרי לבן כלר שבוי מלכות:

לתבשיטי אישה שיקנו לה תבשיטין להתכאות בהן שימין את
זוהו אשקלוי"ר בלע"ז: לפרקה ימי הנעורים:

כל זמן שמכירה אין שיעור לדבר אלא בנדיקה הדבר תלוי אס

ההיא דאתאי לקמיה דשמואל אמר ליה לרב
 דימי בר יוסף ויל בדקה אזל אותבה כדרא דנשי
 ושקלידה לברא וקמהדר ליה עילווייהו כי מטא
 לגבה הוה קמסוי לאפה כבשתנהי לעינא מיניה
 א"ל נטף עיניך קום דרי בריך:

ס ע"ג
 דשתיא שיכרא הוה לה בני אוכמי דאכלה בישרא
 ושתיא חמרא הוה לה בני *ברוי דאכלה
 סא ביעי הוה ליה בני עינני דאכלה כוורי הוה לה בני
 חניני דאכלה כרפסא וזו לה בני ויותני דאכלה
 כוסברתא הוה לה בני בישרני דאכלה אתרוגא הוה
 לה בני ריחני ברתא דשכור מלכא אכלה בה אמה
 אתרוגא והוה מסקי לה לקמיה דאבוה בריש ריחני:
 יג אמר רב יצחק בר חנינא אמר רב הונא הכל
 ס משהין בפני השמש חוץ מבשר ויין אמר
 רב הסדא בשר שמן ויין ישן. אמר רבא בשר

אבו רואין שמכירה כוסה ונטיקתו נשכר [ואפילו גירסה]
 [ההיא דאתאי גרוסה ולא היתה רולה להניק: זיל בדקה אס
 מכירה: אותבה כדרא דנשי הוסינה נשורה של נשים: קמסוי
 מכיט: נטף עיניך וקוף עיניך כמו דשפיל ואזיל צר אחוץ ועיניה
 מעיפי דנ"ק: דרי בריך שאי נניך]:

ברוי נריאים: [עינני עיניהם גדולות] הינני נעלי סן:
 כרפסא אפי"ה: כוסברתא אלייכדר"א נלע"ז:
 [הכל משהין בפני השמש המשמש נסעוד' ואוכלין לפניו וזהין
 מלהאכילו עד שיקומו הקרואים: חוץ מבשר שמן וכי

אף על פי פרק חמישי כתובות מט

שמן כל השנה כולה ויין ישן בתקופת תמוז. אבות
בר איהו ומנימין בר איהו חד ספי מכל מינא
ומינא וחד ספי מחד מינא. מר משתעי אליהו
בהדיה ומר לא משתעי אליהו בהדיה. הנהו תרי
חסידי ואמרו גה רב מרי ורב פנחס בני רב חסדא
מר קדים ספי ומר מאחר ספי דקדים ספי אליהו
משתעי בהדיה דמאחר ספי לא משתעי אליהו
בהדיה. אמרי ומר זוטרא ורב אשי הו קא יתבי
אפחהא דבי אזגור מלכא חליף ואויל אטורנגא
דמלכא חוייה רב אשי למר זוטרא *דחזור אפי' ^ס
שקל באצבעתיה אנח ליה בפומיה א"ל אפסדהא ע"ג
לסעודתא דמלכא זמרי ליה אמאי תעביד הכי אמר

שמתאזה להם ומלעטר: בתקופת תמוז שריקו קזק וקוס
היום מקרקר צו בארס: [חד ספי מאכיל את השמש מכל מין
ומין וקד ספי ליה ממין אחד בתקלת סעודה לשוצע ומשאר מיין
משההו עד שיגמור סעודתו: קדים ספי קידס שיתן לפכיו:
מאחר ספי מכל מין ומין לאמר שנתן לפכיו ולפכי האורקין:
דקדים ספי משתעי אליהו בהדיה לפי כשנתן לפכיהם והוא
רואה ומתאזה ומלעטר ופעמים שיש אורקים הרבה: אזגור ^ס
מלך פרס: אטורנגא דמלכא מושיב המכות לפכי השרי' ובלשוננו
שקל"ש: דחזור אפיה פכיו זועפי' שנתאזה למאכל: א"ל
הטורנגא לרב אשי: אפסדתא לסעודתא לא יאכל המלך
מעתי: אמרו ליה שומרי המלך אמאי תעביד הכי: אמר

אף על פי פרק חמישי כתובות

להו מאן דעביד האי פסל למאכל דמלכא
 אמרי ליה אמאי אמר להו דבר אחר חזאי ביה
 בדקו ולא אשכחו שקל אצבעתיה אנח עליה אמר
 להו הכא מי בדקיתו בדקו ואשכחו אמרו ליה
 רבנן מ"ט טמכת אניקא אמר להו חזאי רוח צרעת
 דקפרהה עילויה. ההוא רומאה דאמר לה להתיא
 אתתא מינכתת לי אמרה ליה לא. אזל אייתי רימני
 פלי ואכל קמה כל מיא דצערי לה בלעתיה ולא יהב
 לה עד דוג לה לסוף אמר לה אי מסינא לך מינסבת
 לי אמרה ליה אין אזל ואייתי רימני פלי ואכל קמה
 אמר לה כל מיא דצערי לך תוף שדאי תוף שדאי
 עד דנפק מינה כי הוצא דירקא ואיתסיאת:

[התלמידים יוצאין לת"ת שלא ברשות ל' יום וכו'.
 ברשות כמה כמה דבעי *אורחא דמלחא

טס
 סב
 ד"ה ט"ו

להו רב אשי: דעביד הכי פסל למאכל דמלכא העוש' מאכל כזה
 אין ראוי שיאכל המלך מאכל מידו: דבר אחר חזאי ביה נטר
 של קזיר מפורע ובלשון לע"ז שירשמיך: שקל אצבעתיה רב אשי
 שקל אצבעתיה דקפילא: אנח עליה על אקד מהסתכות.
 אכסיריה לא גרסינן: הכא מי בדקיתו כלום נדקתם את
 הסתיכה זו: בדקו ואשכחו כס נעשה לו: דפרח עילויה דמר
 זוטרא: פלי מנבקע והרבה יש לו דומין במסכת נדה דפלאי פלאי:
 מיא דצערי רוק אנדל בתוך הפה מסתת קיוהא דבר הכאכל
 צפניו ואינו אוכל ממנו: עד דוג כפשו פניה וברסה נעשה
 כזכוכית שכן לרכי הנפוסים: תוף שדאי רקקי והשליכי:
 [אורחא דמילתא דרך ארץ שלא ישא עליו קטא ואפי' הוא יכול

אף על פי פירק חמישי כתובות ג

במה אמר רב חדש כאן וחדש בבית שנא'
*לכל דבר המחלקות הבאה והיוצאת חדש
בחדש לכל חדשי השנה ור' יוחנן אמר חדש
כאן ושנים בביתו שנא' חדש יהיו בלבנון שנים
חדשים בביתו ורב נמי מ"ט לא אמר מההיא
שאני בנין בית המקדש דאפשר ע"י אחרים ור"י
מ"ט לא אמר מההיא שאני התם דאית לי' הרווחה]

אמר רב אנחה שוברת חצי גופו של אדם שנא' יד
*ואחה בן אדם האנח בשברון מתנים ובמרירות יתקף כל
תאנח ור' יוחנן אמר כל גופו של אדם שנאמר
*והיה כי יאמרו אליך על מה אתה נאנח ואמרת ^{סע}
אל שמועה כי באה ונמס כל לב ורפו כל ידיים
וכהתה כל רוח וכל ברכים תלכנה מים ור' יוחנן

לפתותה שתתן לו רשות: לכל דבר וגו' גזה"י במחלקות
שהיו עובדים את דוד כל מחלקה קדש ואע"ג דמשמעותא דענינא
משמע שלא הי' פורש מביתו אלא קדש א' בשנה ואין ללמוד משם
אלא קדש כאן וי"א קדשים בביתו רב קרא יתירא להבאה
והיולאת דריש דהו"ל למיכתב דבר מחלקות קדשי השנה משמע
שהיו ב' מחלקות כלבים ומשרתים שמשרתים עם השאר זו ו'
קדשים בדילוג וזו ו' קדשים בדילוג זו באה וזו יולאת מדי קדש
בקדש הרי קדש בבית המלך וקדש בביתו ואף כאן קדש בבית רבו
וקדש בביתו: דאית לי' הרווחה שהיו כהנים מבית המלך ואיכא
רוח ביתא לפיכך מקבלת עלי' וכו' שכיון שיש לו שכר יש לה
מוכות מרווקים ומכשיטין אבל ת"ת מלוה דילי' הוא: [מתנים

נמי הכתיב בשברון מתנים התוא דכו מתחלא
 ממתנים מתחלא. ורב נמי הכתיב ונמס כל לב
 ורפו כל ידים וכהתה כל רוח שאני שמועה דבית
 המקדש דחקיפא טובא. ההוא ישראל ונכרי דהוו
 קאזלי באורחא בהדי הדדי לא אימצי נכרי לסגוי
 בהדי ישראל אדכריה חורבן בית המקדש נגיד
 ואיתנח ואפ"ה לא אימצי נכרי לסגוי בהדיה א"ל
 לא אמריתו אנחה שוברת חצי גופו של ארם א"ל
 ה"מ מלתא חדתא אבל הא דשינן בה [לא] דאמרי
 אינשי דמלפא תכלי לא בהתת:

טו [הטיילין בכל יום. מאי טיילין אמר רבא בני פירקי
 א"ל אביי מאן דכתיב בהו] *שוא לכם
 משכימי קום מאחרי שבת אוכלי לחם העצבים
 כן יתן לידידו שנה וא"ר יצחק אלו נשותיהן של
 ת"ח שמנדרות שינה מעיניהם בעולם הזה ובאות
 לחיי העולם הבא [ואת אמרת בני פירקי אלא אמ'
 תליס קבו]

באמצע הגוף: דשינן בה הורגלנו נה כמו כיון 77 טז: דמלפי
 תכלי לא בהתה אשה הלמודה לשכל נכיה לקונרס איכה תמיהה
 ומסקדת נמות אקד מהס שכבר למודה היא:

[בני פירקי תלמידים שהרז מלוי להם נעירן ושוכן פרקס ולכי
 נביהם: מאן דכתיב בהו נשילס כחמר לנעלי אומכות]:
 שוא לכם משכימי קום מאחרי שבת למלאכת הרשות אוכלי
 לקמס נעלנ: כו יתן הקב"ה לידידו שנה למי שמכדל לכבודו
 ולמלותיו שינה: מנדרות שינה קמתיכו את נעליהן שהם נבית

אף על פי פרק המישי כתובות נא

אביו כדרכו דאמר רב כגון רב שמואל בר שילת
דאביל מדידו ושתי מדידו וגני בטולא דאפרני'
ולא חליף פרוסתקא דמלכא אבבי' כי אתא רבין
אמי' כגון מפנקי דמערבא. ר' יוהנן הוה קסליק בדרגא
הו' סמכי ל' ר' אמור' אסי אופחתא דרגא תותי' סליק
ואסקינתו אמרי ל' רבנן וכי מאחר דהבי למה ל'
למסמכו' אמר להו' א"כ מה אניח לעת זקנתו]:

[פיסקא החמרים אחת בשבת הגמלים אהרן
לשלשים יום וכו'] א"ל (רבא) [רבה]

בר רב חנין לאביו חמר ונעשה גמל מאי א"ל רוצה
אשרה בקב ותיפלות מעשרה קבין ופדישות
[פיסקא] הספנים אחת לו' חדשים דברי ר' אליעזר
א"ר אדא בר אהבה אמר רב זו דברי ר' אליעזר
אבל חכמים אומרים התלמידים יוצאים לת"ת כ'

רבן וכוין כרקן [אלמא בשעת שיכה עוזן בנית רבן ואת אמרת
יש להן כסאי לעונה בכל לילה: מפנקו דמערבא בני חיי'
מעובדים כמאכל ומסתה לכך הם זריאי' ונעלי כס לתשמיש:
מאחר דהבי שבעל כס אתה: א"כ שאתי את כסי ולא
יסמכוני: מה אניח כס בעלמי להשתמש בו לעת זקנה]:

חמר ונעשה גמל מאי כסאת לו כסהוא קמר מהו ליעשות גמל
שלא ברבית הכוונה עדיפא לה שיתעשר או עוכה עדיפא
לה: ותיפלות להיות בעלה עמה מי' קנים להתעשר: דברי ר'
אלעזר אמתני' קאי וסיפא דמתני' נקיט: זו דברי ר' אלעזר
הכך עוכות וליאות שלא ברשות דמתני' דקמני התלמידים יוצאין

אף על פי פרק חמישי כתובות

וג' שנים שלא ברשות. אמר רבא סמכו רבנן אדרב
 אדא בר אהבה ועבדי עובדא בנפשייהו כי האי
 דרב רחומי הוה שכיח קמיה דרבא במהווא הוה
 רגיל דהוה אתי לביתיה כל מעלי יומא דכפורי
 יומא חד משכתייה שמעתא הוה מסכיא דביתיה
 השתא אתי השתא אתי לא אתי חלש דעתה אחיתת
 דמעתא מעינא הוה יתיב באיגרא אפחית איגרא
 מתותיה ונח נפשיה | עונה של ת"ת אימת אמר
 רב יהודה אמר שמואל מע"ש לע"ש * אשר פרו
 יתן בעתו אמר רב יהודה ואיתומא וכו' זה המשמש
 מטחו מע"ש לע"ש]:

מליס א

טו יהודה בריה דר' חייא חתניה דר' ינאי הוה אזיל
 ויחיב בבי רב וכל בי שמשא הוה אתי

ס

לביתיה וכי הוה אתי הוה קא חוי קמיה עמודא
 דנורא יומא חד משכתייה שמעתא כיון דלא חוו
 התוא סימנא אמר להו ר' ינאי כפו מטחו שאלמלא
 יהודה קיים לא ביטל עונתו הואי * כשגגה היוצאת
 מלפני השליט ונח נפשיה:

קהלת י

יז רבי איעסק ליה לבריה בי ר' חייא כי מטא למכתב

ס

לת"ת שלא ברשות ל' יום: סמכו רבנן תלמידים שדורכו סומכין
 על דבריו ולאין שלא ברשות: ועבדי עובדא כוותיה: בנפשייהו
 והוא נא להם ליטיל מהם נפשות שבענשים ומתים: מסכיא
 תרגום של מלפני:

עקידה

שיגד כה

כפו מטחו כלת המתאנל דקייב בכפיית המטה:

אף על פי פרק חמישי כתובות נב

כתובה נח נפשיה דרביתא אמ' רבי ח"ו פסולא איכא
יתבו ועיינו במשפחות רבי אתי משפטיה בן אביטל
ור' חייא אחי משמע אחי דוד אול איעסק ליה
לבריה בוי ר' יוסי בן זמרא פסקו ליה תרתוי סרו
שנין למיזל בכי רב אחלפיה קמיה אמר להו ניתו
שית שנין אחלפיה קמיה תניין אמר להו איכניס
והדר אזיל הוה קא מכסיף מאבוה אמר ליה בני
ועת קונך יש בך מעיקרא כתיב *תביאמו ותטעמו
ולבסוף כתיב *ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. סס כה
אזל יתיב תרתוי סרי שני בני רב עד דאתי איעקר'
רביתו אמ' רבי היכי נעביד נגרשה יאמרו עניה זו
לשוא שמרה נונסביה אתתא אחריתי יאמרו זאת
אשתו וזאת זונתו בעא עלה רחמי ואיתסיארת:

איכא פסולא שלא היו מהוגני' לזוג אחד: שפטיה בן אביטל
בן דוד היה. אביטל סס אשת דוד: ור' חייא אחי משמע אחי
הפסול שרבי היה מבית דוד ולא היתה בת הנאה משמע מהוגנת
לזנו שלא היתה בת מלכים: פסקו ליה תרתוי סרי שנין קודם
שיכנסו: אחלפיה קמי' העבירו הנער' לפני הקמן: דעת קונך
יש בך אמי' להרמיק זמן קופתו וקור וקרבנה מרוב קצת כלתו:
מעיקרא כתיב תביאמו ותטעמו נהר כאלתך מכון לשנתך
פעלת ה' סיבואו לארץ ואמ"כ יב' לו מקדש: ולבסוף אמר
ועשו לי מקדש במדבר: איעקרה נעשית עקרה בן דוד
העומדת עשר שנים בלא בעל:

אף על פי פרק חמישי כהובות

יח רבי חנינא בן חכינאי הוה קאויל לבי רב בשילהי
 הלוליה דרשב"י א"ל איעכב לי עד דאתאי

בהדך לא איעכב ליה אול יתיב תרו סרי שני
 כבי רב עד דאתי אשתנו שכיילי דמתא ולא ידע
 למיזל לביתיה אול יתיב אגודא דנהרא שמעא
 לתהיא רביתא דהוו קרו לה בת חכינאי בת חכינאי
 מלי קולתך ותא נזיל אמ' ש"מ האי רביתא דיין
 אול בתרה הוה יתיבא דביתהו קא ניהלא קמחא
 דל עיניה חזיתיה סוי לבה פרח רוחה אמ' לפני
 רבש"ע עניה זוה שברה בעא רחמי עליה וחייתה:

יט רבי חמא בר ביסא אול יתיב תרו סרי שני כבי
 מדרשא כי אתא אמר לא אעביד כדעביד

בן חכינאי עייל יתיב במדרשא שלח לביחא אתא
 ר' אושעיא ברית יתיב קמיה הוה קא נושאייל ליה
 שמעתא הוא דקא מחדרן שמעתתיה חלש דעתיה
 אמר אי הואי הכא הוה לי זרע כי האי על לביתיה

בשילהי הלוליה דר"ש סוף ימי קופתו: איעכב לי המתן לי
 עד שיכלו ימי קופתי ואלך עמך לבי רב: אשתנו שבילי

דמתא שנכנו בעיר בניכיס קדשים ונסתעבה מה מבוזות: לההיא
 רביתא נערה: סוי לבה ראה לנה כלו' נדמה ללנה פתאום
 שזה בעלה:

לא אעביד כדעביד בר חכינאי שנכנס לניתו פתאום: יתיב
 קמיה ולא היה האב מכיר: חזויה לנריה דמקדן שמעתתיה
 אי הואי הכא אלו הייתי כאן [שהנכתי] בני קא

אף על פי פרק חמישי כתובות נג

על בריה קם קמיה הוא סבר לטושאל שמעתתא
קא בעי אמרה ליה דביתהו מי איבא [אבא] דקאים
מקמי (ינוקא) [ברא] קרי עליה רמי בר חמא
*והחוט המשולש לא במהרה ינתק זה ר' אושעיא
בנו של ר' חמא בר ביסא:

קבלת ד

רבי עקיבא רעיא דבן כלבא שבוע הוה חזיחיה כ
ברתיה דהיה צניע ומעלי אמרה ליה אי

סס

מקדשנא לך אזלת לבי רב אמר לה אין איקדשה
ליה בצנעא ושדרתיה שמע אבות אפקה מביתיה
אדרה הנאה מנכסיה אול יתיב י"ב שני כבי רב
כי אתא אייתיה בהדי' תריסר אלפי תלמידי שמעיה

סגורד מ
הוכוסל
י"ג

להווא סבא דקאמר לה עד כמה *קא מדברת סג
אלמנות חיות אמר' ליה אי לדידי ציית יתיב תריסר

שנין אחריני אמר ברשות קא עבידנא הדר אול
יתיב תרי סרי שנין אחריני כבי רב כי אתא אייתיה
בהדיה כ"ד אלפי תלמידי שמעה דביתהו הות קא
נפקא לאפיה אמרי לה שיבבתא שאילי מאני

והשלי יב

לבוש ואיכסאי אמרה להו *יודע צדיק נפש בהמתו
כי מטאי לגביה נפלה על אפה קא כנשקא ליה
לכרעיה הו קא מרחפו לה שמעיה אמר להו
שבקוה שלי ושלכם שלה הוא שמע אבות דאתא

כלבא שבוע סס אמר מעיירי ירושלים שכל הנכנס לנימו רענ
ככלב היה יולא שנע: קא מדברת את מתנהגת: שיבבתא
השכנות: שלי ושלכם שלה הוא תורה שלמדתי איכי ושלמדתם

גברא (רבא) [רבה] למתא אמר איול לגביה אפשר
 דמיפר נדראי אחא לגביה א"ל אדעתא דגברא (רבא)
 [רבה] מי נדרח א"ל אפי' פר' אחד ואפי' הלכה אחת
 א"ל אנא הוא נפל על אנפיה ונשקיה על כרעיה
 ויתב ליה פלגא ממוניה ברתייה דר' עקיבא עבדא
 ליה לבן עזאי הכי והיינו דאמרי אינשא רחילא
 בחר רחילא אזלא כעיבדי אמה כך עובדי ברתה
 רב יוסף ברית דרבא שדרית אבוח לבי רב לקמיה
 דרב יוסף פסקו ליה שית שנין כי הוה תלת שני
 מטא מעלי יומא דכפורי אמר איזיל ואחוינהו
 לאינשי ביתי שמע אבוח שקל מנא ונפק לאפיה
 א"ל זוגתך נזכרת איכא דאמרי א"ל יונתך נזכרת
 איטרוד לא מר אפסיק ולא מר אפסיק:

סה אין פוסקין יינות לאשה וא"ת *אלכה אחרי מאתכי
 נותני לחמי ומימי צמרי ופשתי שמני ושקויי סוסינ ב
 דברוי' שהאשה משתוקקת עליהן ומאי נינהו תבשיטין
 דרש ר' יהודה איש כפר גבוריא ואמרי לה איש
 כפר גבור חיל מנין שאין פוסקין יינות לאשה שנא'
 ע"ה א *ותקם חיה אחרי אכלה בשילה ואחרי שתה שתה

חתם על ידה הוא: שקל מנא כלי זיין כאלו צא להלמס:
 איטרוד צאותה מריצה: לא מר אפסיק ולא מר אפסיק לא
 אכלו סעודת יו"כ שמפסיק בה אכילה להתענות. סעודה אחרונה
 של עמ"צ ויה"כ קרי סעודה המפסקת שמפסיק בה צמס' תענית:
 אין בית דין פוסקין יינות לאשה שהיין מרגילה לתאות תשמיס:

אף על פי פרק חמישי כתובות נד

ולא שתת אלא מעתה אכלה ולא אכלו ה"נ אנן
מדשני קרא בדבוריה קאמרינן מכדי כגוה קעסיק
ואתו מ"ט שני ש"מ שחה ולא שתת [א"ר אבהו
א"ר יוחנן מעשה בכלתו של נקדימון בן גוריון
שפסקו לה חכמים סאתים יין לציקי קדרה מע"ש
לע"ש אמרה להן כך תפסקו לבנותיכם תנא שומרת
יבם היתה ולא ענו אחרי' אמן תנא כוס א' יפה
לאשה ב' ניוול הוא לה ג' תובעת בפה ד' אפי'
חמור תובעת בשוק ואינה מקפדת אמר רבא לא
שנו אלא שאין בעלה עמה אבל בעלה עמה לית
לן בה והא חנה דבעלה עמה הואי אכסנאי שאני
דאמר רב הונא מנין לאכסנאי שאסור בתשמיש
המטה שנא' *וישכימו בבקר וגו' וישוכו ויבואו אל
ביתם הרמתה וידע אלקנה את חנה אשתו השתא
אין מעיקרא לא. חומא דביתהו דאביי אתאי לקמי'
דרבא אמרה לוי' פסוק לי מונוי פסק לה פסוק
לי חמרא אמר לה ידענא בי' בנחמני דלא הוה
שתי חמרא אמרה לוי' חיי דמר דהוי משקי לוי'
בשופרוי כי האי כהדי דקא מחויא לוי' איגלו
דרעא נפל נהורא בבי דינא קם רבא על לביווי'
תבעה לכת רב חסדא אמרה לוי' בת רב חסדא

ע"פ ב

[לציקי קדרה להטעים תנשיל: תובעת בפה תשמיש: ויבואו
אל ביתם והדר וידע אלקנה: חומא זה שמה: שופרוי גניעים
לרוכיס: כי האי כמדת חמתי וזרועי: תבעה לכת רב חסדא

מאן הוי האירנא כבי דינא אמר לה הומא רביתהו
 דאביי נפקא אבתרה מחתא לה בקולפי דשידא
 עד דאפקה לה מכולי מחוזא אמרה לה קטלת
 לך תלתא ואזת למקטל אחריני:]

בוציאת האשה

פרק ששי

כא ת"ר מעשה בריב"ן שהיה רוכב על החמור והיה
 יוצא מירושלים והיו תלמידיו מהלכים אחריו
 ראה ריבה אחת שהיתה מלקטת שעורים מבין
 גללי בהמתן של ערביים כיון שראתה אותו נתעטפה
 בשערה ועמדה לפניו אמרה לו רבי פרנסני אמי
 לה בת מי את אמרה לו בת נקדימון בן גוריון
 אני אמר לה בתי ממון של בית אביך היכן הלך
 אמרה לו רבי לא כרין מתלין מזלי' בירושלים
 מלח ממון חסר ואמרי לה חסר ושל חמיך היכן
 תבנ את אמתו לתשמיש: בקולפי דשידא במכעול של ארנא:
 קטלת לך תלת' שכנר ניסת לשלשה וחתו כדאזרי' בינמות:
 למקטל אחרינא שנתת להראות יוכיך שיקסוף איש עליך:]
 ולא כרין מתלין מתליא ולא כך היו יושלין חסל בירושלים:
 מלח ממון חסר הרובה לילוח ממנו כלו' לגרוס לו
 שיתקיים יוסרונו לדקה תמיד וקסרונו זה קיומו: ואמרי לה
 חסר יעשה ממנו קסד ושל בית אבא לא עשו לדקה כראוי וכלה

מציאת האשה פרק ששי כתובות מה

הוא אמרה לו בא זה ואבד את זה אמרה רבי
זכור אתה כשחתמת על כתובתי אמ' להם לתלמידיו
זכור אני כשחתמתי על כתובתה של זו והייתי
קורא בה אלה אלפים דינרי זהב מבית אביה הוץ
משל חמיה בכה ריב"ז ואמר אשריכם ישראל
בזמן שעושין רצונו של מקום אין כל אומה ולשון
שולטת בהם ובזמן שאין עושין רצונו של מקום
מוסרן ביד אומה שפלה ולא ביד אומה שפלה
אלא ביד בהמתן של אומה שפלה. ונקדימון בן
גוריון לא עשה צדקה והתניא אמרו עליו על נקדימון
בן גוריון כשהיה יוצא מביתו לבית המדרש כלי
מילת היו * מציעין חתניו ובאו עניים ומקפלין אותם **סז**
מאחריו אבע"א לכבודו הוא דעבד ואבע"א כרבעי
ליה למעבד לא עבד כדאמרו אינשי לפום גמלא
שיחנא. תניא א"ר אלעזר בר צדוק אראה כנחמה
אם לא ראיתיה שהיתה מלקטת שעורים מבין
טלפי סוסים בעכו קראתי עליה מקווא זה * אם **סח**
לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן
ודעי את גדיותיך וגו' אל תקרי גדיותיך אלא גויותיך:
חמונס: בא זה ואבד את זה לפי שנתערב זו: הוץ משל חמיה
תוספת שהוסיף לה הקמן: ערביים קרי אומה שפלה שזכמי
אהלים הם במדבר: מציעין חתניו חמת רגליו להלוך עליהם:
לפום גמלא שיחנא לפי כח הגמל יטעמוהו משא: אם לא תדעי
אם לא תחכי לב ככ"י לשמור את התור: צאי לך גו' סופך ללאת
בעקבי הלאן ולרעות את גדיותיך [גויותיך] (ר"ל גופך):

ס"ד ת"ר יתום ויתומה שבאו להתפרנס מפרנסו את היתומה ואת"כ את היתום מפני שהאיש דרכו

ס"ט

ע"ג לחזור על הפתחים ואין האשה דרכה לחזור יתום ויתומה *שבאו לינשא משיאין את היתומה ואת"כ

משיאין את היתום מפני שבשחה של אשה מרובה משל איש. ת"ר יתום שבא לינשא שוכרין לו בית ומציעין לו מטה וכל כלי חשמישו ואת"כ משיאין

דברים טו לו אשה שנאמ' *די מחסורו אשר יחסר לו די מחסורו זה הבית אשר יחסר זה מטה ושלחן לו

בב"ב

זה אשה וכה"א *אעשה לו עור כנגדו:

כב ת"ר *די מחסורו אתה מצווה עליו לפרנסו ואי אתה מצווה עליו לעשרו *אשר יחסר לו

ס"ט

דברים טו אפי' סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו. אמרו עליו על הלל הזקן שלקח לעני בן טובים אחד

ס"ט

סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו פעם אחת לא מצא עבד לרוץ לפניו ורץ לפניו ג' מילין. ת"ר

בועשה באנשי גליל העליון שלקחו לעני בן טובי אחד מצפורי ליטרא בשר בכל יום ליטרא בשר

מאי רבותיה אמר רב הונא ליטרא בשר משל עופות ואבע"א בשר בליטרא ממש רב אשי אמ'

להתפרנס ממוכרת של לדקה: שבאו לינשא משל לדקה דאמרי' לקמן אשר יחסר לו זו אשה:

משל עופות דמיהן יקריס והוא היה מעונג: בשר בליטרא זהיה נצר ביוקר והיה לריך נצר נדמי ליטרא מעות:

מציאת האשה פרק ששי כתובות נו

החם כפר קטן היה וככל יומא הוו מפסדי היותא
אמטולתיה. ההוא דאתא לקמיה דר' נחמיה א"ל כמה
אתה סועד א"ל בכשר שמן ויין ישן רצונך שתגלגל
עמי בעדשים גלגל עמו בעדשים ומת אמר אוי
לו לזה שהרגו נחמיה אדרבה אוי לו לנחמיה
שהרגו לזה מבעי ליה אלא איהו הוא דלא איבעי
לי' לפנוקי נפשיה כולי האי ההוא דאתא לקמיה דרבא
א"ל כמה אתה סועד א"ל בחרנגולת פטומה ויין ישן
א"ל ולא חיישית לדוחקא דצבורא א"ל אטו מדידהו
קאבילנ' מדרחמנ' קאבילנ' דחני* עיני כל אליך ישברו
ואתה נוחן להם את אכלם בעתו בעתם לא נאמ'
אלא בעתו מלמד שלכל אחד ואחד נוחן הקב"ה
פרנסתו בעתו אדהכי אתאי אחתיה דרבא דלא
חזיא ליה תליסר שני ואתיא ליה תרנגולת פטומה
ויין ישן אמר מאי דקמאי אמר ליה נעניתו לך
קום אכול:

כפר קטן היה ואין המותר נמכר: אמטולתו' בשנילו והיינו רבותא
ילעולם במשקל ליערא נצר קאמר: ההוא דאתא עמי המצקס
פרכסה: במה אתה סועד מה אתה רגיל לאכול בסעודתך:
בעתו הכל לפי מה שהוא [לריך] כל יסיד ויסיד לפי למדו:
אמר רבא מאי דקמאי מאי דצר זה שאירע לפני עתה שלא
הייתי רגיל צדך שנאת זו לכאן ומרכולת ויין ישן בידה: נעניתו
לך דנרתי יותר מדאי:

מלי' קומס

כג ת"ר אין לו ואינו רוצה להתפרנס נותנים לו לשום
 הלואה וחזורי ונותני לו לשום מתנה דברי
 ר' מאיר וחכמים אומרים נותנים לו לשום מתנה
 וחוזרים ונותנים לו לשום הלואה לשום מתנה הא
 לא שקיל אמר רבא לפתוח לו לשום מתנה. יש
 לו ואינו רוצה להתפרנס נותנין לו לשום מתנה
 וחוזרים ונפרעים ממנו חוזרים ונפרעים ממנו חו
 לא שקיל אמר רב פפא לאתר מיתה ר' שמעון
 אומר יש לו ואינו רוצה להתפרנס אין נזקקין לו
 אין לו ואינו רוצה להתפרנס אומרין לו הבא משכון
 ושול כדי שתזוח דעתו עליו:

כד מר עוקבא היה עניא בשבכותיה דהוה רגיל כל
 יומא דשדי ליה ארכע זויי כצינורא דדשא
 יומא חד אמר איזול אחזי מאן קא עביד בי ההוא
 טיבותא ההוא יומא נגהא ליה למר עוקבא כבי
 מדרשא אחיא דביתהו בהדיה כיון דהוא דקא מצלי
 אין לו משלו: ואינו רוצה להתפרנס משל לדקה: יש לו ואינו
 רוצה להתפרנס משלו אלא משל לדקה יחסוף עלמו ברעב:
 שתזוח דעתו עליו יגבה לבו לומר דעתם לקזור ולגבות יומכי
 הואיל ותבעוכי משכון אין זו אלא הלואה ויטול בלא נוסח שיאמר
 אין לי משכון והם יאמרו טול בלא משכון:

צינורא דדשא קור שבמפתן וליר הדלת סינב צו: ההוא יומא
 אותו היום שכתן העמי לבו לדעת מי כותן לו: כיון דהוא
 העמי: מצלי הטו עלמס להשליך לתוך לכורא דלשא:

מציאת האשה פרק ששי כתובות נו

ליה לדשא נפק בתרייהו רהוט מקמיה עיילי
 ליהוא אתונא דתיה גרופא נורא הוה קא מיקלין
 ברעיה דמר עוקבא אמרה ליה דביתהו שקיל
 ברעיק אותיב אברעאי חלש דעתיה אמרה ליה
 אנא עיביחנא בגייה דביתא ומקרבא הנייתי. ומאי
 כולי האי דאמר מר זוטרא בר טוביה אמר רב
 ואמרי לה אמר רב הונא בר ביזנא א"ר ישמעון
 חסידא ואמרי לה א"ר יוחנן משום רשב"י נוח
 לו לאדם שימסור עצמו להון כבשן האש ואר
 ילבין פני חבריו ברבים מנא לן מחמר דכתיב

סוט' ס"ק
 יפ' סהב
 יפ' הרוא'

ברא' לח

*היא מוצאת:

מר עוקבא הוה עניא בשבבותיה דהוה רגיל לשדורי כה
 ליה ארבע מאות זוזי כל מעלי יומא דכפורי ^{סס}
 יומא חד שדרינהו ניהליה ביד ברית אחא א"ל
 לא צריך א"ל מאי חזית חואי דקא מולפי ליה
 יין ישן אמר מפנק כולי האי עייפינהו ושדרינהו
 ניהליה כי קא ניחא נפשיה אמר אייתון לי הושבנאי
 אנא שביחנא בנו ביחא ועכ"י מולאי' אותי לפיכך זכותי גדול:
 ומקרבא הנייתי הכחתי מוועכת שאני מקלקס לסס וכזר ומלך
 חבל אתה כותן מעות לעניים והט טורקים וקוכיס סעודה:
 ומאי כולי האי למה להם לזרוק ולכנסו למכור: היא מוצאת
 והיא שלחה וגו' אע"פ שנתת ליטרף לא גלתה הדבר אלא אם
 כן יגלה הוא ואם לא יגלה כשרפת: ^ה
 עייפינהו (כפלים) [כפלינהו]:

מציאת האשה פרק ששי כתובות

דצדקה אשכח הוזה כתוב ביה שבעת אלפי דינרי
 סיאנקי אמר זוודאי קלילא ואורחא רחיקתא קם
 בזבויה לפלגיה ממוניה. היכי עבד הכי והא"ר
 אלעאי באושא התקינו המכובז אל יבזבו יותר
 מחומש הני מילי מחיים שמא ירד מנכסיו אבל
 לאתר מיחה לית לן בה:

כו רבי אבא היה צייר זווי בסודרי' ושדי לי' לאחוריה
 סס וממצי נפשיה לבי עניי ומצלי עיניה מרמאי.
 ר' חנינא הוה ההוא עניא דהוה רגיל לשדורי ליה
 ארבע זווי כל מעלי שבחא יומא דוד שדרינהו
 ניהליה בידא דרביתהו אתאי אמרה ליה לא צריך
 מאי חזית שמעית דהוה קאמרי ליה במה אחת
 סח סועד *בטלי כסף או בטלי זהב אמר היינו דא"ר
 אלעזר בואו ונחזיק טובה לרמאים שאלמלא הם
 דכדי' טו היינו חוטאים בכל יום שנא' *וקרא עליך אל
 ה' והיה בך חטא. וחני ר' חייא בר רב מדפתי
 ר' יהושע בן קרחה אומר כל המעלים עיניו מן
 סיאנקי סס מקוס: זוודאי קלילא לדה קלה הכינותי לדרך
 רקוקה שאכי יולא לה:

ומצלי עיניה ומטה עיניו כלפי אחוריו לראות שלא יבא רמאי
 ויגזירם שעושה עלמנו עמי והעניים באים ומתירים אותם:
 בטלי כסף או בטלי זהב נמפות של פשתן לצנות או נשל משי
 לצועות: היינו חוטאים שאנו מעלימים עין מן העניים אבל
 עכשו הרמאים גורמים לנו:

מציאת האשה פרק ששי בתובות נח

הצדקה כאלו עיבד ע"ז כתיב הכא *השמר לך דברי' טו
פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וגו' וכתיב החם
*יצאו אנשים בני בליעל מה להלן ע"ז אף כאן ע"ז: טס יג
ת"ר המסמא את עינו והמצבת את בטנו והמקפח את כו
שוקו אינו נפטר מן העולם עד שיבא לירי כך: טס
שלה ליה רב ענן לרב הונא הונא חברין כח
שלם כי אתיא הא אתחא לקמך אנבייה סט

עישור נכסי הורה יתיב רב ששת קמיה א"ל
ויל אימא ליה ובשמתא יהא מאן דלא א"ל.
ענן ענן ממקרקעי או ממטלטלי ומאן יתיב בי
מרוחא ברישא אול רב ששת לקמיה דרב ענן
א"ל מר רבה ורב הונא רביה דרבה ושמותי שמיה

המסמא את עינו מראה עליו כאלו עינו סמויה: מקפח שוקו
כאלו שוקו ככולת כדי ליטול לדקה:

הוה יתיב רב ששת קמיה כשאז השליק לפכיו ואקפיד רב
הונא על דקרייה הונא חברין: א"ל רב הונא לרב ששת: ויל
אימא ליה בלשון גכאי כאשר אומר לך: ובשמתא תהיה אם
לא תאמר בלשון זה: ענן ענן מהיכן אתה אומר להגבותה
ממקרקעי או ממטלטלי. ועוד שאלה אקרת השיבני מאן
יתיב בי מרוחא ברישא מי מיסב בצית האבל בראש הקרואים
כשהיו מסובין במעודה היה כיכר במסינתם מי הוא הראש
שהגדול מיסב במטה אקת בראש השלקן ושני לו במטה אקרת
למטה הימנו: א"ל מר רבה אתה ורב הונא רבך ולפייסו אמר
לו כן שלא יכעוס עליו על שנעשה שליח בדבר ומראהו פנים שעל

מאן דלא א"ל ואי לאו דשמיח לא הוה קא אמינא
 ליה למר ענן ענן ממקרקעי או מממלמלי ומאן
 יתיב בוי מרוחא בראש אזל רב ענן לקמיה דמר
 עוקבא א"ל חזוי מר היכי שלח לי רב הונא ענן
 ענן ועוד מרוחא דשלח לי [לא ידענא] מאי ניהו
 א"ל אימא לי איזי *גופא דעובדא היכי הוה א"ל
 ע"כ הכי והכי הוה מעשה א"ל וגברית דלא ידע
 מאי ניהו מרוחא שלח לי לרב הונא הונא חברין.
 ירמיה " מאי מרוחא אבל דכתיב *כה אמר ה' אל חבא
 בית מרוח וגו' אמ' רבי אבהו מנין לאבל שמיסב
 בראש שנא' *אבחר דרכם ואשב ראש ואשבון
 כמלך בגדוד כאשר אבלים ינחם. ינחם אחרים
 משמע אמר רב נחמן בר רב יצחק ינחם כתיב
 מר זוטרא אמר מהכא *וסר מרוח סרוחים. מר
 וזה נעשה שר לסרוחים:

ס
 ע"כ
 ירמיה
 איוב כט
 ינחם
 ו"ק ס'
 כמלך

כמו נעשה עליך לך. גופא דעובדא תחלת הדברים מה לשון
 חלקת לוי ינחם בחיב אין לך לומר פת"ק בשום אות חלקת חס
 כן א' א' ה' סמוכים לו או על פי הנקודה שתחת' והיא נאה
 במקום אות כאלו חזר ינחם וביין שלא כתב כאן אל"ף על
 כרמך על פי מסורת הכתב אתה קורא ינחם והוה המקום עלמו
 כלומר כאלו המתקנס: מר וזה מי שנפשו מרה ודעתו זקה
 ונעתקת מעליו: נעשה שר לסרוחים לגדולים (לשון וסר
 העודף) הנאים לכסו:

המדיר

פרק שביעי

*אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום א"ר (יונהן) [יוחנן] כמ

בכלה שנמצאת שלמה בבית חמיה ורדופה עא

לילך ולהגיד שבחה בבית אביה *ותיה ביום התוא ע"ג

נאם ה' תקראי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי

א"ר יוחנן ככלה בבית חמיה ולא ככלה בבית אביה:

תניא היה ר' מאיר אומר מ"ד טוב ללכת אל

בית אבל מלכת אל בית משחה באשר

הוא סוף כל אדם והחי יתן אל לבו מאי והחי

יתן אל לבו דברים של מיתה דיספר יספדוניה

דיקבר יקברוניה דידל ידלוניה דילוי ילווניה דטען

יטענוניה:

תנ"ה המדיר את אשתו שלא תשאל ולא תשאיל

נפה וכברה ריחיים ותנור יוציא ויתן כתובה

כופני שמשואה שם רע בשכנותיה וכן היא שנדרה

שלא תשאל ושלא תשאיל נפה וכברה ריחיים

אישי לשון אישות וכשוףין: ככלה בבית חמיה שכבר נשאת

וגם לנה נבעלה ואינה נוטה הימנו:

דיספר יתן אל לבו שאף הוא יספדוהו ואל ירע לו אם נהג כן:

דידל מרים קולו נכחי וכמספר: דילוי מלוה את המט

מזית האכל לקבר:

רחים ותנור המטלטלין:

ס"ה
ספסחים
ס' הלכה
השני ב

עב
קבלת
מ"ק פ"ד
וס' אלו

נדרים
ס"ג

ותנור ושלא הארוג בגדים נאים לבניו תצא שלא
בכתובה מפני שמשאיתו שם רע בשכיניו:

[בעוון נדרו בניו מתים שני* אלתתנא את פיך לחשיא
את בשרך וגו' ואיוו הן מעשה ידיו של אדם הוי

שם
קבלת ה
שם
ע"כ

אומר בניו ובנותיו וכו'. * פיסקא אלו יוצאות שלא
בכתובה וכו' המקללת יולדיו בפניו. אמר רב יהודה
אמר שמואל במקללת יולדיו בפני מולידיו וסימניך
* אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי:]

ראשי' וזת

לא * ולציון יאמר איש ואיש יולד בה והוא יכוננה
עליון א"ר מישא בר בריה דר' יהושע ב"ל
אחד הנולד בה ואחד המצפה לראותה אמ' אביו

לא
עה
מליס סו

[במקללת יולדיו בפני מולידיו כלו' בפני דמתניתין לא תיעז
לפני עיניו אלא אפילו מקללת אביו של בעל בפניו

של בעל: וסימניך אפרים ומנשה וגו' ופסוק זה יהא לך סימן
על משכתינו ליכור על ידו בפניו דמתניתין לא תיעז בפניו
עיניו אלא בפניו כו' קאמר והוי כאלו בפניו: אפרים ומנשה

[כני כניו ככניו:]

ולציון יאמר איש וגו' לעתיד לבא כשיתקיים מקרא שכתוב
והביאו את כל אחיכם וכל הגוים מכסה לה' וגו' כל עקום

שימלאו שם ישראל יאמרו הגוים זהו מצני ליון זה יולד בה כביאנו
שם. ולציון כמו וישאלו אחשי המקום לאשתו על אשתו: אחד
הנולד בה כו' איש איש יתורא קא דריש: אחד הנולד בה
ואחד המצפה לראותה יקרא מצניה ויביאנה אללה: והוא
יכוננה עליון הקצ"ה יכוננה להיות עליון למעלה על כל

יחד מנייהו עדיף בתרי מינן. אמר רבא וחד מינן
 כי סליק להתב עדיף בתרי מנייהו דהא ר' ירמיה
 רבי הוה הכא לא הוה ידע מאי קאמרי רבנן כי
 סליק להתם קרי לן בבלאי טפשאוי:

מברין ר' יוחנן הוהרו מזכוכים של בעלי ראתן לב
 ר' זירא לא הוה יתיב בזיקיה ר' אלעזר לא עז

עויל באהליה ר' אמי ור' אסי לא הוו אכלי מביעי ע"ב
 דההיא מבואה ר' יהושע ב"ל מיכרך בהו ועסיק

[בהו ועסיק] בתורה אמר *אילת אהבים ויעלת

חן אם חן מעלת על לומדיה אגוני לא מגנא כי

הוה שכיב אמרו לי למלאך המות ויל עביד לי

רעותיה אזל אתחזי ליה א"ל אחוי לי דוכתאי אמ'

ליה לחיי [א"ל] הב לי סבינך דלמא מבעתת לי

כאירחא יהבה ניהליה כי מטא להתם דלייה קא

מחוי ליה שוור נפל לתהוא גיסא נקטיה בקרנא

דגלימיה א"ל בשכועתא דלא אתינא אמר הקב"ה

העולם: וחד מנייהו עבני ארץ ישראל: עדיף פקחים ומריפס:

וחד מינן פת"ק שנבבל:

בעלי ראתן שרץ יש לו נמוק: הוהרו מזכוכי בעלי ראתן

זכוכים הזכוכים עליו קסית להביא אותו חולי על אים

אמר: בזיקיה נמקום שמנש רוק אחד על אניהם: מיכרך בהו

נדבק אללם בשעה שעסק בתורה הוסינן אללו ומוצטק היה שתנין

התורה עליו ולא יחוק: כי הוה שכיב כשהגיע זמנו ליפטר:

אחוי לי דוכתאי הוליכני לגן עדן והראני מקומי: שוור קפץ:

או איתשיל אשבועתיה ניהדר גי לא לא ניהדר
 א"ל הב לי סכינאי לא יהב ליה נפקת בת קלא
 ואמרה ליה יהביה ניהליה דמתבעי לברייתא מכרו
 אליהו קמיה פנו מקום לבר ליואי פנו מקום לבר
 ליואי אול אשכחיה לר' שמעון בן יוחאי דתורה
 יתיב על תלת עשר חכטקי פיזת א"ל את הוא
 בר ליואי א"ל הן א"ל נראתה הקשת בימך א"ל
 הן א"כ אי אחת בר ליואי ולא היא דלא הואי
 מדי אלא סבר לא אחויק טיבותא לנפשאי רבי
 חנינא בר פפא שושביניה הוה כי הוה קא ניהא
 נפשיה אמרו ליה למלאך המות זיל עביר ליה
 רעותיה אול לגביה ואתחוי ליה א"ל שבקי תלתין
 יום עד דניהדר תלמודאי דאמרי אשרי מי שבא
 לכאן והלמודו בידו שבקיה לבתר תלתין יומין אול
 אתחוי ליה א"ל אחוי לי דוכתאי א"ל לחיי א"ל
 הב לי סכינד דלמא מבעתה לי באורחא א"ל כהברך
 בעית למעבר לי א"ל אייתי ספר תורה וחוי מי
 איבא מידי דכתי' בה דלא קיימתיה א"ל מי איכרכת
 בבעלי ראתן ואיעסקת בתורה ואפ"ה כי נח נפשית
 איתשיל אשבועתיה אם כשע כשועה ועולם וכשאל עליה
 להתירה: חכטקי פש"טיל: א"כ לית את בר ליואי אין תה
 ראוי לכהן זה שאני שומע שהקשת אינו של אית ברית שלא יקרב
 העולם ואם יש לדיק גחור גדור אין לריך אות: דלא הואי
 מדי לא כראה הקשת צימיו: שושביניה אהבו ורגיל אללו
 מלאך המות: מי איכרכת בבעלי ראתן ועסקת בתורה

אפסיק ליה עמודא דנורא בין דידיה לעלמא וגמירי
 דלא מפסיק עמודא דנורא אלא לחד בדרא או
 לתרין בדרא קרב לגביה ר' אלכסנדרו אמ' עשה
 בשביל כבוד חכמים לא אשגח עשה בשביל כבוד
 אביך לא אשגח עשה בשביל כבוד עצמך אסתלק
 אמר אב"י לאפוקי ממאן דלא קיים אפילו אורח
 אחת א"ל רב אדא בר מתנא גאפוקי ממר דלא
 אית ליה מעקה לאיגרידה ולא היא מיהוי הוה
 והתיהא שעחא הוא דשדייה זיקא א"ר הנינא מפני
 ממה אין בעלי ראתן בבבל מפני שאוכלין חרדין
 ושותין שכר של הזמי. א"ר יוחנן מפני מה אין
 מצורעים בבבל מפני שאוכלין חרדין ושותין שכר
 ורוחצין במי פרת:

הכותב

פרק תשיעי

ההוא דא"ל נכסי לטוביה שכיב וכו' אתו ב' טוביה פה
 שכן ות"ח ת"ח קודם קרוב ות"ח ת"ח קודם ע"ג

כדהוה עניד איהו אהיה מסמן בכפשו לכנד את התורה: בשביל ^{משלי כו}
 כבוד עצמך שיקרבו אליך ויספקוך ויתעסקו בך: ואמר אב"י
 לאפוקי ממאן דלא קיים עמוד זה נא להוליא מעליו מי שלא קיים
 את כל התורה כמו שקיים הוא: של הזמי שמטילין זה כמות
 שגדל בהזמי:

ת"ח קודם דמסתמא אדם חלדיק מעשיו לזכות בשעת קימה

אבעיא להו שכן וקרוב מאי ת"ש *טוב שכן קרוב
 מאה רחוק שניהם קרובים שניהם שכנים שניהם
 ת"ח שודא דדייני:

אלמנה ניוזנת

פ"ק אחד עשר

לג א"ר [חייא בר אבא א"ר] יוחנן כל המונע תלמידו
 צו מלשמשו כאלו מונע ממנו חסד שנא' *למס
 אייני מרעהו חסד רב נחמן בר יצחק אומר אף פורק
 סס ממנו יראת שמים שנא' *ויראת שדי יעזוב:

הנושא

פרק שנים עשר

לד ת"ר בשעת פטירתו של רבי אמר לבני אני צריך
 קג נכנסו בניו אצלו אמר להם הזהרו בכבוד

דאמר ער כל הנביאים לא נתכבדו אלא למהכה ת"ק
 מככסיו: שודא דדייני הטלת הדיינים לפי מה שראו דיינים
 שהיה דרכו של מת לקרב את זה יותר מזה או מי שנשניהם טוב
 וכוהג בדרך ישרה ש"ל בו נתכוון המת לזכות: שודא כמו שדי
 בימא דמתרגמי' ירה ציס הטיל ציס:

למס מרעהו חסד הממים עלמו מרעהו ממים ממנו מסדים
 ואית דמפקין לה מדכתיב לעיל מיניה ותושיה כדקה ממני
 וסמך ליה למס מרעהו מסד:

הנושא פרק שנים עשר כתובות סב

אמכם נר יהא דלוק במקומו שלחן יהא ערוך
 במקומו מטה תהא מוצעת במקומה יוסף חפני
 שמעון אפרתי הם שמשוני בחיי והם ישמשוני
 במותי. הוהרו בכבוד אמכם דאורייתא הוא דכתי

* כבד את אביך ואת אמך אשרת אב הואי שנות כ
 אשרת אב נמי דאורייתא הוא דתניא * כבד את
 אביך ואת אמך את אביך ואת אמך ואת אמך
 זה בעל אמך וא"ו יתירה לרבות אחיך הגדול הני
 מילי מחיים אבל לאחר מיתה לא. נר יהא דלוק
 במקומו שלחן יהא ערוך במקומו מטה תהא מוצעת
 במקומה מ"ט כל בי שמשוי הוה אתא לביחידה
 הוה בי שמשא אתאי שויבכתא קא קרי אבכא
 אמרה אמתיה שתיקי דרבי יתוב כיון דשמע (חוב)
 [שוב] לא אתא שלא להוציא לעז על צדיקי הראשונים.
 יוסף חפני ושמעון אפרתי הם שמשוני בחיי והם
 ישמשוני במותי סבר מיניה בהדין עלמא הוה

נר יהא דלוק במקומו אלל השלקן כמו נתיי לכל ע"ס היה נא
 לביתו מספטר כדלקמן: יוסף חפני דמן קיסא: את אביך
 כל אתין רבוי: וא"ו יתירה דואת אמך: הני מילי דקייב בכבוד
 אשרת אביו נתיי אביו: בי שמשוי ע"ס וכראה בעיני לפי שבין
 השמות שלו שגור נפי כל והפל קרדים אליו לגמור מלאכתם עד
 שלא תסדך ליה קרי בי שמי: שלא להוציא לעז כו' לומר לא
 לדיקים הני שלא היה להם רשות לנא לביתם כמו רבי: סבור
 מיניה בהדין עלמא שהיה מלוה שיתעסקו בקבורתו:

דקאמר כיון דהוון דקדוים ערטייהו לערסיה אמרי
 ש"מ להווא עלמא הוא דקאמר והאי דאמר הכי
 דלא ליכרו מלחא הואי להו ועד האידנא נמי
 זכותא דרבי הוא דאהניא להו. אמר להם לחבמי
 ישראל אני צריך נכנסו אצלו חבמי ישראל אמר
 להם אל תספדוני בעיירות *והושיבו ישיבה לאחר
 שלשים יום שמעון בני חכם גמליאל בני נשיא
 חנינא בר חמא ישב בראש. אל תספדוני בעיירו
 סבור מיניה משום טרת' הוא דקאמר כיון דהוון
 דקספדי בכרכים וקאחו ב"ע [אמרו] ש"מ משום
 יקרא הוא דקאמר. הושיבו ישיבה לאחר שלשי'
 יום דלא עדיפנא ממשא רבינו דבחיב *ויבכו בני
 ישראל את משה בערב' מיאב שלשים יום תלתין
 יומין ספדי ביממא וליליא מכאן ואילך ספדי ביממא
 דקדי' ערטייהו לערסיה הסנקברו תמלה: והאי דקאמר הכי
 סנוקק להודיע שימותו ויגדלוהו: דלא ליכרו אינטי עלייהו
 בשימותו מלתא דאסור' הוון בהו סלא זכו להתעסק בו ולא למלתא
 דהאי דלא טכינו בשני דרבי זכותיה דרבי אגלא עלייהו: עיירות
 גדולות מן הכפר' וכרכ' גדולי מהם: והושיבו ישיבה לעסוק
 בתורה: לאחר שלשים יום אל פטייתו מיד ולא תהיו עסוקים
 בהספד: שבעון בני זכום הוא לקמן פירק מאי קאמר: חנינא
 בר חמא ישב בראש הטיצה: סבור מיניה משום טרת' דכני
 כפרים דסמיתו לעיירות ולחו למספדי: כיון דהוון דקא אספרוהו
 בכרכים וקא אחו כולי עלמא מעיירות ומכפרים אמרו משום

וגרסי בליליא או ספדי בליליא וגרסי ביממ' עד דספדי
 חריסר ירחי שחא. ההו' יומא דאשכבתיה דר' נפק בת
 קול ואמרה כל דהוה כאשכבתיה דר' מוזמן הוא לחיי
 העולם הבא. ההוא כובס כל יומא הוה אתי קמיה
 ההוא יומא לא אתא כיון דשמע הכי סליק לאיגרא
 ונפל לארעא ומית יצתה בת קול ואמרה אף ההוא
 כובס מוזמן לחיי העולם הבא:

שמעון בני חכם מאי קאמר ה"ק אע"פ ששמעון לה
 בני חכם גמליאל בני נשיא אמי לוי צריכא סס

למימר אמר ר"ש בר רבי צריכא לך ולמטלעתך
 מאי קשיא ליה הא קרא קאמר *ואת הממלכה נתת^ה לך
 ליהורם כי הוא הבכור ההוא ממלא מקום אבותיו
 הוה ורבן גמליאל אינו ממלא מקום אבותיו הוה
 ורבי מאי טעמא עבר הכי נהי דאינו ממלא מקום
 אבותיו בחכמה ביראת חטא ממלא מקום אבותיו
 הוה. חנינא בר חמא ישב בראש לא קבל רבי
 חנינא שהיה ר' אפס גדול ממנו שתי שנים ומחצה
 יתיב ר' אפס ברישא ויתיב ר' חנינא אבראי ואתא לוי

קרא הוא דקאמר: יומא דאשכבתיה יום פטירתו:

צריכא למימר בתמיה דרבן גמליאל דבכור הוה דלהו כשיה:
 לך ולמטלעתך פיסס הוה כדאמרינן בעלמא לוי אחוי
 קידה ואטלע: מאי קשיא ליה לר"ש צ"ר דאמר צריכא למימר
 אחוי צריכא הא קרא כתיבי: ההוא ממלא מקום אבותיו הוה
 כלו' אין צאקו קשוב ממנו אבל כאן הכי אחוי קכס ממנו: ויתיב
 ר' חנינא אבראי סוף לבית המדרש שלא היה גכספ לר' אפס:

ויחייב גביה נח נפשיה דר' אפס ויחייב ר' חנינא
 ברישא ולא הוה ללוי איניש למיתב גביה וקאתא
 לבבל והיינו דאמרי ליה לרב גברא רבה אקלע
 לנהרדעא ומטלע ודריש כלילא שרי אמר ש"מ
 נח נפשיה דר' אפס ויחייב ר' חנינא ברישא ולא
 הוה ליה ללוי איניש למיתב גביה וקאתי ואימא
 ר' חנינא נח נפשיה ורבי אפס כדיתבי יתיב ולא
 הוה ליה ללוי איניש למיתב גביה וקאתי אבע"א
 לוי לר' אפס מיכף הוה כייף ליה. ואבע"א כיון
 דא"ר חנינא בר חמא ישב בראש לא סגי דלג
 מלך דכתיב בהו בצדיקים *ותגזור אומר ויקם לך איוב כב
 והא הוה ר' חייא נח נפשיה. והא"ר חייא אני
 ראיתי קברו של רבי והורדתי עליו ומעות איפוך
 והא"ר חייא אותו היום שמת רבי בטלה קדושה
 איפוך והתניא כשחלה רבי נכנס ר' חייא אצלו
 ומצאו שהוא בוכה א"ל רבי מפני מה אתה בוכה
 והתניא מת מתוך שחוק סימן יפה לו מתוך הבכי
 סימן רע לו פניו למעלה סימן יפה לו פניו למטה
 סימן רע לו. פניו כלפי הכותל סימן רע לו. פניו

וקאתא לוי לנבל: כלילא שרי ללאת נה בשנת. מ"ט מאן דרכה
 למיפק בכלילא אשה קטנה ואשה קטנה לא שלפא ומקווא צפ'
 כמה אשה יולדה: מיכף הוה כייף ליה קודם שגלה ממקומו
 אכל לר' סניכא לא כייף: והא הוה ר' חייא ולמכנייה רבי לראש
 ישיבה: קברו של רבי ארוכו של רבי (הוריד) [הורדתי] עליו

כלפי העם סימן יפה לו. פניו ירוקין סימן רע לו
 פניו צהובין ואדומים סימן יפה לו מת בערב שבת
 סימן יפה לו במוצאי שבת סימן רע לו מת
 בערב יום הכפורים סימן רע לו במוצאי יום
 הכפורים סימן יפה לו מת בחולי מעים סימן יפה
 לו מפני שרובן של צדיקים מיתתן בחולי מעים
 א"ל אנא אתורה ומצות קא בכינא אבע"א איפוך
 ואבע"א [לעולם לא תיפוך] רבי חייא עסוק במצוה
 הוה ור' סבר לא אפגריה:

והיינו דכי הוה מנצי ר' חנינא ור' חייא א"ל ר' לו
 חנינא לר' חייא בהדי דידי מנצית דאם ^ס

ה"ו נשתכחה תורה מישראל מהדרנא לה מפלפולי
 א"ל ר' חייא אנא עבדי דלא לשתכת תורה מישראל

דאייחנא כיתנא ושדיינא ומגדלנא נשבי וצוידנא

^{כנא}
^{חזינא}

טביא ומאכילנא בישרא ליתמי ואריכנא מגלחא

^{פיק}
^{הסובלים}

ממשכי דטביי וסליקנא למתא דלית בה מקרי

דרדקי וכתיבנא חמשה חומשי לחמשה ינוקי

דועות: בע"ש סימן יפה שיכנס למנוחה מיד: במוצאי יום
 הכפורים כחלו עונותיו וסי' יפה לו: לא אפגריה לא אנטליה
 ממלות:

שריינא זרענא: ומגדלנא נשבי מקלע אחי מכמורות ודומה לו
 אין פורסין נשנין לזכים: וצוידנא טביא לזיים: ואריכנא
 מגלחא ומתקן אחי קלפס אריכנא לשון תקון כדאמר' במסכת
 סוכה אריך או לא אריך כלומר מתוקן או אינו מתוקן ובספר

ומתנינא שתא סדרי לשחא וינוקיל לכל חד וחד אמרי
 ליה אוזני סדרך לחברך. והיינו דאמר רבי כמה
 גדולים מעשה חיויא א"ל ר"ש בר רבי אפי' ממך
 א"ל אין א"ל ר' ישמעאל בר' יוסי אפילו מאבא
 א"ל ה"ו לא תהא כזאת בישראל אמר להם לבני
 קטן אני צריך נכנס ר"ש אצלו מסר לו סדרי
 חכמה אמר להם לבני גדול אני צריך נכנס ר"ג
 אצלו ומסר לו סדרי נשיאות א"ל נהוג נשיאותך
 ברמים זרוק מרה בתלמידים. איני והבתיב *ואת
 יראי ה' יכבד ואמר מר זה יהושפט מלך יהודה
 כשהיה רואה ת"ה היה עומד מכסאו ומחבקו
 ומנשקו וקורא לו רבי רבי מרי מרי לא קשיא
 הא בצנעא הא בפרהסיא תני רבי מוטל בצפורי
 ומקים מוכן לו בבית שערים והתניא *צדק צדק
 חרדוף הלך אחר רבי לבית שערים רבי בכיר
 שערים הוא אלא כיון דחלש אמטוהו לצפורי
 *דמדליא ובסיס אורא:

קד

עזרא כמי כתיב וערית מלכא לא אריך לנא למקוי: לא תהא
 כדבר הזה בישראל כלו' אלא אומר כדבר זה לעולם: נהוג
 נשיאותך ברמים שתהא יושב בין הגדולים: זרוק מרה אימה
 שתהא אימתך עליהם: בצנעא מכבד כל אהד ואהד: בפרהסיא
 מטיל עליהם אימה להדיע כשיאותו: רבי מוטל צלתי בצפורי
 ומקום קצרו מוכן לו בבית שערים: דמדליא דאמרינן במגילה
 למה נקרא שמה לפורי שישבת בראש ההר כלפור:

ההוא יומא דנח נפשיה דרבי גורו רבנן תעניתא לז
 ובעי רחמי אמרי כל מאן דאמר נח נפשיה ^ס
 דרבי ידקר בחרב סליקא אמר רבי לאיגרא
 אמרה עליונים מבקשי את רבי ותחתונים מבקשי
 את רבי יהי רצון שיכופו תחתונים את העליוני
 כיון דחזאי כמה זימני דעייל לבית הכסא וחלץ
 הפילין ומנח להו וקמצער אמרה יהי רצון שיכופו
 עליונים את התחתונים ולא הוון שתקי רבנן מלמבעי
 רחמי שקלה כווא שריא מאיגרא איש זיקו [מרהמי]
 ונח נפשיה דרבי אמרו לוי רבנן לבר קפרא זיל עיין
 אול אשבחיה דנח נפשיה קרעיה ללבושיה ואהדרית
 לקרעיה לאחיריה פתח ואמר אראלים ומצוקים
 אהוו בארון הקדש נצחו אראלים את המצוקים
 ונשבה ארון הקדש אמרו ליה נח נפשיה אמר
 להו אתון קאמדיהון ואנא לא קאמינא בשעת פטירתו
 של רבי וקה' אצבעותיו כלפי מעלה אמר רביש"ע
 גלוי וידוע לפניך שיגעתי בעשר אצבעותי בתורה
 ולא נהניתי אפי' באצבע קטנה יר"מ שיהא שלום
 במנוחתו יצתה בת קול ואמרה *יבא שלום ינוחו על
 משכבותם על משכבך מיבעי ליה מכויע לר' חייא
 דעייל כמה זימנין לבית הכסא דקולי מעיס הוה ליה: והלץ
 תפילין ומנח להו וקמצער לחלק ^{למנוח}: פתח ואמר
 הספד: אראלים ומצוקים מלאכ' ומצוקים מלוקי ארץ: ולא
 נהנתי נעולם הזה אפילו לפי עורק שיגעתי באלבע קטנה שלי:

ישעיה מ

כר גמרא דא"ר חייא בר גמרא א"ר יוסי בן שאול
 בשעה שהצדיק נפטר מן העולם אומרים מלאכי
 השרה לפני הקב"ה רבש"ע צדיק [פלוגי] בא אומר ^{עקרים}
 [להם] יבואו צדיקים ויצאו לקראתו [ואומרים לו] ^{ח"ד ס"א}
 יבא בשום ינוחו על משכבותם א"ר אלעזר בשעה ^{כ"ט מ}
 שהצדיק נפטר מן העולם ג' כתות של מלאכי
 השרה יוצאות לקראתו אחת אומרת לו בא בשלום
 ואחת אומרת הולך נכוחו ואחת אומרת לו יבא
 שלום ינוחו על משכבותם ובשעה שהרשע נאבד
 מן העולם ג' כתות של מלאכי חבלה יוצאות לקראתו
 אחת אומרת * אין שלום אמר ה' לרשעים ואחת ^{ס"ח חת}
 אומרת לו * למעצבה תשכבון. ואחת אומרת לו ^{ס"ט ג}
 * רדה והשכבה את ערלים: ^{יפוק' ל"ג}

שני דייני גזירות פרק שלשה עשר

לח [א"ר אושעיא שצ"ד בתי דינין היו בירושלים כנגד
 בתי כנסיות וכנגדן בתי מדרשות וכנגדן בתי ^{קה}
 סופרים] אמר רב יהודה אמר רב אסי גזורי גזירותי
 שבירושלים היו נוטלים שכרם צ"ט מנה מתרומתו
 יבאו צדיקים ויצאו לקראתו ויבא בשלום ואמר כך יבוא
 לדיקים על משכבותם: הולך נכוחו בדרך ישרה:
 [בתי דינין של כ"ג: בתי כנסיות להתפלל: בתי מדרשו' למשכן
 ולתלמוד: בתי סופרים ללמוד תנוקות]: נוטלים שכרם

שני דייני גזירות פדק שלשה עשר כתובות טו

הלשכה וכו'. קרנא הוה שקיל אוסתרא מוכאי
ואיסתרא מחייב ודאין להו דינא והיכי עביר הכי
והא כתי' *וישחד לא תקח [וכי תביון דשקיל מתרווייהו
לא אתי לאצלווי דינא וכי לא אתי לאצלווי דינא
מי שרי והתניא ושחד לא תקח מה ת"ל אם ללמד
שלא לזכות את החייב ולא לחייב את הנכאי הרי
כבר נא' *לא חטה משפט אלא אפי' לזכות את
הנכאי ולחייב את החייב אמרה הורה ושחד לא
תקח] וכו' ואסיקה דהוה שכר בטלה דמוכח כי
הא דרב הונא כי הוה אתי דינא לקמיה אמר להו
הבו לי גברא דדלי לי בחריקאי וא הן לכו דינא.
א"ר אבהו בא וראה כמה סמויות עיניהם של
מקבלי שחד אדם חש בעיניו נוחן ממין לרופא
ספק מתרפא ספק אינו מתרפא והם נוטלים שורה
פרוטה ומסמין עיניהם שנא' *כי השחד יעור עיני
חכמים. ת"ר כי השחד יעור עיני חכמים ק"ו
לטפשים *ויסלף דברי צדיקים ק"ו לרשעים מידו
טפשים ורשעים בני דינא נינהו אלא ה"ק כי
השחד יעור עיני חכמים אפי' חכם גדול ולוקח
שחד אינו נפטר מן העולם בלא סמויות הלב. ויסלף

ומתמכס' היומנו לפי שלא היו עומקין במלאכתם : איסור' סלע :
הבו לי גברא דדלי מיא משקה שלום : בחריקאי נמקומי
חריקאי אומר אני שהוא לשון פגם כמו קרנים חרוקות דשקוית
חולץ כל' שאני מסתלק וכפגם מקומי : אינו נפטר מן העולם

רבנו צדיקים *אפי' צדיק גמור ולוקח שחד אינו
 נפטר מן העולם בלא טירוף הדעת. כי אתא רב
 טע"ג דימי אמר דרש רב נחמן בר כהן מ"ד *מלך
 במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות יהרסנה אם
 טע"ג כט דומה דין למלך שאינו צריך לבלום יעמיד ארץ
 טע"ג ק"א דומה לכהן שמחזר על הגרנות יהרסנה אמר
 רבה בר רב שילא האי דיינא דשאל שאלתא
 פסול למידן דינא ולא אמרן אלא דלית ליה לאושולי
 אבל אית ליה לאושולי לית לן בה אמר רבא
 מ"ט דשוחדא כיון דמשקל שחד מיניה אקרבה
 רעתיה לגבייה והוי כגופיה ואין אדם רואה חובה
 לעצמו מאי שחד שהוא חד אמר רב פפא לא
 לידון איניש דינא למאן דרחים ליה ולא למאן
 דסני ליה דרחים ליה לא חוי ליה חיובה דסני
 ליה לא חוי ליה זכות אמר אביי האי צורבא מרבנן
 דמרחמין ליה בני מאתיה לאו מיזום דמעלי טפי
 אלא משום דלא מוכח להו במילי דשמיא [אמר
 רבא כריש הוה אמינא הני בני מחוזא כולהו
 וה"ק ק"ו שיסמא את עיניו (כשהיה) [כשהיה] טע"ג נסופו
 ויש לדין: שאינו צריך לבלום שהוא עשיר ואין לריך
 להקניף: דשאל שאלת' דרגיל לשאל מבני עירו נהמות
 וכלים: מ"ט דשוחדא למה חסור ליטלו לזכות את הזכאי: אין
 אדם רואה חובה לעצמו אין דעתו מהקרבת בלד הקונה
 לחייב את עלמו ואפי' מתכוין לדין אמת: שהוא חד הכותן
 והמקבל כעשים לב אחד:

שני דייני גזירות פירק שלשה עשר כתובות סו

רחמין לי כיוון דהוואי דינא אמינא מינייהו סנו לי
ומינייהו רחמו לי כיון דחזאי דמאן דמיחייב לי
האידנא קא זכי למחר אמינא אי מרחם כולתו רחמו
לי אי מסנו כולתו סנו לי:]

ת"ר ו'שחד לא תקח אין צריך לומר שחד ממון לט
אלא אפי' שחד דברים נמי אסור מדלא ס
כתיב בצע לא תקח היכי דמי שחד דברים כי הא סו
דשמיאל הוה עבר במכרא אתא ההוא גברא יהיב
ליה ידיה א"ל מאי עכידתך א"ל דינא אית לי א"ל
פסילנא לך לדינא אמימר הוה יתיב וקא דאין
דינא פרח גרפא ארישיה אתא ההוא גברא שקליה
א"ל מאי עכידתך וכי' מר עוקבא הוה שדי רוקא
קמיה אתא ההוא גברא כסיה א"ל מאי עכידתך
וכי' ר' ישמעאל בר' יוסי הוה רגיל אריסיה דהות
מייתי ליה כל מעלי שבחא כנחא דפירי יומא חד
אייתי ליה בה' בשבחא א"ל מאי שנא האידנא
א"ל דינא אית לי ואמינא אנכ ארתיאי אייתי ליה
למר לא קביל מיניה א"ל פסילנא לך לדינא אותיב
וזא דרבנן וקא דיינין ליה בהדי דקא אויל ואתי
אמר אי בעי טעין הכי ואי בעי טעין הכי אמר
חפח נפשם של מקבלי שחד ומה אני שלא נשלתי

במכרא גזר: יהב ליה ידא לסמכו: כנחא דפירי סל פירוס
מפרדס של ר' ישמעאל: זוזא זוג: בהדי דאויל ואתי
גבל אשר הולך ונא היה לנו לזכותו של אותו ארס ונאין לו פתתי

ואם נטלתי שלי נטלתי כך מקבלי שחד עאכ"ז:
 ר' ישמעאל בן אלישע אייתי ליה ההוא גברא
 ראשית הגז א"ל מהיכא את א"ל מדוך פלו
 ומהתם להכא לא הוה כהן למיתבא ליה א"ל
 דינא אית לי וכו' כדלעיל:

מ רב ענן אייתי ליה ההוא גברא כנתא דגילדני דבי
 גילי א"ל מאי עבדתך א"ל דינא אית לי לא
 קביל מניה א"ל פסילנא לך לדינא א"ל דיניה דמר
 ר'א בעינא קבולי לקביל מר דלא למנען מר
 מאקרובי בכורים דתניא *ואיש בא מבעל שלושה
 ויבא לאיש האלהים לחם בכורים עשרים לחם
 [שעורים] וכרמל בצקלונו וכי אלישע אוכל בכורים
 הוה אלא לומר לך כל המביא דורון לת"ח כאלו
 מקריב בכורים א"ל קבולי לא בעינא דאקביל
 השתא דאמרת לי טעמא מקבלינן שדריה לקמיה
 דרב נחמן שלח ליה נדייניה מר להאי גברא דאנא
 ענן פסילנא ליה לדינא אמר מדשלח לי הכי ש"מ
 קריביה הוא הוה קאים דינא דיתמי קמיה אמר

זכיות ואמר בלבו הלואי ויטעון כך וכך ויזכה נדן: ראשית הגז
 ככל שנה שגוזז אותן קייב ליתן לכהן אחד מששים:

גילדני דבי גילי גגיס קטני: וכי אלישע אוכל בכורים הוה
 והלא לא היה כהן שהרי מליכו נדה"י שנת"קס אביו
 על שנט גז דכתיב ויעני וספט נצאן ומליכו נמס' פסקים באלו
 דברים דספט דהאי קרא אביו של אלטע: ש"מ קריביה הוא

שני דיני גזירות פרק שלשה עשר כתובות סח

*האי עשה והאי עשה עשה דכבוד חורה עדיף קו
סלקיניה לדינא דיתמי ואחתי לדיניה כיון דחוא
בעל דיניה יקרא דקא עביד ליה אוסתתם טענתיה:
רב ענן הוה רגיל אליהו דאחי גביה דהוה מתני מא
ליה סדרא דאליהו כיון דעבד הכי איסתלק ס
אותיב בתעניתא ובעי רחמי ואתא כי אתא הוה
מיבעית ליה בעותיה ועכיד תיבותא (ואנחיה) ויתיב
קמיה עד דאפיק ליה סדריה והיינו דאמר' סדר
אליהו רבה סדר אליהו ווטא:

בשני דרב יוסף הוה ריתחא א"ל רבנן לרב יוסף מב
ליבעי מר רחמי אמר להו השתא ומה ס
אלישע דכי הוה רבנן מיפטרי מקמיה הוה פיישי
תרי אלפין ומאתן רבנן בעידן ריתחא לא הוה בעי
רחמי אנא אבעי רחמי וממאי דפיישי הכי דכתיב
"ויאמר משרחו מה אתן זה לפני מאה איש מאי מ"ד

להכי פסיל ליה לדינא: האי עשה והאי עשה מלות הדייכיס
עשה וספטתם לדק: עשה דכבוד חורה דינא דהאי גברא
דהוא עשה דאיבא כבוד חורה דרב ענן כהדי" עדיף:
סדר אליהו רבה שלמד סוף לתיבה: סדר אליהו ווטא שלמד
בתוך התיבה:

הוה ריתחא כעס של מקוס ונא רענ לעולם: דכי מפטרי
תלמידיו מסנו לעמוד מנהמ"ד: הוה פיישי גביה אוכלי
שלמנו: תרי אלפי ומאתן דכתיב עשרים לקס ולקס זכורים
הרי כ"א וכמל הרי כ"ז וכל אחד לפני ק' איש הרי תרי אלפין

68 שני דיני גזירות פרק שלשה עשר כתובות

לפני מאה איש אילימא דכולהו לפני מאה איש
כשני בצורת טובא הוּו אלא לאו דכל חד וחד
קמי מאה איש. כי הוּו מפטרי רבנן מבי רב הוּו
פיישי אלפא ומאתן רבנן. מבי רב הונא הוּו פיישי
תמני מאה רבנן. רב הונא הוּו דריש בתליסר
אמוראי כי הוּו קיימי רבנן ממתיבתא דרב הונא
ונפצי גלימיהו הוּו סליק אבקא וכסי ליה ליומא
ואמרי במערבא קמו ליה ממתיבתא דרב הונא
בבלאה. כי מפטרי רבנן מבי רבה ורב יוסף הוּו
פיישי ארבע מאות רבנן וקרו לנפשייהו יתמי כי
הוּו מפטרי רבנן מבי אבוי ואמרי לה מבי רב פפא
ואמרי לה מבי רב אשי הוּו פיישי מאתן רבנן
וקרו לנפשייהו יתמי דיתמי:

כג אמר שמואל שנוי וסת תחלת חולי מעים. כתוב
קי בספר בן סירא *כל ימי עני רעים והא
ע"ג איכא שבתות וימים טובי כדשמואל דאמ' שמואל
שלמי טו שנוי וסת תחלת חולי מעים בן סירא אימר אף
לילות. בשפל גנים גנו ובמרום הרים כרמו ממטר
גנים לגנו ומעפר כרמו לכרמים:

ומאתן: בתליסר אמוראי הזומעים מפיו ומשמיעים לרבים
זה סכאן וזה סכאן ומלפנים ומלאחור ומתקלקי' למקומות
הרנה שהיה העם רב: וכסי ליה ליומא מאפיל את הקעה
והיה כיכר נא"י:

שנוי וסת [אפילו] לעונה: במרום הרים כרמו שאין ניח

שני דיני גזירות פרק שלשה עשר כתובות סט

ת"ר לעולם ידור אדם בארץ ישראל אפי' בעיר מד
שרובה נכרים ואל ידור בח"ל ואפי' בעיר שס

שרובה ישראל שכל הדר בא"י דומה כמי שיש דין
לו אלוה וכל הדר בח"ל דומה כמי שאין לו אלוה ^{אחול' מ"ג}
שנא' *לחת לכם את ארץ כנען להיות לכם לאלהים ^{ויקרא כח}
וכי כל שאינו דר בארץ אין לו אלוה אלא לומר
לך כל הדר בח"ל כאלו עובר ע"ז וכן ברוד הוא
אומר *כי גרשוני היום מהסחפה בנחלת ה' לאמ' ^{ע"ה כ}
לך עבוד אלהים אחרים וכי מי א"ל לדוד לך
עבוד אלהים אחרים אלא לומר לך כל הדר בחוץ
לארץ כאלו עובר ע"ז:

רבי זירא הוה קא משתמיט מיניה דרב יהודה מת
דבעי למיסק לא"י ראמ' רב יהודה כל העולה שס
מבבל לא"י עובר בעשה שנא' *בבלה יובאו ושמה קיא
יהי עד יום פקדי איתם נאום ה'. ור' זירא ההוא ירמיה ^ס
בכלי שרת כתיב ורב יהודה כתיב קרא אחרינא ^{שנת ס"ד}
*השבעתי אתכם בנות ירושלי' בצבאו' או באילו' ^{כ"ה}
השדה וגו' ור' זירא ההוא שלא יעלו ישראל כחומה. ^{ס"ה ב}

חזון לקנות במקום טוב וקונה נראש ההר וכל זנלים שהוא
מוליא לו כופל וזב לכרמים שתמיו:

וכי מי אמר לו לדוד כן אלא מפני שהיה פריך לנרוח ללאת
מארץ ישראל אל מלך סוּאב ואל חביש:

דבעא ר' זירא למיסק ורב יהודה מוקה בידו להכי הוה מישתמיט
מיניה: בכלי שרת כתיב קרא דלעיל מיניה כתיב כי

69 שני דיני גזירות פרק שלשה עשר בתובות

ורב יהודה השבעתי אחרינא כתיב ור' זירא ההוא
מיבעי ליה לכדרבי יוסי בר חנינא דאמר רבי
יוסי בר חנינא שלא שבועות הללו למה אחד שלא
יעלו ישראל בחומה וא' שהשביע הקב"ה את ישראל
שלא ימרדו באומות ואחד שהשביע הקב"ה את
האומות שלא ישתעבדו בהן כישראל יותר מדאי.

ס"ג ז"ל ורב יהודה (אמר) *אם תעירו ואם תעוררו כתיב
ור' זירא מיבעי ליה לכדר' לוי דאמר ו' שבועי
הללו למה תלחא הני דאמרן ואינד שלא יגלו
את הקץ ושלא ירחקו את הקץ ושלא יגלו הסוד
לאוה"ע. *כצבאות או כאילו השדה א"ר אלעזר
אמר להם הקב"ה לישראל אם אתם מקיימי את
השבועה מוטב ואם לאו אני מתיר את בשרכם
כצבאות או כאילות השדה:

מו א"ר אלעזר כל הדר בא"י שרוי בלא עון שנא'
ס"ד *בל יאמר שכן חליתי העם היושב בה נשוא

ס"ה ז"ל כה אמר ה' לצבאות אל העמודים ועל הים וגו': שלא יעלו
בחומה יקד ביד זקקה: אם תעירו ואם תעוררו צ' שבועות
ככל אמת: שלא יגלו את הקץ כביאים שנייהם: שלא ירחקו
את הקץ בעונם. ל"א שלא ידקקו גרסינן לשון דוקק שלא ירבו
בתמכונים על כך יותר מדאי: ושלא יגלו את הסוד אמרי לה
סוד העיבור. ואמרי לה סוד טעמי התורה: מתיר את בשרכם
לשון הפקר:

ובל יאמר שכן (הסוכן) חליתי כלו' לא יתדעם לומר לר' כי

שני דיני גזירות פרק שלשה עשר כתובות ע

עון. א"ל (רבינא) [רבא] לרב אשי אנן בסובלו
הלאים מתנינן לה אמר רב ענן כל הקבור בא"י

כאלו קבור תחת המזבח כתיב הכא *מזבח אדמה
תעשה לי וכתיב התם *וכפר אדמתו עמו. עולא

הוה רגיל דהוה סליק לא"י נח נפשיה בח"ל אתו
אמרו ליה לר' אלעזר אמר אנת עולא *על אדמה

טמאה תמות אמרו לו ארונו בא אמר להם אינו
דומה קולטתו מחיים לקולטתו לאחר מיתה ההוא

גברא דנפלה ליה יבמה בי חווצת אתא לקמיה
דר' חנינא א"ל מהו למיחת ליבמה א"ל אחיו

נשא כותית ומת ברוך המקום שהרגו והוא ירד
אחריו אמר רב יהודה אמר שמואל כשם שאסור

לצאת מא"י לכבל כך אסור לצאת מבבל לשאר
ארצו רבה ורבי יוסף דאמרי תרוייהו אפי' מפומבדית'

לבי כובי ההוא דנפק מפומבדיתא לבי כובי שמתיה
רב יוסף ההוא דנפק מפומבדיתא לאיסתוניא שכיב

אמר אביו אי בעי האי צורבא מרבנן הוה חיי
רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו כשרין שבבבל א"י

קולטתן כשרין שבשאר ארצות בכל קולטתן למאי
כלס כשאי עון: אתה על אדמה טמאה תמות מקלס
הוא נכבולת עמוס: ארונו בא לקברו כל"י: כך אסור לצאת
מבבל לפי שיש שם ישיבות המרבינא' תורה תמיד: דנפק
מפומבדיתא לבי כובי לגור שם: א"י קולטתן וכדמפרש:

שמות כ
דברי' לב
שמוס ו

70 שני דיני גזירות ארק שלשה עשר כתובות

אלימא ליוחסין והאמר מר כל הארצות עיסה
 לארץ ישראל וא"י עיסה לבבל אלא לענין קבורה:
 מו אמר רב יהודה כל הדר בכבל כאלו דר בא"י
 שנאמ' "הוי ציון המלטי יושבת בת בבל
 אמר אבוי נקטינן בבל לא חויא חבליה דמשיח
 תרגומא אהוצל דבנימין וקרו ליה קרנא דשיובת'.
 זא"ר אלעזר מתים שבח ל' אינם חיים שנא' *ונתתי
 צבי בארץ חיים ארץ שצביוני בה מתיה חיים
 שאין צביוני בה אין מתיה חיים מתיב רבי
 אבא בר ממל *יחיו מתוך נבלתי יקומון מאי
 לאו יחיו מתוך מתים שבא"י נבלתי יקומון מתים
 שבח"ל ומאי ונתתי צבי בארץ חיים אנבוכדנצר
 הוא דכתיב דאמר רחמנא מייתינא עלייהו מלכא
 דקליל כי טביא א"ל ר' מקרא אחר אני דורש
 *נותן נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה ואלא
 הא כתיב נבלתי יקומון ההוא בנפלים הוא דכתי'
 ור' אבא בר ממל האי נותן נשמה לעם עליה

אלימא ליוחסין שנואים נשים חא"י והא נבל חיקסי טפי:
 דאמר מר נפ' עשרה יוחסין כל הארצות הרי הן חלל נבל
 כעיסה המעורבת שאין כיכר בה מה בתוכה כך כל המאפחות
 ספק: אלא לענין קבורה של נבל מוליכי' ארוכותיהם לקבר
 נא"י ול שאר ארצו' הרחוקים חא"י וקרובים לנבל קוברים
 נבל שיש לו זכות תורה:

וקרו לי' לימות המשיח: לעם עליה על א"י: ההוא בנפלי' כתיב

שני דייני גזירות מרד שלשה עשר כתובות עא

מאי עבד ליה מבני ליה לכרד' אבחו דא"ר אבהו
אפי' שפחה כנענית שבא'י מוכטח לה שהיא בת
העה"כ כתיב הבא לעם עליה וכתוב התם *שבו ^{לש"י כג}
לכם פה עם החמור עם הדומה לחמיר. ורוח
להולכים בה א"ר ירמיה (א"ר) [בר] אבא א"ר
יוחנן כל המהלך ד' אמות בא"י מוכטח לו שהוא בן
העה"ב. ולר"א צדיקי' שבח"ל אינם חיים א"ר אלעאי
ע"י גלגול מזקיף לה ד' אבא סלא רבא גלגול צדיקי'
צער הוא אמר אביו מחילו' נעשות להם בקרקע:

*ונשאתני ממצרים וקברתני בקבורתם. אמר מח

קנא דברים בנו יודע היה יעקב ^{עכ}

אבינו שצדיק גמור היה ואם מתים שבח"ל היום ^{כ"א מ}

למה הטריח את בניו *שלא קבל עליו צער מחילות ^{כ"א עכ}

ביוצא בדבר אזה אומר *וישבע יוסף את בני ^{לא יכס}

ישראל וגו' א"ר חנינא דברים בנו יודע היה יוסף ^{למחילות}

בעצמו שצדיק גמור היה ואם מתים שבח"ל חיים ^{עכ כ}

למה הטריח את אחיו ד' מאות פרסה *שלא קבל ^{כ"א}

עליו צער מחילות שלחו ליה אחוהי לרבה יודע ^{עכ כ}

ולעול' נא"י: שבו לכם פה עם. עם מלאין עם: אינם חיים ^{כ"א}

במטה: ע"י גלגול מתגלגלים העלמות עד א"י וקיים ^{עכ כ}

עס: מחילות נעשות להם בקרקע ועומדים על הגליהם ^{כ"א}

והולכים במחילות עד א"י ועס מתגלגל ויולאין:

דברים בנו יט כאן דברים מסותרים דבר זה ולריך לתת להם

לב: שצדיק גמור היה ולא היה לריך לזכות א"י: שלחו
ליה אחוהי לרבה בר נקמני בפומבדיתא הוה והיו לו אקים

יעקב שצדיק גמור היה וכו'. אילפא מוסיף בה
 דברים מעשה באחד שהיה מצטער על אשה אחת
 ובקש לירד ביון ששמצ כזאת גלגל בעצמו עד יום
 מותו אע"פ שחכם גדול אחת אינו דומה לומד מעצמו
 ללומד מרבו ואם תאמר אין לך רב יש לך רב
 ומנו ר' יוחנן ואם אין אחת עולה הוהר כג' דברי
 אל תרבה בישיבה שישיבה קשה לתחתונות. ואל
 תרבה בעמידה שעמידה קשה ללב. ואל תרבה
 בהליכה שהליכה קשה לעינים אלא שליש בעמידה
 שליש בישיבה. שליש בהלך. כל ישיבה שאין
 עמה סמיכה עמידה נוחה הימנה. עמידה ס"ד
 והאמרת עמידה קשה ללב אלא ישיבה *שאין
 ע"כ בה סמיכה עמידה שיש בה סמיכה נוחה הימנה:
 מ"א א"ר אלעזר עמי ארצות אינם חיים שנא' *מתים
 ס"ט כל יחיו רפאים כל יקומו תנ"ה מתים כל יחיו
 ישיבה כו יכול לכל ת"ל רפאים כל יקומו במרפה עצמו מדבריו

בא"י ושלחו אגרת או כדי שיעלה אללס: אילפא מוסיף בה
 דברים עוד שלמו לו כן: מעשה באחד שהיה מצטער על
 אשה אחת שנתן בה עיניו והיא היתה נק"ל: ואע"פ שחכם
 אחת יפה לך לעלות כאן ללמוד מפי הרב שאין דומה הלמד
 מעלמו וכו': ואם תאמר אין לך רב כאן שיכול ללמדך: שאין
 בה סמיכה כמו נמנות או נקתדרות יש סמיכה נספסלין
 וכסאות אין סמיכה:

רפאים כל יקומו במרפה עלמו מד"ת:

שני דיני גזירות פ"ק שלשה עשר כתובות עב

תורה הכתוב מדבר א"ל ר' יוחנן לא ניהא למרייהו
דאמרת להו הכי ההוא במרפה עצמו לע"ו הוא
דכתיב א"ל מקרא אחר אני דורש דכתיב *כי יצאים כו
טל אורות טלך וארץ רפאים וגומר כל המשתמש
באור תורה אור תורה מחייהו וכל שאין משתמש
באור תורה אין אור תורה מחייהו כיון דחוייה
דקא מצטער א"ל ר' מצאתי להם (רפואה) [תקנה]
מן התורה *ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים דכ"י ד
כלכם חיים וכי אפשר לדבוקי בשכינה והכתיב
*כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא אלא כל המשיא כס
בתו לת"ח והעושה פרקמטיא לת"ח והמהנה ת"ח
מנכסיו מעלה עליו הכתוב כאלו מדבק בשכינה
ביוצא בדבר אתה אומר *לאהבה את ה' אלהיך כס ל
ולדבקה בו וכי אפשר לאדם לדבק בשכינה אלא
כל המשיא בתו לת"ח והעושה פרקמטיא לת"ח
יהמהנה ת"ח מנכסיו מעלה עליו הכתוב כאילו
מדבק בשכינה. א"ר חייא בר' יוסף עתידין צדיקי
ישמבצבצים ועולי בירושלים שנא' *ויצו מעיר כליס עב
בעשב הארץ ואין עור אלא ירושלים שנ' *וגנותי ח"כ יפ
(על) [אל] העיר הזאת. וא"ר חייא בר' יוסף עתידין יציעה לו

וארץ רפאים תפיל ולחץ רפאים תפיל: מצאתי להם תקנה
יהנו לת"ח מנכסיהם: העושה פרקמטיא מתעסק בזמן ת"ח
כדי להגיע לידם שכר והם פנוים לעסוק בתורה ע"י אלו וכתיב
חיים כלכם חיים ע"י דבוקי של ת"ח יזכה לקיות:

72 שני דיני גזירות פרק שלשה עשר כתובות

צדיקים שיעמדו בלבושיהם ק"ו מהטה מה הטה
שנקברה ערומה יוצאה בכמה לבושים צדיקים
שנקברו בלבושיהם עאב"ו:

גא"ר חייא בר יוסף עתידה א"י שתוציא גלוםקאו'
שס וכלי מילת שנאמ' יהי פיסת בר בארץ.

אלים יבנ ת"ה יהי פיסת בר בארץ בראש הרים אמרו עתידה
שנת ס"ק חמא שתתמר כדקל ועולה בראש הרים ושמא

שס האמר יש צער לקוצרה ת"ל *ירעש כלבנון פרו
הקב"ה מביא רוח מבית גנזיו ומנשבת עליה ומשרה

את סלתה ואדם יוצא לשדה ומביא מלא פסת
לנ ידו וממנה פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו *עם חלב

כליות חמה אמרו עתידה חמה שתהא בשתי כליות
של שור הגדול ואל תחמה שהרי שועל קינן בלפת
ושקלהו ומצאו בו יששים ליטרין בליטרא של צפורי.

הניא א"ר יוסי מעשה בשיחין באחד שהניח לו
אביו שלשה בדי חרדל ונפשח אחד מהם ונמצאו

בו ט' קבין חרדל ומעציו סיכבו בו סוכת יוצרין.
אר"ש בן תחליפא קלח של כרוב הניח לנו אבא

שס והיינו עולים ויורדים בו בסולם. *ורם ענב תשחה
גלוםקאות וכלי מילת דריש פסת בר לשון פסת היד שהיא רחנה

וקעה רחנה לא משכחת אלא פת אפויה: וכלי מלת

דריש פסת לשון כתוכת פסיס: שתתמר לשון תומר דקל: קינן
בלפת נקצ בו עד שעשה לידתו נתוכו ואעפ"כ שקלו את המומר

ס' ליטרין: נפשח כגדל אחד מהן מן הקלק: והיינו עולים
בסולם ללקט עלים העליונים: ורם ענב תשחה מתוך הענכה

שני דיני גזירות פרק שלשה עשר כתובות ענ

חמר אמרו לא כעה"ו עה"ב העה"ו יש בו צער
לבצור ולדרוך העה"ב מביא ענבה אחת בקרון או
בספינה ומניחה בזוית ביתו ומספק היכנה כפטם
גדול ועציה מסיקין תחת התבשיל ואין לך כל
ענבה וענבה שאין בה ל' גרבי יין שנא' ודם ענב
תישחה חמר א"ת חמר אלא חומר. כי אחא רב

נכ"ל' חז

דימי אמר מ"ד *אוסרו לגפן עירה אין לך כל
גפן וגפן שבא"י שאין צריך עיר אחת לבצור *ולשורקה
בני אחונו אין לך כל אילן סרק שבא"י שאינו
מוציא משווי שתי אחונות וישמא תאמר אין בו יין
ח"ל *כבס ביין לבושו ושמא תאמר אינו אדום
ח"ל וכדס ענבים וש"ת אינו מרוה ח"ל *סותר
וש"ת אין בו טעם ח"ל *חכלילי עינים מיין כל
חיד שטועמו אומר לי לי וש"ת לנערי' יפה ולוקני'
אינו יפה ח"ל *ולבן שנים מחלב אל הקרי לבן
שינים אלא לבן שנים פשטיה דקרא במאי כתיב
כי אחא רב דימי אמר אמרה כנ"י לפני הקב"ת
רבש"ע רמוז בעיניך דבסיס מחמרא ואחוי לי שיניך

תשחבו ולא תנטרך לדורכו: חומר כור והוא ל' סאין: גרבי
סאה: אין לך כל אילן סרק שלא יעשה פרי: אין בו יין אין
בו לקוח כפרי: סותר לשון הסתה שהיין מסית את השכור:
רמוז לי בעיניך (ימתרגס) [ימתרגס] לשון שקוק ומקוק קוק
לי בעיניס שלך וטוב לי מיין כשתראני פני' להונות ושוקות:
ואחוי לי שיניך [אף זו] לשון שקוק שהשוק שיניו כגליס:

דְּבַסִּי מִחֻלְבָּא מְסִייעָא לִי לִר' יוֹחָנָן דְּא"ר יוֹחָנָן טוֹב
הַמְּלַבֵּין שֵׁנֵי לַחֲבֵרוֹ וְיֹתֵר מִמְשַׁקְהוּ חֵלֶב שֵׁנָא וְלִבָּן
שֵׁנִים מִחֻלְבָּא אֵל תְּקֵרִי לִבָּן שֵׁנִים אֵלָּא לִיבָּן שֵׁנִים:

רַב חֵיָא בַר אֲדָא מְקָרִי דְרִדְקֵי דִר"ל הוּא אִיפְגַר
תַּלְת' יוֹמֵי וְלֹא אַתָּא כִּי אַתָּא א"ל אִמָּאי

נא
ס

אִיפְגַרְתָּ א"ל דְּלִית אַחַת הֵנִיחָ לִי אֲבֵא וּבְצַרְתִּי
מִמְנֵי יוֹם רֵאשׁוֹן ג' מֵאוֹת אֲשַׁכּוּלוֹת אֲשַׁכּוּל לַגְרֵב
יוֹם ב' בְּצַרְתִּי ג' מֵאוֹת אֲשַׁכּוּלוֹת ב' אֲשַׁכּוּל לַגְרֵב.

יוֹם ג' בְּצַרְתִּי מִמְנֵה ג' מֵאוֹת אֲשַׁכּוּלוֹ ג' אֲשַׁכּוּל לַגְרֵב
וְהַפְקַרְתִּי יוֹתֵר מִחֻצִּיהָ א"ל אֵי לֹאן דְּאִיפְגַרְתָּ הוּא

עֲבָדָא טְפִי. רַמִּי בַר יְחֻזְקָאֵל אִיקְלַע לְבִי בִּרְק חוּזִינְתוּ
לְהִנְהוּ עוּזֵי דְקֵאכְלָן תּוֹתֵי תֵּאִינֵי זְקֵא נְטִיף דּוּבְשָׂא

מִתֵּאִינֵי וְחֻלְבָּא טִיף מִנִּיְהוּ וּמַעֲרַב בְּהַרֵי הַרְדֵי
אָמַר הֵינֵנו זִבְתַּת חֵלֶב וּדְבִשׁ. א"ר יַעֲקֹב בֶּן *דּוּסָאֵי

גמ' סית
דוססאי

מְלוּד לֹאוּנו ג' מִוּלִין פַּעַם אַחֲרָתָּ קִדְמַתִּי בְּנִשְׁפָּה
וְהַלְבַּתִּי עַד קְרִסוּלֵי בְּדִבִּשׁ שֶׁל חֵאנִים אָמַר ר"ל

לְדִידֵי חוּזֵי לִי זִבְתַּת חֵלֶב וּדְבִשׁ שֶׁל צְפוּרֵי וְהוּי
שׂוֹתֶסֶר מִוּלִין אֲשִׁיתֶסֶר מִוּלִין אָמַר רַבֵּה בַר בַּר

חֵיָא לְדִידֵי חוּזֵי לִי זִבְתַּת חֵלֶב וּדְבִשׁ שֶׁל כָּל א"י
קִיב *וְהֵיָא בְּמִבֵּי מִיבְסֵי עַד אַקְרָא דְחוּלְבַנְקֵי עִשְׂרִין
אִפְגַר לְשׁוֹן צִטּוּל: דְּלִית כְּרֶס הַמּוּדֵל עַל גְּנֵי כְּלוּסָאוֹת
טְרִי לִיָּה צִלְע"ז: הוּא עֲבָדָא טְפִי זְהֵרִי רֵאִית שְׁנַכְל
יוֹם הֵיִן מִתְמַעְטָמֵן הַאֲשַׁכּוּלוֹת זֶה עוֹנֵשׁ הַנְטוּל: קִדְמַתִּי בְּנִשְׁפָּה
קוּדֶס עֲמוּד הַזְקֵר: וְהוּא כְּמִבֵּי מִבְסֵי עַד אַקְרָא דְחוּלְבַנְקֵי

שני דיני גזירות פרק שלשה עשר כתובות עד

ותרתי פרסי אורכא ופותיא שיחא פרסי ר' חלבו
ור' עורא ור' יוסי בר חנינא איקלעו להתוא אתרא
אייתו קמייהו אפרסקא דהוה כאילפס כפר הינו
ואילפס כפר הינו כמה הוה חמש סאין. אכלו שלישי
והפקירו שלישי ונתנו לפני בהמתן שלישי. לשנה
איקלע ר' אלעזר להתם ואייתו לקמיה נקטן בידיה
ואמר *ארץ פרי למלחה מרעת יושבי בהר יהושע
ב"ל איקלע לגבלא חזינהו להנהו קטופי דהו קיימי כי
עגלי אמ' עגלי' בין הגפני' אמרו לו' קטופי נינהו אמ'
ארץ ארץ הכניסי פירותיך למי את מוציאה פירותיך
לערביי הללו שעמדו עלינו בחטאתינו לשנה איקלע
ר' חייא להתם חזינהו דהו קיימי כעזי אמ' עזים בין
הגפנים א"ל זיל לא תעביד לן כחברך :

תלמי קי

ת"ד בברכותיה של א"י בית סאה עושה ה' רבוא נב
כורין בישיבתה של צוען בית סאה עושה ע' כורין ס
דחני' א"ר מאיר אני ראיתי בבקעת בית שאן בית סאה
עושה ע' כורין. ואין לך מעול' בכל ארצו' יותר מארץ

כשתלרף כל המקומות ישתער לכך: נקטן בידיה מלאן קטנות
כאחות נידו אחת: קטופי אשכולות כדמתרגמינן לא תבטור לא
תקטוף: לשנה לסוף שנה:

בברכותיה כשהשנה מבורכת: בישיבתה של צוען וכו'
[כלומר] כדמפרש ואזיל ומלוען אתה למד לא"י
כדמפרש ואזיל: אני ראיתי בבקעת בית שאן שהיא משאר
ארבות: בית סאה עושה ע' כורין וכיון דנשאר ארבות יש ע'

מצריו שני* כגוה' כארץ מצריו ואין לך מעול' ככל ארץ
 מצרים יוחר מצוען דהוה מרבו בה מלכי דכתי' *כי היו
 בצוען שריו ואין לך טרשי' ככל א"י יוחר מחברון דהו
 קברו בה שכני ואפ"ה חברון מבונה על א' משבעה
 בצוען דכתי' * וחברון שבע שני' נכנתת לפני צוען מצריו
 מאי נכנתת אילימ' נכנתת ממשא אשר אדם בונה בית
 לבנו קטן קודם שיבנה לבנו גדול שנא' * ובני חם כוש
 ומצרים פוט וכנען אלא שמבונה על אחת משבע
 בצוען והני מילי בטרשים אבל שלא בטרשים
 ה' מאה וה"מ שלא בברכותיה אבל בברכותיה
 כתיב * ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא בשנה
 התיא מאה שערים:

נג תניא אמר ר' יוסי סאה ביהודה היתה עושה ה'

כורין כ"ג בארץ מצרים שאין לך מעולה בכל הארצות במצרים
 שהרי כמלה לן ה' ואין במצרים מדינה מעולה כלוען: דטרבו
 בה מלכי מצרים שנא' כי היו כלוען שריו על (מלך) [מלכי]
 ישראל הכתוב מדבר לגנאי שמרדו בהקב"ה וסמכו על מלכי
 מצרים ותמיד היו אריהם ושלוטיהם עולוין כלוען שלוקים אל
 מלך מצרים מביאים תזורה: מבונה בניה בכל טוב מבונה
 לשון פ"י כדכתיב ואננה גם אנכי ממנה: לבנו הקטן לכנען:
 לבנו הגדול למצרים: על אחת ז' הרי ז' פעמים ע' הרי ת"ץ
 ובמקום שאינו טרשים כמצרון יש להוסיף עד ת"ק ובברכותיה
 כתיב מאה שערים על אחת שנשאר שנים כתבדך למאה מאה
 פעמים ת"ק הרי ה' רבוא:

שני דיני גזירות פירק שלשה עשר כתובות עה

סאים סאה קמח סאה סולת סאה סובין סאה
מורסן וסאה קיבורית א"ל תהוא צדוקי לר' חנינא
יאי משבחתו כה בארעכון בית סאה אחת הניח
לי אבא ממנה משח ממנה חמר ממנה עיבור
ממנה קטניות ממנה רועות מקנתי א"ל תהוא בר
אמוראה לבר ארעא דישראל האי (תלתא) [תאלתא]
דקיימא אגודא דירדנא כמה גזריתו מינה א"ל
שיתין כורי א"ל אכתי לא מעייליתו כה אחריבתוה
אנן ק"כ כורי הוה גזרינן מינה א"ל אנא נמי מחד
ניסא קאמינא לך. אמר רב חסדא מ"ד ואתן לך
ארץ חמדת נחלת צבי לסת נמשלה א"י לצבי
לומר לך מה צבי זה אין עורו מחזיק בשרו אף א"י

ירמיה 1

סאה קמח הוא חזק דק היולא מן הנפה והקטים טקונים
כריקים של גריסין ואין טקונים דקים והנפה מוליאה
הקטן וקולט' הסולת ומזיז עה שננפה לריקים: סובין
שהמכתשת מוליאה כשלותתין קטין לסולת כותשין אותן נמכתשת:
מורסן הן סובין היולאים באמרוכה: קיבורית קמח שאינו יפה
שעושים ממנו פת קנור וקורין שהכורי"ל: יאה משבחתו כה
בארעכון יפה חתם משנשין אותה: בית סאה הניח לי אבא
נא"י: א"ל תהוא בר אמוראה חק' מבני האמורי חמר ליהודי
תחלת זיאתו לארץ: הך תלתא דקיימא אגודא דירדנא דקל
סלכוי העומד על שפת הירדן: כמה גזריתו מינה כמה תמרים
חתם גודרים הימנו לקיטת תמרים קרויה גדירה נלשון טענה
וגורא נלשון ארמי: אין עורו מחזיק בשרו שהעור כוץ וגומד

אינה מחזקת פירותיה. ד"א מה צבי זה קל מכל החיות אף א"י קלה מכל הארצו' לבשל את פירותיה אי מה צבי זה קל ואין בשרו שמן אף א"י קלה לבשל ואין פירותיה שמנים ת"ל *ארץ זבת חלב ודבש שמנים מחלב ומתוקים מדבש: (ובב"ב פ' י"ג סמ"ט הניחו מאמר דומה לזה):

גד אמר רב יהודה אמר רב מעשה באדם א' ששגר לבית הכזו יין חדש ושמן חדש וכלי פשתן חדש בעצרת מאי קמ"ל חשיבותא דא"י קמ"ל: נה רבי אלעזר בי הוה סליק לא"י אמר פלטי לי מחדא כי סמכוהו אמר פלטי לי מתרתי כי אותכוהו בסוד העיבור אמר פלטי לי מתלתא שני *והיתה ידי על הנביאים החוזים שוא וגו' בסוד עמו לא יהיו זה סוד העיבור ובכתב בני ישראל לא יכתבו זו סמיכה ואל אדמת בני ישראל לא יבאו כמשמעו רבי זירא בי הוה סליק לא"י לא אישכח מברא למיעבר נקט במצרא וקעבר א"ל

לאמר הפשטו: אינה מחזקת פירותיה עושה פירותיה מרובין עד אין מקום להלכיען: כלי פשתן כלי מפשתן קדש: חשיבותא דא"י שממרת לבשל פירותיה בעלמא:

פלטי לי מחדא כללתי מאסת מן הקלות האמורות במקרא: נקט במצרא יש מקום שאין גשר ומשליכים עץ על רוקח הכהן משפה לשפה ואינו רקב לילך עליו כי אם אוחז בידיו נקבל

שני דיני גזירות פרק שלשה עשר בתובות עז

הוא צדוקי עמא פוזא דקדמיתו פומיכו לאודניכו
אכתי בפניויותיכו קיימיתו א"ל דוכתא דמשה ואהרן
לא זכו לה אנא מי יומר דזכינא לה ר' אבא מנשק
כיפי דעכו ר' חנינא מחקן מתקליה ר' אמי ורבי
אסי *קיימי משמשא לטולא ומטולא לשמשא ר' ^{סס ע"ג}
חייא בר גמדה מיגדרר בעפרא שנא *כי רצו ^{חלי קנ}
עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו א"ר זירא
אמר (רבה בר ירמיה) [ר' ירמיה בר אבא] דור
שכן דוד בא קטיגוריא בתלמידי חכמי כי אמריתה
קמיה דשמואל אמר צירוף אחר צירוף שנא *ועוד ^{יסעי י}
בה עשיריה ושבה והיתה לבער. חני רב יוסף

המתוק למעלה ממנו קטיר שני ראשי צמתי יתדות אחד מחזן
ואחד מחזן צמתי עברי הנהר: עמא פוזיא עם נהול: דקדמיתו
פומיכו לאודניכו מתקלמס הייתם נהולים שהקדמתם
נעשה לנשיע ועודכם בנהלתכם כבתולה למהר לעשות דבר
נלא עתו: כיפי דעכו אלמוגים ל"א כיפי דעכו סלעים: מחקן
מתקליה מזה ומחקן מכזלי העיר מקצת קצת הארץ שהיתה
קבנה עליו ומקור שלא ילא שס רע על הדרכים: קיימי משמשא
לטולא כשהשמש הגיע למקום שהם יושבים וגורסים וקמה
מקדרת עליהם עומדים חסם ליטב כלל ובימי הלכה עומדים מן

הלל ויושבים בקמה כדי שלא יוכלו להתרעם על ישיבת א"י*: ע' חלק
קטיגוריא הרבה מסטינים ומלמדים קובה יעמדו עליהם: יבל פסוק
צירוף אחר צירוף גזירות על גזירות: ועוד בה עשיריה ^{ליולא}
כשתעשה החלקי יהיו חזודי ולא יומר כי אס העשירית חף היא ^{ולבא חין} שלום

בוזוי ובוזוי דבוזוי. אמר רב חייה בר אשי אמר
גמ' חלק רב עתידין כל אילני סרק עובא"י שיטענו פירות
יטל נשנא* כי עץ נשא פרוי חאנה וגפן נתנו חילם:

מ ס כ ת נ ד ר י ס

כל בנויי נדרים

פרק ראשון

א א"ר חנין אמר (רכי) [רב] השומע הזכרת השם
ז משי חברו צריך לנדותו ואם לא נדהו הוא
ע"ז עצמו יהא בנדוי שכל מקום שהזכרת השם מצוי

תשוב והית' לנער: בוזוי ובוזוי דבוזוי שוללים אחר שוללים: כי
עץ נשא פרוי מדכתיב תאנה וגפן נתנו חילם הרי עץ סרי
אמור מה ת"ל כי עץ נשא פרוי אף אילני סרק ישאו פרים

(השומע הזכרת וכו' בריש תמורה מפקינן איהרה למזכיר שם
שמים לבטלה מדכתיב את ה' אלהיך תירא: ואם לא

נדהו הוא עצמו יהא בנדוי לא שיהא בנדוי מאליו אלא ראוי
להתכרות קאמר שהרי אינו קמור האומע ואתק מהמזכיר עלמו:
שבכל מקום טעמא קא יהיב למאי דקאמר ואם לא נדהו הוא
עלמו יהא בנדוי שהרי עכשו קמור דשם עכיות מלויה דכתיב בכל
המקום אשר אזכיר את שמי וגו' וברכתך ומדהזכר' השם למלוה
מציאה ברכה ועושר הזכרה לשא' גורמ' עכיות ח"כ מדכתיב בני
שנועת שקר וכלתו את עליו וגו' ובתמורה מדמה הזכרת השם
(* כפי' על חס' נדרים הוא חלוקט חפידש"י וחס"י ד"ג ומהר"ש ומהר"ן.)

שמות ד
תנינה
ס"ק
בט' ס'
במ"א

כל כנויי נדרים פרק ראשון נדרים עו

שם עניות מצויה ועניות כמיתה שנא' *כי מתו כל האנשים וגו' ותניא (רשב"ג אומר) כל מקום שנתנו חכמים עיניהם (בו) או מיתה או עוני א"ר אבא הוה קאי מנא קמיה דרב הונא שמעיה להווא אתתא דאפקה הוכרת השם משומה לבטלה שמתה ושרא לה לאלתר באנפה ש"מ תלת ש"מ השימע הוכרת השם מפי חברו צריך לנדותו. וש"מ נדהו

לנטלה לשזועת שקר: שנא' כי מתו כל האנשים וגו' ללא מתו מתו כדאמרינן לקמן פ' ר' אלעזר דמיהוה הוה דכ"ט שנא' נלים וכלבים אינם אלא דתן ואזנים ואיכהו הוו בעמלקותו של קרב אלא מפני שהענו אחר כי מתו דאע"ג דאמרינן התם ד' תשובים בבת עני וסומא ומורע ומי שאין לו בנים הבא ודאי מעניות קאמר דאין לומר שנסתמו דהא כתיב בעמלקותו של קרב העיני האנשי' ההם חנקו וליכא למימר כמי שהיו מורעים דהא כתיב בקרב (המקנה) [כל ישראל] וליכא למימר שנתרפאו במ"ת דהא אמרינן שקורו למומן במעשה העגל וליכא למימר דמאוס שלא היה להם בנים דא"כ היכא א"ל מפני זה אינו מלרימה וכי מפני שלא היה להם בנים לא היו דבריהם כשמצעים למלכות להלשינו אל פרעה אלא ודאי מפני שרדו עכסיהם ולא היו דבריהם כשמצעים: או מיתה או עוני אלסא שו להדרי והקשו בתום' אמאי איריא השומע הזכרת השם מפי קברו דלריך לכדוהו הא אמרי' בירו' לכל שאין עוש' כשור' לריך לכדוהו וכו' ותירו' דאה"כ אלא מיהו בהזכרת השם בלאוד הוא דתמירי' הכי שהוא בעלמו יהא נכדוי מפני (שמעש') [שמעשה]

דד כל כנויי נדרים פרק ראשון נדרים

בפניו אין מתיר לו אלא בפניו וש"מ אין בין נדוי
 ח להפרה ולא כלום. אמר רב גידל אמר רב *מנין
 שנשבעי לקיים את המצוה שנא' *נשבעתי ואקיימה
 וגו' והלא מושבע ועומד מהר סיני הוא אלא הא
 קמ"ל דשרי ליה [לאינש] לזרוזי נפשיה. ואמר
 רב גידל אמר רב האומ' [אשכים] אשנה פרק
 זה או מסכת זו נדר גדול נדר לאלהי ישראל
 ואמר רב גידל אמר רב האומר לחברו נשכים
 ונשנה פרק זה עליו להשכים שנא' *ויאמר אלי
 (בן אדם) קים צא אל הבקעה וגו' ואצא אל הבקעה
 והנה שם כבוד ה' עומד:

אמר רב יוסף נדרוהו בתלום צריך י' בני אדם
 להצטרף לו והוא דתנו הילכתא אבל מתנו
 ולא תנו לא ואי ליכא דתנו הילכתא אפי' מתנו
 ולא תנו ואי ליכא ליזיל וליחיב אפרשת דרכים
 ויהיב שלמא לבי עשרה עד דמקלעי ליה עשרה
 דגמרי הילכתא:

קמור וכדכתיבנא: והלא מושבע ועומד מהר סיני דכתיב
 ושנכתם דלריך אדם לשנית בתורה: עליו להשכים
 מסתברא דה"ק כיון שאמר נשכים הרי קבל עליו שיהא הוא
 מעורר בדבר כשם שהוא מעורר עכשיו ותרתי קמ"ל קדא דקבלה
 בעלמא לדבר מטה מהכיא דומיא דלדקה וקמ"ל כתיב דעליו
 להשכים כדעצד קב"ה:

מתנו מסכה: תנו גמרא: יהיב שלמא לבי עשרה וכד כתיב
 ליה הוי מתירין לו כדווי:

כל כגויי נדרים פירק ראשון נדרים עח

[א"ר זירא א"ר אלעזר] א"ר חנינא א"ר מיאשא ב
משמיה דר' יהודה בר אלעאי מ"ד *וורחה טס

לכם יראי שמי וגומ' אלו בני אדם שהם יראים ע"נ
להזכיר את שמי לבטלה *שמש צדקה ומרפא מלכני

ככנפיה אמר אבוי ש"מ הדין חירגא דיומא מסי ^{טז}
ופליגא דר"ש בן לקיש דאר"ש בן לקיש אין גיהנם

לעתיד לבא אלא הקב"ה מוציא חמה מנרתקה
צדיקים מתרפאין בה ורשעים נידונין בה צדיקי

מתרפאין בה דכתיב וורחה לכם יראי שמי שמש
צדקה ומרפא בכנפיה ולא עוד אלא שמתעדנין

בה שנא' *ויצאתם ופשתם כעגלי מרבק רשעים ^{טז}
נרונן בה שנא' *כי הנה היום בא כוער כתנור ^{טז}

והיו כל זדים וכל עושי רשעה קש ולהט אותם
היום הבא אמר ה' צבאות אשר לא ישאיר לכם
שורש וענף:

הדין חירגא דיומא מסי אבק הכראה נחמה כשהיא נכנסה
דרך פלון קרוי סירגא וי"א זיהרא דשמש: ופליגא דר"ל

הא דאמרו דנחמה דנחמן הזה איירי קרא דאיהו מוקי לה נחמה
ללעתיד: מהרפאין בה נאותו שמש ללעתיד לבא: ולהט אותם

היום הבא שמש של אותו יום: אין גיהנם לעתיד לבא לאו
לאחר מיתה קאמר דודאי איכא גיהנם לרשעים אלא ללעתיד לבא

לאחר תחיית המתים קאמר שאותן רשעים שיהיו לקרבות לדראון
עולם כדכתיב בדניאל לא יהיו כדוכים בגיהנם אלא בהאי דיכא

שהקב"ה יוליא חמה מנרתקה כדי שיהיו אלו מלעערין וסיתרפאו

ג תניא אמר שמעון הצדיק מימי לא אכלתי אשם
 ט נזיר טמא אלא אחד פעם אחת בא אדם
 ע"ג אחד נזיר מן הדרום וראיתיו שהוא יפה עינים
 ט"א וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו התלים אמרתי
 לו בני מה ראית להשחית שערך זה נאה אמר
 לי רועה הייתי לאבא בעירי והלכתי למלאו' מים
 מן המעין ונסתבלתי בכבואה שלי ופחו יצרי עלי
 ובקש לטורדני מן העולם אמרתי לו רשע למה
 אתה מתגאה בעולם שאינו שלך במי שהוא עתיד
 להיות רמה ותולעה העבירה שאגלחך לשמים
 מיד עמדתי ונשקתיו על ראשו אמרתי לו בני
 כמותך ירכו נזורי נזירות בישראל עליך הכהוב
 ו תניא אומר איש כי יפליא לנדר נדר נזיר להזיר לה'
 מחקיף לה ר' מני מאי שנא אשם נזיר טמא
 דלא אכל משום דאתי על חטא כל אשמות נמי
 נה לדיקים והכי נמי מוכח בהדיח בפ"ק דע"ז דלאחר תקיית
 המתים קאמר :

אשם נזיר טמא שהתחיל למכות ונטמא נמת סותר מביט
 ומביא קרבן ומוכה כנתחילה: בא לפני אדם אחר שנא
 להקריב קרבן כזירתו ולגלח שערו: פחו יצרי עלי מיהר מלאון
 פזי כמים: ובקש לטורדני מן העולם לילך אחרי מראה עיני:
 אמרתי לו כך אמר בעלמו: נזיר להזיר לה' שכזירתו לשם
 שמים: משום דאתי על חטא שנטמא וגנאי הוא לאדם קאזנ
 לאכול דבר שקרב על חטא: כל אשמות נמי וכ"ש קטאת אלא

כל כנויי נדרים פרק ראשון נדרים עט

לא ליכול דעל חטא באין א"ל ר' יונה היינו טעמא
כשהם תוהי' נוורי' וכשהם מטמא' ורבין עליהם ימי
נוירות מתחרטין בהם ונמצאו מביאי' חולין לעזרה:
תניא ר' יהודה אומר חסידו הראשוני' היו מתאווין
להביא קרבן חטאת לפי שאין הקב"ה מביא
תקלה על ידיהם מה היו עושין עומדין ומתנדבין
נוירות למקום כדי שיתחייבו קרבן חטאת למקום
ר"ש אומר לא נדרו בנויר אלא הרוצה להביא
עולה מתנדב ומביא שלמים מתנדב ומביא תורת

חטא דאירי באשם נקט אשמות: תוהין מתפסדין כמו ופסדת
לילה וימס ומתרגשין ותהית: כשהם תוהין נוורים כשהם
מתחרטין על מעשיהם הרעים: ורבין עליהם ימי נוירות
מתמלה לא כתבונו אלא לשלמים יום: מביאין חולין לעזרה
לאו דוקא אבל זמן שלא התירן חכם טוירות קיימת וקרנכותיהם
פונה עליהם אלא בעין חולין קאמר אעמוך שאין כונתן רלויה
אף קרנכותיהם אינם רלוים אבל בהך גברא שזא מן הדרוס
ליכא לסימא להכי שבין שהיתה כונתו כל כך רלויה בתמלה אכן
סהדי שלא כתרט:

לפי שאין הקב"ה מביא תקלה על ידיהן [כלומר שהן
מתיראים שלא יעשו שום חטא ורובין להביא קרבן להתכפר
עליהם לפי שאין הקב"ה מביא תקלה על ידיהן]: מה היו עושין
כדי שיתחייבו קרבן שאין מביאין קרבן חטאת אלא על חטא ממז
ענין אחר לפי שאין הקב"ה מביא קרבן על ידיהן שאין באין לירי
שום תקלה ושום חטא שיתחייבו קרבן חטאת: אלא הרוצה
להתנדב מתנדב ומביא שלמים וכו' אבל חטאת לא אתי

וד' מיני לחמה מתנדב ומביא אבל בנזירות לא
 ודברי התנדבו כדו שלא יקראו חוטאים שנא' *וכפר עליו
 מאשר חטא על הנפש:

סס הניא רבי אלעזר הקפר ברבי אומר וכפר עליו
 מאשר חטא על הנפש וכי באיזה נפש
 חטא זה אלא שציער עצמו מן היין והלא דבריו
 ק"ו ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא
 חוטא המצער עצמו מכל דבר עאכ"ו מכאן כל
 תיושב בתענית נקרא חוטא והדין קרא בנזיר טמא
 כחייב משום דשנה בחטא הוא:

ואלו מותרין

פרק שני

ד תניא לעולם אל תהי רגיל בנדרים שסופך למעול
 בשבועות ואל תהי רגיל אצל עם הארץ
 כ
 כדכזה ונזירות כמי לא היו מתנדבין שלא יקראו חוטאים ומתכ"ו
 דקתני נדר נזיר דמשמע דכשרי' נודרים בנזירות לאו ר"ש היא:
 והדין קרא בנזיר טמא כחייב על סס שטמא את עלמו נמת
 קאמר קרא אשר חטא על הנפש: משום דשנה בחטא
 הוא דעל סס דשנה עלמו בקטא שלייער עלמו ועוד שטימא
 מזירותיו להכי כתיב ביה אשר חטא על הנפש וה"ה כמי לשאר
 מירי' דליקרו חוטאי' וגלי רמכ' בהאי וה"ה לכולהו ולחכי גילה
 בהאי משום דזה שנה בקטא ב' פעמי' דתולין הקלקלה במקולקל:
 אל תהי רגיל בנדרים שסופך למעול בשבועות דמירי טמ

שסופו להאכילך טבלים ואל תהי רגיל אצל כהן
עם הארץ שסופו להאכילך תרומה [טמאה]. אל
חרבה שיחה עם האשה שסופך לבא לידי ניאוף
ר' אחי בר יאשיה אומר כל הצופה בנשים סוף
בא לידי עבירה כל המסתכל בעקבה של אשה
הויין ליה כנים שאינם מהוגנים אמר רב יוסף
ובאשתו נדה. א"ר שמעון בן לקיש עקבה דקתני
מקום התורף שהוא מכון כנגד העקב והניא *ובעבור
תהיה יראתו על פניכם זה בושא *לבלתי תחטאו
מלמד שהבושה מביאה לידי יראת הטא מכאן
אמרו *סימן יפה לאדם שיהא ביישן אחרי איכרי
כל המחבייש לא במהרה הוא חוטא וכל שאין
לו בשת פנים בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני:

ארבעה נדרים

פרק שלישי

בר ברתיה דר' ינאי סבא אתא לקמיה דר' ינאי
דכתיב בו כי לא ינקס: להאכילך תרומה טמאה להזהיר
אפי' כהן שלא יהא רגיל אלל כהן עם הארץ: ובאשתו נדה
אפילו אשתו נדה שיש לו נדה שעת היתר. מלמד שהבושה
מביאה לידי יראת הטא דעל פניכם משמע נשת פנים וכתבי
נתריה לבלתי תחטאו: לא עמדו אבותיו על הר סיני שהרי
כתן טעם למעמד הר סיני לבעבור תהיה יראתו על פניכם
יכתבי את אשר ישנו פה עמכו עומד היום ואת אשר איכנו פה
עמכו ומי שאין לו נשת פנים אינו קורעם:

שמות ב
סס
לף שלם
הכרובים
חינולם
חושן
זהב
זיבן
כ"ל שסוף
ירל חטא
כב

סבא א"ל אילו הוית ידעת דפתחין פנקסך וממשמשין בעיבדך מי נדרת א"ל לא ושרייה א"ר אבא מאי קראה *ואחר נדרים לבקר:

משלי כ

ה *יש בוטה כמדקרות חרב ולשון חכמים מרפא. כל הבוטה ראוי לדוקרו בחרב אלא שלשון חכמים מרפא. תניא ר' נתן אומר הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאלו הקריב עליה קרבן: אמר שמואל כל הנודר אע"פ שמקיימו נקרא

ס

משלי יג

גס נס"ו

ס"ק

גיטין ס"ד

מאי קראה שמפני נדרים יוקרים במעשי של אדם: ואחר נדרים לבקר שאם נודר מתקרין מעשיו:

יבמות

ס' ב"ב

ו

כל הבוטה כל הנודר כמו מנזא שפתיים: ולשון חכמים מרפא שמתירין לו: הנודר כאלו בנה במה נשעת איסור הנמות ונראה צעיקי דלהכי מדמה ליה לבונה במה נשום דסליק אדעתיה דנודר דמלוה קא עביד דרממנא אסריה צמילי דאיסורא ואינהו כמי אסר אנפשי' וקאמר דענה דאדרבה לבונה במה דמי דכהי דרממנא אזהרין לאקרובי קרבנות צפנים הא אזהריה דלא לומיף עליה לבנות במה ולהקריב בקור ה"כ כהי דרממנא אסר עליה דברים האסורי' כי מוסיף איהו (במה) [אמאי] דאסר רממנא פשע בעינין שאמרו בירושלמי צפ' פותחין לא לייך במה שאסרה חירה אלא שאתה אוסר עליך דברים אחרים וסיך ביה כמי האי ליטא מאוס דנודר מתפיש בקרבן וכיון שאין קרבנו רצוי כמלא כבונה במה ומקריב בקור: והמקיימו כלו' שאינו כשאל עליו: באילו הקריב (בבמה) [על אותו במה קרבן] וסייב מאוס

ס

שמוטי קור:

ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים פא

רשע א"ר (אבא) [אבהו] מאי קרא *וכי תחדל דכ"י כג
 לנדור לא יהיה בך הטא ויליף חדלה חדלה
 כתיב הכא תחדל וכתי' החם *שם רשעי' חדלו רוגו: איננ
 א"ר שמואל בר נחמני א"ר (יוחנן) [יונתן] כל
 אדם שכועס כל מיני גיהנם שולטין בו שנא' **ס**
 *והסר כעס מלבך והעבר רעה מבשרך (כי הילדו: קבלת יח
 והשחרות הבל). ואין רעה אלא גיהנם *שנא' כל **ס**
 פעל ה' למענתו וגם רשע ליום רעה. ולא עוד
 אלא שתחתוניות שולטות בו שנא' *ונתן ה' לך **כח**
 שם לב רגז וכליון עינים ודאבון נפש איזהו דבר
 שמכלה את העינים ומדאיב את הנפש הוי אומ'
 אלו תחתוניות עולא במסקיה לארעא דישראל
 אתלוון בהדירה תרין בני חוזאי קם חר שחטיה
 לחבריה א"ל לעולא לאו יאי עבדי אמר ליה אין
 יליף חדלה חדלה דה"ק וכי תקדל לכדור לא יהיה נך קטא הא
 אס לא תקדל יהיה נך קטא:

כל אדם שכועס כל מיני גיהנם שולטין בו לפי שהכעס
 מניאו לכפור בעיקר כדאמרינן בפר' ר' אלעזר דאורג הטעמר
 כליו נקמתו יהא בעיניך כעונד ע"ז: [כל מיני גיהנם שולטין
 בו קשה לגופו כאילו היה כדון בכל מיני פורעניות נגיהנם א"כ
 מתוך כעסו נא לידי עזירה ומשליט עליו גיהנם:] לב רגז היינו
 כעס נשגיל לב רגז יהיה כליון עינים: שמכלה העינים שהוא
 מאריך בקליו ומנפה תמיד להתרפאות: במסקיה כשעלה לא"י:
 אתלוון עשו לו לוייה: בני חוזאי יהודים היו: א"ל אין ונתירא

ופרע ליה בית השחיט' כי אחא לקמיו דר' יוחנן א"ל
 דילמא ח"ו אחזקית ידי עוברי עבירה א"ל נפשך
 הצלת קא חמה ר' יוחנן ונתן ה' לך שם לב רגו
 בבבל כתיב א"ל עולא ההיא שעתא *לא הוה עבר
 ע"ג

ח א"מ ר (רבא) [רבה] בר רב הונא כל אדם שכוועס
 אפ"י שכינה אינה חשובה כנגדו שני *רשע
 תליס כגובה אפו כל ידרוש אין אלהים כל מזימותיו.
 רב ירמיה מדפתי אמר (אף) משבח תלמודו ומוסיף
 קהלת וטפשו' שנא' *כי כעס בחיק כסילים ינוח וכתיב
 חזלי יג *וכסיל יפרוש אולת. רב נחמן [בר יצחק] אמר
 ע"כ בידוע שעונותיו מרובין מזכותיו שנא' * (איש אף
 יגרה מדון) ובעל חמה רב פשע:

לומר שלא עשה יפה שחא יהגמו: ופרע ליה בית השחיטה
 שיעות מהרה: כי אחא עולא לקמיה דר' יוחנן: אמר דלמא
 אחזקית ידי עוברי עבירה שאמתי לו זיל ופרע בית השחיטה:
 נפשך הצלת אלמלא כך היה הניד: קא חמה ר' יוחנן ונתן
 לך שם לב רגו בבבל כתיב והאיך נצר כעסו של אותו נן
 עקחא כ"כ להרוג את קניזו הויל דהוה נא": ההיא שעתא
 לא הוה עבר דן ירדנא ולא הוינא בתקום א"י ועבר הירדן לא
 נתקדש להנאת עומר ולמקלת קדושות:

כגובה אפו נתגבורת כעסו: אין אלהים כל מזימותיו שכינה
 אינה חשובה כנגדו: שנא' כי כעס בחיק כסילים
 ינוח אלמא דכעס הוי כסיל וכתיב וכסיל יפרוש אולת אלמא

א"ר (אחא) [אדא] בר חנינא אלמלא (לא) חטאו מ
 ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי ס
 תורה וספר יהושע בלכר מפני שערכה של א"י היא
 שנא' *כי ברב חכמה רב כעס (ויוסף דעת יוסף קהנא א
 מכאוב).

כה ההוא גברא דהוה מסיק בחבריה וזוי זתא לקמיה
 דרבא א"ל ללוה זיל פרע לי א"ל פרעתוך
 א"ל רבא א"ב זיל אישתבע ליה דפרעתיה אול
 ואייתי קניא ויהב זוי בגויה [והות] מיסתמיך ואזיל
 ואתי עליה לב"ד א"ל למלות נקוט האי קניא בידך
 נסב ס"ת ואישתבע דפרעיה כל מה דהות ליה
 בידיה ההוא מלית רגו וחבריה להתוא קניא
 ואישתפוך הנהו זוי בארעא ואישתכח דקושטא
 אישתבע וכו' קודם מאמר זה מוכיח הנ"מ מכמה דאיי'
 דלא עבד איכס דמשתבע אדעתא דנפשיה וע"ז מקשה ואכתי
 לא עבד דמשתבע אדעתא דנפשיה והתניא וכן
 מצינו במשה רבינו כשהשביע את ישראל בערבו'
 לא ניתן להם אלא ה' חומשי תורה וספר יהושע שעקרו של
 אר כנביאים לא היה אלא להוכיח ישראל על עבירות שגזרם
 ואלמלא (לא) חטאו לא הולכנו לתוכות: מפני שערכה של
 א"י היא שנספר יהושע מפורש עיירות שנא"י וערך חלק של כל
 שבת ושבת והכמלות אשר נחלו ולפיכך אמרנו לא חטאו היו לריכין
 ספר יהושע: שנאמ' כי ברב חכמה רב כעס צרוג דברי
 חכמות הנביאים יש סימן לרוג כעס שהכעיסו ישראל להקב"ה:

מואב אמר להם הווי יודעים שלא על דעתכם אני
 משביע אתכם אלא על דעתי וע"ד המקום שנא'
 דברי' כט *ולא אתכם לבדכם וגו' מאי א"ל משה רבינו
 לישראל לאו הכי קאמר להו דלמא עבידתון מילי
 ואמרייתון על דעתנו משום הכי אמר להו על דעתי
 לאפוקי מאי לאו לאפוקי דאסיקו שמוא לע"ז אלוה
 מכלל דעביד אינש דמשתבע אדעתא דנפשיה לא
 ע"ז איקרי אלוה דכתיב *ובכל אלוהי מצרים אעשה
 שפטים וגו' ולשבע יתהון דמקיימיתון מצות משמע
 מצות מלך ולשבע יתהון דמקיימיתון כל מצות
 משמע מצות ציצית דאמ' מר שקולה מצות ציצית
 כנגד כל מצות שבתורה ולשבע יתהון דמקיימיתון
 תורה משמע תורה אחת ולשבע יתהון דמקיימיתון
 תורות משמע תורת מנחה תורת חטאת
 תורת אישם ולשבע יתהון דמקיימיתון תורות
 שנאמר ולא אתכם לבדכם הכי פירושא איכי משביע
 אתכם על דעתכם לבדכם: לאפוקי מאי קאמר להו
 הכי: לאו לאפוקי דאי אסיקו לה שמא לעבודה זרה
 אלוה ופלגי לה ונעו למיפטר כפשייהו דאמרי דפלגי
 לאלוה: לא לאו לאפוקי משום האי קאמר הכי דאיכהו לא
 מזו לאפוקי לע"ז שמא דאלוה ולמיפטר כפשייהו דהא ע"ז
 איקרי אלוה מעלמה: א"כ אמאי משבע יתהון הכי ע"ד המקום
 ועל דעתי לשבע יתהון דמקיימיתו תורה הוה משמע תורה
 אחת שנכתב לבד: משמע מצות מלך שנפרשת שום חטים עליך

דברי' כט

שמות יב

ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים פג

ומצות תורות משמע תורת המנחה ומצות משמע מצות מלך ולשבע יתהון דמקיימיתון תורה כולה משמע ע"ו דתניא חמורה ע"ו שכל הכופר בה כאלו מודה בתורה כולה ולשבע יתהון דמקיימיתון ע"ו ותורה כולה אי נמי תרי"ג מצות אלא משה רבינו מילתא דלא טריחא נקט:

ההוא חויא דהוה בשני שבור מלכא רמו עליה ^ס תליסר אורווחא דתיכנא ובלע יתהון:

שאיני נהנה לזרע אברהם אסור בישראל ומוחר ^{לא} באה"ע: גמ' והאיכא ישמעאל *כי ביצחק ^{נר"ל' כל} יקרא לך זרע כתיב והאיכא עשו ביצחק ולא כל יצחק:

משנה [קונם שאני נהנה לערלים מותר בערלי י

ישראל ואסור במולי אה"ע וכו' שאין ^ס הערלה קרוי' אלא לשמם שנא' *כי כל הגוים ^{ע"ג}

ערלים וגו' ואומ' *והי' הפלשתי הערל הזה ואומ' ^{ירמיה ט} ^{ע"א י}

חלך וגו' ^ט ^ס מצות: ולשבע להו הכי דמקיימיתו עבודי י"ה ותורה כולה אי נמי דמקיימיתו תרי"ג מצות ולא חלו למיטען מידי: אלא נושה רבינו ע"ה מילתא דלא טריח' נקט כשאמר ע"ד המקום ועל דעתי ^ס ככלל הכל:

אורווחא אלטנלחות מלחות תנן:

הא איכא ישמעאל זרע אברהם הו"ו והו"ו מן האומות: יקרא לך זרע נאותו זרע קא כדר: ולא כל יצחק ועשו אינו נקרא זרע יצחק להכי קוטר בכל האומות:

ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים

*פן השמחנה בנות פלשתים פן תעלוונה בנ
 הערלים] ר' אלעזר בן עזריה אומר מאוסה ה
 הערלה שנתגנו בה הרשעים שנא' *כי כל הג
 ערלים וכל בית ישראל ערלי לב ר' ישמעאל
 אומר גדולה היא מילה שי"ג בריתות נכרתו עליו
 ר' יוסי (הגלילי) אומר גדולה היא מילה שהי
 דוחה את השבת החמורה רבי יהושע בן קר
 אומר גדולה היא מילה שלא נתלה למשה הצדי
 עליה אפילו מלא שעה ר' נחמיה אומר גדולה
 היא מילה שהיא דוחה את הנגעים. רבי (מאיר)
 אומר גדולה היא מילה שכל המצות שעשה אברהם
 נכל' י אבינו לא נקרא שלם עד שמל שנאמ' *התהק
 לפני והיה תמים דבר אחר גדולה היא מילה
 שאלמלא היא לא ברא הקב"ה את עולמו שנא
 ידמיה לנ *אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ
 לא שמתי [גמ'] (רבי אומר) [*ד"א] גדולה
 נגמ' לקח מילה שהיא שקולה כנגד כל המצות שבתורה
 דף ל"ב
 ומכילוי שי"ג בריתות זכו' י"ג בריתות נכתבו נפרסת מילה: שהיא
 הוב"י דוחה את השבת החמורה דכתיב וביים השמיני יס
 לקחן ביום ואפילו בשבת: מלא שעה אלא מיד שפטרסל בקש מל
 להרגו: דוחה את הנגעים דכתיב יחול בשר ערלתו ואפילו
 שם צהרת לבנה יקוץ: לא נקרא שלם עד שמל דכשלוהג
 המילה ח"ל הקנ"ה המהלך לפני והיה תמים:

ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים פר

שנאמר *הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם ^{שמות כד}
על כל הדברים:

תניא ר' יהושע בן קרחה אומר גדולה מילה יא
שכל זכיות שעשה משה רבינו לא עמדו ^{סס}

לו בשעה שנחרשל מן המילה שנא' *ויהי בדרך ^{שמות ד}
במלון ויפגשהו ה' ויבקש המיתו. אמר רבי (יוסי)

ח"ו שמושה נחרשל מן המילה אלא כך אמ' משה
אמול ואצא סכנה היא דכתיב *ויהי ביום השלישי ^{כ"א' לד}

בהיותם כואבים. אמול ואשתה ג' ימים תקב"ח
אמר לי *לך שוב מצרים אלא מפני מה נענש ^{שמות ד}

*מפני שנתעסק במלון תחלה שנא' ויהי בדרך לב
במלון ר"ש בן גמליאל אומר לא למשה רבינו

בקש שטן להרוג אלא לאיתו חנוק שנא' *כי חתן ^{סס}

שנאמר הנה דם הברית ואע"ג דהאי דם לאו דם מילה הוא
חלא קרבן ע"ס כיון דנתורה כולה כתיב ברית ומילה כתי

כתיב ברית מכותה שקולה כנגד כל המצות:

אמול ואצא סכנה אס אלך בדרך תוך ג' ימים לכל ג' ימים
כאיז ליה: דכתיב ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים

ולאו למיור דביום הג' כאיז ליה טפי מיומא קמא אלא לכך
הצתינו שמעון ולוי עד יום הג' כדי שיהו קלושים ביותר שכלאנו

ג' ימים והכי מוכח בפ' ר' אליעזר דמילה: שנחעסק במלון
תחלה שנא' ויהי בדרך במלון דמשמע שניד שזא ען הדרך

נתעסק במלון והיה לו למול מתקלה וכ"ת היאך ימול כיון שהיה
לו עדין ללאת בדרך י"ל דאיתו מלון סמוך למקמים היה ובאורכא

ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים

דמים אתה לי צא וראה מי קרוי חחן משה או
 אותו חנוק הוי אומר זה התנוק. דרש ר' יהודה
 בר (ובינא) [ביונא] בשעה שנותר של משה רבינו
 מן המילה באו אף וחמה ובלעוהו ולא שיירו ממנו
 אלא רגליו נזיר ותקת צפורה צור ותכרת את ערלה
 בנה וחגע לרגליו וגומ' וירף ממנו באותה שעה
 בקש משה להרגם שנא' *הרף מאף ועזוב חמה
 וי"א לחמה הרג שנא' *חמה אין לי והכתיב *כי
 יגורתי מפני האף והחמה תרי חמה הוו ואבע"א
 גונדא דחמה:

תלים לו
 ישגי' כו
 נדרים ט

יב תניא רבי אומר גדולה מילה שאין לך (צדיק
 גמור בעולם) [מי שנחעסק במצות] כאברהם
 אבינו ולא נקרא תמים אלא על שם המילה שנ
 *התהלך לפני והיה תמים וכתיב ואתנה בריתי
 ביני וביניך ד"א גדולה מילה שישקולה כנגד כל
 המצות שבתורה שנא' *כי על פי הרבירי האלה
 כרתי אתך ברית ואת ישראל. ד"א גדולה מילה
 סורמא ליכא סכנתא: הוי אומר זה התינוק שנעשה קתן ע"י
 ברית שמסתכין אותו במלוח ראשונה: ולא שיירו ממנו אלא
 רגליו מקום המילה כדכתיב ולא עשה רגליו [שמואל ב' יט]:
 להרגם לאותם שני מלאכים: שנא' הרף מאף ועזוב חמה
 כלו' הקב"ה חמר לו שיעזבם אלמא רונה היה להרגם: שנא'
 חמה אין לי אלמא כהרג: גונדא דחמה קיל [של] קמה אנג
 איהו גופיה כהרג:

ס
 עקידה
 ש' יח וכל
 נדל' י
 שמות לר

ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים פה

שאלמלא מילה לא נתקיימו שמים וארץ *שנא' ידחיה לב
 אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא
 שמתי ופליגא דרבי אלעזר דא"ר אלעזר גדולה
 חורה שאלמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ
 שנאמ' אם לא בריתי יומם ולילה וגו' אמר רב
 יהודה אמר רב בשעה שאמר הקב"ה לאברהם
 אבינו התהלך לפני והיה תמים אחזה רעה את
 עצמותיו אמר שמא דבר מגונה יש בי כיון שאמ'
 לידה ואתנה בריתי ביני וכיניך מיד נתקרה דעתו
 *ויוצא אותו החוצה אמר לפניו רבש"ע הסתכלתי
 כמזל שלי *ואין לי בן אחר אלא ישמעאל א"ל ע' כנח'
 הקב"ה אברהם צא מאצטגנינו' שלך אין מזל לישראל:
 א"ר יצחק כל המתמים את עצמו הקב"ה מתמם
 עמו שנא' *עם חסיד תתחסד וגו' ר' אושעיא
 אומר כל המתמים את עצמו שעה עומדת לו
 (עולה לגדולה) שנא' *התהלך לפני והיה תמים וכתוב
 *והיית לאב המון גוים:

כדא' עו
 ע' כנח'
 א"ל
 כנח' א"ל
 ע
 ע"כ כב
 ותל' י
 כדא' י

*א"ר לוי כל המנחש לו נחש שנא' *כי לא נחש
 שקולה ככל הדגרים דהיינו כל המנות: ופליגא דר' אלעזר
 דרבי חוקי ליה להאי קרא במילה והוא חוקי האי קרא בתורה:
 שמה נמצא בי דבר מגונה עד עכשיו שלא אמר לי והיה תמים אמר רבי
 עד עכשיו: צא מאצטגנינות שלך ממספס חכמת מזלות שלך נמדנ' כג
 והיינו דכתיב ויאלץ אותי הקולה:

כל המנחש לו נחש שהקסמים והכספים רודפים אחריו שנוק

ביעקב והא בלמ"ד אל"ף כתיב אלא משוב
 מדה כנגד מדה. תני אהבה בריה דר' זירא כג
 אדם שאינו מנחש מכניסים אותו למחיצה שאפי
 כג מלאכו השרת אינם יכולין ליכנס לה שנא' *^{במדכ' כג}
 לא נחש ביעקב וגו' [בעת יאמר ליעקב ולישראל
 מה פעל אל]:

טו א"ר אבהו א"ר אלעזר מפני מה נענש אברהם
 סס אבינו ונשחעברו בניו [למצרים] מאתים ועשר
 יד שנים מפני שעשה אנגריא בת"ח שנא' *^{במדכ' כג} וירק אח
 חניכיו ילידי ביתו שמנה עשר ושלוש מאות וירדף

ככל דבר וכלאמריכו נפרק ע"פ מאן דקפיד קפדין נהדיה
 סא' כי לא נקט וכו': בלמ"ד אל"ף דמשמע דאין רודפין
 אחריו: מדה כנגד מדה מאן דקפיד קפדין נהדיה דבמדה אדם
 מודד בה מודדין לו ולא נפיק מקרא: בעת יאמר ליעקב
 ולישראל מה פעל אל שחלאכי השרת יחלו לישראל מה פעל
 אל לפי שמתוך שאינם מנחשים מכניסים אותם למחיצה שאין
 מלאכי השרת יכולים ליכנס לה וכראה צעיני דהיינו כתי ודה
 כנגד מדה שמתוך שאינו הולך נקראת נחשים לידע העתידות
 אלא צוטק נהקב"ה משום הכי מגלה לו הקב"ה רזי עולם שאינם
 גלויים למלאכי השרת:

מפני מה נענש אברהם אע"פ שעביר' העונש מפורשת על
 אומריו נמה אדע מ"ו עבירה זו הענישתו להיות כופל
 נמה אדע: שעשה אנגריא בת"ח שהולכים למלקחה כדכתיב
 וירק את חניכיו ילידי ביתו דהיינו בני אדם שסכבן לתורה:

ארבעה נדרים פירק שלישי נדרים פו

עד דין. (ר') שמואל (בר נחמני) אמר מפני שהפריז
 על מדותיו של הקב"ה שנא' *כמה אדע כי אירשנה.

נרל' טו

ר' יוחנן אמר מופני שהפריש את בני אדם מלבא
 התה כנפי השכינה שנא' *תן לי הנפש והרכוש

ס' יד

קה לד. *וירק את חניכיו רב ושמואל *חד אמר
 שהריקן בתורה וחד אמר שהריקן בזהב. שמנה

ס' ס

ג' גמרא

רב אחר

שהריקן

בתורה

ושמואל

אחר וכו'

ס' כו

עשר ושלוש מאות א"ר אמי בר אבא ואליעזר
 כנגד בלן וא"ר זה הוא אליעזר ברושבנא

הבי הוי. וא"ר אמי בר אבא בן ג' שנים הכיר
 אברהם את בוראו שנא' *עקב אשר שמע אברהם

בקולי (שנותיו של אברהם חוץ משלשה עק"ב
 בחושבנ' מארה ושבעים וחרתין. וא"ר אמי בר

אבא *השטן בחושבנא תלת מאה ושתיין וארבע ס' ע"ג
 הוה. וא"ר אמי בר אבא כתיב *אברם וכתיב

פסוק הוא

נרל' הדרין

דברי

המגיה

שהפריז על מדותיו שהרבה והגדיל להרהר על מדותיו של
 הקב"ה שאמר כמה אדע. הפריז ויתר והפקיר: שנא' תן לי

הנפש ואברהם אבינו כמתן לו ואלו עכצן לעלמו היה מכניסן
 תחת כנפי השכינה: שהריקן בתורה זרין בתורה וצמצילה כליו

המלקמה ל"א הריקן מן התורה מלסון והביר רק שעשה בהם
 אנגריא: הריקן בזהב כדכתיב בירקרק קרוץ דהיינו והנ כלו'

מתן להם והנ הרבה כדי סילכו: שנא' עקב אשר שמע כמתן
 עק"ב שמע ואברה' קיה קע"ה כמלא שני ג' הכיר את בוראו:

השטן בחושבנא תלת מאה ושתיין וארבע הוו וימות הקמה
 ס' ה' רמז: שכל השנה יש לו רשות לקטרג מן מיום אחד דהיינו

ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים

הוא אברהם בתחילה המליכו הקב"ה לאברהם
 על מאתים וארבעים ושלשה איכרים ולבסוף על
 רמ"ח ואלו הן שתי עיני' ושתי אזנים וראש הגויה.
 טז א"ר אמי בר אבא מ"ר *עיר קטנה ואנשים בה
 מעט ובא אליה מלך גדול וסבב אותה ובנה
 עליה מצודים גדולים עיר קטנה זה הגוף ואנשי
 ס ע"ב בה מעט אלו האברים ובא אליה מלך גדול וסבב
 קהלת ט אותה זה יצה"ר ובנה עליה מצודים גדולים אלו
 עונות ומצא בה איש מסכן חכם זה יצ"ט ומלט
 הוא את העיר בחכמתו זה תשובה ומעשי' טובי'
 ואדם לא זכר את האיש המסכן ההוא דבשעת
 ס ו יצה"ר לית דמדכר ליה ליצה"ט *החכמה תעוז
 לחכם זו תשובה ומעשי' טובים. מעשרה שליטי'
 אשר היו בעיר אלו ב' ידים וב' רגלי'. וב' עיני'
 וב' אזנים. וראש הגויה. ופה:

יז א"ר זכריה משום ר' ישמעאל בקש הקב"ה להוציא
 ס כהונה משם שנא' *ומלכי צדק מלך שלם

יח הכפורים: המליכו השליטו: שתי עינים ושתי אזנים
 שנתחלה המליכו הקב"ה על אנדיו שהם נרשות לזוהר מעבירה
 אבל עיניו ואזניו של אדם אינם נרשות שהרי על כראו יראה
 בעיניו ובאזניו ישמע ולבסוף כשכימול המליכו הקב"ה אפילו על א'
 שלא יסתכל ולא ישמע כי אם דבר מלוה: וראש הגויה שכימול:
 מעשרה שליטים שולטים באדם שרוב מעשה האדם כעשי'
 על ידיהם:

ומלכי צדק הוא אם צן נכ:

ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים פו

וגומ' והוא כהן לאל עליון כיון שהקדים ברכת אברהם לברכת המקום הוציאה מאברהם שנא' *ויברכהו ויאמר ברוך אברם לאל עליון גו' וברוך נ"א י' אל עליון וגו' א"ל אברהם וכי מקדימין ברכת עבד לברכת רבו (לפיכך הוציאה מאברהם) [מיד נתנה לאברהם] שנא' *לדוד מזמור נאם ה' לאדני מליס קי וגו' וכתוב בחריה נשבע ה' ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק על דבורו של מלכי צדק והיינו דכתיב והוא כהן לאל עליון הוא כהן ואין זרעו כהן:

אין בין המודר פרק רביעי

איבעיא להו הני כהני שלוחי דירן הוו או שלוחי לה לפיכך הוציא מאברה' ואע"פ שאברהם מזרעו של אס לא זכה בכהוב' מקמת אס אלא מקמת עלמו והיינו דאמר' והוא כהן ואין זרעו כהן כלו' שלא זכ' זרעו בכהוב' מקמתו משום הכי כטלה מכל שאר זרעו של אס וכתבה לאברה': נאם ה' לאדני דוד הוא דקאמ' דכאס ה' היה לאדני דהיינו אברהם שב לימיני שהבטיחו במלקמת ד' מלכיס שיצב לימין ה' כלומר שיהי בעזרו לשית אויביו הדוס רגליו וכתב בזההוא מזמור אתה כהן לעולם ואברהם נקרא אדון כדאיתא בצרנות למען אדני למען אברהם שקראך אדון: על דבורו של מלכי צדק כטלה ממנו הכהונה: הני כהני שמקרינין קרבות: שלוחי דירן דנעלי קרבות:

אין בין המודר פרק רביעי נדרים

דשמיא למנ"מ למודר הנאה אי אמרת שלוחי דידן
הוו הא מהנו ליה ואכור ואי אמרת שלוחי דשמיא

שרי מאי ת"ש דחנן וכו' :

לו פוסקא *מלמדו מדרש הלכות ואגרות ולא ילמדנו

ע"ב

מקרא . מקרא מ"ט לא ילמדנו משום

מ' המודר דקמהני ליה מדרש נמי קא מהני ליה אמ' שמואל

כנאה

במקום שנוטלין שכר על המקרא ואין נוטלין שכר

חזקנו

על המדרש מאי פסקא *הא קמ"ל דאפי' במקום

לו

שנוטלין שכר על המקרא שרי למשקל על המדרש

דנר"ד

לא שרי למשקל מ"ש מדרש דלא דכתי' *ואותי צוה

ס

ה' בעת ההיא (לאמ' לבס) [ללמד אתכם] וכת' *ראה

למדתי אתכם הוקי' ומשפטיו באשר צוני ה' מה אני

בחנם אף אתם נמי בחנם מקרא נמי בחנם רב אמ'

הא קמהני לוי עליה לכפר כפרתי ואיהו הדירו שלא יהנה ממנו:

שנוטלין שכר על למוד המקרא ולהכי לא ילמדנו מקרא

בזכס לזה דקמהני ליה השכר שהיה לו ליתן אבל

מלמדו הלכות בזכס דלא קמהני ליה כלל: מאי פסקא

דנמכהגא תליא מילתא ולאוי איסור' איכא אפי' למשקל שכר על

המקרא תריץ לא וודאי לאו שפיר ענד דשקל כלל: והא קמ"ל

מתכ' : דאפי' במקום שנוטלים שכר וכו' ולהכי לא ילמדנו

מקרא דהואיל ושרי למשקל שכר אס' מלמדו בזכס מהני ליה מן

השכר שהיה לו ליתן: רב אמר מ"ט התירו למשקל שכר מן

המקרא מפכי שאין נוטלים שכר אלא על שכר שימור שמעתי

התינוקות שאין מוכיחין אותן ללאת ולעסוק בדברי בטלים ולא

שכר שימור ור' יוחנן אמר שכר פיסוק טעמים:

[אמר רב איקא בר אבין א"ר חננאל] אמר רב יח

מ"ד *ויקראו בספר הורח האלהים מפורש ^{סע"ג}

ושום שכל ויבינו במקרא בספר הורח האלהים ^{כחמ"ח}

זה מקרא. מפורש זה תרגום. ושום שכל אלו ^{מגיל"ס"ק}

הפסוקים. ויבינו במקרא אלו פסקי טעמים ואמרי

לה אלו המסורות. א"ר יצחק מקרא סופרי' ועטור

סופרים וקריין ולא כתבין וכתבין ולא קריין

שכר לימוד המקרא וקטנים דלריכין שימור למדים מקרא ולא

גדולים ולהכי לא ילמדנו מקרא לקטנים נזכר דהואיל ושרי

למישקל שכר קמהכי השכר שהיה לו ליתן אבל מלמדו מדרש

דקטנים אין לומדין מדרש אלא לגדולים וגדולים לית להו שכר

שימור ולא קמהכי להו כלל ולהכי שרי: ור' יוחנן אמר שכר

פיסוק טעמים שקיל מנייהו מלמדו נקודות וטעמים וההוא

שכר שרי למישקל יפיסוק טעמים אינו אלא במקרא ולהכי

לא ילמדנו מקרא משום דקא מהכי ל' שמית לו את השכר:

מפורש זה תרגום דמפרש ליה למקרא: ושום שכל אלו

הפסוקים נקודות המפסיקות בין פסוק לפסוק וקרי ליה

שום שכל שעל ידו' אדם מבין המקרא' כפי חכמת הטעמי' כדאמרי'

נפ"ק דמגיג' כ"ח לפסוקי טעמי: המסורת מה שנוסר במסורה:

א"ר יצחק מקרא סופרים הקריאה שמסרו לנו הראשונים

שנקראו סופרים: ועטור סופרים תיבות יתירות שכתבו ליפות

הלשון ונקרא עטור לפי שהן מעטרות את הלשון: קריין ולא

כתבין תיבות הנקראות ואינם נכתבות: כתיבין ולא קריין

אין בין המודר פרק רביעי גדרים

הלכה למשה מסיני. מקרא סופרי' ארץ ארץ שמים
 מצרי' עטור סופרי' *אחר תעבורו *אחר (תלכו) [תלך]
 *אחר תאסף *קדמו שרי' אחר נוגני' *צדקתך כהררי
 אל משפטיך תהום רבה. קריין ולא כתיבין *פרה
 שכתבות ואינם נקראות: הלכה למשה מסיני כך קבל
 משה מסיני ומסון לישראל: מקרא סופרים ארץ ארץ
 כשיש בו אתמלתא נקרא בקמץ: שמים מצרים אע"פ שאין
 בהם אל"ף נקראים כאילו היתה נהם: עטור סופרים
 אחר תעבורו אחר תלכו אחר תאסף קדמו שרים אחר
 נוגנים כל הני אחר מיותרין הם ואינם אלא לתפארת הלשון
 דהוה ליה למכתב סעדו לנכס ותעזרו תסגור שנעת ימים ותאסף
 קדמו שרים ונוגנים אלא שכתבו לתפארת הלשון: צדקתך
 כהררי אל הוה ליה למכתב לדקתך הררי אל כדכתיב משפטיך
 תהום רבה לומר שההרים הרמים כלומר המלאכים לריבין
 לדקת ה' אלא שכתב כהררי אל לתפארת הלשון. ונדברי מורי
 ראיתי דעטור סופרים היינו שכותבין טעם מפסיק באחר כי
 היכי דלישתמע אחר כך (תלכו) [תלך] אחר כך תעבורו אחר
 כך תאסף קדמו שרים ואחר כך נוגנים לדקתך כהררי נפסק
 בטעם כהררי ממלת אל לומר שמלת אל הפוכה כאילו היתה
 בתחלת הפסוק ופורשו אל לדקתך נגלית כהרים שהם גלויים
 ואלמלא ההפסק היה במשמע אחר שתלכו אחר שתעבורו אחר
 שתאסף קדמו שרים אחר הנוגנים שהנוגנים קדמו להם לדקתך
 כהרים של אל וקרי לה עיטור סופרים משום דמעטרי
 ליה למלתא בטעם הקריאה: קריין ולא כתיבין פרה

ראשי' ית
 שם כד
 נודב' לא
 תליס סח
 שם לו
 ש"ב ח

אין בין המודר פיק רביעי נדרים פט

רבלכתו. * איש דכאשר ישאל * באים דונבנתה ש"נ יי
 * לה דפליטה. * את דהגר הוגר. * אלי דהגורן. ירמיה לא
 * אלי דהשעורים הלין קריון ולא כתיבין. כתיבין
 ולא קריון. * נא דיסלח * ואת דהמצוה. * ידרוך
 דהדורך * חמש דפאת נגב. * אם דכי גואל הלין
 דבלכתו נשמואל הוא להשיב ידו נכהר פרת פרת קרי ולא כתיב:
 איש דכאשר ישאל נשמואל כמי הוא גבי אפיתופל כאשר ישאל
 איש דנצר אלהים איש קרי ולא כתיב: באים דונבנתה זירמיהו
 [הוא] הכה ימים צאים כאם ה' ונבנתה העיר וגו' צאים קרי יחזקאל
 ולא כתיב: לה דפליטה צסוף ירמיה נכנסות צבל אל יהי לה רות ג
 פליטה לה קרי ולא כתיב: את דהגר הוגר צרות ויען צועו
 ויאמר לה הגד הוגד לי את אשר עשית את צמותך האי את קרי
 ולא כתיב מיהו צספרים שלכו קרי וכתיב ואף צחסרה לא מדכר
 ליה צהנך דקריון ולא כתיבין: אלי דהגורן צרות כמי הוא
 ותאמר אליה כל אשר תאמרי אלי אעשה והצסוק שאמריו ותרד
 הגורן ותעש ככל אשר צותה צמותה וקרי ליה אלי דהגורן אע"ג
 דנחאי קרא ליכא הגורן כיון דסמך ליה צפסוק דלאמריו: אלי
 דהשעורים צרות כמי הוא ותאמר שש השעורים האלה כתיב לי
 כי אמר אלי [אלי] קרי ולא כתיב: כתיבין ולא קריון נא
 דיסלח צמלכים צהשקויתי צית רמוץ יסלח כא ה' לצנדך כתיב
 כא ולא קרי: ואת דהמצוה צסדר ואתקנן כך מלאתי כחונ ולא
 כמלא צספרים שלכו: ידרוך דהדורך צסוף ירמיה ידרוך הדורך
 את קשתו ידרוך שני כתיב ולא קרי: חמש דפאת נגב צסוף
 יחזקאל ואלה מדותיה וגו' קמש קמש קמש קמש אלפים קמש
 שני כתיב ולא קרי: אם דכי גואל צרות ועמה כי אמנס כי אם

ח"כ
 לה
 דנדרים ו
 ירמיהו
 יחזקאל
 רות ג

כתיבין ולא קריין אמ' רב אחא בר אדא במערבא
פסקי ליה להאי קרא לתלת פסוקי *ויאמר ה'
אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן:

יש א"ר תמא בר חנינא לא העשיר משה אלא מפסולתן
של לוחות שנא' *פסל לך פסולתן יהא שלך
א"ר יוסי בר חנינא בתחלה לא נתנה תורה אלא
למשה ולזרעו שנא' *כתב לך פסל לך מה פסולתן
שלך יהא אף כתיבתן שלך יהא ומשה נהג בה
טובת עין ונתנה לישראל ועליו הכתוב אומר *טוב
עין הוא יבורך כי נתן מלחמו לדל מתיב רב חסדא
דבביל' ד *ואותי צוה ה' בעת ההיא ללמד אתכם חוקים
ומשפטים אותי צוה ואני לכם. *ראה למדתי
אתכם חקים ומשפטים כאשר צוני ה' אלהי.
איתי צוה ואני לכם. *ועתה כתבו לכם את השירה

גואל אנכי האי אס כתיב ולא קרי ונמסרה קשיב כל הכי וטפי
עליהו אפריכי מיהו לא קשיב (את) [זאת] דהנפוש אלא (את)
[זאת] דהנפש דכתיב בירמיה גבי דלקיחו קי' ה' אשר עשה לנו
את הנפש הזאת:

פסל לך שלך יהא ושל סכפירין היו: טוב עין הוא יבורך זה
משה דכתיב ביה כי טוב הוא: כי נתן מלחמו לדל אין
למס אלא תורה דכתיב לבו לקחו בלחמי ואין דל אלא ישראל
שנא' וידל ישראל עד מאד: מתיב רב חסדא ואותי צוה ה'
בעת ההיא ללמד אתכם אלא דהשם ליהוה ללמד את ישראל
ומפריקין ואני לכם וקרא ה"ק ואותי ליהוה ואני כתיב את

צ **אין בין המודר פרק רביעי נדרים**

הזאת השירה לחודה * למען תהיה לי השירה ^{דברי' לא}
הזאת לעד בכני ישראל אלא פלפולא בעלמא:
א"ר יוחנן אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על ב
גבור ועשיר וחכם ועניו וכלם ממושה. גבור ^ס
דכתיב * ויפרוש את האהל על המשכן ואמר רב ^{שנת פ"י}
משה רבינו פרשו וכתיב * עשר אמות ארך הקרש ^{שמות יו}
וגו' אימא דאריך וקטין אלא מן הדין קרא דכתי ^{ס"ו}
* ואתפוש בשני הלוחות ואשליכם מעל שתי ידי דכתי' ^ע
ואשברם (לעיניכם) ותניא הלוחות ארכן ששה
ורחבן ששה ועביין (ששה) [שלישה]. עשיר דכתי'
* פכל לך פסולתן שלך יהא. חכם רב ושמואל ^{שמות לד}
דאמרי תרוייהו חמשים שערי בינה נבראו בעולם ^{שנת}
וכולם נתנו למשה חוץ מאחד דכתיב * ותחסרתו ^{פר"ג}
מעט מאלהים (וכבוד והדר תעטרהו). עניו דכתי ^{ונ"ג}
* והאיש משה ענו מאד (מכל האדם אשר על ^{תליס ה}
פני האדמה): ^{נמדנ' יב}

לבי ללמד אתכם קקים ומספטי': למען תהיה לי השירה
הזאת לעד ואי סיר' לזדה קאמר עאי סהדותא איכא: פלפולא
בעלמא כתן לו למשה והוא כהג בו טובת עין לישראל:
אין הקב"ה משרה שכינתו בקניעות: עשר אמות ארך
הקרש אלמא משה גבוה עשר אמות היה וכיון שהיה גדול
כל כך מסתמא גבור היה: אריך וקטין אריך בקומה וקטן
בכח: חוץ מאחד ידיעת הסס יתעלה על אחתו כדכתיב
ותחסרהו מעט מאלהים:

כא א"ר יוחנן כל הנביאים כלם עשירים היו מנ"ל
 ממושה ומשמואל ומעמוס ומיונה. ממושה ס
 כתיב * לא חמור אחד מהם נשאתי אי בלא כחכ' טו
 אגרא לאפוקי מאן דשקיל בלא אגרא אלא אפי'
 כאגרא ודלמא משום דעני הוה אלא מפסל לך
 פסולתן שלך יהא. משמואל דכתיב * הנני ענו כי ע"י יב
 נגר ה' ונגד משיחו את שור מי לקחתי וחמור
 מי לקחתי וגומר אי כחנם לאפוקי מאן דשקיל
 בלא אגרא. אלא דאפילו בשכר ודלמא
 משום דעני הוה אלא מהכא * ותשובתו הרמתה ס
 כי שם ביתו (ושם שפט את ישראל ויבן שם
 מזבח לה') ואמר רבא כל מקום שהלך שם ביתו
 עמו. אמר רבא גדול האמור בשמואל ממה שנאמ'
 במשה דאלו במשה כתיב לא חמור אחד מהם
 נשאתי דאפי' בשכר ואלו גבי שמואל אפי' ברצון
 לאפוקי מאן דשקיל בלא אגרא וכי משתבס היה שלא. כטל בלא
 שכר דלא הוה גזלן כולי עלמא כמי לאו גזלכין כינהו: אלא
 אפי' באגרא שלא היה נהנה משל אחרים: דלמא האי דלא
 שקיל אפילו באגרא לאו עשו' עושר דלמא עשו' דעמי הוה ולא
 הוה ליה עשאות ולהכי לא הוה לריד: אלא מהכא שמעינן
 דעשיר הוה מפסל לך: ביתו עמו כלי תשמישו וזה היה מרוג
 עושר: לא חמור אחד מהם נשאתי נעל כרמו אפילו בשכר
 [הא ברעון נעלים היה שוכר ואלא גבי שמואל וכו'] : אפי' ברצון
 דזימכין מתרלי עמוס כסופא ולא כיחא להו:

אין בין המודר פרק רביעי נדרים צא

לא (שכר) [שכרו] דכתיב *ויאמרו לא עשקחנו ^{ש"ל יב}
ולא רצוחנו ולא לקחת מיד איש מאומה. עמוס
דכתיב *ויען עמוס ויאמר אל אמציה לא נביא ^{יחזקאל}
אנכי ולא בן נביא אנכי כי בוקר אנכי ובולם
שקמים. ומתרגם רב יוסף ארי מרי גיתו אנכי
ושקמין אית לי בשפילתא. יונה דכתיב *ויתן שכרה ^{יונה א}
וירד בה לבא עמהם תרשישה מלפני ה' ואמ' ר'
יוחנן שנתן שכרה של ספינה כולה. וא"ר רומנוס
שכרה של ספינה היה ארבעת אלפי דינרי זהב:
וא"ר יוחנן בתחלה היה משה למד תורה ומשכחה כב
עד שניתנה לו במתנה שנא' *ויתן אל משה ^ס
כבלותו לדבר אתו בהר סיני שני לחות העדות ^{שמות לב}
כתובים באצבע אלהים: *א"ר שמעון בן לקיש לט
רמו לבקור חולים מן התורה מנין דכתיב *אם ^{ע"ג}
כמות כל האדם ימותון אלה ופקודת כל האדם ^{נחמד' ע}
יפקד עליהם לא ה' שלחני מאי משמע אמ' רבא
אם כמות כל האדם ימותון אלה שהם חולים
ומוטלים על מטותם ובני אדם מבקרים אותם מה
הבריות אומרים לא ה' (שלחו) [שלחני]. לזה דרש
רבא מ"ד *ואם בריאה יברא ה' אם בריאה גיתנס ^ס

[לא עשקחנו ולא רצוחנו שלא ה' זוכ' לא באוס ולא נרעון]:
ובני אדם מבקרים אותם והיינו דכתיב ופקודת כל האדם יפקד
עליהם: לא ה' שלחני לזה לפי שהיו עדת קרק מלעיגים
עליו ואומרים שהיה משה אומר להם מדעתו בלא צווי של מקום:

אין בין המודר פרק רביעי נדרים

מוטב תהיה אם לא יכרא ה' איני והתניא שבעה
 דברים נבראו קודם שנברא העולם. ואלו הן תורה
 ותשובה. גן עדן. וגיהנם וכסא הכבוד. ובית המקדש
 חש"י וישמו של משיח. תורה דכתיב *ה' קנני ראשית
 חל"ס דרכו קדם מפעליו מאז. תשובה דכתיב *ביארם
 הרים ילדו וגו' תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו
 חל"ס בני אדם. גן עדן דכתיב *ויטע ה' אלהים גן בעדן
 יצניה ל מקדם. גיהנם דכתיב *כי ערוך מאתמול תפתה.
 חל"ס כסא הכבוד דכתיב *נכון כסאך מאז. בית המקדש
 ידו"ה דכתיב *כסא כבוד מרום מראשון מקים מקדשנו
 חל"ס ישמו של משיח דכתיב *יהי שמו לעולם לפני
 שמש ינון שמו. אלא ה"ק אי אברי לה פומא
 קבלת ה' (הכא) מוטב ואי לא יכרא ה' והא כתיב *אין כל
 פסחים פ' חרש תחת השמש ה"ק אי לא מקרב פומא להכא.
 וקוב
 שכתבו
 כג
 סס
 חנקין ג

לקרב להכא:

דרש רבא ואמרי לה א"ר יצחק מ"ד *שמש
 ירח עמד ובולה. שמש ירח בזבול מאי
 בעו והא ברקיע קביעי מלמד שעלו שמש וירח
 חק"ש"ט הואם לאו אין גיהנם כנרא עדיין: איני מי מספקא ליה למשה:
 שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם כלו' שעלו במחשבה
 להנראו' קודם שנברא העול' שאי אפשר לעול' בלא הס וכדאמרי'
 שמחשבתן של ישראל קדמה לכל ועל כרמין לא כנרא העולם בלא
 גיהנם ללורך הרשעים: אי לא מקרב פומ' להכא לקרב וקרינה
 בעלמא לית' בכלל אין כל חדש:

והא ברקיע קביעי כדכתיב ויתן אותם אלהים ברקיע השמים

מרקיע לזכיל ואמרו לפניו רבש"ע אם אתה עושה
 דין לבן עמרם אתו מאירין ואם לאו אין אני מאירין
 באותה שעה זרק בהן חצים וחניתות אמר להם
 בכל יום ויום משתחיים לכם ואתם מאירי בכבודי
 לא מחיתם בכבוד בשר ודם מחיתם ובכל יום
 ויום יורה בהם חצים וחניתות ומאירים שנאמר

*לאור חציר יהלכו לנגה ברק חניתך:

מבקוק ג

תניא בקור חולים אין לו שיעור מאי אין לו שיעור כד

סבר רב יוסף למימר אין שיעור למתן ^ס

שכרו אמרו. א"ל אביו וכל המצות מי יש שיעור
 למתן שכרן והא חנן הוי זהיר במצוה קלה כבמצוה
 חמורה שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות אלא
 אמר אביו אפילו גדול אצל קטן רבא אמר אפי'
 מאה פעמים ביום *תנ"ה בקור חולים אין לו ^{בגמ' אינו}
 שיעור אפילו גדול אצל קטן ואפילו מאה פעמי'
 ביום. א"ר אחא בר (חיננא) [חיננא] כל המבקר
 את החולה נוטל אחר משישים מצערו א"ל אביו

וזול מלמעלה מן הרקיע הוא כדאימתא נפ' אין דורשין: אם
 אתה עושה דין לבן עמרם ממלוקתו של קרא ומשמע להו
 דהאי קרא במלוקתו של קרא מדריש משום דביליאת מלריס
 ובקריעת יס סוף משתעי נספ' חקיקוק וכת' ציה נוקלת ראש חבית
 רשע ומשמע להו דהיינו קרא וכת' צתריה שחש ירק עמד זנולה:
 ואפילו גדול אצל קטן שלא יאמר לא חבקר אלא גדול כמוכי:
 אין לו שיעור דמלוה בקטן כמו בגדול:

אין בין המודר פרק רביעי נדרים

לרכא אם כן לעיילו שתין גברי ולוקמוהו א"ל
 כעישורייתא דרבי (ובבני) [ובבן] גילו דתניא רבי
 אומר הבת הנזונת מנכסי אחים נוטלת עשור נכסי
 אמרו לרבי לדכריך מי שיש לו עשר בנות וכן
 אחד אין לו לבן במקום בנות כלום אמר להם כך
 אני אומר ראשונה נוטלת עשור נכסים שנייה
 במה ששיירה שלישיית במה ששיירה וחוזרות כולן
 וחולקות בשוה ר' חלבו חלש אבריו רב כהנא
מ (רבי חלבו באיש) *ר' חלבו באיש לא איכא דקא
 אתי אמר להו לא כך היה מעשה בתלמיד אחד
 מתלמידי ר' עקיבא שחלה ולא נכנסו חכמי לבקרו
 ונכנס ר' עקיבא לבקרו וכשביל שכבד ורבץ לפניו
 חיה א"ל רבי החייתני יצא ר' עקיבא ודרש כל
 שאינו מבקר את החולה כאלו שופך דמים כי
 אתא רב דימי אמר כל המבקר את החולה גורם
 לו שיחיה וכל שאינו מבקר את החולה גורם לו

ליעיילו שתין ולוקמוהו יכנסו ס' זני אדם כ"א לבקרו ויטול
 כ"א ס' מלערו ומיד יתפסא: כעישוריית' דרבי שכל אסת נוטלת
 עשור מנכסי' שנתרו אחר שנטלה אותה שלפניה עשור שלה וכן
 כמי כל אחד מן המבקרים נוטל אחד מס' מן הקולי שנשאר לקולה
 אחר שנקרו אותו שלפניו: ובבן גילו שכולד המבקר במזלו של
 מולה: וחוזרות כולן וחולקות בשוה שכיון שנצט אסת ז"א ליטול
 אינו נדין שיהיה חלק של ראשונות יותר מן האחרונות: באיש
 מלה: [כאלו שופך דמים מפני שזני אדם שנכנסין לבקרו

אין בין המודר פרק רביעי נדרים צג

שימות מאי גורם אילימא כל המבקר את החולה מבקש עליו רחמים שיחיה ושאינו מבקר את החולה מבקש עליו רחמים שימות שימות סלקא דעתך אלא כל שאינו מבקר את החולה אין מבקש עליו [רחמים] לא שיחיה ולא שימות רבא יומא קדמאה דחלש אמר להו לא תגלו לאינש דלא ליחרע מזלי מכאן ואילך אמר להו פוקו אכריו בשוקא רבא חלש דסני לי ליחדי וכתיב *בנפול ^{חשלי כר} אויבך אל תשמח וכהכשלו אליגל לכך פניראה ה' ורע בעיניו והשיב מעליו אפו ודרחי' לי לבעי עלי רחמי:

(אמר רב יהודה אמר שמואל) [אמר רב] כל כה המבקר את החולה נצול מדינה של גיהנם ^{סס}

שנא' *אשרי משכיל אל דל ביום רעה ומלטהו ^{מליס חא} ח' ואין דל אלא חולה שנא' *מדלה יבצעני אי נמי ישיגי' ^{לח}

עושין לו לחולה כל לרבינו:] אין מבקש עליו רחמים לא שיחיה ולא שימות כראה נעייני דה"ק פעמים שלריך לנקש רחמים על החולה שימות כגון שחלטע' החולה בחוליו הרבה ואי אפשר לו שיחיה כדאמרי' נפ' הנושא דכיון דקזא אמתיה דרבי דעל כמה זימכין לבית הכסא ואנח תפילין וקא חלטער אמרה יהי רלון שיכופו העליונים את התחתונים כלו' דלימות רבי ומאוס הכי קאמר דהמבקר חולה מועילו בתפלתו אפי' (למות ונקט) לקיות אינו נר"ן מפני שהיא תפלה יותר מעולה ומי שאינו מבקרו אין לריך לומר שאינו מועילו לקיות אלא אפי' היכא דאיכא ליה הנאה בתיתה אפילו אותה הנאה זוערתי אינו מהנהו:

אין בין המודר פיק רביעי נדרים

מהדיון קרא *מדוע אתה ככה דל בן המלך ואין
 רעה אלא גיהנם שנא' *כל פעל ה' למענהו וגם
 רשע ליום רעה. ואם בקרו מה שכרו מה שכרו
 כדאמרינן נצול מדינה של גיהנם אלא מה שכרו
 בעולם הזה *ה' ישמרתו ויחיהו ואושר בארץ ואל
 תתנהי בנפש אויביו. ה' ישמרתו מיצר הרע ויחיהו
 מן היסורים ואושר בארץ שיהו הכל מבכדים
 אותו ואל תתנהו בנפש אויביו שיודמנו לו רעים
 כנעמן שרפא אותו מצרעתו ואל יודמנו לו רעים
 כרחבעם שחלקו מלכותו תניא ר"ש בן אלעזר
 אומר אם יאמרו לך זקנים סתור וילדים בנה
 סתור ואל תבנה מפני שסתירת זקנים בנין ובנין
 ילדים סתירה וראיה לדבר *רחבעם בן שלמה.
 אמ' רב (ששת) [שישא] בריה דרב אידי לא לסעור*
 אינש קצירא לא בתלת שעי קמיית' דיומא ולא בתלת
 שעי בתריות' דיומ' כי היכי דלא ליסתדעתיה מן רחמי
 בתלת שעי קמייתא רווחא דעתיה בתריותא תקיף
 [רעים כנעמן שרפאהו מלרעתו כגון אלישע דהוה כניא וקן
 והשיאו עלה לכנעמן: אם יאמרו לך נערים בנה בית
 המקדש וכו': וסימן לדבר רחבעם דכתיב ויעזוב את עלת
 הזקנים וגו' וכמרזב בית המקדש על אותה עלה והמורה לא פירש
 צהמ"ק ואיכא צרייתא דקתני נהדיא בנהמ"ק]: לא לסעור
 אינש לא יבקר ופקודת כל האדם מתרגמין וסערא: קצירא
 זולה: בתלת שעי קמייתא רווחא דעתיה וכסנו' המנקר
 שנתרפא ואין לריר לנהק רמשים עליו: בתריותא תקיף

ש"כ יג
חש"י טו

תלים נח

נ"א יב
י"ב נגח
נחש"ל י"ב
וכרס"ה

אין בין המודר פרק רביעי נדרים צד

חולשיה. א"ר אבין אמ' רב מנין שהקב"ה זן את החולה שנת ס"ק
שנא' *ה' יסעדנו על ערש דוי כל משכבו הפכת מהל' מח
בחליו. וא"ר אבין אמר רב מנין שהשכינה שרויה
למעלה ממטתו של חולה שנא' ה' יסעדנו על
ערש דוי. תנ"ה הנכנס לבקר את החולה לא ישב
על גבי מטה ולא על גבי כסא ולא על גבי ספסל
אלא מתעטף ויושב על גבי קרקע מפני שהשכינה
שרויה למעלה ממטתו של חולה שנא' ה' יסעדנו
על ערש דוי:

(אמר רבין) [א"ר אמי אמר רב] מ"ד *ואתה בן כו
אדם עשה לך כלי גולה זה נר וקערה סס
*ושטיח. *ובהסר כל (אמר רבין בר אבא) [א"ר יג"ב
אמי אמר רב] בלא נר ובלא שלחן. רב הסדא יתקא יב
אמר בלא אישה. רב ששת אמר בלא שמש. רב מא
נחמן אמר בלא דעה. חנא בלא מלח ובלא רבב. דברי רב
אמר אביו נקטינן אין עני אלא בדעה במערבא כב' דלבי
חולשיה וכסנור שהוא נאפס תקוה ומתיאט מן הרקמים: פליג
יסעדנו כמו ולחם לזב אנוס יסעד: [מנין שהשכינה זכו' אכא' אלינק
ה' יסעדנו קריניה יסעדנו א"כ יסעדנו חזש שסעד שכינה על נסחר כל
ראש כדלחמן כהדיא שכינה שרויה למעלה ממטתו]: לא ישב הו' עכיות
על גבי מטה ולא על גבי ספסל איכא מ"ד דדוקא בשחולה וכן תבי
זוכנ ע"ג קרקע שחלא מצקר גבוה ממקום שכונה: חלל
ושטיח עור לאכול עליו: בלא רבב זומן: כד"ג
כ"כ סנה כד"כ
הדי"ף

אין בין המודר פרק רביעי נדרים

אמרי דרא ביה כולא ביה דלא דא ביה מה ביה
 דרא קני מה חסר דרא לא קני מה קני:

כו א"ר אלכסנדרו א"ר חייא בר אבא אין החולה
 עומד מחליו עד שמוחלין לו כל עונותיו שנא'

ס

*הסולח לכל עונוכי הרופא לכל תחלואיכי. רב
 המנונא אומר חוזר לימי עלומיו שנא' *רוטפיש
 בשרו מנוער ישוב לימי עלומיו [*כל משכבו הפכת
 בחליון] אמר רב יוסף לומר שמשכח תלמודו:

תלים קג

איוב לג

תלים חפ

כה רב יוסף חלש אייקר ליה תלמודיה אהדריה אבי
 קמיה היינו דבכל דוכתא אמרינן אמר רב

ס

יוסף לא שמיע לי הא מלתא וא"ל אביי את אמרת
 לן ומהא מתנית' אמרת לן. רבי הוה גמיר תלת
 עשרה אפי הלכה אגמריה לרבי חייא ו' מנהון
 לסוף חלש רבי אהדריה ר' חייא קמיה הנהו ו'
 אפי דאגמריה ושתא אזדו להו היה ההוא קצרא

דרא ביה כולא ביה מי שיש בו דעת כמי שיש בו הכל שאינו
 נחסר כלום: [דרא קני מה חסר מי שקנה דעת אינו חסר
 כלום]: דלא קני דעה מה קני מה יועיל כל מה שקנה:

חוזר לימי עלומיו אחר שקלה ונתרפא מתקזק טבעו להיות
 יותר צריא ממה שהיה קודם חליו שנאמר רטפיש נוטריקון

רטוב ופיש וי"א קחד לימי עלומיו דנעשה כתנוק שלא טעם
 טעם קטא: לומר שמשכח תלמודו ימי עלומיו קדריש

מעכין העלמה:

אייקר ליה תלמודי' הכניד עליו תלמודו ששכחו: תלת עשרה

אפי צי"ג פנים: קצרא כוונת:

אין בין המודר פרק רביעי נדרים צה

דהוה שמיע לי' לר' כד הוה גרים להון אול' ר' חייא
נמר יתהון קמיה קצרא ואתא אהדרינהו קמיה
רבי כד הוה חזי ליה רבי להווא קצרא א"ל רבי
אתה עשית אותי ואת חייא א"ד הכי א"ל אתה
עשית את חייא וחייא עשה אותי:

אמר ר' אלכסנדרו א"ר חייא בר אבא גדול נס כט
שנעשה לחולה יותר מנס שנעשה לחנניה ^{סס}

מישאל ועוריה דאלו חנניה מישאל ועוריה אש
של הדיוט והכל יכולין לככותה אבל של חולה אש
של שמים הוא מי יוכל לככותה וא"ר אלכסנדרו
א"ר חייא בר אבא ואמרי לה א"ר יהושע בן לוי
כיון שהגיע קצו של אדם הכל מושלין בו שנא'

יזיה כל מוצאי יתרגני (רבא) [רב] אמר מהכא כ"ל' ד
*למשפטיך עמדו היום כי הכל עבדיך אמרו לי' מליסקיט
לרבה בר שילא שכיב ההוא גברא גובהא [הוה]

רביב גידרונא זוטרא מטא תיתורא *איסתטט שדייה כננו' ס'ית'
איסתטט

אתה עשית אותי ואת חייא דגמר להו דכל המלמד את בן
קצרו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו עשאו שאל' ואת הנפש
אשר עשו בקרן:

הכל מושלין בו להמיתו אפילו זכוב אפילו ימוש: למשפטיך
עמדו היום כי הכל עבדיך כיון שלמשפטיך עמדו בישיבה
של מעלה שהגיע קלס למות הכל עבדיך לקיים את דבר המשפט:
שכיב ההוא גברא גובהא אדם שהיה גבוה כלו' ארוך: רביב
גידרונא זוטרא רוכב פרדה קטנה: תיתורא גשר: אסתטטט

במיו וקא שכיב קרא אנפשיה למשפטיך עמדו
 היום וגו' שמואל חזייה לההוא עקרבא דיתוב על
 אקרוקתא ועברא נהרא טרקא גברא ומית קרו
 עליה למשפטיך עמדו היום וגו':

ל אמר שמואל אין מבקרין אלא למי שחלצתו חמה
 לאפוקי מאי לאפוקי הא דתניא ר' יוסי ב

פרטא אימר [משום ר' אליעזר] אין מבקרין לא
 חולי מעים ולא חולי העין ולא מחושי הראש.
 בשלמא חולי מעים משום כסופא אלא חולי העין
 ומחושי הראש נ"ט משום דרב יהודה דאמ' רב
 יהודה דבורא קשי לעינא ומעלי לאשתא אמר
 רנא האי אשתא אי לא דפרונק' דמלאכא דמיתות'
 סס היא מעלי *בחזרא לרקלא חד לתלתין יומין כי
 ע"ג חריוקא לגופא רב נחמן בר יצחק אמר לא הוא

תלסן סטיח רוח של אגרון וכלאמרין בעלמא שטתה הוא דנקטיה
 אחיתה רוח שטות לאיתה פרדה והשליכתו בנהר: אקרוקתא
 לפרדע. ועקרנ אינו יכול לשוט בנהר וכשאו הלפרדע עליו
 להעבירו בנהר ולכשך את הרוח:

שהלצתו שלבשתו חמה כאלם המודיין שעל [ידין] כלי זיין שעלי
 נקרא חלוץ: לאפוקי הא דתניא דס"ל לשמואל כי
 הך נריתא דאין מבקרין להנך דקא מני ודשמואל כמי לאפוקי
 הכי: משום כסופא דזמנין שלריך לכבדו ומכסיף: [דבורא
 קשה לעינא וכן כמי למיטות הראש שטבע אסד להם:] דפרונקא
 עליה שעל ידיה מתיס: בחזרא לרקלא הולין שסניב הקל
 שמוקין אותו מנהמות וקיות: חריוקא מרקתת מועיל וקורין

אין בין המודר פדק רביעי נדרים צו

ולא תרייקה אמר (רנא) [רבה] בר יונתן [אמר
רב יחיאל] ערסן יפה לחולה לרפואתו מאי ערסן
א"ר (יוחנן) [יונתן] חושלא דשערי עתיקתא [דריש
נפיא אמר אבוי ובעין בשולא כבשרא דתורא] רב
יוסף אמר סמדי דשערי עתיקתא דריש נפיא.
אמר אבוי ובעין בשולא כבשרא דתורא א"ר יוחנן
בורדס אין מבקרין אותו ואין מזכירין שמו מ"ט
א"ר אלעזר מפני שהיא כמעין הנובע וא"ר אלעזר
למה נקרא שמו בורדס שהוא כמעין הנובע:

הנודר מן המבושל פרק ששי

א"ל רב לחייא בריה וכן א"ל רב הונא לרבה לא
בריה כל מדעם לא תפלוט קמיה רבך מט

לו תרייקא: חושלא דשערי צעורים קלופים: דריש נפיא^{ע"ב}
נתחלת הרקלת הגפה: בורדס תיבה אחת (ננ') [כשת] תיבות
צור דס והוא קולי שמקלק דס מלמטה: אין מבקרין אותו מאוס
דזמנין כר"ך לנקביו ומלערי לי': ואין מזכירין שמו לומר פלוני
קולה קולי בורדס דלאו לשון נקיייה הוא וא"כ שלא יתבייש הקולה
(א"כ) [מפני שהוא כמעין הנובע] שקופן מזה לזה ויש צו
סכנה להזכירו:

כל מדעם לא תפלוט כל מאכל שאכלת אם אתה יושב לפני
רבך ויש לך רוק בתוך פיך תבלענו ולא תפלוט אותו לפני

לבר מן קרא ודייסא שהן דומין לפתילה של אבר ואפי' קמיה שבור מלכא פלוט ר' יהודה ור' יוסי חד אכיל דייסא באצבעתיה וחד אבל בהוצא א"ל דאכיל באצבעתיה לדאכיל בהוצא עד מתי אתה מאכילני רוקף א"ל דאכיל בהוצא לדאכיל באצבעתי עד מתי אתה מאכילני צאחק :

ס רבי יהודה ור"ש אייתי לקמיהו בלוספיין ר"י אכל ור"ש לא אכל א"ל ר"י מ"ט לא אכיל מר א"ל ר"ש אלו אין יוצאין מבני מעים כל עיקר א"ל ר"י כ"ש שנסמוך עליהן למחר :

לב רבי יהודה הוה יתיב קמיה דר' טרפון א"ל רבי טרפון היום פניך צהובין א"ל אמש יצאו עבדיך לשדה והביאו לנו תרדין ואכלנום בלא מלח ואם אכלנום במלח כל שכן שהיו פנינו צהובים אמרה ליה ההיא מטרוניחא לר' יהודה

רנן: [לבר] מקרא ודייסא שדומה וכו' הנולע רוקף אחר שאכל: לפתילה של אבר שאינו מתעכל. א"כ שהם קשים לגופו של אדם כפתילה של אבר: ואפילו לפני שבור מלכא פלוט ואל תתנייש: בהוצא בקליפת עץ: מאכילני רוקף שאין דרך לקנח ההוא, לאחר שנתנה לתוך פיו כשמתזירה בקערה: מאכילני צאחק לואה שתקת הלפרכים:

בלוספיין תאכיס שנתבטלו יותר מדאי: כיון שאין יוצאים מבני מעים כ"ש דמעלו שנסמוך עליהן שאין לנו לריכין לאכול מאכל אחר למחר:

הנודר מן המבושל פרק ששי נדרים צו

מורה ורוי אמר לה הימנותא בידה דההיא אתתא
אי טעימנא אלא קידושא ואבדלתא וארבעה כסי
דפסחא וחוגרני צדעאי מן הפסח ועד עצרת אלא
*הכמת אדם תאיר פניו. א"ל תהוא מינא לרבי ^{קהלת ח}
יהודה פניך דומין או כמלוי ברביח או כמגדלי
חזירים א"ל ביהודאי תרוייהו אסירין אלא כ"ד
בתי כסאות אית לי מביתי ועד בי מדרשא וכל
שעה ושעה לכל אחד ואחד אני נכנס. ר' יהודה
כד אול לבי מדרשא שקיל גולפא על כתפיה
אמר גדולה מלאכה שמכברת את בעליה ר"ש
שקיל צנא על כתפיה אמר גדולה מלאכה שמכברת
את בעליה דביתתו דר' יהודה נפקת נקטת עמרא
עברת גלימ' דהוטבי כד נפקא לשוקא מכסיא (ליה)
[כ"י] וכד נפיק ר' יהודה לצלווי הוה מכסי ומצלי וכד
מכסי (ליה) [כ"ה] הוה מברך ברוך שעטני מעיל ומנא

מורה ורוי בעל הוראה ומשתכר שמתוך שראתה פניו להוביס כל
שעה היתה סבורה שששתכר: הימנותא בידה דההיא
אתתא אמוכתי צידך שאיני אותה כל השנה יין אלא קדושא
ואנדלת': וחוגרני צדעאי וקושר אכי לדעי פדמתי משום מיקוש
ראשי מפני ד' כוסות ששתיתי שאכי קושא מהן מפסק עד עלנת:
כמגדלי חזירין שמתוך שמרויקים הרנה פניהם להוביס:
גולפא קקן והיה מניאו לנהמ"ד כדי לישב עליו: שמכברת
את בעליה שלא היה יושב על גבי קרקע: דהוטבי גלימא
קשנה: שעטני מעיל שהיה קשנ בעיניו כמעיל.

חדא גזר רשב"ג תענית ר' יהוד לא אתא לבי תענית
אמרו ליה לא אית ליה בסויה שדר ליה גלימא ולא
נ קביל *דלי ציפתא א"ל לשליחא חזי מאי איכא
מיהו לא ניחא לי דאיחתני כהאי עלמא:

לג רבי עקיבא איקדשר ליה ברתיה (דבר
סס כלבא) [דכלבא] שבוע שמע (בר) כלבא

ע' נכמו' שבוע אדרה הנאה מכל נכסיה אולה ואתנסיבת
ס' אע"ס ליה בסיתויא הוו גנו כי תבנא הוח קא מנקיט
לגדה כ' ליה תבנא מן מזייה אמר לה אי הואי לו רמינא

לך ירושלים דדהבא אתא אליהו אידמי להון
כאינשא וקא קרי אבבא אמר להו הכו לי פורתא
דתבנא דאולידת אתתאי ולית לי מדעם לאגנוייה
אמר לה ר"ע לאנתתיה הזאי האי גברא דאפילו
תבנא לא אית ליה אמרה ליה זיל הוי כבי רב
אזיל הוה תרתי סרי שנין קמיה ר"א ור' יהושע
למשלם תרתי סרי שנין קם ואתא לביתיה שמע
מאחורי ביתיה דקא אמר לה חר רשע לרבייתהו
שפיר עביר לך אבוך חדא דלא דמי לך ועוד
דלי ציפת' הגביה מחללת: חזי מאי איכא ראה כמה עושר

יש בו ומעשה נסים היה שנתמלא כל איתו מקום זהובים:
הוח מנקיט תבנא מן מזייה הוח מלקט התנן משערו: רמינא
לך ירושלים דדהבא תכשיט של זהב שירושלים מלוויר זה
והכי עניד לה כדאיתא נס' כמה אשה: אליהו אדמי לון
כאינשא כדי לנקס אותם ולהראו' להם שיט עכיים יותר מהם:
דלא דמי לך שאינו דומה לך מקשפסה קשונה כמותך:

הנודר מן המבושל פרק ששי נדרים צח

שבקך ארמלות חיות כולהן שנין א"ל או מינאי
דילי ציית ליהוי תרתי סרי שנין אחרינא אמר
הואיל ויהבית לי רשותא אהדר לאחורי הדר אזל
הוה תרתי סרי שנין אחרינת' אתא בעשרי' וארבעת
אלפין ווגין תלמידים נפק כולי עלמא לאפיה ואף
היא קדמה למופק לאפיה אמר לה ההוא רשיעא
ואת להיבן אזלת אמרה ליה *יודע צדיק (דין משלי יב
דלים) [נפש בהמתו] אתת לאתחואה ליה קצ
מרחי לה רבנן אמר להם הניחו לה שלי ושלכם
שלה הוא שמע אבות אתא ואיתשל על נדריה
ואשחרי מן נכסיה:

מן שית מילי איתעתר ר' עקיבא מן ובר) כלבא לר
שבוע ומן אילא דספינתא דכל ספינתא עבדא ^ס
לידה (חד מן ענא) [מין עינא] ומנא חדא

ואת להיבן שלא היו לה בנדים ראוי: יודע צדיק (דין דלים)
[נפש בהמתו] יודע הוא זה דמה שנטעמתי בשנילו אית דאחרי
דאיהי הוה ידעה דר"ע הוא ואמרה ליה דלא מתגביא בעיניו
ואית דאחרי דלא הוה ידעה אלא הכי קא אמרה דלדיק לא עבדי
לאיכשי: שלי ושלכם שלה הוא תורתו ותורתם בשנילה הוא
שנתנה לי עלה למיזל לבי רב:

אתעתר ר' עקיבא מן (בר) כלבא שבוע דפליג ליה נכסיה:
אילא דספינתא נכל ספינה הו עושין דמות איל מעץ
לכסא ולסימן שמהא הספינה קלה בהליכתה כאיל והו עמלאים
אותו דיכרי זהב. [א"כ] קד מן עכא עושין איל של זהב או עו

אנשייה על כיה ימא אתא הוא אשכחיה. ומן גוזא דזמנא חדא יהיב ארבעה זווי לספונאי אמר להון אייתי לי מדעם ולא אשכחו אלא גוזא על כיה ימא אייתותו ליה אמרו ליה עביד מרנא עליה אשתכח דהוה מלי דינרי דזמנא חדא טבעה ספינת' וכולי עסקא הוה מחית כההיא גוזא ואשתכח ההוא ומנא [*ומן דסרוקיתא] ומן מטרוניתא

ע' הגי'

חמין הללון: אנשייה על כיה ימא ששקו לאותו חיל על שפת הים ומלאו רע"ק: מן גוזא חיבה עשויה להלכיע בתוכה חמון סדסוה הספינה כדאמר' בי גוזא דרסמכא [לסון] איכר: זווי לספונאי ליורדי הים לריוח: אייתו לי מדעם הביאו לי שום דבר: מרנא עליה ימתין אדוכנו עליו עד שצביא לך יותר: ומן מטרוניתא פעם אחת הולכרו ר"ע ותלמידיו מעות והלכו אלל מטרוניתא אמרה לו לר"ע הריכי מלוה אותך ותהיה אתה ליה והקב"ה והים ערבים בדבר קבצ לה זמן לפרעון כשהגיע הזמן קלה ר"ע הלכה אותה מטרוניתא על שפת הים אמרה רבש"ע גלוי זידוע לפסיך שר"ע קולה ולא היה בידו לפרוע קובו ראה את' ערב בדבר מיד כשתטית בתו של קיסר וכטלה ארגו מלא אנכים טובות ודכרי זהב יזרקם לתוך הים והים הביאתו במקום שהיתה אותה מטרוניתא יושבת על שפת הים מיד כטלה אותו ארגו והלכה לה לימים כתרפא ר"ע ובא לקאלל ההיא מטרוניתא ומעותיו בידו לפרעון קובו אמרה לו קזרתי אלל הערב והוא פרע כל הקוב והא לך מה שמתן לי יותר ומאותו חמון שהחזירה לו נתעשר ר"ע:

בגמ'
והחפשי
לא
סדסוה
וכל' דלא
נרסו לה
דאי הו
נרסו לה
הדי'
וחילי וע'
רש"ק

הנודר מן המבושל פרק ששי נדרים צט

*ומן אשתו של טורנוסרופוס ומן קטיעה בר שלום: גס"ג
רב גמרא יהב ד' זוזא לספונאי לאתויי בהן מדעם לה
לא אשכחו אייתו ליה בהון קופא אשתמיט גס
עייל לחורחא חפרו בתריה אשכחיה דרביע על
מרגליתא אייתינון ליה כולהון:

אמרה ליה בת קיסר לר' יהושע בן חנניה (חכמה) לו
[תורה] מפוארה בכלי מבוער א"ל לא למדת גס

מבית אביך במה תחתין יין אמרה ליה במאני

ומן אשתו של טורנוסרופוס שהיה רבי עקיבא מקפסו
נקראי בפני קיסר וסקתרו דדנרים פעם אחת בא לביתו
הו זעף אמר ליה אשתו מפני מה פניך זועפים אמר לה
מפני ר"ע שמקתיר אותי בכליום דדנרים אמרה לו אלהים
של אלו שוכא זמה הוא תן לי רשות ואכשיל אותו דדנר עבירה
לפי שהיתה יפת תואר כתן לה רשות ונתקשטה והלכה לה אל
ר"ע וגלתה שוקה כשראה ר"ע אותה רק ושק ונכה אמרה
לו מה איכון הכך תלין אמר לה שמים אפרש שליטת לא
אפרש רקקתי על שזאת מעפה סרוקה. בכיתי על האי שופרא
דבלי בארעא. והוא שק שלפה צרה"ק שעתידה להתגייר ולהכשא
לו ולא רצה להודיעה. אמרה לו כלום יש תשובה אמר לה אין
הלכה ונתגיירה וכשאת לו לר"ע והכניסה לו חמוץ הרבה: ומן
קטיעא בר שלום נפ"ק דע"ז שנתן כל חמוכו לר"ע ותלמידיו:
קופא קוף: אשתמיט צרמ ונכנס תוך קור אחד: אייתינון
[ליה] כולהון מחדת קסידות ולא מן הדין:

מבוער שהיה שקור:

דפחרא. וזמר לה כ"ע במאני דפחרא ואתון במאני
דפחרא אתון אחיתו במאני דכספא ודהבא אולת
ורמת חמרא במאני דכספא ודהבא וסרי. אמר
לה אף אורייתא כן אמרה ליה והאיכא שפירי
וגמירי אמר לה אי הוּ סנין הוּ גמירי טפי:

לו **ההיא** דאתת לקמיה דרב יהודה [מנהרדעא] ס
לדינא ואתחייבת [מן] דינא אמרה ליה
שמואל רבך הכי דנן אמר לה ידעת ליה אמרה
ליה אין גוצא ורבה כריסיה איכס ורבה שינור
אמר לה לבזוייה קא אתית חהוי ההיא אנתחא
בשמתא פקעת ומיתה:

ס **ההוא** גכרא דיהב עבדא לחבריה לאגמורא אלפא ס
מיני לפדי אגמריה תמי מאה אומניה לדינא
לקמיה דרבי אמר רבי אבותינו אמרו נשינו טובה
אנו אפילו בעינינו לא ראינו:

לח **רבי** עבד ליה הלולא לר"ש בריה ולא אומניה ס
לבר קפרא כחב על בית גננא כ"ד אלפין

וסרי נתקלקל היין: אי הוּ סנין שלא היו כאיס:
לפדי מיכי מחבל: לאגמורי אלפא מיני לפדי שילמדכו לעשות
אלף מיכי מחבל: אומניה לדינא על ר' מיכס שלא לימדו:
אבותינו אמרו נשינו טובה דכתיב נשיתי טובה שראו כבר
אלא שעכשיו שכחו וזבל לנו לא ראינו טובה מעולם שאין לנו
יודעים כמה מיני טעם יש בפירות כלו' דבר מופלא הוא
שכל כך לימדו:

הנודר מן המבושל פרק ששי נדרים ק

רבואין דנרין נפקי על בית גננא דין ולא אומניה
לבר קפרא אמר (להון) [ליה] אם לעוברי רצונו
כך לעושי רצונו עאכ"ו אומניה אמר לעושי רצונו
בעה"ז כך לעולם הבא עאכ"ו. יומא דמחיק ביה
יבי אחיא פורענותא בעלמא א"ל לבר קפרא לא
וחדחן ויהיבנא לך ארבעין גריוי חיטי א"ל ליחוי
מר *בכל גריוא דבעינא שקילנא שקל דיקולא נא
רבה טחוייה בכופרא וסחפיה על רישיה ואול וא"ל
ליכיל לי מר ארבעין גריוי חיטי דרשינן כך אחיק
ד א"ל לאו אוהרתך דלא תבדחן א"ל חיטי דרשינן
קא נסיבנא אמר לה בר קפרא לברתיה דרבי
למחר שחונא חמרא ברקידא דאבוך ובקורקני דאמך:
בן אלעשה חתניה דרביה והועשיר גדול היה (ומטא) לט

נפקי על בית גננא דין להולאת הכסואין: ולא אומניה לבר
קפרא לפי שהיה איש גדון ומתיירא שטא יעשה שום דבר
ששוקו: [אמר בר קפרא לרבי אם לעוברי רצונו משפיע לו טובה
כל כך לעושי רצונו וכו' שהיה מנגהו על שלא זימנו: לעושי
רצונו משפיע לו צעוה"ז טובה כל כך שהתקיל לספר בשוקו
בגיל זימנו]: דכל גריוא דבעינא נאיה מדה שארלה אקס:
דיקולא רבה סל גדול: טחוייה בכופרא טק איתו צופת כדי
אלא ילאו הקטין מתוך כקני הסל: וסחפיה על רישיה הפכו
על ראשו: ליכיל לי מר ימדוד: חיטי דרשינא שהלוימך כלו'
שאתה קייב לי ולבדיקותא קאמר: ברקודא דאבוך שיקד אביך
לפני כשאשמה: ובקורקני דאמך שמהא ארך מקרקרת ומזמר:

[אזמניה] לבי הלולא דר"ש בר רביא"ל בר קפרא
 ויקרא כ לרבי מאי *תועבה כל דא"ל רבי דהכי הוא תועבה
 אקשיה בר קפרא. א"ל (רבי) פרשי' את א"ל תיתי
 דכיתתו תרמי לי נטלא [אחת] אתיא רמיא ליה א"ל
 לרבי קום רקוד לי ואומ' לך הכי אמ' רחמנא תועבה
 ס"ט י"ח תועה אתה בה. לכסא אחרינא א"ל מאי *חבל
 א"ל כענינא קדמאה א"ל עבד לי דאימר לך עבד
 א"ל חבל חבלין יש בה מי שניא הדא ביאה מכלהון
 ויקרא י"ט ביאות. ומאי *זמה א"ל עבד וכו' א"ל זו מה היא
 לא יכול בן אלעשה למסבל [קס] ונפק הוא
 ואנתתיה מתמן:

ס"ט מאי בן אלעשה דתניא לא לחנם פיזר בן אלעשה
 את מעותיו אלא להראות בהן תספורת של
 יחזקאל נדב"ג דכתיב *כסום וכסמו את ראשיתם תנא בעין
 מאי תועבה דכתיב גבי נשכנ זכור: תרמי לי נטלא תמוזג לי
 הכוס: נטלא כלי קטן: תועה אתה בה שמניס נשכני
 אשה והולך אלל זכר: מאי חבל דכתיב גבי אשה הנרצעת
 לנהמה: חבלין יש בה נתמיה: מי שניא הדא ביאה מכלהון
 ביאות כלו' היאך חקת צן מינה לילך אלל הנהמה (וכרצעת):
 זו מה היא לשון ספק שאינו יודע ממי מתעברה: לא יכול בן
 אלעשה למסבל כל אותן זילותא של רבי לפי שהיה עשיר גדול
 ולא היה יכול לראות זילותא דחמיו:
 מאי בן אלעש' כלו' חמין דהוה עשיר: פיזר מעותיו שהיה
 כותן מונון גדול לספר שהיה מספר לו כתגלפת של כ"ג:

הנודר מן המבושל - פרק ששי - גדרים קא

לולינית מאי לולינית א"ר יהודה תספרתא יחידתא

ה"ד אמר רבא ראשו של זה בצד עיקרו של זה

והיינו תספורת של כהן גדול. [*כתי' *וימן ה' דג סס ע"ג

גדול לבלוע את יונה והכתי' *ויהפלל יונה וגו' ממעי יונה ב

הדגה הא לא קשיא דילמא פלטי' דג גדול ובלעי' סס

דג קטן]:

הנודר מן הירק

פרק שביעי

[אמר שמואל נו"ן סמ"ד עי"ן נונא סמא לעיני' מ

*מאי דכתיב *ומדבר מתנה וממתנה גד

נחליאל ומנחליאל כמות כיון שעושה אדם ארץ ע"ג

עצמו כמדבר שהוא מופקר לכל תורה נתנה לו נה

במתנה שנאמ' [וממדבר מתנה וכיון שנתנה לו ודנכא

במתנה נחלו אל שנאמר] וממתנה נחליאל וכיון

שנחלו אל עולה לגדולה שנא' ומנחליאל כמות

ואם הגביה את עצמו הקב"ה משפילו שנ' *ומבמו' סס

הגיא ולא עוד אלא ששוקעין אותו בקרקע שנא'

*ונשקפ' על פני הישימון ואם חוזר בו הקב"ה סס

נגביהו *שנא' *בל גיא ינשא:

סס ע"ג

ישיני' ח

תספור' יחידתא שאין כמותה:

שהוא מופקר לכל ללמד תורתו לכל: [נחליאל נעשית לו

התורה כמו כלה: ששוקעין אותו בארץ כמו המסקוף:]

כל ונא נשקפ' אל על ג' לא כפי' ג' כפי' כפי' כפי' כפי' כפי'

נו מנ"ל דעיבורא דמתא כמתא דמי א"ר יוחנן דאנ
קרא *ויהי בהיות יהושע ביריחו גו' מ
ישוע ה ביריחו אילימא ביריחו ממש והא כתיב *וירי
סוגרת ומסוגרת אלא ש"מ בעיבורה אימא א
מדנדי לה בתחומה הא כתיב בתחומה *ומדותם מחוץ לעיר

קו נ ס י ין

פרק שמיני

מא רבי טרפון אשכחיה ההוא גברא בזמן שחוקפרי
סב (רוב) המקצועות דקא אכיל אחתיה בשקא

צמות דהא איהו כתיב צמורה והאי צנניאס אפי' הכי כיו
דכתיב דהקב"ה משפילי כגיא מייתי רחיה שהמשפיל עלמו סוס
לעלות מדכתיב כל גיא ינשא :

אלא ש"מ בעיבורה הוי קאי וקרי ליה ביריקו : אימא ואפיר
בתחומה הוי צמוך העיר והאי דכתיב ויהי צמות יהושע
ביריקו צמקומה הוי קאי : דכתיב ומדותם מחוץ לעיר אלמ
תקום העיר קוץ לעיר מקרי ואינו מן העיר :

[אשכחיה לר' טרפון גופי' דקא אכיל מן התאנים דקא סנר
דהפקרא כינהו:] שהוקפלו שהלכיעו הסכינים כלו

שכנר כלה קיץ התאנים : המקצועות הסכינים שהם מיוקדים
לצמוך התאנים כשעושין מהם עגולים נקראים מקצועות והם
אשכנן דקרי קרא לסכיני' מקצועות. דכתיב יעשהו במקצועות
ואפי' העגולים עלמס נקראים כן על שם : [אחתיה לר' טרפון

קונם יין פרק שמיני נדרים קב

ושקליה ואמטייה למשריה בנהרא אמר אוי לו
 לטרפון שזה הרגו שמע ההוא גברא שבקיה וערק
 א"ר אבהו משום ר' חנניה בן גמליאל כל ימיו של
 איתו צדיק היה מצטער על דבר זה אמר אוי לי
 שנשתמשתי בכתרה של תורה דאמ' רבה בר בר
 חנה א"ר יוחנן כל המשחמש בכתרה של תורה
 נעקר מן העולם ק"ו ומה בלשאצר שנשתמש בכלי
 קדש שנעשו [כלין] חול שנא' *ובאו בה פריצים
 וחללוה כיון שפרצוהו נעשה חול נעקר מן העולם
 דכתיב *בית בליליא קטיל בלשאצר המשחמש
 בכתרה של תורה שהוא קיים לעולם ועד עאכ"ו.
 ור' טרפון כיון דכי אכיל הוקפלו רוב המקצועות
 הוה אמאי צעריה ההוא גברא [משום דההוא]
 הוה גנבי ליה ענבי כולה שתא וכיון דאשכחיה
 לר' טרפון סבר היינו דגנבן אי הכי אמאי ציער
 נפשיה משום דר' טרפון עשיר גדול הוה והוה
 ליה לפייסו בדמים:

נשא ההוא גברא שהיה משמרן: [שמע ההוא גברא הכי
 שר' טרפון היה: שנשתמשתי בכתרה של תורה שהניחו
 כשהדיעו שהוא ר' טרפון ולא הכיחו של תורה שחנינו
 [פריצים שהולכי יוצי' המקדש וכעשה קול ואעפ"כ כהרג
 עליהם בלשאר:] אי הכי ר' טרפון אמאי ציער נפשיה אי
 אמרת בשלמא ללא הוה קפיד ההוא גברא אלא אההיא שעתא
 משום הכי הוה מלטער היאך לא הודיעון דבזמן שהוקפלו רוב

יחוקאל ו
 דכילא ה

מב תניא *לאהבה את ה' אלהיך לשמוע בקולו ולדבקה
 ס ב' שלא יאמ' אדם אקרא שיקראוני חכם
 דנר' ל' אשנה שיקראוני רבי אשנה שאהיה זקן ואשב
 בשיבה אלא למד מאהבה וסוף הכבוד לבא שנא'
 חס' ו *קשרם על אצבעותך כחכם על לוח לבך (ואומר
 חס' ו *קשרם על לבך תמיד ענדם על גרגרותיך) ואומר
 חס' ג *דרכיה דרכי נועם וגו' ואומ' *עץ חיים היא
 ס למחזיקי' בה ותומכי' מאושר ר"א בן צדוק אומר עשה
 דברים (לפועלם) [לשם פעלם] ודבר בהם לשמם

המקלוות הפקרא כינהו וא"כ לא זיית ליה דלשם ליה הוה
 פורתא אלא אי אמרת דכולה אתא הוה גכזין ליה עכבי מאי הוה
 ליה למעבד לר' טרפון וכי הוה ליה לשמוי דמי טובא דלא מטיני
 בהו ומסקינ דאה"כ כיון דעזיר גדול הוה מיהו דוקא כי האי
 גונא הוא דאסור משו' דההו' גברא עדיין קשדו ולכבוד תורתו הוא
 שהניקו אצל ודאי לפטור עלמיו בכבוד התורה נמה שאינו קיי
 בו שרי כדאמרי' לקמן שרי ליה ללורבא מרבנן למימר לא יהינבא
 כרגא ושרי ליה נמי למימר שרי לי מיגראי ברישא שכולא בדברים
 הללו זכתה תורה לתלמידי חכמים כשם שזכתה לכהנים ולויים
 תרומות ומעשרות :

קשרם על אצבעותיך כלו' לא תכיון להנאתך אלא כדי שיהו
 גורדין בפך והוסיף על זה ואמר עכדם על גרגרותיך
 ואס"כ הניא ר' איה שסוף הכבוד לבא שנא' דרכיה דרכי נועם'
 ואומר ותומכיה מאושר: לפועלם לשם הקצ"ה שפעלם וזוה
 עליהם: ודבר בהן לשם שמים שמהא כל כונתך לשם שמים

קונם יין פרק שמיני נדרים קג

אל תעשם עטרה להתגדל בהם ואל תעשם קרדום להיות עורך בו וקל וחומר ומה בלשאצר שלא נשתמש אלא בכלי קדש שנעשו [כלי] חול נעקר מן העולם המשתמש בכתרה של תורה עאכ"ו.

אמר רבא שרי ליה לאינש לאודועי נפשיה באחרא דלא ידעין ליה דכתיב *ועבדך ירא את ה' מנעורי אלא קשיא דרבי טרפון משום דעשיר גדול הוה והוה ליה לפייסיה בדמים. רבא רמי כתיב ועבדך ירא את ה' מנעורי וכתיב *יהללך זר ולא פיך הא באחרא דידיעין ליה הא באחרא דלא ידעין ליה ואמר רבא שרי ליה לצורבא מרבנן למימר צורבא מרבנן אנא שרו לי תגראי ברישא

דכתיב *ובני דוד כהנים היו וכי כהנים היו אלא מה כהן נוטל חלק כראש אף ת"ח נוטל חלק כראש וכהן מנא לן דכתיב *וקדשתו כי את לחם אלהיך הוא מקריב וגו'. ותנא דבי ר' ישמעאל וקדשתו וגו' לכל דבר שבקדושה *לפתוח ראשון

ולא תעשם עטרה להתגדל בהם שתלמוד כדי להתעטר ס' בתרא ולהתגדל: להיות עורך בו להשתכר ממנו כדי לאכול: שנאמר ועבדך ירא את ה' דאפטר דליהו לא הוה ידע ל': אלא קשיא דר' טרפון דאס שרי לאינש לאודועי נפשיה שהוא חכם במקום שאין מכירין אותו אמאי ליער נפשיה בשביל שהודיע לזה שהוא חכם: שרו לי תגראי ברישא התירו תגר שלי כלו' פסקו לי דיני תפלה: ובני דוד כהנים היו שהיו חכמים והיה דינם ברכות: לפתוח ראשון דבראש כהנים וכו' א"ר

מ"א י"ח
שלי כו

ס"ג ח

ויקרא כל
ס' הכיין
ו"ק ס"ד
וכוונות

נ"ג ס"ק ולכרך ראשון וליטול מנה יפה ראשון. ואמר
 רבא שרי ליה לצורבא מרבנן למימר לא יהיבנא
 ע"ד אכרגא דכתיב *מנדה בלו והלך וגו'. ואמר רב
 יהודה מנדה זו מנת המלך בלו זה כסף גולגולתא
 והלך זה ארנונא ואמר רבא שרי ליה לצורבא
 מרבנן למימר עבדא דנורא אנא לא יהיבנא אכרגא
 מ"ט לברוחי אריא מיניה קאמר. רב אשי הוה
 ליה אבא זבניה לבי נורא א"ל רבינא לרב אשי
 ק"פ י"ט הא איכא *ולפני עור לא תתן מכשול א"ל רוב
 עציט להסקה ניתנו:

ולכרך ראשון צרכת המזון שהוא קודם לכל אדם: וליטול
 מנה יפה ראשון אם נאלו לחלוק דבר עם ישראל עושה ישראל
 ממנו שני חלקים שנים וכהן צורר איזו מהן שירלה: והלך זה
 ארנונא סעודת המלך כשהולך ממקום למקום: ארנונא בלשון
 יין סעודה. ל"א שותפות שיש לו למלך בשהמות דארכוכא לשון
 שותפו מדכתיב כי ארכוכא גבול מואב בין מואב ובין האמורי: עבדא
 דנורא אנא עבד לאיש שהוא כומר לעובדי האש שעבדיו פטורים
 מכרגא ולא הוי כמודה בע"ז דמוכחא מלתא דלא אמר הכי אלא
 לאפטורי מכרגא. והא דקאמר לורבא מרבנן רבותא קאמר
 דאפילו לורבא מרבנן שרי ליה למימר הכי דהן סבורין לע"ז והוא
 לבו לשמים כדכתיב כי ה' אלהיך אש אוכלה הוה: אבא יער:
 זבניה לבי נורא מכוו לעובדי האש שמליתין האור בצית ע"ז
 שלהן: רוב עצי להסקה ניתנו ואינו כמוכרו לעבוד ע"ז דהא
 איכא למתלי בהתירא וכל היכא דאיכא למתלי תלינן:

רבי אליעזר פרק תשיעי נדרים קד

רבי אליעזר

פרק תשיעי

א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי כל מקום מג
(שאתה מוצא) [שנאמר] נצים נצבים אינם סד
אלא דתן ואבירם אלא מאי *מתו כל האנשים ע"כ
גו' אמר ריש לקיש שירדו מנכסיהם. תניא ד' שמים ד'
חשובים כמתים עני ומצורע וסומא ומו שאין לו
בנים עני דכתיב כי מחו כל האנשים. מצורע
דכתיב *אל נא תהי כמת. סומא דכתיב *במחשכי
הושיבני כמתי עולם. מי שאין לו בנים דכתיב
*הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי:

תניא המודר הנאה מחבירו אין מתירין לו אלא מד
בפניו מנה"מ אמר רב נחמן (ואי תימא ר' סה
יוחנן) דכתיב *ויאמר ה' אל משה במדין וגו'.

כל מקום שנאמר נצים נצבים אינם אלא דתן ואבירם סב
מלינו נהם אשר הלו וכתיב ילאו כלבים הלכך שני אנשים
עבדים כלים היו דתן ואבירם וכן ויפגעו את משה ואת אהרן
כלבים כלומר הכלבים פגעו נמשה ואהרן והם היו דתן ואבירם
אלמלא לא יתו: במחשבים הושיבני כמתי עולם כשאלם נמן
במקד ואינו רואה קצוב כמת: ארבעה חשובים כמתים כנר
סירשתי בפ"ק מלא לן דירדו מנכסיה' טפי מקד מהכך ארבע:
[אין מתירין לו למודר אלא בפניו של מדיר: במדין וגו' מאי

א"ל במדין נדרת לך והתר נדרך במדין דכתיב
 *ויואל משה לשבת את האיש ואין אלה אלא
 שבועה דכתיב *ויבא אתו באלה וכתיב *וגם במלך
 נבוכדנאצר מרד אשר השביעו באלהים מאי
 מרדותיה אשכחיה צדקיהו לנבוכדנאצר דקא אכל
 ארנבתא חיה א"ל נבוכדנאצר לצדקיהו אשחבע
 לי דלא מגלית עלי דלא תתויל לי מלתא. אשחבע
 ליה לסוף הוה קא מצטער צדקיהו בגופיה איתשיל
 אשבעתא וגלי ליה שמע נבוכדנאצר דקא מבזק
 ליה רברבנותי שלח ואיייתי סנהדרין וצדקיהו אמ'
 להו חויתון מאי עביד צדקיהו לאו הכי *הוה
 דאשחבעית בשמא דשמיא דלא מגלית. אמר
 איתשילית אשבעתאי אמ' להון מחשילין על שבועת'
 אמרו ליה אין. אמר להו בפניו או אפילו שלא
 בפניו אמרו ליה בפניו. אמר להון ואתון מאי
 עבדיתון מאי טעמא לא אמריתון לצדקיהו מיד
 אשבעתא דכדן לך אלא הכי קאמר ליה צדקיהו נדרת לפני יתרו לו
 והתר לפני יתרו שאין מתירין לו לאדם אלא בפניו ויתרו הדיר
 למשה שלא לשבועתא מפני אותן אנשים המבקשים להרגו ואמ'
 רבי ת"ק מפר לעלמו: ארנבתא חיה שאינה מנושלת א"כ קיה
 ממש] שאכל אותה כשהיא קיה: הוה קא מצטער צדקיהו
 בגופיה שהיה רופא לגלות הדבר שיהיו מצוין אותו כפי העול:
 איתשיל אשבעתאי כשא על שבעתו: מאי עבדיתון דשריתון לי:
 מ"ט לא אמריתון לי לצדקיהו דלא מליתו למשרי' אלא בפניו]:

שמות ב
 יחזקאל י
 ד"ה כ לו
 ג' סנהדר'
 אשחבע
 דשמי'
 דלא
 חנני'
 א"ל
 אשבעתא

רבי אליעזר פרק תשיעי נדרים קה

ישבו לארץ ידמו וקני בת ציון א"ר יצחק מלמד איכה ב
ששמטו כרים מתחתיהם:

מתני' ועוד א"ר [מאיר] פותחין לו מן הכתוב ^{ס"ע"ב}
שבתורה וא"ל אילו היית יודע שאתה עובר

על *לא תקום ועל לא תטור ועל *לא תשנא את אחיך ^{ט"ז}
אחיד בלבבך *ואהבת לרעך כמוך *וחי אחיך ^{ט"ז}

עמך *שהוא עני ואין אתה יכול לפרנסו אמ' אלו ^{ט"ז}
הייתי יודע שהוא כן לא הייתי נודר ה"ז מותר: ^{ט"ז}

מעשה באחד שנדר מבת אחותו הנייה והכניסוה ^{ט"ז}
לכית ר' ישמעאל ויפיה א"ל ו"י בני מזו ^{ט"ז}

נדרת א"ל לאו והתירה ר"י באותה שעה בכה ר"י
ואמר בנות ישראל נאות הן אלא שהעניות מנוולתן

ובשמת ר' ישמעאל היו בנות ישראל נושאי קינה
ואמרות בנות ישראל על ר"י בכינה וכן הוא אומ'
*בנות ישראל על שאול בכינה:

ההוא דאמר לה לרביהו קונם שאי אתה נהנית ^{ט"ז}
לו עד שחטעימי חבשילך לר' יהודה ולר'

שמעון ר"י טעים אמר ק"ו ומה לעשות שלום בין
על לא תקום ולא תטור ^{ט"ז} נקט ממנו כלי ולא השאילך

והדירמו הכאתך או שעשה לך דבר שלא כהוגן ומתוך שנאה
הדרמו והתורה אמרה לא תשנא את אחיך בלבבך התורה

הזיקיקתך לפרנסו ולאוהבו ולהקיותו: שמא יעני ואי אתה
יכול לפרנסו מקמת כדוך: ואם אמר אילו הייתי יודע נשעת

הנדר כל אזהרות הללו לא הייתי נודר הרי זה קותר:

איש לאשתו אמרה חורה שמי שנכתב בקדושה
 ימחה על המים המאררים בספק ואני עאכ"ו ור"ש
 לא שעוס אמר ימותו כל בני אלמנה ואל יזו שמעון
 ממקומו ועוד כי היכי דלא לחרגלי' למנדר:
 הוה ההוא דאמר לה לדכיתתו קונם שאי את נהני
 לי עד שתואי מום יפה שביך (לר"ש)
 [לר' ישמעאל] בר' יוסי אמ' להם שמא ראשה
 נאה אמרו ליה סגלגל שמא שערה נאה דומה
 לאניצי פשתן שמא יונידה נאות מיופות שמא
 אוניה נאות כפוגות שמא חוטמה נאה בלום הוא
 שמא שפתותיה נאות עבות שמא צוארה נאה שקוט
 שמא כריסה נאה צבה הוא שמא רגליה נאות
 רחבות כשל אווה שמא שמה נאה לכלוכית [ישמה]
 אמר להן יפה קורין אותה לכלוכית שהיא מלוכלכת
 במומין ושריה:

ימותו כל בני אלמנה כלו' ימות הצעל והיא תהא אלמנה
 ואח"כ ימותו צניה: לא יזו שמעון ממקומו שיטעוס
 תצילה ולהכי לא רנה לטעוס כי היכי דלא לרגלי' למנדר עלא
 יהו קלים נדרים:

מום יפה שביך מום שהיו נה כ"כ מומין קאמר לה אם יש נה
 שום דבר יפה: שמא ראשה נאה ולכך הדירה שתראהו לו:
 סגלגל דומה לאניצי פשתן שראשיהן סגלגלים עגולים: טרופות
 רכות: בלום שחום: צוארה שקוט שראשה מוכס בין כתיפותיה:
 א"ל יפה אתם קורין אותה לכלוכית שהיא מלוכלכת במומין

רבי אליעזר פרק תשיעי נדרים קו

הוא בר בבל דסליק לארעא דישראל נסיב מה
אתתא אמר לה בשילי [לוי] תרין *טלופחין ^ס
שילח ליה תרין רתח עלה למחר אמר לה בשיל ^{ע' נגו'}
י גריוא בשילח גריוא. אמר לה אייתי לוי תרין ^{וכדש"י}
וצינן אייתיאת ליה תרין שרגין. אמר לה חבר ^{ג' פהרת}
תהון על בכא. היה יתיב בכא בן בוטי על בכא
קא דאין דינא תברת יתהון על רישיה. אמר לה
מה הדין דעבדית אמרה ליה כך צוני בעלי. אמר
את עשית רצון בעליך המקום יוציא ממך שני
בנים כבכא בן בוטא:

נערה המאורסה
פרק עשירי

א"ל רבא לרב נחמן חזי מר האי מרבנן דאתא עין
זה השם יפה לה והיינו ודאי מוס יפה שנה ועל דעת כן הדירה ע"ב
שמדיענו אותו דבר יפה דשמה יפה לה שמה לכלוכית ואיהי
כמי מלובלכת:

תרין טלופחין כלומר דבר מועט שכן דרך לשון בני אדם לומר
על דבר מועט איז או שכי' והיא היתה שועה והבינה הדבר
כפשוטו: גריוא כלו' הרבה: בוצינן תרגום של אנטוניוס:
שרגי כרות דמתרגמינן צוליכיא: תברינחו אבכא מתוך שהיה
כעוס על מעשיה אמר לה דלתצריכוהו אדשא על ראש הפתח והיא
קשנה שתצטרס בראש צנא בן בוטא שהיה גדול הדור: שני בנים
כבכא כנגד תרין שרגי ואייתי [הכא] האי עובדא לאשמועינן
קסידותא דצנא בן בוטא:

ממערבא ואמר אזדקיכו ג'יה רבנן לבריה
 רב הונא בר אבין ושרו ליה נדריה זא"ל זיל
 ובעי רחמי על נפשך דחטאת דתני רב דימי אחוה
 רב ספרא כל הנודר אע"פ שמקיימו נקרא חוטא
 אמר רב זביד מאי קראה *וכי תחדל לנדור לא
 יהיה בך חטא הא לא חדלת איכא חטא:

דנרי' כג

ואלו נדרים

פרק אחר עשר

מו אמר שמואל ערבוביתא דרישא מתיא לידי עוירא
 ערבוביתא דמאני מתיא לידי שעמימותא **פא**
 ערבוביתא דגופא מתיא לידי שחני וכיבי.
 שלחו מחם הזהרו בערבוביתא הזהרו בחבורה
 זיל בעי רחמי על נפשך כך פתחו לי נקמטה: הא לא חדלת
 אלא כדת אית בך חטא:

ערבוביתא דרישא כשאני מסרק ראשו תמיד ומתוך כך איכא
 ערבוביתא דרישיה: מתיא לידי עוירא מציאו לידי
 סחי עינים שזהמת הראש מכהה מאור עיניו: דמאני מתיא
 לידי שעמומיתא כשיש צננגדו ערבוביתא של זהמא שאינו מכנסן
 תמיד ולבשן כשהם מזהמים מציאו לידי שעמוס ותמהין לב:
 ערבוביתא דגופא כשגופו מזהם שאינו רוקץ תמיד מציאו לידי
 שייקלגו' שקלא וכיני אנעבועות המכאיבות (ולאלו יש רפואה אבל שעמוס
 'מיצלה קשה מהם אלמא כניסה אלימא מרקיולה): הזהרו בערבוביתא
 כלומר הזהרו בתכונות ונרטייה: הזהרו בחבור' ללשונ' סוכה

ואלו נדרים פרק אחד עשר נדרים קז

הזהירו בבני עניים שמהם תצא תורה שנא' *יזל מים ^{חדכר כד} מדליו (מדלום) שמהם תצא תורה ומפני מה אין מצויין תלמידי חכמים יוצאין מבניהם תלמידי חכמים אמר רב יוסף שלא יאמרו תורה ירושה היא להם. רב שישא בריה דרב אידי אמ' כדי שלא יתגדרו על הצבור. מר זוטר' אמ' מפני שהן מתגברין על הצבור. רב אשי אמר משום דקרו לאינשי חמרי. רבינא אמר שאין מברכין בתורה החלה דאמר רב יהודה אמר רב מד *מי האי ש החכם ^{יחיה ט} ויבן את זאת דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולמלאכי השרת ולא פירשוהו עד שפירשו הקב"ה בעצמו שנא' *ויאמר ה' על עובד את תורתו וגו' ^ס

נקצורה שהתלמידים מקדלים זה את זה ואת הרב: הזהירו בבני עניים להשתדל ללמדם תורה שמהם תצא תורה שאין להם עסק אחר ועוד מדעתם ספלה עליהם: לצאת מבניהם ת"ח שעל הרוב אינם בני תורה: ירושה היא להם ולא ילמדו תורה עסקר שהן סומכים שירשה היא להם: כדי שלא יתגדרו על הצבור שאם לא היתה תורה פוסקת מהם יגיסו דעתם: דקרו לאינשי חמרי שאין נוהגים בהם כבוד ונכונים אותם מפני תורה שבהם. שאין מברכין בתורה תחלה תקלת עסקם בכל יום דהיינו לעסוק בדברי תורה והערב כל ואשר נקר: דבר זה נשאל לחכמים וכו' ולא פירשוהו מדכתי' ויאמר ה' על עובד את תורתו מכלל דליכא דידע לאהדורי טעמא אלא קב"ה בלמוד: ומלאתי במגלת סתרים של הרב ר' יונה ז"ל דקרא הכי דייק דעל שלא

היינו לא שמעו בקולי והיינו לא הלכו בה א"ר
 יהודה א"ר שלא ברכו בתורה תחלה:

ס א"י בר יהודה לא אתא למחיבתא דר' יוסי ג'
 יומי אשכחיה ורדימוס בר' יוסי א"ל מ"ט

לא אתי מר לבי מדרשא דאבא הא תלתא יומין
 א"ל כי טעמיה דאבוך לא ידענא היבא איתא א"ל

לימא מר מאי קאמר (ליה) [לך] דלמא ידענא
 טעמיה א"ל הא דתניא ר' יוסי אומר כביסתן קודם

לחיי אחרים קרא מ"ל א"ל דכתיב *ומגרשיהם
 יהיו לבהמתם וגו' מאי חייתם אילימא חיה והלא
 חיה בכלל בהמה הוא אלא מאי חייתם חיוחם

ברכו בתורה תקלה אנדה ארץ דאס איתא דעל עזנס את תורת
 כפשטיה חשעע שעזבו את התורה ולא היו עוסקין בה כשנשאל

לשכמים ולכנזיא' למה לא פירשוהו והלא דבר גלוי היה וקל לפרש
 אלא ודאי עוסקין היו בתורה תמיד ולפיכך היו שכמים וכנזיא'ים

תמהים על מה אנדה הארץ עד שפירשו הקב"ה בעלמו שהוא
 יודע מעמקי הלב שלא היו מזכרין בתורה תקלה כלו' שלא הימה

התור' קאזו' נעביהם כל כך שיהא ראוי לנרד עליה שלא היו
 עוסקין בה לשמה ומתוך כך היו מזולזלים בנברכתם והיינו לא

הלכו בה כלו' בכונתה ולשמה. אלו דברי הרב הקסיד ז"ל [והם
 כאיס ראיון למי שאחרם]:

ורדימוס בר' יוסי היינו ר' מנחם בר' יוסי דמתקרי נכן של
 קדושים: טעמא לא ידענא דאמר למילתיה שאיני

יכול לעמוד על סוף דעתו: א"ל דכתיב גבי לויס ולכל קיימס:
 אילימא חיה ממש שעתפרכסת ממש: והלא חיה בכלל בהמה

ואלו נדרים פרק אחד עשר נדרים קח

ממש פשיטא אלא לאו כביסה (והאיכא) [דהא
איכא] צערא דערבוביחא:

ההוא גברא דאיתם הנייה דעלמא עליה אי נסיב פט
איתתא כי לא תנינא הילכתא רהיט בגפא ע"נ

(וחובליא) [וחובלי] ולא מצוי למיתנא אתא רב
אתא בר הונא ושכשיה ואינסיב איתתא *ושרקיה צ
טינדה ואתיא לקמיה דרב חסדא אמר רבא

כדכתיב זאת הקיה אשר תאכלו מכל הבהמה והואיל דכתיב
לבהמתם למה לי קייתם: [אלא לאו כביסה הוי] קייתם מ"ז
דכניסת בגדיהן היינו קייתם דאי לא מכבסי בגדיהן איכא לערא
דקייתא היינו כמי ערבוביחא דאמן לעיל:

ההוא גברא דאמר איתסר הנייתא דעלמא עליה אי נסיב
איתתא כי לא תנינא הילכתא כלו מאסר הנאת עולם

עלי אס אקח אשה עד שאשנה הלכות: רהיט בגפא (וחובלי)
[וחובלי] גפא קרי סולם שעולין בו צאילן. (קובלי) [תובלי] חבל

שתולין בדקל ומושבין להם למטה הענפים שבהם התמרים ומשל של
בני אדם הוא רץ לקעלי ולמטה לעסוק ולשנות הלכות ולא אסתיעי

חלתא. וחית דמפרש דהיינו (בגפא) [בכפא] שרץ יקידי למעלה
ולמטה כאדם שעולה בקבל צאילן. (קובלי) [תובלי] חבל כדאמר

בב"ב מ"ג ח"א דנקיט חגליא וחובליא ואמר אילו ואגזר דיקלא דפלתיא:
ושכשיה ואינסיביה איתתא. [הטעמה לומר שלא יהא כאסר

לאחר מכן ואכנסיה איתתא כדי שיקול הכדר]: ושרקיה טינא
טק פכיו צטיט כדי שלא יכירוהו רב חסדא כאלו היה אדם אקד

מהם שכדר שלא ישא אשה כדי שיתיר לו דאפשר אילו היה מכירו

מאן חכים למענד כי הא מלתא אי לאו דרב אחא
בר רב הונא דגברא רבה הוא :

צא ההוא נואף דעל לגבי דהאי אינתחא אתא גברא
סליק נואף איתוב (בכלוי) [בכלאי] בבא ע"ג

הוה מחחו תחלי תמן וטעמינון חוויא בעי מרידה
דביתא למיכל מן ההוא תחלי בלא דעתא דאינתחא
א"ל התוא נואף לא תיכול מנהון דטעמינון חוויא
אמר רבא אינתתיה שריא אם איתא דעבד איסורא
יחזקא' כג ניתא ליה דליכול ולימות דכתיב * (אנשי דמים)
[כי] נאפו ודם בידיהן פשיטא מהו דתימא איסורא
עביד והאי דא"ל דניתא ליה דלא לימות בעל דתהו
וחלי ט אינתתא עילויה * מים גנובים ימתקו ולחם סתרי
ינעם קמ"ל :

לא היה מתיר לו : מאן חכים למענד כי האי מלתא שדקדק
נכך שהשיתו אשה קודם שיטאל על נדרו כדי שיכול הנדר עליו
קודם שאלה דקסבר כו' נתן דאמר לא יכר הו"ל ולא קל הנדר
דו' נתן דייבא הוא ונקיט לעומקא דדיכא :

[בכלאי בבא נוסף שלפני הדלת] : בלא דעתא דאינתחא
שאלו היתה יודעת לא היתה מניחמו לאכול : [ניתא
ליה דליכול ולימו' כדי שתהא מלויה ליה בכל עת] : כי נאפו
ודם בידיהן דנואפין הורגין הנעלים : מהו דתימא איסורא
עביד האי בזה : והאי דא"ל הכי משום דלא לימות דתהו
איתתא עילויה מים גנובים ימתקו : קמ"ל דלא אמרי' הכי ושריא :

כל כנויי נזירות פרק ראשון נזיר קט

מסכת נזיר

כל כנויי נזירות

פרק ראשון

חניא *זה אלי ואנוהו אנאה לפניו במצות אעשה ב
לפניו סוכה נאה לולב נאה ציצית נאה ע"ב
אכתוב לפניו ס"ת נאה ואכרכנו בשירים נאים: שמות טו
פיסקא הרי עלי לשלח פרע ה"ז נזיר. ממאי ג
דהרין שילוח ריבויא הוא דכתיב *שלחך ז"ה ד
פרדס רמונים אימא מידי (דעבר) [דעבורי] כדכתי'
*ושולח מים על פני תוצות. תנא פרע פרע יליף לויכ ה
כתיב הבא *קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו מדברי ו
וכתיב התם גבי כהן הדיוט *ופרע לא ישלחו יחוסא'מד

[ממאי דהרין שילוח ריבויא הוא כדקאמרת דלגדל פרע
משמע: דכתיב שלחך פרדס רמונים גדולך שגדולין
היו כפרדס רמונים שלמק ומתגדל:] אימא דשלוח מידי
(דעבר) [דעבורי] הוא דמשמע שיגו שער וכמפכה מים ומעבירם
ממקום למקום כדכתיב ושולח מים וגו' [והאי כמי דאמר הרי
עלי לשלח פרע משמע דאמר הרי עלי להעביר פרע]: תנא פרע
פרע יליף כתיב הבא כנוזר גדל פרע: כתיב גבי כהן הדיוט
ופרע לא ישלחו מה פרע דכתיב גבי כהן הדיוט ליטבא דריבוי
הוא כדאמרי' נפרק כ"ג אף פרע האמור גבי כויר גידול שער הוי
והכי משמע שיכתיבו לגדל עד שיבא לכלל פרע שהן שלשים יום:

ואבע"א האי שולח מים נמי רבוי הוא כדמחרגם
רב יוסף בדמשקן ליה מוא לפירא ורבי:
[קודם איתא בגמרא שהקצה מי איכא למ"ד לא מתפיים איכא
במילתא דסמוך ליה והתכיא]:

האומר ימין ה"ז שבועה מ"ט לאו משום דכתי'
*וירם ימינו ושמאלו אל השמים וישבע
בחיי העולם אמרו לאו משום דימין גופה איקרו
שבועה דתניא מנין לאומר ימין שהוא שבועה
שנא' *נשבע ה' בימינו ומנין לאומר שמאל שו'
שבועה שנא' *ובזרוע עזו:

ד[תניא ר' יהודה אומר נזיר שמשון מוחר ליטמא
למחים שכן מצינו בשמשון שנטמא ר"ש
אומר האומר נזיר שמשון לא אמר כלום שלא
מצינו בשמשון שיצאת נזירות מפיו וכו'] ושמשון
לאו נזיר הוה והכתיב *כי נזיר אלהים יהיה הנער

האומר ימין שלא אוכל ככר זו ה"ז שבועה: מ"ט לאו משום
דכתיב וירם ימינו ושמאלו אל השמים וישבע בחיי
העולם דקמתפיים ימינו לויטבע דסמוך ליה: [לא ימין אוכל
ככר זה לאומר שבועה אוכל ככר זה דמי: שנא' נשבע ה'
בימינו בימינו אמר ונקטב כשבועה]: שנא' ובזרוע עזו מדכתיב
ימינו וכתיב ובזרוע עזו אלמא זרוע היינו שמאלו [והכי נמי
אמרינן בס"ק דברכות חכין שהקב"ה מניח תפילין דכתיב ובזרוע
עזו ואין עזו אלא תפילין וכו' ותפילין בשמאל קיימא]:
ושמשון לאו נזיר הוה והכתיב כי נזיר אלהים יהיה הנער

כל כנויי גזירות פיק ראשון נזיר קי

התם מלאך הוא דקאמר ומנ"ל דאיטמי למתים
אולימא מדכתיב *בלחי החמור הכתי אלף איש ^{סופט'טו}
דילמא *גדרוי גדי' בהו ולא נגע בהו אלא מהכא ^{ג' נח'}
*ויך מהם שלשים איש ויקח את חליצותם דילמא ^{גרוי גדי}
אשלחינן ברישא והדר קטלינהו ויך ויקח כתיב ^{ס"ד יד}
ודילמא גוססין שוינן אלא גמרא גמירא לה:

[נזיר עולם היבא כתיב דתניא] רבי אימר אבשלו' א
נזיר עולם היה שנא' *ויהי מקץ ארבעים ^{ס"ט}
שנה ויאמר אבשלים (אל אביו כי נדר נדר עבדך ^{עקידה}
בשבתו בגשור בארם) וגו' ואשלמה את נדרי ומגלה ^{שיג' יג'}
אחד לוי"ב חדש שנא' *ויהי מקץ ימים לימים ^{ש"ב טו}
אשר יגלה וגומר *ויוליף ימים ימים מבתי ערי ^{ס"ד יד}
ה חומה מה התם י"ב חדש אף כאן י"ב חדש:

וקס"ד למנוק קאמר להא מילתא דה"ל דבר הכזור שאדם
מדיר את בנו בזויר: מלאך הוא דקאמר כי נזיר אלהים
יהיה הכער: דילמא גדרוי גדי' בהו מסתך בהן אכל הוא נופיה
לא כגב' בהו: ויך ויקח דמשמע ויך והדר ויקס: [גוססין שוינן
ובהדי דהו גוססין אשלינהו ולא איטמי בהו]:

[ונזיר עולם היבא כתיב שמיקל בתער וכו'] : ואשלמה את
נדרי היינו קרבנות כזירות: [ויוליף מבתי ערי חומה
דכתיב בהו ימים תהיה גאולתו]: מה להלן י"ב חדש דכתיב
עד מלאת לו שנה תמימה:

מִי שֶׁאָמַר

פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

ב תניא ר' אלעזר הקפר ברבי אומר מה ת"ל *וכפר
 יט עליו מאשר חטא על הנפש וכי באיזה
 נפש חטא זה אלא מפני שציער עצמו מן היין
 (נקרא חוטא) וק"ו ומה זה שלא ציער עצמו אלא
 מן היין נקרא חוטא המצער עצמו מכל דבר עאכ"ו
 והא האי קרא בנזיר טמא כתיב ואנן אפילו נזיר
 טהור קא אמרינן קא סבר ר' אלעזר הקפר נזיר
 טהור נמי חוטא הוא והיינו טעמא דכתיב קרא
 בנזיר טמא הואיל ושנה בחטא:

הריני נזיר ושמע

פרק רביעי

כג ת"ר *אישה הפרם וה' יסלח לה באשה שהפיר
 לה בעלה והיא לא ידעה הכתוב מדבר שהיא
 מדבר ל

ואנן אפילו בנזיר טהור קאמרינן מדמפרש ר' אלעזר הקפר
 טעמא דחטא בשביל שלייער עלמו מן היין והיינו כויר טהור:
 הואיל ושנה בחטא שכבר הזיר עלמו מן היין ועכשיו שונה בחטא
 שהיה לו לפרוץ מן העומאה וכטמא:
 אישה הפרם וה' יסלח לה כמה הכמונ מדבר אס באשה

הריני נזיר ושמע פרק רביעי נזיר קיא

צריכה כפרה וסליחה וכשהיה מגיע ר"ע אצל פסוק זה היה כובה ומה מי שנתכוון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה כפרה וסליחה המתכוין לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר עאכ"ו וכיוצא בדבר אתה אומר *ולא ידע ואשם ונשא עונו ומה מי שנתכוין לעלות בידו בשר טלה ועלה בידו בשר חזיר [כגון חתיכה ספק של שומן ספק של חלב] אמר קרא ונשא עונו מי שנתכוין לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר עאכ"ו איסי בן יהודה אומ' ולא ידע ואשם ונשא עונו ומה מי שנתכוין לעלו בידו בשר טלה ועלה בידו בשר חזיר כגון כ' חתיכות אחד של חלב ואחד של שומן ונשא עונו המתכוין לעלו בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר עאכ"ו על דבר זה ידון הדוים:

אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מ"ד *כי ישרו' ג

דרכי ה' וצדיקו ילכו בם ופושעים יכשלו

בם משל לשני בני אדם שצלו את פסחיהם אחד

אכלו לשם מצוה ואחד אכלו לשם אכילה גסה

זה שאכלו לשם מצוה צדיקים ילכו בם וזה

שגזרה והפך לה בעלה סליקה זו למה חלא וכו': מי שנתכוון

לאכול בשר חזיר ואכל בשר טלה גר': המתכוין לאכול

בשר חזיר גר' דמעיקרא לאיסורא איכוון דהא לא ידעה דהפך

לה בעלה משום הכי לריכה כפרה וסליקה:

הושע יד
הוריות
יב"ט
דס"ח

שאכלו לשם אכילה גסה ופושעים יכשלו בם א"ל
 ר"ל האי רשע קרית לי נהי דלא קא עביד מצוה
 מן המובחר פסח מיתהו הוא דקא עביד אלא
 משל לשני בני אדם זה אשתו ואחותו (עמה בבית)
 [עמו] וזה אשתו ואחותו (עמה בבית) [עמו]
 לאחד נודמנה לו אשתו ולאחד נודמנה לו
 אחותו זה שנודמנה לו אשתו צדיקים ילכו בם
 וזה שנודמנה לו אחותו ופושעים יכשלו בם מי
 דמי אגן חדא דרך קאמרינן הכא שתי דרכיב
 אלא משל ללוט ושתי בנותיו הן שנתכוונו לשם
 מצוה (ישרים דרכי ה') צדיקים ילכו בם הוא
 שנתכוון לשם עבירה ופושעים יכשלו בם ודלמא
 הוא נמי לשם מצוה איכוון (לא ס"ד ד) א"ר יוחנן
 ככל הפסוק כולו על שם עבירה נאמר *וישא לוט
 *ותשא אשת אדוניו את עיניה. את עינו *ויאמר
 שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני.
 *וירא *וירא אותה שכם בן חמור. את כל ככר
 *הירדן *כי בער אשרה זונה עד ככר לחם.
 ככלה משקה *אלכה אחרי מאהבי נותני לחמי
 ומימי צמרי ופשתי שמני ושקווי והא מינים אנים
 תנא משום ר' יוסי בן [רב] חוני למה נקוד על
 *ושבקומה של בכירה לומר שבשכבה לא
 [כל הפסוק חוה] לשם עבירה [נאמר ולכך לי אמה יכול
 לדוכו לכף זכות]:

ככל' יג
 סס לט
 שמשון י"ד
 ככל' לד
 חשלי ו
 הובני כ

ידע הוא בקומה ידע ומאי הוה ליה למעבד מאי
ההוה הוה נפקא מינה דלפניא אתרינא לא אבעי
ליה למשתי המרא:

דר'ש רבא מ"ד *אח נפשע מקרית עוז *ומרינים ד
כבריה ארמון אח נפשע מקרית עוז זה לוט ^ס

שפירש מאברהם ומדינים כבריה ארמון שהטיל ^{חשלי יח}
מדינים * כינו ובין ישראל כבריה ארמון שנאמר ^{סס ע"ב}
*לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה'. דרש רבא ואיתומ' ^{ע' הנ"י}
ר' יצחק מ"ד *לתאוה יבקש נפרד ובבל חושיה ^{כנח הכס}
יתגלע לתאוה יבקש נפרד זה לוט ובבל חושיה ^{וכהוריות}
יתגלע שנחגלה קלונו בבתי כנסיות ובבתי מדרשו' ^{דכרי' כג}
דתן עמוני ומואבי אסורין ואיסורן איסור עולם. ^{חשלי יח}
אמ' עולא תמר ונת' ומרי זנה תמר ונתה ויצאו ממנ'
מלכיו ונביאי' ומרי זנה נפלו כמה רבבו' מישראל:

אח נפשע וגו' זה לוי שפירש מאברהם שנא' כי אנשים ע' כרש' י'
אחים אנחנו: מקרית עוז זה אברהם דכתיב ציה הניטו נגו' על
אל לור קלבתם שע"י המריצה שפירש מאברהם גרס לו להיות ^{כלהמחא}
שכן לאנשי סדום וע"י כך צא לידי מעשה בנותיו ונולדו עמו' ^{גירסות}
ומאז האסורין לנא צקהל: כבריה שנועלין בו הארמון שלא
יכנס בו אדם: לתאוה יבקש נפרד הלך אחר תאות לני
דלמרינן לעיל כל הפסוקים לשם עבירה כאמרו: בכל חושיה
יתגלע בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה דתנן עמוני ומואבי
אסורין ואיסורן איסור עולם: תמר ונתה ויצאו ממנה מלכים
ונביאים מלכים דוד דכתיב ואלה תולדות פנץ וגומר ונביאים

ה אמר רב נחמן בר יצחק גדולה עבירה לשמה
 ממצוה שלא לשמה איני והא אמר רב
 יהודה [אמר רב] לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצו'
 אפי' שלא לשמה שמחוך שלא לשמה בא לשמה
 אלא אימא במצוה שלא לשמה דכתיב *תבורך
 מנשים יעל אשת חבר הקיני מנשים באהל תבורך
 מאן אינון נשים באהל שרה רבקה רחל ולאה
 א"ר יוחנן שבע בעילות בעל אותו רשע באותה
 שעה שנא' *וכו'. גופא אמ' רב יהודה אמ' רב לעולם
 יעסוק אדם בתורה ובמצו' אפי' שלא לשמה שמחוך
 שלא לשמה בא לשמה שבשבר מ"ב קרבנות
 יאמרינן אמוץ ואמניה אחי הו' ולס' אמ'ס כווכה ולהננות
 מזרעו של יעקב כדכתיב כי ראתה כי גדל שלה :

ס
 יבקידה
 ע"ע
 יבקדים
 ח"ג פ'
 כ"ט
 פ' חקוס
 טכגו
 שפטי' ה'
 הובא
 חאמרזו
 כיכמות
 פ' חלות
 חלינה סי'
 כל

[גדולה עבירה לשמה כלו' לשם מלוה] : איני מדקאמרת
 גדולה עבירה לשמה מלוה שלא לשמה מכלל דמלוה
 שלא לשמה גריעא ומדקאמר שמחוך שלא לשמה נא לשמה אלמא
 דמעליא שמחוך כך נא לעשות מלוה לשמה ומשני אימא עבירה
 לשמה כמלוה שלא לשמה דתרוייהו מעלו : מנשים באהל מנרכת
 נשים שנאהל תבורך גם היא ומאן כינהו נשים נאהל שרה רבקה
 רחל ולאה שרה דכתיב איה שרה אשתך הנה נאהל ורבקה ויביאה
 יצק האהלה רחל ולאה דכתיב וילא מאהל לאה ויבא נאהל
 רחל : [תבורך על שעשתה עבירה לשמה כדי להתיש כוחו של
 אותו רשע כדי שתהא יכולה להורגו : מ"ב קרבנות משנעה
 מזבחות אשרך נג' מקומות על כל אחד ואחד העלה פר ואיל

הריני נזיר ושמע סרק רביעי נזיר קיג

שהקריב בלק זכה ויצתה ממנו רוח דאמר רבי
יוסי בר חנינא רוח ברת בנו של עגלון (בן בנו
של בלק) מלך מואב [היחת] אמר רבי חייוא בר
אבא א"ר יוחנן מנין שאין תקב"ה מקפח אפילו
שכר שיחה נאה מהכא דאלו בכירה דקרייתיה
מואב א"ל רחמנא למשה *אל תצר את מואב ואל
תתגר במ מלחמה מלחמה הוא דלא הא צעורי
צערינהו ואלו צעירה דקרייתיה בן עמי א"ל *אל
תצורם ואל תתגר במ כלל אפילו צעורי לא. אמ'
רב חייוא בר אבין א"ר יהושע בן קרחה לעולם
יקדי' אדם לדבר מצוה שבשכר לילה אחת שקדמה
בכירה לצעירה *זכתה וקדמתה ארבעה דורות **כד**
[בישראל] למלכות:

זה י"ד לכל מעמד ומעמד ושלה פעמים י"ד עולין מ"ג
וקרבנותיו של בלק הוו שלא לשם מטה]: ויצאה ממנו רוח
שלא מסכה דוד שריוה להקב"ה בשירות ותושבחות: דקרייתיה
מואב משמע מאבי: בן עמי בלשון נקיה היא דלא רלמה להודיע
דמאביה כמעברה: אמר אל תצורם ואל תתגר במ ומדלא
כתיב בהו חלקמה ש"ס דאפילו לערא לא ליעבד להו ולא עוד
דאפי' בכירה דקרייתיה אי הכחוז פרסמה דכתיב ומשכנז את
אביה ובלעירה כתיב ומשכנז עמו: ארבעה דורות בישראל
עובד ישי דוד ושלמה, ואלו לעירה [לא אחת בישראל] עד קצנעם
בן שלמה שאל מעעפה העמונית:

בית שמאי

פרק חמישי

ו פותחין בתנאי נולד ה"ד אמרי להון אלו אתא
 לב אינש ואמר לכוון דיחרוב בית המקדש
 ע"כ מי הוה נדרתון אמר רב יוסף אי הואי התם הוה
 ידמיהו אמינא להו הא כתיב *היכל ה' היכל ה' היכל ה'
 המה זה מקדש ראשון ומקדש שני נהי דידעו
 (דליחרובה) [דיחרב] מי ידעי לאימת אמר אבוי
 דניאל ט ולא ידעי לאימת והכתיב *שבועי שבועים נחרך

פותחין בתנאי נולד ואפי' להנהו דכדורו עד שלא קרב נ"ה:
 ה"ד כנון דאמרי להו דאלו אתי אינש צההיא שעתא
 ע"כ רש"י דכדריתון ואמר לכוון דקרבוכו': אי הואי התם *כשאמרו סכמים
 צנח' נ"י לכוסס המדי דקרבון בית המקדש הוי כולד הוה אמינא דלאו נולד
 היא לפי שידעין היו שעתיד ליחרב דכתיב היכל ה' היכל ה'
 היכל ה' המה מקרא הוא בירמיה אל תצטקו אל דברי השקר
 לאמר היכל ה' וגו' ולא תבא עלינו רעה ומפרש לה רב יוסף
 כח"ה על כל כוונתו
 הכא שהיה ירמיה מוכיח את הרשעים שהיו מתיאשים מן
 הפורענות ואומרים יחרב היכל זה עוד יצנה לנו היכל בית שני
 ואם יחרב בית שני עוד יצנה שלישי לימות המשיח אלמא יודעים
 היו שיחרב. ומאני נהי דידעי שיהרוב לא ידעי אימת הלכך
 הוי כולד שלא היו כמכע"י בשביל זה מלידור כיון דלא ידעי אימתי
 יחרב. ופריך אביי וכי לא ידעו אימת יחרב והכתיב נטטר
 דניאל: שבועים שבועים נחרך על עמך ועל עיר קדשך סי'

בית שמאי פרק חמישי נזיר קיד
על עמך ועל עיר קרשך ואכתי מי ידעי בהי יוטא:

שלישה מינין

פרק ששי

איבעיא להו האי מוּיא מלחחת רבי או מלעיל לט
למאי נ"ב לנזיר שגלחווהו לסטי' ושירו
בו כדי לכוף ראשו לעיקרו [אי אמרת מלחחת
רבי נזירות הא שקליה אלא אי אמרת מלעיל
רבי מאי דאקדיש הא קאים]. הא שמע
מהא אינבא חיה דקאים בעוקבא דכינתא

מטות שנעים דהיינו ת"ל שנה כנור שיהא בין קרבן בית ראשון
לקרבן בית שני דהיינו שנעים של גלות בבל ות"ך פעם בית שני
יומא דאכתי לא ידעי באיזה יום נמקלת שנה או בסופה:

איבעיא להו האי מוּיא מלחחת רבי האי שער מלחחת רבי
בסמוך לבשר היולא מן הראש ודל וראשו כדקאי קאי:

[או מלעיל רבי שראש השער מתגדל ויולא ואליו ומתגדל
ועיקרו כדקאי קאי: למנ"ם לנזיר שגלחווהו לסטים ושירו
בו כדי לכוף ראשו לעיקרו אי אמרת דהאי כינתא מלחחת
רבי הילכך למאי דאקדיש שקליה וסותר נזירותו: ואי אמרת
מלעיל רבי הויל ושיירו בו כדי לכוף בו ראשו לעיקרו דאיכא
למימר דמאי דאקדיש קאי אכתי אית ליה למיעבד תגלחת ולעם
ואינו סותר]: ת"ש מהאי אינבא חיה ליכטרי"ם בלע"ז דהוא
מנילי כניס: דקיימא בעקבא דכינתא נעקר השער הסמוך

[ואי ס"ד מלתחת רבי ברישא דבינתא בעי למיקם
 א"ע"ז וכו'] ותו כד צבעין סביא דיקנהון חורין *עקב
 נימהון ש"מ מלתחת רבי ש"מ:

כהן גדול

פרק שביעי

וה"ד לאחר פטירתו של ר"מ אמר להם ר' יהודו
 לתלמידיו אל יכנסו תלמידי ר' מאיר לכא
 מפני שקנתרנין הם ולא ללמוד תורה באים אלא
 לקפחני בהלכות הן באים דחק סומכוס ונכנס וכו'
 כעס ר' יהודה אמר להו לא כך אמרתי לכם אל
 יכנסו וכו' *א"ר יוסי יאמרו מאיר שכב יהודה
 כעס יוסי שתק תורה מה תהא עליה:

גו אמרו ש"מ כל שמעתתא דמתאמר' בבי תלתא
 קדמאי ובתראי אמרינן מיצעאי לא אמרינן
 ע"צ

לנזר: [ואי ס"ד דהאי בינתא מתחת רבי אשתכח דכי נפיק
 שערך נפיק איכנא לנר: ברישא דבינת' בעי למיקם איכנא
 אלא לאו ש"מ מדקיימא איכנא נהדי צישרא דמלעיל רבי ואיכנא
 בנימא כדקאי קאי]: ותו מדצבעין סביא דיקנהון כי היכי
 דלקזי דרדקי ונתר הכי חורין דיקניהון מתלכנין שערי עקרי
 זקנס ש"מ דמלתחת רבי:

לקפחני לכלמני:

ש"מ כל שמעתא וכו' דשלישי שמע משני ושני שמע מראשון
 דהאי טאן דנעי למימר להאי מילתא לא מטטרכא למימר

כהן גדול פרק שביעי גזיר קטו

אמר רב נחמן בר יצחק, אף אנן נמי חנינא אמ' נחום הלבלר כך מקובלני מר' מואשה שקבל מאבא שקבל מן הזוגות שקבלו מן הנביאי הלכה למשה מסיני בזורע שבת וחרדל בב' ושלשה מקומות נותן פאה מכל אחד ואחד ואילו יהושע וכלב לא קחשיב ש"מ:

שני גזירי

פרק שמיני

אמר רב הונא המקיף את הקטן הרי הוא חיוב בן

אלא קמאי ובתראי ומליעאי לא כדתנן במתני' ה"א וי"י ולא ע"ג

קמאי רבי יהושע בן ממל בהדייהו: שקבל מן הזוגות יוסי בן ע' נמשכה

יעזר ויוסי בן יוחנן יהושע בן פרחיה ובתאי הארכלי יהודה בן ונגמ'

טבאי ושמעון בן שטח שמעיה ואבטליון הלל ושמי וזוגות קבלו

מן חגי זכריה ומלאכי וכביאים קבלו הלכה למשה מסיני: ה"ג

הזורע את שדהו שני מיני קטין אם עשאן גורן אחת כותן פאה

א' והואיל ובשדה א' זרען אע"פ שהן שני מינין הואיל ושניהן

מין קיטים אינו קייב אלא פאה אחת אלא"כ שם דעתו למלקחן

ולעשות מהן שתי גרמות ואית ספרים דאית בהו הזורע שבת

וחרדל אכי"ט בלע"ז ותו לא ואכן ל"ג לה: ואילו יהושע וכלב

דהוו מציעאי לא חשיב אלמא דקמאי ובתראי אמרינן ומליעאי

לא אמרינן ומן הכביאים ואילך קשיב כולהו כמדא מפכי שהיו

מבית שני ואילך:

אמר ליה רב אדא בר אהבה לרב הונא ודירך
 מאן מגלח להין א"ל חיבה תקברינן חובה לבניה
 כולחו שני רב אדא בר אהבה לא אתקיים לי
 זרעא לרב הונא:

נט רבי אלעזר [אליעזר] בן יעקב אומר מנן שלא
 תצא אשה בכלי זיין למלחמה ת"ל *לא
 יהיה כלי גבר על אשה ולא ילבש גבר שמלח
 אשה שלא יתקן איש בחיקוני אשה אמרו ליה
 רבנן לר' עימעון בר אבא חזינא ליה לר' יוחנן
 דלית ליה אמר להין מחמת זקנה נשרו. ההוא
 דאיתחייב נגידא קמיה דר' אמי איגלאי בית השחי
 א"ל רב אדא בר אהבה לרב הונא לדירך דאמרת דהמקיף
 את הקטן סייב קטנים דאיתנהו מגולמין כל הראש
 כדאורשיהו דאיכסי דקא מגלמי להו כדי להנרותן אחר הקולי:
 מאן קמגלח להו א"ל חובה כך שמה דאשתו דרב הונא דקסבר
 רב הונא דאשה לא מפקדה אלאו דהקפת הראש אראש דאחרי
 כלל: א"ל רב אדא תקברינהו לבני' דלדיך דאמרת המקיף
 את הקטן סייב כי מקפת ליה אשה כמי סייבת אבל לדידי אפי'
 גדול המקיף את הקטן פטור וה"ה כמי לאשה יבן בגדול המקיף
 את הגדול סייב וה"ה לאשה:

בכלי זיין למלחמה כדמתרגמינן לא יבא תיקון זין דגבר: שלא
 יתקן איש בחיקוני אשה דהכי מתרגמינן ליה שלא יכחול
 ואלא יפרכס בגדי לנעובין של אשה: חזינא ליה לר' יוחנן
 דלית ליה שער בבית השחי: איגלאי בית השחי כי הוּו משלחי
 בהפטע מאניה לגגליה:

שני נזירים פרק שמיני נזיר קז
אחוייה דלא מגלח א"ל רבי אמי שכקותו דמן
חבריא הוא:

הכותים אין להם נזירות פרק תשיעי

משנה נזיר היה שמואל כדברי ר' נהוראי שנא' ח
*ומורה לא יעלה על ראשו נאמר בשמואל סו
ומורה ונאמר בשמשון *ומורה מה מורה האמורה ע"פ פ
בשמשון נזיר אף מורה האמורה בשמואל נזיר סוס"י א
א"ל ר' יוסי ותלא אין מורה אלא של בשר ודם
(דמתרגמין ומרות אינש לא תהי עלוהו) א"ל ר'
נהוראי והלא כבר נאמר *ויאמר שמואל איך אלק ע"פ מ
ישמע שאול והרגני שכבר היתה עליו מורא ב"י:
א"ל רב לחייא בריה *חטוף ובריק וכן א"ל רב ט
הונא לרבה בריה חטוף ובריק למימר דמברך ט
עדיף והתניא ר' יוסי אומ' גדול העונה אמן יותר ט
מן המברך אמר ליה ר' נהוראי השמים כך הוא ע"ג
מה מורה האמורה בשמשון נזיר דכתיב כי נזיר אלהים יהיה
הגער מן הנטן: (אין מורה אלא של בשר ודם שלא תהא
מרות ואימת בשר ודם עליו):

חטוף כוס של נרחה וכן כל הנרכות אל יקדמך אחר: [השמים
כך הוא בשבועה ועל שם וירם ימיכו אל השמים וישנע
נחיי העולם כך הוא שהעונה אמן גדול מן המברך: ומדע

שהרי גולירין מתגרי' במלחמה וגבורי' נוצחי' אלא
 תנאי היא דתניא אחד המברך ואחד העונה אמן
 במשמע אלא שממהרין למברך תחלה א"ר אלעזר
 א"ר חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם
 כד שני' כד שני' *וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך. (אל
 תקרי בניך אלא בוניך):

מסכת גיטין

הזביא גמ

פרק ראשון

א [שלח ליה ר' אביתר לרב חסדא גיטין הכאן
 משם לכאן אינו צריך לומר בפני נכחב
 ע"כ ובפני נחתם וכו']: אמר רב יוסף מאן לימא לן
 דר' אביתר בר סמכא הוא (דהא שלח ליה רבו
 אביתר) [ועוד הא איתו דשלח ליה] לרב יהודה
 בני אדם העולים משם לכאן הם קיימו בעצמן
 שהו"כ כך. שהרי גולירין קלסין מתגרין במלחמה תכלהו"כ
 גבורים זאין וכו' אף כאן העוכה זא לאמר המברך ומכלת
 לומר שהעוכה אמן משוכ מן המברך: תנאי היא דאיכא לת"ד
 דעוכה אמן משוכ מן המברך ואית דאמר שהמברך משוכ: אחד
 העונה ואחד המברך במשמע דקרא שאלמר גדלו לה' אמי
 זרכה וכרוממה שמו יסדיו אמן: אלא שממהרין למברך
 תחלה לימן שכר]:

שנים לפנינו עובד לארץ ישראל: רב סמכא הוא ראוי לספור

*ויחננו הילד בזונה והילדה מכרו ביין וישתו וכתב יואל ד
 ליה בלא שרמוט וא"ר יצחק שתיים כוחבין שלש
 אין כוחבין במתניתא תנא שלשה כוחבין ארבעה
 אין כוחבין א"ל אבוי אטו כל דלא ידע הא דר' יצחק
 לאו גברא רבה הוא בשלמא מלתא דתליא בסברא
 להיי הא גמרא היא וגמרא לא שמיע ליה ועוד
 הא ר' אביתר הוא דאסכי' מריה על ידיה דכתי'

*וחזנה עליו פלגשו ר' אביתר אמר זבוב מצא ד'ס'ט'י'ט
 לה ר' יונתן אמר נימא מצא לה ואשכחיה רבי
 אביתר לאליהו א"ל מאי קעביד קב"ה א"ל עסיק
 בפלגש בגבעה ומאי קאמר [א"ל] אביתר בני כך
 הוא אומר יונתן בני כך הוא אומר א"ל ח"ו ומי
 איבא ספיקא קמי שמיא א"ל אלו ואלו דברי אלהים
 חיים הן זבוב מצא ולא הקפיד נימא מצא והקפיד

עליו: ויחננו הילד וכו' שהיו משתהים בארץ ישראל ומכיקי'
 כשותיהן עגובות ומנטלים מפריה ורציה שנקל צעיניהם ילדים
 וילדות: שתיים שתי תיבות כותנים מן המקרא בלא שרמוט
 (וא"כ ר' אביתר לאו בר סמכא הוא כיון דענד שלס כדנני ר' יצחק
 דאבא חייתי ליה בגמרא): בשלמא מלתא דתליא בסברא אי
 לא הוה סנר לה מדעתיה. לחיי כלו' שפיר מלי למימר דלאו
 נצרא רבה הוא: וגמרא לא שמיע ליה הא גמרא דר' יצחק:
 דאסכים מריה על ידיה לגלות לו סוד לכוון דברים הסתומים
 על אמתתם: וחזנה עליו פלגשו בגבעה כתיב ותזכה
 סרסה עליו: זבוב מצא לה נקערה: נימא מצא לה לקמן
 מפרש. ואשכחיה גרסינן: נימא מצא לה והקפיד כדמפרש

אמר רב יהודה זבוב בקערה ונימא באותו מקום
 זבוב מאיסותא ונימא סכנתא א"ד אירי ואירי
 בקערה זבוב אונסא ונימא פשיעותא:

ב אמר רב חסדא לעולם אל יטיל אדם אימה יתירה
 בתוך ביתו שהרי פלגש כנבעה הטיל עליה

ס

בעלה אימה יתירה והפילה כמה רבבו' מישראל
 אמר רב יהודה אמר רב כל המטיל אימה יתירה
 בתוך ביתו סוף הוא בא לידי ג' עבירות גלוי ערוו'

ושפיכות דמים. וחלול שבת. אמר רבה בר בר
 חנה הא דאמרי רבנן ג' דברים צריך אדם לומר

ע' מו'
 מ"ט
 דחשיב

בתוך ביתו ערב שבת עם חישבת עשרתם ערבתם
 ז הדליקו את הנרות צריך *לממרינתו בניחותא כי

היכי דליקבלו מיניה אמר רב אשי אנא לא שמוע
 לי הא דרבה בר בר חנה וקיימתיה מסברא א"ר
 אבהו לעולם אל יטיל אדם אימה יתירה בתוך
 ביתו שהרי אדם גדול הטיל אימה יתירה בתוך

טעמא ואזיל: נימא באותו מקום ודרכן היה להשיר את השער
 ולא ליסכן בועלה ליעשות כרות שפכה ומסים דסכנתא הא
 הקפיד עליה ונרקה מפני אימתו:

גלוי עריות כשמניע זמן טבילתה בעת לכה והיא יראה לומר לא
 טבילתי ומשמתו כלה: שפיכות דמים כי הכא או פעמים
 שזרקת מפניו ונפלת באחת הפקתים או מנשר: וחלול שבת
 פעמים שמדלקת כר או מנשלת משקטיכה מפני אימתו והוא אינו
 יודע: עשרתם פירות שנאכל למחר: ערבתם עירוני קלירות:

המביא גט פרץ ראשון גיטין קיה

ביתו והאכילוהו דבר גדול ומנו ר' חנניא בן גמליאל
האכילוהו ס"ד השתא בהמתן של צדיקים אין
הקב"ה מביא תקלה על ידם צדיקים עצמם לא
כ"ש אלא כקשו להאכילו דבר גדול ומאי ניהו אבר
מן החי:

שלח ליה מר עוקבא לר' אלעזר בני אדם העומדי' ג
עלי ובידי למוסרם למלכות מהו שרטט ^{שס}
וכתב ליה * אמרתי אשמרה דרכי מהטוא בלשוני מליס ^{לע}
אשמר' לפי מחסום בעוד רשע לנגדי אע"פ שהרשע
לנגדי אשמרה לפי מחסום שלח ליה קא מצערי
לי טובא ולא מצינא דאיקום בהו שלח ליה * דום ^{שס לו}
לה' והתחולל לו דום לו לה' והוא יפילם לפניך
חללים חללים השכם והערכ עליהם לבית המדרש
והם כלים מאליהם הדבר יצא מפי רבי אלעזר
ונתנוהו לגניבא בקולר:

שלחו ליה למר עוקבא זמרא מנא לן דאסור ^ד
שרטט וכתב להו * אל תשמח ישראל אל ^{שס}

בהמתן של צדיקים גהכל שוסטין: אבר מן החי שאנד מהן ^ס
אבר השקוטה ווספי אימתו קתכו ענדיו אבר מן הקי והניחו
תקתיו שלא יבין:

העומדים עלי לקרף ולגדף: ובידי למוסרם כפ נידי להלשין
עליהם: לנגדי מריבני ומקיטני: גניב' היה קולק עליו:
קולר שלשלת של ברזל שנותנין שס המוכתנין לעלכות להריגה:
זמרא לשורר בבית המשתאות:

גיל כעמים ולישלח להו מהכא * בשיר לא ישחו יסעי' כד
 יין יימר שכר לשותיו אי מההוא הוה אמינא הני
 מילי זמרא דמנא אבל דפומא שרי קמ"ל. א"ל
 רב הונא בר נתן לרב אישי מ"ד * קינה ודימונה יסעי' עו
 וערעדה א"ל מתוותא דא"י קחשיב א"ל אטו אנא
 לא ידענא דמתוותא דארץ ישראל קחשיב אלא
 רב גביהה מארגיזא אמר בה טעמא כל שיש לו
 קנאה על חבירו ודומם שוכן עדי עד עושה לו
 דין א"ל אלא מעתה * צקלג ומדמנה וסנסנה הכי
 נמי א"ל אי הוה רב גביהה מבי ארגיזא הכא הוה
 אמר בה טעמא רב אחא מבי חוזאי אמר בה
 הכי כל מי שיש לו צעקת לגימה על חברו ודומם
 שוכן בסנה עושה לו דין א"ל ריש גלותא לרב
 הונא כלילא מנ"ל דאסור א"ל מדרבנן דתנן בפולמוס
 של אספסיינוס גזרו על עטרות חתני ועל האירוס
 אדהכי קם רב הונא לאפנויי א"ל רב חסדא קרא
 יימר שכר יהא מור: דמנא כנור: מארגיזא סס מקוס: קנאה
 כעס מקמת לער שלערו קנאה הוה לשון אדס מתעבר על ריבו
 או על ריב אחרים. כמו קנא קנאתי וכמו בקנאו את קנאתי:
 צעקה לגימא שגזל ממנו ויורד לקייו לשערי עוונותיו: כלילא
 היו עושין עטרות לקתנים יש של זהב וכסף לביעות ומלוירות
 בגפרית ומלק שקורין כ"ל ויש של ורד ושל הדם: בפולמוס קיל
 שהעלה אספסיינוס קודם שנא טיטוס עליהם: ועל האירוס
 ספ' נפ' נתרא דסוט' טבלא דקד פומא והוא זוג המקשקש': רב
 חסדא תלמידו של רב הונא הי' ולא הי' משיב לפניו וכי קם רב

המביא גט פרק ראשון גיטין קיט

כתיב *כה אמר ה' אלהי הסור המצנפת והירים יתוקם' כפ
העטרה זאת לא ואת השפלה הגבה והגבוה השפיל
וכי מה ענין מצנפת אצל עטרה אלא לומר לך
בזמן שהמצנפת בראש כ"ג עטרה בראש כל אדם
נסתלקה מצנפת מראש כ"ג נסתלקה עטרה מראש
כל אדם אדהכי אתא רב הונא אשכחינהו דהו
יתבי א"ל האלהים מדרבנן אלא חסדא שמך
וחסדאין מילך רבינא אשכחיה למר בר רב אשינעמר' של
דהוה גדיל כלילא לכרתיה א"ל לא סבר לה מר
הסר המצנפת והרם העטרה א"ל דומיא דכ"ג
בגברי אבל בנשי לא מאי ואת לא ואת דרש רב
עורא ומנין א"ל משמיה דרב אמי וזמנין א"ל
משמיה דרב אסי בשעה שאמ' הקב"ה לישראל הסר
המצנפת והרם העטרה אמרו מלאכי השר' לפני
הקב"ה רבש"ע זאת להם לישראל שהקדימו לפניך
בסיני נעשה לנשמע א"ל לא זאת להם לישראל
שחשפילו את הגבוה והגביהו את השפל והעמידו
צלם בהיכל:

הוכח א"ל רב קסדא לריש גלותא קרא כתיב: מה ענין כו' והלא
סלכסת מצנפי כהוכה הו': האלהים מדרבנן אינו אסור אלא
מדרבנן וקרא בעטרה של מלך סיירי שהיה מתכנא שתתצטל
הכהוכה ויגלה לדקיה בגולה: וחסדאין מילך קסודין
וכא'ס דנריך:

הדרש רב עוירא זמנין אמ' לה משמיה דרב אמ' וזמנין אמר לה משמיה דרב אפי' מאי דכתיב ^{סע} *כה אמר ה' אם שלמים וכן רבים וכן נגוזו ועבר וגו' אם רואה אדם שמוזנותיו מצומצמים יעשה מהם צדקה וכל שכן כשהם מרובים מאי וכן נגוזו ועבר תנא דבי ר' ישמעאל כל הגוזו נכסיו ועושה מהם צדקה ניצול מדינה של גיהנם משל לשתי רחלו' שהיו עוברות במים אחת גזווה ואחת שאינה ^{סע} ע"גזווה גזווה עברה שאינה גזווה לא עברה *ועניתוך ^{סע} אמר מר זוטרא אפי' עני המחפרנס מן הצדקה ^{סע} יעשה צדקה. *לא אענך עוד תני רב יוסף שוב אין מראין לו סימני עניות:

ח [רב נחמן בר יצחק אמר בנהרות דארץ ישראל דכולי עלמא לא פליגי] כי פליגי בים הגדול

שלמים מנומלטים וה"ק קרא חס שלמים מזכותיך וכל שכן חס רבים: וכן נגוזו ועבר הרי הם משולים לעונתים בנהר על ידי גזיזה שהגזיזה עוברת כך גזוז מהם ללדקה וירבו: ועניתיך לא אענך עוד סיפיה דההוא קרא הוא:

[רב נחמן בר יצחק אמר הכן מתכייח דהמביא גט אי בנהרות דארץ ישראל: דכולי עלמא לא פליגי דכארץ ישראל כינהו]: כי פליגי בים הגדול שהיא תקום וערני של ח"י ופליגי תכאי איכא למ"ד שסת היא גבול ויס גופיה לאו ח"י הוא ואיכא למ"ד יס גופיה קא"י:

המביא גט פירק ראשון גיטין קב

דתניא איזהו ארץ ואיזהו ח"ל כל ששופע ויורד
מטורי אמנון ולפנים א"י מטורי אמנון ולחוץ ח"ל
והנסין שבים רואין אותן כאילו חוט מתוח עליהם
מטורי אמנון עד נחל מצרים מן החוט ולפנים
א"י מן החוט ולחוץ ח"ל ר' יהודה אומר כל שכנגד
א"י הרי הוא כא"י שנא' *וגבול ים והיה לכם הים ^{והגדל} ^{אל}
הגדול וגבול זה יהיה לכם גבול ים וכו':

תניא כשנאמרו דברים לפני ר' יוסי קרא עליו ט
המקר' הזה *שפתים ישק משיב דברים ^{חשלי כד}
נכוחים:

רבי אחאי בר' יאשיה הוה לי' איספקא דכספא יד
בנהרדעא *א"ל לר' דוסתאי בר' ינאי ולר' ^{זס ע"ג}
יוסי בר כופר בהדי דאתיתו אתיוה ניהלי אויל
יהבי ניהלייהו אמרי להו נקני מינייכו (אמר)
[אמרי] להו לא אמרי להו אהדרידה ניהלן רבי
דוסתאי בר' ינאי א"ל אין רבי יוסי בר כופר אמ'
(לי) [להו] לא הו קא מצערו ליה אמרו ליה

איזהו ארץ מקלוע לפוכית מערבית של א"י הר ההר ובתרגום
ירושל' מתרגם הר ההר טורי אמנון וכתב זה יהי' לכם גבול וגו' * ע' נדפ'
כל ששופע ויורד מטורי אמנון ולפנים ללד א"י דהייכו ללד ^{בגודל}
דרוס הוי א"י וכו': והנסין שבים א"י הים שנזעעב: נחל מצרי'
הוא תקום א"י במקלוע מערבית דרומית ומקוור לים הגדול וכו':
שפתים ישק ראוי הוא לינשק:

איספקא כלי: א"ל אין עוהדנא: אמר להו לא כדאמרינן
לעיל אס נא לקזור אינו קזור: אמרו ליח לרבי

חזי מר היכי קא עביד א"ל טב רמו לי' כי אחו לגבי
 א"ל חזי מר לא מסתיי' דלא סייען אלא א"ל נמי
 טב רמו ליה א"ל אמאי תעביד הכי א"ל אותם
 בני אדם הם אמה וכובען אמה ומדברי' מחצייתן
 ושמותיהם מבוהלים ארדא וארטא ופילי בריש
 אומרים כפותו כופתין אומרים הרוגו הורגין
 אילו הרגו לדוסתאי מי נחן לינאי אבא בר כמותי
 אמר ליה בני אדם הללו קרובים למלכות הן
 א"ל תן יש להם פוסים ופרדים שרצים אחריה
 א"ל הן א"ל אי הכי שפיר עברת:

ה מ ב י א

פרק שני

ו רבה בר בר חנה חלש עול לגביה רב יהודה
 ז"ל ורבא לשיולי ביה בעו מינות שנים שהביאו גט
 ע"ז וכו'. אדחכי אתא ההוא *חברא שקלה לשרגא
 דוסתאי: חזי מר מאי קעביד דלא קמהדר לן: טב רמו ליה
 הרבה הכוהו לשון מורי ל"א עב רמו ליה יפה ראיות המכות
 הללו: אמאי תעביד הכי שנתרלית להקזיר מיד: הן אמה
 אנשי מדות גנוהים נקומה: וכובען אמה אף מלבושיהן מאוימות
 משאר בני אדם: ומדברין מחצייהן כלומר קולן ענה וכראה
 הדבור יולא מטיבורן:
 חברו פרסאי: שקלא לשרגא שיט לפרסיים יום איז שאין

המביא פרק שני גיטיין קבא

מקמייהו אמר רחמנא או בטולך או בטולא דבר
עשי למימר דארומאי מעלו מפרסאי והתני רב
חייא מ"ד *אלהים הכין דרכה והוא ידע את מקומה
יודע הקב"ה בישראל שאין יכולין לקבל גזירת
ארומיו עמד והגלה אותם לבבל לא קשיא הא מקמי
דנייתו חברי לבבל הא לבתר דאתו חברי לבבל:
תניא הרי שהיה צריך לכחוב את השם ונתכוין כ
לכחוב יהודה וטעה ולא הטיל בו דל"ת
מעבר עליו קולמוס ומקדשו דברי ר' יהודה וחכמי
אומרים אין השם מן המוכחר:

ליונכח
פכחיס
ס' האשה
וי' רש"א

כל ה ג ט
פרק שלישי

מתני' ג' דברים אמר רבי אלעזר בן פרטא לפני כח
מדליקין אור באתו יום אלא בבית ע"ז שלהם: אמר רבה ע"ב
בר בר מכה: רחמנא או בטולך או המביאני בללך. או
הנלכי בלל בני עשו שהם מכבדים אותנו: הבין דרכה של תורה
ולומדיה היכן היא ראויה להמיש: גזירות שגזרוהו גזירה שלא
יעסקו בתורה ולא יקיימו מצוות: והגלה אותם לבבל נסורנו
הבית: הא מקמי דנייתו חברי לבבל בימי כשדים נצוכדכאלר
ואויל מרודך ובלשאלר: לבתר דאתו חברי משכנש כירש את
המלכות ומלך בבל:

עליו קולמוס על כל אות ואות: ונתכוין לכחוב יהודה שהיה
טועה וכסבור שהוא צריך לכחוב יהודה: וטעה ולא
הטיל בו דל"ת והרי השם כחוב אלא שהוא שלא לשמה:

חכמי' וקיימו את דבריו על עיר שהקיפוח כרקום
ועל הספינה המטרפת בים ועל היוצא לידון שחו
בחוקת קיימין אבל עיר שכבשוה וכו':

*ויהי כזרוח השמש וימן אלהים רוח קדים חרישית
מאי חרישית אמר רב יהודה בשעה שמנשב
עושה תלמים תלמים בים א"ל (רבא) [רבה] א
הכי היינו דכתיב *ותך השמש על ראש יונה ויתעלה
אלא אמר (רבא) [רבה] כשע' שמנשב' משתק
כל הרוחות מפניה והיינו דכתי' *אשר בגדיך חמים
בהשקיט ארץ מדרום אמר רב תחליפא בר רב
חסד' אמר רב חסדא אימתי בגדיך חמים בשעה
שמשקיט ארץ מדרום שבשעה שמנשבת משתקת
כל הרוחות מפניה. רב הונא ורב חסדא הוו יתבי
חליף ואזיל גניבא עלייהו אמר חד לחבריה ניקום

לא

י"ג
י"ד
י"ה
י"ו

פ"ק

הכחין

חשך דלא

קמו

חכמי'

דלאו

דעמיהו

דעסקי

נציון

כרקום חזור מתרגמין כרקומין: המטרפת ועדין לא טבעה:
לידון דכיכי נפשות:

בשעה שמנשבת עושה תלמים בים כתלס של מענית המקרישה
דהיינו חרישי' לשון קרישה לפי שזוקה היא: היינו
דכתיב בתמיה: ותך השמש הכתוב זא להעיד שנתקמס
העולם ואתה אומר שספר הכתוב זכך גבורת סערותיה ולכך
שנה זלזוכו: משתקת כל הרוחות מפניה כשהיא עכשנת
בשעת הקום היא חמה מאלד ומנעלת לכת כל הרוקות ולכך
שנה הכתוב לקרותה חרישית: שמשקיט ארץ כשלנת רוח
דרומית זוקעת ומי הוא המשקיט' רוח מזרחית קשתקת' שנשעה

כל הגט פרק שלישי גיטין קכב

מקמי דבר אוריין הוא א"ל אידך מקמי פלגאה
ניקום אדהכי אתא איהו לגבייהו אמר להו במאי
עסקיתו אמרו ליה ברוחות (אמרו) [אמר] להו
תבי אמר רב חנן בר רבא אמר רב ארבע רוחו' ^{ס'}
מנשבות בכל יום ורוח צפונית מנשבת עם כולם ^{לס יחס'}
שאלמלא כן אין העולם מתקיים אפי' שעה אחת ^{וב' דס"א}
ורוח דרומית קשה מכולן ואלמלא בן נץ מעמידה
נחרב כל העולם כולו מפניה שנאמ' *המבינהך ^{לינו לט}
יאבר נץ יפרוש כנפיו לתימן רבא ורב נחמן | כר
יצחק] הוו יתבי הוה חליף ואויל רב נחמן בר
יעקב דיתוב בגוהרקא דרהבא ופריס עליה סרבלא
דכרתי רבא אזל לגביה רב נחמן בר יצחק לא
אזל לגביה אמ' דלמא מאנשי דבו ריש גלות' נינהו
רבא צריך להו אנא לא צריכנא להו כדחזא דרב
נחמן בר יעקב הוה אויל לגביה גלי לדרעיה אמ'

שמנצת רוח מזרחית שמתקת כל הרוחות : פלגאה צעל מרינה
שהיתה לו מרינה עם מר עוקבא שהיה אז ב"ד בדאמרינן בס"ק
נבי אלס העומדין עלי ובידי למוסרן לעלכות והוא היה גביבא
דמפרש התם : רוח צפונית כוסה היא לא קמה ולא כוננת
ומתקת את שאר הרוחות : בן נץ מלאך העשוי כנץ : מעמידה
בכנסיו : יאבר לשון אברתו יגדיל כסף : גוהרקא עגלה העשויה
כשדה ומכהיגים נה שריס : סרבלא דכרתי לזע תכלת דומה
לכרתי : אנא לא צריכנא להו דרב נחמן קתניה דנשיאה הוה
כהעור והרועע : גלייה רב נחמן בר יעקב לדרעיה שהיתה רוח

שדיא נשיב אמר (רבא) [רבה הכי] אמר רב
 אשה מפלת בו ושמואל אמר אפי' מרגליו' שבים
 מרקבת בו ר' יוחנן אמר אפילו שכבת זרע שבמעו
 אשה מסרחת בו אמר רב נחמן [בר יצחק] ושלשתן
 מקרא אחד דרשו *כי הוא בין אחים יפריא יבא
 קדים רוח ה' ממדבר עולה יבוש מקורו וגומר
 יבוש מקורו זה מקורה של אשה ויחרב מעיינו
 or זה ש"ז שבמעו אשה *הוא ישסה אוצר כל כלי
 חמדה זו מרגליות שבים. אמר (רבא) [רב] עדי
 סוראה הוא דדייקי קראי מאי כי הוא בין אחים
 לב יפריא אמר רבא אפילו *שופתא בקופינא דמרא
 רפיא רב יוסף אמר אפי' סיכתא בדפנא רפיא
 רב אחא בר יעקב אמ' אפי' קניא בכופתא רפיא:

ה ש ו ל ה

פרק רביעי

ח אמר רב יהודה אמר רב מעשה באדם אחר
 לה יורקית מכשנת והוקס לו: שדיא נשיב הטידה מכשנת: שכבת
 זרע חוך ג' ימים: מקורה של אשה עובר שנמעה: עדי סוראה
 הוא [הדבר הזה] מנכי סורא הוא דדייקי קראי: שופתא בית
 יד: קופינא קור שבראש המרה שהיא פויסי"ר וע"ש שדקוק צין ב'
 לדי הקור קרי ליה צין אחים שמדובקין: סיכתא בדפנא ימד
 שדוסין: רפיא שמתייבש מקמת הקוס ורפה: קניא בכופתא
 קנה הארוג נכפיפה: רפיא כמו יפריא:

כבי חרי עבדו לי הפכות לכורסיה ותרצוה ואפי'
לא איפרק מחולשא :

ט אמר (שמואל) [עולא] עלובה כלה שזנתה כחון
לו חופתה [אמר רב מרי ברה דבת שמואל
ע"ג מאי קרא *עד שהמלך במסכו נרדו נתן ריחו אם
כנת פ' רבא עדיין חביבותא הוא גבן דכתיב נתן ולא כתב
ר"ג הסרות] ח"ר הנעלבים ואינן עולבים שומעי' חרפתם
ואינם משיבים עושים מאהבה ושמתים ביסורי
שפט' ה עליהם הכתוב אומר *ואהביו כצאת השמש
בגבורתו [מאי פרוסבול אמר רב חסדא פרוסבול
לז ובוטי *בולי אלו עשירים דכתיב *ושברתי את
אקרא כז גאון עוזכם וחני רב יוסף אלו בולאות שביהודה
דכר' טו בוטי אלו העניים דכתיב *העבט תעביטנו] :

הפכות לכורסיה ותרצוה הפכו בסאו חקפיה כדי שתקיים
הקללה נכך [ס"א הפכות לכורסיה תשפל גדול זון] : לא איפרק
מחולשא לא ניכול מלכא לדי קולי :

[עלובה קלופה : בקרב חופתה נעוד שכינה וישראל נסינו
עשו את העגל וכו' : נרדו נתן ריחו נוסמי עוב את
ריחו הטוב כמו ולא נתן סימן וגו' : עדיין חביבותא חע"ס
שהזכיר קלקוליהן לא הזכיר אלא במראית ענה דלא כתב
הסרות] : הנעלבים גרסינן אותם שנעלבים מיד אחרים : ואין
עולבים את אחרים : עושה מצות מאהבת המקום ולא לטוב
שכר ולא קיראת פורענות : [פרוץ תקנה : כולי ובוטי עשירים
אלא יססידו ועניים שלא ינעלו דלת בסניהן : בולאות עשירים
העבט ומי הן הלויים עניים] :

אמר (רבא) [רבה] בהני חלת מילי נחתי בעלי לח
בחיס מנכסיהם דמפקי עבדייהו לחירות ע"כ

ודסיירי נכסייהו בשבת ודקבעי סעודתייהו בשבתא
בעידן כי מדרשא דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן
ב' משפחות היו בירושלים אחת קבעה סעודתה
בשבת ואחת קבעה סעודת' בע"ש ושתייהן נעקרו:
דרש רבה בר רב הונא כשם שהמקדש חצי יא

אשה אינה מקידשתכך חציה שפחה וחציה מג
כת חורין שנחקדשה אינה מקודשת א"ל רב חסדא
מי דמי התם שויר בקנינו הכא לא שויר בקנינו
הדר אוקי רבה בר ר"ה אמורא עילויה ודרש

"המכשלה הזאת תחת ידיך אין אדם עומד על
דברי תורה אלא א"כ נכשל בהם אע"פ שאמרו
המקדש חצי אשה וכו' (והורה לדברי רב חסדא):
דמפקי עבדייהו לחירות ועברי נעשה שאל' לעולם בהם רש"א

תענדו: ודסיירי נכסייהו שדותיהם מסתכלים בשבת
לידע מה הם לריכיס: בעידן כי מדרשא שהקכס דורש דרשה
לרביס בשבת והם יושנים נסעודה והיה להם להקדים או לאחר:
בערב שבת ליל שבת ואין כאן כבוד שבת דקיימא לן כבוד יום
קודם לכבוד לילה והם היו מתכויןן בשביל ציטול בית המדרש.
ואית דמפרשים בערב שבת נוחס יוכן בכל יום מרוב עושר אבל
בהא מיהו איכא איסורא שיכנס לשבת כשהוא שגע בלא תאוה:
אוקי אמורא עליה העמיד מתורגמן [לפכיו] לקזור ולדרוש:
והמכשלה הזאת כלומר כך התקיל בדרכה מקרא כמות
והמכשלה הזאת תחת ידיך באנשי ירושלים שפסקה תורה מהם

ישעיה נ
פיק כל
כתבי
וב"ס

יב בנתיה דרב נחמן בחשן קידרא בירייהו קשיא
 ליה לרב עיליש כתיב *אדם אחד מאלף
 מצאתי ואשה בכל אלה לא מצאתי הא איכא
 בנתיה דרב נחמן גרמא (ליה) [להו] מלתא ואשחבין
 ואשחבאי איהו נמי בהדייהו יומא חד הוה יתיב
 גביה התוא גברא דהוה ידע בלישנא דצפורי אתא
 עורבא וקא קרי א"ל מאי קאמר א"ל עיליש ברח
 עיליש ברח אמר עורבא שקרא הוא ולא סמיכנא
 עליה אדהכי אתא יונה וקא קריא א"ל מאי קאמר
 א"ל עיליש ברח עיליש ברח אמ' כנסת ישראל ביוג'
 מתילא ש"מ מיתרחש לי ניסא אמר איזל אחו'
 בנתיה דר"נ אי קיימין בהימנותייהו אהדרנינו
 אמר נשי כל מילי דאית להו סדרן להדדי בבית

והיו שואלין לפניו שמה לכה קלין תהיה לנו והמבטלה
 הזאת תחת ידיך כלו' דברים שמכוסין כשמהלך שלך הם שאתה
 נקי בהם אע"פ לנו ותהיה קלין והמבטלה הזאת דברי תורה
 שאין אדם עומד על אחתה עד שיכשל בהם להורות טעות
 ויכלימוהו והוא כותן לנו ומבין תחת ידיך הם אף אני כשעלתי
 בהוראתי וקורכי בי:

בחשן קידרא בירייהו מגיסית הקדירה בידיהן כשהיא רותמת
 והרואה סבור שאין האור שולטת בהן שלדקניות הם:
 אחד מאלף מצאתי שהוא לדיק: א"ל רב עיליש לההוא גברא:
 מאי קאמר האי עורבא: ביונה מתילא ביונה כשעלת דכתיב
 ונתיתמתי: סדרן להדדי כועלות יחד בבית הכסא:

השולח פרק רביעי גיטין קכה

הכסא שמעינהו דקאמרין עדי גוברין ונהרדעי גוברין
נימא להו לשבויהו דלרחקינהו מהכא דלא ליתי
אינשין ולשמעי ולפרקינן קא ערק איהו וההוא
גברא לדידיה איתרחיש ליה ניסא עבר במכרא
וההוא גברא אשכחוהו וקטלוהו כי הדרן ואחאין
אמר הוּו קא בחשן קידרא בכשפים:

א"ר אלעזר בר' יוסי מפני מה אמרו המוציא את מו
אשתו משו' שם רע ומשום נדר לא יחזיר
שלא יהו בנות ישראל פרוצות בעריות ובנדרים
לפיכך אומרים לו אמור לה הוי יודעת שמשום
שם רע אני מוציאך ומשום נדר אני מוציאך:
פיסקא ר' יהודה אומר כל נדר שידעו בו רבים ^ס
לא יחזיר ושלא ידעו בו רבים יחזיר.

אריב"ל מ"ט דרבי יהודה דכתיב *ולא הכום בני
ישראל כי נשבעו להם נשיאי העדה ורבנן

עדי גוברין אלו הגבאי' בעלינו הם: ונהרדעי גוברין ישראלים
אכשינו שזכהרדעי בעלינו היו כלו' כשם שהם היו בעלינו כך אלו
בעלינו אין אנו נריכו' עוד להם: עדי אלו כמו עדא אמת זאת
אומרת: לירחיקנו מהכא שירקיקנו מכאן: איהו וההוא גברא
רב עיליט ואותו האיש המבין בלשון העופות: עבר מכרא מענר
המים ולא יכלו להשיגו עוד:

מ"ט דר' יהודה דאמר כדר שהודר ברבים אין לו הפרה: ולא
הכום בגבעונים כתיב: נשבעו להם והזה להו לאחשולי
אשנעמיהו אי לאו משום שהודר ברבים: ורבנן דאמרי י' לו

התם מי חלה עלייהו שבועה כלל כיון דאמרו להו
 מארץ רחוק' באנו ולא באו לא הייל' עלייהו שבועה
 כלל והאי דלא קטלינהו משום קדושת השם:
 ריש לקיש *ובין נפשורה ללודאי שקל בהרירה

יג
 מז
 קידס
 שחור
 לחוטט
 מוס'
 הוא שק
 מ"ל נובת
 שק
 בעמ'
 חכה קלה
 כ"ט

חייתא וגלגלתא אמר גמירי דיומא בתרא
 כל רבעי מינייהו עבדו ליה כי היכי דליחול אדמיה
 יומא בתרא אמרו ליה מאי ניחא לך אמר להו
 בעינא אקמטינכו ואותבינכו וכל חד כנייכו אמחיה
 *חייתא ופלגא קמטינהו ואותבינהו וכל חד מינייהו כד
 מחיה חדא חייתא נפק נשמחיה חרקיניהו לשנייה
 א"ל אחוכי קא מחייבת בי אבתי פש לך גבי
 פלגא דחייתא קטלינהו כוליהו נפק ואתא [יתיב]
 קאכיל ושתי אמרה ליה ברתיה לא בעית מידי
 למזגא עליה א"ל בתי כריסי כרי כי נח נפשית

הפרה: התם לאו משום שאין הפרה הוא דאפי' הפרה לא לריך
 דעי קיילה שבועה עלייהו כלל הלא נטעות היתה: משום
 קדושת השם שלא יאמרו הנכרים עבדו על שבעתן:
 ללודאי אומה שאוכלים בני אדם: חייתא וגלגלתא שק קשור
 ופקיע ועגול (או) של אגן או של עופרת נמוכו: דיומא
 בתרא כשהורגים אותו: דליהול אדמיה שימקול על דמו:
 אקמטינכו ואותבינכו לקשיר אתכם ולהוטינכם: חייתא
 ופלגא כלומר מכה ומלי מכה: יתיב קאכיל ושתי כל ימיו כל
 מה שהיה משתכר לא הוה מלמס להנכייע ליום מחר: למזגא
 עליה כר או כסת לישן עליו: כריסי כרי נעמי וזמן שנמעי הוא

שכקבא דמוריק קרא אנפשיה *ועובו לאחרי חילם: תלמידי

הניזקין

פרק חמישי

תניא א"ר שמעון מפני מה אמרו הניזקין שמין ממ
 להם בעידיות מפני הגזלנים ומפני החמסני ע"כ
 רבי שיאמר אדם למה אני גוזל ולמה אני חומס
 למהר ב"ד יורדין לנכסי ונוטלין שדה נאה שלי
 וסימכין על מה שכתוב בתורה *מיטב שדהו ומיטב שחית כב
 ברמו ישלם:

ההוא אפטרופוס דהוה בשבבותיה דר"מ דהוה יד
 קא מזבין ארעתא וזבין עבדי ולא שבקיה נב
 רבי מאיר אחוה ליה בחלמא אני להרום ואתה
 לבטור ואפ"ה לא אשגח אמר דברי חלומות
 לא מעלין ולא מורדין הנתו בי תרי דאגרי בתו
 ששן דכל בי שמשי הו קא מנצו בהדי הדדי
 איקלע ר"מ להחם עכבינהו תלתא בי שמשי עד
 דעבר להו שלמא שמעיה דקאמר וי דאפקיה
 ר"מ לההוא גברא מביתיה:

לי כר וכסת: מוריקא כרכוס:

טלן לא יהיב דמי קמסן יהיב דמי:

דכל בי שמשא של ערב שנת: שמעיה לשטן דקאמר וי

דאפקיה מביתיה:

נה ת"ר גול מריש ובנאו כבירה ב"ש אומר מקעקע כל הכירה כולה ומחזיר מריש לבעליו וב"ה אומ' אין לו אלא דמי מריש בלבד משום חקנתה שבין:

משנה לא היה סקריקון ביהודה בהרוגי המלחמה: א"ר יוחנן מאי דכתיב *אשרי אדם מפחד תמיד ומקשה לבו וגו' אקמצא ובר קמצא חרוב ירושלים אתרנגולא ואתרנגולתא חרוב טור מלכא אשקא דרספק חרוב ביהר אקמצא ובר קמצא חרוב ירושלי' דההוא גברא דרחמי' קמצא ובעל דכבי' בר קמצא עבד סעודתא א"ל לשמעיה זיל אייתי לי קמצא

טו
ס ע"ב
טו
ס
חשלי כח
סיפר נוס
סחורין
סיה בשביל
סכא

סקריקון ככרי רולח שנתן לו ישראל קרקע בפדיון כספו ואומר לו שא קרקע זו ואל תמיתכי (וכונת הוהנה הכלל כי טיטוס הניזק לישראל גור בפולמוס שלו שגסה גיירות כנגד ישראל היושבים בארץ יהודה. גיירתא קווייתא כל דלא קטיל ליקטליה. הוציאתא כל דקטיל ליימי ארבע זוזי. בתרייתא כל דקטיל ליקטלוהו. הלכך קווייתא ווצייעתא כיון דקטליה אגב אוכסיה גמר וחקי: ופידוש לא היה סקריקון שאס בא איש יהודי ולקח חן הדולח שדה שנתן לו יהודי אחד בשביל שלא יהדננו וחקמו קיים ואין בגל השדה יכול להוליאו וידו ווצייעתא אוכס ולומר שגולה היתה ניד הדולח דאגב אוכסיה גמר וחקי דבין שאמר ליה שא קרקע זו והניחתי אקנייה נהליה בלב שלם:

חכס
כדאי'
כיוחס
רש"א

מפחד דואג לראות הכולל שלא תארע תקלה בכך אם אעשה זאת: שקא דריספק דופן של מרכבת כסיס שקורין ריי"ט וגו' א בלשון אשכנז והיא כעין עגלה כדאמרינן באותו ואת נט כי מעיילת לי כודכיי' כריספק: קמצא ובר קמצא כך סס שני לא סיין יהודים: דרחמיה קמצא אוהבו היה שמו קמלא:

אבל נתי
שהוא דך
לבב
ווחספד
נחנס
לא סיין יהודים:
לוח' אפרי הרי"ף

אזל אייתי לוי בר קמצא אתא אשכחיה דהוה יתיב
 אל מכרי ההוא גברא בער דבכא דההוא גברא
 הוא מאי בעית הכא קום פוק אל הואיל ואתאו
 שבקן ויהיבנא לך דמי מה דאכילנא ושתינא *אל ל
 לא [אל] יהיבנא לך דמי פלגא דסעודתיך אל ל
 לא [אל] יהיבנא לך דמי כולה סעודתיך אל ל לא
 נקטיה בידיה ואוקמיה ואפקיה אמר הואיל והו
 יתבי רבנן ולא מיחו ביה ש"מ קא ניחא להו
 איזיל אוכול [כהן] קורצא בי מלכא:

אזל אל לקיסר מרדו כד יהודאי אל מי יימר יו
 אל שדר להו קורבנא חוית אי מקרבין סס
 ליה. אזל שדר בידיה עגלא תלחא בהדי דקאתי
 שדי ביה מומא בניב שפתי ואמרו' לה בדוקין
 שבעין דוכתא דלדיהן היה מומא ולדידהו לאו
 מומא הוא סבור רבנן לקרוביה משים שלום מלכות
 אמר להו ר' זכריה בן אבקיילוס יאמרו בעלי מומין
 קריבין לגבי מוכח סבור למקטליה דלא ליוזל ולימא
 אמר לתור' זכריה יאמרו מטיל מום בקדשי יהרג
 אל לא אנקינא לך: אל איהו יהיבנא לך דמי פלגא סעודתך:

איכול קורצא מלשיכות (לקיי' דנדיסס אוכלין חכסי' לגני מעג וק"ל):
 קורבנא קרבן להקריב על גבי המזבח דקיימא לן איש איש לרבות
 את הנכרים שנודרים כדריס וכדנות כישראל: בניב
 שפתים שפה העליונה: לדידהו לא הווי מומא להקריב לגבוה
 נזמה דידהו אללא מקוסר אנר: בדוקין טי"ל לא כמו הכוטה
 דוק: יאמרו המטיל מום בקדשים יהרג שיהיו סגורים

אמר רבי יוחנן ענותנותו של ר' זכריה בן אבקילוס
 החריבה את ביתנו ושרפה את היכלנו והגליתנו
 מארצנו שרד עלוייהו נירון קיסר כי קאתי שדא
 גירא למזרח אתא נפל בירושלים למערב אתא
 נפל בירושלים לארבע רוחות העולם אתא נפל
 בירושלים א"ל לינוקא פסוק לי פסוקיך א"ל *ונחתי
 את נקמתי באדם ביד עמי ישראל וגו' אמ' קודשא
 בריך הוא בעי לחרובי ביתיה ובעי לכפורי ידיה

בהוא גברא ערק ואזיל ואגיר ונפק מיניה ר' מאיר:
 ושדריה עלוייהו לאספסינוס קיסר אתא צר
 עלה תלת שני הו' בה הנהו תלת' עתורי

נקדימון בן גוריון וכן כלבא שבוע. וכן ציצית הכסת.
 נקדימין בן גוריון. שנקדה לו חמה בעבורו בן כלבא
 שבוע שכל הנכנס לביתו כשהוא רעב ככלב יוצא
 כשהוא שבע בן ציצית הכסת שהיתה ציצתו נגררת
 על גבי *כסתות. א"ד שהיתה כסתו מוטל' בין גדולי

שנשגיל שהטיל מוס בקדשים ועצר על מוס לא יהיה צו כהגו:
 ענותנותו סבלנותו ססכל את זה ולא הרגו: שדא גירא למזרח
 לקסוס קסס כשהיה סמוך לירושלים: ההוא ינוקא הוה מגנס
 בלישניה ל"ג: ביד עמי ישראל על ידי עמי ישראל: לכפורי
 ידיה לקמ' ידיו:

נקרה נקנה לאן מקדריס כהריס: נקרה לו חמה זרמה נשגילו
 במסכת תענית: ציצתו ליכית של טליתו: נגררת על גבי
 כרים וכסתות שלא היה מהלך אלא על גבי מילת: וא"ד בן

ע' נססר

יוחסין סכ'

כחלא

כספר

חיי חלכי

דכיון

קיסר כח

כו' עכ"ל

ע"כ

רש"ל

יח

סס

גי' הערוך

כרים

וכסתות

הניזקין פרק חמישי גיטין קבח

רומי חד אמר להו אנא זייני להו בחטי ושערי.
 וחד אמר להו כדתמרא ונולחא ומשחא. וחד אמ'
 להו בדציבי. ושבתו רבנן לדציבי דרב חסדא כל
 אקלידי הוה מסר לשמעיה בר מדציבי דאמר רב
 חסדא אכלבא דחיטי בעי שתין אכלבי דציבי.
 הוה להו למיון עשרים וחד שתא הוה בהו הנהו
 בריוני אמרי להו רבנן ניפוק וניעבד שלמא כהדייהו
 לא שבקינהו אמרי להו ניפוק ונעביד קרבא כהדייהו
 אמרי להו רבנן לא מסחייע מלתא קמו קלינהו
 להנהו אמברי דחטי ושערי והוה כפנא:

מרתא כת בייתום עתירת' דירושלי' הויה שדרתיה יט
 לשלוחה אמרה ליה זיל אייתי לי סמידא ^ע
 אדאול איוזבן אתא אמר לה סמידא ליכא חוורת'
 איכא אמרה ליה זיל אייתי לי אדאול איוזבן
 אתא ואמר לה חוורתא ליכא גושקרא איכא אמרה

לית שמו ולמה נקרא שמו הכסת שהיה כסתו כסת שלו
 חוטלת בין גדולי רומי כשהיה הולך ברומי להקביל פני קיסר:
 הוה להו להכך תלתא עתירי חטי ושערי וקמ' ומלחא וזיני
 למיון כל בני העיר עשרים וחד שתא: (אקלידי פי' מפתחות: פי'
 אכלבא פי' אולר): בריוני אנשים רקים ופוקים למלחמה: מ"ש'
 אמרו להו רבנן להכך בריוני: לא מסחייעא מלתא לכנע:
 קמו בריוני: קלנהו להנך אמברי לאולרות התנואה והעלים
 כדי שילקמו:

סמידא מלת: חוורתא פת כקיייה: גושקרא פת קיבור

ליה ויל אייתי לי אדאזל איורבן אחא ואמר לה
 גושקרא ליבא קמחא דשערא איבא אמרה ליה
 ויל אייתי לי אדאזל איורבן הוה שלופא מסאנא
 אמרה איפוק ואחוי אי משכחנא מידי למיכל איתיב
 לה פרתא בכרעה ומתה קרי עלת ר' יוחנן בן
 זכאי *הרכה כך והענוגה וגו' איבא דאמרי גרוגרת
 דר' צדוק אכלה ואיסטניתא ומתה דר' צדוק יתיב
 ארבעין שנין בתעניתא דלא ליחרוב ירושלים כי
 הוה אכיל מידי הוה מתחוי מאבראי וכי הוה בארי
 מייתי ליה גרוגרת מייץ מייהו ושדי להו כיהוה
 [קא] ניחא נפשת אפיקתה לכל דהבא וכספא
 שדיתיה בשוקא אמרה האי למאי מיבעי לי היינו
 דכתיב *כספם בחוצות ישליכו:

דכ"י כח

יחוסל ו

כ אבא סיקרא ריש בריוני דירושלים בר אחתיה
 דר' יוחנן בן זכאי הוה שלח ליה תא בצונעא

ס

סאוכדיי"ר: פרתא פרג של גללי נהמה: ומתה מקמת
 איסטניסותא: גרוגרת מאותם שנשאר לר' צדוק שמוץ את
 סימיה ומלאתה היא ואלתה לרענונה ומריק הקולי של ר' צדוק
 שנכנס בגרוגרת טעמה ומתה באסטניסות: הוה מתחוי בגרוכו:
 מאבראי מקמת שהיה כחוש: כי הוה בארי כשגמר תעניתו
 ורלה להנרות עלטו: הוו מייתי ליה גרוגרת מאכיס יבשים
 מפני שלא היה יכול לבלוע דבר ענה והיה מוץ את סימיהם
 ומשליך הגרוגרת:

אבא סיקרא כך שמו: שלח ליה ריב"ז תא לגבאי בלנעא:

לגבאי אתא א"ל עד אימת עבדיתו וזכי וקטליתו
 לוי לעלמא בפנא א"ל מאי איעבד דאי אמינא
 להו מידי קטלו לוי א"ל חזי לוי תקנתא לדידי
 דאיפוק אפשר דהוי הצלה פורתא א"ל נקיט נפשך
 בקצירי וליתו כ"ע ולישיילו בך ואייתי מידי סרי
 ואגני גבך ולימרו דנח נפשיה ולעיילו בך תלמידך
 ולא ליעול בך אינש אחרינא דלא לרגשון בך
 דקליל את דאינהו ידעי דחיא קליל ממות עבד
 הכי נבנם בו רבי אליעזר מצד אחד ור' יהושע
 מצד אחר כי מטו לפתחא בעו למדקריה אמר
 להו יאמרו רבן דקרו בעו למדחפיה אמר להו
 יאמרו רבן דחפו פתחו ליה בבא נפק כי מטת
 להתם אמ' שלמא עלך מלכא שלמא עלך מלכא
 א"ל מיחייבת תרי קטלי חדא דלאו מלכא אנא

וכהא דלא
 ליעול לא
 ידעין
 שדך
 הכדיקים
 להקפיד
 על כן
 כו"ט
 כיצטק
 שזכר דוקא

אמר ליה ריב"ז: עד אימת עבדיתו הכי דלא שנתת
 לאשלומי: חזי לוי תקנתא לדידי שיכתי ללאת מן העיר:
 נקוט נפשך בקצירי הקוק ענמך כחולה הוליא קול שאתה רש"ט
 חולה: לישיילו בך כמו שאתה גוסס: ואייתי מידי סריא דנר
 מסריק כגון כנלה: ואגני גבך והשבב נמטתך עמך שיאמרו מת
 הוא ומסריק כנר: ולעיילו בך תלמידך יכנסו תחת רגלי הטתך
 לשאת ולא יכיתו אחרים לשאת דאיכון ידעין דתייא קליל סמיתא:
 בעו הכך כריוכי: למדקרי' ברמקיס שמא מערים הוא: אמר
 להו אנא סיקרא: יאמרו הרומיים עליכם שאמילו רבן דקרו:
 למדחפיה חולי ינעק: דלאו מלכא אנא והתעללת

וקא קרירת לי מלכא ותו אי מלכא אנא עד
 האידנא אמאי לא אתית לגבאי א"ל דקאמרת לאו
 ס"ע"נ מלכא אנא *איברא מלכא את דאי לאו מלכא
 יטעיה י את לא ממסרא ירושלים בידך דכתיב *והלבנון
 ידמיה ל באדיר יפול. ואין אדיר אלא מלך דכתיב *והיה
 אדירו ממנו וגומ' ואין לבנון אלא בית המקדש
 דנריס נ שנא' *ההר הטוב הזה והלבנון ודקאמרת אי מלכא
 אנא אמאי לא קא אתית לגבאי עד האידנא בריוני
 דאית בן לא שבקינן א"ל אילו חבית של דבש
 ודרקון כרוך עליה לא היו שוברין את החבית
 בשביל דרקון אישתיק קרי עליה רב יוסף ואיתימא
 יטע' חר' ר' עקיבא *משיב חכמים אהור ידעתם יסכל איבעי
 למומר ליה שקלינן צבתא ושקלינן ליה לדרקון
 וקטלינן ליה וחביהא שבקינן לה אדהכי אתא
 פריסתקא עליה מרומי א"ל קום דמית ליה קיסר
 ואמרי הנתו חשיבי דרומי לאותיבך ברישא תוה

גרי' לפדנטי*: איברא מלכא את מלך אתה עתיד להיות: והיה אדירו
 ממונו ומושלו מקרבו יצא אלמא אדיר הוא מוסל: לבנון זה
 בית המקדש שחלנין עונותיהם של ישראל: כרוך עליה דבוק
 ולהוט אחריה: אין שוברין את החבית כדי שילך לו הדרקון
 כך היה לכם להשקית קומת העיר ולשרפה באש כדי להשליך
 אותם בריוני מתוכה: וחביתא שבקינן לה כך היינו מלפנים
 אולי נוכל להם ולהוליאם ממנה ותהיה העיר קיימת וכשלים
 עמך: פריסתקא אליך:

הניזקין פרק חמישי גיטין קל

מסיים חד מסאנא בעי למסיימא לאחרינא לא
 עייל בעא למשלפיה לאידך לא נפק אמר מאי
 האי א"ל לא תצטער שמועה טובה אתי' לך דכתי'
 *ישמועה טובה חדשן עצם אלא מאי תקנתיה ^{משלי טו}
 ליתו אינש דלא מיתבא דעתך מיניה ולחליף קמך
 דכתיב *ורוח נכאה תיבש גרם עכד הכי עייל א"ל ^{ס"ד}
 ומאחר דחכמיתו כולי האי עד האידינא אמאי לא
 אחיחו לגבאי א"ל ולא אמרו לך א"ל אנא נמו
 אמרו לך א"ל מיוז אולינא ואינש אחרינא משדרנא
 אלא בעי מינאי [מידוי] ואתן לך א"ל חן לי יבנה
 וחכמיה ושושילת' דרבן גמליאל ואסוותא דמסיון
 ליה לר' צדוק קרי עליה רב יוסף ואיתומא ר'
 עקיבא *משיב חכמים אחור ודעתם יסכל איבעי ^{ישעי' חד}
 למימר ליה לשבקינהו הדיא זימנא והוא סבר דלמא
 כולי האי לא עביד והצלה פורתא נמו לא הוי:
 אסוותא דמסיון ליה לרבי צדוק מאי הוא יומא כא
 לא נפיק שנתדשנו אנריו משמעת השמועה: ורוח נכאה תיבש ^{ס"ז}
 גרם כאשר תכאה רוקך משמעת הזכא תיבש העלם שלך: חן לי
 יבנה שלא תחריבנה ולא תהרוג קכמיה: ושושילתא דר"ג
 משמעת הנשיא שלא תהרגם שלא תכלה שולטנות בית דוד:
 ואסוותא רופאי' חן לי מאכשף שירפאו את ר' צדוק שלא הי' יכול
 לבלע אוכל לפי שנתקלרו מעיו בתעבותיו: והוא סבר ר' יוסקן:
 כולי האי דלישנק לירושלים לא עביד לי ואשמת דאפילו הללה
 פורתא לא עבד הלכך בעיבא מיכיה האי דתיהוי הללה פורתא:

קמא אשקוהו מיה דפארי למחר מיה דסיפוק
 למחר מיה דקמחא עד דרווח מעיה פורתא פורתא:
 כב אזל שדריה לטיטוס הרשע ואמר *אי אלהומו
 צור חסיו כו זה טיטוס הרשע שחירף ונידף
 נדריס לנכלפי מעלה מה עשה תפיש זונה כידו ונכנס לבית
 קרשי הקרשים והציע ספר תורה ועבר עליה
 עביר' ונטל סוף ונידר את הפרוכת ונעשה נס
 והיה דם מבצבץ ויוצא וקסבר הרג את עצמו שני
 תליס עד *שאגו צורריך בקרב מועדיך שמו אותחם אותות
 אבא חנן אומר *מי כמך חסין יה מי כמוד חסין
 וקשה שאתה שומע ניאוצו וגיהופו של אותו רשע
 ושותק דבי ר' ישבעאל תנא *מי כמוד באלים ה'
 מי כמוד באלמים מה עשה נטל את הפרוכת
 ועשאו כמין גרנותי והביא כל הכלים שבמקדש
 והניחן בהן והושיבן בספינה לילך ולהשתבח בעירו
 קבלת ח שנא' *ובכן ראיתי רשעי' קבורים ובאו וממקום
 קדוש יהלכו וישתכחו בעי' אשר בן עשו אל תקרי
 מיה דפארי מיה שניסורו נהס סונין: מיה דסיפוקא סונין
 גסין וקמח ועורב בהן:

שאגו צורריך בקרב מועדיך נבית זאת מתועל כו: שמו
 אותחם אותות אלו שבימיהן סימן דס זה של מי כו
 חס לא שהרגנו את עלמו: [עצמו] כינוי כלפי מעלה: הסין
 מתאפק: כמין גרנותי של גדול שאבין כו יין מגת לבור וקורין
 קולדווי"ר: וישתכחו בעיר אשר כן עשו הגבורה הזאת זאת

הניזקין פרק חמישי גיטין קלא

קבורי אלא קבוצים אלחקרי וישחבחו אלא וישחבחו
 א"ד קבורים ממש דאפילו מילי דמיטמן אנליין
 ליה. עמד עליו נחשול שבים לטובעו אמ' כמדומה
 אני שאלהיהם של אלו אין גבורתו אלא במים
 בא פרעה טבעו במים בא היסרא טבעו במים
 אף הוא עומד עלי לטובעני במים אם גבור הוא
 יעלה ליבשה ויעשה עמי מלחמה יצתה ב"ק ואמרה
 [לו] ישע בן רשע בן בנו של עשו הרשע בריה
 קלה יש לי בעולמי ויתוש שמה אמאי קרי ליה
 בריה קלה דמעילנא אית לה ומפקנא ליה לה עלה
 ליבשה ותעשה עמה מלחמה עלה ליבשה בא
 יתוש ונכנס בחוטמו ונקר במוחו ו' שנים יומא
 חד הוה קא חליף אבבא דבי נפחא שמע קול
 ארופת' אישתיק אמר איכא תקות' בכל יומא מייתו
 נפחא ויחתו קמי' לנכרי יהיב ליה ד' זוזי לישראל
 א"ל מסתייד דקא הוית בסנאך עד תלתין יומין
 עביד הכי מכאן ואילך כיון דדש דש הניא א"ר
 פנחס בן ערוכא אני הייתי בין גדולי רומי וכשמת
 פצעו את מותו ומצאו בו כצפור דרוה משקל בו
 רואים: מילי דמיטמן מעמן ממונס של ישראל: נחשול רוח
 סערה: סיסרא כחל קיסון גרפס: מעיילנא פה להכנים מאכל:
 מפקנא מולא לך בית הרעי: ארופתא קורכס: אישתיק' איתו
 יתוש מלנקר עסני קול הקורכס: כיון דדש דש משהרגיל
 היתוש ולמד נקול הקורכס הכיר בה ולא הכיר כיקורו: צפור
 דרוה ארופת' לא:

סלעים. במתנית' תנא כנוזל בן שנה משקל ב'
 לטרין אמר אבוי נקטינן פיו של נחשת וצפרניו
 של ברזל כי הוה קא מיית אמר להו לקלויה
 להווא גברא ולבדרו לקטמיה אשב ימי דלא
 לשכחי אלהא דיהודאי ולוקמיה בדינא:

בג אונקלוס בר קלוניקוס בר אחתיה דטיטוס הוה
 בעי לאגיורי אול אסקיה לטיטוס בנגידא

ס

אמר ליה מאן חשיב בהווא עלמא א"ל ישראל
 מהו לאדבוקי בהו א"ל מילייהו נפישין ולא מצית
 לקיומינהו זיל איגרי בהו בהאי עלמא והוית רישא

לישראל נעשה ראש א"ל דיניה דהווא גברא

נז במאי א"ל * במאי דפסק אנפשיה כל יומא מכנשי

ליה לקטמיה זריני ליה וקלו ליה ומבדר אשב
 ימי אול אסקיה לבלעם בנגיד' אמר ליה מאן

חשיב בהווא עלמא אמר ליה ישראל מהו לאדבוק
 כתיב * לא תדרוש שלומם וטובתם כל הימים

אמר ליה דיניה דהווא גברא במאי א"ל בשכבת
 זרע רותחת אול אסקיה לפושע ישראל בנגידא

א"ל מאן חשיב בהווא עלמא א"ל ישראל מהו
 לאדבוקי בהו א"ל טובתם דרוש רעתם אל תדרוש

כל הנוגע בהם כאלו נוגע בכת עינו. א"ל דיני
 בנגידא אינ: במאי דפסיק אנפשיה מיקלי ונדורי קיטמא:

בשכבת זרע רותחת מדה כנגד מדה שנעלמו התקילו

דברים

ע"ה

משכב ע"ה

תמוכו

דע"ה

הניזקין פרק חמישי גיטין קלב

והוא גברא כמאי א"ל בצואה רותחת דאמר
מר כל המלעיג על דברי חכמים נידון בצואה
ותחת תא חזי מה בין פושעי ישראל לנביאי
אומות העולם תניא א"ר אלעזר בוא וראה כמה
גדולה כחה של בושא שהרי סייע הקב"ה את
בר קמצא והחריב את ביתו ושרף את היכלו:
אתרנגולא ותרנגולתא חרב טור מלכא דהוה כד

נהיגי כי הוה מפקי חתנא וכלתא ס

מפקי קמיהו תרנגולא ותרנגולתא כלומ' פרו ורבו
בתרנגולים יומא חד הוה קא חליף גונדא דרומאי
שקלינהו מנייהו נפלו עלייהו מחונהו אתו אמרו
ליה לקיסר מרדו כך יהודאי אתא עלייהו הוה
בהו ההוא בר דרומא דהוה קפיץ מילא וקטיל
בהו שקליה קיסר לתאניה ואותביה אארעא אמ'
רבניה דעלמא בולה אי ניחא לך לא תמטרי
לההוא גברא לדירי' ולמלכותיה בידיה דחד גברא
אבשליה פומיה לבר דרומא ואמר *הלא אתר תליס ס

[העם] לזכות אל זכות מואב: דאמר מר צעירונין ויליף לה
מולגה הרבה יגיעת צער (המלעיג) [המלעיג] הרבה נידון
ביגיעת צער וקרא צדברי כופרים כתיב ויתר מהמה בני הזהר
גד"ס ויתר מדברי תורה: נביאי אה"ע כלעם שהשכינה נגלית
עליו והרשיע לצדק:

טור מלכא עדינה שמה הר המלך: נפלו בני המדינה היהודי'
עלייהו דרומאי: מחונהו הכוס: גונדא גדוד: הוה בהו

אלהים ונחתנו ולא תצא בצבאותינו דוד נמי אמר
 הכי דוד אתמותי קא מתמת על לבית הבסא אתא
 דרקונא שמטא לכרכשיה ונח נפשיה אמר הואיל
 ואתרחיש לי ניסא הא זמנא אשבקינהו שבקינתו
 ואול אודקור ואכלו ושחו ואדליקו שרני עד דאתחזי
 בליוני דגושפנקא כרחוק מלא אמר מיחדא קא
 חדרו בני יהודאי הדר אתא עלייהו א"ר אסי תלח
 מאה אלפי שליפי סייפא עלו למיור מלכא וקטלו
 בה תלתא יומא ותלתא לילותא ובהך גיסא הלולי
 וחנני ולא הוו ידעי הני בהני:

היה להם
 להודות על
 הכנס והס
 הכלו ושמו
 ומלו הדבר
 בגנותם
 שלט יכול
 להסתחלק
 ו"ה

בלע ה' ולא חמל את כל נאות יעקב כי אתא
 רבין א"ר יוחנן אלו ששים רבוא עיירות
 שהיה לו לינאי המלך בהר המלך דאמר רב
 יהודה אמר רב אסי ס' רבוא עיירות היה לו
 לינאי המלך בהר המלך וכל אחת ואחת היו ס'
 כיוצאי מצרים חוץ מג' שהיו בהם כפלים כיוצא
 מצרים אלו הן כפר ביש כפר שחלוי כפר דכריא
 כפר ביש דלא יהבי ביתא לאישפיזא. כפר שחלוי
 שהיתה פרנסתן מן שחליים כפר דכריא א"ר יוחנן
 שהיו נשותיהם יולדות זכרים תחלה ויולדו נקב'
 באחרונ' ופוסקו אמ' עילא לדדיה הויא ליה הויא אחרא
 ביהודים: איודקור לשמוס: עד דאתחזי לנבי הקיל: בליותא
 דגושפנקא מי שהיתה לו לורה בטבעתו היה מכירה רמקס
 מן העיר למראה הכרות:

מיחד' כו'
 שאני ל'
 יכול להס'
 ד"ה
 כה
 שס
 איכה כ'
 בלע כל
 אומו חקו'
 בדומיק
 דאפי' ס'
 רבוא קני
 לל חתיק

הניזקין פרק חמישי גיטין קלג

ואפי' שתין רבוהא קני לא מחזיק אמר ליה ההוא צדוקי לר' חנינא שקורי משקריתו א"ל *ארץ צבי כתוב בה מה צבי זה אין עורו מחזיק את בשרו אף א"י בזמן שיושבין עליה רווהא ובזמן שאין יושבין עליה גמרא:

דניאל יא
כסוף
כתובות
דרשו בן
לצנין
פירות
דאין
חזיק
פירותיהן

רב מניומי בר חלקיה ורב הלקי בר טובי ורב הונא בר חייה היו יחבי גבי הדרי אמרי איבא דשמיע ליה מלתא מכפר סכניא של מצרי לימא פתח חד מינייהו ואמר מעשה בארום וארוסתו שנשבו לבין הנכרים והשיגום זה לזה אמרה לו בבקשה ממך אל הגע בי שאין לי כתובה ממך ולא נגע בה עד יום מותו וכשמת אמרה להם כפרו לזה שפטפט ביצרו יותר מיוסף דאלו ביוסף לא הוה אלא חדא שעתא והאי כל יומא ויומא ואלו יוסף לאו בחדא מטה והאי בחדא מטה ואלו יוסף לאו אשתו והאי אשתו פתח אידך ואמר מעשה ועמדו ארבעים מידיות כדינר נחסר השער משקריתו דאמריהו גזיס רבוא עירום היו נהר המלך והוא אינו מחזיק אפילו ס' רבוא קנים: גמרא דלורי"ת בלע"ז כמו גמול חסאכי אין עורו מחזיק את בשרו משפוטט הוא כוון ואין יכול לקזור ולכסותו בה:

דשמיע ליה מה מעשההם אס לדיקים אס רשעים: בארום וארוסתו מאותה העיר: שפטפט זלזל זילרו ולא קשו אלא כתגרי עליו: נחסר השער נתקרה התנאה:

מוריא אח' וכדקו ומצאו אב וכנו שכאו על נעדר
 מאורסה ביה"כ ותביאום לב"ד וסקלו וחזר השעה
 למקומו פתח אידך ואמר מעשה באדם אחד שנתן
 עיניו באשחו לגרשה והיתה כתובת' מרובה מה
 עשת הלך וזימן את שושביניו והאכילם והשקם
 שיכרם והשכיבם על מטה אחת והביא לובן ביצה
 והטיל ביניהם והעמיד להם עדים וכא לב"ד היה
 שם זקן אח' מתלמידי שמאי הזקן וכבא בן כו"ט
 שמו אמ' להם כך מקובלני משמאי הזקן לובן
 ביצה סולד מן האור ושכבת זרע רוחה מן האור
 ברקו ומצאו כדבריו והביאותו לב"ד והלקוהו והגבו
 כתובתה ממנו. א"ל [אביו] לרב יוסף ומאחר דהו
 צדיקים כולי האי מ"ט איענש א"ל משום דלא
 איאבול על ירושלים דכתיב "שמחו את ירושלי"
 וגילו בה כל אוהביה יששו אתה משוש כל
 המתאבלים עליה:

ישעיה ס

כו **אשקא** דריספק חרוב ביתר דהו נהיגי כי הוה
 מתילד ינוקא שתלי ארוא ינוקתא שתלי
 תורניתא וכי הוה מנסבי קייצו להו ועברי להו
 גננא יומא חדא הוה קא חלפא ברתיה דקיסר
 לובן ביצה שחוף דומה לשכבת זרע להוליא קול שחף על אשתו:
 סולד דערי"ש מתייבש [ומגליד]: שכבת זרע רוחה מן האור
 נכנס וכנלע נגד ואינו מגליד:
 תורניתא פי"ן: גננא קוספה:

איתבר שקא דריספק קצו ארזא ועיילו לה אתו
 נפול עלייהו מחונהו אתו אמרו ליה לקיסר מרדו
 בך יהודאי אתא עלייהו *גדע בתרי אף כל קרן
 ישראל א"ר וירא א"ר אבא א"ר יוחנן אלו פ' אלף
 קרני מלחמה שנכנסו לכרך ביתר בשעה שלכדוה
 והרגו בה אנשים ונשים וטף עד שהלך דמם ונפל
 לים הגדול ושמא תאמר קרובה היתה רחוקה
 היתה מיל תניא ר' אליעזר הגדול אומר שני נחלי
 יש בבקעת ידים אחד מושך אילך ואחד מושך אילך
 ושיערו חכמים שני חלקים מים ואחד דם כמתניתא
 תנא ו' שנים בצרו אומות העולם את כרמיהם
 מדמם של ישראל בלא זבל:

איכה ב
 קרן לשון
 מלכות על
 סם חלף
 בן כוניאל
 רש"א

א"ר חייא בר אבין א"ר יהושע בן קרחה סח לי כח
 זקן אחד מאנשי ירושלים בבקעה זה הרג
 נבזראדן רב טבחים מאתים וי"א רבוא ובירושלי'
 הרג צ"ד רבוא על אבן אחת עד שהלך דמן ונגע
 בדמיו של זכריה לקיים מה שנא' *ודמים בדמי'
 נגעו אשכחיה לדמיה דזכריה דהוה קא מרתח
 וסליק ואמר להו מאי האי אמרו לו דם זבחים
 דאשחפוך אייתי דמא ולא אידמי אמר להו אי
 אמריתו לי מוטב ואי לאו מסרוקנא לבשרייכו
 קרני מלחמה ראשי גייסות תוקעי קקן ומתאספס אליהם
 כני לנאס: ושמא תאמר קרובה היתה לים: בקעת ידים.
 סם עוקוס: ואחד דם מהרגוי ביתר:

כוסיע ר

של זכריה בן יהוידע הכהן שהרגוהו שרי יהודה בעלות יואש

במסרקי דפרולא אמרי ליה מאי נינא לך נביא
 הוה בן דהוה קא מוכח לן במילי דשמיא קמינ
 עלויה וקטלינן ליה והא כמה שנים דלא קא ניח
 דמיה אמר להו אנא נפייסנא ליה אייתי סנהדרין
 גדולה וסנהדרין קטנה קטיל עלויה ולא נח בחורים
 יבחולות קטל עלויה ולא נח אייתי חינוקות של
 בית רבן קטל עלויה ולא נח. א"ל זכריה וזכריה
 שובים שבהם אבדתי ניתא לך (ואבדינהו)
 [דאבדינהו] לכולהו כדאמר ליה הכי נח בההוא
 שעתא הרהרי תשובה ברעתיה אמר ומה (הם)
 [אם] על נפש אחת כך ההוא גברא דקטל את בני
 נשמתא על אחת כמה וכמה ערק אזל שדר [שטר]
 פירטתא בביתיה ואגיר תנא נעמן גר תושב הי
 נבווראדן גר צדק היה מבני בניו של המן למח
 תורה בבני ברק מבני בניו של סיסרא למח
 חינוקות בירושלים מבני בניו של סנהריב למח
 תורה ברכים מאן אינון שמעיה ואבטליון והיינו

יחוסא' כדבתי* ונתתיאת דמם על צחיח סלע לכלתי הכסות:
 רישיה כשהשתקו לו ליואש ועשוהו אלוה והרגוהו נעזרה: שטר
 דקדא פירטתא שטר לוויה שפרט מה תהא על נכסיו: גר תושב היה
 לנקום שלא קנל עליו שאר מות אלא ע"ז שא' כי לא יעשה עוד ענדק
 קס כדי וגו': והיינו דכתיב אדמיה זכריה: על צחיח סלע על סלקת
 אינן סלקת אלא יבלע צארץ כך היה דמו של זכריה על הרמסב
 ולא כבלע: צחיח שעשות כמרגומו:

נחמי דמה

וכו' דט"פ

*הקול קול יעקב והידים ידי עשו הקול זה כמ
 אדריינוס קיסר שהרג באלכסנדריא של ^ס

מצרים ששים רבוא על ששים רבוא בפלויס כיוצאו ^ס ^{לפי'}
 מצרים קול יעקב זה אספסינוס קיסר שהרג בכרך
 ביתר ת' רבוא ואמרי לה ארבעות אלפים רבוא
 והידים ידי עשו זה המלכות שהחריבה את בתינו
 ושרפה את היכלנו והגליתנו מארצנו. ד"א הקול
 קול יעקב אין לך תפלה שמועלת שאין בה מורעו
 של יעקב והידים ידי עשו אין לך מלחמה שנוצחת
 שאין בה מורעו של עשו והיינו דא"ר אלעזר *בישוט ^ס ^{לפי'}
 לשון תחבא בחרחורי לשון תחבא:

אמר רב יהודה אמר רב מד *על נהרות כבל ל
 שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון מלמד ^ס

שהראהו הקב"ה לדוד הורבן בית ראשון וחורבן ^ס ^{תל'}
 בית שני חורבן בית ראשון שנא' על נהרות כבל
 שם ישבנו גם בכינו בית שני דכתיב *זכור ה' ^ס
 לבני אדם את יום ירושלים האימרים ערו ערו
 עד היסוד בה. אמר רב יהודה אמר שמואל ואי
 חימא ד' יאמי ואמרי לה במחניחא הנא מעשה
 בדי מאות ילדים וילדות שנשבו לקלון הרגישו
 הקול קול ביתר עולה מיעקב ראה ילמך ככנואה מפלה זו
 של ביתר: והיינו דא"ר אלעזר הו' דאמרינן לעיל דע"י
 לשה"ר חרב הבית וכהרגו כמה רבנות: בחרחורי לשון במריב
 לשון כמו אל תחמר: שוט לשון שנט מכה:
 לקלון ילדים למשכז זכור וילדות לסלגאים:

בעצמם למה הם מתבקשים אמרו אם אנו טובעי
 בים אנו כאים לחיי העוה"כ דרש להם הגדול
 שבהם *אמר ה' מבשן אישׁב אישׁב ממצולות ים
 מבשן אישׁב מכין שיני אריות אישׁב ממצולות
 ים אלו שטובעין בים כיון ששמעו ילדות כך קפצו
 כלם ונפלו לתוך הים נשאו ילדים ק"ו בעצמם
 ואמרו מה הללו שדרכנ לכך כך אנו שאין דרכנו
 לכך עאכ"ו אף הם קפצו לתוך הים ועליהם הכתוב
 אומר *כי עליך הורגנו כל היום נחשכנו כצאן
 טבחה ורב יהודה אמר זו אשה זו' בניה אתוהו
 לקמא קמיה דקיסר אמרו ליה פלח לע"ו אמר
 להו כתוב בתורה *אנכי ה' אלהיך אפקוהו וקטלוהו
 אתוהו לאידך לקמיה דקיסר אמרו ליה פלח לע"ו
 אמר להו כתוב בתורה *לא יהיה לך אלהים אחרים
 על פני אפקוהו וקטלוהו אתוהו לאידך ואמרו ליה
 פלח לע"ו א"ל כתוב בתורה *לא תשתחוה לאל
 אחר אפקוהו וקטלוהו אתוהו לאידך אמרו ליה
 פלח לע"ו א"ל כתוב בתורה זובח לאלהים יחרם.
 אפקוהו וקטלוהו אתוהו לאידך אמרו לי' פלח לע"ו
 א"ל כתוב בתורה *שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד
 אפקוהו וקטלוהו אתוהו לאידך אמרו ליה פלח
 לע"ו א"ל כתוב בתורה *וידעת היום והשבות אל
 בשן צין ען ונטריקון: שדרכנ לכך לתשמיש ואין קלונ מרונה
 בני"ף קלונ שלנו: זו אשה הורגנו כל היום:

הניזקין פרק חמישי גיטין קלו

לבכך כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ
 מתחת אין עוד אפקוהו וקטלוהו אתיוהו לאידך
 אמרו ליה פלח לע"ז א"ל כחוב בחורה *את ה' ^{דברים כו}
 האמרת היום וגו' וה' האמירך היום כבר נשבענו
 להקב"ה שאין אנו מעבירים אותו באל אחר ואף
 הוא נשבע לנו שאין מעביר אותנו באומה אחרת
 א"ל קיסר אישדי לך גושפנקא וגחין ושקליה כי
 היכי דלימרו קבל עליה הורמנא דמלכא א"ל חבל
 עליך קיסר חבל עליך קיסר על כבוד עצמך כך
 על כבוד הקב"ה עאכ"ז אפקוהו למקטליה אמרה
 להו אימיה יהבוהו ניהלי ואנשקיה פורתא אמרה
 להו בניי לכו ואמרו לאברהם אביכם אתה עקרת
 מובח אחר ואני עקרתו שבעה מזבחות אף היא
 עלתה לנג ונפלה ומתה יצאת בת קול ואמרת *אם ^{תלי' קינ}
 הבנים שמחה. רבי יהושע ב"ל אמר זו מילה
 שניתנה בשמיני ר' שמעון בן לקיש אמר אלו ת"ח
 שמראין הלכות שחיטה כעצמם דאמר רבא כל
 מילי ליחזי אינש בנפשיה בר משחיטה וד"א. רב
 נחמן בר יצחק אמר אלו ת"ח שממיתין עצמן על
 האמרת יקדת: גוי' פנקא פותמי שלרתי טנוע צו כדי שתהא
 כראה משתקיה לה: הורמנא דמלכא שולטנות המלך קבל
 עליו לעשות מלותו: זו מילה הורגנו כל היום דזמנין דמיית:
 בר משחיטה שםא יתמננו בגרונו: וד"א לרעת ומראות
 ננעים מפני שמסוכן לקפוץ עליו:

לו תלתלים הלך ועמד על פתח בית האסורים
 ישיב ויבא אמר *מי נחן למשיסה יעקב וישראל לבוזים.
 ענה אותו חינוק ואמר *הלא ה' זו חטאנו לו ולא
 אבו בדרכיו הלוך ולא שמעו בתורתו אמר מוכטחני
 בו שמורה הוראה בישראל העבודה שאיני זו מכאן
 עד שאפרנו בכל מזון שפוסקי' עליו (ו) אמרו לא
 זו משם עד שפדאו במזון הרבה ולא היו ימים
 מועטים עד שהור' הוראה בישראל ומנו ר' ישמעאל
 בן אלישע אמר רב יהודה אמר רב מעשה בבנו
 ובבתו של רבי ישמעאל בן אלישע שנשבו לשני
 אדונים לימים נודונו שניהם במקום אחד זה אמר
 יש לי עבד שאין כיופיו בכל העולם וזה אמר יש
 לי שפחה שאין בכל העולם כולו ביפיה אמרו כא
 ונשיאם זה לזה ונחלק כולדות הכנים לחדר
 זה ישב בקרן זוית זה וזו ישבה בקרן זוית זה זה
 אומר אני כהן בן כהנים גדולים אשא שפחה וזאת
 אומרת אני כהנת בת כהנים גדולים אנשא לעבד
 ובכו כל הלילה כיון שעלה עמוד השחר הכירו
 זה את זה ונפלו זה על זה וגעו בכביה עד שיצאה
 נשמתם ועליהן קונן ירמיה *על אלה אני בוכיה
 עיני עיני יורדה מים:

לג א"ר שמעון בן לקיש מעשה באשה אחת וצפנת
 בת פניאל שמה צפנת שהכל צופים ביופיה
 סע בת פניאל בתו של כהן גדול ששימש לפני ולפנים
 שנתעלל בה שבאי כל הלילה למחר הלכישה ו'

חלוקים והוציאה למכרה בא אדם אחד שהיה
מכוער ביותר א"ל הראני את יפיה א"ל ריקה אם
אתה רוצה ליקח קח שאין כיופיה בכל העולם
כולו א"ל אעפ"כ הפשיטה ו' חלוקין וזו קרעתו
ונתפלשה באפר אמרה לפניו רבש"ע אם עלינו
לא חסת על קדושת שמך הגבור למה לא תחום
ועליה קונן ירמיה *בת עמי חגרי שק התפלשי ידיו
באפר אבל יהוד עישי לך מספר תמרורים כי
פתאום יבא השודר עלינו עליך לא נאמר אלא
עלינו כביכול עלי ועליך [בא שודר]:

אמר רב יהודה אמר רב מ"ד *ועשקו גבר וביתו לך
איש ונחלתו מעשה באדם אחד שנתן עיניו סס

באשה רבו ושוליא דנגרי הוה פעם אחת הוצרך ^{י"ב}
רבו ללות א"ל שגר אשתך אצלי ואלונה לך שיגר
אשתו אצלו שהה עמה ג' ימים קידם ובא אצלו
א"ל אשתי ששגרתי לך היכן היא א"ל אני פטרתיה
לאחר ושמעתי שהתינוקות נתעללו בה בדרך א"ל
מה אעשה א"ל אם אתה שומע לעצתי גרשה א"ל
כתובת מרובה א"ל אני אלוך והן לה כתובתה
עמר זה וגרשה הלך הוא ונשא כיון שהגיע זמנו
על כבוד שמך הגבור והיכן גזרתך: עלי ועליך שמי

כתחלת נכך:

שוליא דנגרי הוה לא היה רבו למורה אלא רבו לאומכות של
נגרין: שוליא הסדריין: הוצרך ללות הרב: קידם השכים:

ולא הוה לו לפורעו א"ל בא ועשה עמי בחובך
 והיו הם יושבים ואוכלים ושותין והוא היה עומד
 ומשקה עליהם והיו דמעות נושרות מעיניו ונפלות
 בכוסיהם ועל אותה שעה נתחתם גור דין ואמרו
 לה על שתי פתילות בנר אחד:

לה אמר רבה בריה דרבא ואיתימא ר' הילל בריה
 דר' וולס מימות משה ועד רבי לא מצינו
 תורה וגדולה במקום אחד ולא והא הוה יהושע
 הוה אלעזר והא הוה אלעזר הוה פנחס והא הוה
 פנחס הוה זקנים והא הוה שאול הוה שמואל והא
 נח נפשי' כולתו שני קאמרו' והא הוה דוד הוה
 עיר' היאירי והא נח נפשי' בלהו שני קאמרו' והא
 הוה שלמה הוה שמעי בן גרא. והא קטליה

שתי פתילות בנר אחד אשת איש:

במקום אחד שתהא תורתם וגדולתם על ישראל במקום אחד
 שאין בישראל גדול בתורה ונעושר כמותו. והא הוה
 אלעזר יקיד לאקר אנפטר יהושע: והא הוה פנחס לאקר אלעזר
 תורה וגדולה שהיה כה"ג אקר אביו: הוה זקנים שקבלו מיהושע
 והאיריבו ימים אקריו כדכתיב אקר התריבו ימים אקר יהושע:
 שאול גדול בתורה היה אלא אלא למד לאמריה כדאמרינן
 בעירובין שאול לא גלי מסכתא להבי' כתיב ביה בכל אקר יבנה
 ירשיע: והא נח נפשיה דשמואל קודם שאול: כולתו שני
 משעמד בגדולה תהא תורה וגדולה במקום אחד חה בתקלת
 גדולתו לא היה יקיד בתורה: עירא היאירי גדול בתורה היה

כולהו שני קאמרינן והא הוה חזקיה הוה שבנא.
הא איקטיל כולהו שני קאמרינן. והא הוה עזרא
הוה נתמיה בן חכליה. א"ר אחא בריה דרבא
אף אני אומר מימו רבו ועד רב אשי לא מצינו
תורה וגדולה במקום אחר ולא והא הוה הונא
בר נתן שאני הונא בר נתן דמיכף הוה כייף ליה
לרב אשי:

ו'יאמר לאשר על המלחחה וגו' מאי מלחחה לוי
א"ר אבא בר יעקב [א"ר יוחנן] דבר ס
הנמלל ונמחה: מ"ג

משנה אלו דברים אמרו מפני דרכי שלום כהן לוי
קורא ראשון ואחריו לוי ואחריו ישראל ס
מפני דרכי שלום: גמ' *מה"מ אמר רב מתנה ס"ע"ג
דאמר קרא *ויכתוב משה את התורה הזאת דני"ל

כלאמרינן בתיק יהוה עתני להו לרצנן על גבי כריס וכסתות:
חזקיה מלך יהודה גדול בתורה היה כלאמרינן צלק: שבנא
גדול בתורה היה כלאמרינן צסקהדרין שנתח הוה דריס צתליסר
רבותא חזקיה צדק סרי רבותא: והא איקטיל סכרצ הרגו
כלאמרינן (גדיכי עמיכות) [צוה צורר]:

יאמר לאשר על המלחחה ציהוה כתיב: דבר הנמלל סי' בערך
ונמחה צגדי סתן הס צעוטן כחתק ע"י מלילה שכולל כחלל סוף
באלבעותיו כשהוא טוה: קטן כחמת גדול

כהן קורא ראשון וכו' כי היכי דלא ליתו לחינכו"י תקינו להו
רצנן האי סידרא דכיון דתקנתא דרצנן הוא תו לא מליפן

ויתנה אל הכהנים בני לוי אמו אמן לא ידעין דכהני.
 בני לוי נינהו אלא בהן ברישא והדר לוי. (ועוד
 האריכו בראיות מפסוקים):

הנא דבי ר' ישמעאל *וקדשתו לכל דבר שבקדושה
 לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה
 ראשון א"ל אביו לרב יוסף מפני דרכי שלום
 דאורייתא היא א"ל דאורייתא ומפני דרכי שלום
 כל התורה כולה נמו מפני דרכי שלו' היא דכתי'
 *דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום אלא אמ'
 אביו לכדמר דתניא ב' ממתנין זה לזה בקערה
 שלשה אין ממתנין הבוצע הוא פושט ידו תחלה וכו':
 לח [רבי יוחנן ור"ל מעייני בספרי דאגדתא בשבתא
 לשנייה ולעוור אבא קרינא ברישא: ויתנה שיקראו זה כהנים
 והדר בני לוי:

וקדשתו כי את לקס וגו': לפתוח ראשון לכל דבר כבוד בין
 בתורה בין בישיבה הוא ידבר בראש: ולברך ראשון
 בסעודה: וליטול מנה יפה ראשון אס' כל לקלוק עם ישראל
 בכל דבר לאמר שיקלוק בזה אומר לו ברור ועול אתה מה
 שתרכה: א"ל דאורייתא הוא ותורה אמה בן מאס דרכי
 שלום: אלא אמר אביו דרכי שלום דקמי מתני': לכדמר
 [אתא] רבה בר כמחי שהיה רבו: אין ממתנין אין לריכוס
 להמתין: הבוצע כגון בעל הבית שהוא מברך המוליא ואפי'
 הוא קטן: הוא פושט ידו בקערה מקלה ללפת בו את
 פרוסת המוליא:

הניזקין פרק חמישי גיטין קמ

והיא לא ניתן ליכתב אלא כיון דלא איפשר

*עת לעשות לה' הפרו תורתך וכו'. אין כותבין תלים ק"ט

איתבי' אף היא עשתה טבלא של זהב שפרשת

סוטה כתובה עליו אר"ל משום ר' ינאי באל"ף

בי"ת] א"ר יוחנן משום ר' בנאה התורה מגלה

מגלה ניתנה שנא' *או אמרתי הנה באתי במגלת

ספר כתוב עלי רשב"ל אומר תורה חתומה ניתנה

שנאמ' *לקוח את ספר התורה הזאת ואידך נמי דברים ל"א

הכתיב לקוח ההוא לבתר דאדבק ואידך נמי הכתי'

[והיא לא ניתן ליכתב ז"ס דבר גמרא והלכה ואגדה כדאמרי'

לקמן אלה אתה כותב וכו': כיון דלא אפשר מלכתב

שנתמעט הל"ב והתורה משתכמת: עת לעשות לה' אם לא עת

לעשות תקנה לשם שמים הפרו דברי תורה לשעה הלריכה: אף

היא הילכי המלכה בעם' יומא: פרשת סוטה לכתוב משם

פרשיות לסוטות הנאות: באל"ף בית כלו' ראשי תיבות]: אז

אמרתי כך אמר דוד אז אמרתי כשערערו עלי שאל ודואג

לפוסלכי מלבא בקהל והועד צבה"ד עמוכי ולא עמוכית

כדאמרי' ביצמות: הנה באתי עכשיו באתי לכלל: כתוב עלי

מאז ביתן התורה הזכרתי בה ואת שתי צמותיך הנמלאות בזכות

דוד שעמית ללאת מרות המוציאה ונעמה העמוכית אמו של

רצנעם כתיב הכא הנמלאות וכתיב התם מלאתי דוד עבדי

אלמא מגלה איקראי משום דמתקלה ככתבה מגלת בראשית

והדר מגלת כק והדר מגלת אברהם והיינו דקאמר במגלת

אברהם כתוב עלי: חתומה געורה עסויימת ושלמה:

במגלת ספר כתיב עלי ההוא רכל התורה כולה.
 זכריה ה' אקרו מגלה דכתיב *ויאמר אלו מה אתה רואה
 ואומר אני רואה מגלה עפה אי נמי לכדר' לוי
 דאר"ל ח' פרשיות נאמרו ביום שהוקם בו המשכן
 אלו הן. פרשת כהנים ופרשת לויים. ופרשת טמאי
 א"נ לכדר' לוי איקראי מגלה אומן ח' פרשיות שהולרכו לויים
 כאמרו ונכתבו ונמסרו בו ביום ונכתבה כל אחת במגלה לבדה
 לפי שמונדלו' ורמזקות זו מזו הלכך קרי לשאר חמי מגלה משום
 דכשקור והשליט' הילכך לכתוב ונכתבית עד פרשת כהנים לבד
 ודילג פרשת כהנים הכתוב' כנר וכתב מפרשת כהנים עד פרשת
 שילוח טמאים וכן כולם: פרשת כהנים אמור אל הכהנים
 שהלכות כהנים כתובות בה לא יטמא. לא יקם. חוס בו לא
 יגש. ומפני שבו ביום הוזקקו לעבודה הולרכו קדושתם להודיעם
 פרשת לויים קם את הלויים דנהעלייתך שנה הלכות לויים. י"א
 ואל הלויים תדבר יאיוו כן כי מה עניינ' אלל הקמת המשכן
 דמעשה האשין לא כהג עד סוף כ"ד שנה ועוד פרשת מעשר
 מיקרי: פרשת לויים הולרכו לבו ביום שזקקו לשיר: פרשת
 טמאים ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם משום הלכות
 הפסח והמשכן הוקם באחד נכיסן והזהר להם כרשת שלום
 טמאים וישלקו מן המעכה שבו ביום הוקבעו ג' מחכות מחכה
 שכיכה מחכה לויים ומחכה ישראל והוזקקו להשתלק ומתוך כך
 הוזקקו טמאים לישראל הויאל ונריבין שלום ולא יוכלו ליכנס
 למשכן היאך יעשו פסקיהם ולר' לוי יכולים היו ליטהר עד ט"ו
 ולא נזקקו לפסח שני אלא אם כן לא יטהרו:

הקשה
 דש"א
 טמאים לא
 יחזיקו לא
 נקט
 פרשת
 מחיד
 שהקדישו
 בו ביום

הניזקין פרק חמישי גיטין קמא

ופרשת שלוח טמאים. ופרשת אחרי מות. * ופרשת א"ר שתיי יין. ופרשת נרות ופרשת פרה אדומה. א"ר אלעזר תורה רובה בכח ומיעוטה על פה שנא' * אכתיב לו רובי תורתו כמו זר נחשבו ור' יוחנן אמר רובה על פה ומיעוטה בכח שנ' * כי על פי הדברי' האלה ואידך נמי הכתיב אכתוב לו רובי תורתו והוא אתמוהי קא מתמה אכתוב לו רובי תורתו והלא כמו זר נחשבו ואידך נמי הכתיב כי

הוסיף ה
שמות לר

ופרשת שלוח טמאים ושלחו מן המקדש שנאותו היום היקבעו המקנות וכשנגלגין הפרכות בכל סלוק מסעות הותרו זבין ומורע' ליכנס לטם: ופרשת אחרי מות אע"ס שהיא של יה"כ זו זיוס כאמרה כדכתיב אחרי מות ומפני אמתו בני אהרן נשזיל ביאה שלא לליודך כאמרה אותה אזהר' לאהרן ואל יבא בכל עת אל הקדש: ופרשת שתיי יין לפי שמתו היום יאילך כאשרו דהא בניית אהל מועד תלה רחמנא: ופרשת נרות צהעלותך לפי שזו זיוס התקילו להדליק: ופרשת פרה אדומה לפי שזיוס המקרת נשרפה הפרה להיות נטהרים לפסוקיהם וקודם לכן לא יכלו לעשותה דנעיקן והזה אל ככך פני אהל מועד דהכי אחר' במסכת מגלה ירושלמית צאמד בניסן הוקס המשכן ושני לו נשרפה הפרה. רובה בכחב רוב התורה תלויה במדרש הכתוב ללמד' בכלל ופרט וגורה שיה ושאר מדות שהתורה נדרשת בהם: ומיעוטה על פה שאין רעו תלמוד לה בתורה אלא למשה כאמרה על פה: כי על פי וגוי על שנעל פה נכרת ברית אלמא איהי הו"י רובה: אתמוהי קמתמה וכי רובי תורתו היה לי

הניזקין פרק חמישי גיטין קמב

ולבסוף בי רב יוסף ולבסוף בי אבוי ולבסוף בי רבא אלא משום חשדא:

[פיסקא עני המנקף בראש הוית מה שתחתיו סא
גול מפני דרכי שלום] תנא אם ליקט
ונתן ביד ה"ו גול גמור רב כהנא הוה קאויל להוצל
חווייה להתוא גברא דהוה שדי אופיי ונתרן תמרי
אויל קמנקיט ואכיל א"ל חוי מר דבידאי שדיתינתו
א"ל מאתריה דר' יאשיה את קרי עליה *וצדיק משלי י
יסוד עולם:

ת"ר מפרנסי עניי נכרים עם עניי ישראל ומבקרי מ
חולי נכרים עם חולי ישראל וקוברים מחי ס
נכרים עם מחי ישראל מפני דרכי שלום:

רבה מלך רב יוסף והדר מלך אבוי והדר מלך רבא. ורב אריח
גאון פי" בכתב משנתו שיפורא אופר של כדבה שהיו כותבין לתוכו
כדבה השלוקה לבני הישיבה כמו י"ג שופרות היו במקדש: משום
חשדא הואיל והורגל העירוב בתוך אותו הבית אם באת לשנות
את עוקמו הנכנסין לאותו הבית ולא יראו אם את העירוב
יחשדו את בני הקלר שמטלטלין בלא עירוב:

[מנקף חותך]: אם ליקט ונתן ע"ג קרקע ביד הואיל ועטי
לדיה גול גמור הוא: אופיי מקלות: ר' יאשיה מהולל
הוה: מאתריה דר' יאשיה את לפיכך אתה בקי דגינין לפי
שהוא דורש נרבים ומודיען:

עם מחי ישראל לא בקברי ישראל אלא מתעסקין בהם אם
מלאום הרונים עם ישראל:

מא רב הונא ורב חסדא הוו יתבי חליף ואויל גניבא
 א"ל חר לחבריה ניקום מקמיה דבר אורין הוא **סב**
 א"ל מקמי פלגא' ניקום ארהכו אתא איהו לגבייהו **פ כל**
 אמר להו שלמא עליכו מלכו שלמא עליכו מלכו **גנט ע"ג**
 אמרו ליה מנא לך דרבנן איקרי מלכים אמר להו
 דבתיב *בי מלכים ומלוכו וגו' אמרו ליה ומנא לך **חאלי ח**
 דכפלינן שלמא למלכו אמר להו דאמר רב יהודה
 אמר רב מנין שבופלים שלום למלך שנאמר *ורוח **ד"ח ט יב**
 לבשה את עמשו ראש השלישים לך דוד ועמך בן
 ישי שלום שלום לך וגו' אמרו ליה לטעים מר
 מידי אמ' להו הכי אמ' רב יהודה אמ' רב אסור לו
 לאדם שיטעוב כלום עד שיחן מאכל לבהמתו שנא'
 *ונחתי עשב בשרך לבהמתך והדר ואכלת ושבעת : **דנדיס יא**
פ כלל
וחכין

ה א ו מ ד

פרק ששי

מכ הניא איסי בן יהודה היה נונה שבחן של חכמים **סז**
 ר' מאיר חכם וסופר ר' יהודה חכם לכשירצה
 רבי טרפון גל של אגוזים. רבי ישמעאל
 בר אורין בן חורה: פלגאח קולק על החכמים שהיה חלער
 למר עוקבא שהיה אב בית דין כדאמרינן בפ"ק:
 חכם וסופר כדאמרינן בסוטה אמרתי לו לנלך חכי חכם
 לכשירצה כשהיה רוכה להיות מחון ומחושב בדבריו היה
 חכם: גל של אגוזים ופרכי בלכות דב' כמו מה גל של אגוזים

חנות מיוזנת. ר"ע אוצר בלום. ר' יוחנן בן נורי קופת

הרוכלים ר"א בן עזריה קופה של בשמים משנת ר' נערוק גרס

מזיג' ופי'

אדם נוטל אחד מהן והן בקנות ונופלות זו על זו הולס כך ר' נאה

טרפון בא תלמיד ושאלו דבר היה מביא לו ראיה מקרא מדרש

ומנה הלכה ואגדה הכל ביחד: חנות מיוזנת ייכה עוכן בה

תמיד שאין הסוכני כריך לומר ללוקחין המתינו יאביא לכם כן

גדר אדם ללמוד מפיו מזומן לו ותלמודו ערוך נפיו: אוצר בלום

בד שפורטת באבות דר' נתן למה היה ר' עקיבא דומה לעני

שנטל קופתו ויבא לשהי מלא שעורים קלר ונתן בה מלא חטים

נתן בה וכן פולין וכן עדשים וכשנא לביתו צירר כל מין ומין

לעלמו כך ר"ע בשלמד מרביתו שמע דבר מקרא מרביתו ואקרי

הלכה ואקרי מדרש ואקרי אגדה נתן לבו לקור עליהם ולגורסן

עד שהיו סדורים נפיו ולא חקר אלא תמיד מקרא לעלמה מדרש

לעלמו אבל כשנעש חכם גדול עשה כל החיר' מטנעו' מטנעו'

סדר מדרש ספרא יספרי לנים ושכאס לעכאס לתלמידיו והלכות

לעכאס ואגדות לעכאס: וכראה נעיינו חובר בלום סגור מסגירות

לבדן מקילות [מחיות] (מפסיקות) כמו שעושים בתיבות

גדולות ליתן חטים מכאן אעייים מכאן עדשים מכאן כמו פיו

בלום ורגליו עובלמות נכבדות קלוז"א בלע"ו: קופת הרוכלים

מפרש התם מה רוכל זה שנא לעיר שואלים ממנו אפרסמון

עמך אומר הן פליטון עמך אומר הן קמחן עמך אומר הן כך

כדרך לשאל דבר במקרא משינו וכן בתלמוד וכן במדרש וכן באגד'

ואין שצק זה דומה לשל ר"ע שנתן לבו תורה ולמד הכל מצולבל

ואח"כ סדרן: קופה של בשמים דומה לקופות הרוכלים אלא

אליעזר בן יעקב קב ונקי. ר' יוסי נימוקו עמו.
 ר' שמעון טוחן הרבה ומוציא קמעא. תנא משכח
 קמעא ומה שמוציא אינו מוציא אלא סובין. וכן
 אמר ר"ש לתלמידיו בני שנו מדותי שמדותי
 תרומות מתרומות מדותי של ר"ע :

כ"י ש"ח ז"ו

פרק שביעי

מג רב עמרם חסידא כי הוה מצערין ליה בי ריש
 גלותא הוו מגנו ליה *אתלגא למחר אמרו ליה
 ס"א כולה מאי נוחא ליה למר דליתו ליה אמר הני כל
 להרוכל מתוך שאומצתו בכך מרבה מיכיס יותר וקושר כל אחד
 בכורו לבדו להיות מוומן לשאלו: קב ונקי לא הרבה תלמוד
 בשאר קבריו אלא מה שאמר בבית המדרש נקי הוא שהלכה
 כמותו לעולם: טוחן הרבה סכה הרבה: ומוציא קמעא מפרש
 ליה: תנא משכח קמעא מתלמודו: ומה שמוציא אינו מוציא
 אלא סובין ומה שאכח מתלמודו לא שכח אלא דברים שלא נראו
 שהלכה כמותן: שנו מדותי למדו חורתי: שמדותי תרומות
 מתרומות מדותי של ר"ע נחרתיים ותרמתיים מתוך עקרי
 משניותיו של ר"ע והיינו ברירה אחר ברירה:

הוו מצעריו ליה הענדים מפכי שהיה קסיד ופרוש ומקמיר
 עליהם באיסורים: (אתלגא דרך לאתחז לו חולה מקמת לכה
 כמפורש שם בגמרא ורפואתו נשרא שמיכא אנומרא וקמרא קייל

מי שאחזו פרק שביעי גיטין קמ"ד

דאמינא להו מיפך הפכי אמ' להו בישראל סומקא
אנומרי וחמרא מרקא אייתי ליה אינהו בישראל
שמינא אנומרי וחמרא חייוא שמעה ולתא ומעיילא
לוי לבי מסותא ומוקמה לוי במיא רבי מסותא עד
דמהפכי מיא רבי מסותא והו דמא וקאי בישריה
פשיטי פשיטי רב יוסף איעסק ברחים רב ששת
מיתעסק בכשורי אמר גדולה מלאכה שמחממת
את בעליה א"ל ריש גלותא לרב ששת מ"ט לא
סעיד מר גבן א"ל דלא מעלי עבדי דחשידי אאבר
מן התוי א"ל מי יימר א"ל השתא מחוינא לך א"ל
לשמעיה זיל גנוב אייתי לי חדא כרעא מחיותא
אייתי ליה אמר להו אהדמו לי הדמי דחיותא
אייתו חלת כרעי אוחיבו קמיה א"ל הא בעלת ג'
רגלים הואי פסיק אייתו חדא מעלמא אוחיבו קמיה
א"ל לשמעיה אוחיבו נמי להך דירך אותבה אמר
לחו האי בת חמש רגלים הואי א"ל אי הכי ליעברו

פי' בלז' מצינת חיס כמזואר שס נגמ'): סומקא כחוש: מרקא
מוג נמים הרבה: ילתא אשת רב כקמן והיתה בת הנשיא ואשת
אב ז"ד וקטונה כדאמרי' בהעור והרוטב דרב כקמן קתניה דבי
נשיאה הוה: מסותא מרקן: מיתעסקים מקמת זיעה אדומה
היולא עמכו ע"י נשרא שמיכא וקמרא קייא: פשיטי נהרות
עגולות: רב יוסף מתעסק למלגא: ברחיא כדי שיחמם וזיע:
בכשורי לשאת קורות ומשאות: אהדמו לי הדמי דחיותא
סדרו לפני נתתי הנהמה לנתקים אהדמי הכתיקו כלו' ערכו
הנתקים: א"ל ריש גלותא: אי הכי משום דקשיד י הוא: ליעברו

קמיה דמר וליכול אמר ליה לחיי קריבו תנא
 קמיהו אייתי קמיה בישרא אוחיבו קמיה דיסתנא
 דחנקא חמחה גשייה ושקלא כרבה בסודרות
 לבתר דאכיל אמרי ליה *איגניב לן כסא דכספא סח
 בהדי דקא מעייני ואתו אשכחיה דכרוכה בסודרות
 (אמר) [אמרי] ליה חוי מר דלא מיכל קא בעי
 אלא לצעורן אמר להם אנא מיכל אכלי וטעמי מה
 טעמא דחיוורא אמרי ליה חיוורא לא עביד לן
 האידנא אמ' להו בדקו בדוכתיה דאמ' רב חסדא
 אוכמא בחיוורא וחיוורא באוכמתא לקותא הוא
 בדוק אשכחיה כי קא נפיק ברו ליה בירא

קמיה דמר כלומר קמיה שמעיה דמר יסדרו המאכל בהיתר:
 תנא שלמן: דיסתנא דחנקא חמחה אמשטריי"טין עלם קמן
 שעל כף היד שאלם נולעו ונחנק משום דרב ששת סגי כהור
 הוה ולא יראו ויחבל ויחנק: גששה חמשה והרגיש בחיותו עלם
 שקל כל הקמח ורככה בסודרות: ונמוס' פירשו משום דאשכח
 ביה טעמא דחיוורא הוא דצנד הכי והתלמוד לא פירשו עד לכסף ע"כ:
 איגניב לן כסא דכספא שהיו רוחים אותו כורך בסודרים
 ורוגים לבדוק מהו: אמרי ליה לריש גלותא: דחיוורא
 נצר בעלת שקין: מיכלי אכלי וטעמו טעמתי: חיוורא לא
 עביד לן האידנא לא שקעכו היום בהמה בעלת שקין: בדוכתא
 נעור (היה בודק) [היו בודקין] במקום דיסתנא זו ככף היד
 ומלאכו נעור שהוא לבן: דאמר רב חסדא חיוורא באוכמתא
 לקותא מלאי לבן נעיר שקור לקותא היה אם נצטר ונהפך העור
 ללבן: ברו ליה בירא אפרו גומץ שיפול בו:

מי שאחזו פרק שביעי גיטין קמה

ושרו ליה ציפתא עילויה ואמרי ליה ליתו מר לינח
נחר ליה רב חסדא מאחוריה אמר ליה לינוקא פסוק
לי פסוקיד א"ל *נטה לך על ימינך או על שמאלך ^{ט"ב}
א"ל לשמעיה מאי קא חזית א"ל ציפתא דשריא
א"ל הדר מינה לבתר דנפק א"ל רב חסדא מנא
הוה ידע מר א"ל הדא דנחר לי מר ועוד דפסוק
לי ינוקא פסוקא ועוד דחשידי עבדי דלא מעלי:

*עשיתי לי שרים ושרות ותענוגות בני האדם מד
שדה ושרות. שרים ושרות אלו מיני ^ס

זמר ותענוגות בני האדם אלו בריכות ומרחצאות ^{קל"ב}
שדה ושרות הכא תרגימו שדה ושרותין במערבא
אמרי שדתא א"ר יוחנן ש' מיני שרים היו בשיחין
ושדה עצמה איני יודע מה הוא אמר מר הכא
תרגימו שדה ושרותין שדה ושרותין למאי איבעי
ליה דכתיב *והכית בהבנותו אבן שלמה מסע נכנה ^{מ"א}

שרו [ליה] ציפתא השליכו ומללת ע"פ הנזר כדי שלא יבין
עושו: ליתו מר לינח לשכנ במשכנו: נחר לי רב חסדא עשה
לו סימן כמו נקרת סוסיו: א"ל רב ששת לינוקא פסוק לי
פסוקיד: נטה לך פסוק הוא נעשהאל: הדר מינה קיזור
מעליה לימין או לשמאל:

בריכות לרחוק צהן בלוקן: הכא תרגימו צנצל: שדה ושרותין
שד זכר ושדה נקינה: שדתא שדה עגלה למרכב נשים
ושרים: בשיחין בלומי מקום: מה היא מה דמותה ומה טיבה
ו"א שדה עגלה ראש כלן וואמן איני יודע מה הוא:

וגו' אמר להו לרבנן היכי איעביד אמרו ליה איפא
 שמירא דאייחי משה לאבני אפוד אמר להו היכי
 אשתכח אמרי ליה אייחי שדה ושדתין כבשינתו
 אהרדי אפשר הידעי ומגלו לך אייחי שדה ושדתין
 כבשינתו אהרדי אמרו אנן לא ידעינן דילמא
 אשמראי מלבא דשידי ידע אמר להו היכא איתא
 אמרי ליה איתיה בטורא פלן כריא ליה בירא ומליא
 לי' מיא ומכסיה בטינרא וחתימ' בנושפנקי וכל יומא
 סליק לרקיעא וגמר מתיבתא דרקיע ונחית לארעא
 וגמר מתיבתא דארעא ואחי סייר לי' לגושפנקיה
 ומגלי לי' ושתייה ומכסי ליה וחתי' ליה ואזיל:

מה שדריה ליה לבניהו בן יהודה יהיב לי' שולשילתא
 דחקיק עלה שם ועזקתא דחקיק עלה
 שם וגבבי דעמרא וזיקי דחמר' אזל כרא בירא

היכי אעביד נלי כלי נחל: שמירא נריה משעת ימי' נראשית
 יאן כל דנר קשה יכול לעמוד מפניו: לאבני אפוד דאמר' נמס'
 סוטה חננים הללו אין כותבין עליהם גדיו שנת' פתוקי קוחס
 יאן מסרטין עליהם באיזמל שנת' נמלואותם שלא יהיו מסרס'
 כלום אלא כותב עליהם גדיו ומראה להם שמיר מנחון והם
 ננקעות מאליהן: בבשינתו כפאס ניסורין לומר לו היכן הוא:
 בבשינתו לקמן לשון מכנס של נגדים: היכא איתיה אשמדאי
 שאוכל לכנסו: בטורא פלן נהר פלוני: כריא ליה בירא כרה
 לו שם נור: טינרא חנן: וחחמיה בנושפנקא נקוממו: סייר
 לגושפנקיה נודקו שלא נגע אדם בו לגלות נאוו:

וגבבי דעמרא גזות למר: זיקי דחמרא נודות יין: בירא

מתחאי ושפינהו למיא וסתמינתו בגבבא דעמר' כדא
 בירא מעילאי ושפכינהו לחמרא וסתמינהו סליק יתיב
 באילנא כי אתא סירי לגושפנקא גלייה אשכחיה
 חמרא אמר כתיב *לץ היין הומה שבר וכל שונה
 בו לא יחכם וכתיב *זנות ויין ותירוש יקח לב לא
 אישתי כי צחי לא סגיא ליה. אישתי רוא וגנא
 נחית אתא שדא ביה שולשילתא סתמיה כי איתער
 הוה קא מפרזל א"ל שמא דמרך עלך כי נקיש
 ליה ואתא מטא דקלא חף ביה שדייה מטא לביתא
 שדייה מטא גבי כובא דההיא ארמלתא נפקת

מזלי כ
 חסדי ד

מתחאי נמרד ההר למטה מצורו של אשמדאי: ושפינהו
 למיא כנון הזופה יין לחמרי' הריק מי צור העליון לתוך התחתון
 דרך נקב נקב נשפה שני שתי הצורות ומתוך שהראשון קרקעית
 גבוה מקרקעית התחתון כרוקו המים לתוכו מאליו:
 וסתמינהו לנקבים שני זה לזה כדי שכשימים יין בעליון לא יזוב
 מתכו לתחתון: וכרא בירא אחרינא מעילאי לצורו של
 אשמדאי: וסתמינהו מילא אותן שתי צורות עפר כדי שלא יצין
 אשמדאי: טמינהו סתמם כדמתרגמינן סתמוס פלסתיס עמוכין
 פלסתיאי: כי אתא אשמדאי: סירייה לגושפנקיה ומלא אלס:
 לא סגי ליה לא יכול להתאפק: רוא וגנא נשתכר ונרדם:
 נחות אתא נמיכו מן האילן: סתמיה סגיר השלשלת סביב לוארו
 שלא יוכל ראשו ללאת: הוה קא מפרזל מטאגע ומתעסק לנחקה
 הימנו: דמרך הקנ"ה: חף ביה כמתכך זו: כובא לריף קטן
 כמו כונא לזייד: דארמלתא אלמנה היתה דרה זו:

ט"ע"נ איהו *חננא ליה כפה לקומתיה מיניה איתכר
 כה עלי כה ביה גרמא אמר היינו דכתיב *ולשון רכה תשבר
 גרם הוא סמיא דהוה קא טעי באורחא אסקיה
 לאורחיה הוא רויא דהוה קא טעי באורחא אסקיה
 לאורחא הוא חרוותא דהוה קא מהדי לה בכרה
 שמעיה לרהווא גברא דהוה קאמר ליה לאישכפא
 עבד לי מסאני לשב שני אחיך הוא ההוא קסמא
 דהוה קסים אחיך כי מטא להחם לא עיילור
 לגביה דשלמה עד תלתא יומי יומא קמא אמר
 להו אמאי לא קא בעי לי מלכא לגביה אמרו לי
 אנסיה משתיה שקל לבינתא אותיב אחברתה אתו
 אמרו ליה לשלמה אמר להו הכי אמר לכו הדר
 אשקוהו. למחר אמר להו ואמאי לא קא בעי לי
 מלכא לגביה אמרו ליה אנסיה מיכלא שקל לבינת'
 מחברתה אותבה אארעא אתו אמרו לי לשלמה
 אמר להו הכי אמר לכו נגודו מיניה מיכליה לסוף
 תלתא יומי עייל לקמיה שקל קניא ומשח ארבעה
 איתחננא ליה למויך מעליו שלא יקוף זו: כפה לקומתיה לל
 אקד ואסתלק עובי כתיפיו מן הבית: ולשון רכה תשבר גרם
 ע"י לשון רכה שקנה מענה רך נשברה עלמיו: אסקיה העלהו
 להטותו אל הדק: רויא שכור: אסקיה אל הדק: הוא
 חרוותא דהוה מחרן לה ראה הכנסת כלה שהיו מרנים
 נשמחה מאל: אנסיה משתיה שמה הכנה: נגידו מיכלא
 מיניה משכו ידכס מלהאכילו כי אס מעט קניא קנה:

גרמירי ושדא קמיה א"ל מכדי כי מיית ההוא
 נכרא ליה ליה כהדין עלמא אלא ארבעה גרמירי
 השחא כבשתיה לכולי עלמא ולא שבעת עד דכבשתן
 נמי לדירי א"ל לא קא בעינא מינך מידי בעינא
 דאבנייה לבית המקדש וקא מכעי לי שמירא א"ל
 לדירי לא מסר לי לשדא דימא מסירא ליה ולא
 יתיב לי אלא נ'תרנגולא כראדמהימן לי אשבועתיה
 ומאי עביד ביה ממטוי ליה לטורי דלית בהו ישוב
 ומנח להו אשינא דטורא ופקע טורא ומנקיט ומייתי
 כיורני דאילנא ושדיהתס והוי ישוב והיינו דמתרגמינן
 נגד טורא בדקו קינא דתרנגולא כרא דאית ליה
 בני וחפיוה לקיניה ווגית' חיורתו כי אתא בעי
 למיעל ולא מצי אזל אייתי שמירא ואותביה עילויה
 רמא ביה קלא שדייה שקליה אזל חנק נפשיה
 אשבועתיה:

א"ל בניהו מ"ט כי חויחיה לההוא סמיא דהוה מו
 דמהימן ליה אשבועתיה מחמינו נשבעתו כשנבע לו להקזירו
 לו: דלית בהו ישוב של זרעים ואילנות להתפרנס שם: ופקע
 טורא ומתבקע מעט כמין קריץ עד שמשליך שם זרע האילנות
 גדלים אילנות שם ומתפרנס מהם: בדקו קינא נדקו עד שהיו
 נקיאין היכן יש קן של דוכיפת דהוא תרנגולא כרא: ווגיתא
 וכוכית כדי שירא' את זכיו ולא יוכל להכנס אללס ויהא לריץ
 לשמיר לבקע הזוכיית: רמא ביה שלמוו של שלמה קלא: חנק
 נפשיה התרנגול:

קא טעי באורחא אסיקתיה לאורחיה אמר ליה
 מכרוי עליה ברקיעא דצדיק גמור הוא ומאן דעביד
 ליה נוח נפשיה וכו' לעלמא דאתי ומ"ט נ"י חויתיה
 לההוא רויא דקא טעי באורחא אסיקתיה לאורחיה
 א"ל מכרוי עליה ברקיע דרשע גמור הוא ועביד
 ליה נוח נפשיה כי היכי דליכליה לעלמא. מ"ט
 כי חויתיה לההוא חרוותא בכית א"ל בעי מימח
 גברא בגו תלהין יומין ובעיא מינטר ליבם קטן
 תליסר שנין. מ"ט כי שמעתיה לההוא גברא דא"ל
 לאושכפא עביד לי מסאני לשב שנין אחיבת א"ל
 ההוא ו' יומא לית ליה מסאני לשבע שנין בעי
 מ"ט כי חויתיה לההוא קסמא דהוה קסים אחיבת
 א"ל דהוה יתיב אבי גיזא דמלכא לקסום מאו
 דאיכא חותיה. תרחיה גביה עד דבנייה לבית
 המקדש יומא חד הוה קאי לחודיה א"ל כתיב
 מדנני כד* כתועפות ראם לו ואמרי' כתועפות אלו מלאה"ש

אסיקתיה מה קשט לו: ובעיא מינטר ליבם קטן עד שיצא
 שתי שערות ויהא ראוי לקליפה ויודע היה זה שעתידה

להמתין י"ג שנים: ו' יומי לית ליה אינו צטוט לקיות ז' ימים
 שחל למחר ימות: אבי גזא תקטיו היה אומר גדול זהב וכסף
 טמון: תרחיה גביה אפרו אכלו שלמה לאשמדאי תרק בלי ארמי
 אימור כדאמרינן בב"ק סאן לתרק כיתרק שמואל: הוה קאי
 לחודיה שלמה אכל אשמדאי: כתועפות ראם לו להקצ"ה י
 לו תועפות ראמים למשלתו וליסרע פורענות בשליקותו:

מי שאחזו פרק שביעי גיטין קמח

ראם אלו השדים מאי רבותייכו מינן א"ל שקול
שולשילתא מינאי והב לי עזקתך ואחוי לך רבותאי
שקליה לשולשילתא מיניה ויהב לי עזקתא בלעיה
אותביה לחד גפיה ברקיע' ולחד גפיה בארע' פתקיה
ארבע מאה פרסי על ההיא שעתא אמר שלמה

*מה יחרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש קהלת א
(כי זה) [וכתיב *וזה היה] חלקי מכל עמלי מאי אס נ
(כי) [ו] זה רב ושמואל חד אמ' מקלו וח"א גונדו היה

מחור על הפתחים כל היכי דמטי אמר *אני אס א
קהלת הייתי מלך על ישראל בירושלים כי מטא
גבי סנהדרין אמרו רבנן מכדי שוטה בחדא מלתא
לא סריך מאי האי אמרו ליה לבניהו קא בעי לך
מלכא לגביה אמר להו לא שלחו להו למלכוותא
קאתי מלכא לגבייכו שלחו להו אין קאתי שלחו
להו בדרקן בכרעיה שלחו להו במוקי קאתיוקא תבע
להו בנדרותיהו וקא תבע לה נמי לבת שבע אמיה
אתיהו לשלמה והבו ליה עזקתא דחקיק עליה שם
ושולשילתא דחקיק עליה שם כי עייל חזיית פרח

מאי רבותייכו שכתב הקב"ה נכס: עזקתך טבעתו היה אס
חקיק עליה: פתקיה דהכו: גונדו לנוסו: [ונציאורי טהרות דרנ
האי ראיתי קודו מקידה של חרס לשמות מים]: לא סריך אינו
נדבק לומר דבר אחד של שטות כל הימים זה אומר הייתי מלך
ואינו אומר דבר שטות אחרת: בדרקו בכרעיה שרגליו של אד
דעות לשל מרכגולים: במוקי קאתי אינו נא לשכנ יקף אלא

ואפ"ה הוה ליה ביעתותא מיניה והיינו דכתיב
 *הנה מטתו שלשלמה שישים גבורים סביב לה
 מגבורי ישראל כולם אחווי חרב מלומדי מלחמה
 איש חרבו על יריכו מפחד בלילות רב ושמואל
 חדר אמ' מלך והדיוט וחד אמ' מלך והדיוט ומלך:
 (נכאן האריכו נגמרא בענייני רפואות ולא ראיתי לכתבן):

ע אריב"ל אכל בשר שור בלפת ולן בלבנה בליל
 י"ד או ט"ו בחקופת תמוז אחותו אחילו
 חנא והממלא ברסו מכל דבר אחותו אחילו אמ'
 רב פפא אפי' מתמרי פשיטא ס"ד אמינא הואיל
 ואמר מר תמרי משבען ומשחנן ומשלשן ומאשרן
 ולא מפנקן אימא לא קמ"ל מאי אחילו א"ר אלעזר
 אש של עצמות מאי אש של עצמות [אמר אביי]
 אשא דגרימי:

סס א"ר אליהו לר' נתן אכול שליש ושחה שליש
 והנח שליש לבשחכעום תעמוד על מלואך
 באנפליאות קלכוכי"ס בלע"ז: מלך והדיוט היה שלמה לא חזר
 שוב למלכותו:

מכל דבר שהוה טוב לו ומתוק לקבו ואוכל ומכו כל תאוותו
 מציאו לידי קולי שמו אחילו: הואיל ואמר מר שהתמרים
 יפיים כ"כ לגוף: משחנן מקומות: משלשן משלשות: מאשרן
 נותנות כח: ולא מפנקן אינן מענגות את הלב להיות אסטטים
 ואע"פ שהן מתוקות:

אכול שליש מלא מעיד שליש ושחה שליש והכח שליט נטק ריקס:
 ולבשחכעום ויטלא נטק כעס מעסוד על מלואך חננ

מי שאחזו פירק שביעי גיטין קמט

תנו ר' חייא הרוצה שלא יבא לידי חולי מעים
יהא רגול בטיבול קיץ וחורף סעודהך שהנאתך
הימנה משוך ירך הימנה ואל תשהא עצמך בשעה
שאחה צריך לנקבד:

שלשה דברי' מכהישין כחו של אדם ואלו הן פחד מו
דרך ועון. פחד דכתיב *לבי סחרחר ^ס

עובני כחי. דרך דכתיב *ענה כדרך כחי קצר ^{תלים לח}
ימי. עון דכתיב *כשל בעוני כחי. שלשה דברים ^{סס קב}
מתישין גופו של אדם ואלו הן אכל מעומד ושחה ^{סס לח}

מעומד ושימש מטתו מעומד. חמשה קרובים למיתה
יותר מן החיים ואלו הן אכל ועמד שחה ועמד
הקיו דם ועמד ישן ועמד שימש מטתו ועמד. ו'
העושה אותן מיד מת ואלו הן הבא בדרך ונתייגע
הקיו דם ונכנס לבית המרחץ ושחה ונשתכר וישן
ע"ג קרקע ושימש מטתו א"ר יוחנן והוא שעשאן
בסדרן אמר אבוי בסדרן מת שלא בסדרן חלש
איני והא מעורת עברה ליה לעבד' תלת מינייהו
ומית ההוא כחוש הוה. ח' רובן קשה ומיעוטן יפה
אם תמלא מעיך אכילה ושתיה לכחכעוס תזקע: בטבול
לטבול בחומץ או פת בנין: שהנאתך שערנה לך: משוך ירך
הימנה שלא תמלא כריסך:

פחד דאגה שדואג על דבר העתיד כגון טירוד מזכות או פחד
חיוב וקורין אייכש"א: סחרחר מוקף דאגה: אכל ועמד
מיד קידם ששה מעט: העושה אותן כולן כאחת: מעורת ^{סס}
אשה: ומיעוטן יפה כאשר לאדם מעט מהם יפה לגופו לרפואה

ואלו הן דרך ודרך ארץ עושר ומלאכה יין ושינה
 חמין והקות דם. ח' ממעטין את הזרע ואלו הן
 המלח הרעבוה הנתק בכייה ושינה ע"ג קרקע וגדגדניו
 וכשות שלא בזמנה והקות דם למטה כפלי'. תנא
 כשם שקשה למטה כפלים כך יפה למעלה כפלי'
 שס"ע"ג א"ר פפא *למטה למטה מן הבצים למעלה למעלה
 מן הבצים. וכשות שלא בזמנה תנא כשם שקשה
 שלא בזמנ' כך יפה בזמנה א"ר פפא זמנה תמוז שלא
 בזמנ' טבת יומי ניסן ויומי תשרי לא מעליא ולא קשיא:

ה ז ר ק

פרק שמיני

פא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן משום רבי
יהודה בר' אלעאי בא וראה שלא כדורות
הראשונים דורות האזורונים דורות הראשונים
 יטוב היה לו קמת חלף יהא לו כלום אבל רובן קשה כשי לו
 הרבה: דרך להלך בירכיס: ודרך ארץ תשמיש: עושר מעוטו
 יפה ורובו קשה שמתטלו מת"ת ומגביה לנבו: חמין לרמון
 ולשמות: ונתק לרעת: וגדגדניות קוילכדר"א כמו זרע גד:
 שלא בזמנה לקמיה מפרש: והקות דם למטה היא ממעט'
 כפלים ככולן: למטה מן הבצים כמו כרגליו וכשוקיו: למעלה
 ככתפיים ונלואר ונקילנוסת:

מכניסין פירותיהן דרך טרקסמון כדי לחייבן במעש' דודות האחרונים מכניסין פירותיהן דרך גגות ודרך קרפיפות כדי לפוטרן מן המעשר:

ה מ ג ר ש

פרק השיעי

אחיקין רב יהודה בשטר זביני דעבדא עבדא דגן פו מוצדק לעבדו ופטיר ועטיר מן חרורי ומן עלולי ומן ערורי גולכא ומלכחא ורשום דאיניש לא אית עלוהי ומנוקה מכל מום ומן שחין דנפיק דרך טרקסמון דרך הכנוסה מקוץ ליכנס לפנים ודומה לי שהוא לי יוכי כמו טרקסין: כדי לחייבו במעשר דקי"ל אין הטבל מתקייב במעשר עד שיראה פני הבית ודעייל לה דרך שער לאפוקי דרך חלירות ודרך גגות ללא יליף מואכלו בשעריך
בנ"מ בהשוכר:

מוצדק לעבדו דינו פסיק לעבדות שאין אום ערעור במכיר: ופטיר ועטיר מן חרורי ופרוש ומופלג מכל קירות כמו הנפטר מרבו: ועטיר כמו עיטרא שטר חלוקה רק הנמות לא סרומתרגומין לא עיטרא: ומן ערורי מלכא ומלכחא ומערעור המלך והמלכה לא קטא להיות מוכתב למלכות ליהרג שאם היה מוכתב למלכות מקמו בטל כדאמרי' בנ"מ בהשוכ': ורשום דאיניש רשם סימן שעושים על העבדים כדאמרי' במסכת שבת: לא אית עלויה מאדס אחר קוץ מן המוכר הזה: ומנוקה מכל מום כמו לסטיס מוויין דמקמו בטל: ומן שחין דנפיק

עד טצהר חרת ועתיק מאי אסותיה אמר אביי
 גינבר' ומרתכא וכבריתא וחלא דחמרא ומשחא
 דויחא ונטפיק חיורא ושפוי ליה בגרפא דאווא:
 מוח אריב"ל לא חרבה ארץ ישראל עד שעברו בה
 פח שבעה בתי דינין ע"ו ואלו הן ירבעם
 בן נבט ובעשא בן אחיה ואחאב בן עמרי ויהוא

עד טצהר ומכל שקין שילא נפכו עד שתי שנים דמאס למיקם
 קמיה: עד טצהר בלשון פרסי שתי שנים והאי דקאמרינן
 בעבדים ליבא היינו היכי דבון סתמח אבל הכא כיון דאמרי
 שקמו בטל זה עכשיו אין לו שקין ולדך שמיין יאן שרולך לו קוור
 עד שתי שנים לפיכך עד ב' שנים מתכה עינו שאס ליה בן אותו
 שקין עד שתי שנים שיהא מקמו בטל לפי שכבר היה בו המוס הזה
 ולא ראווה: גינברא כמשמעו זנגביל: מרתכא פסולת סיגי
 כסף שיולא ממנו בעוקוס שמתוכין אותו נשעת קפירתו מן ההרים
 וקורין לו קובי"לון: וכברית' גפרית: ושויף ליה בגרפא
 דאווא וסך אותו בטובה אל אוו:

שבעה בתי דינין ז' משפחות אל מלכים מולכי ישראל והכך
 דמלכי יהודה לא קא קשיב שהיו בימיהם של אלו והיו
 כ"ד אחד המלך וצכו וכן וכל מלכים שקמו מזרעו אחריו
 קרי קד ב"ד שלום בן יבש וחכריה לא קא קשיב לפי שלא עלכו
 שנה שלימה וכן אמרי אבל עמרי אביו של אחאב על שם בית דינו
 אל אחאב נקרא ומפני שאחאב הרשיע לעשות יותר נקרא
 הקלקול על שמו נימי הושע בן אלה גלו עשרת השבטים ומההוא
 עתא קרי ליה חרבה [דהיינו אוועללה] יולדת השנעה שילדה

בן נמשי ופקח בן רמליהו ומנחם בן גדי והושע
 בן אלה שנא' *אומללה יולדת השכעה נפחה נפשה ירחיק טו
 באה שמשוה בעוד יומם וגו'. אמר רב אמי מאי
 קרא *כי תוליד בנים ובני בנים *א"ל רב כהנא דכניס ד
 ורב אסי לרב כתיב ביה *בהושע בן אלה ויעש צ' בתוס'
 הרע בעיני ה' רק לא כמלכי ישראל וכתיב *עליו
 עלה שלמנאסר וגו' אמר להו אותן פרדסיאורה
 שהושיב ירבעם על הדרכו כדי שלא יעלו ישראל
 לרגל בא הושע ובטלן יאע"פ בן לא עלו ישראל
 לרגל אמר הקב"ה אותן שנים שלא עלו ישראל
 לרגל ילכו בשביה אמר רב חסדא אמ' מר עוקבא
 ואמרי לה אמ' רב חסדא [א"ר ירמיי] דריש מרימר
 מ"ד *וישקוד ה' על הרעה ויכיאה עלינו כי צדיק
 ה' אלהינו משום דצדיק ה' אלהינו וישקוד ה' על
 הרעה ויכיא עלינו אלא צדקה עשה הקב"ה עם
 ישראל שהגלה גלות צדקיהו ועדיין גלות יכנירה

שזעה תפסות לע"ז: עליו עלה מפני שלא הרשיע כשאר המלכים
 בא הפורענות נימיו בתמיה: פרדסיאוח שומרים: אותן שנים
 שלא עלו הואיל ואין מוסה גידס והס לא עלו יגלו וילכו בשבי:
 וישקוד ויחיה כמו כי שוקד אני על דברי ומתרגמין אוקי אכא:
 גלות צדקיהו קרנות ירושליט שגלו כולם: גלות יכניה הוא
 יהויכין קדמה לגלות צדקיהו י"א שנה וזו היא לדקה שפיהר
 והקריב ביתו [כדי] להגלות דורו של צדקיהו לנצל בעוד שרבו
 גלות יכניה קיימים שילמדו תורה לאלו הגולים אפריהם לפי

ירחיק טו
 דכניס ד
 צ' בתוס'
 ו"ב י"
 ט
 דניאל ט

מ"ג כד קיימת דכתיב ביה בגלות יכניה *החרש והמסגר
 אלף חרש שבשעה שפותחין נעשו הכל כחרשין
 מסגר כיון שסוגרין שוב אינן פותחין וכמה אלף.
 עולא אמר שהקדים שתי שנים *לונשנתם *אמ'
 דג' ד ע"ג רב אחא בר יעקב ש"מ מהרה דמרי עלמא תמניא
 מאה וחמשיין ותרתי הוא:

מט תניא היה ר' טרפון אומר כל מקום שאתה מוצא
 אגוריאוח של נכרים אע"פ שדיניהם כדיני
 ישראל אי אתה רשאי להזקק להם שנא' *ואלה
 המשפטים אשר ישים לפניהם לפניהם ולא לפני
 נכרים ד"א לפניהם ולא לפני הדיוטות:

שוב קמי התורה גלי עם יכניה דכתיב זהו הקרש והמסגר
 אלף: כיון שסוגרין הלכה שהם סגורים זה שאינן יודעים
 להשיב לשאליהם שוב אין לה פותחים אחרים: עולא אמר היינו
 נדקה שמיכר להניא הרעה לסוף ק' מאות ומחשים דהיינו ב'
 שנים קודם ונושנתם דהוא בגמטריא תתכ"ג ואם זהו עד
 ונושנתם היה מתקיים בהם כי אגד תאגדון: ש"מ מהרה דמרי
 עלמא כמין ונושנתם דהא כתיב כי אגד תאגדון מהרה:

אגוריאוח אסיפות כמו אגור נקץ: לפניהם קאי אשבעים
 וקנים שעלו עמו להר קודם מתן תורה כדכתיב ואל
 עשה אמר עלה וגו' ואע"פ שככתבה פרשה זו לאקר מתן תורה:
 קודם מ"ת כאמרה וככתבה המוצק והעלו העולה והשלמים ונאותו
 דם ככנסו לצרית: (ונמוס' כמות נשם ר"י דאללהים טונל דכתיב
 נפרשה קאי דאללהים נסקל לן מוחסין):

אכלה בשוק גירגרה בשוק הניקה בשוק בכלן פט
ר' מאיר אומר תצנז ר"ע אומר עד שישאו

ייתנו בה מוזרות בלבנה א"ל ר' יוחנן בן נורי א"כ
לא הנחת בת לאברהם אבינו שיושבת תחת בעלת

והתורה אמרה *כי מצא בה ערות דבר ולהלן דכניס כד
הוא אומר *על פי שני עדים או על פי שלשה עדים עס יט

יקום דבר מה להלן דבר ברור אף כאן דבר ברור:
[משנה ב"ש אומר לא יגרש אדם את אשתו אלא צ

א"כ מצא בה דבר ערוה שנא' *כי מצא דכניס כד

בה ערות דבר ובה אומר אפילו הקדיחה תבשילו
שנא' כי מצא בה ערות דבר] ר"ע אומר אפילו

מצא אחרת נאה הימנה [שנ' *והי' אם לא תמצא תן עס
בעיניו]: [גמ'] במאי קמיפלגי בדר"ל דאר"ל
כי משמש בד' לשונות אי דלמא אלא דהא ב"ש

גירגרה בשוק הלכה כטוויית גרון: מוזרות בלבנה נשים הטוות
נשוק לחור הלכנה ודרכן לסיק שיקות בטלות ולדבר

במאדום שזעיר: לא הנחת וכו' שיש חייבים מוליאים קול
בזכום ברחו מועט:

[הקדיחה שרפה או ע"י אור או במלך כמו כי אם קדחה נאפי:
ערות דבר לבנה משמע להו או ערוה או שאר דבר

סמיקן: ר"ע אומר אפילו לא מלא בה ערוה ולא דבר]: כי
משמש בד' לשונות במקום ד' לשונות הללו ככתב כי בתורה

במקום אם במקום פן במקום אלא במקום אשר. במקום אם
כמו כי ימלא בקרנך כי יקרא כי תראה קמור וכו' במקום אלא

סברי [והי' אם לא תמצא חן בעיניו] כי מצא בה
 ערות דבר דהא מצא בה ערות דבר ור"ע סבר
 כי מצא בה ערות דבר אי נמו מצא בה ערות דבר:
 נ תניא היה ר' מאיר אומר בשם שיש דעות במאכל
 כך יש דעות בנשים יש לך אדם שזוכב
 נופל לתוך כוסו וזורקו ואינו שותהו וזו היא מדה

ס

לסתור דבר האמור למעלה לומר אינו כן אלא כן כמו ויאמר לא
 כי לקת וכן ולא תקפון את ידך כי פתוח תפתח וכו' במקום
 מן כמו כי תאמר בלבבך רבים וגו' לא תירא מהם גו' וכו'. וכן
 כל כי הסמוכים לחף חף כי תאמר לא תאזרכו חף כי אנכי
 אעננו כלן כדרשין בלשון תימה וכו' ועוד משמש בלשון דהא דהיינו
 אשר או מפני כלו' ליתן טעם כמו לא לקמתי כי יראה כלו' מפני
 שיראה וכן כי יבא אלי העם לדרוש אלהים מפני שבא אלי העם
 וכולהו מתרגמינן ארי שלשון ארי בארמי משמש כל לשונות כי

נ' כד"ס

נמו

באדינות

נעברי ואם זאת וכו'*: דהא מצא בה מפני שמלא בה [הא לאו
 הכי לא יגרשנה וכו' הכי משמע להו לשון מפני מפני שמלא
 בה] או ערוה או דבר ואם לאו לא יגרש הילכך לא תמלא חן
 דקאמר קרא היינו מפני שמלא בה כדמפרש ביה ולא מאוס חן
 אל נוי: ור"ע מפרש ליה להאי כי בלשון אם הילכך תרי עילי
 כינהו אם לא תמלא חן אל נוי נעיינו ואם מלא בה ערות דבר:
 יש דעות במאכל דעות בני אדם תליקות באסטניסות אל מאכל
 ומשת' יש שהוא איסטנים וקץ במאכל מחמת מיאוס מיעוט
 ויש שאינו איסטנים כ"כ ויש שאינו איסטנים כלל כך דעות בני
 אדם תליקים בפריעות יש מקפיד על פריעות מועט ויש שאינו

מפום בן יהודה שהיה נועל בפני אשתו ויוצא ויש
 לך אדם שזכוב נופל לתוך כוסו וזורקו ושוחתהו
 וזו היא מדת כל אדם שמדברת עם אחיה וקרובה
 ומניחה ויש לך אדם שזכוב נופל לתוך תמחוי
 מוצצו ואוכלו וזו היא מדת אדם רע שרואה את
 אשתו יוצאה וראשה פרוע וטוה בשוק * ופרומה ^{ע"ג}
 משני צדדיה ורוחצת עם בני אדם עם בני אדם
 ס"ד אלא במקום שכני אדם רוחצין זו מצוה מן
 התורה לגרשה שנא' * כי מצא כה ערות דבר וגו' ^{דנ"ג כד}
 ושלחה מביתו והלכה והייתה לאיש אחר הכתוב
 קראו אחר לומר שאין זה בן זוגו של ראשון זה
 הוציא רשעה מביתו וזה הכנים רשעה לתוך ביתו
 וזה שני ושלחה שנא' * ושנאה האיש האחרון וגו' ^{ע"ג}
 ואם לאו קוברתו שנאמר * או כי ימות האיש ^{ע"ג}
 האחרון כדאי הוא במיתה שזה הוציא רשע מביתו
 וזה הכנים רשעה לתוך ביתו * כי שנא שלח ר' ^{מלאכי ב}

מקפיד כל כך ויש שאינו מקפיד כלל: פפום בן יהודה בעלה
 של אשה אחת היה וכשיוצא מביתו לשוק כעל דלת בפניו שלא
 תדבר עם כל אדם ומדה שאינה הוגנת היא זו שמתוך כך אינה
 נכנסת ביניהם ומזכה תקותו: ופרומה משני צדדיה אלל אלילי
 ידיה כדרך אדומיות שכלרפת ששקן נראה מלדיהן: עם בני
 אדם ס"ד א"כ רגלים לדבר שזכה היא ואסורה לו: במקום
 שכני אדם רוחצים והיא נכנסת לביניהם אחר יליאתם כשהם
 לונשים נגדיהם: כי שנא שלח פסוק הוא נכנסות מלאכי:

יהודה אומר אם שנאתה שלח רבי יוהנן אומר
 שנאו המשלח ולא פליגי הא בזווג ראשון היא
 בזווג שני דא"ר אלעזר כל המגרש אשתו ראשונה
 אפי' מובח מוריד עליו דמעות שנא *וואת שנית
 תעשו כסות דמעה את מובח ה' בבי ואנקה מאין
 עוד פנות אל המנחה ולקחת רצון מידכם ואמרתם
 על מה על כי ה' העיר בינך ובין אשת געורך
 אשר [אתה] כגדת בה והוא חברתך ואשת כריתך:

חלל ב' ב
 סכ"ג
 ונ"ח
 ד"ט"א
 ונחידושי
 הלכות

מסכת סוטה

המקנא

פרק ראשון

ב הניא רבי אומר למה נסמכה פרשת נויר לפרשת
סוטה לומר לך שכל הרואה סוטה בקילקולה
יזיר עצמו מן היין:

אם שנאת שלח כ"ע: אם שנואה היא לפני המקום שלח כ"ג: ו
 יאית דגרסי סנו המשלח וזו שמעתי סנו המשלח לפני המקום
 יאפילו לנ"ה כהי דלא כייסיכן שלח להוסיף מיהו סנו הוא: זווג
 ראשון אשת כעורים ונה משתעי קרא כדכתיב בתריה אשת
 געורך וכתיב וכשמרתם ברוחכם וזאת כעורך אל יגוד
 בקילקולה כנוולה ונבואתה שמווליס אותה כדקמני מחגיטין
 קושר חבל למעלה מדליה: יזיר עצמו מן היין
 שהיין מביא לידי קלות ראש והוא גרם לה:

אמר רב שמואל בר יצחק כי הוה פתח ריש לקיש א
 בסוטה אמר הכי אין מזווגין לו לאדם אשה ^{סס}
 אלא לפי מעשיו שנא' *כי לא ינוח שבט הרשע על ^{מלי' קכב}
 גורל הצדיקים אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן
 וקשה לזווג בקריעת ים סוף שנא' *אלהים מושב ^{סס סח}
 יחיד' ביתה מוציא אסירי' בכושרו' (אל תקרי מוציא
 אלא כמוציא) אינו והא אמר רב יהודה אמר רב
 ארבעי' יום קודם יצירת הולד ב'ק יוצאה ואומר' בת
 פלוני לפלוני בית פלוני לפלוני שדה פלוני לפלוני
 לא קשיא הא בזוג ראשון הא בזוג שני:

כי פתח כשהיה נא לרוש נפרשת סוטה: אין מזווגין אשה
 אלא לפי מעשיו לכוונה ולדיק ופרולה לפרוז: כי
 לא ינוח שבט וגו' לא יזווג ממל' הרשע בגורל לדיק: וקשה
 לפני הקב"ה: לזווגם הכך לפני מעשיו: בקריעת ים סוף שכתבו
 בו מעשה (סדרי) בראשית: מושב יחידים ביתה אדם יקיד
 ואשה יקידה והוא מזווגם יקד (ומושיב) [ומיישב] מהם בית
 אחד: מוציא אסירים בכושרות הוציא ישראל ממלכים נקדש
 כשר לא קמה ולא לכה מקיש זוג יקידים למוליא אסירים: אינו
 מי הוי זוג לפי רשע חכית והא מקודם ילירתי שאין כודע רשעו
 וחכיתו מכרתיין בת זוגו וא"ת הכל גלוי לפניו והא הכל בידי שמים
 חזן מיראת שמים כדאמרין במסכת נדה מלאך הממונה על
 ההריון נוטל טפה ומביאה לפני הקב"ה ואומר לפניו טפה זו
 עשה תהא עליה גבור או קלש חכם או טפש עמי או עשיר אבל
 לדיק ורשע לא קאמר [ליה] דאין זו בידי שמים: זוג ראשון
 לפי המזל: זוג שני לפי מעשיו וקשה לזווג לפי שאינה בת זוג:

ג מהו לשון קינוי אר"נ בר יצחק אין קינוי אלא
 לשון התראה ובה"א *ויקנא ה' לארצו: יבא ב

ב תניא היה רבי מאיר אומר אדם עובר עבירה
 בסתר הקב"ה מכריז עליו בגלוי שנאמר סס

*ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו ואין עברה
 אלא לשון הכרזה שנאמר *ויצו משה ויעבירו קול במדבר ה

במחנה אמר ריש לקיש אין אדם עובר עבירה
 אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות שנא' *איש איש במדבר ה

כי חשטה אשתו חשטה כתיב:

ט תנא רבי ר' ישמעאל אין אדם מקנא לאשתו
 אלא כנכנס בו רוח שנא' *ועבר עליו רוח סס

קנאה וקנא את אשתו מאי רוח רבנן אמרי רוח
 טומאה רב אשי אמר רוח טהרה ומסתברא כמ"ד במדבר ה

ויקנא ה' לארצו התרה בילק וסיל וגו' שלא יסקיתו עוד את
 ארצו כבשילוק גובאי נשתעי פשתא לעיל: לארצו על

ארצו כעו וישאלו חכמי המקום לחטאו על אשתו האתם
 תריבון לבעל:

אדם עובר עבירה בסתר כגון אשה פרוה עוברת בסתר:
 והקב"ה מכריז בגלוי שיתן בלבו בעלה לקנא לה והלכר

מחפרסס בגלוי: ואין עברה גרסינן: אלא לשון הכרזה הקב"ה
 מתכוין להעביר קול:

[רוח מפורס ולקטן מפרש רוח טהרה או רוח טומאה ע"י שטן
 הבא להחטיאו להקניט את אשתו]: רבנן דבי רב אשי אמרי

רוח טומאה: רוח טהרה שונא את הפריעו': מסתברא כמ"ד

רוח טהרה דתניא וקנא את אשתו רשות דברי
 ר' ישמעאל ר"ע אומר חובה אי אמרת בשלמא
 רוח טהרה שפיר אלא אי אמרת רוח טומאה
 רשות וחובה לעיוולי לאינש רוח טומאה בנפשיה:
 אמר רב חסדא ונותא בכיתא כקריא לשומשמו ג
 וא"ר (פפא) [חסדא] חוקפ' בכית' כקריא ^{ס"ע"ג}
 לשומשמו אידי ואידי באהתא אבל כגברא לית
 לן בה:

ואמר רב חסדא בתחלה קודם שחטאו ישראל ד
 היתה שכינה שרויה עם כל אחד ואחד ^{ס"ג}

שנא' *כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחניך וכיון ^{דנריס כו}
 שחטאו (היתה שכינה מסתלקת) [נסתלקה שכינה]
 מהם שנא' *ולא יראה בך ערות דבר ושכ מאחריך: ^{ס"ג}

דכיון דקאמר רבי ישמעאל טהרה היא דתניא דקאמר רבי
 ישמעאל רשות פלוגתא דר' ישמעאל ור"ע לקמן מפרש טעמיהו:
 שפיר אי רשות אי חובה:

כי קריא תולעת של שומשמן האוכלתן כך הזנות מקריב הנות:
 חוקפא כעס: אידי ואידי חוקפא וזנות דאמרי' דמקריב
 ניתא: באהתא כהאשה עונה או כעסנית לפי שהיא מתעסקת
 בזנותה ואיכה עושה עלאכה ולא חשבת ביתה ומפקרת את של
 בעלה למכאפיוס:

קודם שחטאו ישראל נעריות: עם כל אחד ואחד בניתי:
 נסתלקה שכינה מהם עלנא לניתיס דאינה יכולה לראות
 בענינות אנתיס:

ה' א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל העושה מצוה אחת בעה"ז מקדימתו (ומוליכתו) סס
 [והולכת] לפניו לעה"ב שנא' והלך לפניך צדקך ישעי' כח
 כבוד ה' יאספך וכל העוֹבֵר עֲבִירָה אַחַת בְּעַה"ז מלפפתו (ומוליכתו) [והולכת לפניו] ליום הדין איוב ו
 שנא' יולפתו ארחות דרכם יעלו בתהו ויאברו ר' נחל לט
 אלעזר אומר קשורה בו ככלב שנא' *ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה לשכב אצלה בעה"ז להיות עמה (ליום הדין) בעולם הבא:

ו' דרש רב עזרא זמנין אמר לה משמיה דר' אמי ד' זמנין אמר לה משמיה דר' אסי כל האוכל ע"כ לחם בלא נטילת ידים כאלו בא על אשה זונה חז"ל ג שנא' *כי בעד אשה זונה עד ככר לחם (ואשת איש נפש יקרה תצוד): אמר רבא האי בעד אשה זונה עד ככר לחם [בעד ככר לחם] עד אשה זונה מבעי ליה. אלא אמר רבא כל הבא על אשה מקדימתו לפני (מתתו) [מיתתו] עכרות לפניו: מלפפתו כורכתו:

כי בעד אשה זונה וגו' השתא דריש לה מסיפיה לרישיה נשניל ככר *לסם נא לסם לעונש של זונה: נמילתיה דרבא גרסינן בעד ככר לחם עד אשה זונה מבעי ליה דמשמע נשניל ככר לסם רוב העונש עד כדי עונש אשה זונה וה"ה נמי אי הוה כתיב עד אשה זונה נעד ככר לסם ל"ק ל"י לרבא מידי דודאי מסיפיה לרישא נמי מדריש קרא אלא עד ובעד קא קשיא ליה דגני ככר

המקנא פרק ראשון סומט קנו

וונה לסוף מבקש בכר לחם (ואינו מוצא) אמ' ר'
 וריקא א"ר אלעזר כל המזלזל בנטיולת ידים נעקר
 מן העולם. אמר רב חייה בר אשי אמ' רב מים
 ראשונים צריך שיגביה ידיו למעלה מים אהרונים
 צריך שישפיל ידיו למטה: תנ"ה הנוטל ידיו צריך
 שיגביה ידיו למעלה שמא יצאו מים חוץ לפרק
 ויחזרו ויטמאו את הידים א"ר אבהו כל האוכל
 פת בלא נגיב ידים כאלו אוכל לחם. טמא שנא'
 *ככה יאכלו בני ישראל את לחמם טמא בגוים יחזקאל ד
 אשר אדווחם שם מאי *ואשח איש נפש יקרה חשלי ו

לחם הוה ליה למכתב בעד וגני אזה זונה הוה ליה למכתב עד:
 המזלזל שאוכל תמיד בלא כטילת ידים: נעקר העובר על דברי
 חכמים חייב מיתה דכתיב ופורץ גדר יזכנו נפש: [מים
 ראשונים שלפני המזון: שיגביה ידיו ראשו אלצעותיו איהו
 המים משפעין ללד זרועותיו וכו': שמא יצאו מים וכו' כדתנן
 במסכת ידים פ"ג וכו' *; אהרונים שלאחר הסעודה שקיינו ע"י רש"י
 חכמים מפני שמלק סדומית יש שמסמא את העינים: צריך באריכות
 להשפיל ידיו למטה כדי שתרד הזוהמא של תנשיל שצידו שהרי
 להעביר הזוהמא הן]; כל האוכל בלא נגיב ידים דבר מאוס
 הוא ונקטב בטומאה: שנ' ככה יאכלו בני ישראל את לחמם
 טמא בגוים (ומפני שזה ליחזקאל לעשותו במאוס ולאפותו אינו
 כלפיעו הנקר ובגללי האדם כדכתיב בגללי לואת האדם תעוגנה חרש"י
 לעיניהם וכתיב בתריה ככה יאכלו בני ישראל את לחמם טמא
 בגוים) אלמא דבר מאוס קרי טומאה; מאי ואשח איש וגו'

תצוד א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כל אדם שיש
 בו גסות הרוח לסוף נכשל באשת איש שנ' ואשת
 איש נפש יקרה תצוד. אמר רבא האי נפש יקרה
 נפש גבוה מיבעי ליה ועוד היא תצוד מיבעי ליה
 אלא אמר רבא כל הבא על אשת איש אפילו
 למד תורה דכתיב בה *יקרה היא מפנינו יקרה
 היא מכ"ג שנכנס לפני ולפנים אפ"ה היא צדתו
 לדינה של גיהנם:

ז א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי כל אדם
 שיש בו גסות הרוח כעובד ע"ז כתיב הבא
 *תועבת ה' כל גבה לב וכתיב התם *ולא חביא
 תועבה אל ביהך ור' יוחנן דיריה אמר כאלו כופר
 בעיקר שנא' *ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך
 ר' חמא בר חנינא אמר כאלו בא על העריות
 כולם כתיב הבא תועבת ה' כל גבה לב וכתיב

סיפיה דקרא דלעיל [הוא] כי צעד אשה זונה עד כפר לקס:
 לסוף נכשל בא"א וה"ק צעד אשה זונה עד כפר לקס ואשת
 איש זונה נפש יקרה הגבוה היא תלודכ' רודף אקריה ולד אותה
 ומגיעה: היא תצוד מיבעי ליה כיון דמסיפיה לרישיה קא
 דרשת ליה הכי איבעי ליה למכתב ואשת איש נפש יקרה היא תלוד
 אותה אבל השתא משמע דאשת איש לדה את הנפש יקרה: מכהן
 גדול דאפי' ממזר ת"ח קודם לכ"ג ע"ה לפתוח ראשון ולבדך
 ראשון ומהאי קרא דרשינן ליה בהוריות:

ורם לבבך ושכחת מעלה אני עליך כאלו שכחת:

המקנא פרק ראשון סוטה קנו

חתם *כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ ^{ויקרא יח}
 עולא אמר כאלו בנה במה שנא' *חדלו לכם מן ^{ישעיה ב}
 האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא אל
 הקרי במה אלא במה מאי *יד ליד לא ינקה ^{חשלי יח}
 אמר רב כל הבא על אשת איש אפילו הקנהו ^{וטו יב"ט}
 להקב"ה ישמים וארץ כאברהם אבינו דכתיב ביה
 *הרמותי ידי אל ה' אל עליון קונה שמים וארץ ^{כרא' יד}
 לא ינקה מדינה של גיהנם קשיא להו לרבי ר'
 שילא האי יד ליד ידי מיבעי ליה אלא אמרי
 רבי ר' שילא אפילו קבל תורה כמישה דכתיב ביה
 *מימינו אש דת למו לא ינקה מדינה של גיהנם ^{דכריס לב}
 קשיא ליה לר' יוחנן האי יד ליד יד מיד מיבעי ליה

את כל התועבות האל גבי עריות כתיב: במה ע"ז: אשר נשמה
 באפו שמזיק את עלונו כנעל כפש והיינו גאווה שקצובה כפשו
 נעיניו: מאי יד ליד לא ינקה סיפיה דקרא דאיתתי לעיל הוא
 תועב' ה' כל גבה לב יד ליד לא ינקה: ה"ג כל איש צו גסות
 הרוח אפי' הקנהו וכו' ול"ג כל הנא על אשת איש דלא משמע
 קרא אלא בגסות הרוח: הקנהו להקב"ה וכו' השלישו בשמנו
 על הכל כאברהם שקראו קונה שמים וארץ דהיינו יד ליד אפי'
 דומה לאברהם שאמר הריעותי ידי וכו': קשיא להו לרבי ר'
 שילא אהך דרשה דרב: ה"ג האי יד ליד ידי [לא ינקה] מנעי
 ליה: אפילו הוא כמישה רבינו שקבל תורה מיד הקב"ה לידו:
 יד מיד מבעי ליה דהא קרא במקבל תורה שוקמת ליה ולא
 נמות? והוה ליה למכתב יד מיד לא ינקה יד שקבלה מיד אף הוא

המקנא פירק ראשון סוטה קנח

יצחק ויעקב דכתיב בהו *בכל *מכל *כל ואט
לאו *וכראש שבלת ימלו מאי וכראש שבלת
ימלו רב הונא ורב חסדא חד אמר כסאסאה
דשבלחא וחר אמר כשבלחא עצמה בשלמא למ"ד
כסאסאה דשבלחא היינו דכתיב וכראש שבלת
ימלו אלא למ"ד כשבלחא עצמה מאי וכראש
שקלי ימלו אמ רב (אשי) [אסי] יכן תנא דבי
ר' ישמעאל משל לאדם שנכנס לתוך שדהו גבוה
גבוה הוא מלקט *ואת דכא ושפל רוח רב הונא
ורב חסדא חד אמר אתי דכא וח"א אני את דכא
ומסתברא כמ"ד אני את דכא שהרי הקב"ה [הניח
כל הרים וגבעות ו]השרה שכינתו על הר סיני
ולא גבה הר סיני למעלה. אמר רב יוסף לעולם
ילמד אדם מדעת קונו שהרי הקב"ה הניח כל
הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני:

גדל' כד
ס"ט כו
ס"ט ל"ג
א"י כד

כ"ט כו

את אנרהם בכל. ילמק כתיב ביה ואוכל מכל. יעקב כתיב ביה
ש חכני אלהים וכי יש לי כל: כסאסאה דשבלחא גבהו של
שבלת שקורין זקן השבלת והוא כשנר וכופל מאליו: גבוה גבוה
הוא מלקט והיינו וכראש שבלת יעלו כשבלת שגרה ראשה
כמעלה מחצתה: אתי דכא אתי מגביה את הדכא עד שזיבן
אלני והיינו אשכונ את דכא: אני את דכא אתי ארבין את
שכינתי [אלני]: ילמד אדם מדעת קונו לאהוב את הכנענות:
כל הרים וגבעות כגון תבור וכרמל שגאו סס כדכתיב למה
תרלדון הרים גבעות:

ט וא"ר אלעזר כל אדם שיש בו גסות הרוח ראוי
 סס לגדעו כאשירה כתיב וזכא *ורמי הקומח
 יסגיה י גדועים וכתיב התם *ואשריהם חגדעון. וא"ר אלעזר
 זכרים ל כל אדם שיש בו גסות הרוח אין עפרו ננער שנא'
 יסגיה כו *הקיצו ורגנו שוכני עפר *שוכבי עפר לא נאמר
 גי' ילקוח אלא שוכני עפר מי שנעשה שכן לעפר בחייו
 שוכני וא"ר אלעזר כל אדם שיש בו גסות הרוח שכינה
 זינפר כו מליסקלה מיללת עליו שנא' * (כי רם ה' ושפל יראה וגבוה
 ממרחק יידע) דרש רב עיו"א ואי תימא ר' אלעזר
 בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת
 ב"ו גבוה רואה את הגבוה ואין גבוה רואה את
 השפל אבל מדת הקב"ה אינו כן הוא גבוה ורואה
 את השפל שנא' כי רם ה' ושפל יראה:
 סס אמר רב חסדא *אמר מר עוקבא כל אדם שיש
 באשירה גדע ושרש אמריו כאשרה שלריך לשרש אמריה כדכתיב
 ואנדרס את שמוס : ננער עוקץ בתחיית המתים :
 שוכבי עפר לא נאמר דלשתמע על כל המתים : שכן לעפר
 משפיל עלמו עד לעפר : מיללת מקוננת : וגבוה ממרחק יידע
 רשיה דקרא כי רם ה' ושפל יראה וגבוה ממרחק יידע והגבוה
 ממרחק מקודם שתיב עליו הפורענות ימים רבים יידע שכיכה
 מתאוכנת ומשתברת עליו כמו ויודע אלמנותיו וכמו ויודע בהם
 ז"ל השפיל אנשי סוכות יודע במציא למעלה לשון שבר : רואה את *הגבוה
 דש"ל לקרבו ולהשתדל עמו ומשוב בעיניו כמו כנכורה בתאנה נראיתה
 ראיתי את אבותיכם כחתי עיני לקרנן ולקצנם :

בו גסות הרוח אמר תקדוש ב"ה אין אני והוא
 יכולין לדור בעולם שנא' *מלשני בסתר רעהו ^{תלים קא}
 אותו אצמית גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל
 אל תקרי אותו אלא אתו. ואיכא דמתני לה אמספרי
 לשון הרע שנא' מלשני בסתר רעהו א"ר אלכסנדר
 ר' מן שיש בו גסות הרוח אפילו רוח קמעא
 זכרתו שנא' *והרשעים כים נגרש (כי השקט ^{ישניה נ}
 ואיוב) ומה ים שיש בו כמה רביעיות רוח קמעא
 זכרתו אדם שאין בו אלא רביעית דם עאכ"ו.
 ז"ר הייא בר אשי אמר רב תלמיד חכם צריך
 זיהא בו אחד משמנה בשמינית אמר רב הונא

איכא דמתני לה אמספרי לשון הרע נאס דריסיה דקרא
 מלשני בסתר וגו': רוח קמעא עוכרתו פורענות קלה
 ורפתו ומאזנתו: והרשעים גסי הרוח דקרא דלעיל משמע
 שפלים וכדכתיב להחיות רוח שפלים וגו' כי לא לעולם ארצ
 ו' על אותם השפלים צעון בלעי קלפתי ואכהו וגו' דרכיו ראיתי
 ארסאהו וגו' צורא כינ שפתיים וגו' אבל הרשעים שאינם שפלים
 גדכאים כים נגרש כים המשליך וגורש רפש וטיט לשפתיו סביב:
 כמה רביעיות לוג של מים אכז רואין בו שרוח קמעא עוכרתו
 זכרת את מימיו: אדם שאין בו אלא רביעיות אחד שזרביעי'
 ס הוא מתקיים זהו שיעור (שיעורו חכמים) הלכה למשה מסיני
 רביעית דם [מת] מטמא בזהל מפני שהוא כפס וקרינא ביה
 אל כפס מת לא יצוא: אחד משמנה בשמינית משקל קטן הוא
 היינו עובל כלו' לריך זיהא בו מעט גאוה שלא יהיו קלי ראש

כריה דרב יהושע ומעטרה ליה כסאסאה לשבלתא
 אמר רבא בשמתא מאן דאית ביה ובשמתא מאן
 דלית ביה. אמר רב נחמן בר יצחק לא מינה
 ולא מקצתה מיוטרא מ"ד ביה *תועבתה' כל גבה לב:
 יא אמר חזקיה אין תפלתו של אדם נשמעת אלא
 סס א"כ משום עצמו כבשר שנא' *והיה מדי
 ישיניה ס. חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר
 להשתחוות לפני אמר ה' א"ר וירא בשר כתיב
 ויקרא יע ביה *ונרפא אדם לא כתיב ביה ונרפא א"ר יוחנן
 אדם "אפר" דם "מרה" בשר "בושה" סרוחה "רמה"
 מסתוללין בו ויהו דבריו מתקבלים עליהם על כרס: ימעטרה
 ליה כסאסאה לשבלתא גסות מעט כזה והוגנת לו לת"ק
 ומעטרתו כסאסאה המעטרת לשבלת: בשמתא מאן דאית
 ביה גסות הרוח: ובשמתא מאן דלית ביה גסות פורתא לפי
 שאין בני גירו יראים עומנו ואין בו כח להוכיחם: לא מינה
 ולא מקצתה לא ימסין אדם לא זכולה ולא במקלמה דמי ויטרא
 מ"ד ביה קרא תועבת יי' כל גבה לב:
 כבשר שהיא רך ולא כאזן שהוא קשה: להשתחוות להתפלל
 איתם שהם כבשר יבואו ויתפללו כי הם כשמעים לפני אצל
 גסי הרוח לא יבואו: בשר כתיב ביה ונרפא ונשר כי יהיה בו
 צעורו שאין ונרפא: אדם כי יהי צעור צעורו נגע לרעת כי תהיה
 זאדם לא כתיב נרפא נקד מכייהו לפי דרכך אתה למד שמי
 שהוא רך ועניו כבשר קרוב להתרפאות מיסורין הנאים עליו אצל
 מי שהוא קשה כאלמה אין רפואה למכותיו דרוח קמעת עוכרתו:
 אדם לעה כקרא שמו אדם שהוא אפר דם מרה כלו' כולו הנבל

ואיכא דאמרי "בושה" שאול "רמה דכתיב כש"ן.
 אמר רב אשי כל אדם שיש בו גסות הרוח לסוף
 נפחת שנא' *ולשאת ולספחת ואין שאת אלא
 לשון גבהות שנא' *ועל כל ההרים הרמים ועל
 כל הגבעות הנשאות ואין ספחת אלא מפילה שנא'
 *ואמר ספחני נא אל אחת הכהונות לאכול פת
 לחם א"ר יהושע בן לוי בא וראה כמה גדולים
 נמוכי הרוח לפני הקב"ה שבזמן שבה"מ קיים אדם
 מקריב עולה שבר עולה בידו מקריב מנחה שבר
 מנחה בידו אבל מי שדעתו שפלה מעלה עליו
 הכתוב כאלו הקריב כל הקרבנות כולן שנא' *ובחי
 אלהים רוח נשברה ולא עוד אלא שאין תפלתו
 נמאסת שנא' *לב נשבר ונרכה אלהים לא חבוה: ^{ע"ב}

לכך לא יתגאה. מרה היא לקלוטת מרה היוצאת מן המריבה
 שנכבד ומתגברת באלים הכל לפי הקדשים ושכני העמים ולפי
 המאכל שאוכל ועל ידיה באים קלאים ונגעים ומכאזובים יש
 שקרוי בדברי הרופאים מרה שקורה ויש שקרוי מרה אדומה:
 שאול מקום שאול ביתו: נפחת מתמעט ומשיבותו וכעשה פחות
 באנשים: ולשאת ולספחת ע"י שמתא את עלמו בא לידי ספקת
 שאינו עיקר באנשים אלא כספק וטפל: טפלה דבר שאינו קשוב
 בעלמו ומטפל לאקרים: ספחני נא אספני נא בגזירת בית עלי
 משתעי קרא אעמיד כהנים גדולים אקרים שיוציאו את כהני
 רעד מגדולתם וינטרכו לבקש מהם לאוספם ולקולטם הכלם:
 אל אחת הכהונות באסת מן המשמרות: שבר עולה בידו ולא
 שבר קרנן אקר: ובחי כל הזנקים במשמע:

ע"ב
 ע"ד
 ישיבה
 ע"ב
 פ' נגמר
 הדין וע"ב
 ע"ב
 מליס נא

יב *וא"ר יהושע בן לוי כל השם אורחותיו בעולם
 סס הוה זוכה ורואה בישועתו של הקב"ה
 שנאמר *ושם דרך אראנו בישע אלהים אל תקרי
 וישם אלא וישם:

תליס כ
 עיין ס"ק
 דמ"ק
 רש"א
 ו

*והלכה והיחה לאיש אחר אמר רב יוסף הכתוב
 קראו אחר שאין זה בן זוגו של ראשון
 הוציא רשעה מביתו וזה הבנים רשעה
 דברים כז
 לתוך ביתו:

ז [משנה] היו מעלין אותה לב"ד הגדול שבירושלים
 ומאיימין עליה כדרך שמאיימין על עדי
 נפשות ואומרים לה כתי הרבה יין עושה הרבה
 שחוק עושה הרבה ילדות עושה הרבה שכנים
 הרעים עושים עשי לשמו הגדול שנכתב בקדושה
 שלא ימחה על המים ואומרים לפניך דברים
 שאינה כדאי לשומען היא וכל משפחת בית אביה:
 השם אורחותיו מחסב הפסד מטה כנגד זכרה של מטה: לא
 תקווי וישם נאמאל אלא וישם בימין:

הכתוב קראו אחר למי שנוסא: שאין זה בן זוגו של ראשון
 אס ישאנה:

ומאיימין עליה שמה מודה: על עדי נפשות כדאמרינן
 בסנהדרין הוה יודעין שלא כדיני ממונות דיכי כפשות
 וכו' נפרק אהד דיכי ממונות: הרבה ילדות עושה וגו'ם
 לכערה ילדה (שנאה) [שמתא] לידי קלקול ושמה אמת הדבר אל
 חזיאי עלמך לידי טימה מכולת זו: שכנים רעים יודעין לפחות
 ומלווין לה תמיד: שאינה כדאי לשומען איכה באויה לשומען

וכהן אוהו בבגדיה אם נקרעו נקרעו אם נפרמו ^{סס}
 נפרמו עד שהוא מגלה את לבה וסותר ^{כחשכ}

את שערה ר' יהודה אומר אם היה לבה נאה
 לא היה מגלהו ואם היה שערה נאה לא היה
 סותרו היתה מתכסה בלבנים מכסה בשחורים
 היו עליה בלי זהב *וקטליאות נומים וטבעות ^{סס ע"ב}
 מעבירים ממנה כדי לנולה ואח"כ מביא חבל
 מצרי וקושרו למעל מדריה וכל הרוצה לראות
 בה רואה חוץ מעבדיה ושפחותיה מפני שלבה
 גם בהן וכל הנשים מותרות לראותה שנא'

אומרים לפניה דברי הולאות לדיק' הראשון' אלא כדי שמודה
 על קלקולה כדאמר' לקמן יהודה הודה ולא בוש:

אוהו בבגדיה צבית הנואר שלה: אם נקרעו אינו קושט: ואם
 נפרמו אינו קושט פרימה גדולה מקריעה שנקרעת
 לקרע' הרב' דיועניכ"ייר בלע"ז: כמו האי דפרים סילקא: עד
 שמוגלה את לבה ולקמן יליף לה מקרא: וסותר את שערה
 מקליעתו ולקמן יליף לה מקרא: קטליאות תכשיט הוא כמין
 חזי עגול פתוק וסוגרת זו את חלוקה ומקיף את גרוכה מן
 הכלדין: חבל המצרי עשוי מצורי דקל מסיב הגלל סניב הדקל
 וכוך עליו: וקושר למעלה מדריה כדי שלא יאמרו צנדיה
 לארץ: שלבה גם בהן כשאדם רואה בני ביתו דעתו מתגברת
 עליו ולא תירא ולא תודה ואינו מבקשים שמודה ולא ימקה שם
 הקדוש על המים: וכל הנשים מותרות לראותה לקמן פריך
 והא תנא רישא כל הרולה לראות בה רואה ואפי' אנשים כו'

ימקאל'כנ *ונסרו כל הנשים ולא העשינה כזמחכנה:
 יג ת"ד אומרים לפניה דברי הגדה ומעשים שאירעו
 סס בכתובים הראשונים כגון *אישר חכמי יגידו
 ליוז סולא כחדו מאבותם יהודה יהודה ולא בוש מה
 היה בסופו זכה וירש חיי העולם הבא. ראובן
 הודה ולא בוש מה היה בסופו זכה וירש חיי
 העולם הבא. ומה שכרן מה שכרן בדקאמרינן
 סס אלא מה שכרן בעולם הזה *להם לברם נתנה
 הארץ ולא עבר זר בחוכם בשלמא יהודה אשכחן
 זרל' לא דאודי דכתיב *ויבר יהודה ויאמר צדקה ממני
 אלא ראובן מנא לן דאודי דא"ר שמואל בר נחמני
 דכרי' לג א"ר יונתן מ"ד *יחי ראובן ואל ימות וזאת ליהודה
 כל אותן שנים שהיו ישראל במדבר היו עצמותיו
 של יהודה מגולגלין בארון עד שעמד משה ובקש
 ועתרץ לה ונסיס קיינות לראותה: ונסרו כל הנשים מקרא
 הוא ניקוקאל:

בכתובים הראשונים בדברי הכתובים נחמה שבעו נמים
 הראשונים כגון הגדה זו אשר חכמים יגידו ויודו על
 קטלתם: ולא כחדו עינם מאבותם וחי הם ראובן נמעה
 בלה כלקמן ויהודה נמעה תמר לזקה ממני: להם לברם
 נתנה הארץ יהודה זכה למלכות בתוספתא דנרבות ראובן כטל
 חלק מקלה [בארץ] בעבר הירדן: ולא עבר זר בחוכם דרש ר'
 תנחומא אימתי לא עבר זר בחוכם כשנא משה לנרכס. יחי
 ראובן ואל ימות וזאת ליהודי' אין לך נכרכת כל השנתי' מתקל'
 זאת קין עז: עצמותיו של יהודה מגולגלין בארון עלמות כ

עליו רחמים אמר רביש"ע מי גרם לראובן שיודה
 יהודה וזאת ליהודה מיד *שמע ה' קול יהודה ^{דברי' לג}
 על איבריה לשפא. ולא הוי קא מעיילין ליה
 למתיבחה דרקיע *יאל עכו תביאנו לא הוה קא ^ס
 ידע למשקל ולמטרה בשמעתא [בהדי רבנן] *ידיו ^{עי' ס"ק}
 רב לו לא הוה קא סלק' ליה שמעתא אליבא ^{למכות}
 דהלכתא *ועור מצריו חתיה בשלמא יהודה דאודי ^{דש"ס}
 כי חיכי דלא תשרף תמר אלא ראובן למה לי דאודי ^ס
 והאמר רב ששת חציף עלי מאן דמפרש חטאיה. ^{דברי' לג}

השנ"ה העלו מחבריה והוא איסוף חזו' להסויהעליהם את עלמותי
 חזו אתכם עם עלמותיכם והיו עלמות כל השנטי' שלדן קיימת
 יהודה אבריו ספורקין ומתגלגלין בארובו מפני שניה את עכו
 בערובו אל בנימין אזור ומטאמי לך כל הימים אפילו לעיה"ב
 ומהכא נפקא לן במכות גדוי קבס אפי' על תנאי הוא נא: מי
 גרם לראובן שיודה נמעשה יועי אביו: יהוד' שהודה נמעשה
 תמר כך היה מסורת בידם ועדרש אגדה דר' תנחומא כשאמר
 יהודה לדקה ממני עמד ראובן ואת' אני בלבתי יועי אני עכשו
 ימי ראובן שלדו קיימת כאלו מי חזת ליהודה שהוא מתגלגל:
 לשפא מקום שנתקו משס כמו דשף מדוכתי': למתיבחה לישיב'
 אל מעלה: למשקל ולמטרה לישא וליתן עם שאר חכמים: ידיו
 רב לו יהא לו כמקון לריב ריבו והאי דכתי' ידיו לשון מלקמה הוא
 מלממתה של תורה: אליבא דהלכתא לא היה זוכה לומר דנר
 המתקבל: מאן דמפרש חטאיה לרבים נראה שאינו בוש
 וכלל דברי:

כי היכי דלא לחשדי אחוהי (בהדיה):

ח תנן האיש מכסין אותו פרק אחד מלפניו והאשה
שני פרקים אחד מלפניה ואחד מלאחריה
וכו'. אמר רבא גמירי דאין יצר הרע שולט אלא
במה שענינו רואות:

יד משנה במדה שאדם מודד בה מודדין לו היא
קשמה את עצמה לעבירה המקום מנוולה ס"ע"ג

היא גלחה את עצמה לעבירה המקום גילה עליה
הירך התהילה בעבירה תחלה ואחר כך הבטן
לפיכך תלקה הירך תחלה ואחר כך הבטן ושאר
הגוף לא פלט: גמ' אמר רב יוסף אע"ג דמדה
בטיל במדה לא בטיל דאמר רב יוסף וכן תני
ר' חייא מיום שחרב בית המקדש אע"ג שבטל
סנהדרין ארבע מיתות לא בטלו. והא בטלו אלא
דין ארבע מיתות לא בטלו. מי שנחחייב סקילה
דלא ליחשדו אחוהי שלא יהיו אחר אקיו נפשיהו:
האיש מכסין אותו בכסקל: פרק אחד פתיכת בגד מלפניו ושאר
כל גופו ערוה: גמירי מסורת בידם מרבותם:

ירך התחיל בעבירה (כגון לשמש) [דרך תשמיש] הירך נהנה
תקלה בקירוב נאר: לפיכך תלקה הירך תחלה לקלל
אותה דכתיב בתת ה' את יריכך נופלת: אע"ג דמדה עצמה
בטיל שפסקו ל' מיתות כ"ד: במדה לא בטיל שמודדין להם
לעוצרי עבירה במדה שמתקייבין בה ומתים בדוגמת אותה מיתה:
דאמר רב יוסף תלמודא קאמר דאמר רב יוסף כמי צעלמא וכן
תני וכו': דין ר' מיתות דין אעיס שהוא דוגמתם:

המקנא פירק ראשון סוטה קסג

או נופל מן הגג או חיה דורסתו. מי שנתחייב שריפה או נופל בדליקה או נחש מבישו מי שנתחייב הריגה או נמסר למלכות או לסטין באין עליו. מי שנתחייב חנק או טובע בנהר או מת בסרונכי:

תניא היה ר' מאיר אומר מנין שבמדה שאדם טו מודד בה מודדין לו שנא' *בטאסאה בשלחה

תריבנה אין לי אלא סאה סנין לרבות אפי' תרקב וחצי תרקב קב וחצי קב רובע וחצי רובע תומן ועובלא ת"ל *כל סאון סואן ברעש ומנין שכל

פרוטה ופרוטה מצטרפין לחשבון גדול ת"ל *אחת לאחת למצוא חשבון וכן מצינו בסוטה שבמדה שמדדה בה מדרו לה היא עמדה על פתח ביחה ליראות לו לפיכך בהן מעמידה בשער נקנור ומראה

נופל מן הגג דומיא דסקילה דתכן בית הסקילה היה גבוה שתי קומות אח' מן העדים כל זקפו וכו': וזיה דורסתו ארי דורסו כלפרכיו ופילו לארץ וגם זה דומה לנסקל: נחש מבישו והארס שורפו: נמסר למלכות מיתת המלכות מתנין ראשו בסייף והרג כמו סייף הוא כדאמרי' בסנהדרין: סרונכי והוא קולי בגרונו: בסאהא בתוך אותה סאה עלמה כשאתה משלקה לאנדון תריבנה: ואין לי אלא סאה כלומר עבירה גדולה:

תרקב חצי סאה תרי וקב דהיינו ג' קבים: תומן ועובלא משקלות קטנות הן ושיעורן מפרש בגמרא' דכ"ג בהמוכר את הספינה: ומנין שכל פרוטה וכו' אע"פ שלא נפרע ממנו פעם ראשונה ושניה לא ויתר לו עליהם אלא מצטרפין אותה לקצבון: ליראו לו

ישיב טו
ט ט
קבלתו

קלונת לכל היא פרסה. לו סודרין נאים על ראשה
 לפיכך כהן נוטל כיפה שעל ראשה ומניחה חתח
 ט רגליה היא קשטה לו * פניה לפיכך פניה מוריקו
 היא כחלה לו עיניה לפיכך עיניה בולטות היא
 קלעה לו את שעררה לפיכך כהן סותר את שעררה
 היא הראחה לו באצבעותיו לפיכך צפרניה נושרו היא
 חגרה לו בצלצול לפיכך כהן מביא חבל מצרי וקושר
 למעלה מדריה היא פשטה לו יריכה לפיכך יריכה
 נופלת היא קבלתו על כריסה לפיכך בטנה צבה
 היא האכילתו מעדני עולם לפיכך קרבנה מאכל
 בהמה היא השקתו יין משוכה בכוסות משוכחי
 לפיכך כהן משקה אותה מים המרים במקדשה
 של חרם היא עשתה בסתר יושב (מרום) [בסתר
 כד עליון] משים בה פנים שנא * ועין נואף שמררה
 נשף לאמר לא תשורני עין וסתר פנים ישים. דבר
 אחר היא עשתה בסתר המקום פרסמה בגלוי
 משלי כו שנא * תכסה שנאה במשאון תגלה רעתו בקהל:

(פרסמה לכגדו) [פרסה לו כגדו]: כיפה לעיף: פניה
 מוריקות הכי תכן לקמן אינה מספקת לשתות עד שפניה
 מוריקות ועיניה בולטות: הראחה לו באצבעותיה רמזה לו
 לנא חלה: מאכל בהמה שעורים: במקדשה של חרם פקוטה
 ומגונה שוכוסות: משים בה פנים פנאי להפרע ממנה ושמי
 אני את פני וכתתי את פני וכלס לשון פוכה אני מכל עסקי
 ועוסקני זהם: תכסה שנאה במשאון המכסה דבר האנאי

למקום: במשאון נמקד:

וכי מאחר דנפקא ליה מאחת לאחת למצוי השבון טו
 *כי כל סאין סואן ברעיש למה לי לכמדרה ^ס
 ומאחר דנפקא ליה מכי כל סאון סואן ברעיש ^{ישעיה}
 *כסאסאה בשלחה תריבנה למה לי לכרר' חנינא ^ס ^{כו}
 בר פפא דאמר רבי חנינא בר פפא אין הקב"ה
 נפרע מן האומה עד שעת שילוחה שנא' בסאסאה
 בשלחה וגו' איני והאמר (רבה) [רבא] ג' כוסו'
 האמורו' במצרים למה אחת ששתתה בימי משה
 ואחת ששתתה בימי פרעה נכה ואחת שעתידה
 לשתות עם חברותיה וכי תימא הנך אזדי והני
 אחריני נינהו והתניא א"ר יהודה מנימן גר המצרי
 היה לי חבר מתלמידי ר"ע אמר מנימן גר המצרי
 אני מצרי ראשון ונשאתי מצרית ראשונה אשיא
 לבני מצרית שנייה כדי שיהא בן בני (ראוי)
 כי כל סאון שנא ללמדנו שאף עבירות קטנות כפרעין מוכו:
 למה לי מאסת לאסת נפקא: לכמדה ללמדנו שנמדה שמודד
 מודדן לו הפרעון מעין הקטא: שילוחה אנודה מן העולם: ג'
 כוסות נקלמו של אר המסקי: בימי פרעה נכה ננא נכוכדכאלר
 מלך נבל להכות את ארץ מצרים: עם הברותיה לימות
 המשיח אלמא לא נעדרה במכה ראשונה: וכי תימא הנך אזדו
 הראשונים כלו כולם ואלו נואמות אחרות היו שתיישנו בארץ
 מצרי ראשון הוא עלמו כתגייר: אשיא לבני מצרית
 שנייה בת מצרית גיורת וגר מצרי שתהא היא שניה לגיורת כדי
 שיהא בן בני שלישי וראוי לישא בת ישראל דכתי' בכי אשר יולדו

[מוחר] לבא בקהל אלא אי אחמר הכי אתמר
 א"ר חנינא בר פפא אין הקב"ה נפרע מן המלך
 עד שעת שילוחו שנא' בסאסאה בשלחה תריבנה.
 אמימר מתני לה להא דר' חנינא בר פפא אתא
 (דא"ר חנינא בר פפא) מאי דכתיב *כי אני ה'
 לא שניתי ואתם בני יעקב לא כלית' אני ה' לא
 שניתי לא הכיתי אומה ושניתי בה ואתם בני
 יעקב לא כלית' [היינו] דכתיב *חצי אכלה בם
 חצי כלים והם אינם כלים. א"ר המנונא אין
 הקב"ה נפרע מן האדם עד שתמלא סאתו שנא'
 *במלאת ספקו יצר לו:

דרש ר' חנינא בר פפא מ"ד *רננו צדיקים בת'
 לישרים נאווה תהלה אל תקרי נאווה תהלה
 אלא נוה תהלה זה משה ודוד שלא שלטו
 להם דור שלישי יצא להם בקהל ה' אהם הייתי עשית לבני מלכות
 ראשוכ' היה [בן] בני שני מלך האם ואמ"י ביצטו' ובקדושין [בני'
 אשר יולדו] להם הלך אחר פסולן אלמא עדיין עולרים הם דאלו
 אחר אומות מותרין לבא בקהל מיד ונוכחין לית ליה הא דאמרינן
 בברכות שהעמוקים והמואבים והמלכים מותרין לבא בקהל שכבר
 עלה סכמרב ובלבל את כל האומות וה"כ קתני בתר"י דהך מלמא
 בתוספתא דקדושין א"ל ר"ע מנימן טעיה שכבר עלה סכמריב
 וכו': אהא מן המקרא הזה: חצי כלים מכותי כלות: במלאת
 ספקו כל רלונו: יצר לו (תבא לו) [תבאנו] לרה:
 אלא נוה תהלה על עסקי מוה נמים שכנו יהללוהו שלא שלטו

המקנא פרק ראשון סוטה קסה

שונאיהם במעשה ידיהם דוד דכתיב *טבעו בארץ ליכה נ
 שעריה משה דאמר מר משנבנה מקדש ראשון
 נגנו אוהל מועד קרסיו קרשיו בריחיו ועמודיו
 ואדניו היכי אמר רב חסדא אמר אבימי תחת
 מחילות של היכל:

ת"ר סוטה נתנה עיניה במי שאינו (שלה) [ראוי ית
 לה] מה שבקש' לא ניתן לה ומה שבירדה ^ס

נטלו ממנה שכל הנותן עיניו במה שאינו שלו
 מה שמבקש אין נותנין לו ומר שבידו נוטלין

הימנו *ובן מצינו בנחש הקדמוני שנתן עיניו במי ^{ס ע"ב}
 שאינו (שלו) [ראוי לו] מה שבקש לא ניתן לו

ומה שבירדו נטלו ממנו אמר הקב"ה אני אמרתי
 יהא מלך על כל בהמה וחייה עכשיו *ארור (יהיה) ^{כל' ג}

[אתה] מכל הבהמה ומכל הית השדה אני
 שונאיהם וכו' להיות כהנין מהם: דוד דכתיב טבעו

בארץ שעריה לעיל ויכיה כתיב חשב ה' להשקית קומת צח
 ליון ועלה כתיב טבעו בארץ שעריה ומלודת ליון היא עיר דוד

וביתו דכתיב בספר שמואל וכשנאו לריס בימי לדקיהו טבעו
 ללתות השערים שהיו של נקשת או של כסף וזהו כדי שלא ישאום

אויבים ועלם ואזכים לא נשאו אתם:
 מה שבקשה לא ניתן לה אסורה לזעל: ומה שבירדה נטלו

הימנה אם שותה מתה ואם הודיתה אסורה לזעלה
 והפסידה כתובתה: נחש הקדמוני כחן עיניו נקוה ונא עליה

והיינו דכתיב הנקש השיאכי לשון תשמיש ונישואין הוא: נטלו
 הימנו קומה וקופה: יהא מלך שלכך עשאו ערום מכל: אני

ג' א' אמרתי ילך בקומה וקופה עכשיו* על גחונך תלך אני
ס' אמרתי יהא מאכלו מאכל אדם עכשיו* ועפר האכל
ס' הוא אמר אהרוג אדם ואשא את חוה לפיכך* ואיבה
אשית בינך ובין האישה ובין זרעך ובין זרעה. וכן
מצינו בקין וקרח ובלעם ודואג ואחיתופל וגחזי
ואבשלום ואדוניהו ועוויהו והמן שנתנו עיניהם
במה שאינו שלהם מה שבקשו לא ניתן להם
ומה שהיה בידם נטלו מהם [פיסקא הירך התחילה
וכו'. מה"מ אילימא משום דכתיב* כחת ה' את
ירכך וגו' והכתיב וצבחה בטנה ונפלה ירכה
אמר אביו כי לויט לויט תחלה ירך והדר בטן
אמרתי ילך בקומה וקופה מקללתי אתה למד וכן כל אלה אתה
למד מקללתו: קין כתיב עיניו בתאומה יתירה שכולדה עם הנל
שתי תאומות נולדו עמו והיינו דכתיב את אחיו את הנל שני
אחים שני רבויים: קרח על הכהונה ונבלע: בלעם במומו של
בלק כדי לקלל את ישראל וכהרג במדין שהלך ליעול שבר כ"ד אלף
שנפלו מישראל (על ידו) [בעלתו]: דואג אביר הרועים וגדול
שנלעוידים היה וכתקנא בדוד שראהו כבון (למש) [דבר] ואיש
תואר ומראה פנים נהלכה כדכתיב הנה ראיתי בן לשי בית
הלקמי וגו' ואמרי' באגדה ב' חלק כל הפסוק הזה אמרו דואג בלשן
הרע: ואחיתופל כתיב עיניו במלוכה כדאמרי' בחלק ראה איש
יולא מאמתו וכסבור שעתיד למלוך ומה שנידס נטלו מהם לא
יחזימייהם: גחזי במחוכו של נעמן ונלטרע: אבשלום במלכות
וכהרג: ואדוניהו באגדה ב' וכהרג: ועוויהו נכהונה והלרעת
אמה בעלמא [כי לויט כו'] וקללה היא תקלת המורעות מיהו

לויט ומיא כי בדקי כי אורחיייהו בדקי בטן ברישא
 והדר ירך בקללה נמי כתיב לצבות בטן ולנפיל
 ירך ההוא דמודע לה כהן דבטן ברישא והדר
 ירך שלא להוציא לעו על מים המרים]:

בזשגה שמשון הלך אחר עיניו לפיכך נקרו יט
 פלשתיים ארץ עיניו שנאמר *וואחזוהו סס

פלשתיים וינקרו את עיניו אבישלום נתגאה בשער וספס' ס
 לפיכך נתלה בשערו ולפי שבא על עשר פלגשי

אביו לפיכך נתנו בו עשר לונביות שנא' *ויסבו ש"ב יח
 עשרה נערים נושאי כלי יואב ויכו את אבישלום

ולפי שגנב שלש *לבבות לב אביו ולב בית דין נגנ' אית
 ולב כל ישראל לפיכך נתקעו בו שלשה שבטים גנבות

כי בדקי מיא כי אורחיייהו בדקו שהמעיים ככסו תקלה
 וינקלקלות חותן ואח"כ נופלות לירך: שלא להוציא לעו
 שיחמרו לא עשו כסדר האלה וחיץ פורענות זו על ידן]:

שמשון הלך אחר עיניו כדיליף לקמן: על עשר פלגשי אביו
 כדכתיב בספר שמואל ויעזוב [המלך] עשר נשים פלגשים

לשמור הנתיב: לונביות קניות: לב אביו ולב ב"ד דכתיב אלכה
 כא ואשלמה את כדרי וכתיב ואת אנשלום הלכו מאתים איש

קרואים והולכים לתומם ואמרי' בסוטה ירושלמי' קרואים מדוד
 שעל ידי מלות דוד הלכו עמו אחר לו כחוב לי שילכו עמי שנים

אנשים אותם שאבקר וכתיב לו והיה מראה קותמו של דוד לשנים
 והולכים אחריו וכן לשנים אחרים עד שכינס מאתים איש וכולם
 ראשי סנהדראות הרי לב אביו ולב ב"ד. ולב אנשי ישראל כדכתיב

ע"נ י"א *ויקה שלשה שבטים בכפו ויחקעם בלב
אבישלום עודנו חי בלב האלה

כ"ד שמשון בעיניו מרד שנא *ויאמר שמשון
אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה

בעיני לפיכך נקרו פלשתים את עינו שנאמר

*ויאחזוהו פלשתים וינקרו את עינו איני והא

כתיב *ואביו ואמו לא ידעו כי מה הוא (כי

חואנה הוא מבקש מפלשתים) כי אול מיהא

בתר ישרות עינו אול תניא רבי אומר שמשון

תחלת קלקולו בעוה לפיכך לקה בעוה (תחלה)

תחלת קלקולו בעוה דכתיב *וילך שמשון עוטה

וירא שם אשה זונה לפיכך לקה בעודה דכתיב

*ויאחזוהו פלשתים וינקרו את עינו ויורידו אותו

עוטה והכתיב *וירד שמשון תמנחה וירא שם

אשה בתמנחה תחלת קלקולו מיהא בעוה הוה:

כ"א *ויהי אחרי כן ויאהב אשה בנחל שורק ושמה

והיה בקרב איש להשתקות לו וכתיב מי ישימני שופט בארץ וכתיב

ויגבז אנשלוס את לב אכני ישראל:

בעינו מרד על ידי עינו מרד בנוראו: כי מה הוא שסק

באותה אשה כדי להתגרות בפלשתים: והכתיב וירד

שמשון תמנחה וירא שם אשה מזכות פלשתים ויזעב בעיני

שמשון ומעשה של זו בתמכת קודם לזה שבעוה: תחלת קלקולו

מיהא בעוה הוה דהוה דתמכת לאו קלקול הוה כולי האי

שלקה לו לאשה ולא בא עליה בזכות:

המקנא פרק ראשון סוטה קסז

דלילה חנא רבי אומר אלמלא לא נקרא שמה
 דלילה ראויה היחה שחקרא דלילה דלדלה
 כחו דלדלה לבו דלדלה מעשיו. דלדלה, כחו
 דכתיב *ויסר כחו מעליו. דלדלה, לבו דכתיב
 *ותוא דלילה כי הגיד לה את כל לבו. דלדלה,
 מעשיו דאסתלק שכינה הימנו דכתיב *והוא לא
 ידע כי ה' סר מעליו. וחרא דלילה כי הגיד לה
 את כל לבו מנא ידעה א"ר (יוחנן) [חנן] א"ר
 ניכרי דברי אמר אבוי אמר ידע באותו צדיק
 דלא מפיק שם שמים לבטל כיון דאמר לה *כי
 נזיר אלהים אני אמרה השת' ודאי קושט' קאמר
 *ויהי כי הציקה לו בדבריה כל הימים ותאלצהו
 ותקצר נפשו למות מאי ותאלצהו א"ר יצחק דבי
 ר' אמי בשעת גמר ביאה נשמטה מתחתיו *ועתה
 השמרי גא ואל חשתי יין ושכר ואל תאכלי כל
 טמא מאי כל טמא ותו עד השחא דברים טמאים
 קאכלה א"ר יצחק דבי ר' אמי דברי האסורי לנוזר.

דימיל'טו

ס

ס

ס

ס

ס

מ

שדלדלה עקרה כמו אבני *הר שדלדלו: מנא ידעה והלא
 בעה כזבים אמר לה קודם לכן ומלאתו אקין: ניכרים
 דברי אמת מתקבלים ומיושב' דברי אמת ודבורם על אופניהם
 ראתה שערו גדול ולא היה שיתם יין והבינה שהדברים האמרוכי'
 שאער לה שדבר זה היה כמו גדול אמת הן: ותאלצהו לשון
 זרק ומלוקה: בשעת גמר ביאה תאזת אלם מרובה: דברים
 האסורין לנוזר משרת עכבים כגון כזיר אשרה עכבים נמים ויש

ע"ש

ויבקע אלהים את המכתש אשר בלחי ויצאו
 ממנו מים וישת א"ר יצחק רבי רבי אמי הוא
 נהאזה לדבר טמא לפיכך נתלו חייו בדבר טמא:
 כב ותחל רוח ה' לפעמו במחנה דן א"ר (אחא)
 טס [חמא] בר' חנינא (אותו היום) חלה
 נבואתו של יעקב אבינו דכתיב *יהי דן נחש עלי
 דרך לפעמו א"ר יצחק רבי ר' אמי מלמד שהיתה
 רוח הקדש מקשקשת לפניו כוונ כתי' הבא לפעמו
 וכתיב החם *פעמון זהב ורמון. בין צרעה ובין
 אשתאול א"ר אסי צרעה ואשתאול שני הרים
 גדולים היו ועקרון שמשון ושחנן זה בזה. *והוא
 יחל להושיע את ישראל מיד פלשתים א"ר (אחא)
 י [חמא] בר' חנינא *הוחלה שבועתו של אבימלך
 שנאמר *אם תשקר לי ולניני ולנכדי *ויגדל הנער
 ויברכהו ה' במה ברכו אמר רב יהודה אמר רב
 שברכו באמתו [אמתו] ככני אדם וזרעו כנחל שוטף:
 נהס טעם יין ללא נפקא מינא אשכנזי עשה חנפן היין: מכחש
 עקוס קניעות השן נחאזה לדבר טמא ליא נח אל נכר:
 דבר טמא לפי המעור שלמלא הוא היה מת נלמא:
 רוח ה' רוח נבואה שרתה על יעקב: מקשקשת לפניו ללומו
 נאשך הילך: הוחלה שבועתו של אבימלך נטלה לשון
 לא יחל דברו לפי שהם עברו על השנועה תמנה: במה ברכו כל
 צרכה שזמקרא הוא לשון רבוי דבר המתרבה ומלוי בו שובע ומה
 צרכה נמלא בו לא נמלא עושר נשמשון: שברכו באמתו להיות
 אשו כנחל שוטף למה שנתאזה כמתוך:

*ויקרא שמשון אל ה' ויאמר ה' אלהים וכרני כג
נא וחזקני נא אך הפעם הוה ואנקמה ^ס

נקם אחת משתי עיני מפלשתים (אמר רב יהודה) ^{ס ס}
אמר רב אמר שמשון לפני הקב"ה רבש"ע זכור
לי עשרים *ושתיים שנה ששפצתי את ישראל ^{ס"ב ס}
ולא אמרתי לאחר מהם העבר לי מקל ממקום ^{גדסי}
למקום: ^{ישתי}

וילך שמשון וילכד שלש מאות שועלים מאי כד
שנא שועלים אמר רבי אייבו בר נוגדי ^ס

אמר רבי חייה בר אבא אמר שמשון יבא שועל ^{סופטיל} ^{סו}
שחזור לאחוריו ויפרע מפלשתים שחזרו משבועתם.

חניא אמר רבי שמעון החסיד בין כחפיו של

שמשון ששים אמה היה שנאמר *וישכב שמשון ^{ס ס} ^{סו}

עד חצי הלילה ויקם כחצי הלילה ויאחזו בדלתות

שער העיר ובשתי המזוזות ויסעם עם הכריח

וישם על כחפיו (חנא אין) [וגמירי דאין] דלתות

עזה פחותות מששים אמה. *ויהי אוחן בבירת ^ס

האסורים אמר רבי יוחנן אין מחינה אלא לשון

עבירה וכן הוא אומר *תסתן לאתר אשתי ועליה ^{סו} ^{סו}

נקם אחת משתי עיני [שכר א] מעיני תן לי בנקמה זו ושכר

אחרת לעה"כ] כהדרג שווד רבש"ע תן לי שכר עיני ^{סס}

נעה"ו ושכר עיני אחרת מסא שזורה לי וחמוקנת לגמיד לכא):

שחזור לאחוריו כשלדן אותו אינו מרקיק לברוק אלא שחר

עקלקלות: שער העיר נשערי עזה קשתעי קרא: על
כחפיו כשיעור כחפיו:

יכרעון אחרים מלמד שכל אחד ואחד הביא לו
את אשתו לבית האסורים כדי שתתעבר ממנו
א"ר פפא היינו דאמרי אינשי קמי דשתי חמרא
בנח' איתא חמרא קמי רפיקי *גריו' דובלא. ואמר רבי יוחנן
כל המונה אשתו מוננת עליו שנאמר *אם נפתח
לבי על אשה ועל פתח רעי ארבתיו וכתיב תטחן
לאחר אשתי ועליה יכרעון אחרים והיינו דאמרי
אינשי איהו בי קרי ואתתיה בי בוצינא:

כה ואמר רבי יוחנן שמשון דן את ישראל כאביהם
שבשמים שנאמר *דן ידין עמו באחד [וגו'].
ואמר רבי יוחנן שמשון על שמו של הקב"ה נקרא
שנאמר *כי שמש ומגן ה' אלהים אלא מעתה
לא ימחק אלא מעין שמו של הקב"ה מה הקב"ה
מגן על כל העולם כולו אף שמשון הגין בדורו
על ישראל ואמר רבי יוחנן בלעם חגר ברגלו

קמי דשתא חמרא חמרא לפני כל אדם מביאים מה שרגיל
בו לפניו אותה יין מביאים יין: קמי רפיקא גריוא דובלא לפני
עובד אדמה וקופר בנכים שרגיל לאכול ירק מביאים לו סל מלא
ירק: דובלא מין ירק הוא: קרי ובוצינא מין אחד הוא אלא
שאלו גדולים ואלו קטנים כלומר כמה שהוא עסוק היא עסוקה:
כאחד כיסידו של עולם שפט לדק: שמש לשון קומה כמו ושמתי
כדכד שמשתיך: על שמו של הקב"ה משמע (שכיכה
סס) [שכיכה בשמו של] הקב"ה ממש: מעין שמו שאין [שמש]
סס ממש אלא מגין ומליל:

אחת היה שנאמר *וילך שפי שמשון חגר בשתי חדר כג
רגליו היה שנאמר *שפיפון עלי אורח: ברא' חט

תנו רבנן חמשה נבראו מעין דוגמא של מעלה כו
וכלם לקו בהן שמשון בכוחו שאול בצוארו ס

אבשלום בשערו צדקיהו בעיניו אסא ברגליו
שמשון בכוחו דכתיב *ויסר כחו מעליו שאול

זופטי' טו

בצוארו דכתיב *ויקה שאול את החרב ויפול עלי' ש"א לא
אבשלום בשערו דכתיב *ויחזק ראשו באלה. ש"ג יח

צדקיהו בעיניו דכתיב *ואת עיני צדקיהו עור אסא ח"ג כה
ברגליו דכתיב *רק לעת זקנתו חלה את רגליו ח"א טו

סכה דל"ן

פ' כגמר

הדין

ואמר רב יהודה אמר רב שאחותו פודגרא אמר
ליה מר זוטרא בריה דרב נחמן לרב נחמן היכי

דמי פודגרא אמר (להם) [ליה] במחט בכשר
החי מנא ידע איבא דאמרי מיחש הוה חייש ביי

ואיבא דאמרי מרכיה שמיע ליה ואיבא דאמרו
*סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם. דרש רבא

תלים כה

מפני מה נענש המלך אסא מפני שעשה אנגריא
שפי כמו דשך מדוכתיה: שפיפון (שפיפה) [שפייה] כפולה:

מעין דוגמא כשתנו מן התקמונים לתפארת: ויסר כחו לא
מיימי רחיה אלא דכולן לקו: שאול בצוארו ויגבה מכל

העם משכמו ומעלה: ויפול עליה במקום שהורגים בקרב דהיינו
בלואר: צדקיהו בעיניו לא ידעא מכלן דכשתכה לשצק וכן אסא

ברגליו אלא כך שמע מרבו: פודגרא שם קולי הוא שאוקו ברגליו
וקורין פודגרא: נענש אסא לקלות: אנגריא עבודת המלך:

מ"א טו בתלמודי חכמים שנאמר *והמלך אסא השמיע את כל יהודה אין נקי מאי אין נקי אמר רב יהודה אמר רב אפי' חתן מחדרו וכלה מחופתה:

בז כתיב *וירד שמשון תמנתה וכתיב *הנה חמיד עולה תמנתה אמר רבי אלעזר שמשון

שוכט' יד
נרד' לח

שנתגנה בה כתיב ביה ירדה יהודה שנתעלה בה כתיב ביה עלייה. ר' שמואל בר נחמני אמר תרתי תמנת הוה חדא כירידה וחדא בעלייה רב פפא אמר חדא תמנת הואי דאתי מהאי גיסא ירידה ודאתי מהאי גיסא עלייה כגון וורדינא וביבארי ושוקא דנרש *ותשב בפתח עינים אמר ר' אלכסנדרו מלמד שהלכה וישבה לה בפתחו של אברהם אבינו מקום שכל עינים מצפות לראותה השמיע את כל יהודה הוועיקן יסאז את אנגי הרמה שהיה חלק ישראל בוכה עליו כרך לבלתי תת יולא וזא לאסא: אפילו חתן שכחזוב בו נקי יהיה לביטוי:

כתיב וירד שמשון תמנתה אלמא תמנת כירידה: וכתיב עולה תמנתה אלמא עליה היא ושמשון יהודה תרוייהו בארץ ישראל הווי: שנתגנ' בה שנסא שס אשה מנכנ' פלשת' האסורו לו: יהודה נתעלה בה שמשס כולדי פרץ חרס שהעמידו מלכ' וכנאי' בישראל: דאתי מהאי גיסא שהית' יושבת באחל' שפוע ההר הבא לה מראש ההר יורד והבא לה מרגלי ההר עול': כגון וורדינ' וביבארי ונרש עיירו' הן היוצגו' בשפולי ההרים: מצפות לראותה שהיו רגילים להתקבל שס וללון והיה חניב

רבי (יוחנן) [חנין] אמר מקום הוא ששמו עינים
 וכן הוא אומר *תפוח (והעינים) (והעינים) רבי יוסע טו
 שמואל בר נחמני אמר שנתנה עינים לדבריה
 כשתבעה אמר לה שמא נכרית את אמר' ליה
 גיורת אני שמא אשת איש את אמרה ליה פנויה
 אני שמא קבל בך אביך קידושין א"ל יתומה אני
 שמא טמאה את א"ל טהור' אני:

ויטע אשל בבאר שבע אמר ריש לקיש מלמד כח
 שעשה פרדס ונטע בו כל מיני מגדים טס

ר' יהודה ור' נחמיה חד אמר פרדס וחד אמר ניל' כח
 פונדק בשלמא למ"ד פרדס היינו דבתיב ויטע
 (אשל בבאר שבע ואמר ריש לקיש שעשה פרדס אינו נגמ'
 ונטע בו כל מיני מגדים) אלא למ"ד פונדק מאי

עליה: שנתנה עינים לדבריה דוגמ' ופתח' היתר היתה
 ניתנת לענמה שאין ענינה נדבר: גיורת אני ואיני עובדת
 ע"ו וראוי לך: שמא אשת איש את ואיך ראוי לך: פנויה
 אני וראוי לכל אדם: יתומה אני והייתי קטנה והאיכאני חמי
 ואחי ואין לער ואזון כשואין ליחסר עליו משו' כלתו דאין זכות
 לאם ואחיס להשא הקטנה אלא האז זוכה בה בדכתיב את
 נתי נתתי לאיש הזה לאשה ולהך סברא לאו נתו של עם היתה
 שזכת שגיס ליעקב כלים שנתתי של עם ויעקב כבר היה יותר
 מכן (ק"ד) [מאה ועשר] שנה: טהורה אני עובדה:

ונטע בו להננות עוזרים וזנים: פונדק ללון עם אורחיו לשון
 אש"ל נוטריקון הוא "אכילה" שתייה "לוייה שהיה מאכילם

דכ"א יא ויטע בדכתיב *ויטע אהלי אפרנו בין ימים להר
 כ"א ב' כ"א צבי קדש *ויקרא שם בשם ה' אל עולם אמר
 ט"ס ע"כ ריש לקיש אל תקרו ויקרא *אלא ויקריא מלמד
 שהקריא אברהם שמו של הקב"ה כפה כל עובר
 ושב כיצד לאחר שאכלו ושחו עמדו לברכו אמר
 להם וכי משלי אכלתם משל אל עולם אכלתם
 הודו וברכו למי שאמר והיה העולם:

כ"ט *ויראה יהודה ויחשבה לזונה כי כסתה פניה.
 מ'שום דכסתה פניה חשבה לזונה א"ר
 ט"ס אלעזר שבסתה פניה בבית חמיה דא"ר שמואל
 כ"ד' ל"ח בר נחמני א"ר יונתן כל כלה שצנועה בבית חמיה
 זוכה ויוצאים ממנה מלכים ונביאי' מנלן מתמר
 י"ט"ג א נביאים דכתיב *חזון ישעיהו בן אמוץ מלכים מדוד
 וא"ר לוי דבר זה מסורת בידינו מאבותינו אמוץ
 ואמציה אחים הוו. *היא מוצאת והיא שלחה אל
 כ"ד' ל"ח חמיה היא מתוצא' מיבעי ליה א"ר אלעזר לאחר
 ומסקן ומלכה אותם: ויטע אהלי אפרנו פסוק הוא דכ"א יא על
 אחד מהמלכים: אלא ויקריא למד לנרות לקרוא בשם אלהי
 ישראל אל עולם: כיצד לאחר שאכלו ושחו משלו ועומדים
 לברכו לאברהם אמר להם וכי משלי אכלתם:

כי כסתה פניה בבית חמיה ולא ראה אותה כל הימים שגלה
 נביתו לפיכך לא הכיר בה: אמוץ אחיו של ישעי' ואמליה מלך
 יהודה אחים היו ואמליה מזרע דוד היה ואמוץ אחיו כביא
 היה אלמא נביאים כפקו עיניה: היא מוצאת משמע לשון
 עליאה: היא מתוצאת הוה משמע לשון הולאה בעל כרחיה:

שנמצאו סימניה בא סמאל ורחקן בא גברואל
 וקרבו והיינו דכתיב * למנצח על יונח אלם רחוקים
 לדוד מכתם א"ר יוחנן (לאחר) [כשעה] שנחרחקו
 סימניה נעשית כיוני אלמות. לדוד מכתם שיצא
 הימנה דוד שמך ותם לכל. ד"א מכתם שהיה
 מכתו תמה שנולד כשהוא מהול ד"א מכתם כשם
 שבקטנותו הקטין עצמו אצל מי שגדול ממנו
 ללמוד תורה כך בגדולתו הקטין עצמו אצל מי
 שגדול ממנו ללמוד תורה * והיא שלחה אל חמיה
 לאמר לאיש אשר אלה לו אנכי הרה ותומר ליה
 מימר א"ר זוטרא בר טוביה אמר רב ואמרו לה
 אמר רב תנא בר בונא א"ר שמעון חסידא ואמרי
 לה א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי נוח לו
 סימניה קותם ופתי"י ונעה: שבא סמאל שהיא שר של אדום:
 ורחקן כלי שתקף ולא ילא דוד מכה המכה את אדום בניא מלח
 גנים עשר אלף: יונח אלם רחוקים על עסקי הרמקה אנעשו
 סימניה רחוקי: לדוד מכתם לאותה שהיא רחיה ועוקדת ללאת
 מכה דוד שהיא מך עכ"י: וחם תנויס נדרכיו: מכתו תמה מקום
 חלה שהיא רחיה למכה היה תם ואלם שלא הולך לקסרו: דבר
 אחר בשם שבקטנותו קודם שמלך כך בגלותו לאחר שמלך ולשון
 נכתם שה"י מכתו שלמה ותנוינה מתקלת ועד סופה לא נקסרה
 ענותותו ולא נשתנית: ושלחה וגו' לאיש אשר אלה לו ולא
 שלחה לו לומר מלך אבי הרה והכי סימני' שלך: ותומר לי' מימר

תליס כו

פ"ק

דמגילה

ובני' דש"א

ברא' ל"ח

לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילכו
 פני חבירו ברחים מנא לן מתמר *הכר נא א"ר
 חמא בר חנינא בהכר בישר לאביו בהכר בשרותו
 בהכר בישר *הכר נא הכתונת בנך היא אם לא
 בשרותו הכר נא למי החותמת והפתילים
 הכר נא אין נא אלא לשון בקשה אמרה לו בבקשה
 ממך הכר (נא) [פני] בוראך ואל תעלי עיניך ממני.
 *ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני היינו דאמר ר
 (חמא) [הנין] בר ביזנא א"ר שמעין חסידא יוסף
 שקדש שם שמי' בסתר זכרה והוסיפו לו אות
 תלים סא אחת משמו של הקב"ה דכתיב *עדות כיהוסף
 שמו יהודה שקדש שם שמים בפרהסיא זכרה
 ונקרא כולו על שמו של הקב"ה כיון שהודה
 ואמר צדקה ממני יצתה בת קול ואמרה אתה
 הצלת תמר ושני בני' מן האור חייך שאני מציל
 בזכותך ג' מבניך מן האור מאן נינהו חנניה מישאל
 ועזריה. צדקה ממני מנא ידע יצתה בת קול
 ואמרה ממני יצאו כבושים *ולא יוסף עוד לדעתה אמר
 נדה' לח סוף חכמה
 וכו' רש"י

סוף חכמה
 וכו' רש"י

לשליח אמר לו שמעו אחי הרה ואלו סימניו: ואל ילכו
 בו' וחק' זו כוס היה לה לשרף ואל תלבין פניו לפיכך שלמה לו כן
 חס יודה ויגלה הוא עלמו את הדבר יגלה ואם לאו תשרף ואל
 תגלה היא את הדבר: בהכר בישר את אביו דבר שכלטער בו
 ובהכר בשרותו: מנא ידע שמעו היא מעוברת שחא חף חקרים
 נאו עליה: ויאמר בת קול חמרה: כבושים דנרים עלומים

שמואל סבא חמוה דרב שמואל בר אמי [משמו' דרב
 שמואל בר אמי] כיון שידע' שוב לא פסק מ'נ' כתי' הכא
 לא יספ' עוד לדעתה וכתיב החם * קול גדול ולא יספ': דברים ט
 פ' סקא אבשלום נתגאה בשערו וכו' ת'ר אבשלום ל'
 בשערו מרר שני' * וכאבשלום לא היה סס
 איש יפה ככל ישראל להלל מאד מכף רגלו ועד ס'ג י'
 דקדו לא היה בו מים ובגלתי את ראשו והיה
 סקץ ימים לימים אשר יגלח כי כבר עליו וגלחו
 ושקל את שער ראשו מאתים שקלי' כאבן המלך
 חנא אבן שאנשי סברי' ואנשי ציפורי שוקלין בה
 לפיכך נתל' בשערו שנא' * ויקרא אבשלום לפני
 עבדי דוד ואבשלום רובב על הפרד ויבא הפרד
 חתה שיבך האלת הגדולה ייחזק ראשו באלה
 שקל ספסירא בעא למפסקיה חנא דביר' ישמעאל
 באותה שעה ראה גיהנם שנבקעה מתחתיו * וירגו
 המלך ויעל על עלית השער ויבך וכת אמר בלבתו
 בני אבשלום בני בני אבשלום מי יחן מותי אני
 החחיד אבשלום בני בני והמלך לאט את פניו
 ויעק המלך קול גדול בני אבשלום אבשלום בני
 סגורו חלפני אילאי סו חלכיס יאי אפטר לנחת אלא מיהמה
 כדכתי' גור ארוה יהודה. כנשים דברי סתר גזרת מלך כמו נהדי
 כנסי דקנ"ה למה לך בנרכות גבי חזקיהו: כיון שידעה שידע בה
 שהיא לדקה ולש"ס כתבוונה:

סקץ ימים לימים חסנה לשנה סגור עולם היה ומגלח חתה

בני הני תמניא ומני בני למרה ו' דאסקיה מן
 מדורי גיהנם אידך א"ד דקריב רישיה לגבי גופיה
 ווא"ד דאתייה לעלמא דאתי *ואבשלום לקח ויצב
 לו כחיו את מצבת אשר בעמק המלך כי אמר
 אין לי בן בעבור הזכיר שמי ויקרא למצבת על
 שמו ויקר' לה יד אבשלום עד היום הזה מא
 לקח [אמר ר"ל] שלקח מקח רע לעצמו *אח
 מצבה אשר בעמק המלך א"ר חנינא בר פפא
 יא בעצה עמוק' של מלכו של עולם *שנא' *הנני
 ט"ז כ"ג מקים עליך רעה מביחך כיוצא ברבר אתה אומר
 כ"ד לו *וישלחהו מעמק חברון א"ר חנינא בר פפא בעצה
 ט"ז ס"ט עמוקה של אותו צדיק הקבור בחברון שנא' *ירוע
 תדע כי גר יהי' ורעד בארץ לא להם כי אמר

לשנים עשר חדשים : דקריב רישיה לגבי גופיה מהיה ראוי
 מושלך רחוק מגופו וקרבו : ויקרא למצבת על שמו גרס לחז'
 רעה שתקרא על שמו : ויקרא לה יד אבשלום כך היא נקראת :
 שלקח מקח רע לעצמו ה"ק קרא ואבשלום לקח (הזררה) [לו
 את המלכה] הזאת בחיו וילב לו את מצבת אשר בעמק המלך :
 עצה עמוקה של הקב"ה שהיא נולד עולם שגור על דוד כן במעשה
 בת שבע : חנני מקים הליב אבשלום אותה עלה וקיימה מצבת
 דברו של הקב"ה דכתיב לעולם ה' דברך כלב בשמים :
 וישלחהו מעמק חברון ביוסף משתעי קרא כשאלו יעקב אלל
 אחיו והיא תקלת סבת ירידת ישראל למצרים : של אותו צדיק
 הקבור בחברון זה אברהם :

המקנא פרק ראשון סוטה קעג

אין לי בן ולא הוּו ליה בני והכתיב *ויולדו לאבשלום ע"כ יד
 שלשה בנים ובת אחת ושמה תמר א"ר יצחק
 בר אבדימי שלא היה לו בן הגון למלכות רב
 חסדא אמר גמירי כל השורף תבואתו שני חבירו
 אינו מניח בן ליורשו ואיהו קלייה לדיואב דכתיב
 *ויאמר אבשלום אל עבדיו ראו חלקת יואב אל
 ידי ולו שם שעורים לכו והציתוה וגו' :

משנה *וכן לענין הטוב מרים המחינה למשה סייק
 שעה אחת שנא' *וזהצב אחותו מרחוק לחשכה
 לפיכך נתעכבו לה כל ישראל ו' ימים במדבר שנא' דלעיל
 *וחסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים והעם לא מלא
 לא נסע עד האסף מרים יוסף וכה לקבור את
 אביו אין באחיו גדול מיוסף שנא' *ויעל יוסף ע"כ
 לקבור את אביו [ויעל עמו גם רכב גם פרשים] שנות יב
 מי לנו גדול מיוסף שלא נתעסק בו אלא משה מרדכי יב
 משה וכה בעצמות יוסף אין גדול ממנו בישראל כ
 שנא' *ויקח משה את עצמות יוסף עמו מי לנו שנות יב
 גדול ממשה שלא נתעסק בו אלא שכינה שנא'
 *ויקבור אותו בגיא. ולא על משה בלבד אמרו רבנים לר
 אלא על כל הצדיקים שנא' *והלך לפניך צדקך יסעי' כ
 כבוד ה' יאכפך :

אין באחיו גדול ממנו שהיה מלך הרי נמדה ממך שנקבר אביו
 בגדולים וכה נמדה מדדו לו שנקבר הוא ג"כ בגדולים : מי
 לנו לענין כבוד קטורה ליקבר בגדולים גדול מיוסף שלא נתעסק

לכ [פיסקא וכן לענין הטובה מרים וכו'] מי דמי
התם שעתא חדא הכא ד' יומי אמר אבוי

יא

אימא ולענין הטוב אינו בן א"ל [רבא] והא וכן
לענין הטובה קתני אלא אמר רבא ה"ק וכן
לענין הטובה דבאותה מדה ולעול' מדה טובה

מדות נ מרוב' ממדה פורענות. *ותצב אחותי מרחוק
לדעה מה יעשה לו. א"ר יצחק פסוק וזה כונו

על שם שכינה נאמר ותצב דכתיב *ויבא ה'
והשלי' ויתיצב ויקרא בפעם בפעם. אחותי *אמור לחכמי

ירמיה לא אחותי את. מרחוק *מרחוק ה' נראה לו. לדעה
ש"כ נ *כי אל דעית ה'. מה *מה ה' אלהיך שואל מעמך.

דנדי' י יעשה *יעשה ה' לאדוני בית נאמן. לו *ויקרא
ש"א כה לו ה' שלום:

לג ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את
יוסף רב ושמואל חד אמר חדש ממש

זוסטי' ו
סס
שמות ט

וחד אמר שנתחדשו גזירותיו מ"ד חדש ממש
דכתיב חדש ומאן דאמר שנתחדשו גזירותיו

נו אלא משה שהיה גדול בישראל ואין בישראל גדול עמו הרי
נזדה שמדד לקבור את יוסף ע"י גדול זה מדדו לו שאין לנו גדול
בכבוד קבורה כמשה שלא כתעסק בו אלא הקב"ה:

אינו בן דויתר משה שהיה מודד מודדין לו: דבאותה מדה דוגמא
מאותו ענין ומיהו יתיר משה שעשה משהלם דמדה טובה
ערוכה בתשלומיה עמדת פורעניות: אמור לחכמה שהיא אלא
הקב"ה ומפיו שכל' כי ה' יתן חכמה עפיו וגו':

לא כתיב וימת וימלוך. ומאי אשר לא ידע את

ספק דהוה דמי במאן דלא ידע לוי [כלל]. *ויאמ' אל תורת ה'

עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו. חנא הוא

התחיל בעצה תחלה שנא' ויאמר אל עמו לפיכך

לקה הוא תחלה שנא' *ובכה ובעמך ובכל עבדיך י' ע"ב

עלו הצפרדעים. *הבה נתחכמה לו להם מיבעי י' ע"ב

יה א"ר חמא בר' הניני' בואו ונתחכמו למושיעין

של ישראל במה נדונם נדונם באש כתי' *כי י' ע"ב

באש ה' נשפט נדונם בחרב *ובחרבו את כל ע"ב

בשר [אלא] בואו ונדונם במים שכבר נשבע

[הקב"ה] שאינו מביא מבול לעולם שנא' *כי מי ע"ב

נה ואת לי אשר נשבעתי מעבור מי נה עוד על

הארץ והם אינם יודעין שעל כל העולם אינו

מביא אבל על אומה אחת מביא א"נ הוא אינו

מביא אבל הם באים ונופלים לחוך המים וכה א

*מצרים נסים לקראתו וינער ה' את מצרים בתוך עמות ה'

מים והיינו דא"ר אלעזר מ"ד *כי ברבר אשר עמות ה'

דרו עליהם בקדרה שבשלו בה נחבשלו [מאי

שמע דהאי זרו לישנא דקדירה הוא דכתיב

דלא כתיב וימת מלך מלכים וימלוך תפתו אמר: ונתחכם

למושיעם כבקש לנו סכמה לכגדו: במה נדונם שלא יוכל

לדוכנו שידיענו דרכיו שמודד מדה כנגד מדה לדור התבול ולחכמי

גדום. כי באש ה' נשפט וכן לנו יגמול: נדונם במים כל הבן

יגמול ונו': שבשלו ל' ויזד יעקב כויד:

גדל' כה *ויוד יעקב נידר]. א"ר חייא בר אבא א"ר (יעחנן)
 [סימאי] ג' היו באותה עצה. בלעם. איוב. ויתרו.
 בלעם שיעץ נהרג. איוב ששתק נידון ביסורין.
 יתרו שברח וכו [מכני] בניו וישבו בלשכת הגזית
 ד"ה א ב *שנא' *ומשפחו' סופרים יושבי יעבץ תרעתים
 שמעתים סוכתי' המה קיני הבאים מחמת אבי
 בית רכב וכתוב *וכני קיני חתן משה *ונלחם בנו
 ועלה מן הארץ ועלינו מובעי ליה א"ר אבא בר
 כהנא כארם שמקלל עצמו וחולה קללתו באחריו
 *וישימו עליו שרי מסים עליהם מובעי ליה חנא
 (משום) [דבין] ר' אלעזר בר' שמעון (אמר)
 נלמד שהביאו מלבן ותלו לו לפרעה בצוארו וכל

באותה עצה דמתחמה לו: וישבייעבץ תלמידי יעבץ אדם גדול
 בתורה היה בדכתי' ויקרא יעבץ לאלהי יש' וגו' והרבית את גזלו
 בתלמידי' וגו' ויבא אלהי' את אשר שאל: תרעתים מפרש בספרי
 ששערו חרוע' נהר סיני. ל"ח תרעת' על שם שהיו יושבי' נשערו
 ירושלי': שמעת' ששערו מלית אביהם דבכיו יוכדז בן רכב משערי
 קרא והם היו מכני בכיו של יתרו כדמס' ואזיל המה הקינים:
 סוכתים על שם שהיו יושבים בסוכות דכתיב וכשב באהלים וקרי
 להו משפחות סופרים דהיינו סנהדרין וכן תרעתים זקני שערי:
 ועלינו מן הארץ מינעי ליה יגרשנו מן הארץ מאי ועלה מן
 הארץ הלואי שילאו שובאיהם מארלם הואיל ויראים מפניהם:
 מלבן כמין דפוס שעושים בו הלככים שמלואים אותו טיס
 ומחליקים אותו והיא הלככה: ותלו לו לפרעה דעליה קאי קרי

אחד מישראל שאמר להם איסטנים אני אומרים
 לו כלום איסטנים אתה יותר מפרעה. שרי מסים
 דבר שמשים (לבנים). * למען ענותו בסבלותם
 ענותם מיבעי ליה למען ענותו לפרעה בסבלותם
 דישראל * ויבן ערי מסכנות לפרעה רב ושמואל ^{סז}
 חד אמר שטמסכנות את בעליה' וחד אמר שממסכנות
 את בעליהם דאמר מר כל מוי שעוסק בבנין
 מחמסכן. * את פיתום ואת רעמסס רב ושמואל ^{סז}
 חד אמר פיתום שמה ולמה נקרא שמה רעמסס
 שראשון ראשון מתרוסס. וחד אמר רעמסס שמה

ויבין סליק ויאמר אל עיני וגו' הנה כתחכמי' לו פן ירבה וגו'
 יציוו עליו שרי מסים לחצן ענותו בסבלותם וגו': אסטנים
 שמוק ואינו יכול לעשות ולאכה: שרי מסים דבר שמשים
 רדיו של אומה שמרגילים ומשימין לעבודה אותו המלכין שחלו לו
 היה לישראל רדיו של השמה אמר "כמט בלעז": למען ענותו
 לפרעה בשביל סבלותם של ישראל שיטו שם לסבול: שמסכנות
 את בעליהם שע"י אותם הערים ואתה העבודה נסתכנו
 חגרים לטבוע ציס: שממסכנות מדלדלות כדכתיב ויכללו את
 חגרים ובשביל עבודה זו הוא דאירע להם ולהאי לשנא לא גרסי'
 דאמר מר כל העוסק בצנין מתמסכן ומאן דגרים ליה מתרג'
 נקך דרב ושמואל כמי חבל בנין של כל אדם מסכנות פיעמים
 גיפול הבנין וממית מתמסכות שמציא את האדם לידי עניות
 דאמר מר ביבמות כל העוסק בצנין מתמסכן: ראשון ראשון
 מתרוסס כשהיו צונין קלת היה מתרוסס ופול ומורין וצונין

ולמה נקרא שמה פיתום שראשון ראשון פי תהום
^{סו} בולעו. *ובאשר יענו אותו בן ירבה וכן יפרוץ בן
 רבו וכן פרצו מיבעי ליה אמר רשב"ל רח"ק
^{סו} מבשרתן בן ירבה וכן יפרוץ *ויקוצו מפני בני
^{סו} ישראל מלמ' שהיו [רומי'] בעיניהם כקוצי *ויעבדו
^{סו} ע"נ מצרים את בני ישראל *בפרך ר' (אליעזר) [אלעזר]
 אומר בפה רך ר' שמואל בר נחמני אמר בפריכה
^{סו} *וימרו את חיייהם בעבודה קשה בחומר ובלבני
 ובכל עבודה בשרה אמר רבא בתחלה בחומר
^{סו} ובלבניהם ולבסוף ובכל עבודה בשדה *את כל
 עבודתם אשר עבדו בהם בפרך א"ר שמואל בר
 נחמני א"ר יוחנן [יונתן] שהיו מחליפין מלאכת
 אנשים לנשים ומלאכת נשים לאנשים ולמיד נמי
 התם בפה רך הכא וראי בפריכה:

לר' דרש ר' *עקיבא בשבר נשים צדקניות שהיו

^{סו} והוא נופל: פי תהום בולעו נבלע נארץ: רח"ק מבשרתו
^{ס"א} לראשון ואומר למכרים אין מועיל אתכם בן ירבה תמיד וכן
^{ר' יעודא} יפרוץ: ויקוצו היה דומה להם כאלו עיניהם ינופסו עלאים
 קילים בראותם את ישראל פרים ורבים: בפה רך משכוס
 כדצרים ובשבר עד שהרגילום בעבודה: בפריכה נשדון הגוף
 ומתנים ומקוקה. ה"ג בעבודה קשה א"ר שמואל בר נחמני א"ר
 יוחנן שהיו מחליפין וכו' וזה קשה שלא היו רגילים בכך: למ"ד
 נמי נפרך קמא נפה רך האי נפרך נפרך ודאי פריכה היא
 דהא כתיב וימרו:

באותו הדור נגאלו אבותינו ממצרים שכשעה
 שיוצאות לשאוב מים מימן להם הקב"ה דגים קטני'
 בכדיהם ושואבות מחצה מים ומחצה דגים ובאו'
 ושופתות שתי קדרות אחת של חמין ואחת של דגים
 ומוליכות אותן אצל בעליהן לשיה' ומרחיצו' אותם
 וסכות אותם ומאכילו איתם ומשקו' אותם ונוקקו' להם
 בן שפתי' שנ' *אם תשכבון בין שפתים בשכרת ששכבון
 בן שפתי' וכו' ישראל לביות מצרי' שנא' *כנפי
 יונה נחפה בכסף ואברותיה בירקרק חרוץ וכיון
 שמתעברו' באית לבתיהם וכיון שמגיע זמן מולדיה'
 הולכות ויולדות בשדה תחת התפוח שנא' *תחת
 התפוח עוררתיד [שמה חבלתך אמך] שמה חבלה
 ילדתך והקבה שלח מלאך מן השמים ומנקר
 אותם ומשפר אותם כחיה זו שמשפרת את הולד
 שנא' *ומולדותיך ביום הולדת איתך לא כרת
 שרך ובמים לא רחצת למשעי והמלח לא המלחת

מלים סח

ס

ס"ה ח

יסקפ' טו

ושופתות כשמוצינן את הסיר על גבי הכירה קרי ליה שפיתה :
 אחד של חמין לרחוץ רגלי בעליהם בשדה : בין
 שפחים בין מצרי הסדות מקומוית לנועים מלד גבול השדה גביה
 מכאן ומצרי גביה מכאן וקרוין באמצע : יונה ישראל שנאמר יונתי
 תחת : עוררתיד ללאת מעעי אמך : חבלתך ל' חבלי יולדה :
 מנקר מנקה : משפר תימ"ל לוליר בלע"ז כמו שפוסין לתינוקות
 ליישן את איברייהם ולתקנם שניתקין מעער הלידה : לא כרת
 שרך לא היו לך מילדות למסוך טבור הולד : למשעי להמליק

והחזל לא חתלת ונותן להם שני עגוליו אחד של
 דבני' לב דבש ואחד של שמן שנא' *ויניקהו דבש מסלע
 ושמן מחלמיש צור. וכיון שמכירו' בהם המצרי'
 באים עליהם להורגם ונעשה להם נס ונבלעים
 בקרקע ומביאים שוורים וחורשים על גבם שנא'
 תלי' קכט *על גבי חרשו חורשי' ולאחר שהולכי' מבצבצוי'
 יחוק' טו ויוצאים כעשב השדה שנא' *רבבה כצמח השדה
 נחתיך וגו' ולאחר שמתגדלי' באים עדרים עדרים
 לבתיהם שנא' *ותרבי ותגדלי ותבואי בעדי עדים.
 לקחו פ' אל תקרי בעדי עדים אלא בעדרי עדרים. וכשנגלה
 כסס הקב"ה על הים הם הכירוהו תחלה שנאמ' *זה
 שוחט טו אלי ואנהו:

לה *ויאמר מלך מצרים ל'מילדו' העבריו' רב ושמואל
 חד אמר אשה ובתה וחד אמר כלה

סס וחסותה מאן דאמר אשה ובתה יוכבד ומרים ומאן

דאמר כלה וחסותה יוכבד ואלישבע תניא כמ"ד
 אשה ובתה דתניא שפר' זו יוכבד ולמה נקרא
 שמה שפרת שמשפרת את הולד. ד"א שפרה
 שפרו ורבו ישראל בימיה. פועה זו מרים ולמה
 נקרא שמה פועה שהיתה פועה לולד ד"א שהיתה

הבשר כנו חלקת ליאריו שעיעות: עגולים כעין ככר עגול נעשה
 להם כס: רבבה כצמח השדה גדלים מן הארץ כלמס הסדה:
 ותבואי לבית אביך: הם הכירוהו שראו שכינתו ככר: זה אלי

שראיתי ככר:

אלישבע נת עסיכדכ אשתו של אהרן: שהיתה פועה לולד

פועה ברוח הקדש ואומרת עתידה אמי שתלד בן
 שמושיע את ישראל ויאמר בילדכן את העבריות
 וראיתן על האבנים מאי אבנים א"ר (יוחנן) [חנן]
 סימן גדול מסר להן [אמר להן בשע' שכורעת
 לילד ירכותיה מצטננות כאבנים] א"ר כדכתיב

*וארד בית היוצר והנה הוא עושה מלאכ' על האבני' ירמיה יח
 מה יוצר זה ירך מכאן וירך מכאן וסרן באמצע אף
 אשה ירך מכאן וירך מכאן וולד באמצע (וא"ר בשעה
 שכורעת לילד ירכותי' מצטננות כאבנים) *אם בן שנות ט'
 הוא והגתן אותו ואם בת היא וחיה א"ר חנינא
 סי' גדול מסר להם בן פניו למטה בת פניה למעלה

משעשעת אותו כדרך (שמשיאין) [שמסקין] לתינוק בדברים
 ערבים לפתותו ולשעשעו: פועה זועקת כמו [פעיתא היא
 דא] כולדה אפעה: ה"ג וראיתן על האבנים א"ר יוסן סי'
 גדול מסר להן בשעה שכורעת לילד ירכותיה מצטננות כאבנים
 ד"א על האבנים כדכתיב וארד בית היוצר וגו' מה יולד זה ירך
 מכאן כו': סי' גדול שלא תטלכו האם ומקציאכרותאחר כפל הי'
 זה לכם סימן של לידה ואז תטלוהו ותהרגוהו ד"א להכי קרי
 למשבר האשה אבנים כדכתיב גני יולד כלי קרס אבנים ואשה
 נמי ליולד דמיא: סרן עץ ענב שעליו רוכב ומגליל הצליל שקורים
 מטוכ"ש לעשותם כדפוס הכלי לפי גדלו וקטנו: סי' גדול מסר
 להם וראיתן על האבנים אם בן הוא אם [אתן] יכולות לראות
 מיד אם בן הוא בלא שום הגבהה: בן פניו למטה לארץ כדרך
 שמשיאו: בת פניה למעלה כדרך שמשיאה והכי מפרש בגמרא

שו"ת א *ותיראן המולדו' את האלהי' ולא עשו כאשר דבר
 אליהן להן מיבעי ליה א"ר יוסי בר' חנינא מלמד
 ששחבען לדבר עבירה ולא נתבעו *ותחיינ את הילדו'
 תנא לא דיון שלא המיתו אותם אלא שהיו מספקות
 להם מים ומזון *ותאמרן המילדות אל פרעה כי לא
 כנשים המצריות העבריו' כי היות הנה מאי היות
 אילימא היות ממש אטו חיה לא צריכיה חיה
 אחריתי לאולוד' אלא אמרו לו אומה זו כחה
 נמשלת יהודה *גור אריה יהודה. הן *יהי דן נחש
 עלי דרך. *נפתלי אילה שלוחה *יששכר חמור
 גרם. יוסף *בכור שורו הדר לו *בנימין זאב יטרף:
 דכתיב ביה כתיב ביה דלא כתיב ביה כתיב ביה
 יתקף יט *ואמרת מה אמך לביא בין אריות רבצה בתוך
 כפירים רבחה גוריה:

לו *ויקרי כי יראו המילדות את האלהים ויעש להם
 בתים רב (ולוי) [ושמואל] חד אמר בתו
 מלכות וחד אמר כתי כהונה ולויה. מ"ד כתי כהונה
 מסכת כדה: אליהן שמע על עסקי ציאה לטון ויבא אליה:
 ותחיינ הוה ליה למכתב ולא המיתו את הילדים ותקיינ שמע שהיו
 מסייעות להקיותן שהיו מטמיכות אותם צנתיסה ומגדלות אותם:
 אילימא היות ממש מילדות: כחיה נמשלת וקיות השדה
 אינן לריכות למילדות: דכתיב ביה כתיב ביה מי שכתוב בו
 שנקרא בשם צהמה וקיה הרי כתיב בו ושאינ כתיב בו הרי כתיב
 בכל כנסיותיך: מה אמך לביא אמך ככ"י כולה נקראת לביא:

ולויה אהרן ומשה. ומ"ד בתי מלכות דוד נמי
 ממרים קאתי דכתיב *וחמת עזובה ויקח לו כלב ^{ד"ה א ב}
 את אפרת ותלד לו את חור וכתיב *ודוד בן איש ^{שואל י}
 אפרתי *וכלב בן חצרון הוליד את עזובה אשרה ^{ד"ה א ב}
 ואת יריעות ואלה בניה ישר ושובב ואררון בן
 חצרון *בן יפונה הוא בן שפנה מעצת מרגלים ^{כמדברי יג}
 ואבתי בן קנו הוא דכתיב *ויולדה עתניאל בן קנו ^{יהושע טו}
 אחי כלב הקטן ממנו אמר רבא חורגיה דקנו הוה ^{שופט"א א}
 *דיקא נמי דכתיב הקנוי ש"מ עזובה זו מרים יב
 ולמה נקרא שמה עזובה שהכל עזובה [מתחלתה].
 הוליד והלא מונסיב הוה נסיב לה א"ר יוחנן כל

אהרן ומשה שילאומיוכד; וחמת עזובה אשת כלב והוא מרים
 ולקמן מפרש למה נקראת שמה עזובה ומאי ותמת זהו
 שכלטרעה: ויקח לו כלב את אפרת לאחר שכתרפאה קור
 ולקחה לו אלמא אפרת קרי מרים וכתיב ודוד בן איש אפרתי:
 וכלב בן חצרון פסוק הוא דה"י: בן שפנה מעצת מרגלים
 תירולא הוא דקא עתרץ לעולם בן חצרון הוא ולמה נקרא שמו בן
 יפונה ע"ש מעשיו: ה"ג ואבתי בן קנו הוא: חורגיה דקנו בן
 אשתו של קנו היה כלב וכמלא עתניאל אחיו מאמו: דיקא נמי
 דכתיב קרא אפרת כי משתעי בכלב לא קרייה בן קנו כדכתיב
 בעתניאל אלא הקניזי מאכשי ביתו ומגדוליו של קנו: שהכל
 עזובה מתעלה קולכית היתה כדקרי לה הכא יריעות ולקמן קרי
 לה נמי קלאה ועזובה שעזובה כל בקורי ישראל מלישא אותה:
 והא מנסיב נסיב לה דכתיב לעיל ותמת עזובה ויקח לו כלב

הנושא אשה לשם שמים מעלה עליו הכתוב כאלו
 ילדה. יריעות שהיו פניה דומות ליריעות ואלה
 בניה אל תקרי בניה אלא בניה. ישר שיישר את
 עצמו. ושובב ששייבב את יצרו. וארדון שרירדה
 את יצרו וא"ד על שהיו פניה דומו לורד. *ולאשחור
 אבי תקוע היו שתי נשים חלאה ונערה אשחור
 זה בלב ולמה נקרא שמו אשחור שהושחרו פניו
 בתעניות. אבי שנעשה לה כאב. תקוע שתקע את
 לבו לאביו שבשמים היו שתי נשים נעשה מרים
 כשתי נשים חלאה ונערה לא חלאה ולא נערה
 הואי אלא בתחלה חלאה ולבסוף נערה.

אלמא אמתיה הואי : לשם שמים כגון זו שהיתה קולה וכפאה
 לש"ש שזדק באסיה אהרן ומשה וראה אותם לדיקים ורוב זכים
 דומים לאפי האט זב"ב זיש נוקלין: ליריעות בלא תואר אדמימות
 דממת קליה היתה ירקרקת פלד"א בלע"ז : בניה אלו שמות
 בעלה שנכאה ועפאה מזוכה כשאר נשים (לשם כשואין) [בכשואין]
 וכנים: ישר ושובב וארדון שיישר את עצמו מלטעות אקר טעות
 המרגלים: ששייבב את עצמו מעלתם ל' הבת השזונה ילאכית
 ומורדת אשדר"א והכי כמי קרי ליה מרד בקרא אקרינא על גס
 שורד בעלת מרגלים: שרירדה את יצרו שהיה מסימו לטעות
 עמהם: שהושחרו פניו שקבל עליו תעניות הרבה שיכלל מעלת
 מרגלים: שנעשה לה כאב להתעסק בה נרפואות ובמזוכות
 הלריכים למולה: שתקע את לבו לאביו שבשמים אלא להיות
 בעלת מרגלים: חלאה קולה ולבסוף נערה שנתרפאת מקליה

*וכני חלאה צרת וצהר ואתנן צרת שנעשית צרה ד"ה ח ד
לחברותי צהר שהיו פניה דומות כצהרים אתנן
שכל הרואה אותה מוליך אתנן לאשתו:

*ויצו פרעה לכל עמו לאמר א"ר יוסי בר' חנינא לו
אף על עמו גזר וא"ר יוסי בר' חנינא שלש
גזירו' גזר בתחלה *אם כן הוא והמתן אותו ואח"כ
היאורה תשליכוהו ולבסוף אף על עמו גזר:

*ויולך איש מבית לוי ויקח את בת לוי להיכן הלך לח
א"ר יהודה בר' זבינא שהלך בעצת בתו.
תנא עמרם גדול הדור היה כיון שגזר פרעה כל
הבן היולד היאורה תשליכוהו אמר לשו"א אנו

וקזרה לתואר פנים כנערה: ובני חלאה ובניי חלאה שכבנית
יכתרפאת מצובקים היו להיות לרת ולזהר ואתנן: צרה לחברותי
מתקנאות היו ציפיה: מוליך אתנן לאשתו שהיה מתאוה
למצב נשים:

אף על עמו גזר דרש ר' תנחומא יום שכולד משה אמרו
אלטגניכים לפרעה היום כולד מושיען של ישראל ואין לנו
יודעים אם יהודי הוא אם מזרי עמד וקבץ כל עמו ונקש מהם
ליתן לו בנים הכולד' בו ציוס וגזר אף על עמו: בתחלה והמתן
אותו לא הושיב שומרים אלא סמך על המילדות: תשליכוהו
הושיב שומרים וקסדורין לדבר: ולבסוף על עמו כדפרישית
וכיון שעבר היום ועדיין רואין באלטגניכות שלא לקה העמידו
הגזירה עד היום שהושלך ליאור:

גדול הדור והיו הכל כשמעין לדבריו:

שמות א
ש
שמות ב
בני נבי'
הדמ"ן
בתורה
ע"ס ואת
עמלנו

עמלים עמד וגרש את אשתו עמדו כולם וגרשו
 נשותיהם. אמרה לו כתו אבא קשה גזירתך יותר
 משל פרעה הרשע שפרעה לא גזר אלא על הזכרי'
 ואתה גזרת על הזכרי' ועל הנקבו' פרעה לא גזר אלא
 בעולם הזה ואתה גזרת בעול' הזה ולעול' הבא פרעה
 רשע הוא ספק גזרתו מתקיימת ספק אין מתקיימת
 ואתה צדיק וראי גזרתך מתקיימת שנא' *ותגזר אומר ^{אינו ככ}
 ויקם לך עמד ותחזיר את אשתו עמדו כלם והחזירו ^{פירק יט}
 נשותיהם ויקח ויחזיר מיבעי לוי א"ר יהודה בר ^{כוחליו}
 זבונא שעשה לה מעשה לקוחין הושיבה פאפריון ^{ג"פ}
 ואהרן ומרי' מרקדין לפניהם ומלאבי השרת אומרי' ^{רש"פ}
 *אם הבנים שמחה. את כת לוי אפשר בת ק"ל ^{מהל' קינ}
 שנת היתה דא"ר תמא בר חנינא זו יוכבד שהורחה ^{מדכר כו}
 (ככנען) [בררך] ולירחה בין החומות שנא' *אשר
 על הזכרים ועל הנקבות שלא ילדו לא זכר ולא נקבה: אלא
 בעה"ז שהנולדי' מתים ומזרי' וקיים לעה"ז: אתה גזרת בעה"ז
 ולעה"ב שציון שאין כולד אינו נא לעה"ז: בת מאה ושלושים
 בדמפרט ואזיל שכולדה בירידתן למזרים וישראל כתעכבו שס ר"י
 שנים ומשכולד משה לא נהעכבו אלא שמים שנה כדכתיב ומשה
 בן שמים שנה וגו' בדברם אל פרעה ואותה שנה ילאו כמלא
 שעברו מירידתן עד שכולד משה ק"ל וכשהחזיר עמרם את יוכבד
 כבר היתה מעוברת ממשה כדאמרי' לקמן בשמעתין: דא"ר
 חמא ניש כוחלין: זו יוכבד כפרטן של יודי מזרים אתה מולא
 שנעים קסר אחת ובכללן אתה אומר הנאים מזרימה שנעים זו

המקנא פירק ראשון סוטה קפ

ילדה אותה ללוי במצרים לידתה במצרים ואין
הורח' במצרים וקרי לה בת א"ר יהודה (בר
ביוז') שנולדו בה סימני נערו':

וותר האשה ותלד בן והא היה מיעברא ביה לט
תלתא ירחי מעיקר'. א"ר יהודה בר זבינא ^ס

מקיש לידתה להורחה מה הורחה, שלא בצער ^{שמות ב}
אף לידתה שלא בצער מכאן לנשים צדקניו' שלא
היו בפיתקא של חוה:

וותרא אותו כי טוב הוא חניא ר' מאיר אומר מ
טוב שמו רבי יהודה אומר טוביה שמו ^ס

ר' נחמיה אומר הגון לנביאות. אחרים אומרים ^ס
נולד כשהוא מהול והכמים אומרים בשעה שנולד

משה נתמלא כל הבית אורה כתיב הכא וותרא
איתו כי טוב הוא וכתיב החם זיורא אלהים את
האור כי טוב. *ותצפנהו שלשה ירחים דלא מנו לה ^{כ"א' א}
^{שמות ב}

וכבד שהשלימה הקטנות בכיסתן לעיר: סימני נערות קזרה
לימי עלומיה באורח כנשים ותואר פנים וכתפשו הקמטין:

והא הות מעברא ביה וכו' מקמיה דאהדרה כדלקמן: מקיש
לידתה וכו' לא נכתב הריון זה אלא לדרוש כך: בפיתקא

של חוה בפסק דין שלה ושטר גזירות קללתה דעלנון והריון:
הגון לנביאות ראתה צרה"ק שעתיד לכבושה: ותצפנהו

שלשה ירחים שלשה חדשים יכלה להלפינו שלא הלכו
המצרים לבדוק אחריה אלא לסוף ט' חדשים משהקזירה והיא
הת עיעברא ביה תלתא ירחי מעיקר' והכא נפקא לן:

מצרים אלא משעה דאהדרה והיא הות מעברא
 שו"ת כ"י תלתא ירחי מעיקרא * ולא יכלה עוד הצפינו
 ואמאי תצפניה ותיוול אלא כל היכא דשמעי מצראי
 דמתיליד ינוקא ממטו ינוקי ומעוו התם כי היכי
 ש"ס נ"ג דלשמע לקלייהו ונעווי בהרייהו דכתיב * אחזו לנו
 שועלים שועלים קטנים מחבלים כרמים:

מא * ותקה לו חבת גמא מאי שנא גמא א"ר אלעזר
 ש"ס מכאן לצדיקים שממונם חביב עליהם
 שו"ת כ"י יותר מגופם וכל כך למה לפי שאין פושטי' ידיהם
 בגזל. ר' שמואל בר נחמני אמר דבר רך שיעמוד
 ש"ס בפני דבר רך ובפני דבר קשה * ותחמרה בחמר
 ובזפת חנא חמר מבפנים וזפת מבחוץ שלא ירח
 ש"ס אותו צדיק ריח רע. * ותשם בה את הילד ותשם
 בסוף על שפת היאור ר' אלעזר אומר ים סוף

אמאי תצפניה ותיוול מאחר שלפון נמסתרין הוה כדכתי'
 ותלפנהו מה היה לה לדאוג: ומעוו התם ולועקי' ש"ס ודרך
 חנוק ללעוק לקול חנוק קצרו: אחזו לנו שועלי' בת קול אומרת
 למי היס אחזו לנו שועלים הקטנים שהיו מצללים הכרמי'
 נהיותם סמך בעוד הפרי קטן:

שחביב עליהם ממונם שדמיו מועטין ואף ע"פ שהיה משתמר
 גופו יותר בשל עלים שקשים וקזקים: דבר רך בזה הוא
 משתמר יפה מן הכל לפי שהדבר הקשה כשהמים מוליכין אותו
 נזקקה הוא כחמל באבן והוא כישוף וכשבר אבל דבר רך כחמל
 וכזקר לאקוריו: ריח רע של זפת:

יבוי שמואל בר נחמני אמר *אגם דכתיב *קנה ^{ס"ע"ג} ^{ישע"י ס"ט} וסוף קמלו:

יותרד בת פרעה לרהוץ על היאור א"ר יוחנן מב משום רבי שמעון בן יוחאי מלמד שירדה ^{ס"ע"ג}

לרהוץ מגלולי בית אביה וכן הוא אומר *אם רחץ ^{שמות נ} ה' את צואת בנות ציון. *ונערותיה הולכות על יד ^{ישע"ה ד}

היאור א"ר יוחנן אין הליכה זו אלא לשון מיחה ^{שמות נ} וכן הוא אומר *הנה אנכי הולך למות. *ותרא את ^{לאש"כ}

התיבה בתוך הסוף כיון דחוו דקבעי לאצולי למשה ^{שמות נ} אמרו לה גבירחנו מנהגו של עול' מלך בשר ודם

גזור גזרה אם אין כל העולם מקיימין אותה בניו ^{ס"ב} ובני ביתו מקיימין אותה ואת עוברת על גזרת אביך

בא גבריאל וחבטן בקרקע. *ותשלח את אמתה ^{ס"ב} ותקחה ר' יהודה ורבי נחמיה חר אמר ידה וחר

אמר שפחתה מאן דאמר ידה דכתיב אמתה מאן דאמר

שפחתה מדלא כתיב ידה ולמאן דאמר שפחתה הא אמרת בא גבריאל וחבטן בקרקע

דשייר לה חדא דלאו אורח ארעא דבת מלכים למיקם לחודה ולמאן דאמר ידה לכתוב ידה הא

קא משמע לן דאשתרכב אשתרכובי דאמר מר ^{מנלה ס"ב} אגם של עלי ערבה וקני' דקיס אישי"ריד בלע"ז והוא קנה וסוף ^{ג"כ} ^{דש"א} קמלו דקרא. קנה קנים. סוף ערבה דקה:

לרהוץ לטבול סם לשם גרות: וכן הוא אומר כו' שהשז ומתנקה מעוכו קרוי רחץ: לשון מיחה כדמפרש טעמא ואזיל

שהיו מוקות בידה הללמו של אותו לדיק: דאמר מר גבי שרבי

וכן אתח מוצא באמתה של בת פרעה וכן אתח
 מליס נ מוצא בשיני רשעים שנא' *שני רשעים שבלח
 ואמר ריש לקיש אל תקרי שכרת אלא שרכבת:
 מג ותפתח ותראהו את הילד ותרא מבעי ליה א"ר
 יוסי בר' חנינא מלמד שראתה שכינה
 עט
 שנות כ עמו. והנה נער בוכה קרי לית ילד וקרי לוי נער
 עט חנא הוא ילד וקולו כנער דברי ר' יהודה אמ' לו
 רבי נחמיה א"כ עשיתו למישה רבינו בעל מום
 אלא מלמד שעשתה לו אמו חופת נעורי' בתיכח
 עט אמרה שמא לא אוכה לחופתו. *ותחמול עליו
 ותאמר מילדי העברים זה מנא ידעה א"ר יוסי
 בר' חנינא מלמד שראתה אותו מהול. זה. א"ר
 יוחנן מלמד שנחנכאה שלא מדעתה זה נופל ואין
 אחר נופל והיינו דא"ר אליעזר מאי דכתיב *וכי
 יאמרו אליכם דרשו אל האובות ואל הידעונים
 המצפצפים והמהגי' צופי' ואינם יודעים מה צופי'

הזהב דלחשונו נמסכת מגילה: בשיני רשעים דעוג מלך הנזן
 נברכות נתחלת פרק הוואה: שרכבת לישא דלשתרבונו:
 שראתה עמו שכינה והאי את לשון עם כמו לא שלק יעקב את
 אחיו: נער גדול משמע: בעל מים והוא לוי וכפסל
 נקול לעבודת השיר: ואין אחר נופל ליאור שאותו היום נטלו
 גזרותיו: וכי יאמרו אליכם האומות דרשו כמוכו אל האובות:
 המצפצפים והמהגים כניא קרי להו הכי לנכאי שאינם אלא
 סלפסלים כעגורים ומהגים כיונים מוליאים קול בגרונם ואינם

מתני' ואינם יודעין מה מהגנים ראו שמושיעם של
 ישראל במים הוא לוקה עמדו וגורו כל הכן הילוד
 היאורה תשליכוהו כיון דשרדוהו למשה כמיא אמרו
 חו לא קא חזינן כי יהוא סימנא בטלו לגזרותיהו
 והם אינם יודעים שעל מי מריבה הוא לוקה והנינו
 דאמר רבי חמא בר' חנינא מאי דכתיב *המה מי מדבר ב
 מריבה אשר רבו בני ישראל המה שראו אצטגניני
 פרעה וטעו היינו דקאמר משה *שש מאות אלף ^{שס יא}
 רגלי העם אשר אנכי בקרבן אמר להם משה
 לישראל בשבילי נצלתם בלכם:

אמר ר' חנינא בר פפא אותו היום עשרים ואחר מד
 בניסן היה אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה ^{שס}
 רבש"ע מי שעתיד לומר לפניך שירה על הים

יודעים מה אומרים כך דרך של אצטגניני אינם רואים אלא סימן
 אבל לא פירושו של דבר: ראו אצטגניני פרעה: שמושיעם של
 ישראל וכו' והך מלתא לאו רבי אלעזר קאמר לה דקרא לאו
 אמלרים קאי אלא תלמודא קאמר לה וקאי אהא דאמרינן לעיל
 ואין אחר נוסף כדר' אלעזר דאמר דאינן יודעים מה הוגים הלכך
 ראו מלרי' ולא ידעו מה ראו: כיון דשרדוהו למשה במים כל זמן
 שהיה ביאור אין לך לקותא גדול מזה ונטל הסימן של לקייה:
 רגלי בשבילי כמו ויברך ה' אותך לרגלי: בשבילי נצלתם שנטלו
 מלרים גזרתם:

שירה על הים זכ"א בניסן נאמר' כדתיבא בסדר עולם
 מרעמס למוכות ומסוכות לאיתם ומאיתם לסי הקירות

כיום זה ילקה (כיום) [ביום] זה. רבי אחא בר' חנינ' אמ' אותו היום ששה בסיון היה אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מי שעתיד לקבל תורה כהר סיני ביום זה ילקה ביום זה. בשלמא למאן דאמ' בששה בסיון משכחת לה ג' ירחי דאמר מר בן באדר נולד משה בשבעה באדר מת משה בשבעה באדר ועד ששה בסיון תלתא ירחי הוו אלא למאן דאמר בכ"א בניסן היכי משכחת לה איחה שנה מעוברת היתה רובו של ראשון ורובו של אחרון ואמצעי שלם:

הרי ג' וברביעי ויוגד לתלך מלרים כי צרק העם קטעי וטעי רדפו מלרים אחריהם ליל שביעי ירדו לים שכתור ויאר את הלילה בצקריית אמרו שירה ויום שביעי היה וי"ט האחרון של פסח היה: דאמר מר בשבעה באדר מת משה צפ"ק דקדושין ילפינן לה מקראי דכתיב ויזכו בני ישראל את משה בערנות מואב שלשים יום וכתיב משה עבדי מת ועתה קום עבור את הירדן וכתיב כי בעוד שלשת ימים אהם עוברי את הירדן וכתיב והעם עלו מן הירדן בעשו' לקודש הראשון לא מהם ל"ג למפרע תחלא שנשבעה באדר מת משה. ומכין שנו' באדר כולד שכתור ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד ללכת ולבא מה תלמוד לומר היום היום מלאו ימי וטעמתי: תלחא ירחי הוו והם שלשה קדשים שהלפיכתו: רובו של ראשון לא קסר אלא שנעת ימים: ורובו של שלישי דהיינו ניסן: ואמצעי שלם אדר השני שלם:

*ותאמר אחותו אל בת פרעה האלך וקראתי לך מה
 אשה מינקת מן העבריות ותיניק לך את ^ס

הילד מאי שנא מעבריו מלמד שהחזירותו למשה ^{שמות ב}
 על כל המצרות כולן ולא ינק אמר הקב"ה פת
 שעתיד לדבר עמי יינק דבר טמא והיינו דכתיב

*את מי יורה דעה ואת מי יבין שמועה גמולי ^{ישע' כח}
 מחלב עתיקי משרים למי יורה דעה ולמי יבין

שמועה גמולי מחלב ולעתיקי משרים *ותאמר ^{שמות ב}
 לה בת פרעה לכי ותלך העלמה א"ר אלעזר מלמד
 שהלכה בזריות כעלמה רבי שמואל בר נחמני

אמר שהעלימה את דבריה *ותאמר לה בת פרעה ^ס
 היליכי את הילד הזה אמר ר' חמא בר חנינא

מתנבאה ואינה יודעת מה מתנבאה היליכי הי
 שליכי *ואני אתן את שכרך אמר רבי חמא בר' ^ס

חנינא לא דיין לצדיקי שמחזירי להם אבידתן
 אלא שנותנים להם שכר עמה שנאמ' ואני אתן
 את שכרך:

מאי שנא מן העבריות דקאמר לה מכלל דהמלכו' לא נימא
 לה: דבר טמא שאכילתה דברים טמאים והתנוק טועם

במלכה כל מה שאוכלת כדאמרינן ביומא גבי לשד השמן: את
 מי יורה דעה למי למד הקב"ה תורה למי שגמל והפריש עלמו

מן המלך טמא ונעתק משדים טמאים כמו ויעתק משם:
 שהלכה בזריות כעלמה שכל כמה עליה כמו קוק ואמץ תקיף

ועלים: שהעלימה את דבריה שלא אמרה שהיא אקומו ושהיא
 מביאה את אמה: היליכי הכי ליד שליכי:

מו* ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התוף בידה
 אחות אהרן ולא אחות משה אמר רב
 עמרם [אמר רב ואמרי לה א"ר נחמן אמ' רב]
 יג מלמד שהית' מתנבאה כשהיא אחות אהרן* ואומרת
 עתידה אמי שתלך בן שמושיע את ישראל וכיון
 שנולד משה נחמלא כל הבית אורה עמד אביה
 ונישקה על ראשה אמר לה בתי נתקיימה נבואתיך
 וכיון שהטילותו ליאור עמד אביה וטפתה על ראשה
 אמר לה בתי היכן נבואתיך והיינו דכתי' * ותחצב
 אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו לידע מה יתא
 בסוף נבואתה:

מו פיסקא יוסף זכה לקבור את אביו וכו' מ"ש מעיקר'
 דכתי' * ויעל יוסף לקבור את אביו ויעלו
 כל עבדי פרעה והדר וכל בית יוסף ואחיו
 ובית אביו ומ"ש לבסוף דכתיב * וישב יוסף מצרימה
 הוא ואחיו והדר וכל העולים אתו לקבור את אביו
 אמר ר' יוחנן בתחלה עד שלא ראי ככבודן של
 ישראל לא נהגו בהן כבוד ולבסוף שראו בכבודן
 נהגו בהם כבוד דכתיב * ויבאו עד גרן האמר וכו'
 גרן יש לה לאמר א"ר אבהו מלמד שהקיפוחו
 שהיתה מתנבאה כשהיתה אחות אהרן עד שלא נולד משה
 והיינו הנביאה אקוה אהרן:

מאי שנא מעיקרא דאקדמיכהו למלרים מקמי אקמי יוסף ומאי
 שכל לבסוף דכתיב הוא ואקמי והדר וכל העולים אמו: וכו'

כתרים לארוננו של יעקב כגרון זה שמקיפין לו אטר
 שבאו שם בני עשו ובני ישמעאל ובני קטורה תנא
 טולם למלחמה באו כיון שראו כחרו של יוסף שתלוי
 בארוננו של יעקב נטלו כולם כתריהם ותלאום
 בארוננו של יעקב תנא ל"ו כתרים נתלו בארוננו
 של יעקב :

ו'יספרו שם מספר גדול וכבר מאד תנא אפי' מח
 סוסים ואפי' חמורים כיון שהגיעו למערת ^ס

המכפלה אתא עשו וקא מעכב אמר להו *ממרא ^ס
 קרית הארבע היא חברון א"ר יצחק קרית ארבע ^ס
 ארבעה זוגות היו אדם וחיה אברהם ושרה יצחק
 ורבקה יעקב ולאה איהו קברה ללאה בדידית
 והאי דפייש דידי הוא אמרו ליה (זבניהו מינד)
 [זבינתיה] אמר להו נהי זבינתיה בכירותאי

דרך לאסוף אטדים ולעשות מהן גרון: שמקיפין לו אטר גדר של
 קוליס: ל"ו כתרים י"ב כשיאים דישמעאל וכ"ג אלופים דעשו
 וא"ת כ"ה הם תימן וקכו כמנו שני פעמי'. וא"ת קרק כמנה שני
 פעמי' שני קרק הם אחד מצני אליפו ואחד מצני אהליצמה מכל
 מקום ל"ה הם וכתרו של יוסף הרי ל"ו:

וקא מעכב שלא יקברוהו ^ס: אמר קרית ארבע שמה שאינה
 מקוקת אלא ד' זוגות הא דא"ר ילסק לאו מלמיה דעשו היא
 אלא תלמודא קאמר לה למימר עמא דעכונא דודאי כך הוא
 בדברי עשו שאינה מקוקת אלא שמונה קברים: איהו יעקב:
 קברה ללאה בדידית נלקק המגיעו כדכתיב ושמה קברתי את
 לאה: זבינתה כשמכרת הנכורה: נהי זבינתיה לבכורתיה שלא

ראשית כ פשיטותי מי זביני אמרו לי' אין דכתיב *כקברי אשר
 כריתי לי בארץ כנען וא"ר יוחנן משום ר"ש בן
 יהוצדק אין כירה אלא לי' מכירה שכן בכרכי הים
 קורין למכירה כירה אמר להו הבו לי איגרתא אמרו
 ליה איגרתא בארעא דמצרים היא ומאן ניויל ניויל
 נפתלי דקליל כאילתא דכתיב *נפתלי אילה שלוחת
 הנותן אמרי שפר [א"ר אבהו] א"ת אמרי שפר אלא
 אמרי ספר חושים בן דן חמן הוה ויקורן ליה אודניה
 אמ' להו מאי האי אמרי לי' קא מעכב האי עד דייחי
 נפתלי מארעא דמצרים אמר להו ועד דאתי נפתלי
 מארעא דמצרים יהא אבי אבא מוטל בכזיון שקל
 קולפא מחייה ארישיה נתרי עיניה נפלן אברעא
 דיעקב פתחיהו יעקב לעיניה ואחיד והיינו דכתיב
 *ישמח צדיק כי חזה נקם פעמיו ירחץ בדם הרשע
 עיין *כאוחה שעה נתקיימה נבואתה של רבקה דכתיב
 בתום ס' *למה אשכל גם שניכם יום אחד ואע"ג דמיתהתן
 הכיזקין מאחד טו
 שאפשר יהודס
 נמר חיתת
 עשו
 ראשי' כו אלא לשון מכירה כמו ואכרה לי בצמשה עשר כסף: הבו לי
 אגרת הראו לי שטר המכיר: יקורן אודניה כדזו אזכיו משמוע:
 מאי האי למה אינכם קונרים אותו: שקל קולפא מקל כמו
 קולפי טבי בלעי מאבימי בערכין:

הואי . ואי לא איעסק ביה יוסף אחוה מי לא הוּו
 מעסקי ביה והכתיב *וישאו אותו בניו ארצה כנען ^{לש"י ב}
 אמרו הניחו לו כבודו במלכים יותר מבהדיוטות :
 פיסקא מי לנו גדול מיוסף שלא נתעסק בו אלא מט
 משה . ת"ר בא וראה כמה חביבות מצות ^ס

על משה רבינו שכל ישראל נתעסקו בכיזה והוא
 נתעסק במצות שנאמר *חכם לב יקח מצות ואויל ^{משלי י}
 שפתים ילכט . ומנין היה יודע משה רבינו היכן
 יוסף קבור אמרו כרח בת אשר נשתיירה מאותו
 הדור הלך משה אצלה א"ל כלום את יודעת היכן
 יוסף קבור אמרה לו ארון של מתכת עשו לו מצרים
 וקבעוהו בנילוס הנהר כדי שיתברכו מימיו הלך משה

ואי לא איעסק ביה יוסף אחוה מי לא הוּו מתעסקי ביה
 כלומר היאך הכיחוהו אקיו ליוסף ליטול לו לבדו את השם של
 קבורת אביהם וכי פרקו מעליהם העול ולא קשו לו ואם לא
 נתעסק בו הוא הם לא היו מתעסקי בו : והכתיב וישאו אותו
 בניו אלמלא אף הם היו מתעסקים במשאו ובקבורתו ומסקנא
 כתב אקרי קברו [את] אביו תלה הדבר בו שהוא [הי'] עיקר
 הדבר : אמרו אקיו ציניהם : הניחו לו להתעסק בו כנגד
 כלנו : כבודו של אביו : במלכו' שיוסף מלך הוא :

נתעסקו בכיזה (ויכללו את) [של] מלרים : כדי שיתברכו
 מימיו תמיד לפי שאין ארץ מלרים שמה מני גשמים
 אלא כולה עשויה יאורים וקרילים מכילום עד סוף המדינה כמה
 פרסאות וכלום עולה ומשקה ומתברך וממלא אותם יאורים

ועמד על שפת הנילוס אמר יוסף יוסף הגיע עת
שנשבע הקב"ה לגאול את ישראל והגיע השבועה
שהשבעת את ישראל אם אתה מראה את עצמך
מוטב ואם לאו הרי אנו מנוקים משבועתך מיד צף
ארונו של יוסף ואל תתמה היאך ברזל צף שהרי
כתוב *ויהי האחד מפיל הקורה ואת הברזל נפל
אל המים ויצעק ויאמר אהה אדני והוא שאול וגו'
וישלך שמה ויצף הברזל והלא דברים ק"ו ומה
אלישע תלמידו של אליהו ואליהו תלמידו של משה
צף הברזל מפניו מפני משה רבינו עאכ"ו רבי נתן
אומר בקברניט של מלכים היה קבור הלך משה
ועמד על קברניט של מלכים אמר יוסף הגיע עת
שנשבע הקב"ה לגאול את ישראל והגיע השבועה
שהשבעת את ישראל אם אתה מראה את עצמך
מוטב ואם לאו הרי אנו מנוקים משבועתך באותה
שעה נודעו ארונו של יוסף נטלו משה והביאו
ומהם משקים את השדות והיינו דכתיב והיה אהר לא יעלה
מאת משפחות הארץ וגו' ולא עליה' יהיה הגס ואם משפחת מזרי'
לא תעלה ולא צאה ולא עליהם ואין כמות כאן גס אלא ולא
עליהם יהיה אותו כהר שהם שותין מימנו. ויומתן תרגס ולא
עליהם תיסק כילוס: ויהי האחד מפיל הקורה בתלמידי אלישע
כתיב בתלמידי: והוא שאול השאיליהו לו: תלמידו של משה
ולא שלמד מפיו אלא תורתו של משה למדו לאליהו: בקברניט
של מלכים נקבורות של מלכים ולשון יוכי הוא:

המקנא פירק ראשון סוטה קפו

אצלו וכל אותן שנים שהיו ישראל במדבר היה ארונו של יוסף וארון של שכינה מהלכין זה עם זה והיו עוברים ושבים אומרים מה טיבן של שתי ארונות הללו אמרו אחר של מת ואחר של שכינה אמרו וכי דרכו של מת להלך עם שכינה אמרו

*קיים זה מה שכתוב בזה. ואי לא איעסק ביה ^{ס"ע"ג} משה, לא הוּו מיעסקו ביה ישראל והכתיב *ואת ^{יבש"ע כד} עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם ותו אי לא איעסקו ביה ישראל בניו לא הוּו מיעסקו ביה והכתיב *ויהיו לבני יוסף לנחלה אמרו ^{ס"ד}

קיים זה מה שכתוב בזה אנדה זו מפורשת במכילתא נפרשה ויהי נשלק כתיב בזה אנכי וכתיב בזה התקת אליה אנכי. כתיב בזה לא יהיה לך וכתיב בזה את האלהים אני ירא. לא תשא. קי פרעה. זכור את יום השבת. ועבוק טב ורבן. ואין זה אלא לשבת וכן הוא אומר והכינו את אשר יביאו וכן כל עשרת הדברות ולא תשנא את אחיך. לא תקום ולא תטור. וקי אחיך עמך. ואי לא איעסק ביה משה בלומר היאך הכינו ישראל למשה להתעסק בו הוא לבדו וכי לא קאו לשבועה אם לא כתעסק משה בו לא היו הם מתעסקים: והכתיב וכו' אלמא לאתר שנפטר משה בערבות מואב כתעסקו בהם ישראל והעבירום את הירדן: ותו אי לא הוּו מתעסקים ביה ישראל לאתר שנפטר משה מי לא היו מתעסקים ביה בניו והיאך הכינו בניו את אשר העם להתעסק ביה והכתיב בשכם ויהיו לבני יוסף לנחלה אלנוא נבמלתם קצרוהו דמניב היה עליהם: אמרו בניו נעלמם הכינו

הניחו לו כבודו במרובים יותר מבמועטים ותו
אמרו הניחו לו כבודו בגדולים יותר מבקטנים.
קברו בשכם מאי שנא בשכם (אמרו) [א"ר חמא
בר חנינא] משכם גנבוהו ולשכם נחזיר אברה
קשיא קראי אהדי כתיב *ויקח משה את עצמות
יוסף כי השבע השביע וגו' וכתיב ואת עצמות יוסף
אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם א"ר
חמא ברבי חנינא כל העושה דבר ולא גמרו ובא
אחר וגמרו מעלה עליו הכתוב על שגמרו כאלו
עשאו ר' אלעזר אומר אף מורידין אותו מגדולתו
דכתיב *ויהי בעת ההיא וירד יהודה מאת אחיו
רבי שמואל בר נחמני אמר אף קובר אשתו ובניו
לו שיתעסקו זו ישראל כולם כבודו במרובים יותר מבמועטים:
וישראל אמרו בעלמס צעוד משה קיים הכינו לו להתעסק זו
משה לבדו כבודו בגדולים יותר מבקטנים: משכם גנבוהו
וישלקהו מעמק קברון ויבא שכמה ושם היו רועים ודותן אינו
מקום והא דכתיב ויאמר האיש כסעו מזה כך אמר לו אתה
אומר את אחי איכבי מנקה כסעו עלמס מן האקוה הזאת ואינס
מזויקים עלמס כאחים לך כי שמעתי אומרים כלכה דותיכה
לנקה לך ככלי דמות ודין היאך להמיתך אם תבא אללס: העלו
בני ישראל הא כתיב ויקח משה ולא שארית ישראל: אף
מורידין אותו מגדולתו מן השמים למתקיל ואינו גומר אלל
אם כן כאנס כמשה שמת צעבר הירדן: הכתיב וירד יהודה
וגומר שהוא התקיל בהללל יוסף ולא גמר כשאמר מה בלע וגומר:

שמות יג

דב"ט' לט

המקנא פירק ראשון סוטה קפו

שנאמר *ותמת בת שוע אשת יהודה וכתוב *וימת ^{לראשי' לח} _{סז} ער ואונן :

אמר רב יהודה אמר רב מפני מה נקרא יוסף נ ^{סז} עצמות בחייו מפני שלא מוחה בכבוד אביו דקא אמרי ליה עבדך אבינו ולא מוחה ולא אמר להו ולא מידי. ואמר רב יהודה א"ר ואיתימא ר' ^{פירק} (יוסף) [חמא] בר' חנינא מפני מה מת יוסף קודם אחיו מפני שהנהיג עצמו כרבנות: *ויוסף הורד מצרימה א"ר אלעזר אל תקרי הורד אלא הוריד שהוריד אצטגניני פ"עה מגדולתם. *ויקנהו פוטיפר ^{סז} סרים פרעה אמר רב שקנאו לעצמו (בא גבריאל וסרסו) בא גבריאל ופרעו מעיקרא כתיב פוטיפר ולבסוף כתיב פוטיפרע:

פיסקא מי לנו גדול ממשה שלא נתעסק בו אלא נא ^{סז} הקב"ה שנא' *ויקבור אותו בגיא מול בית פעור וגו' ע"כ. *ויאמר ה' אלי רב לך א"ר לוי ברב בישר ברב בישרוהו ברב בישר דכתיב *רב לכם בני לוי ברב בישרוהו רב לך ד"א רב לך רב יש ^{סז} _{דנבי' לד} _{סז} _{מדכני טו}

נקרא יוסף עצמות בחייו שנאמר והעליתם את עלמותי מזה ועודנו קי: שחוריד אצטגניני פרעה מגדולתן כשפתר את החלום והס לא ידעו לפתרו: לעצמו למשכנ זכור מתוך יפיו: פרעו היינו סרוס יתירה. תנא צא גבריאל וסרסו לא גרסינן: ברב בישר את בני משלוקתו רב לכם בני לוי והקב"ה מדקדק עם הלדיקים כמוט השערה ונענש צאותה מדה: רב יש

לך ומנו יהושע ד"א רב לך שלא יאמרו הרב כמה
 קשה והתלמיד כמה סרבן וכל כך למה תנא דבי
 דנר' לא רבי ישמעאל לפום גמלא שיחנא. *ויאמר אליהם
 קדישין בן מאה ועשרים שנה אנכי היום שאין ת"ל היום
 ומרה ת"ל היום היום מלאו ימי ושנותי ללמדך
 ע"פ רש"י ע"ש רש"י
 שהקב"ה משלים שנותיהם של צדיקים מיום ליום
 שנות כג. ומחדש לחדש שנאמר *את מספר ימך אמלא לא
 איכל עוד לצאת ולבא מאי לצאת ולבא אילימא
 לד' דנר' לצאת ממש והבתיב *ומשה בן מאה ועשרים
 שנה כמותו לא כהתה עינו ולא נס לחה וכתיב
 ע"ס *ויעל משה מערבות מואב אל הר נבו. וחניא שתיים
 עשרה מעלות היו שם ופסעם משה בפסיעה אחת
 אמר רב שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן לצאת
 ולבא בדברי תורה מלמד שנסתמו ממנו מעינות
 ע"ס לא החכמה *וילך משה ויהושע ויחיצבו באהל מועד
 לך הגיעה מלכותו של יהושע ואין מלכות כוגעת בקברתה ואפילו
 כמלא נימא: דבר אחר רב לך די לך אל תרנה עוד נקשה:
 שלא יאמרו הרב כמה קשה שאינו מתפייס ושומע לו:
 והתלמיד כמה סרבן מפליר ולשון חכמים הוא כן מסרבין בו
 לשאת את בת אקומו בנדרים ובשנועו' במסרבין בו קבירו שיכל
 אינו עמו: (וכל כך למה מה עונש רב בשמעו כל המורים שהרבה
 מרש"י בתקנות הרבה ולא כענה): לפום גמלא שחנא לפי פק הגמל
 מרבין במשאו אף כאן לפי לדקתו מדקדקים אחריו: היום מלאו
 וניס זה כולדמי: לא נס לחה לא נרס לקלוקית כמו:

תנא אוהה שבת שבת של דיווני היתה ניטלה רשות
 מזה ונתנה לזה :

תניא אמר רבי יהודה אלמלא מקרא כתוב אי נב
 אפשר לאומרו היכן משה מת בחלקו של ^סא

ראובן דכתיב *ויעל משה מערבות מואב אל הר דבד' ל^ד
 נבו ונבו בחלקו של ראובן קיימא דכתיב *וכני ראובן ודבד ל^ב
 בנו את חשבון ואת אלעלא ואת קריתים ואת נבו

ואת בעל מעון (נבו ששם מתו שלשה נביאים משה ס"א ל"ג
 אהרן ומרים) והיכן משה קבור בחלקו של גר דכתיב

*וירא ראשית לו כי שם הלקת מחוקק ספון מחלקו דבד' ל^ג
 של ראובן עד חלקו של גר כמה הוי ארבעה מילין
 אותן ארבעה מילין מי הוליכו מלמד שהיה משה
 (מת) מוטל בכנפי שכינה ומלאכי השרת אומרים

*צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל . והקב"ה מאי ^עע

אמר *מי יקום לי עם מרעים מי יחיצב לי עם תל"ט ל^ד
 פועלי אונישמואל אמר *מי כהחכם ומי יודע פשר דבר קבלת ח

ורבי יוחנן אמר *והחכמה מאין המצא ואיזה מקום ל"ט כ^ט
 בינה . ור"ג (בר יצחק) אמר *וימת שם משה עבד ה' . דבד"ט ל^ד

סמליון אמר וימת שם משה ספרא רבא דישראל :

תניא ר' אליעזר הגדול אומר שנים עשר מיל על נג

דיווני ב' זוגות ב' קצרי' היו בה תקלת היום למשה וסופו ליהוש' : ^עע

בכנפי השכינה בכנף הוד לבשו : מי יקום לי עם מרעים
 להוכיחם לשמי : פשר דבר שהיה יודע לעשות פשרה

בינו ובין (בכיו) [בכיו] : סמליון ^עע חכס :

שנים עשר מיל כנגד מחנה ישראל היה בת
 קול משמיע ואמר וימת משה ספרא רבא דישראל
 וי"א לא מת משה כתיב הכא וימת שם משה וכתיב
 החם *ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה
 מה להלן עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש.
 דכ"י לד *ויקבור אותו בגיא בארץ מואב מול בית פעור
 א"ר ברכיה סימן בתוך סימן ואפ"ה ולא ידע איש
 יד את קבורתו. וכבר שלחה מלכות הרשע' אצל *גסטרא
 של בית פעור הראונו היכן משה קבור עמדו למעלה
 נדמה להם למטה למטה נדמה להם למעלה נחלקו
 לשתי כתות אותם העומדים למעלה נדמה להם
 למטה אותם העומדים למטה נדמה להם
 למעלה לקיים מה שנאמר ולא ידע איש את קבורתו
 עד היום הזה א"ר חמא ברבי חנינא אף משה
 רבינו אינו יודע היכן קבור כתיב הכא ולא ידע
 איש את קבורתו וכתיב החם *וזאת הברכה אשר
 ברך משה איש האלהים וא"ר חמא בר חנינא
 מפני מה נקבר משה רבינו מול בית פעור כדי
 לכפר על מעשה פעור :

נד (*וא"ר חמא ברבי חנינא מפני מה נסתתר קברו

אינו נכ"ל
 נגמר
 אינו
 חרש"י וכו' : מלכות הרשעה ארס : גסטרא מושל כמו שאמר קומוס
 דוכוס שלטון וקברו נברכות ריהטון קרטון גסטרא :

המקנא פרק ראשון סוטה קפט

של משה מעיני בשר ודם מפני שגלוי וידוע לפני הקב"ה שעתיד בית המדש ליחרב ולהגלות את ישראל מארצם שמא יבואו לקבורתו של משה באותו שעה ויעמדו בכי ויתחננו למשה ויאמרו לו משה רבינו עמוד בתפלה בעדנו ועומד משה ומבטל את הגזירה מפני שחביבים צדיקים במיחתם יותר מבתייהם שכן אתה מוצא בשעה שהיו ישראל במדבר וסרחו במעשיהם ועשו עגל קצף הקב"ה על ישראל אמר למשה *הרף ממני ואשמידם כמה דכ"ל ט צדיקים היו באותו הדור וכמה חסידים משה ואהרן ויהושע אלדר ומידר ושבעים וקנים ושאר חכמים ותלמידים ולא עשה בשבילם ולא ביטל הגזירה

אלא בשביל משה) *וא"ר חמא ב"ח מאי דכתיב טז

*אחרי ה' אלהיכם תלכו וכי אפשר לו לאדם להלוך טז ס"ג

אחרי שכינה והלא כבר נאמר *כי ה' אלהיך אש טז ס"ד

אוכלה הוא אל קנא אלא הלך אחר מדותיו של

הקב"ה מה הוא הלביש ערומים דכתיב *ויעש ה' ראש"ג

אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם אף

אתה הלכש ערומים הקב"ה ביקר חולים דכתיב

*וירא אליו ה' באלוני ממרא אף אתה בקר חולים. ראש"י יח

הקב"ה קבר מתים דכתיב *ויקבור אותו בגיא אף דכ"ל לד

אתה קבור מתים. הקב"ה נחם אבלי דכתיב *ויהי פיק

אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו ספ"ג

ויברך אלהים את יצחק בנו נקמו על אביו ונרכו זרכת רש"א

אף אתה נחם אכלים. ויעש ה' אלהים לאדם
ולאשתו כתנות עור וילבישם רב ושמואל ח"א דבר
הבא מן העור וח"א דבר שהעור נהנה (בו) [ממנו]
דרש רבי שמלאי תורה תחלתה גמילות חסדים
וסופה גמילות חסדים תחלתה גמילות חסדים דכתי'
*ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם
וסופה גמילות חסדים דכתיב ויקבור אותו בניא:
נה דרש רבי שמלאי מפני מה נתאודה משה רבינו
ליכנס לא"י וכי לאכול מפריה היה צריך
או לשבוע מטובה היה צריך אלא כך אמר משה
רבינו הרבה מצות נצטוו ישראל שאינם מתקיימות
אלא בארץ [ישראל] אכנס אני לארץ כדי שיחקימו
על ידי אמר לו הקב"ה כלום אתה מבקש אלא
לקבל שכר מעלה אני עליך כאלו עשיחם שנא'
*לכן אחלק לו ברכים ואת עצומים יחלק שלל תחת
אשר הערה למות נפשו ואת פושעים נמנה והוא
חטא רבים נשא ולפושעים יפגיע לכן אחלק לו
ברכים שאני מחלק לו שכר שלם שמא תאמר
כאתרונים ולא כראשונים ח"ל ואת עצומים יחלק
שלל כאברהם יצחק ויעקב שהיו עצומים בתורה
ובמצות תחת אשר הערה למות נפשו שמסר עצמו
אנלים: דבר הבא מן העור של למר היו: שהעור נהנה
ממנו של פשתן שאדם לונס סמוך לעורו: תחלתה גמילות
חסדי' הלניש ערוקים:

למיתה שנאמר *ועתה אם תשא חטאתם ואם אין שמוע לב
 מחני נא מספרך אשר כתבת ואת פושעים נמנה
 שנמנה עם מתי מדבר והוא חטא רבים נשא
 שכיפר על מעשה העגל ולפושעים יפגיע שבקש
 רחמים על פושעי ישראל שיחזרו בתשובה ואין
 פגיעה אלא תפלה שנא' *ואתה אל תחפלל בעד העם ירמיהו
 הוה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי :

היה מביא

פרק שני

משנה היה מביא את מנתחה בתוך כפיפה מצרית ^ס
 ונותנה על ידה כדי ליגעה וכו' : גמ' תניא
 אבא חנין אומר משום רבי אלעזר [אליעזר] (וכ"כ
 למה) כדי ליגעה כדי שתחזור בה אם ככה חסה
 התורה על עוברי רצונו ק"ו על עושי רצונו :

תניא אמר רבי שמעון בדין הוא שחהא מנחת ^{טו}
 חוטא טעונה שמן ולבונה שלא יהא חוטא
 נשכר ומפני מה אינה טעונה שלא יהא קרבנו
 מהודר ובדין הוא שחהא חטאת חלב טעונה
 ולפושעים יפגיע בצביל פושעים הפגיע : הערה הריק :

וכ"כ למה אנו טורקין ליגעה : על עוברי רצונו שאם זיכתה
 עברה על רצונו של מקום ורולה שתודה שלא תבדק :
 שלא יהא חוטא נשכר להקל במנחתו יותר מאשר מנקות :
 חטאת חלב כל קטאת סתם קרי קטאת קלב דנמר קלב

נסכים שלא יהא חוטא נשכר ומפני מה אינה טעונה
 שלא יהא קרבנו מהודר אבל חטאתו של מצורע
 ואשמו טעונין נסכין לפי שאין כאין על חטא :
 פ"כקא ר"ג אומר כשם שמעשיה מעשה בהמה
 כך קרבנת מאכל בהמה . תניא א"ל ר"ג
 לחכמים סופרים הניחו לי ואדרשנה כמין חומר
 *דשמעיה לר"מ דקאמר היא האכילתו מעדני עולם
 לפיכך קרבנת מאכל בהמה א"ל התינח עשירה
 ענייה מאי איכא למימר אלא כשם שמעשיה
 מעשה בהמה כך קרבנת מאכל בהמה :
 טז ת"ר ג' צריכין שיראו עפר סוטה ואפר פרה
 כתיב וכל קלז וכל דס לא תאכלו וכתיב נתתיה פרשת קטאת :
 נסכים סולת למנחה עשרון לכבש יין ושמן רביעית ההין כמו
 שמקריבין לעולה ושלמים ומפני מה אינה טעונה דכתיב פרש'
 נסכים לפלא נדר או נדבה הנא נדר או נדבה טעון נסכים
 ואין קטאת ואשם טעונים נסכים : חטאתו ואשמו של מצורע
 איחרנו בהדיא לנסכים נמסכת חנקות פרק שתי מדות :
 חומר בוטו"ן בלע"ז והוא של זהב וקוממין בו ב' כוארי חלוק
 לנוי : דשמעיה לר"מ דאמר וכו' בפ"ק גבי נדבה
 שאדם מודד : ענייה לא ה'כילתו מעדנים למה מביאה מאכל
 בהמה : אלא היא עשתה מעשה בהמה שהפקירה עלמה לתשמיש
 למי שאינו בן זוגה :
 עפר סוטה דכתיב אל המים שיראה עליהם קלל כתיב נמים :
 ואפר פרה דג"ש גמירי מהדדי עפר סוטה ואפר פרה כדלקמן :

היה מביא פרק שני סוטה קצא

דרוק יבמה משום ר' ישמעאל אמרו אף דם צפור :
דרש רבי עקיבא איש ואשה זכו שכינה ביניהם נו
לא זכו איש אוכלתן אמר רבא ודאשה עדיפא יז

מדיאיש מאי טעמא האי מצרף והאי לא מצרף . פ' כיסוי

אמר רבא מפני מה אמרה תורה הבא עפר לסוטה כדס

שאם זכתה הויין לה בנים כאברהם אבינו דכתיב ע"ש

כיה *ואנכי עפר ואפר לא זכתה תחזור לעפרה: דאש"ל יח

דרש רבא בשכר שאמר אברהם *ואנכי עפר ואפר נו

זכו בניו לשתי מצות לאפר פרה ולעפר סוטה אס

והא איכא נמי עפר כיסוי הדם החם הכשר מצוה דאש"ל יח

איכא הנאה ליכא דרש רבא בשכר שאמר אברהם

ורוק יבמה לעיני הזקנים דכתיב לעיני הזקנים ומללה וירקה:

אף דם צפור של מורע ששקטו אל כלי קרס על המים

חיים ולריך שלא יתן מים אלא כשיעור שיהיה דם לפור

כיכר זהם:

זכו ללכת בדרך ישרה שלא יהא הוא כואף ולא היא כואפת:

שכינה ביניהם שהרי חלק את שמו ושכנו ביניהם יו"ד באיש

וה"א באשה: לא זכו איש אוכלתן שהקב"ה מסלק את שמו

מביניהם וכמלאו אש ואש: ודאשה עדיפא מדיאיש אש של אשה

קשה וממהרת לאכול וליפרע משל איש: מאי טעמא האי מצרף

אש של אשה כוס לדלוק שאין אות של אש מפסיקתו אלא מקוצר

הוא ונקרא אש אבל של איש אין אותיות של אש מלורפות יקד

שהיו"ד של שכינה מפסיקתן:

לאפר פרה לטהר ולזכו את ישראל ממעשה העגל: הנאה ליכא

ואין זה קבול שכר אבל כאן יש הנאה במטה לתת שלום

*אם מחוט ועד שרוך נעל זכו בנוי לשתי מצות
 לרצועה של תפילין ולתכלת של ציצית בשלמא
 רצועה של תפילין דכתיב *ויראו כל עמי הארץ כי
 שם ה' נקרא עליך ויראו ממך ותנא ר"א הגדול
 אומר אלו תפילין שבראשו אלא חוט של תכלת מאי
 היא דתניא היה ר"מ אומר מה נשתנה תכלת מכל
 הצבעונים מפני שתכלת דומה לים וים דומה לרקיע
 ורקיע דומה לכסא הכבוד שנאמר *ויראו את אלהי
 ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם
 השמים לטוהר. וכתוב *כמראה אבן ספיר
 דמות הכסא :

ס"ט י"ד

דברי' כ"ח

שמות כ"ד

יחזקאל א'

ושלא ירבה ממזרות בישראל אם זוכה היא ואם נקתה וכזרעה
 זרע ומנטלת לעז מעל זניה: בשכר אם מחוט ועד שרוך
 נעל שהנריק עלמו מן הגזל: חוט של תכלת כנגד מחוט.
 ורצועה של תפילין כנגד שרוך דהיינו רצועה: בשלמא רצועה
 של תפילין קבול שבר הוא לאיכא הנאה בדכתיב וכו': אלא
 חוט של תכלת לליצית מה הנאה איכא: מה נשתנה תכלת
 שהזקיקו הכתוב לליצית: שחחכלת דומה לים נא ללמדנו
 שהמקיים מצות ליצית כאלו הקביל פניו שכינה והכי תניא לה
 נספרי ואלטריכו כל הכי משום דלא אשכחן קראי אלא ברקיע
 דדומה לכסא הכבוד הילכך תכלת דומה לים וים דומה לרקיע
 דתכלת לא דמי לרקיע כל כך אלא דומה לדומה כגון תכלת קרוב
 למראה הים ואכן קא חזינן דים קרוב למראה הרקיע: ורקיע
 דומה לכסא הכבוד קראי קא דרשינן דכתיב ברקיע כמעשה

היה נוטל פרק שלישי סוטה קצב

היה נוטל פרק שלישי

משנה אינה מספקת לשחות עד שפניה מוריקות נח
ועיניה בולטות והיא מתמלאת גירים והם כ

אומרים הוציאוה הוציאוה שלא תטמא את העזרה
אם יש לה זכות חולה לה יש זכות חולה שנה אחת
ויש זכות חולה שתי שנים ויש זכות חולה שלש
שנים מכאן אמר בן עזאי חייב אדם ללמד את בתו
תורה שאם תשתה תדע שהזכות חולה לה רבי
אלעזר אומר המלמד את בתו תורה מלמדה הפלות
ר' יהושע אומר רוצה אשה בקב ותפלות מתשעה
קבין ופרישות. הוא היה אומר חסיד שוטה ורשע

לגנת הספיר וכתיב בכסא הכבוד כמראה אבן ספיר דמות כסא:
מתמלאת גידין הגידין שצלקייה כוספקין וכראת כמלאה גידין וגם
צורה כעשית שיטה שיטה של כפיקים והכי תניא בספרי

כמין שרביטין מזורקין זה: [שלא תטמא את העזרה שערי
נקבור או עזרת כשים שתלא לרך שם ולקמיה פריך והא אמרינן
נעלמא דשערי נקבור לא כחקדשו וכ"ש עזרת כשים ומת מותר
ליכנס למקנה ליה: תדע שזכות חולה תראה ותלמד נפרשת
טוטה שהזכות חולה דילפינן מונקתה וכזרעה זרע ונקתה ע"י
זכיות כלי זריעות זרע ט' קדשים וי"א יותר כדמפרט בגמרא]:
מלמדה הפלות מפרט בגמ': רוצה אשה בקב ותפלות גרסינן

ערום ואשרה פרושה ומכור פרושים הרי אלו
מבלי העולם:

שס"ג והם אומרים הוציאוה וכו'. מ"ט דדילמא מתה
למימרא דמת אסור במחנה לוייה והתניא

טמא מת מותר ליכנס למחנה לוייה ולא טמא מת
בלבד אמרו אלא אפי' מת עצמו שנאמר *ויקח משה

את עצמות יוסף עמו עמו במחיצתו אמר אביו שמא
תפרוס נדה למימרא דביעתותא מרפיא אין דכתוב

*ותתחלחל המלכה מאד ואמר רב שפירסיה נדה
הא אגן תגן חרדה מסלקת דמים פחדא צמית

ובגמרא עפרש מאי קאמר: מבוח פרושים עפרש בגמרא שמה
עלמו בכתלים להראות שהוא עביו ולנוע:

במחנה לוייה בהר הבית דהא עזרת נשים וגם שער נקטור
לא נתקדשו בקדושת עזרה והרי הן כשאר הר הבית:

עמו במחיצתו ובמדבר נמי היו ג' מחנות לפנים מן הקלעים
מקנה שכינה והלויים יתנו סביב למשכן העדות זה מקנה לוייה

והדגלים ג' פרסאות זה מקנה ישראל ועשה היה לוי וקאמר
עמו: שמא תפרוס נדה אגב זיעמותא דמים המר' והכדה והזב

והזבה ובעל קרי אסורים במקנה לוייה כדילפינן בפרק אלו
דברים: פחד' צמית דאגה שאינה באה פתאום אלא דואגת

שמי יצואו אויבים להורגה לומת את המקור מלהוליא דם ואפילו
בשעת וסת' וההיא דכדה אדאגה איתמר דקתני הגיע שעת

וסתה ולא בדקה טמאה מפני שאורח בזמנו בא ר"מ אומר אם
היתה במקצת והגיע שעת ווסתה ולא בדקה טהורה אם בדקה

ביעתותא מרפוא :

[פיסקא יש לה זכות תולה לה וכו'] מני מתני' [לא נט

אבא יוסי בן חנן ולא ר"א בן יצחק איש כפר שס

דרום ולא ר' ישמעאל] דתניא (כמה) [אם ישלה]

זכו' תול' ג' חדשי' כדי הכר' עובר (שנ' *ונקת' ונזרעה ^{מדבר ה}

זרע) דברי אבא יוסי בן חנן ר"א ב"י איש כפר דרום ^{ע' דש"א}

אומר ט' חדשי' כתיב הכא ונקתה ונזרעה זרע וכתיב

התם *זרע יעבדנו יסופר לה' לדור זרע הראוי לספר ^{מליס כב}

ר' ישמעאל אומר י"ב חודש ואע"פ שאין ראייה

לדבר זכר לדבר שנא' *להן מלכא מלכא מלכא ^{דניאל ד}

אמר כך ומלאתה טהורה ולא אמרינן אורח בזמנו נא שמרדה

ממלכת את הדמים : ביעתות' הנאה עליה פתאום כגון זו שלא

היתה קרדה עד עכשיו ופתאום היא מרגשת בלערה וכן באסתר

נזנת לה שמועת מרדכי פתאום : מרפוא את הדמים ופותח

את המקור :

שני מתניתין דקתני יש זכות תולה שלש שנים : כדי הכרת

עובר דדריש ונקתה על ידי זכות כדי ונזרעה זרע כשיעור

שהעובר כיכר במעונרת : הראוי לספר הראוי לקיות ולנא

לספור שזכו של מקום : ואף על פי שאין ראייה גמורה לדבר

זכות תולה עד י"ב קדש : זכר לדבר לקמיה מפרש אמאי אינה

רזיה : להן מלכא מלכא מלכא מלכא מלכא מלכא ^{כשפתר}

לו הקלוס איהא כטרד מן האנשים להיות עם בהמה וקיה : להן

מלכא אמנס המלך : מלכא מלכא מלכא מלכא מלכא ^{מלכא מלכא}

כא וחטייך בצדקה פרוק ועוייתך במיחן עניין *ה
 תיהוי ארכא לשלותך וכתוב כולא מטא עק
 נבוכדנאצר מלכא וכתוב *לקצת ירחין תרי עשר
 לעולם ר' ישמעאל היא ואשבחן קרא דאמר (דתאן
 ומתלית) [ותני] רכתוב *כה אמר ה' על שלשה בשש
 אדום ועל ארבעה לא אשיבנו ומאי אע"פ שאן
 ראה לדבר זכר לדבר דאיבא למיפרך דילמא שאן
 נכרים דלא מיפקד דינא עלייהו :

ס פיסקא ויש זכות חולה שלש שנים. זכות דמאי

ס להאמין לעלתי: וחטייך בצדקה פרוק חטייך על ידי צדקה
 פדה: ועוייתך במיחן עניין ועוונותיך בחינת עניים: הן
 תהוי ארכא לשלותך בכן תהיה אורך זמן לשלומיך שלא עז
 עליך הפורענות וכן עשה היה מקנץ בכל יום עניי ישראל שהיה
 בגולה והיו לריבין לחזונות ומפרכסן ואף דכיאל כשהשיאו עלה זו
 לכך כתבין גראה את ישראל שנפלו בגולה ומתזירין על הפתקים:
 וכתוב כלא מטא כל הפורענות בא אל נבוכדנאצר: לקצת
 ירחין תרי עשר אלמא תלה לו זכות שנים עשר קדש: לעולם
 מהניחין דקתני שלש שנים רבי ישמעאל היא: ואשבחן קרא
 דאמר ותני שונה נהארכת זמן כלומר מקרא כתיב שהקנייה
 מאריך זמן אחר זמן עד שלשה פעמים הילכך הוה להו ג' שנים:
 דלא מיפקד דינא עלייהו מן הנכרים אין ממהרים מן השמים
 למקוד עונותיהם עליהם בעולם הזה אבל מירא ממהרים ליפרע
 בעה"ז ומדקדקין אחריהם:

זכות דמאי איזה זכות מגינה ב"כ:

היה נוטל פרק שלישי סוטה קצד

אולימא זכות דתורה הא אינה מצווה ועושה היא
אלא זכות דמצוה ומי מגנה כולי האי והתניא את
זו דרש רבי מנחם ברבי יוסי *כי נר מצוה ותורה אור ^{משלי ו}
תלה הכתוב המצוה בנר ואח התורה באור לומר לך
מה נר אינו מאיר אלא לפי שעה אף מצוה אינה
מגינה אלא לפי שעה ומה אור מאיר לעולם אף תורה
מגינה לעולם ואומר *בהתהלכך תנחה אותך וגו' ^ס
בהתהלכך תנחה אותך בעוה"ז כשישכבך תשמור עליך
זו מיתה והקיצות היא חשיחך לעוה"ב משל לאדם
שהיה מהלך (בדרך) באישון לילה ואפילה ומתיירא
מן הקוצים ומן הברקנים ומן הפחתים ומחיה רעה
ומן הלסטים ואינו יודע באיזה דרך מהלך נודמנה לו
אבוקה של אור ניצול מן הקיצים ומן הברקנים
ומן הפחתים ועדיין מתיירא מחיה רעה ומן הלסטים
ואינו יודע באיזה דרך מהלך כיון שעלה עמוד השחר
ניצול מחיה רעה ומן הלסטים ועדיין אינו יודע באיזו
זכות דתורה שהיתה עוסקת בתורה: הא לא מפקדה דכתיב
ולמדתם אותם את בניכם ולא בכיתכם וכיון דאינה מצווה אין
זכרה גדול כמצווה ועושה: היא תשיחך מליץ בעדך את זכותך:
פחת' גומות: נודמנה לו אבוקה של אור כך זכה לקיי' מלות
כילול מקקלת פורענותיו: ועדיין מתיירא מחיה רעה ומליסטי'
שדרכו לילך בלילה פן יפגעו בו כדכתיב תשת קשך ויהי לילה בו
תמוט כל קימו יער: הגיע עמוד השחר ואף כאן זכה לתורה
כילול מן הקטט ומן הייסורי: ועדיין אינו יודע וכו' שאל יכסו

דרך מהלך כיון שהגיע לפרשת דרכים ניצול מכולם
 ד"א עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה
 ש"ה ח *מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה אמר
 רב יוסף מצוה בעידנא דעסיק בה מגנה ומצלה
 בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנה אצולי לא מצלה
 תורה בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק
 בה מגנה ומצלה. מחקיף לה רבא אלא מעתה דואג
 ואהיתופל מי לא עסקו בחורה אמאי לא הגינה עלייהו
 אלא אמר רבא חורה בעידנא דעסיק בה מגנה ומצלה

ילכו לנטל וישנו עליו ילך הרע ופורעניות: הגיע לפרשת דרכי
 ושם הכיר את דרכו ואף כאן הגיע ליום מיתה ולא פירש את
 התורה עד יום מותו כיכול מכלס והכי מפרש לה לקמיה: עבירה
 מכבה שכר מלוא: ואין עבירה מכבה שכר מי שעסק בתורה
 קודם לכן אלמא מלוא לא מגני כולי האי: לכבות את האהבה
 זו תורה כדכתיב הניאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה יין סוד:
 אמר רב יוסף לעולם מגנה מן הייסורין הרבה ומאי אינה מגנה
 דקאמר תנא קמא מן הקטא שלא יכשילנו ילך הרע קאמר:
 מצוה בעידנא דעסיק בה והיינו לפי שעה דקאמר: מגנה מן
 הייסורין: ומצלה מילך הרע שלא יכשילנו לקטוא: בעידנא
 דלא עסיק בה משגמר המלוא ואינו עוסק במלוא אגוני מגנה
 מן הפורענות: אצולי לא מצלה מילך הרע [ודקתני בברייתא
 עבירה מכבה מלוא לאו מלהגין מן הייסורין קאמר אלא מליטול
 שכר לעתיד]: אמאי לא הגינה עלייהו מילך הרע שהמטיאם
 ועשאם רשעים גמורים כלומר אמאי לא תליהו מן העברות:

היה נוטל פרק שלישי סוטה קצה

בעידנא דלא עסיק בה אנוני מגנה אצולי לא מצלה מצוה בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק בה אנוני מגני אצולי לא מצלה רבינא אמר לעולם זכות דתורה ודקאמרת אונה מצווה ועושה נהי דפקודי לא מפקדי כאגרא דמקריין בנייהו ומתניין בנייהו ונטרין לגברייהו עד דאתו מבי רבנן מי לא מפלגי בהרייהו :

הגיע לפרשת דרכים. מאי פרשת דרכים אמר רב סא

חסדא זה תלמיד חכם ויום המיתה רב נחמן ס

בר יצחק אמר זה ת"ח ויראת חטא. מר זוטרא אמר זה ת"ח דסלקא ליה שמעחא אליבא דהלכתא.

לעולם זכות דתורה ולא שעוסקת בתורה אלא שטורקת צנניה וצנעלה שיעסקו: ודמקריין ומתניין שטורקת על צניהן להביאן אל בית הספר לקרות מקרא ולשנות משנה: ונטרין לגברייהו ומתניכות את בעליהן שילאין לעיר אחרת ללמוד תורה:

מאי פרשת דרכים מה הוא מדמה להגיע לפרשת דרכים דהא אנוקה היינו מלוה עמוד השער היינו תורה אלא פרשת

דרכים מאי היא: ויום המיתה [והוא] ת"ק ציוס מותו [וידע]

אלא פירש לפרוק מעליו עול תורה: ויראת חטא זכה ליראת חטא אחר זכה לתורה כיכול מכלם שהתורה מלמדו דברי מלוה

ודגרי חיסור וממה הוא לריך לפרוש ויראת חטא מונעו מלרדוף אחר ילכו: דסלקא ליה שמעחא אליבא דהלכתא וה"ק עלה

עמוד השער כיכול מן הקמה וכו' זכה לתורה כיכול מילך הרע ומן הקטף ועדיין אינו יודע צאי זה דרך מהלך אם זכה שיסייעוהו

דבר אחר עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה. אמר רבי יוסף דרשיה ר' מנחם בר' (יוסף) [יוסי] להאי קרא כסיני ואלמלא דרשוהו דואג ואחיתופל הכי לא רדפו בתר דוד דכתיב *לאמר אלהים עזבו רדפוהו ותפשוהו כי אין מציל מאי דרוש *ולא יראה בך ערות דבר ושכ מאחריק ולא הוו ידעי דעבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה. מאי *בוו יבוו לו אמר עולא לא כשמעון אחי עוריה ולא כרבי יוחנן דבי נשיאה אלא כהלל ושכנא דכי אתא רב דימי אמר הלל ושכנא אחי הוו הלל עסק בתורה שכנא עבד עסקא לסוף א"ל תא נערוב ונפלוג יצתה בת קול ואמרה *אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוו יבוו לו :

פיסקא רבי אלעזר אומר המלמד את בתו תורה
 מן השמים להתקבל דבריו זין קבריו להורות כהלכה וכמשפט הגיע לפרשת דרכים [כלומר] זכה לכך כילול מכולם : לאמר אלהים עזבו כך היו אומרים עליו אלהים עזבו שזא על אשת איש ואין אנו נעכשין עליו רדפו ותפשוהו כי אין מציל אין לו זכות שילינו שהעבירה כבתה זכיותיו : לא יראה בך עבירה ואם יראה ושכ מאחריק : שמעון אחי עוריה תנא הוא נמשכה קמייחא דזנאים ולמד תורה ע"י אקיו שהיה עסוק בפרקמטיא ומפרכסו כדי שימלוק הוא זכות תלמודו של שמעון ולפיכך הוא נקרא על שם עזריה אקיו וכן רבי יוחנן למד ע"י הנשיא שהיה מפר כסו : הלל עסק בתורה מתוך עוני כדמפרש במסכת יומא :

היה נוטל פרק שלישי סוטה קצו

למדה תפלות. למדה [תפלות] סלקא דעתך אלא
 כאלו למדה תפלות א"ר אבהו מ"ט דר"א דכתיב
 *אני חכמה שכנתי ערמה כיון שנכנסה בו חכמה
 באדם נכנסה בו ערמומית ורבנן האי אני חכמה
 שכנתי ערמה מאי דרשי ביה מכעי ליה לכדר' יוסי
 ברבי חנינא דא"ר יוסי בר' חנינא אין ד"ת מתקיימין
 אלא במי שמעמיד עצמו עליה ערום שנאמר אני
 חכמה שכנתי ערמה א"ר יוחנן אין ד"ת מתקיימין
 אלא במי שמשים עצמו כמי שאינו (יודע) שנאמר
 *והחכמה מאין חמצא: [פיסקא] רבי יהושע אומר
 רוצה אשה בקב ותפלות מתשעה קבין ופרישות. מאי
 קאמר ה"ק רוצה אשה בקב ותפלות עמו מתשעה
 קבין ופרישות: [פיסקא] הוא היה אומר חסיד שוטה
 וכו'. היכי דמי חסיד שוטה כגון דמבעה אתחא
 בנהרא ואמר לא מסיקנא לה משום דקא מסתכלנא
 בערוה. ורשע ערום היכי דמי רשע ערום א"ר (חנינא)

וזלי ח

אינו כח

למדה תפלות ס"ד וכי התורה תפלות קרית לה: כאלו
 שמתוכה היא מצינה ערמימות ועושה דנריה דלכעה:
 חכמה תורה: שמעמיד עצמו ערום עליה שפירש מכל עסקיו
 ונעשה עליה עני וחסר כל ל"א שמים עלמו ערום עליה גרסינן
 שמעריס (לקיים) [שיתקיים] תורתו לקנוץ על יד וללמוד מכל
 אדם: מאין חמצא מן העשוי כאין תמלא: רוצה אשה בקב
 ותפלות תפלה היא ליזון מזכות מועטים ויהא תפלותה מלוי
 לה בתשמיס: מתשעה קבין ופרישות לפרוש מן התפלות לפיכך

[יוחנן] זה המטעים דבריו לדיין קודם שיבא בעל דין חזירו רבי אבהו אמר זה הנותן פרוטה לעני להשלימו למאתים וזו דתנן מי שיש לו מאתים וזו לא יטול לקט שכחה ופאה ומעשר עני היו לו מאתים וזו חסר אחת אפילו אלף נותנים לו כאחד ה"ו יטול רב אסי א"ר יוחנן זה המשיא עצה למכור בנכסים מועטים דאמר רב אסי א"ר יוחנן יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטים מה שמכרו מכרו אביי אמר זה המשיא עצה למכור בנכסים כרשב"ג דתניא נכסי לך ואחרריך לפלוני ירד הראשון ומכר ואכל השני מוציא מיד הלקוחות דברי רבי רשב"ג אומר אין לשני אלא מה ששייר הראשון בלבד:

סג (אמר) רב יוסף בר חמא אמר רב ששת זה המכריע
 טז אחרים באורחותיו. רבי זריקא א"ר הונא

אין טוב שתלמוד תורה: מטעים דבריו לדיין דמשקנעו נלג הדיין שערי זכויות לדברי זה קשים לסלקס והרי ערמותו ורשע הוא שעובר על לא תשא שמע שוא: להשלים לו מאתים וזו ומעתה לא יטול לקט ויש לו קרונים עניים שיטליה: נכסים מועטים דהכין מי שמת והניח נכים וזכות בזמן שהנכסים קרונים הנכים ירשו והנכות יזכו בנכסים מועטים הנכות יזכו והנכים ישאלו על הפתקים: שקדמו ומכרו קודם שזאו הנכות לנ"ד והעמידו בית דין הנכסים בקזקת הנכות:

המכריע לאחרים באורחותיו ראו ועשו כרלוכילכו בדרכי ולא נמכוין זה אלא להראות את עלמו ככשר בעיני הנרות

היה נוטל פרק שלישי סוטה קצו

זה המיקל לעצמו ומחמיר לאחרים עולא (בר רב)
אמר זה *שקרא ושנה ולא שמש תלמידי חכמים **כב**
אתמר קרא ושנה ולא שמש תלמידי חכמים רבי
אלעזר אמר הרי זה עם הארץ רב שמואל בר נתנאי
אמר הרי זה בור רבי ינאי אמר הרי זה כותי רב
אחא בר יעקב אמר הרי זה אמגוש. אמר רב נחמן
בר יצחק מסתברא כותיה דרב אחא בר יעקב דאמרי
אינשי רטין מגושא ולא ידע מה רטין תני חנא ולא
ידע מה תני :

ואין תוכו כזרו אלא שלא ידקדקו אחריו לדקדק בתוענותיו:
שקרא מקרא: ושנה משנה: ולא שמש ה"ח ללמוד תלמוד
סברא בטעמי המש' מה הם. רשע הוא שאין תורתו על זריו
ואין ללמוד הימנו ש"י הטעמים יש קילוק באיסור והיתר ובדיני
מנוכות לזכות ולקייב ובטהרות לטמא ולטהר כדאמרינן בכמה
דוכתי מ"ט א"מ' מר הכיומר הכי ואמרינן מאי בינייהו (ואמרינן)
[איכא בינייהו] כך וכך וערום הוא שהזומע את קולו שוכה
משניותיו כסבור שנקי בטעמיהן וכוהגין בו כבוד כתלמיד חכם:
איתמר גרסינן: הרי זה עם הארץ קשוד על הטהרות ועל
המעשרות: בור גרוע מעם הארץ. כותי אסור לאכול פתו
ולשתות יינו דכיון דלא שמש חכמים אינו מקפיד על דברי חכמים
לדעת' ולא שכה לא להראות עלונו כת"ס: אמגוש מכסף האומן
את העינים וגונב את הלבבות ואף זה כן: רטין מגושא לוקש
המכסף. לוקש את לוקשיו ואינו מנין מה הם ומה פירוטן אלא כך
מעשיהם שזע שהמכספות צא על ידי אותם לוקשים: תני חנא
ואף תנא אלא שמש בתלמוד שוכה משנתו ואינו יודע מה היא:

סד תנו רבנן איזהו ע"ה כל שאינו קורא ק"ש ששחרית
 וערבית בברכותיו דבריו (ר' אלעזר ור' יהושע) סס

[ר' מאיר] וחכ"א כל שאינו מניח הפולין. בן עזאי
 אומר כל שאין לו ציצית בכגרו רבי יונתן בר יוסף
 אומר כל מי שישלו בנים ואינו מגדלן לתלמוד תורה
 אחרים אומרים אפי' קרא ושנה ולא שמש ת"ח זהו
 עם הארץ קרא ולא שנה הרי זה בור לא קרא ולא
 שנה עליו הכתוב אומר *וורעתי את כית ישראל ואת ירמי' לא
 בית יהודה זרע אדם וזרע בהמה *ירא את ה' בני משלי כד
 ומלך ועם שונים אל תתערב א"ר יצחק אלו ששונין
 הלכות פשיטא מהו דתימא מאי שונים שונים בחטא
 וכדרב הונא דאמר רב הונא כיון שעבר אדם עכירה קדושין
 ושנה בה הותרה לו (הותרה לו ס"ד אלא אימא וב"ש
 נעשה לו כהיתר) קמ"ל. תני התנאים מבלי עולם רש"י
 מבלי עולם ס"ד אמר (רבא) [רבינא] שמורין הלכה אינו בכלן
 מתוך משנתן תניא נמי הכי א"ר (ישמעאל) [יהושע] בגמ'

איזהו עם הארץ שנקט על הטהרות ועל המעשרות והמוקזק
 מגעו טמא: כל שאינו קורא ק"ש דהא ודאי לא ידע
 מידי אבל ידע לקרות וקורא לאו ע"ה הוא: ששונים הלכות
 שלא שמשו ת"ק ולא הקפידו על טעמי משנה: הלכות משניות:
 פשיטא דהכי הוא אלא צמאי כדרשיה אי לאו דהכי: הותרה
 לו דומה נעיקו כהיתר: מבלי עולם ס"ד ומה הס גורמים
 לאחרים: שמורים הלכה מתוך משנתן קאמר אמנלים עולם
 בהוראות טעות לכיון דאין יודעים טעם המשנה פעמים שמדמים

היה נוטל ערק שלישי סוטה קצח

וכי מבלי עולם הם והלא מיישבו עולם הם שנא'
*הליכות עולם לו אלא שמורין הלכה מחוך משנתן: חנקין ג'
פיסקא אשה פרושה וכו'. ת"ר בתולה צליינית סה
ואלמנה שוכבית וקטן שלא כלו לו חדשיו ^ס

הרי אלו מבלי עולם איני והא"ר יוחנן למדנו יראת
חטא מבחולה וקבול שכר מאלמנה יראת חטא
מבחולה דרבי יוחנן שמעה לה היא בתולה דנפלה
על אפה ואמרה רבש"ע בראת גן עדן בראת גיהנם
בראת רשעים בראת צדיקים ית"ר מ שלא יכשלו בי
בני אדם. קבול שכר מאלמנה דהיא ארמלת
דהואי בי כנישחא בשיבכותא וכל יומא הוה אחיז
ומצלה בי מדרשא דרבי יוחנן אמר לה בתי לא בית
הכנסת יש בשיבכותיך אמרה לי רבי ולא שכר

לה דבר שאינו דומה ועוד יש משניות הרבה דאמרינן הא מני ר'
פלוגי היא ויחידה היא ולית הלכתא כותיה ועוד שאינם
יודעים במחלוקת התנאים הלכה כדברי מי הילכך מורין הוראות
טעות: הליכות עולם לו הזונה הלכות העולם שלו וזכותו:
צליינית נעלת חפלה: ואלמנה שוכבית נעלת שכנות הולכת
ומנקרת שכניה חמיד: הרי אלו מבלי עולם שאינם

אלא נואפות ומכספות ומראות עלמן כלדקניות שלא ידקו
אחריהן: קטן שלא כלו לו חדשיו לקטן מפרש: וקבול שכר
מאלמנה שהיתה טורקת עלמה יותר מן הלוך כדי לקבל שכר
כדמפרש ואזיל למדנו מזה שיטריק אדם עלמו נמכות כדי לקבל
שכר יותר: בראת צדיקים לכחול גן עדן: בראת רשעים לירש
גיהנם: שלא יכשלו בי בני אדם להפסיד חלקם ע"י מן עדן

פסיעות [יש לי] כי קאמרינן כגון יוחני בת רטיבוי :
 סו מאי קטן שלא כלולו חדשיו הכא תרגימו זה ת"ח
 סע המבעט ברבותיו ר' אבא אמר זה תלמיד שלא
 הגיע להוראה ומורה דא"ר (אבא) [אבהו א"ר הינא]
 חשלי אמר רב מאי דכתיב *כי רבים חללים הפילה
 ועצומים כל הרוגיה כי רבים חללים הפילה זה ת"ח
 שלא הגיע להוראה ומורה ועצומים כל הרוגיה זה
 סע"ג ת"ח שהגיע להוראה ואינו מורה *ועד כמה עד מ'
 שנה אינו והא רבה אורי בשוין :

ולירש גיהנס : כי קאמר מבלי עולם : כגון יוחני בת רטיבוי
 אלמנה מכשפה היתה וכשמגיע עת לידת אשה היתה עולת
 רחמ' במכשפות ולאחר שמלטערת הרבה היתה אומרת אלך
 ואבקש רחמים אולי תשמע תפילתי והולכת וסותרת כשפיה
 והולד יולא פעם אחת היה לה שכיר יום נניתה והיא הלכה
 לבית האשה היולדת ושמע השכיר קול הכשפים מתקשקשים
 בכלי כמו שהולד מקשקש במעי האם ונא ופתק את מגופת הכלי
 והכשפים ילאו והולד כולד וידעו כי נעלת כשפים היא :

המבעט ברבותיו וקרי ליה קטן שלא כלולו חדשיו ע"י שינוי
 מתקלרים כדאמרינן בפרק קזא דקגינה : כי רבים
 חללים הפילה באשה זרה קא משתעי ולתלמיד שחיבו כוהג
 כשורה קרי ליה כמי הכי : זה תלמיד שלא הגיע וכו' הפילה
 לשון כפל שלא כלולו חדשיו : ועצומים לשון עולם עיכו שעולמים
 וסוגרים פיהם ואינם מורי' לכריכים הוראה : ועד כמה היו
 ראוי להוראה : והא רבה אוריו וכל שנותני לא היו אלא ארבעים
 שנה כדאמרינן בר"ה רבה ואנ"י מדנית עלי קאמו וכו' : בשוין

היה נוטל פרק שלישי סוטה קצט

פיסקא ומכות פרושים וכו' ת"ר ז' פרושים הם סו
פרוש שכמי. פרוש נקפי. פרוש קוזאי. שס

פרוש מדוכה. פרוש מה חובתי ואעשנה. פרוש
מאהבה. פרוש מיראה. פרוש שכמי זה העושה
מעשה שכם. פרוש נקפי זה המנקף את רגליו.

פרוש קוזאי א"ר נחמן בר יצחק זה המקו דם
בכותלים. פרוש מדוכה אמר רבה בר שילא
דמשפע כמדוכה. פרוש מה חובתי ואעשנה הא
מעליותא היא אלא דאמר מה חובתי תו ואעשנה.
פרוש מאהבה פרוש מיראה אמרו ליה אביי ורבא

אס עוה לגדול העיר נמכמה מותר להורות או שאין צעיר זקן ממנו:
פרוש שכמי פרוש נקפי פרוש קוזאי פרוש מדוכה כולו
מפרש להו: מעשה שכם שאלו שלא לשם שמים אף זה

מעשו להנחתו שיכבדוהו בני אדם ולא (לשמים) [לשם שמים]:
המנקף את רגליו מהלך בצפלות עקב צלל גדול ואינו מריס

רגליו מן הארץ ומתוך כך מנקף את אלבעותיו באזניס: מקיו
דם בכותלים עושה עלמו כעולם עיניו שלא יסתכל בנשים
ומתוך כך מכה ראשו בכותל והדס יולא: דמשפע הולך כפוף:

כמדוכה נוכחא שהוא עשוי כמקנת וראשו כפוף: פרוש מה
חובתי ואעשנה למדני מה עלי לעשות ואעשה: הא מעליותא

היא אס אינו בקי באיסורים ובדקדוקי המלות ונא ללמוד: מה
חובתי תו ואעשנה מה עלי לעשות עוד ולא עשיתי ומראה
עלמו כאלו קיים את הכל: פרוש מאהבה מאהבת שכר מלות
ולא מאהבת מלות נוראו: ומיראה של עוכשין אלא מה על

לתנא לא תתני פרוש מאהבה פרוש מיראה דאמר
 רב יהודה א"ר לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות
 אע"פ שלא לשמה שמחוך שלא לשמה בא לשמה
 א"ר נחמן בר יצחק דמטמרא מטמרא דמגליא
 מגליא (ודמטמרא) דבי דינא רבה ליחפרע מהני
 דחפו גונדי אמר לה ינאי מלכא לדכיתתו אל
 תתייראי מן הפרושים ולא ממי שאונם פרושים
 אלא מן הצבועים שדומין לפרושים שמעשיהם
 כמעשה זמרי ומבקשים שכר כפנחס :

האדם לעשות מאהבת יולרו וכאשר לוכי ה' אלהי וסוף השכר
 לבא: דמטמרא טמטמרא וכו' הנסתרות נסתרות מצני אדם
 והגלויות גלויות ומ"מ לב"ד הגדול כולן גלויות והוא יפרע מן
 המכסין בעליות ומראין עלמן כפרושין ואינן פרושין: אל
 תתייראי מן הפרושין שהפרושין היו שונאים אותו לפי שהרגו מן
 הסכמים הרבה ונהפך להיות לדוקי כדאמרינן בקידושין וכשמת
 היתה אשתו יראה מהם שלא יעבירו המלוכה מצניה והיתה
 אומרת לו לנקש מלפניהם עליה ואמר לה אל תתייראי מן
 הפרושים שלדיקים הם ולא יגמלוך רעה ולא לבניך שלא קטאו
 להם: ולא ממי שאינן פרושים שהם אזהבי: אלא מן
 הצבועים כלומר שאין מראיתם כתולדתם אלא לצבועים מנפון
 ואין תוכם כנרם שמעשיהם כמעשה זמרי שהם רשעים:
 ומבקשים שכר כפנחס ואומרים לצריות לכבדם כפנחס
 ואיכא דקא מפרשי לה לענין לביעותא:

א ר ו ס ה

פרק רביעי

א"ר יאשיה ג' דברים סח לי זעירא מאנשי ירושלים כה
בעל שימחל על קינויו קנויו מחול וזקן ממרא
שרצוב ב'ד למחול לו מוחלין לו וכן סורר ומורה שרצו
אביו ואמו למחול לו מוחלין לו וכשבאתי אצל
חבירי שבדרום על ב' הודו לי ועל זקן ממרא לא
הודו לי כדי שלא ירבו מחלוקת בישראל :

תניא *ונקתה ונורעה זרע שאם היתה עקרה סח
נפקת דבריר"ע א"ל ר' ישמעאל אם כן כו
יסתרו כל העקרות ויפקדו וזו הואיל ולא נסתרה ^{מלכ"ה}
הפסידה א"כ מה ת"ל ונורעה זרע שאם היתה
יולדת בצער יולדת בריוח (ואם היתה יולדת) נקבות
יולדת זכרים קצרים יולדת ארוכים שחורים
יולדת לבנים :

כ ש מ ש ה מ י מ

פרק חמישי

משנה בו ביום דרש ר"ע *או ישיר משה ובני סח
סח לי זעירא שהיה מאנשי ירושלים: זקן ממרא שהמרה על כו
ז"ל של לשכת הגזית ומיתתו בזמק: ^{ע"ב}
וזו (הואיל) כל אשה לכוונה עקרה משום דלח כסתרה הפסידה: ^{שמות טו}
בו ביום דרש בזמסת ברכות אמרינן לכל היכי דמני בו ביום

וישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר
 שאין ת"ל לאמר מה ת"ל לאמר מלמד שהיו
 ישראל עונין שירה אחריו של משה וכו'. (נצרייתא
 ל' מפורש יותר) ת"ר (את זו) [כו ביום] *דרש ר"ע בשעה
 ע"ג שעלו ישראל מן הים נחנו עיניהם לומר שירה
 וכיצד אמרו שירה כגדול המקרא את התלל והם
 עונים אחריו ראשי פרקים משה אמר *אשירה
 לה' וישראל אומרים אשירה לה' משה אמר כי
 גאה גאה וישראל אומרים אשירה לה' ר' (אלעזר)
 [אליעזר] בנו של ר' יוסי הגלילי אומר כקטן המקרא
 את התלל והם עונים אחריו מה שהוא אומר משה
 אמר אשירה לה' והם אומרים אשירה לה' משה
 אמר כי גאה גאה והם אומרים כי גאה גאה ר'
 נחמיה אומר כסופר הפורס על שמע בביהכ"נ

הוא יום שהושיבו את בני אלעזר בן עזריה נכשיאות שנחרבו
 תלמידים שנתנו רשות ליכנס לכל שהיה רבן גמליאל אומר כל
 תלמיד קכס שאין תוכו כזו אל יכנס לבית המדרש וריבתה
 תורה בו ביום ולא היתה הלכה תלויה בבית המדרש שלא פירשה:
 שאין ת"ל לאמר שאינו דומה לשאר לאמר שנתורה שהשכינה
 מדברת הדבור למשה לקזור ולאמרו לישראל אבל כאן אין לומר
 כן: כגדול המקרא את התלל מקרהו לנבזר להוכיח יד
 והכי איתא מקובתן: והן עונין אחריו ראשי פרקים הללויה שהוא ראש
 הפרשה על כל דבר שהוא אומר עוכין אחריו הללויה והכי תנן
 לה במסכת סוכה: כסופר מלמד תינוקות והוא תמיד צנה"כ

והכי איתא
 כפ"ק
 דיוחא
 ע"פ

כשם שהמים פרק חמישי סוטה רא

שהוא פותח החלה והם עונים אחריו. במאי קא מיפלגי ר"ע סבר לאמר אמילתא קמייחא ורבי אלעזר בנו של ר' יוסי הגלילי סבר לאמר אכל מלחא ומלחא. ורבי נחמיה סבר ויאמרו דאמר כולהו בהדי הדדי לאמר דפתח משה ברישא.

ח"ר דרש ר' יוסי הגלילי בשעה שעלו ישראל מן הים נתנו עיניהם לומר שירה וכיצד אמרו שירה עולל מוטל על ברכי אמו והינוק יונק משדי אמו כיון שראו את השכינה עולל הגביה צוארו וחנוק שמת דד אמו מפיו ואמרו *זה אלי ואנוהו שנא'

*מפי עוללים ויונקים יסרת עון. (תניא) היה ר"מ אומר מנין שאפי' עוברין שבמעו אמן אמרו שירה שנא' *במקהלות ברכו אלהים אדני ממקור ישראל : לא משנה בו ביום דרש ר' יהושע בן הורקנוס לא

ופורס על שמע לעשרה הנועדים פורס לשון פריסה הגדול מתחיל בצרכות שלפני ק"ג והן עוכין אחריו וקורין כלס יחד כך שרתה רוח הקדש על כולם וכוננו יחד את השירה ככחצה : לאמר אמילתא קמייחא קאי שעוכין תמיד אשירה לה' : ורבי נחמיה סבר ויאמרו אמה ונכי ישראל קאי ומשמע דאמר כלהו צהדי הדדי : לאמר דפתח משה ברישא ה"ק ויאמרו כולם אחר שכראו לאמר דהיינו אחר שפתח רבם : עולל גדול מיונק כדכתיב מעולל ועד יונק ודרך המקרא לומר כך כלומר הכל מן המשוב עד הגרוע כמו נשור ועד אה : במקהלות כשנקהלו על הים : ממקור אף אותם שנמקור :

שמות טו

מלים ח

שם סט

ע
כו
ע"ב

עבר איוב את המקום אלא מאהבה שנאמר
 *הן יקטלני לו איחל ועדיין הדבר שקול לו אני מיחל
 או איני מיחל לו ח"ל *עד אנוע לא אסיר תומתי
 ממני לימר שמאהבה עשה א"ר יהושע מי יגלה
 עפר מעיניך רבן יוחנן בן זכאי שהיית דורש כל
 ימיד לא עבר איוב המקום אלא מיראה שנאמר
 *איש הם וישר וירא אלהים וסר מרע. והלא
 יהושע בן הורקנים תלמיד תלמידך לימד שמאהבה
 לא עשה. גמ' *ונחזי האי לא היכי כתיב אי בלמ"ד
 אל"ף כתיב לא הוא ואי בלמ"ד וא"ו כתיב לו הוא.
 וכל היכי דכתיב בלמ"ד אל"ף לא הוא אלא מעתה
 *בכל צרחם לא צר דכתיב בלמ"ד אל"ף ה"ג דלא
 הוא וכי תיבא הכי נמי והכתיב *ומלאך פניו
 הושיעם וגו' וינשאם כל ימי עולם. אלא משמע
 הכי ומשמע הכי:

עא תניא רבי מאיר אומר נאמר *ירא אלהים באיוב
 מאהבה שאהב את המקום: שקול משקלו שזה מכריע לכאן
 ולכאן: לו אני מיחל או איני מיחל וה"ק הן יקטלני
 הלא הוא הרגני לא איקל לו עוד דיש לא שהוא כדש כמו לו
 בלש"ד וא"ו כדמפרש בגמרא: מיראה מדאגת פורענות שלא
 תבא עליו: ירא אלהים ולא אהב אלהים: תלמיד תלמידך
 תלמידו של רבי עקיבא [היה]: ליחזי האי לא כו' ואמאי אמר
 עדיין הדבר שקול: ה"ג דלא הוא וקאמר קרא איכו קושש
 לזרתם ולא לר נה:

כשם שהמים פרק חמישי סוטה רב

ונאמר * ירא אלהים כאברהם מה ירא אלהים לאשי' כנ
האמור באברהם מאהבה אף ירא אלהים
האמור באיוב מאהבה ואברהם גופיה מנא קן
דכתיב * זרע אברהם איהבי מאי איכא בין עושה ישיני' חל
מאהבה לעושה מיראה איכא (בינייהו) הא דתניא
ר"ש בן אלעזר אומר גדול העושה מאהבה יותר
מן העושה מיראה שזה תלוי לאלף דור וזה תלוי
לאלפים דור הכא כתיב * ועושה חסד לאלפים דברים ו
לאיהבי והתם כתיב * ולשומרי מצותיו לאלף דר שנות כ
התם נמי כתיב לאוהביו ולשומרי מצותיו לאלף
דור האי לדסמיק ליה והאי לדסמיק ליה. הנהו
תרי תלמידי דהוו קיימי קמיה דרבא חד א"ל
אקריון בהלמאי * מה רב טובך אשר צפנת ליריאך מליס לא
וחד א"ל אקריון בהלמאי * וישמחו כל חוסייך בסה
לעולם ירננו וגו' אמר להו תרין יכו [רבנן] צדיקי
גמורי אתון מר מאהבה ומר מיראה :

באברהם כי ירא אלהים אתה : תלוי לו זכותו לדורותיו להגין
עליהם עד אלפים דור : לאלפים לאוהביו סמך
לאוהביו לאלפים ואידך קרא סמך לאלף דור אל שומרי מצותיו
דהיינו מיראה ואין אלו דומים לפרוש מיראה לפרוש מאהבה דהוא
עאהבת השכר ומיראת פורענות הקללות והעונשין והכך
מאהבת המקום ומיראתו שמוראו וגודלו ואימתו מוטלת עליו :
וישמחו כל חוסייך בגו' סיפא דקרא ויעלנו כך אוהבי שמך :

אלו נאמרים

פרק שביעי

עב תניא רשב"י אומר אדם אומר שבחו בקול נמוך
 לב וגנותו בקול רם שבחו בקול נמוך מוידוי
 ע"נ מעשר. וגנותו בקול רם ממקרא בכורים. וגנותו
 בקול רם והא"ר יוחנן משום רשב"י מפני מה
 תקנו תפלה בלחש מפני שלא לבייש את עוברי
 עבירה שהרי לא חלק הכתוב מקים בין הטאת
 לעולה לא הימא גנותו אלא אימא צערו כדהניא
 ויקרא יג *וטמא טמא יקרא צריך להודיע צערו לרבים
 ורבים מבקשים עליו רחמים :

עג [פיסקא אלו נאמרים בכל לשון וכו' ותפלה :
 לג תפלה רחמי הוא כל היכא רבעי מצלוי]

שבחו לא עברתי ממלתיך ולא שכחתי היינו שנת עלמו: בקול
 נמוך מדלא כתיב ציה עכ"ה: וגנותו כגון ארמי אונד אני
 וגו' והיינו גנות שמתודים שאניהם לבן הארמי היה רשע: מפני
 מה תיקנו שיהא אדם אומר תפלתו בלחש כדאשכחן במכה וקולה
 לא ישמע: שלא לבייש עוברי עבירה המתודים בתפלתם על
 עבירות שזידם: צערו לרית שעברו עליו דהיינו לרות שעברו על
 ישראל לרת לבן הארמי לרת מלרים: שהרי לא חלק הכתוב
 מקום בין הטאת לעולה לא קבע לשאיטת טטאת מקום צפני
 עלקו שלא יבינו שהוא טטאת ויתבייש: וטמא טמא יקרא כלו
 סורו מעליו כי טמא הוא:

אלו נאמרים פרק שביעי סוטה רג

וחפלה בכל לשון והא"ר יהודה (א"ר) לעולם אל
ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי דא"ר יוחנן כל
השואל צרכיו בלשון ארמי אין מלאכי השרת
נוקקין לו לפי שאין מה"ש מכירין בלשון ארמי
לא קשיא הא ביחיד הא בצבור ואין מה"ש מכירין
בלשון ארמי והתניא יוחנן בהן גדול שמע [בת]
קול מבית קדשי הקדשים שאמר נצחו טריא דאזלו
לאגחא קרבא באנמוכיא ושוב נעשרה בשמעון
הצדיק ששמע [בת] קול מבית קה"ק שהוא אומר
בטילת (סבילת) עבדחא דאמר סאה לאיחאה על
היכלא ונהרג גסקלגם ובטלו גורותיו וכתבו אותה
שעה וכיונו ובלשון ארמי (היו אומרים) [היה אומר]
אבע"א בת קול שאני דלא שמועי עבדא ואבע"א
גבריאל הוה דאמר מר בא גבריאל ולמדו ע' לשון :
וחפלה דקמני מתכיתין בכל לשון לא לריך קרא דרממי כינהו
ונהוה לישי דידי לכונו לבס לילי : יחיד לריך
שי"עוהו מה"ש לצור לא לריכי להו שחא' הן אל כביר לא ימאס
אינו מואס בתפלתם של רבים : נצחו טליא וכו' שהלכו פרחי
כהונה בני בית קשמוכאי להלקם עם יונים לפני יום הכפורים
וכלתמו בני"ה ושמע יוסקן בת קול כשהיה עונד עבודה בני"ה :
עבדחא חיל לשון העבד את קילי עבודה גדולה וגו' : גסקלגם
שם מלך יון הוא : שאני בת קול אות' מדה הממונה על כך
יודעת ע' לשון מפני שעשויה להשמיע והיא משתלמת לכל הלשונות
פעמים לזה ופעמים לזה : דאמר מר לקמן בפרקין ולמדו ליוסף
ע' לשון :

עד ת"ר כיצד עברו ישראל את הירדן בכל יום ארון
 נוסע אחר שני דגלים ואותו היום נסע תחלה ש"ע"ג
 יפוצע ג' שנא' *הנה ארון הברית ארון כל הארץ עובר
 לפניכם בירדן בכל יום ליום נושאים את הארון
 ואותו היום הכהנים נשאוהו שנא' *והיה כנוח כפות ש"ס
 רגלי הכהנים נושאי ארון ה' ארון כל הארץ וגו'.
 תניא רבי יוסי אומר בג' מקומות נשאו הכהנים
 את הארון. כשעברו את הירדן. ובשעה שסבבו
 את יריחו. ובשעה שהחזירוהו למקומו. *וכיון לד
 שנטבלו רגלי הכהנים במים חזרו המים לאחוריהם
 אחר שני דגלים כדכתיב פרשת נשא גבי מסעות דגלי': לפניכם
 משמע לפני כלכם: בכל יום הלויים נושאים בני קהת
 כדכתיב ומשמרתם הארון והשלמן וגו': ובשעה שסבבו את
 יריחו כדכתי' ויקרא יהושע בן נון אל הכהנים ויאמר אליהם
 שאו את ארון הברית: כשהחזירו למקומו לבית קדשי הקדשים
 בימי שלמה כדכתיב ויבאו כל זקני ישראל וישאו הכהנים את
 הארון והיינו החזירוהו למקומו שכנגלה בימי עלי (לארץ פלשת')
 מתוך בית קדשי הקדשים של משכן שעשה משה משם נוטל שהמשכן
 נקבע בשילה וכשהחזירוהו פלשתים לא היה לו מקו' קבוע שהרי
 קרב משכן שילה וכשתהה צבית אבינדב ומשם הביאו דוד לסוף
 עשרי' שנה לבית עובד [אדום] ומשם לעיר דוד עד שזכה שלמה
 את בית המקדש וזכה לו את הדביר לפנים מן ההיכל ואמה
 טרקסין קוללת במקום הפרוכת והוא קרוי מקומו המיוחד וכדכתי'
 ויבאו הכהנים את ארון ברית ה' אל מקומו אל דביר הבית וגו':
 וכיון שננטבלו בשפת מזרמית צככיסתן לתוכו חזרו המי' לאחוריה'

אלו נאמרים פרק שביעי סוטה רד

דכתיב *וכבוא נושאי ארון עד הירדן ורגלי הכהנים יחושע נ
 נושאי הארון נטבלו בקצה המים (וגו') [דכתיב]
 ויעמדו המים הירודים מלמעלה קמו נר אחד וגו'
 וכמה גובהן (רוחבן) של מים י"ב מיל על י"ב
 מיל כנגד מחנה ישראל דכריר' יהודה א"ל ר'
 אלעזר ב"ר שמעון לרב ריך וכי אדם קל או מים
 קלים הוי אומר מים קלים א"כ באים מים ושוטפים
 אותם אלא מלמד שהיו המים נגרשים ועולים
 למעלה כיפין ע"ג כיפין יותר משלש מאות מילין
 עד שראו אותם כל מלכי מזרח ומערב שנאמר
 *ויהי כשמוע כל מלכי האמורי וגו' ואף רחב הזונה ^{ס ס}
 אמרה לשלוחי יהושע *כי שמענו אשר הוביש ה' ^{ס ס}
 את מי ים סוף וגו' וכתיב *ונשמע וימס לבבנו ^ס

אלא היו יורדים מן הכהנים ולמטה אלא ^ס עומדים והמים
 הבאים תמיד נגבהים ועולים למעל' כדכתיב קמו נר אחד
 וכהנים עמדו ^ס עד שעברו כלם : כמה גובהן של מים גרסי' :
 י"ב מיל כנגד מחנה ישראל שהיה י"ב מיל על י"ב מיל והם
 עברו כחיייתן רוקח מקניהם עברו יחד כמות שהוא רוקח י"ב
 מיל כמלא אלא שהו בעברם אלא מהלך י"ב מיל של אורך מקניהם
 עד שעלו אקרוכים של סוף המקנה וכנגדם גבהו המים : הוי
 אומר מים קלים לרוץ מן האדם וא"כ שהמים לא גבהו אלא י"ב
 מיל וזכרו למקומם כמלא שעדיין לא הספיקו לעבור ונאים המים
 ושוטפים אותם : כיפין אולמות : ואף רחב אמרה לשלוחי
 יהושע קודם שעברו את הירדן שעל קריעת ים סוף היו מפחדים

ולא קמה עוד רוח וגו' (מאי שנא החם דכתיב
 אינו ננו' * ולא היה בם רוח ומ"ש הכא דכתיב * ולא קמה
 דאפילו אקשווי לא אקשו). עודם בירדן אמר להם
 יהושע דעו שעל מנת כן אתם עוברים על מנת
 שתורישו את יושבי הארץ מפניכם שנא' * והורשתם
 את כל יושבי הארץ מפניכם (וכתיב * ואם לא
 הורישו את יושבי הארץ מפניכם וכתיב * והיה
 כאשר דמיתי לעשות להם אעשה לכם). אם
 אתם עושים כן מוטב ואם לאו באים מים ושוטפים
 אתכם (שנא' * עד השמידו אותיכם) מאי אותיכם
 אותי ואתכם עודם בירדן אמר להם יהושע * הרימו
 לכם איש אבן אהת על שכמו למספר שבטי בני
 ישראל למען תהיה זאת אות בקרבכם כי ישאלון
 בניכם מחר לאמר מה האבנים האלה לכם וגו'
 סימן לבנים שעברו אבות את הירדן עודם בירדן
 עדיין : עודם בירדן אמר להם יהושע וכו' טכתיב והכהנים
 נושאי הארון עומדים בתוך הירדן עד תום כל הדברים אשר לזה
 ה' את יהושע לדבר אל העם ככל אשר לזה משה את יהושע דהכי
 כתיב במשה כי אתם עוברים את הירדן אל ארץ כנען והורשתם
 וגו' כלומר קודם שעברו את הירדן התנה עמהם ע"מ להורישם:
 ושוטפים אותיכם גרסינן בברייתא: הרימו לכם וגו' הם
 האבנים שהקימו (דאמרי') לקמן שלשה מיני אבנים הם היו
 (מ)תחת חלץ רגלי הכהנים לזכרון להיות סי' לבנים שעברו אבות
 את הירדן:

אלו נאמרים פרק שביעי סוטה רה

אמר להם יהושע *שאו לכם מזה מחוך הירדן ^{יהושע 7}
ממצב רגלי הכהנים [הכין] שזים עשרה אבנים
והעברתם אותם עמכם והנחתם אותם במלון וגו' יכול
בכל מלון ומלון ח"ל במלון אשר תלינו בו הלילה :

אמר רב יהודה אבא חלפתא ונר[אלעזר בן מתיא עה
וחנניא בן חכינאי עמרו על אותן אבנים ^ס

וכל אחת שיערוה משוי מ' סאה וגמירי דכל טעונא
דמדלי אינש אכחפיה תילתא דטעיני הואי ומכאן

אתה מחשב לאשכול שנא' *וישאוהו במוט בשנים ^{מדבר יג}
וחניא ממשמע שנא' במוט איני יודע שהוא בשנים

ומה ח"ל בשנים בשני מוטות א"ר יצחק (מלמד ^{אינו נגמ'}
ששני מוטות הו) טורטני וטורטני דטורטני הא

שאו לכם מזה מחוך הירדן ממצב רגלי הכהנים וגו' הם
שהקינו נהר עיבל וכו' המזנק וקפלוס וקצעים בגלגל :

דמדלי אינש אכחפיה אדם עלמו מגביהו על כהפו ואין אקר
מסייעו: תילתא דטעוניה היא אינו אלא שליט משאו

שהוא כושא כשמטעינו אקר כמלא שהיה כל אקר מהם כושא משא
ק"כ סאין: ומכאן אתה מחשב כמה היה באשכול שכשאוהו

שקונה אנשים והיו מסייעין זה את זה כשמימים אותו על
כתפס: ממשמע שנ' *וישאוהו איני יודע שהוא בשנים: א"ר ^{ס"א נחוט}

יצחק טורטני וטורטני דטורטני משאוי ומשאוי תקת משאוי
שהתקתוכי' מסייעין את העליונים ובכל אקר היו ב' מוטות כילד

ב' מוטות הולכין זה אלל זה וד' כושאים אותם וב' מוטות אקרים
וד' כני אדם כושאין אותם והם באלכסון תקת שני' העליונים

כיצד (נמצא אתה אומר) שמונה נשאו אשכול
 (שנים) א' נשא רמון וא' נשא תאנה יהושע וכלב לא
 נשאו כלום (מאי טעמא) אבע"א משום דחשיבו
 ואבע"א שלא היו באותה עצה. פליגי בה רב אמי
 ע"ז רב יצחק נפחא ח"א לדבריו ר' יהודה *כחנייתן
 עברו לדבריו ר' אלעזר בר' שמעון בזה אחר זה
 עברו וח"א בין לר' יהודה בין לר' אלעזר בר"ש
 כחנייתן עברו (מיהו) נו"ס אדם קל מ"ס מים קלים:

מוט האקד לראש האקד ומוט אקד לראש ה' והולכין באלכסון
 ור' ילסק לאו מקרא שמיע ליה אלא דפשיטא ליה דרמין ותאנה
 סגי בשני ויהושע וכלב לא נשאו כלום פשו להו תמיא לאשכול
 ואס לא מדרש הראשון המלמדו דלאו מוט אקד אער קרא לא
 היינו יודעין לכויז ק' בני אדם למשאו אלא שמעינן מיכיה דב'
 מוטות הוו ואתא ר' ילסק לאשמועינן דשני משאות היו סס וכל
 אקד ב' מוטות: שלא היו באותה עצה להניא אשכול משונה
 כזה שהמרגלים לרעה כתכונו לומר כסס שפירותיה משונים
 כך יושביה משונים וגבורים וגוהים: לדבריו ר' יהודה שאמר
 לא גבהו המים אלא י"ב מילין כאורך מקניהם: דרך חנייתן
 עברו בירדן כל רוקב מקניהם עברו יחד הילכך לא היה אורך
 העברה אלא י"ב מילין: ולדבריו ר"א בר"ש דאמר יותר מג'
 מאות מיל בזה אקד זה עברו איש אקד איש כמלא שזהו הרבה
 מאוד לעבור דאי כחנייתן עברו משום דמיס קילי מאדם לא היו
 נגבהין כ"כ; מים קלים הרבה הם קלים מן האדם: ומר סבר
 אדם קל ליוזן כמו המים:

אלו נאמרים פרק שביעי סיטה רו

*שלח לך אנשים ויחירו [אמר ריש לקיש] שלח עו
לך לדעתך וכי אדם בורר חלק רע לעצמו ^ס

היינו דכתיב *וייטב בעיני הדבר אמר ריש לקיש ^{וידבר יג}
בעיני ולא בעיני המקום. *ויחפרו לנו את הארץ ^{דברים א}

א"ר חייא בר אבא (א"ר יוחנן) מרגלים לא נתכנו
אלא לבושתה של א"י כתיב הכא יחפרו לנו את

הארץ וכתיב החם *ויחפרה הלבנה ובושה החמה ^{ישני כד}
*ואלה שמותם למטה ראובן שמוע וכן זכור א"ר ^{וידבר יג}

יצחק דבר זה מסורת בידינו מאבותינו מרגלים
על שם מעשיהם נקראו ואנו לא עלה בידינו אלא

אחד סתור בן מיכאל סתור שסתר מעשיו של הקב"ה
מיכאל שעשה שונאו מך. א"ר יוחנן אף אנו נאמר

נהבי בן ופסי. נחבי שתחביא דבריו של הקב"ה
ופסי שפסע על מדותיו של הקב"ה:

לדעתך אני איני מלוה אותך אבל ישראל הם אומרים לך שתשלקי
כדכתיב ותקובץ אלי כלכם וגומר ואני איני מעכב על

ידיך: כלום יש אדם וכו' כלו' אם הקב"ה לוח כלום היה
אומר לו לעשות דבר שסופו לבא לידי תקלה: לכושחה של ארץ

ישראל (אותם) [אותו שאלה] שאלו תקלה שלום המרגלים:
לא עלה בידינו אין אנו יודעין לדרוש: שסתר דבריו הכקיש

ועשה שוכחו [אל הקב"ה] בדאי: שעשה שונאו של הקב"ה מך
קלש כדאמרי לקמן אפי' בעל הבית אינו יכול להוליח כליו משם:

שהחביא דבריו לא אמרם כמות שהם: שפסע דלג שלא
אמרם כאשר הם:

עו *ויעלו בנגב ויבא עד חברון ויבאו מיבעי ליה'
 אמר רבא מלמד שפירש כלב מעצת
 מרגלים והלך ונשתטח על קברי אבות אמר להם
 אבות העולם בקשו עלי רחמים שאנצל מעצת
 מרגלים יהושע כבר בקש משה עליו רחמים שנא'
 *ויקרא משה להושע בן נון יהושע א"ל יה יושיעך
 מעצת מרגלים והיינו דכתיב *ועבדי כלב עקב
 היתה רוח אחרת עמו וגו' *ושם אחימן ששי ותלמי
 ילידי הענק אחימן מיומן שכאחיו ששי שמישים
 את הארץ כשחיתות תלמי שמישים את הארץ
 תלמים תלמים ד"א אחימן בנה ענת ששי בנה
 אלוש תלמי בנה תלבוש ילידי הענק שמעניקים
 חמה בקומתם :

עח *והברון שבע שנים נבנתה לפני צוען מצרים
 מאי נבנתה אילימא נבנתה ממש אפשר
 יהושע לא הולך לילך שכבר בקש משה עליו רחמים : והיינו
 דכתיב ועבדי כלב וגו' סיפיה דקרא והביאותיו אל
 הארץ אשר בא שמה היא חברון כדכתיב ויתן את חברון לכלב
 ש"מ כלב הוא דאזיל לחברון : מיומן גזור שבהם כמו שיד הימן
 קצובה מהשמאל : כשחיתות שמקום רגליו מעמיק בארץ מרוב
 כבדו וכיכר שם כגומא וכשפת ולשון ששי לא פורש לי מאי דמי
 לשחיתות וכראה לשון עמודי שש שהם כבדים ומקום מעמדם
 כיכר : תלמים כהלם הממרישה שמעלה העפר ומעמיק בארץ :
 שחיו מעניקים את החמה בקומתם מרוב גובה קומתם דומין
 כאלו לוארס נוקב ועונק כנקב שהחמה יולאה בו :

אלו נאמרים פרק שביעי סוטה רו

אדם בונה בית לבנו קטן קודם שיבנה בית לבנו
הגדול דכתיב *ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען ^{ראשי' י}
אלא שהיתה מבונה על אחד משבעה בצוען [ואין
לך טרשים בכל א"י יותר מחברון משום דקברי
בה שכבי ואין לך מעולה בכל הארצות יותר מארץ
מצרים שנא' *כגן ה' כארץ מצרים ואין לך מעולה ^{ס"ג}
בכל ארץ מצרים יותר מצוען דכתיב *כי היו בצוען ^{ישעי' ל}
שריו ואפ"ה חברון מבונה אחד משבעה בצוען]

וחברון טרשים הואי והא כתיב *ויהי מקץ ארבעים ^{שמואל}
שנה ויאמר אבשלום אל המלך אלכה נא ואשלם ^{כ"ט}
את נדרי אשר נדרתי לה' כחברון ואמר רב אויא ^{כתובות}
[אמר] [ואיתימא] רבה בר בר חנה שהלך להביא ^{ועיין ס"ס}
כבשים מחברון. ותניא אילים ממואב כבשים ^{רש"ל}

לבנו קטן כנען קטן מצבים של חס היה ומלרים שני לנכים: ^{ג"ר דף ה'}
מבונה לשון חכמה ^{וע"ש} כלומר מיושבת בפירות: ^{רש"ל} תאמר ה'

[טרשים סלעים שאין עושין פירות כארץ לקה: דקברי בה
שכבי לא גרסי' מ"ט אלא הכי קאמר ומדע דטרשין היא ואינה
ראויה לפירות ככל שאר הארץ לפיכך יקדוהו לקבורת מתים:
כי היו בצועו שריו של מלך ישראל שלקום אל פרעה לעזור לו
על מלך אשור אלמא פרעה צלוען יתיב ושם הולכין לבקשו]:
אלכה נא ואשלמ' את נדרי וגו' כלו' אכה נא ואשלמה בקברון
את נדרי אשר נדרתי בגשור כדכתיב בתריה כי נדר נדר ענדך
בשנתי בגשור ובקברון מאי בעי והלא לא היה שם המזבח כי חס
נגבעו: להביא כבשים לעולה דאמר חר במקוה כבשים

מחברון מינה איירי דקלישא ארעא עבדא רעיא

ושמין קנינא :

עט *וישובו מתור הארץ (וכתיב) *וילכו ויבאו א"ר

יוחנן משום רשב"י מקיש הליכה לביאה ס

מה ביאה בעצה רעה אף הליכה בעצה רעה במדכ"י

לה *ויספרו לו ויאמרו באנו אל הארץ אשר שלחתנו

וגם זבת חלב ודבש היא וזה פריה אפס כי עז העם ס

א"ר יוחנן משום ר' מאיר כל דבר לשון הרע שאין

אומרים דברי אמת בתחלתו אין מתקיים בסופו :

פ *ויהם כלב את העם אל משה אמר (רבא) [רבת]

מקצרון אלמא ארץ נורעה היתה : מינה כלומר מתאונתך אמה ס

מסייעני שלא הית' קצוב' לזרע כשאר הארץ וכו' : דקליש' ארעא

עפר שלה טרשין דק וקלוש ומועט הוא ומתוך כך לא היו קורשין

וזורעין אותה תבואות מחבל אדם : עבדא רע"א מלמדת

ומעלה עשבים ואוכלים הלחן : ושמין קנינא מקנה הלחן שמן

שכן דרך הלחן להיות משניח בארץ נבשה וטרשין יותר מארץ לקה :

ג"י דש"ע וילכו ויבאו ל"ג (אלף) וכתיב וילכו יתירא הוא כיון דכתיב כ"א וכתי'

וישובו לא ה"ל למימר אלף ויבאו אל משה : מקיש אלף

הליכתן שהלכו לתור הארץ לביאתן : אף הליכתן בעצה רעה

שמתקלה להוליא דנה כתבוננו : אין מתקיים שמחזיקים

השומעים אותם כדלחין לפיכך אומרים דבר אמת תמלה כדי

שיאמינו ואף מרגלים לכך פתחו בשנא הארץ תמלה :

ויהם שיתק' : אל משה (דברי') [דברי'] שהתקיל לדבר במשה והיו

סבורים שבגנותו רולה לדבר :

אלו נאמרים פרק שביעי סוטה רח

שהסית' בדבריו *רחוייה ליהושע דקא משתעי מדבר יי
 אמרי לוי דין רישקטיע' ימלל אמר כלב אי משתעיני' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס'
 אמרי בי מלחאוחסמין לוי (אשתקניהו ברישא והדר
 אמינא להו) אמר להם וכי זו בלבד עשה לנו כן עמרם
 סברי בגנותיה קא משתינו אישתיקו אמר להם והלא
 תוציאנו ממצרים וקרע לנו את הים והוריד לנו את
 המן אם יאמר עשו סולמות ועלו לרקיע לא נשמע לו
 *עלה נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה והאנשים ס'
 אשר עלו עמו אמרו לא נוכל לעלות אל העם כי חזק
 הוא ממנו א"ר חנינא בר פפא דבר גדול דברו מרגלים
 באותה שעה כי חזק הוא ממנו אל תקרי ממנו אלא
 ממנו כביכול אפי' בעה"ב אין יכול להוציא כליו משם:

*אריץ אוכלת יושביה היא דרש רבא אמר הקב"ה יניכין
 אני חשבתיה לטובה והם חשבות לרעה אני רש"א
 חשבתיה לטובה דכל היבא דמטו מיות חשיבא דידהו פ'
 כי היכי דלטרדו ולא לשאילו אבתרייהו וא"ד ס'
 מדבר יי

שהסיתם בדבריו כדמפרט ואזיל: דחוייה כלב ליהושע שרפה
 לדבר והשתיקוהו בזיפה ואמרו לו: רישקטיע ימלל מי שראשו
 קטוע שאין לו זנים ליטול חלק בארץ הוא ידבר לפנינו: וחסמין
 לי משתקין אותי: עלה נעלה אף לשמי' אם יטוה עלינו: ממנו
 מן הקב"ה: אל תקרי ממנו ל"ג שאין הפרט בקריאה בין ממנו
 שאל' על ימיד שמדברי' עליו לממנו של רבים שאומר' על עלמס:
 אינו יכול להוציא כליו אם הפקידם סם: בעה"ב אדון העולם:
 אני חשבתיה לטובה שהראיתיה להם כאוכלת יושביה שמתים

איוב נח נפשיה ואטרירו כולי עלמא כהספדיה והם
 חשבוה לרעה ארץ אוכלת יושביה היא. ונהי בעינינו
 כחגבי' וכן היינו בעיניהם. אמ' רב משרשיא מרגלי'
 שקרי הוו. בשלמ' ונהי בעינינו [כחגבי'] לחיו אלא וכן
 היינו בעיניהם מנא [היו] ידעי ולא היא כי הוו מברו
 אבילי תותי ארזי הוו מברי להו וכיון רחוינהו סלוק
 באילנא שמעו דקא אמרי קא חוינא אינשי דדמו
 לקמצי באילני. *ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו
 העם כלילה ההוא אמר רבב"ח א"ר יוהנן אותה
 הלילה ליל ת"ב ה' אמר הקב"ה הם בכו בכיה של
 חנם ואני אקבע להם בכיה לדורות. *וואמרו כל
 העדה לרגום אותם כאבנים וכבוד ה' נראה באהל
 מועד א"ר חייא בר אבא מלמד שנטלו אבני' וזרקום
 כלפי מעלה. *וימותו האנשים מוציאי דבת הארץ
 רעה במגפה לפני ה' אר"ל מלמד שמתו מיתה משונה.
 א"ר חנינא בר פפא דרש רב שילא איש כפר
 זה תדיר: שכיב איוב שלא תגין זכותו עליהם והיינו דקאמר
 כלב סר ללס מעליהם: ה"ג ולא היא כי הוו מברי אבילי תותי
 ארזי הוו מברי. ולא היו בזה שקרנים לאיכהו שמעיכהו לאמוריים
 שהיו קורים אותם חגבים: דכי הוו מברי אמוריים את אבליהם
 כשחזורים מן הקבר דאמריבן לעיל בכל דוכתא דמטי שכיב
 קאיבא מיייהו ומברין לאבל סעודה תחת הארזים לנחמו: כד
 חוינהו מרגלים והיו יראים לעמוד לפניהם סלקו וכו': וזרקום
 כלפי מעלה שרנו לרגום אותם [קאי] נמי לכבוד ה': במגפה

וורכי יד

ס"א אומי *הלילה ליל ת"ב ה'
 היום יגדל
 ט"ג
 עכ

עס

אלו נאמרים פרק שביעי סוטה רט

תמרתא מלמד שנשתרכב לשונם ונפל על טבורם
והיו תולעים יוצאים מלשונם ונכנסים בטבורם
ומטבורם נכנסים בלשונם רב נחמן בר יצחק אמר
באסכרה מחו :

ביון שעלה אחרון שבישראל מן הירדן חזרו מים פב
למקומן שנא* ויהי בעלות הכהנים נושאי ארון ^ס
ברית ה' מתוך הירדן נתקו כפות רגלי הכהנים אל ^{יהושע ד}
החרבה וישבו מי הירדן למקומם וילכו כתמול
שלשום על כל גדותיו ונמצא ארון ונושאו הכהנים

מלא קרינן במגפה משמע במיוקדת וראויה להם מדה כנגד
מדה : באסכרה מחו שהוא נא על ל"ה כדאמרינן בפ' ז"ע :
ביון שעלה וכו' סיפא דברייתא דלעיל היא אלא איידי דתנא
זה ומבאן אמה משמע לאשכול כקט לה לפרשת מרגלים
הכא : שבו המים למקומם שהכהנים עמדו במקומם עד
שעברו כל העם וכשעברו נתקו כפות רגלי הכהנים אל החרבה
ונמסכו לאחוריהם פסיעה א' כמלאו ארון והכהנים מלא זה
וכו' ואע"ג דהוא קרא דויהי כאשר (תמו) [תס] כל העם
לעבור קדים דמשמע דהאי נתקו כפות רגלי הכהנים צעבר שני
כתיב לא הוה הכי אלא אין מוקדם ומאוחר דאי כסדרן כתיב
הא כפקי להו מן הירדן דכתיב ציה ויעבור ארון ה' והכהנים
לפני העם והעם כבר עלו וכיון דארון וכהנים עלו ועברו
אחריהם עד שנאו לפניהם הרי ילאו להם מן הירדן ומאי תו
דקאמר וילו יהושע את הכהנים לאמר עלו מן הירדן אלא אין
מוקדם ומאוחר והאי עלו מן הירדן לקאמר להו הכי קאמר להו

מצד א' וישראל מצד אח' נשא ארון את נושאו ועבר
 יחזע ו שנא * ויהי כאשר (תמו) [חס] כל העם לעבור ויעבור
 ארון ה' והכהנים לפני העם ועל דבר זה נענש עזה
 פס נ שנא * ויבואו עד גורן נכון וישלח עזרה אל ארון
 האלהים ויאחו בו כי שממו הבקר א"ל הקב"ה
 עזה ארון נושאו נושא הוא עצמו לא כ"ש :

פג * ויחר אף ה' בעזה ויכהו שם האלהים על השל ר'
 פס יוחנן ור' אלעזר ח"א על עסקי שלו וח"א
 פס שעשה צרכיו בפניו . * וימת שם עם ארון האלהים
 פס א"ר יוחנן עזה בא לעזה ב שנא עם ארון האלהים
 פס מה ארון לעולם קיים אף עזה בא לעזה ב . * ויחר
 לדוד על אשר פרץ ה' פרץ בעזה א"ר אלעזר
 שנשתנו פניו כחררה אלא מעתה כל היכא דכתיב
 ויחר ה"נ תחס כתיב אף הכא לא כתיב אף :

פד דרש רבא מפני מה נענש דוד מפני שקרא לד"ת
 פס זמירות שנא * זמירות היו לי חקיך בבית

סלקו רגליכם לאמריכם ועודם בעבר המזרחי וכתיב בתריה
 כתקו כפות רגלי הכהנים אל הקרנה וישבו מי הירדן למקומם :
 נשא ארון את נושאו ועבר והיינו קרא קמא דכתיב ויהי
 כאשר (תמו) [חס] כל העם לעבור ויעבור ארון צרית ה' וגו' :
 על עסקי שלו שגגה שגג לאחו בו : שעשה צרכיו של לשון כי
 ישל זיתך ובשליית' דבר (שמסיל) [המוטל] ממעלה למטה :
 הארון לעולם קיים שהרי נגזו כדאמרינן ביומא שגזו ויאשיבו :
 חררה עוגה שאופין על גבי גמלים :

נענש דוד שמת על ידו עזה : זמירות היו לי חקיך בבית

אלו נאמרים פרק שביעי סוטה רי

מגורי א"ל הקב"ה ד"ת שכתוב בהן *התעוף עיניך ^{מזלי כנ}
 בו ואיננו אתה קורא אותן ומירות הרינו מכשילך
 דבר שאפי' תינוקות של בית רבן יודעין אותו
 שנא' *ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקדש עליהם ^{במדבר ו}
 בכתף ישאו ואיהו אתייה בעגלה :

*ויך באנשי בית שמש כי ראו בארון ה' משום פה
 דראו ויך . ר' אבהו ור' אלעזר ח"א קוצרים ^ס
 ומשתחויים היו וח"א מילי [נמיו] אמור *מאן אמריך ^{ט"ו}
 דאמריית ומאן פייסך דאיפייסת *ויך בעם שבעים ^{ס"ב}
 איש וחמשים אלף איש ר' אבהו ור' אלעזר ח"א ^{ס"ג}
 שבעים איש היווכל א' וא' שקול כחמשים אלף איש

מגורי כשהייתי בורק מפני אויבי ויגורתי מפניו הייתי משתעשע
 במקיך והיו לי זמירות לשעשועי : התעוף לשון וכפלת דמתרגמינן
 ותעוף שאם תכפול עיניך לסתום עין נהיסק הדעת מהסתכל
 בהם מיד ואיכנו : לא נתן משה עגלות לבני קהת לפי שיש עליהם
 לשאת בכתף כי לא היו הם ממונים אלא על דבר קדושת הארון
 והשלקן [והמכורה ומזבח הזהב] :

ויך באנשי בית שמש וגו' לאו נהך הכאה לדוד כתיב אלא
 כשהנציחוהו הפרות מפלשתים ואידי דאיירי בארון כקט לה :
 משום דראו ונסתכלו בו ויך בתמיה : קוצרים ומשתחויים היו
 ולא בטלו מלאכתם לכבודו והאי ראו לשון ציון כמו אל תראוכי
 שאני שקרקורת : מאן אמריך דאמריית מי הכעיסך שהכעסת
 ולא הללת עלמך מן השניה ועתה מאן פייסך שנתפייסת
 לבא מאלך :

וח"א נ' אלף היו וכל א' וא' היה שקול כע' סנהדרין:
 פו *ויהי כי צעדו נושאי ארון ה' ששה צעדים ויוכת
 שור ומריא וכתוב *שבעה פרים ושבעה אילים
 ש"כ ו"א"ר פפא בר שמואל על כל פסיעה ופסיעה שור
 ומריא על כל שש פסיעות שבעה פרים ושבעה
 אילים א"ל רב חסדא א"כ מלאת כל א"י במות אלא
 א"ר חסדא על כל שש פסיעות שור ומריא על כל
 ששה סדרים של שש פסיעות ו' פרים וו' אילים.
 ש"כ יג כתיב *גרן כידון וכתוב *נכון [א"ר יוחנן] בתחלה
 ש"כ יג כידון ולבסוף נכון. נמצאת אומר ג' מיני אבנים היו

וכתוב שבעה פרים ושבעה אילים נדה"י והכי רישיה דקרא
 ויהי בעזור האלהים את הלויס נושאי ארון ברית ה' ויזנקו
 שבעה פרים ושבעה אילים: מלאת כל א"י במות מזנקות דעל
 כל פסיעה מזנק: כתיב כידון נדה"י ויבא עד גורן כידון וישלח
 עזה וגו' ושמאל כתיב גורן נכון: בתחלה כשנא הארון שס
 נעשה להם ככידון ההורג שהרג את עזה: ולבסוף לאחר שנשתהה
 שלשה קדשים בבית עובד אדום נעשה (להם) נכון שהכין את
 ביתו דכתיב [ויצרך] ה' את עובד אדום אשתו ואמונה כלותיה
 ילדו ששה ששה בכרם אחד והייכו דכתיב פעולתי השמיני גו'
 וכתוב ששים וששים לעובד אדום ושעתי בשס ר' מנחם בר' קלנו
 גורן נכון הוא גורן ארונה היבוס ו"כ הוא ה"ג בתחלה נכון
 ולבסוף כידון על שס המזנק שתחלתו נכו' וסופו קרב וכידון ל'
 שבר וקורבן הוא כמו יראו עיניו כידו: נמצאת אומר סיפא
 דברייתא דלעיל הוא אלא קאום דתכא נה ועל דבר זה נעשה

אלו נאמרים סרק שביעי סומה ריא

אחד שהקים משה בעבר הירדן שנא' *כעבר הירדן דנניס א
בארץ מואב הואיל משה באר את התורה הזאת
לאמר ולהלן הוא אומר *וכתבת על האבנים את כל
דברי התורה הזאת וגו' ואתיא באר באר. ואחר
שהקים יהושע בחוך הירדן שנא' *ושתיים עשרה יחישע ד
אבנים הקים יהושע בחוך הירדן ואחר שהקים
יהושע בגלגל שנא' *ואת שתיים עשרה האבנים סס
האלה אשר לקחו מן הירדן הקים יהושע בגלגל:
ת"ר כיצד כתבו ישראל את התורה ר' יהודה אומר פו
על גבי אבנים כתבו שנא' *וכתבת על האבנים סס

את כל דברי התורה ואח"כ סדורו אותו בסיד א"ל ר' דנני' ב
שמעון לרבריק היאך למדו אומות [של אותו הזמן]
את התורה א"ל בינה יתירה נתן הקב"ה בהאומות
ושגרו נוטירין שלהם וקלפו את הסיד והשיאורה

עזה הפסיק בכל הכי: שהעמיד משה בעבר הירדן בערבות
מואב ומכא דמני צרייתא קאי נארץ כנען וקרי עבר המזרחי
עבר הירדן וכי קאי בערבות מואב או בשאר המסעות קרי ארץ
כנען עבר הירדן והוא עבר המערבי: בגלגל לאקר שצנו מהס
המזבז נהר עיבל קפלוס והציאוס לגלגל וקבעום סס:

כיצד כתבו על המזבז נהר עיבל: היאך למדו אומות תורה
[העתיקו התורה] הלא לא כלטוו לכתבם בע' לשון אלא לנא
וללמדה כל הרובה שלא יהא פתקון פה לאומי' לא הי' לנו מהיכן
ללמוד: נוטירין שלהם סופרים שלהם והס קורים אותה
כוטר"י: והשיא' והעתיקה כל' כטלוה משס ע"י העמקה:

באותה שעה נחתם גור דינם (על ע"ז) לכאר
 שחת שהיה להם ללמוד תורה ולא למדו ר' שמעון
 דכ"ל כ אומר על גבי סיד כחבוה וכתבו להם למטה *למען
 אשר לא ילמדו אחכם לעשות ככל תועבותם הא
 למדת שאם חוזרים בתשובה מקבלים אותם אמר
 ישעיה לג רבא בר (רב) שילא מ"ט דר"ש דכתיב *והיו עמים
 משרפות סיד על עסקי סיד ור' יהודה אמר לך כסיד
 מה סיד אין לו תקנה אלא שריפה אף אותם האומות
 אין להם תקנה אלא שריפה כמאן אולא הא דתניא
 דכ"ל כ *ושבית שביו לרבות כנענים שבחוצה לארץ שאם
 וכתבוה להם מלמטה נסוף הדף: למען אשר לא ילמדו
 אחכם לעשות לעיל מיניה כתיב כי הקרם תקרימם ודבר זה
 כתבו למטה להודיע לשבעה אומות היושבים סוף מגבול ארץ
 ישראל שלא נלטו להקרימם אלא (על) אותם שבחוק הגבולים
 נלטו להקרימם כדי שלא ילמדו אותנו מעשה קלקלותם אבל
 אתם היושבים קולה לה אם אתם חוזרים בתשובה נקבל אתכם
 וה"ג בהדיא בתוספתא אם אתם חוזרים בכם לנו מקבלי אתכם
 ושביתוכה אין מקבלי שמעמת יראה עושים: מ"ט דר' שמעון
 דאמר על גבי סיד כתובה: על עסקי סיד שהתורה נכתבה
 עליו והיתה מגולה לעיניהם ולא למדוה: אלא שרפה גיהנם
 שכל זמן שאין מתגיירים הם קרוים עמים אין חלקם אלא
 משרפות סיד: ה"ג ושבית שביו לרבות כנענים שבחוק לארץ
 דקרא בק"ל כתיב כי תלך למלחמה מן הארץ לק"ל והכי תניא
 בספרי כי תלך למלחמה במלחמת הרשות הכתוב מדבר דכי תלך

אלו נאמרים פרק שביעי סוטה ריב

חוזרים בתשובה מקבלים אותם *כמאן כר' שמעון: לן
בוא וראה כמה נסים נעשו באותו היום עברו את פח
הירדן ובאו להר גריזים ולהר עיבל יותר מס' ס

מיל ואין כל ברית יכולה לעמוד בפניהם ובל העומד
בפניהם מיד נחרז שנא' *את אימתי אשלח לפניך שמות כג

והמותי את כל העם אשר תבא בהם ונתתי את כל
אויביך אליך עורף ואומר *תפול עליהם אימתה ס' טו

ופחד בגדול ורועך ידמו כאבן עד יעבור עמך ה'
זו ביאה ראשונה. עד יעבור עם זו קניית זו ביאה

שניה. אמור מעתה ראוין היו ישראל לעשות להם
נס כביאה שניה כביאה ראשונה אלא שגרם החטא.

ואח"כ הביאו את האבנים ובנו את המזבח וסדרוהו
בסוד וכחבו (עליו) [עליהם] את כל דברי התורה

שמע כשתעלה על דעתך ללכת ושנית שציו לרבות כנענים
שנתוכו בל הכתוב להתיר כנעניים שצ"ל ולקיים מהם יפת

תואר שלא יהו בכלל לא תקיה כל כשמה דהאי ושנית קרא יתירה
הוא: כמאן כר"ש דאמר שכתבו להם שיחזרו בתשובה ויקבלום

אלמלא לא היו העומדים קוץ לגבולים בכלל לא תקיה כל כשמה
אבל לר' יהודה כולם בכלל לא תקיה כל כשמה:

נחרזו מתקלקל ברעי: והמותי לשון מהומה וערבוז הגוף ומה
שנתוכו: ביאה ראשונה נימי יהושע: ביאה שניה נימי

עזרא: לעשות להם נס לעלו' בזרוע ולא יהיו משמענדים
למלכות: אלא שגרם עונם של ישראל נימי בית ראשון שנגזר

עליהם שלא ילאו אלא ברשות כדכתיב מי נכס מפל עמו:

דברי' כו בע' לשון שנא' *באר היטב והעלו עולות ושלמים
 ואכלו ושתי ושמהו וברכו וקללו וקפלו את האבנים
 יבסע ד ובאו ולנו בגלגל שנא' *והעברתם אותם עמכם
 והנחתם אותם במלון יכול בכל מלון ומלון ת"ל
 סס אשר תלינו בו הלילה וכתיב *ואת שתיים עשרה
 האבנים האלה אשר לקחו מן הירדן הקים יהושע
 בגלגל. חנא צרעה לא עברה עמהם ולא והכתיב
 שות כג *ושלחתיו את הצרעה לפניך וגרשה וגו' אר"ל על
 [שפת] הירדן עמדה וזרקה בהם מרה וסמתה את
 יגווס ג עיניהם מלמעלה וסרסתן מלמטה שנא' *ואנכי
 השמרתי את האמורי מפניהם אשר כגובה ארזים
 גבהו וחסון הוא כאלונים ואשמיד פריו ממעל ושרשיו
 מתחת רב פפא אמר שתי צרעות היו חדא דמשה
 וחדא דיהושע דמשה לא עברה דיהושע עברה:
 פט משנה ששה שבטים עלו לראש הר גריזים וששה
 לב שבטים עלו לראש הר עיבל והכהנים
 והלויים והארון עומדים למטה באמצע הכהנים מקיפין
 את הארון והלויים את הכהנים וישראל מזה ומזה
 יבסע ח שנא' *וכל ישראל וזקניו ושוטרים ושופטיו עומדים
 מזה ומזה לארון נגד הכהנים הלויים וגו' הפכו
 והעלו עולות ושלמים שכך כלטו נאיתה פרשה אנכיס שלמות
 חכנה והעלית עליו עולות וגו': פריו ממעל עיניו: ושרשיו
 מתחת סירוס:

למטה באמצע בין שני ההרים: מזה ומזה מכאן ומכאן על

אלו נאמרים פרק שביעי סוטה ריו

פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה תועבת ה' אלו ואלו עונין אמן. הפכו פניהם כלפי הר עיבל ופתחו בקללה *ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה והיו אלו ואלו עונין אמן עד שגומרים ברכות וקללות ואח"כ הביאו את האבנים ובנו את המזבח וסדוהו בסיד וכתבו עליהם את כל דברי התורה בשבעים לשון שנא'

דברי' כו

*באר היטב ונטלו את האבנים ובאו ולנו במקומם: **עז**
גמ' מאי *והחציו אמר רב כהנא כדרך שחלוקין **צ**
כאן חלוקין באבני אפור מתיבי שני אבנים לך

הושע ח

בזרחה כל הארורים היו אומרים תקלה בלשון זרחה: אלו ואלו שנהר גריזים ושנהר עיבל והא דכתיב אלה יעמדו לצדך לא שהיו השצטים מזרכי ומקללים אלא הלויים העומדים בין שני ההרים הופכים פניהם להר גריזים בזרחה ולהר עיבל בקללה: הביאו את האבנים כדכתיב וזכית שם מזבח וגו' וכתבת עליהן את כל דברי התורה הזאת באר היטב: ונטלו את האבנים סתרו את המזבח לאמר שהעלו העולות והשלמים כדכתיב והעלית עליו עולות: ולנו במקומם זכית מלוכם בגלגל ושם הקימו את האבנים:

מאי והחציו צספר יהושע הכי כתיב בהאי קרא דמתניתין וכל ישראל וזקניו וגו' קליו אל מול הר גריזים והקליו אל מול הר עיבל ל"ל למכתב והקליו דמשמע קליו המיוחד או קליו הכוזב במקום אחר: כדרך שחלוקין השצטים צהר גריזים וצהר עיבל כדכתיב אלה יעמדו לצדך את העם על הר גריזים ואלה יעמדו על הקללה צהר עיבל: כך חלוקין באבני אפור שאמור צהם

טובות היו לו לכ"ג על כתפיו אחת מכאן ואחת
 מכאן ושמות של י"ב שבטים כתוב עליהם ששה
 על אבן זו וששה על אבן זו שנא' *ששה משמותם
 על האבן האחת ואת שמות הששה הנותרים על
 האבן השנייה כתולדותם שנית כתולדותם ולא
 ראשונה כתולדותם מפני שיהודה מוקדם וחמשים
 אותיות היו כ"ה על אבן זו וכ"ה על אבן זו ר'
 ע"ג חנינא בן גבליאל אומר *לא כדרך שחלוקין בחומש
 הפקודים חלוקין באבני אפוד אלא כדרך שחלוקין
 בחומש שני כיצד בני לאה כסדרן בני רחל אחד
 מכאן וא' מכאן ובני שפחות באמצע ואלא מה אני
 מקיים כתולדותם בשמותם שקרא להם אביהם

ששה משמותם וגו' להנך ששה דהר גריזים כתובים על האחת
 וששה דהר עיבל כתובין על השנית והיינו דכתיב והקליו אותו
 קלי המקוק באחת מן האבנים: כתולדותם כסדר לידתן ששה
 האחרונים כסדרן גד אשר ישכר זבולון יוסף בנימין זהו סדר
 לידתן וששה ראשונים ככתבו בה יהודה ראובן שמעון לוי דן נפתלי
 כסדר לידתן סיף מיהודה: וכ"ה על אבן זו לקמיה פריך ששה
 אחרונים כ"ד הוא דהו: לא כדרך שחלוקין בחומש הפקודים
 כלו' לא כדרך שסדרין בחומש הפקודים הוא ספר וידבר
 שנסדרו בראשונה שמות האבנים אשר יעמדו אתכם: בחומש
 שני בתקלת ואלה שמות ראובן שמעון לוי יהודה ישכר זבולון
 באחת מהן ובשניה בנימין דן נפתלי גד אשר יוסף: א"כ מה
 ח"ל כתולדותם הואיל ולא כדרך לידתן הם כסדרין:

אלו נאמרים פרק שביעי סוטה ריד

ולא בשמות שקרא להם משה ראובן ולא ראובני שמעון ולא שמעוני דין ולא דני גד ולא גדי תיובתא דרב כהנא תיובתא. ואלא מאי והחציו תנא חציו של מול הר גרזים מרובה מחציו של מול הר עיבל מפני שלוי למטה אדרבה מפני שלוי למטה בצרי להו ה"ק אע"פ שלוי למטה בני יוסף עמהם שנא'

*וידברו בני יוסף את יהושע לאמר מרוע נתח לי גו' וחבל אחד גו' ויאמר אליהם יהושע אם עם רב אתה עלה לך היערה אמר להם לכו והחביאו עצמכם ביערים שלא תשלוט בכם עין רעה אמרו ליה זרעיה דיוסף לא שלטא ביה עינא בישא דכתיב *בן פרת יוסף בן פרת עלי עין וא"ר אבהו א"ת עלי עין אלא עולי עין. ר' יוסי בר חנינא אמר מחכא *וידגו לרוב

הושע יו
פרק יב
כחלין
פרק
הפסולתי
נדל' מט
נדל' מט

תיובתא דרב כהנא לכלוי עלמא אין זה סדר הר גרזים והר עיבל דאלו סדר הר גרזים שמעון לוי ויהודה יששכר ויוסף ובנימן ובהר עיבל ראובן גד ואשר זבולן דן וכפתלי: מרוב מחציו בו' והיינו דקאמר והקליו אל מול הר עיבל (המיומן שנקלצין) [הקליו ממוטע שנקלצין]: מפני שלוי למטה זקני כהונה ולייה היו עם הארון בין שני ההרים כדלקמן: כ"ש דבצרי להו קליו של הר גרזים שהרי שנט לוי מהן היה: אלא ה"ק אע"פ שלוי למטה אפ"ה קליו של הר גרזים מרובה מפני שיוסף עמהם ומרובים היו: וידברו בני יוסף וגו' סיפיה דקרא ואני עם רב אשר עד כה נרכני ה': עולי עין עולין על העין ואין העין עולה עליהם: וידגו לרוב כך נרכן יעקב

בקרוב הארץ מה דגים שבים מים מכסים עליהם
 ואין העין שולטת בהם אף זרעו של יוסף אין העין
 שולט בהן הני חמשין אותיות חמשין נכי הדא
 היוין א"ר יצחק הוסיפו ליוסף אות אחת שנאמר
 *עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים. מחקיף
 לה רב נתמן בר יצחק כתולדותם בעינן אלא בכל
 התורה כולה בנימן כתיב הכא בנימין שלם כדכתיב
 *ואביו קרא לו בנימין :

צ אמר רב חנא בר ביזנא א"ר שמעון חסידא
 יוסף שקידש שם שמים נסתר זכה
 והוסיפו לו אות אחד משמו של הקב"ה יהודה
 שקידש שם שמים בפרהסי' זכה ונקרא כולו
 על שמו של הקב"ה יוסף מאי היא דכתיב *ויהי
 כהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו א"ר
 יוחנן שניהם לדבר עבירה נחכונו ויבא הביתה
 לעשות מלאכתו רב ושמואל חד אמר לעשות
 מלאכתו ממש נכנס וחד אמר לעשות צרכיו
 נכנס *ואין איש מאנשי הבית שם אפשר בית

למכסה ואפריס: בציר הדא הוו אהני השנית קאי: כתולדותם
 בעינן כשמות אשר קרא להם אביהם:

בסתר שתיקד עם הערוה והעמיד על עלמו וכנס את ילדו:
 יהודה שקידש ש"ש בפרהסי' על היס כדלקמן: נקרא
 כלו שם בן ד' אותיות כלול בשמו של יהודה: לדבר עבירה
 והאי מלאכתו תשמיש: מלאכתו ממש מלאכה: צרכיו תשמיש:

אלו נאמרים פרק שביעי סוטה רטו

גדול כביתו של אותו רשע ולא היה בו איש.
תנא רבי ר' ישמעאל אותו היום יום אידם היה
והלכו כולם לבית ע"ז שלהם והיא אמר' להם
חולה אני אמרה אין לה יום שיוסף נזקק לה

כהיום הזה *ותחפשהו בכגרו לאמר שכב' עמי ^{נרא' לט}

(תנא מלמד שעלו למטה שניהם ערומים) באות' ^{אינו בגמ'}
שעה באתה דיוקנו של אביו ונראית לו בחלון
א"ל יוסף יוסף עתידין אחיך שיכתבו על אבני
אפור ואתה ביניהם רצונך שימחה שמך מביניהם

ותקרא רועה זונות שנאמר *ורועה זונות יאבד ^{משלי כט}

הון מיד *ותשב באיתן קשתו אמר רבי יוחנן ^{נרא' נט}
משום ר' [מאיר] מלמד ששבה קשתו לאיתנה.

*ויפוזו זרועי ידיו מלמד שנעץ (צפרניו) [ידיו] ^ס

בקרקע ויצאת (שכבת זרעו) [תאותו] מבין צפרני

ידיו. *מידי אביר יעקב מי גרם לו שיכתב שמו ^ס

על גבי [אבני] אפור אלא אביר יעקב משם רועה

אבן ישראל משם זכה יוסף ונקרא רועה ישראל

שנאמר *רועה ישראל האזינדה נוהג כצאן יוסף ^{תליס פ}

יאבד הון ^ס טוב שהוא יקר וכל הון: קשתו שכבת זרעו על

^ס שזרה כחץ: ויפוזו לשון ויפולו אז"ל ויין ולד"י מתקלפין זה בזה

כמו לעקה וזעקה: שנעץ אצבעותיו בקרקע וכסמך עליה' כדי

(שיסיק דעתו) [שיתייסר] ויערד בלערו ויעבור תוקף ילרו:

מידי אבירותיו של יעקב משם זכה להיות רועה ומשם זכה

להיות בלען מאבני ישראל: רועה ישראל האזינדה כלפי שכינה

נאמר: נוהג כצאן יוסף קרי (ניה) כלאן יוסף המכהיגס כללאנו

תנא ראוי היה יוסף לצאת ממנו י"ב שבטים
 ברא' לו כדרך שיצאו מיעקב אביו שנא' *אלה תולדות
 יעקב יוסף אלא שיצאת שכבת זרעו מבין צפרניו
 ואעפ"כ יצאו מבנימין אחיו וכולן נקראו על שמו
 שם מ"ו של יוסף שנאמר *ובני בנימן בלע ובכר ואשבל
 גרא ונעמן אחי וראש מופים וחופים וארד בלע
 שנבלע בין האומות בכר שהיה בכור לאמו. אשבל
 שישבו אל. גרא שגר באכסניות. ונעמן שנעים
 ביותר. אחי וראש אחי וראשי הוא. מופים וחופים
 הוא לא ראה בחופתי ואני לא ראיתי בחופתי.
 וארד א"ד שירד לבין אה"ע וא"ד שפניו דומין לוורד:
 צב א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן בשעה שאמר פרעה
 ליוסף *ובלעדיך לא ירים איש את ידו ואח
 ראשי חל רגלו אמרו לו אצטגניניו עבד שלקחו רבו בעשרים
 כסף תמשילו עלינו אמר להון גנוני מלכות אני
 רואה בו אמרו לו א"כ יהא יודע בשבעים לשון
 של יוסף אלמא מקרי ישראל לאכו של יוסף והוא הרועה: אלה
 תולדות יעקב יוסף תולדות שילאו מיעקב כנגדן ראוי ללאת
 מיוסף: ואעפ"כ יצאו מבנימין אחיו אותם עשרה שפסמו
 מיוסף בעשר אלבעותיו: שגר באכסניות בדרך ככריה: מופים
 מפורש שדברי ר' תנקומא שהיה פיו כפי יעקב אביו בהלכות שקבל
 משם ועבר:

אצטגניניו חכמיו וקחיס בככבים ויודעין נחמות המלות:
 גנוני מלכות גווי מלכות נחמא וגנורה ויפסי:

אלו נאמרים פרק שביעי סוטה רטו

(אמר להון אי הכי למחר איבדקיה כליליא) בא
 גבריא אל ולמדו ע' לשון לא הוה קא גמר הוסיף
 לו אות אחת משמו של הקב"ה ולמד שנא *עדות מלים פ"א
 ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים שפת לא ידעתי
 אשמע לצפרא כל לישנא ראשתעי פרעה בהדיה
 אהדר ליה איתו לסוף הוה קא משתעי יוסף בלה"ק
 ולא הוה פרעה ידע מאי הוה קאמר (א"ל מאי האי
 א"ל לה"ק) א"ל אנמרון אנמריה ולא הוה קא גמר
 א"ל אשתבע לי דלא מגלית אישתבע ליה כי
 קאמר ליה יוסף *אבי השביעני לאמר א"ל זיל ראשית כ
 איתשיל אשבעתך א"ל איתשיל נמי אדירך ואע"ג
 דלא ניתא ליה אמר ליה *עלה וקבור את אביך ס
 כאשר השביעך :

יהודה מאי היא דתניא היה ר' מאיר אומר בשעה צג
 שהיו ישראל עומדים על שפת הים היו ס

שבטים מדויינים זה עם זה זה אומר אני יורד תחלה
 לים וזה אומר אני יורד תחלה לים קפץ *שבטו של לו

בנימן וירד תחלה לים שנא *שם בנימין צעיר רודם
 א"ת רודם אלא רד ים והיו שרי יהודה רוגמין אותם
 שנא *שרי יהודה רגמתם (שרי זבולן שרי נפתלי)
 לפיכך וכה בנימן הצדיק ונעשה אושפזיכן לגבורה

עדות ביהוסף שמו סיפיה דקרא שפת לא ידעתי אשמע: חקיון
 איתשיל אשבעתך משאל לחכמים שיתירוהו לך: רש"א
 אושפזיכן לגבורה שנית קדשי הקדשים בניו צלקו: ס

דברים לנ שנא' *ובין כתפיו שכן א"ל ר' יהודה לא כך היה מעשה אלא זה אומר אין אני יורד תחלה לים וזה אומר אין אני יורד תחלה לים קפץ נחשון בן עמינדב וירד לים תחלה שנא' *סבכוני בכחשאפרים ובמרמה בית ישראל ויהודה עוד רד עם אל תלים סט ועם קדושים נאמן ועליו מפור' בקבל' *הושיעני סט אלהים כי באו מים עד נפש גו' *אל' חשטפני שכולת מים ואל תכלעני מצולה ואל תאמר עלי באר פיה באותה שעה היה משה מאריך בתפלה א"ל הקב"ה ידידי טובעים בים ואחיה מאריך בתפלה לפני. אמר לפניו רבש"ע מה יש לי לעשות א"ל *דבר אל בני ישראל ויסעו ואחיה הרם את מטך ונטה את ירך על הים ובקעהו וגו' לפיכך זכה יהודה לעשות ממשלה בישראל תלי' קיר שנ' *היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו מ"ט הית' יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו משום דהים ראה וינזם:

צד תניא ר' (אלעזר) [אליעזר] בן יעקב אומר אי אפשר לומר לוי לנטה שכבר נאמר לוי למעלה ואי אפשר לומר למעלה שכבר נאמ' למטה בכחש אפרים שראו לסמוך עליו וכקשו באמונתם: רד עם אל ירד לים על שנטק בהקב"ה: ישראל ממשלותיו דיכודה שכתקדש למשול בהם:

שכבר נאמר לוי למעלה משה כתב בתורה חלה יעמדו לנרך וגו' שמעון ולוי וגו': שכבר נאמר לוי למטה בספר

אלו נאמרים פרק שביעי סוטה ריו

היא כיצד זקני כהונה ולויה למטה והשאר
למעלה ר' יאשיה אומר כל הראוי לשרת למטה
והשאר למעלה רבי אומר אלו ואלו למטה עומדים
הפכו פניהם כלפי הר גריוזים ופתחו בברכה כלפי
הר עיבל ופתחו בקללה והאי *על על בסמוך ^{דברי' כו}
אחה אומר על בסמוך או אינו אלא על ממש
כשהוא אומר *וסכות על הארון את הפרכת הוי ^{שמות מ}
אומר על בסמוך:

פיסקא הפכו פניה' כלפי הר גריוז' ופתחו כברכ' צה
וכו': ת"ר ברוך בכלל וברוך בפרט ארור ^{סס}
בכלל וארור בפרט ללמוד וללמד ולשמור ולעשות

יהושע וכל ישראל חקינו עומדים מזה ומזה לארון נגד הכהנים
והלויים אלמא כהנים ולויים למטה היו: הראוי לשרת לשאת
את הארון והיינו חזן ל' עד צן כ': למטה אלל הארון: אלו
ואלו ישראל ולויים (זקנים ונערים) למטה היו כדכתיב בספר
יהושע: על הר גריוזים ועל הר עיבל שכתוב בתורה על בסמוך
כדמפרש ואזיל: על הארון בע"כ לאו על ממש דהא מקילה הוי
פרוכת ולא הויא סבך:

ברוך בכלל ברוך בפרט כל הנרכות והקללות כאמרו צהר
גריוזים וצהר עיבל בכלל ופרט ברוך אשר יקים את דברי
התורה הזאת ארור אשר לא יקים הרי כלל וכן כל אמת ואמת
נפרט ברוך וארור. ברוך אשר לא יעשה פסל ומסכה ארור אשר
יעשה פסל ומסכה וכן כלם: ללמוד וללמד לשמור ולעשות
כל המצוות כלן טעונות ארבעה חלה ולמדתם אותם ושקרתם

ע"ז הרי כאן *ארבע. ד' וד' הרי כאן ח'. ח' וח' הרי
 דברי' כח ט"ז וכן בסניני וכן בערבוב מואב שנא' *אלה
 דברי הברית אשר צוה ה' את משה וגו' וכתוב
 ע"ס כט *ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אותם
 וגו' נמצא מ"ח בריתות על כל מצוה ומצוה ר'
 שמעון מוציא הר גריזים והר עיבל ומכניס אהל
 מועד שבמדבר ובפלוגתא דהני חנאי דתניא ר'
 ישמעאל אומר כללות נאמרו בסניני ופרטות באהל
 לעשותם וכתוב ולמדתם אותם את בניכם הרי כאן ארבעה חלות
 לכל חלום ועל ארבעתן כסרו ארור וברוך בכלל ופרט ברוך אס
 ילמדו ארור אס לא ילמדו וכן ללמד וכן לשמור וכן לעשו' בכל
 אקד ד' בריתו' ברית לברוך בכלל וברית לברוך צפרט ברית לארור
 בכלל וברית לארור צפרט: ד' וד' ד' בריתו' על ללמוד וד' על
 ללמד הרי ק': ח' וח' דאיכא עוד ק' לשמור ולעשות: וכן בסניני
 כשנאמרו כל החלות למשה כיתנו כלם בארור וברוך בכלל ופרט:
 וכן בערבוב מואב כשנאמר לישראל כדכתיב צענר הירדן בארץ
 מואב הואיל משה וגו': שנא' אלה דברי הברית וגו' בתר
 קללות וברכו' כתיב מלמד הברית וגו' אלמא ברית ערבות מואב
 בצרכות וקללות כן ברית קורב ודהר גריזים ודהר עיבל לא לריק
 [לאתווי] קרא דעלה קאי (תנא) וזה איירי: מ"ח בריתות לכל
 אקד מישראל ט"ז תלתא זימני הוי מ"ק: מוציא הר גריזים לפי
 שלא אמר יהושע עליהם כל התורה אלא חלות שנפרשה: ומכניס
 אהל מועד שלאמר שהוקם המשכן דבר הקב"ה עם משה בישון
 ולמדו כל התורה כדכתיב וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר:
 כללות נאמרו בסניני צממם כאמרה התורה צמיני ולא כתפרשה

אלו נאמרים פרק שביעי סוטה ריח

מועד ר' עקיבא אומ' כללות ופרטות נאמרו בסוני
 ונשנו באהל מועד ונשתלשו בערבות מואב ואין
 לך כל מצוה ומצוה שכתובה בתורה שלא נכרתו
 עליה מ"ח בריתות ר' שמעון בן יהודה איש כפר
 עכו אומר משום ר' שמעון אין לך כל מצוה
 ומצוה שכתובה בתורה שלא נכרתו עליה מ"ח
 בריתות של ת"ר אלף ושלושת אלפים וחמש מאות
 וחמשים. אמר רבי לדברי ר' שמעון בן יהודה
 איש כפר עכו שאמר משום ר' שמעון אין לך כל
 מצוה ומצוה שכתובה בתורה שלא נכרתו עליה
 מ"ח בריתות של ת"ר אלף ושלושת אלפים וחמש
 מאות וחמשים נמצא לכל אחד מישראל ת"ר
 אלף ושלושת אלפים וחמש מאות וחמשים

לו (ובאהל מועד כמפרשה לו) כגון צסיני כאמר וזקת עליו את
 עולותיך ואת שלמיך ולא פירש מתן דמים כילד והקטרת אימורים
 והפסח וניתוק וכליל של עולה ובספר ויקרא צאהל מועד פירשה:
 ונשתלשו בערבות מואב ופי משה לישראל. ת"ק סנירא ליה
 כר' ישמעאל הילכך הר סיני ואהל מועד קדא הוא ור' שמעון
 סנירא ליה כר' ע"הילכך תרי כינהו: ר"ש בן יהודה אומר מ"ח
 בריתות לכל אקד של ת"ר אלף ושלושת אלפים וחמש מאות
 וחמשי' כמין שהיו (בסיני) [צמדנ'] שכל אק' כעשה ערב על כל
 אקיו ה"ג בתוספת' אמר ר' לדברי ר' שמעון בן יהודה אין לך כל
 עזרה ומלוה שלא נכרתו עליה מ"ח בריתות של ת"ר אלף ושלושת
 אלפים ותק"כ ויש בכל אקת ואקת ת"ר אלף ושלושת אלפים

מאי בנייהו אמ' רב משרשיא ערבא וערבא דערבא
איבא בנייהו:

צו דרש רב יהודה בר נחמני מתורגמניה דר' שמעון
בן לקיש כל הפרשה כולה לא נאמרה
אלא בשביל נואף ונואפת (שנאמר) *ארור האיש
אשר יעשה פסל ומסכה תועבת ה' וגו' דעביר
פסל ומסכה בארור סגי לי' אלא זה שבא על
הערוה והוליד בן והלך לבין הנכרים ועבד ע"ז אמר

ותק"כ: מאי בנייהו מאי הוסיף רבי ונמאי פליגי: אמר רב
משרשי' ערבא וערבא דערבא אס כעשה כל אחד ערב על
ערבותו של קצרו או לא רבי שמעון בן יהודה סבר לא כעשה כל
אחד ערב על קצרו אלא שיסמרו את המכות כמלא כל אחד ואחד
ערב על מ"ק בריתות של כל אחד ואחד אבל לא כעשה [כל אחד
ואחד] ערב על ערבותו של קצרו אלא על קצבתו של קצירו ואתא
רבי למימר לדברי ר"ש שבא למכות את בריתות הערבות יש לו
למכות מ"ק בריתות של ס' רבוא לכל א' וא' ובכל א' וא' מאלה
יש ס' רבוא שכולם כתערבו זה בזה על קצבתם ועל ערבותם
כמלא כל אחד מקבל עליו ערבות של ס' רבוא בשביל קצבתו של
קצירו ובכל אחד מס' רבוא הללו [קיצל עליו בריתות] ס' רבוא
בשביל ערבות שכתערבו אחד על קצירו וזה קבל עליו אף הערבות
של ערבים:

כל הפרשה של הר גריזים לא כאמרה אלא כנואף ונואפת
(אשת איש): בארור סגי ליה נתמי' כופר בעיקר הוא סגי
לי' בארור: אלא זה הבא על הערו' א"א והוליד ממזר ומתוך

אלו נאמרים פרק שביעי סוטה ריט

הקב"ה ארורים אביו ואמו של זה שכך גרמו לו:
תניא אידך* כה תברכו את בני ישראל בשם לח

המפורש אתה אומר בשם המפורש או כמדכרי
אינו אלא בכנוי. ת"ל ושמו את שמו שמי המיוחד
לי יכול אף בנכולין כן נאמר כאן ושמו את שמי
ונאמר להלן לשום את שמי שם מה להלן בית
הבחירה אף כאן בבית הבחירה ר' יאשיה אומר
אינו צריך הרי הוא אומר* בכל מקום אשר
אזכיר את שמי אבא אליך בכל מקום ס"ד אלא

שמות כ

בשם המיוחד ככתבו: בכ"מ ס"ד ובי בכ"מ שם המיוחד כזכר
הכתוב זה שמי זה זכרי לא כשאני ככתב אני נקרא ועוד ובי
בכל מקום שכינה בזה ושורה דכתיב אבא אליך והוא לא ייקד
בשם המיוחד ככתבו: בכ"מ ס"ד ובי בכ"מ שם המיוחד כזכר
הכתוב זה שמי זה זכרי לא כשאני ככתב אני נקרא ועוד ובי
בכל מקום שכינה בזה ושורה דכתיב אבא אליך והוא לא ייקד

יודע לדורשו:

מקרא זה מסורס הוא בכל מקום אשר אבא אליך וברכתיך שם אזכיר את שמי והיכן אבא אליך וברכתיך בבית הפחירה שם אזכיר את שמי בבית הבחורה:

צו א"ר יהושע בן לוי מנין שהקב"ה מתאוה לברכת עם ע"כ
 כהנים שנא' *ושמו את שמי על בני מדני וישראל ואני אברכם. וא"ר יהושע בן לוי מנין שכל כהן שמברך מתברך ושאינו מברך אין מתברך שנא' *ואברכה מברכיך: יב

וא"ר יהושע בן לוי אין נותנין כוס של ברכה לברך אלא לטוב עין שנא' *טוב עין הוא רש"א כי נתן מלחמו לדל אל תקרי יבורך אלא צח יברך. ואמר רבי יהושע בן לוי מנין שאפי' עופות עם (שמים) מבירין בצרי עין שנא' *כי חנם מוורת חש"י ככ
 מקום להזכרת ה': מסורס מהוסף: בכ"מ אשר אבא אליך עם ה'
 זאהל מועד שנמדנר ובגילה ובגזית עולמים:

ע' ושמו את שמי תלה הכתוב הדבר (בהקב"ה) * [בהן] להיות כרכה זו שימת שמו על עמו ולא עשה לורך ישראל אלא לורך המקום: ואברכה מברכיך דאלו ואני אברכם ישראל קאי כר' עקיבא דאמר זאלו טרפות למדנו ברכה לישראל מפי כהנים מפי הגבורה לא למדנו כשהוא אומר ואני אברכם הוי כהנים מברכים לישראל והקב"ה מסכים עמהם:
 לברך ברכת המזון: לטוב עין זכא זלע וגומל קסד נמחכו:
 מבירין בצרו עין ואין אוכלים משלהן: כי חנם מוורת

אלו נאמרים פרק שביעי סוטה רב

הרשת בעיני כל בעל כנף וא"ר יהושע בן לוי כל
 הנהנה מצרי עין עובר בלאו שנ' *אל תלחם את לחם
 רע עין וגו' כי כמו שער בנפשו כן הוא [וגו'] רב נחמן
 בר יצחק אמר עובר בשני לאוין שנא' *אל תלחם ^ס
 ואל תתאו וא"ר יהושע בן לוי אין עגלה ערופה
 באה אלא בשביל צרי העין שנא' *וענו ואמרו ^כ דברי' כח
 ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו וכי
 על לכנו עלתה שזקני בית דין שיפכי דמים הם
 אלא לא בא לידינו ופטרנוהו בלא מזונות לא
 ראינוהו והנחנוהו בלא לוויה:

אמר רבא בר רב הונא כיון שנפתח ספר תורה לט

הרשת לעיל מיכה משתעי בצרי עין נארצה לדס וגו' כל הון יקר
 כמלא: מזורה לשון יזורה על כוהו גפרית כך הליידים דרכס
 לזרות קטיס ושעורים ברשתס כדי שיבואו העופות לאכול ואלו
 לרי עין צקנס מאבדי' מזוכותיהס אזורין ברשתס בעיני כל בעלי
 כקף שאף הם מכירים בהס ואין נהנים ממזוכותיהס: כי כמו
 שער בנפשו כן הוא שער זה על כרמיו לשון פעל וכקודתו
 מוכס שקליו קמץ וקליו פתק וטעמו מלמטה כאלו זה האוכל
 (מזדד) [מירר] והשעיר בנפשו של לר עין וכן הוא לשון כתאכיס
 השוערים ומכסס בן סרוק פירש לשון שיעור תמיד הוא משער
 נכססו כמה יאכל זה ועד מתי: ופטרנוהו בלא מזונות כלומר
 למזוכות הולכך ולא היה לו וראה אקד כושא מזוכות ונא לקוטפס
 ממנו באוכס רעבוכו ונא זה עליו והרגו: בלא לוויה קבור'
 טילך עמהס:

כחמיה ח אסו' לספר אפי' בדבר הלכה שנאמר *ובפתחו
 ליונ לב עמדו ואין עמידה אלא שתיקה שנא' *והוחלתי
 כי לא ידברו כי עמדו לא ענו עוד ר' זירא אמר
 כחמיה ח רב חסדא מהכא *ואוני כל העם אל ספר התורה:
 צט שאלו תלמידיו ארז ר' אלעזר בן שמוע במה
 סס הארכת ימים אמר להם מימי לא עשיתי
 קפנדריא בבית הכנסת ולא פסעתי על ראשי עם
 קודש ולא נשאתי כפי בלא ברכה מאי מברך
 א"ר זירא אמר רב חסדא אשר קדשנו בקדושתו
 של אהרן וכו' כי עקר כרעיה (למיסק) מאי אמר
 יר"מ ה' אלהינו וכו':

סס ע"ג אמר רבא בר אהינא אסברא לי *אתרו ה'
 דברים י" ובפתחו וכשהתקיל . בעזרא כתיב: עמדו שתקו:

במה הארכת ימים איזה זכות זיך (עיקר) שהארכת בה ימים:
 קפנדריא לקלר דרכו דרך זה"כ ליכנס צפתק זה וללאת
 כנגדו ולשון קפנדריא מפרש דנרבו' אדמקיפנא דרי איעול זהא
 עד שאני מקיף סביב השורות הללו אכנס בזה והאקלר את דרכי.
 דרי שורות נתיס: ולא פסעתי על ראשי עם קודש שהיו
 התלמידים יושבין בזהמ"ד ע"ג קרקע והמהלך זיכיהם כשהם
 יושבין וככס לישב במקומו מרחיב פסיעותיו על כרפו והוא לשון
 מפסיע וכראה כמפסיע על ראשיהם ולפיכך לריך להקדים או
 ישב לו מנחין: ולא נשאתי כפי לנרך שכהן היה: וכו' עקר
 ברעיה בעבודה למיסק והוא מקזיר פניו כלפי תיבה מאי אמר:
 בר אהינא אסברא לי (בר אהינא) חכס שמו בר אהינא

אלו נאמרים פרק שביעי סוטה רכא

אלהיכם תלכו בזמן שהכהנים מברכים את העם
מה הן אומרים א"ר זיורא אמר רב חסדא *ברכו תלים קג
ה' מלאכיו גבורי כח וגו' ברכו ה' כל צבאיו
משרתיו עושי רצונו ברכו ה' כל מעשיו בכל
מקומות ממשלתו ברכי נפשי את ה' במוספי
דשבתא מה הן אומרים א"ר אסי *שיר המעלות סס קלד
הנה ברכו ארץ ה' כל עבדי ה' וגו' שאו ידיכי
קדש וברכו את ה' *ברוך ה' מציון שוכן ירושלים סס קלב
הללויה ולימרו נמי יברכך ה' מציון דכתיב בההוא
עניינא אמר יהודה בריה דר"ש בן פוי מתוך
שהתחיל בברכותיו של הקב"ה מסיו בברכותיו
של הקב"ה במנחתא דתענית מאי אומ' א"ר
אחא בר יעקב *אם עוננו ענו בנו ה' עשה למען יד
שמך מקוה ישראל מושיעו בעת צרה למה תהי'
כגר בארץ וגו' למה תהירה כאיש נדהם כגבור

אסגרא לי הניכני טעמו של דבר: העם מה הם אומרים
שיראו מסגרים פנים ומודים לפניו על זכותיו להראות שהן
נזקות להן: ברכו ה' מלאכיו ברכו ה' כל צבאיו ברכו ה'
כל מעשיו שלש מקראות הן כנגד ג' זרכות: כמוספי דשבתא
שהוא נשיאות כפיים [קדש] שאינו כקול לריך לקדש את דברי
העם: ברוך ה' מציון אינו באותו מזמור והיינו דקא פריך
וכימיא ברכך ה' מליון דכתיב בההוא עכיינא: במנחתא דתעניתא
שנושאין בו כפיים מה שאין כן בשאר מקומות משום שזכות כלאמרי'
במס' תענית נפ' בתרא:

מ לא יוכל להושיע וגומר *בנעילה דיומא דכפורה
 מאי אומר אמר מר ווטרא ואמרי לה במתניתא
 *הנה כי כן יבורך גבר ירא ה' יברכך ה' מציון ^{תלמי קכה}
 וראה בטוב ירושלים כל ימי חיך וראה בניי
 לבניך שלום על ישראל:

ק א"ר אבהו מריש הודה אמינא ענוותנא אנא ^{סז}
 כיון דחזיתיה לר' אבא דמן עכו דאיתו אמר
 חדא טעמא ואמר אמוריה חד טעמא ולא קפיד
 אמינא לאו ענוותנא אנא. מאי ענותנותיה דר'
 אבתו דאמרה לרה דביתו דאמוריה דר' אבתו
 לדביתהו דרבי אבהו האי דידן לא צריך ליה
 להאי דידך והא דגתין וזקיף עליה יקרא דמלכותא
 הוא דעבד ליה אזלת דביתהו אמרה לי' לר' אבהו
 אמר לה ומאי נפקא לך מינ' מיני ומיניה יתקלם
 עילאה ותו אימנו רבנן עליה דר' אבהו למנויית
 בריש מתיבתא חזייה לר' אבא דמן עכו (דחפסו)
 [דנפישו] לי' בעלי חובו' אמר להו אית לכו רבה (ס"א)
 אמוריה המתרגם לרבים מה שהוא לוש לו צעת הדרשה : לא
 צריך לדידך חכם הוא כמו נעלך : יקרא דמלכותא
 שהיה ר' אבהו כשוא פנים צנית המלך כלאמרינן נקגיגה כשוא
 פנים כגון ר' אבהו דני קיסר. וצנסהדרין אמרו דהו כפקי
 אמהתא דני קיסר לאפיה ומשרן קמיה רבא דעמיה מדברכא
 לאומתיה : ותו רבנן אימני עליה ועוד זה מענותותו : דנפישו
 עליה בעלי חובות שהיה לריך ללות : א"ר אבהו אית לכו
 רבה חכם גדול וראוי לישנבראש יותר עמכי כדי שיושיבוהו בראש

אלו נאמרים פרק שביעי סוטה רכב

אמר להו עד דמצלנא ליה לרבי אבא לא אתא
עד דאציל ליה):

רבי אבהו ור' חייא בר אבא איקלעו להתוה קא
אתר' ר' חייא בר אבא דריש שמעתא ור' ^ס

אבהו דריש אנדתא שבקי כ"ע לר' חייא בר
אבא ואתו לקמיה דר' אבהו חלש דעתיה אמר

ג"ג גמ'
כ"ל ר"א
אמשול לך

להם ר' אבהו אמשול לכם משל למה הדבר
דומה לשני בני אדם שנכנסו לעיר אחת אחד

מוכר מיני אבנים טובות ומרגליות ואחד מוכר
מיני סדקית על מי קופצים. לא על מי שמוכר

ג"ג גמ'
הוה חלוה
ר' חייא
בר אבא

מיני סדקית. כל יומא *ויומא הוה אויל ר' חייא
בר אבא ומלויה בהדירה רבי אבהו עד בבא

דאושפיזיה משום יקרא דבי קיסר התוה יומא
אלויה ר' אבהו לרבי חייא בר אבא עד אושפיזיה

לר' חנה
עבד
אושפיזי'

ואפילו הכי לא איתוחב דעתיה מיניה:
א"ר יצחק לעולם תהא אימת צבור עליך שהרי

כהנים פניהם כלפי העם ואחוריהם כלפי
שכינה רב נחמן אמר מהכא *ויקם המלך דוד

ד"ה א כח

וכתבין לו מתנות ומעשרים אותו כדי שיהא קשוב וישמעו דבריו
כדתכיא והכהן הגדול מאסיו גדלהו משל אסיו:

ה"ג ר' אבהו דרש באגדתא: שמעתא הלכות דינין ואיסור וטהרות:
סדקית כלי מלאכת הנשים ועניים כגון פלכין ומחטין ולכורות:

לא על מוכר סדקית בתמיה מתוך שדמיהן קלים יש להם
קונים הרבה ולהפיס דעתו היה אומר כן:

על רגליו ויאמר שמעוני אחי ועמי אם אחי למה
 עמי ואם עמי למה אחי א"ר אלעזר כך אמר
 להם דוד לישראל אם אתם שומעים לי אחי
 אחם ואם לאו עמי אחם ואני רודה אתכם במקל:
 ט"ז ע"ג ת"ר מנין שאין עונין אמן במקדש שנא' *קומו
 וברכו את ה' אלהיכם מן העולם ועד העולם
 ט"ז ומנין שעל כל ברכה וברכה תהלה שנא' *ומרום
 על כל ברכה ותהלה על כל ברכה וברכה תן
 לו ההלה:

קג משנה פרשת המלך כיצד מוצאי יום טוב
 מא הראשון של חג בשמיני במוצאי שביעי'
 עושין לו בימה של עץ בעזרה ויושב עליה שנ'
 דנ"י לא *מקץ שבע שנים במועד שנת השמטה בחג

שמעוני אחי ועמי היה מזהירם להתכבד לדק הבית לבני
 בהמ"ק: אם אחם שומעים לי להיות שלמים למקום:
 אחי וקנירי אחם אלמא המלך אימת לבור עליו אם כשרים הם
 עמי אחם כבושין תקתי:

קומו וברכו וגו' נספר עזרא כתיב שכל ברכות שהיו מנרכין
 במקדש כך היו מנרכין ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד
 העולם למגן אברהם וכן למחיה מתים: ויברכו שם כבודך ושאר
 העם יענו ברוך שם כבוד מלכותו שהעם עוכים להלל ולהודות:
 בימה אלמ"כ נרא': מקץ שבע שנים נסוף שבע שנים אותה
 קרייה על יד מלך היא כדתניא נספרי נפרשת המלך תת
 משכה התורה הזאת אין קורין ביום הקהל אלא במשכה התורה:

אלו נאמרים פרק שביעי סוטה רכג

הסוכות וגו' חזן הכנסת נוטל ספר תורה ונותנו
לראש הכנסת וראש הכנסת נותנו לסגן והסגן
נותנו לכהן גדול וכהן גדול נותנו למלך והמלך
עומד ומקבל ויושב וקורא. אגריפס המלך עמד
וקבל וקרא עומד ושבתוהו חכמים. וכשהגיע אצל
*לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיד
הוא ולגו עיניו דמעורת אמרו לו לא תחירך
אגריפס המלך אחינו אתה אחינו אתה וקורא
מתחלת אלה הדברים: [גמ' בשמיני ס"ד אימא
בשמינית]:

פיסקא וכשהגיע ללא תוכל וכו'. תנא משום קר
ר' נתן באותה שעה נתחייבו שונאיהם
של ישראל בליה מפני שחנפו לו לאגריפס המלך
אמ' ר"ש בן חלפת' מיום שנברה אגרופה של
חנופה נתעוותו הדינין ונתקלקלו המעשים ואין
אדם יכול לומר לחבירו מעשי גדולים ממעשיך.
וקורא ויושב וקורא זימנה: אגריפס המלך מלך ישראל היה
מזרעו של הורדוס והוא (שקרב) [שקרב] הבית זימיו: ולגו
עיניו דמעורת לפי שהמקרא הזה פסלו מן המלכות: אחינו אתה
שמו מישראל: מתחלת אלה הדבריו' עד שמע שבואתמקן:
אגרופה כפה של חנופה אע"ג דאמו מישראל אין ראוי למלכות
דעבד הוא וילא מילתא: נתעוותו הדינין שהקניפו
הדייכין את צעלי הדין: ונתקלקלו המעשים שהגדולים ראו
עובדי עזירה ולא מימו בידם מפני חנופה: ואין לך אדם שיכול
לומר לחבירו מעשי גדולים ממעשיך שמתוך שלא מימו צד

דרש רב יהודה בר מערבא ואי תימא ר' שמעון
 בן פוי מותר להחניף לרשעים בעה"ז שנא' *לא
 יקרא עוד לנבל נדיב ולכילי לא יאמר שוע מכלל
 דבעה"ז שרי. ר' שמעון בן לקיש אמר מהכא
 *כראות פני אלהים ותרצני ופליגא דר' לוי דא"ר
 לוי משל דיעקב ועשו למה הדבר דומה לאדם
 שזימן את חבריו לסעודה ויודע בו שמבקש להורגו
 א"ל טעם תבשיל זה שאני טועם כתבשיל שטעמתי
 בבית המלך א"ל ידע ליה מלכא להאי מסתפינא
 למקטליה :

קה א"ר אלעזר כל אדם שיש בו חנופה מביא אף
 לעולם שנא' *וחנפי לב ישימו אף ולא עוד
 אלא שאין תפלתו נשמעת שנא' *לא ישועו כי
 אסרם. וא"ר אלעזר כל אדם שיש בו חנופה
 אפילו עוברין שבמעו אמן מקללין אותו שנא'
 *אומר לרשע צדיק אתה יקבוהו עמים יועמותו
 לאומים ואין קוב אלא קללה שנא' *מה אקוב
 לא קבה אל ואין לאומים אלא עוברין שנ' *ולאם

עוברי עבירה למדו הדורות את מעשיהם וכמלאו כולן עוברין :
 ולכילי ל' כלתה כפשי שמתאזה יין תמיד : ופליגא הא דריש לקיש
 דאמר להקניפו לעשו כתכוין יעקב לומר לו ראיתי פניך כראות
 פני אלהי' פליגא אדר' לוי דאמר לא להקניפו כתכוין אלא לאיים
 עליו ולהודיעו שהיה רגיל לראות המלאכים :

לא ישועו כי אסרם כשיבואו עליהם יסורים לא תועילם שועה :

אלו נאמרים פרק שביעי סוטה רכז

מלאם יאמץ וא"ר אלעזר כל אדם שיש בו חנופה
נופל בגיהנם שנא' *הוי האומרים לרע טוב ולטוב
רע שמים חשך לאור ואור לחשך שמים מר
למחוק ומחוק למר מה כתיב אחריו לכן כאבול
קש לשון אש וחשש להבה ירפה שרשם כמק
יהיה ופרחם כאבק יעלה וא"ר אלעזר כל המתניף
לרשע סוף נופל בידו ואם אינו נופל בידו נופל
ביד בנו ואם אינו נופל ביד בנו נופל ביד בן בנו שנא'

יזע"ה
הלפשוטו
הל"ל על
רע
ומדקאמי'
לרע חשמי'
לאדם רע
רז"ח

*ויאמר ירמיה הנביא אל חנניה הנביא וגו' אמן כן
יעשה ה' יקים ה' את דבריך וגו' וכתיב *ויהי הוא מב
בשער בנימין ושם בעל פקידות ושמו יראה בן
שלמיה בן חנניה ויחפוש את ירמיה הנביא וגו'. וכתיב
*ויחפוש יראה בירמיה ויביאהו אל השרים. ואמר
רבי אלעזר כל עדה שיש בה חנופה מאוסה כנדה
שנא' *כי עדת חנף גלמוד שכן בכרכי הים קורין
לנדה גלמודה מאי גלמודה גמולה דא מבעלה וא"ר
אלעזר כל עדה שיש בה חנופה לסוף גולה כתיב הכא

ירמי' כח
מב
סס
איינ סו

ויאמר ירמיה לחנניה הנביא שאמר כנזאת שקר על גלות
יבניה וכלי המקדש שגלו עמו נעוד שנתים ימים אני משיבם אל
המקום הזה : אמן כן יעשה ה' חנופה היא זו שהיה לו לומר
נהדוף שקר אתה יבנא : ויהי הוא בשער בנימין לאמר כמה
ימים היה ירמיה יולא מירושלים ללכת ארץ בנימין לחלוק כחלה
שנסלה לו ותפסו יראה ואמר לו אל הכשדים אתה נופל : גמולה
נדולה כמו ויגמל :

ישי' חט כי עדת חנף גלמוד וכתיב תחם *ואמרת בלבבך
 מי ילד לי את אלה ואני שכולה וגלמודה גולה וסורה
 ואלה מי גדל הן אני נשארתי לבדי אלה איפת הם :
 קו (אמר רב חסדא) א"ר ירמיה בר אבא ד' כחות
 אין מקבלות פני שכינה כת לצים. כת שקרים
 חושני ב' כת חנפים. כת מספרי לה"ר. כת לצים דכתיב *משך
 תהלי קל ידו את לוצצים. כת שקרים דכתיב *דובר שקרים
 אינו יג לא יכון לנגד עיני. כת חנפים דכתיב *כי לא לפניו
 תליס ה' חנף יבא כת מספרי לה"ר דכתיב *כי לא אל חפץ
 רשע אתה לא יגורך רע צדיק אתה ה' לא יגור
 במגורך רע :

משוח מלחמה

פרק שמיני

קו משנה משוח מלחמה בשעה שהוא מדבר אל
 העם בלה"ק היה מדבר שנאמר *והיה
 דברים כ כקרבכם אל המלחמה ונגש הכהן [זה בהן משוח
 ס' מלחמה] ודבר אל העם בלה"ק *ואמר אליהם שמע
 ישראל וגו' על אויביכם (על שונאיכם) ולא על
 משך ידו הקב"ה מהיות את לוללים : לא יגורך רע לא יגור
 עמך רע וגני מספר לה"ר כתיב דכתיב צההיא פרשתא כי
 אין צפיהו ככוכה קרבס הוות גו' :
 ס' משוח מלחמה כהן *שכתובה וכמשק לכך : שנא' ונגש הכהן

משוח מלחמה פרק שמיני סוטה רכה

אחיכם לא יהודת על שמעון ולא שמעון על בנימין
 שאם תפלו בידם ירחמו עליכם כמ"ש להלן *ויקומו
 האנשים אשר נקבו בשמות ויחזיקו בשביה וכל
 מערומיהם הלבישו מן השלל וילבישו וינעלום
 ויאכילום וישקום ויסקו וינהלום בחמורים לכל כושל
 וגו' על אויביכם אתם הולכים שאם תפלו בידם אין
 מרחמים עליכם. *אל ירך לבבכם אל תיראו ואל
 תחפזו ואל תערצו מפניהם אל ירך לבבכם מפני
 צהלת סוסים וצחצוח חרבות אל תיראו מפני הגפת
 התריסים ושפעת הקלגסים. ואל תחפזו מקור
 הקרנות ואל תערצו מפני קול הצוחה כי ה' אלהיכם
 ההולך עמכם הם באים בנצחוננו של בשר ודם
 אתם באים בנצחוננו של מקום פלשתיים באים
 בנצחוננו של גלית ומה היה סופו שנפל בחרב והם

ד"ה נכת
 חלשון
 הכפל
 משמע
 שהלבישו
 מן השלל
 ומשלהם
 דש"ח
 דברים ב

בגמרא פריך מאי קאמר (הכי יליף לה"ק מהכא): ויקומו
 האנשים כתיב גבי מלחמת פקד בן רמליהו עם אמו בדברי
 הימים ששנו מצני יהודה הרבה ושם היה הכניא עודד שמו
 והיכיסו לצני ישראל ואמר להם נקמת ה' על אחיכם בני
 יהודה נתכם נידכם והכיתם זהם לאין מרפא ועתה אתם
 אומרים לכנוש אותם לעבדים שמעוני והשיבו את השניה: לכל
 כושל כל הכושלים שנהם שאינם (ראוין) [יכולין] ללכת
 ברגליהם: צהלת סוסים לכף הסוסים קרוי להלה בלשון מקרא:
 שפעת הקלגסים רבוי תיילות: הגשת תריסין מגיפין וסוגרין
 ומדבקין התריסין זה סמוך לזה כדי שינקשו זה על זה וקולס

נפלו עמו . בני עמון באים בנצחוננו של שובך ומה
 היה סופו שנפל בחרב והם נפלו עמו אבל אתם אין
 דברים כ אתם כן אלא *כי ה' אלהיכם ההולך עמכם להלחם
 לכם עם אויביכם להושיע אתכם זה [מחנה] הארון:
 קח פיסקא *ואמר אליהם שמע ישראל . (ל"ל למימר
 להו) [מאי שנא] שמע ישראל א"ר יוחנן משו
 ר"שבן (עואי) [יוחי] א"ל הקב"ה לישראל אפי' לא
 קיימתם אלא ק"ש שחרית וערבית אין אתם נמסרים
 בידם . ת"ר ב' פעמים מדבר עמהם א' בספר וא'
 ע"ג במלחמה בספר מהו אומר *שמעו דברי מערכי
 המלחמה וחורו במלחמה מהו אומר *אל ירך
 לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו כנגד
 דברים שאה"ע עושים מניפין ומריעין וצווחין ורומסין:
 קט [פיסקא] פלשתים באים בנצחוננו של גלית וכו'.
 ע"ס כשמע כקול המון לאיים על שכנגדן: שובך שר לצד הדורש:
 [מאי שנא שמע ישראל למה מתקיל בלשון זה]: ב' פעמים
 מדבר עמהם אחר בספר כשילאין מארלס: שמעו
 דברי מערכי המלחמה מי ראוי לקזור ומי ראוי לילך יקונו
 הראויים לקזור כגון זוכה בית וכו' כרס וארס אשה וירא וק'
 לצד ואע"ג דכתיב זהו ודברו השוטרים לקמן אמרינן דכהן קאמר
 להו אלל השוטרים שמיעין דנריו לעס: אל ירך לבבכם אל
 תיראו ואל תחפזו ואל תערצו ארבע אזהרות: כנגד ארבע'
 דברים שאה"ע עושים לאיים: מגיפין בתריסין: ומריעין
 בקרכות: וצווחין בקולס: ורומסין בלהלל סוסים ודהרותם אכל
 לקלוק קרב' ושפעת קלגסין הם עיקר המלחמה ואינם לאיים:

משוח מלחמה פירק שמיני סוטה רכו

גלית אמר רבי יוחנן שעמד בגלוי פנים לפני
 המקום שנא' *ברו לכם איש וירד אלי ואין איש אלא ^{ט"א י}
 המקום שנא' *ה' איש מלחמה אמר הקב"ה הריני ^{שמות טו}
 מפילו ביד בן איש שנא' *דוד בן איש אפרתי (הוא) ^{ט"א י}
 [הזה] א"ר יוחנן משום ר"מ בג' מקומות לכדו פיו ^{נפסק ליה}
 לאותו רשע א' ברו לכם איש וירד אלי. ואידך ^{ודכתיב}
 יוכל להלחם אתי והכני והיינו לכם לעבדים. ואידך ^{גלית שחו}
 [דקאמר ליה לדוד] הכלב אנכי כי אתה בא אלי ^{וודלא}
 במקלות דוד נמי קאמר ליה אתה בא אלי כחרב ^{כתיב כדו}
 ובחנית ובכידון דוד הדר א"ל ואנכי בא אליך בשם ^{לכס חכס}
 ה' אלהי צבאות אלהי מערכות ישראל אשר חרפת ^{ובי"ג}
 ויגש הפלשתי השכם והערב א"ר יוחנן כדי לבטלם ^{דבי"ג}
 מק"ש שחרית וערבית. ויתיצב ארבעים יום [א"ר] ^{ודכתיב}
 יוחנן] כנגד מ' יום שניתנה בהם התורה ויצא איש ^{וירד אלי}
 הבינים. ממחנות פלשתים מאי בינים אמר רב ^{ושמעו מן}
 שמבונה מכל מום ושמואל אמר בינוני שבאחיו רבי ^{השמים}
 בגלוי פנים נקולפה: ברו נקרו: לכדו פיו (פיו הכשילו) [אמר ^{דש"א}
 פיו את כשלונו]: וירד אלי משמע עלי שהוא יגבר דהל"ל
 ילסם אתי: ואידך והכני ואע"ג דהדר אמר ואם אני אוכל לו
 והכיתיו מ"מ פתיקת פיו לרעתו הוה: דוד הדר קאמר ליה
 ואני בא וגו' ואין זו פתיקת פיו לרעה דקאמר ליה אתה בא
 למשול צי ע"י דבר שאין צו משא ואני בא למשול כך בשם שהכלקות
 עלי: כנגד מ' יום שאיקרה תורה להתקבל כיתן לו כח להתיקב:
 מבונה מכל מום מתוקן ומכוקה מכל מום של כיעור: שבאחיו

ר' שילא אמרי שהיה עשוי כבנין ר' יוחנן אמר בר
מאה פפי וחד נאנאי . גלית שמו מגת חני רב יוסף
שהכל דשין באמו כגת . כתיב ממערות וקרין
ממערכות חני רב יוסף שהכל הערו באמו . כתיב
רוח א *ערפה וכתוב *הרפה רב ושמואל ח"א הרפה שמה
ש"ב כ"א וח"א ערפה שמה ח"א הרפה שמה ולמה נקרא
שמה ערפה שהכל עורפין אותה מאחוריה וח"א
ערפה שמה ולמה נקרא שמה הרפה שהכל דשין
ש"ג י" אוחה כהריפות וכה"א *ותקח האשה וחפרוש את
המסך על פי הבאר ותשטח עליו הריפות ולא נודע
משלי כו דבר . ואבע"א מהכא *אם חכתוש את האויל במכתש
ש"ג כ"א בתוך הריפות בעלי *את ארבעת אלה יולדו להרפה
כגת ויפלו ביד דוד וביד עבדיו מאן נינהו אמר רב
ס"ס חסדא סף ומדון גלית וישבי בנוב כתיב *וחץ חניתו

ארבע אקיס הוו כדלקמן: בר מאה פפי וחד נאנאי בן
המערכות שזאו הרב' אכאיש על אמו זלילה אקת וכתעברה מן
אחד כמלא הראשון אביו וכולם מכאפיים . כאכאי זהו אב זלשון
פרסי . פפי פדר"שטרוט ולשון איש הבינים שילא מנין אכאיש
הרבה: כתיב ממערות ומערות פלשתיים: כתיב ערפה סס
האקת ערפה: וכתיב הרפה אשר זילידי הרפה והיא ערפה
כדאמרי' [לקמן] שנגזר עליה שיפלו זניה זקרב זיד זני רוח
שזנקה זשכינה: עורפין אותה הפקירה עלמה כנהמה פניס
כנגד עורף: כהריפות קטין כמושין: סף ומדון וגלית וישבי
כולם נספר שמואל: חץ ל' קלי הודיעך הכתוב שלא ספר קלי

משוח מלחמה ערק שמיני סוטה רכו

וקרינו ועץ חניתו א"ר אלעזר עדיין לא (הגיעו לשבתו) ^{מכיתודלש}
[הגיענו לחצי שבתו] של אותו רשע מכאן שאסור ^{לשון חן}
לספר בשבתו של רשעים ולא (לפרסומיה) [ליפתח ^{כחו לא}
ביה] כלל אלא להודיע שבתו של דוד : ^{מחנס}
^{דע"א}

*ויפלו ביד דוד וביד עבדיו [מאי נינהו] רכתי *ותשק קו
ערפה לחמותה ורות דבקה בה א"ר יצחק ^ס
אמר הקב"ה יבואו בני הנשוקה ויפלו ביד בני הדבוק ^{ע"נ כל}
דרש רבא בשכר ארבע דמעוה שהורידה ערפה על ^{לית א}
חמותה זכתה ויצאו ממנה ד' גבורים הללו שנאמר
*ותשאנה קולן ותבכנה עוד : ^ס

פיסקא בני עמון באין בנצחוננו של שובך וכו'. קיא
כתיב שובך וכתיב שופך רב ושמאל (ואמרי ^ס
לה רב אמי ורב אסי) ח"א שובך שמו ולמה נקרא
שמו שופך שכל הרואה אותו נשפך לפניו כקיתון
וח"א שופך שמו ולמה נקרא שמו שובך שעשוי
כשובך. *אשפתו כקבר פתוח כלם גבורים רב יימיה ^ס
ושמאל [ואמרי לה רב אמי ורב אסי] ח"א כשעה
שזורקי חץ עושים אשפתות אשפתו של חללים וש"ת

גבורתו : לאודועי שבחיה דרוד שכלס עס גבור כזה :
בני הנשוקה שנסקה לקמותה ליפרד מעמה שלא כתיירה :
ותבכנה עוד פעם שכייה דלעיל יימיה כתיב ותשאנה קולן
ותבכנה : ארבעה דמעוה לשתי נכיות מנ' עינים :
כתיב שובך נספר שמאל : וכתיב שופך נדנריה ימים : אשפתו
וגו' נקיילות של כ"כ כתיב ואידי דנקט פלוגתא דרב

מפני שאומנין בקרב ת"ל כלם גבורים וח"א בשעה שעושים צרכיהם עושים אשפתות אשפתות של זבל וש"ת מפני שחולי מעיים הם ת"ל כולם גבורים אמר רב מרי ש"מ האי מאן דנפיש ובלוי' חולי מעים משלי ינ הוא למאי נ"מ ליטרח בנפשיה. *דאגה בלב איש ישחנה ר' אמי ור' אסי ח"א יסחנה מדעתו וח"א ישיחנה לאחרים :

קיב פיסקא אבל אתם אין אתם כן אלא *כי ה' אלהיכם סס
ההולך עמכם וגו' זה מחנה הארון. וכל דברים כ
כדלמה מפני שהשם [כל] כנוייו מונחי' *בארון (כיוצא מג' בדבר אתה) [וכן הוא] אומר *וישלח אותם משה מדבר לא
אלף למטה לצבא אותם אלו סנהדרין. ואת פנחס זה משוח מלחמה. כלי הקדש זה הארון והלווחות פליגי אהו
שבו. וחצוצרות התרועה אלו השופרות. הניא לא דאמר
לחנם הלך פנחס למלחמה אלא ליפרע דין אבי פנחס זה
אמו שנא' *והמדנים מכרו אותו אל מצרים. למימרא משוח
דפנחס מיוסף קאתי והבתיב *ואלעזר בן אהרן לקח לו מלחמה
ושמואל דרשה דקראי נקט לה: מפני שאומנין אנל לא גבורים: רש"י
של זבל עממת שאוכלין הרבה בגבורה: ש"מ מקאמר ושמו ס' יש
תאמר קולי מעים הם: ליטרח בנפשיה לנקה הרפואות בטרם כוחלין
יכבד עליו קוליו: וע"ש
רש"י

וכ"ב למה אמר להם ומה היא הנטקה זו שהנטיקן כי ה' ראשית לו
אלהיכם ההולך ולא אמר כי ה' אלהיכם עמכם מה היא שמות ו
הליכה זו דמשמע הולך עמם: שהשם וכל כינוייו מונחים בארון

משוח מלחמה פרק שמיני סוטה רכח

מבנו' פוטיאל לו לאשה [מאי] לאו מיתרו קאתי שפיטם
עגלים לע"ז לא מיוסף שפטפט ביצרו והלא שבטים
מבזין אותו ראיתם בן פוטי זה שפיטם אביו אמו
עגלים לע"ז יהרוג נשיא (שבט) מישראל אלא אי
אבות דאמיה מיוסף אמא דאמיה מיתרו ואי אמא
דאמיה מיוסף אביה דאמיה מיתרו דיקאנמי דכתיב
מבנות פוטיאל תרי משמע ש"מ :

ת"ר * אשר בנה אשר נטע אשר ארם למדך תורה קיג
ד"א שיבנה אדם בית ויטע כרם ואח"כ ישא מד
אשה . ואף שלמה אמר (ה) בחכמתו * הכן בחוץ דנדי' כ
מלאכתך ועתדה בשדה לך אחר ובנית ביתך . משלי כד
הכן בחוץ מלאכתך זה בית ועתדה בשדה לך ון כרם
אחר ובנית ביתך זו אשה . ד"א הכן בחוץ מלאכתך
זו מקרא ועתדה בשדה לך זו משנה אחר ובנית ביתך
זו תלמוד . ד"א הכן בחוץ מלאכתך זו מקרא ומשנה
ועתדה בשדה לך זו תלמוד . אחר ובנית ביתך אלו
מע"ט . ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אומר הכן

היולא עמהם מלקמה: שפטפט ביצרו זלזל [וכנס] אותו ולא
* קטנו: והלא שבטים מבזין אותו כלאזריכן זאלו הן הכשרפין * א חשנו
לפיכך הולך ליקסו שס פתס נן אלעזר נן אהן הכהן: תרי
פוטי מדלא כתיב פוטאל:

ועתדה בשדה לך וכלנה מלאכתך נשדה לך: תלמוד לתת
סגרא [להנין] נטעמי המעכה והלכה כדברי מי :

כחוץ מלאכתך זו מקרא ומשנה ותלמוד ועתודה
 בשדה לך אלו מעשים טובים. אחר ובנית ביתך
 דרוש וקבל שכר :

סע מתני' *ויספו השוטרים לדבר אל העם וגו' ר"ע
 דברי' כ אומר הירא ורך הלבב כמשמעו שאינו יכול

לעמוד בקשרי המלחמה ולראות חרב שלופה רבי
 יוסי הגלילי אומר הירא ורך הלבב זהו המתירא
 מן העבירות שבירו לפיכך תלתה לו התורה את כל
 אלו שיחזור בגלגלן ר' יוסי אומר אלמנה לכה"ג גרושה
 וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתנית לישראל בת
 ישראל לממזר ונתין הרי הוא הירא ורך הלבב :

סע *והיה ככלות השוטרים לדבר אל העם ופקדו שרי
 צבאות בראש העם כעקיבו של עם מעמידין
 דברי' כ זקיפין לפניהם ואחרים מאחוריהם וכשילין של ברזל

ויספו השוטרים על דברי הכהן : בקשרי כשמתקשרים לעמוד
 לפופים שלא יפרידום אויבים : לפיכך שהירא זהו הירא
 מעבירות תלה התורה ככה ונטע ואירס לקזור בגלגלן כדי שיתלה
 בכך הקזרה ולא יתבייש לומר מעבירות שזידו הוא ירא וקחר :
 ר"י אומר וכו' בגמ' מפ' במאי פליג אדרבי יוסי הגלילי :

בעקיבו של עם נסופו של עם שעומדים שלא יאזרו אחרונים
 לאחריה' לנוס : מעמידין זקיפין מלפניהם בראשם שללד
 המלקמה מעמידים בני אדם גבורים ממוכים לכך שאם יפול א'
 מן הכלקמים יעמידוהו ויזקפוהו ויגזירו את אנשי הלצא בדבריהם :
 [ואחרים] ואנשים אחרים מאחריהם : וכשילין של ברזל

בידיהן וכל המבקש לחזור הרשות בידו לקפת את
 שוקיו שתחלת ניסה נפילה שנא' *ננס ישראל לפני שס ע"ג
 פלשתים וגם מגפה גדולה היתה בעם ולהלן הוא ש"ד
 אומר *וינוסו ישראל מפני פלשתים ויפלו חללים שס לא
 וגו' בד"א במלחמות הרשות אבל במלחמות מצוה
 הכל יוצאים אפי' חתן מחדרו וכלה מחופתה א"ר
 יהודה בד"א במלחמות מצוה אבל במלחמות חובה
 הכל יוצאים ואפי' חתן מחדרו וכלה מחופתה :

עגלה ערופה פרק תשיעי

משנה מאין היו מודדין ר' (אלעזר) [אליעזר] אומר קיד
 מטבורו ר"ע אומר מחוטמו רבי (אלעזר) מה
 [אליעזר] בן יעקב אומר ממקום שנעשה חלל מצוארו: ע"ג
 גמ' במאי קא מפלגי מ"ס עיקר חיותא כאפיה הוא יוחא פ'
 ומ"ס עיקר חיותא בטבורו הוא לימא כי הני תנאי י"ה ע"ג
 מהיכן הולד נוצר מראשו וכה"א *ממעיו אמי רש"ח
 תלמי' ע"ג

בידיהן לשמור שלא ינוסו וכשילין כעין חלין שקורים מר"ש :
 שתחלת ניסה נפילה בגמ' פריך איפכא מיבעי ליה שהניסה
 היא תחלת הנפילה : בד"א שקורים מן המערכה ויש שאינן
 זיין מחקומן במלחמת הרשות : אבל במלחמת מצוה כגון כינוס
 א"י בימי יהושע הכל יוצאין : ר' יהודה אומר וכו' מפרש בגמ' :
 עיקר חיותא ב' הילכך עיקר חלל מיקרי ומודדין מיניה כדכתיב

יחיים : אתה גווי ואומר *גוי נורך והשליכי אבא שאול אומר
 מטבורו ומשלח שרשיו אילך ואילך אפי' חימא אבא
 שאול עד כאן לא קאמר אבא שאול התם אלא לענין
 יצירה [דכי מיתצר ולד ממצעחיה מיתצר] אבל לענין
 נשמה דכ"ע באפיה הוא שנא' *כל אשר נשמת רוח
 חיים באפיו . ר' (אלעזר) [אליעזר] בן יעקב אומר
 ממקום שנעשה חלל מצוארו מ"ט דרבי (אלעזר)
 [אליעזר] בן יעקב דכתיב *לחת אותה על צוארי
 חללי רשעים :

יחזקאל
 כז

קטו (תניא) א"ר יוחנן בן שאול מפני מה אמרה תור' הבא
 עגלה בנחל אמר הקב"ה יבא מי שלא עשה
 פירות ויערף במקום שאין עושה פירות וכפר על מי
 שלא הניחוהו לעשות פירות . הי פירות אילימא
 פריה ורביה אלא מעתה אוקן ואסרים הכי נמי
 דלא ערפינן אלא אמצות :

מו

קטז משנה זקני אותה העיר רוחצין את ידיהם במים
 על מקום עריפתה של עגלה ואומרי' *ידינו
 אל הערים אשר סביבות הקלל : אתה גווי [אתה] מראש
 כי ילדת ראשי תקלה דגווי לשנא דרישא היא דכתיב גוי כזרך שער
 ראשך תלשי וגל ראשך : אפי' חימא אבא שאול כר"ע סבירא ליה :
 מ"ט דר' (אלעזר) [אליעזר] בן יעקב דאמר מן הלאר הוא
 קרוי קלל : דכתי' על צוארי חללי רשעים הילכך ממנו היו מודדין
 כדכתיב אל הקלל :

קטז
 מה

ע"ב
 דנרי' כז
 פרק
 איתיה כסך

אין עושה פירות עגלה בת שנתה לא ילדה : במקום שאינו
 עושה פירות כאל איתן קשה : שלא הניחוהו שהרגוהו :

לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו וכי על לבנו עלתה שוקני ב"ד שופכי דמים הם אלא לא בא לידנו ופטרנוהו (ולא ראינוהו והנחנוהו. הנא לא בא לדינו ופטרנוהו) בלא מזונות ולא ראינוהו ופטרנוהו בלא לוויה* והכהנים אומרים כפר לעמך ישראל אשר מו פדיח ה' וגו' ונכפר להם הדם שאין ת"ל ונכפר להם הדם אלא רוח"ק מבשרתן אימתי שתעשו כך נכפר להם הדם :

תניא היה ר"מ אומר כופין ללויה ששכר לוויה אין קיו לה שיעור דכתיב *ויראו השומרים איש יוצא שם ע"ג מן העיר ויאמרו לו הראנו נא את מבוא העיר ועשינו שפטי' א עמך חסד (ואמת) וכתיב *ויראם את מבוא העיר ומה ש חסד עשו עמו שכל אותה העיר הרגו לפי חרב ואת האיש ואת משפחתו שלחו (שנא') *ויולך האיש ארץ ש החתים ויבן עיר ויקרא שמה לזו הנא הוא לזו שצובעין [לא בא בידנו ופטרנוהו בגמ' מפ' בלא מזונות והיינו ידנו לא שפכו לא כהרג על ידינו שפטרנוהו בלא מזונות והולך ללסעם את הצרות ועל כך כהרג: ולא ראינוהו והנחנוהו יקדי בלא קבורה והיינו ועיינו לא ראו]: הבהנים אומרים כדכתיב לעיל וכגשו הכהנים וגו' ולא פירש על מה הם נגשים : שאין ת"ל ונכפר כלו' ונכפר דכתיב בקרא לאו אוענו ואמרו קאי שיהא אף זה בכלל אמירה אלא מלתא בלכפי כפשה הוא שרה"ק שרה את ישראל על ידי משה רבינו לכשיעשו כך ונכפר להם הדם : כופין ללויה כופין את מי שאינו רובה ללוות את קניו לדרך שילוהו : ויקרא שמח לזו סיפיה דקרא הוא שמה עד היום

בה תכלת. הוא לוו שבא סנחריב מלך אשור ולא בלבלה. בא נכוכרנאצר ולא החריבה ואף מה"מ אין לו רשות לעבור בתוכה אלא זקנים שבה בזמן שדעתם קצה בהם (מוציאים אותן) [יוצאים] חוץ לחומת והם מתיים והלא דברים ק"ו ומה כנעני זה שלא הלך ברגליו ולא דבר בפיו גרם הצלה לו ולזרעו עד סוף כל הדורות *המדבר בפיו והמהלך ברגליו לא כ"ש אלא במה תראה להם חזקיה אמר בפיו עיקם להם ר' יוחנן אמר באצבעו תראה להם תניא כותיה דר"י כנעני בשכר שהראה להם באצבע גרם הצלה לו ולזרעו עד סוף כל הדורות א"ר יהושע ב"ל הויה מהלך בדרך ואין לו לוויה יעסוק בתורה שנא' *כי לווית חן הם לראשך וענקים לגרגרותיך וא"ר יהושע ב"ל בשביל ד' (אמות) [פסיעות] שליוהו פרעה לאברתם גשתעברו (ו) [ב] בניו ד' מאות שנה א"ר יהודה א"ר כל המלוה את חברו אפי' ד"א בעיר אינו ניזוק רבינא אלויה (לרבת) [לרבא] בר יצחק ד"א בעיר מטא לידיה היוקא ואיתציל. ת"ר הרב לתלמיד עד עיבורה של עיר חבר לחבר עד תחום שבת תלמיד לרב אין הזה ומיניה יליף שלא כתבלבלה ולא קרבה כדאמרינן כ"מ שנא' עד היום הזה לעולם ולעולמי עולמים הוא : שלא דבר בפיו ללא כתיב אלא ויראם באלצעו או נעקמת שפתים כדלקמן : ולזרעו כדאמרינן שאין מלאך המות זולט בהם : שליוהו פרעה כדכתיב וילו עליו פרעה אכזים וישלקו אותו : אינו ניזוק אותו היולא לדרך : עד עיבורה של עיר שהוא יולא ממנו והוא בית

גל' גמ'
חי טבשה
לויה
ברגליו

חשלי ב

לו שיעור וכמה א"ר ששת עד פרסה ולא אמרן אלא
רבו שאינו מובהק אבל רבו מובהק ג' פרסאות . רב
כהנא אלויה לרב שימי בר אשי מפום נהרא עד ביניכו' פ"ק
צנייתא רבכל כי מטו התם א"ל ודאי דאמרתו הני
כי צנייתא רבכל איתנהו משני אדם הראשון ועד
חשתא אמר ליה אדכרחן מלתא (דר') [דא"ר יוסי
בר חנינא מ"ד *ארץ לא עבר בה איש ולא ישב אדם ירויה ב
שם וכי מאחר דלא עבר היכן ישב (ומאחר שלא ישב
היכן עבר) אלא לומר לך ארץ שגור עליה אדה"ר
לישוב נתיישרה ארץ שלא גזר עליה אדה"ר לישוב
לא נתיישרה . רב מרדכי אלויה לרב (שימי בר) אשי
מהגרוניא ועד בי קיפאי . ואמרי לה עד בי דורא :

א"ר יוחנן משום ר"מ כל שאינו מלוה [ומתלוה] כאלו קיח
שופך דמים שאלמלא ליווהו אנשי יריחו שס
לאלישע לא גירה דוכים בחנוקות שנא' *ויעל משם ח"נ ב
כית אל והוא עולה בדרך ונערים קטנים יצאו מן
העיר (ויקלסו) [וייתקלסו] בו ויאמרו לו עלה קרח עלה
קרח שהקרחת עלינו את המקום . מאי נערים ומאי
קטנים א"ר אלעזר נערים שהיו מנוערים מן המצות
המיון שנתוך ע' אמה ושירים לבתי העיר : כי צנייתא רבכל
מקום הוא ובו דקלים הרבה כמו לפי הר הנזול כשרות : לא
נתיישרה והיינו לא ישב אדם שס לא גזר אדה"ר ישב שס והא
דאמרי אינשי איתכחו משכי אדה"ר שגזר עליו אדה"ר ישב דקלים
ולא (דנר) [ישב] אחר :

עלה קרח שהקרחת עלינו את המקום שכסהו המים הרעים

קטנים שהיו מקטני אמנה (במתניחא) הנא נערים
 היו ובזבוז עצמם כקטנים מתקיף לה רב יוסף ודלמא
 מ"ג ע"ש מקומם מי לא כתיב *וארם יצאו גדודים וישבו
 מארץ ישראל נערה קטנה וקשיא לן קרי לה נערה
 וקרי לה קטנה וא"ר פדת קטנה דמן נעורן התם לא
 מפרש מקומה הכא מפרש מקומם *ויפן אחריו
 ויראם ויקללם בשם ה' מאי ויראם אמר רב ראה
 ממש כדתני רשב"ג אומר כ"מ שנתנו חכמים עיניהם
 בו או מיתה או עוני ושמואל אמר ראה (שנתעברה)
 [שכולן נתעברה] בהן אמם ביה"כ ור' יצחק נפחא
 אמר בלורית ראה להם כאמוריי' ר' יוחנן אמר ראה
 שאין בהם לחלוחית של מצוה. ודלמא בורעייהו
 (הוא) [ניהוה הוה] א"ר אלעזר לא בס ולא בזרעם
 עד סוף כל הדורות *ויקללם בשם ה' ותצאן שתיים
 מז' דובים מן היער גוי *רב ושמואל ח"אנס וח"אנס בתוך
 נס מ"דנס יער הוה דובים לא הוו ומ"ד נס בתוך נס
 לא יער הוה ולא דובים הוו וליהו דובים ולא ליהו
 יער משום דבעיתי :

היתה פרכסתן להניח מיס ולמכור: מקטני אמנה שהיו
 דואגין שפסקה פרכסתן נשגיל שכתרפאו המיס: ודלמא קטנים
 ממש הוו ועל סס מקומם נקראו נערים שהיו מן נעורן: הכא
 מפורש מקומן יריסו: וליהו דובים ולא ליהו יער מאי עבד
 ליה יער דקרי ליה נס: דבעיתי הדונים להתגרות בהם כשאין
 מקום קרוב להם ולתקנא וכשקרובין ליער יולאין (ובאין)

בהנצקה:

עגלה ערופה פרק חשיעי סוטה רלב

*והבקענה מהם ארבעים ושני ילדים א"ר (יוסי קיט

בר') חנינא בשביל מ"ב קרבנות זס

שהקריב בלק מלך מואב הובקעו מישראל מ"ב ח"ב ב

ילדים איני והאמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק ^{הדינים}

אדם בהורה ובמצות ואע"פ שלא לשמ' שמהוך שלא ^{אנ"ק וע"ה}

לשמה בא לשמה שבשכר מ"ב קרבנות שהקריב ^{רש"א}

בלק מלך מואב זכה ויצתה ממנו רות שיצא ממנה

שלמה שכתוב ביה *אלף עולות יעלה שלמה וא"ר ח"ג ג

יוסי (כרבי) [בן חוני] רות בתו של עגלון בן בנו של

בלק מלך מואב היתה. תאותו מיהא לקללה הואי.

*ויאמרו אנשי העיר אל אלישע הנה נא מושב העיר ח"ב ב

טוב כאשר אדוני רואה והמים רעים והארץ משכלת

וכי מאחר דמים רעים והארץ משכלת מאי מושב

העיר טוב א"ר חנין חן מקום על יושביו :

א"ר (חנינא) [יוחנן] ג' חנות הן חן מקום על יושביו קב

וחן אשה על בעלה. וכן מקח על מקחו. ת"ר ג' זס

חלאים חלה אלישע א' על שגירה דובים כתינוקות

זכה ויצתה ממנו רות שילא ממנה דוד ושלמה שהרבו להקריב

קרבנות אלמא זה היה שכרו: לקללה הוי למעט את ישראל

ואותה כונה כאן כתיקויה: ואלא מאי טיבותיה דמקום הואיל

והמים רעים והארץ משכלת: חן מקום על יושביו ואפי' הוא

רע כראה להם טוב :

חן אשה על בעלה ואפי' היא מכוערת נושאת קן צעיכיו:

אחד שגירה דובים צעון שגירה דובים כתינוקות:

ואחד שדחפו לגיחוי בשתי ידיו וא' שמת בו שנאמר
*ואלישע חלה את חליו אשר ימות בו :

ס ט יג

קבא ת"ר לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת לא
כאלישע שדחפו לגיחוי בשתי ידיו כו'. אלישע

ס ט

מה היא דכתיב *ויאמר נעמן הואל קח ככרים גו'
וכתיב *ויאמר אליו לא לבי הלך כאשר הפך איש

חלק

וב"ט

רש"י

ו"כ"ה

ס ט

מעל מרכבתו לקראתך העת לקחת את הכסף
ולקחת בגדים וזתים וכרמים וצאן ובקר ועבדים

ושפחות ומי שקיל כולי האי כסף ובגדים הוא דשקיל
א"ר יצחק באותה שעה היה אלישע עוסק בשמנה

שרצים (בא ועמד לפניו) אמר ליה רשע הגיע העת
(שאתה מבקש) ליטול שכר שמנה שרצים *וצרעת

ס ט

נעמן תדבק בך ובורעך עד עולם ויצא מלפניו מצורע
כשלג. *וארבעה אנשים היו מצורעים א"ר יוחנן זה

ס ט י

גיחוי ושלשה בנוי *ויבא אלישע דמשק למה הלך
א"ר יוחנן שהלך להתחווירו לגיחוי בתשובה א"ל חזור

ס ט ב

בך א"ל מקובלני ממך כל החוטא ומחטיא את הרבים
אין מספיקין בידו לעשות תשובה מאי עבד א"ר אבן

שואבת תלה לו לחטאת ירבעם בן נבט והעמידה בין
חלה קד חליו תרי וקד אשר ימות בו :

מי שקל כולי האי צהאי קרא כתיבי שמונה דברים כסף ובגדים
לאן ובקר ועבדים ושפקות וזתים וכרמים : כסף ובגדים

הוא דשקל דכתיב וילך ככרים כסף צעני קריטיס ושתי קליפות
צגדים : בח' שרצים צפ' שמנה שרלים צספ' שנת : הגיע עת

ליטול שכר תורתך נעוה"ז : אבן שואבת שמגנהת המתכת

עגלה ערופה פרק חשיעי סוטה רלב

הארץ ובין השמים וא"ד שם חקק לה על שפחה
 והיתה אומרת אנכי ולא יהיה לך וא"ד רבנן מנע
 מקמי אלישע דכתיב *ויאמרו בני הנביאים אל
 אלישע הנה נא המקום אשר אנחנו יושבים שם
 לפניך צר ממנו מכלל דמעיקרא לא הוו [דחיק] חניא
 ר"ש בן אלעזר אומר יצר חנוק ואשה תהא שמאל
 דוחה וימין מקרבת :

משנה משרבו הרצחנין בטלה עגלה ערופה משבא קרב
 אלעזר בן דינאי ותחנה בן פרישה היה נקרא

חזרו לקרותו בן הרצחן. משרבו הנואפים פסקו המים
 המאררים וריב"ז הפסיקם שנא' *לא אפקוד על
 בנותיכם כי חזינה ועל כלותיכם כי תנאפנה כי הם
 עם הזונות יפרדו משמת (יוסף) [יוסי] בן יעזר איש
 צרידה (יוסף בן יוחנן) [ויוסי בן יהודה] איש ירושלי'
 יבאי חלכא קטליהו לרבנן כדאמר' נקידושין כהאומר הוסי' ד

מן הארץ ומעמידו צאיר בלא כגיעה ועל ידי אותו אבן העמיד
 העגלים של ירבעם צאיר : רבנן מנע דוקה היה את התלמידים
 חלפני אלישע כשהיה משמש לפניו : דכתיב לאמר שפירש מחנו :
 המקום אשר אנחנו יושבים בית המדרש של רבינו : צר ממנו
 שנתוספו התלמידים שהיה גיקזי דוקה : [יצר של תשמיש תקרבנו
 בימין שלא יקוץ צפריה ורביה וכן תיכוק פן יצח ויאבד את עלמו
 ואשה אף היא דעמה קלהואס ירדפוה תלא לתרבות רעה :

בטלה עגלה ערופה שהרי מכירין היו בהן מי הרגיל להרוג :
 לא אפקוד (עוד) על כיאוף נשותיכם לבדוקן כסוטות
 [ומפני מה על ננותיכם כי מזניכה ועוד] כי הם עם הזכות

מיכה^ו בטלו האשכולו שנ^ו* אין אשכול לאכול בכור^ו אותה
 נפשי. יוחנן כה^ג העבי הודיו המעש^ו ואף הוא בטל
 שם ע"ז את המעוררין ואת הנוקפין *עד ימיו היה פטיש מכה
 בירושלמי כל ימיו אין אדם צריך לשאול על הדמאי.
 יפרדו הם עלמין כואפי^ו כפרדי^ו הללו: האשכולו^ו נגמ' מפרש שהכל
 בהם עד ימיהם לא היה מחלוקת נכמי ישראל כולם היו
 אומרים דברים כנתינתן למשה מסיני והם הראשונים שנלקו
 בסמיכות הקרובות ציוס טוב כדאמר' נקגיגה והוא היה מחלוקת
 ראשון שהיה בישראל בדברי תורה: העביר הודיות המעשר
 [מפ' נגמ'] (לפי שלא היו יכולין לימר ככל מלותך אשר לוייתי
 לפי שהקב"ה לזה לתת מעשר ראשון ללוים והם היו כותבים בחותמו
 זמן לכהנים וזה היה נגזירת דינו של עזרא הסופר לפי שפשעלה
 עזרא לא עלה עמו לוי כמו שביאר הכתוב ואריזה בעם ונכהנים
 ונכי לוי לא מלאתי שם וקנס הלויים שלא יתנו להם מעשר ושיתנו
 לכהנים): מעוררין [נגמ' מפרש] (הם הלויים שהיו אומרים בכל
 יום בשעת קריאת השיר על הקרבן עורה למה תישן ה' והוא
 שתקן מזה ולזה שלא לאמרה עוד לפי שהיו אומרים זה הפסוק
 כאלו היו מדברים עם השם והיו לוועקים אליו בזה הפסוק וזה
 מה שאינו ראוי לעשות ולומר כלפי מעלה: נוקפין ל' הכאה
 כמו נוקף באלבע וזו היא עבודה שהיתה במקדש ואין לריך להאריך
 בפירוט): פטיש מכה בירושלמי צבית כפכים בחולו של מועד
 לעשות מלאכת דבר האבד שמוטר במועד ועמד הוא וגזר על של
 כפכים אפילו בדבר האבד מפני שהקול נשמע למרחוק ואין הכל
 יודעין שהוא דבר האבד והכי אמרינן לה במ"ק: כל ימיו לא
 הוצרך אדם לשאול לחבירו על הדמאי אס מעשר אס לאו

*משבטלה סנהדרין בטל השיר מבתי המשתאות מח
 שנאמר *בשיר לא ישחו וין יימר שכר לשוחיו ^{ישע"ל כד}
 משמתו נביאים הראשונים בטלו אורים ותומים,
 משחרב בה"מ בטל השמיר ונפת צופים ופסקו
 אנשי אמנה שנאמר *הושיעה ה' כי גמר חסיד ^{תלים יג}
 כי פסו אמונים מבני אדם. רשב"ג אומר (משום ר"ש
 בן הסגן) [העיד ר' יהושע] משחרב בהמ"ק אין לך
 יום שאין בו קללה ולא ירד טל לברכה וניטל טעם
 הפירות רבי (שמעון) [יוסי] אומר אף ניטל שומן
 הפירות. *בפולמוס של אספסיינוס גזרו על עטרות
 חתנים ועל האירוס. בפולמוס של טיטוס גזרו על
 עטרות כלות ושלא ילמד אדם את בנו חכמת יוונית
 בפולמוס האחרון גזרו שלא תצא כלה באפריון בתוך
 שהיא החקין שיהו כל הלוקטין מעם הארץ מעשרין: בטל השיר
 נגמ' מפרט (מדכתיב זקנים משער שנתו נקורים מנגיפתם
 וכפסקו הסנהדרין והם הזקנים שאמר הקב"ה עליהם תתן לך
 נכל שעריך כפסק השיר ג"כ): נביאים הראשונים [נגמ' מפ']
 (הם נביאי בית ראשון אבל נביאי בית שני והם קגי חכריה ומלאכי
 וקצריהם קירין אותם נביאים אחרונים): נופת צופים [נגמ'
 מפ'] (פי' הרמז"ס ז"ל מין דגש שהיה בא מא"י נקרא לופים היה
 מאד כפלא במראה ונטעמו ונרית): אנשי אמנה נוטקין בהקב"ה
 וסומכין עליו לעשות טוב ואין דואגין לקסרון: [בפולמוס קיל
 שהניא אספסיינוס על ירושלים: בפולמוס של טיטוס שהניא
 הורקנוס אאריסטובלוס אחיו ובין זה לזה היו קמטים ושמים שנה
 כדאמר נס"ע: בפולמוס האחרון הוא של קורנן הבית ושל

העיר ורבותינו החירו שתצא כלה באפריון בתוך
 העיר. משמת ר' מאיר בטלו מושלי משלים. משמת
 בן עזאי בטלו השקדנים. משמת בן זומא בטלו
 הדרשנים משמת ר"ע בטלה כבוד התורה. (משמת
 ר' יהושע פסקה טובה מן העולם. משמת רשב"ג בא
 גוביי ורבו צרות משמת ראב"ע פסק העושר מן
 החכמים). משמת ר' חנינא בן דוסא בטלו אנשי
 מעשה משמת רבי יוסי קמינתא פסקו החסידים
 ולמדה נקרא שמו קמינתא שהיה קטנותן של
 חסידים. משמת רבן יוחנן בן זכאי בטלה
 טיטוס כמי הוה: באפריון בתוך העיר שהיו מוליכין אותה
 מבית אביה לבית בעלה ואפריון של מעילים וטליתות מזהבנות
 מוקפות לה: מושלי משלות לתת אות אמתלא וטעמי לקמה
 ליכנס בה בשער זיכה כגון משלות אעלים דאמר בסנהדרין (ד'
 ל"ק) כי הוה דריש ר' מאיר בפירקא הוה דריש תלתא שמעתא
 ותלתא אגדתא ותלתא מתלי: שוקדנים שוקדין על דלתות בה"מ
 לילה ויום כדאמר ביבמות (ד' ס"ג) אבל מה אעשה שכפשי אסקה
 בתורה: הדרשנים שהיה בקי בטעמי המקראות כדאמר לא
 זכיתי שתאמר יליאת מלרים בלילות שדרשה בן זומא: בטל כבוד
 תורה שהיה נותן לבו לדרוש כל קוץ וקוץ של כל אות וכ"ס
 תיבות יתירות ואותיות יתירות כגון בת ונת אחי דורש (בסנהדרין
 דף כ"א) חה כבוד תורה גדול שאין בה דבר לבטלה: אנשי
 מעשה בטוח בקשיבותו ועושה מעשים מופלאים כדאמר בתענית
 כמטי כשוריק ואמר לקומץ ילק ולעזים להניא זאבים בקריהם:
 קטנותם של חסידים שהיו הקסידים הולכים וכלים והוא היה

אינו
 בנזכה
 כלן

זיו החכמה. משמת ר"ג הזקן בטל כבוד תורה ומתה
 טהרה ופרישו' משמת ר' ישמעאל בן פאבי בטלה זיו
 הכהונ' משמת ר' בטלה ענותו ורא' חטא. [גמ' ת"ר] גי' רש"א
 ר' פנחס בן יאיר אומר מיום שחרב בהמ"ק בושו
 חברים ובני חורין וחפו ראשם ונדלדלו אנשי מעשה
 וגברו בעלי זרוע וגברו בעלי לשון הרע ואין דורש
 אין מבקש [ואין שואל] ועל מי יש לנו להשען על
 אבינו שבשמים:

[פיסקא משרבו הנואפין וכו'] ת"ר *ונקה האיש קכג
 מעון והאשה ההיא חשא את עונה בזמן מז

שהאיש מנוקה מעון המים בודקין את אשתו ע"ב
 אין האיש מנוקה מעון אין המים בודקין את אשתו
 ואומר *לא אפקוד על בנותיכם וגו' מאי ואומר וכ"ת
 עון דידיה אין רבניה ורבנניה לא ת"ש לא אפקוד על

מקטניהם וסופס: זיו החכמה זה לא ידענא מה הוא: משמת
 ר"ג הזקן בטל כבוד התורה במסכת מגילה אמר שעד שמת
 הוא היה נריאות בעולם ולא היו למדין תורה אלא מעומד
 ומשמת הוא ירד קולי לעולם והולכו ללמוד תורה מיושבת: בטל
 זיו הכהונה שהיה חכם ועשיר וכהנים רבים אוכלים על שלטנו:
 לבני חורין מיוחסין: חפו ראשם שגברו יד עזי פנים עומזרים
 שהם עשירים ואלו עניים: נדלדלו אנשי מעשה אין קש להם:

ואין דורש לישראל: ואין מבקש עליהם רחמים:
 מנוקה מעון מעון כיאוף מאש' האסור' לו בין מזו שנסתר' בין
 מאמרת: עון רבניה ורבנניה שהם נואפים: לא אינו
 מוכע את אשתו מלכדוק: ת"ש לא אפקוד לכדוק את הנשים

בנותיכם כי תזנינה וגו' וכ"ח עון ראשת איש אין עון
הושע ד רפנויה לא ת"ש *כי הם עם הזונות יפרדו ועם
הקדשות יזכחו [וגו' מאי] ועם לא יבין ילכט. א"ר
אלעזר אמר להם נביא לישראל אם אתם מקפידים
על עצמיכם מים בודקים נשותיכם ואם לאו אין מים
בודקים נשותיכם :

קבר משרבו בעלי הנאה נתעוותו הדינין ונתקלקלו
המעשים ואין נוח בעולם. משרבו רואי
פנים בדין בטל *לא תגורו ופסק *לא תכירו פנים.
ופרקו מהם עול שמים ונתנו עליהם עול בשר ודם
משרבו לוחשי לחישות בדין רבה חרון אף ונסתלקה
שכינה [משום] שנא' *בקרב אלהים ישפוט משרבו
*אחרי בצעם לבם הולך רבו *האומרים לרע טוב
ולטוב רע משרבו האומרים לרע טוב ולטוב רע רבו
הוי הוי בעולם. משרבו מושכי הרוק רבו היהירים
ומה טעם על נותיכם כי תזנינה:

ס
דברים א
ס
מלים פ
בנא בתר'
פדק
החוכר
וע"ג
דש"א
יחזקאל ל
ישעיה ה

נתעוותו הדינין דמתוך שהם בעלי הנאה אין מטריקין עלמן
לעיין בדין ובאיסור ובהיתר להורות לכבוד ומתוך כך
כתקלקלו המעשי' וכיון שכן אין להקב"ה כפת בעולמו ואין עולמו
נוק לו: לוחשי לחישות עורכי הדיינין ומתלקשי' עם הדיינין
לפתוק זהם פתק בזכותו של זה ובזכותו של זה: רבה חרון אף
שעל הטיית המשפט אף וחרון זא"ס שנא' אם ענה מענה וגו'
וקרה אפי: הולכים אחרי בצעם להנאתם: האומרים לרע
טוב שמשנקין את הרשעים: רבו הוי הוי דכתיב הוי הוי בההיא
פרשתא טובא: מושכי הרוק מאריכי הרוק ומדת גאווה הוא:

ונתמעטו התלמידים והתורה חוזרת על לומדיה
 משרבו היהירים התחילו בנות ישראל להנשא ליהירי'
 שאין דורנו רואין אלא לפנים. איני והאמר (רב מרי)
 [מר] האי מאן דמייהר אפי' אינשי ביתיה לא
 מתקבל שנא* ואף כי היין בוגד גבר יהיר ולא ינוה ^{מכניק נ}
 אפי' בנוה שלו (אין מתקיים) מעיקרא קפצי עלייהו
 ולבסוף מתזלי עלייהו. משרבו מטילי מלאי על בעלי
 בתים רבה השחד והטיית המשפט ופסקה הטובה
 משרבו מקבלני טובותיך ומחוקני טובותיך רבו איש
 הישר בעיניו יעשה שפלים הוגבהו וגבוהים הושפלו
 ומלכותא אולא ונוולא משרבו צרי עין רבו טורפי
 טרף ורבו מאמצי הלב וקופצי ידיים מלהלוותועברו
 על מה שכתוב בחורה* השמר לך פן יהיה דבר עם ^{דכרי' טו}
 לבבך בליעל משרבו מקבלי מתנות נתמעטו הימים

ונתמעטו התלמידים כדקיימא לן סימן לגסות הרוח עניות של
 תורה: חוזרת על לומדיה מקורת אולי תמלא לומדי': ולבסוף
 מתזלי עלייהו כמאסו בעיניהם: מטילי מלאי הדייני' מטילין
 פרקמטיא שלהם על בעלי בתים היודעים בטוב סקורה ששתכרו
 הדייני' על ידם: רבו איש הישר בעיניו יעשה שהרואה שהדיין
 מסביר לו סכים מפני טובה שעשה לו אינו ירא ומנו: שפלים
 הוגבהו שאין אימת גדולי' על הקטנים ואין כיכר בין גבוה לשפל:
 ומלכותא מלכות של ישראל: [אזלא ונולא] הולכת ומתנוולת:
 צרי עין מלהכות אחרים צמונס: טורפי טרף גזלנים:
 ומאמצי הלב מן העניי' לרקס:

עגלה ערופה פרק השיעי סוטה רלו

שרי . דגרדאי אסיר . רב הונא בטל זמרא קם מאה
אוווי בוזא ומאה סאוי חיטי בוזא ולא איבעין אחא
רב חסדא ולול ביה איבעי אוווא בוזא ולא אשחכח
אמר רב יוסף זמרי גברי ועניין גשי פריצותא . זמרון
נשי וענו גברי כאש כנעורת למאי נ"מ לבטולי הא
מקמי הא א"ר יוחנן כל השוחה בארבעה מיני זמר
מביא חמש פורעניות לעולם שנאמר *הוי משכימו ^{שעי' ה}
בבקר שכר ירדפו וגו' והיה כנור ונבל ותוף וחליל
ויין משתיהם גו' מה כתיב אחריו *לכן גלה עמי מבלי ^ס
דעת שגורמין גלות לעולם וכבודו מתי רעב שמביאין
רעב לעולם והמונו צחה צמא שגורמים לתורה
שתשתכח מלומדיה וישח אדם וישפל איש שגורמי'

שקורשין ואינו אלא לכון את השורים לתלמיה' שהולכים לקול
השיר שערב עליהם: שרי אינו אלא לזרז במלאכתן (ושלא
יעפו): דגרדאי אינו אלא לשקוק: בטל זמרא גזר על דורו
שלא יזמרו נביתם ונבית המשתאות: ולא איבעין לא היו רולים
לקנותם בכך: ולול בה לא הקפיד למקות בידם: כאש כנעורת
לפי שהעוכה מטה אזנו לשמוע את המזמר לעכות אחריו וכמלאו
האנשים כותכין לבס לקול הנשים וקול באשה ערוה כדכתיב
השמיעני את קולך ומצעיר את ילדו כאש כנעורת אבל זמרי גברי
ועכין כשי קלת פריצות יש דקול באשה ערוה אבל אין מצעיר
ילדו כל כך שאין המזמרים מטיס אזנם לקול העוכין: לבטולי
הא מקמי הא אם אין שומעין לנו לבטל את שניה' נקדים לבטל
את זה שהוא כאש כנעורת: צחה צמא למאין מתרגמין לקווכא:

חשלי טו וקצרו השנים משום שנא' *ושונא מתנות יחיה משרבו
 וחוחי הלב רבו מחלוקת בישראל משרבו תלמידי
 שמאי והלל שלא שמשו כל צרכן רבו מחלוקת
 בישראל ונעשית תורה כשני תורות* :

פיסקא משבטלה סנהדרין בטל השיר [מבית
 המשתאות] שנא' *בשיר וגו' ומנ"ל דבסנהדרין
 כתיב אמר רב הונא ברית דרב יהושע דאמר קרא
 *וקנים משער שבתו בחורים מנגינתם אמר רב
 אודנא דשמע ומרא תעקר . אמר רבא ומרא כביתא
 חורבא בסיפא שנא' *קול ישורר בתלון חורב בסף

כי ארזה ערה . מאי כי ארזה ערה א"ר יצחק] בית
 המסוכך בארזים עיר הוא אלא] אפי' בית המסוכך
 בארזים מתרועע (א"ר אפילו בית המסוכך בארזים
 עיר הוא) . אמר רב אשי ש"מ כי מתחיל חורבא
 בביתא בספא מתחיל שנא' חורב בסף ואבע"א מהבא

*ושאיה יוכת שער . אמר בר רב אשי לדידי חוי לוי
 ומנגח כחורא . אמר רב הונא זמרי דנגדי ודבקרי
 וחוחי הלב שאין מטין אזניהם לשמוע יפה מפי רבם וסומכים
 על צינתם תלקקק על שמועתם :

[וכי בית המסוכך בארזים עיר הוא שלא יהא נוח לימרי :]
 מתרועע לשון ערה (לשון גילוי) כמו ערו ערו : בספא
 מתחיל מאסקופת הבית ופתחיו : שאיה בית השואה מאין יושנ
 וממוך כך שעירים חרקדים שם ומכנקין וכותתין את שערינו :
 זמרא דנגדי מושכי ספיכות נקבל : ודבקרי שמזמרין נשעה

חשדכו
 חקבלי
 דקה חן
 הנכדים
 סיו ישראל
 לפנים
 כל"ל כגמ'
 וע' דש"א
קבט
מח
 ישע' כד
 איכה ס
 לפניה נ

ישע' כד

עגלה ערופה פרק תשיעי סוטה רלו

שרי . דגרדאי אסיר . רב הונא בטל זמרא קם מאה
 אווזי בזוזא ומאה סאוי חיטי בזוזא ולא איבעין אחא
 רב חסדא ולול ביה איבעי אווזא בזוזא ולא אשתכח
 אמר רב יוסף זמרי גברי ועניין גשי פריצותא . זמרן
 נשי וענו גברי כאש כנעורת למאי נ"מ לבטולי הא
 מקמי הא א"ר יוחנן כל השותה בארבעה מיני זמר
 מביא חמש פורעניות לעולם שנאמר *הוי משכימו
 בבקר שכר ירדפו וגו' והיה כנור ונבל וחוף וחליל
 ויין משתיהם גו' מה כתוב אחריו *לכן גלה עמי מבלי
 דעת שגורמין גלות לעולם וכבודו מתי רעב שמביאין
 רעב לעולם והמונו צחה צמא שגורמים לתורה
 שתשתכח מלומדיה וישח אדם וישפל איש שגורמי'

ישיני' ה

ס

שקורטין ואינו אלא לכזין את השורים לתלמיה' שהולכים לקול
 השיר שערב עליהם: שרי שאינו אלא לזרן במלאכתן (ושלא
 יעפו): דגרדאי אינו אלא לשקוק: בטל זמרא גזר על דורו
 שלא יזמרו נביתם ונבית המשתאות: ולא איבעיין לא היו רולים
 לקנותם בכך: ולול בה לא הקפיד למחות בידם: כאש כנעורת
 לפי שהעוכה מטה אזנו לשמוע את המזמר לענות אחריו וכמלאו
 האכשים כותבין לבם לקול הכשים וקול באשה ערוה כדכתיב
 השמיעני את קולך ומצעיר את ילדו כאש כנעורת אבל זמרי גברי
 ועכין כשי קלת פרילות יש דקול באשה ערוה אבל אין מצעיר
 ילדו כל כך שאין המזמרים מטיים אזנם לקול העוכין: לבטולי
 הא מקמי הא אם אין שומעין לנו לבטל את שניה' נקדים לבטל
 את זה שהוא כאש כנעורת: צחה צמא למאין מתרגמין לקוואל:

עגלה ערופה פרק תשיעי סוטה

שפלות לשונאו של הקב"ה ואין איש אלא הקב"ה
 שמת טו שנא' *ה' איש מלחמה. *ועיני גבוהים תשפלנה
 ישעיה ה שגורמים שפלות לשונאיהם של ישראל ומה כתיב
 אחריו לכן הרחיבה שאול נפשה וגו' :

קכו פיסקא משמתו נביאים הראשונים בטלו אורים
 ותומים. מאן נביאים הראשונים [א"ר הונא] טס ע"ב
 שמואל ודוד ושלמה רב נחמן אמר בימי דוד זמנין
 סליק זמנין לא סליק שהרי שאל צדוק ועלתה לו
 ט"ג טו [שאל] אביתר ולא עלתה לו שנא' *ויעל אביתר מתיב
 ד"ה נכו רבה בר שמואל *ויהי לדרוש אלהים כל ימי זכריהו
 המבין בראות אלהים מאי לאו באורים ותומים לא
 בנביאות ת"ש משחרב בהמ"ק ראשון בטלו ערי
 מגרש ופסקו אורים ותומים ופסק מלך מבית דוד
 הרחיבה שאול נפשה לאקר שהניאו ה' פורעניות הללו לעולם
 סופס כופלים צניהכס :

זמנין סליק פעמים עלה צידס שנעכו ופעמים שלא עלה צידס
 שהרי כצדוק דוד מפני אבשלום וילא מירושלים שאל צדוק
 באורים ותומים ועלתה לו שהשיבוהו ושאל אביתר ולא עלתה לו
 שאל' ויעל אביתר הכהן עד תס וגו' שנסתלק מן הכהונה מפני
 שלא נעכה באורים ותומים והכי תניא צס"ע גבי ארון וצדוקו
 מפני אבשלום צכו ילא עמו עד שעלה במעלה הזתים ושאל באורים
 ותומים ונסתלק אביתר מן הכהונה הגדולה וככנס צדוק תקמיו
 כדכתיב ויאמר המלך לצדוק השב את הארון וגו' : כל ימי זכריהו
 בן יהוידע שהי' בימי יואש: ערי מגרש ערי לויס שהטעינן הכתוב

עגלה ערופה פרק חשיעי סוטה רלח

ואם לחשך אדם לומר *ויאמר התרשתא להם אשר ^{ענדל כ}
לא יאכלו בקדש הקדשים עד עמוד הכהן לאורים
ותומים [אמור לו] כאדם שאומר לחבירו עד
שיחיו מתים ויבא משיח בן דוד אלא אמר רב נחמן
מאן נביאים הראשונים לאפיקי חגי זכריה ומלאכי
דאיקרו אחרונים דתניא משמתו נביאים האחרונים
חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוח הקדש מישראל
ועדין היו משתמשין בבת קול וכו' :

סנהדרין

פ"א

וי"ט

ד"ט

ק"ו

ס"ט

מ"א

מ"ב

מ"ג

מ"ד

מ"ה

מ"ו

מ"ז

מ"ח

מ"ט

נ"א

נ"ב

נ"ג

נ"ד

נ"ה

נ"ו

נ"ז

נ"ח

נ"ט

ס"א

ס"ב

ס"ג

ס"ד

ס"ה

ס"ו

ס"ז

ס"ח

ס"ט

ס"י

ס"יא

ס"יב

ס"יג

ס"יד

ס"טו

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

ס"טז

לאבני אפור כדתניא אבנים הללו אין כותבין
 עליהם בדיו משום שנא' *פתוחי חוחם ואין מסרטין
 עליהם באיזמל [משום] שנא' *במלואותם (הא
 כיצד) [אלא] כותבין עליהם בדיו ומביא שמיר
 ומראה להם מבחוץ והם מתבקעים מאליהם כתאנה
 שמתבקעת בימות החמה ואינה חסרה כלום [וכבקעה
 זו שנבקעת בימות הגשמים ואינה חסרה כלום].
 ח"ר שמיר זה ברייתו כשעורה ומששת ימי בראשית
 נברא ואין כל דבר קשה יכול לעמוד בפניו וכיצד
 מצניעין אותו כורכין אותו בספוגין של צמר ומניחים
 אותו באיטוני של אבר מלאה סוכין שעורין :

קכח פיסקא ופסקו אנשי אמנה . מאי אנשי אמנה א"ר
 יצחק אלו בני אדם המאמינים בהקב"ה .
 טס

דתניא ר"א הגדול אומר מי שיש לו פת בסלו ואמר
 מה אוכל למחר אינו אלא מקטני אמנה והיינו דא"ר
 אלעזר מ"ד *כי מי בן ליום קטנות מי גרם לצדיקים
 שיחזבו שלחנם לע"ל קטנות שהיתה בהם שלא
 ע"י אשכנזי מלכא דסידי : אבנים הללו שבאסוד וקטן : פתוחי
 קקק משמע : במלואותם שיהו שלמות שלא יהו קטנות מהן
 כלום : ומראה להם שמיר על פני הדיו בקרץ האית : איטוני
 של אבר גונתא מש"א בלע"ז :

שמאמינים בהקב"ה צוטיקין צו לוותר ממונס לכוי הידור מלוה
 וללדקה ולהולאות שבתות וימים טובים : שיחזבו
 שולחנם לע"ל שאין מקבלין שכר שלם והכי משמע כי מי בן ליום

עגלה ערופה פרק השיעי סוטה רלט

האמינו בהקב"ה. רבא אמר אלו קטנים בני רשעי ישראל *שמבוכים דין אביהם לע"ל אומר לפניו מט רבש"ע מאחר שאתה עתיד ליפרע מהם למה אתה

הקהית שיניהם במ :

א"ר אילעא בר *ברכיה אלמלא תפלתו של דוד היו קכט כל ישראל מוכרי רבב שנא' *שיחה ה' מורה סס

להם ידעו גוים אנוש המה סלה וא"ר אילעא בר נגנו' אית' ברכיה אלמלא תפלתו של חבקוק היו שני ת"ח יבכ' מתכסים בטלית או ועוסקים בתורה שנא' *ה' שמעתי ט מסל' ט חבקוק ג שמעך יראתי ה' פעלך בקרב שנים חייהו א"ת בקרב שנים אלא בקירוב שנים. וא"ר אילעא בר' ברכיה

קטני' בני רשעי ישראל שמתו כשהן קטנים : שמבוכין דין אביהם קורעין דין אביהם כשזאין לדונס אומרין לפניו כו' : הקהית שיניהם במ למה האבלתם ולערתם עליכו צמותיכו וכפרעת מהם צייהם :

מוכרי רבב עניים : רבב הוא דנר מאוס כמו קלב וסומן וכדצק צנגדיה' וכמאסין ואין לך אדם מתעסק בהם אלא עכי : שיחה ה' מורה להם לעיל מיניה כתיב כי לא לכלק ישכח אביון תקות עניים תאבד לעד שיתה ה' מורה להם תן להם מרות לאותן עניים עושר שיהיו הכושי' כוהגים בהם כבוד וידעו הכושי' שהם אכזב ואינם אלוהות שאין כל הכבוד וגדולה שלהם : מחכסין בטלית אחר מרוב עושי : בקרב שנים אותה פעולה שלך דהיינו ד"ת שהיא בקירוב שנים ששנים (רולים) [לריכין] להתקרב כאחד בכסוי אחד : חייהו רפאהו והרווק להם ותן להם

עגלה ערופה פרק חשיעי סוטה

שני ת"ח המהלכים בדרך ואין ביניהם ד"ת ראוין
 מ"נ כ ל' ישראל שנה' *ויהי המה הולכים הלך ודבר והגה
 רכב אש וסוסי אש ויפרידו בין שניהם ויעל אליהו
 בסערה השמימה וגו' טעמא דאיכא דבור הא ליכא
 דבור ראוין לישראל. וא"ר אילעא בר ברכיה שני ת"ח
 הדרין בעיר א' ואין נוחין זה לזה בהלכה א' מת וא'
 דברים ד גולה שנה' *לנום שמה רוצח אשר ירצח את רעהו
 סוטי ד בבלי דעת ואין דעת אלא תורה שנה' *נרמו עמי מבלי
 הדעת א"ר יהודה בר ר' חייה כל העוסק בתורה
 ישיגה ל מחוך דוחק תפלתו נשמעת שנה' *כי עם בציון ישב
 בירושלים בכו לא תבכה חנון יחנך לקול זעקך וגו'
 וכתיב בתריה ונתנה' לכם לחם צר ימים לחץ ר' אחא
 סס בר חנינא אומר אף אין הפרגוד נו' ל לפניו שנה' *ולא
 יכנף עוד מוריד ר' אבהו אמר (אף ווכה ומקבל פניו)

חיותם: המה הולכים הלך ודבר נד"ת נאליהו ונאלישע כתיב:
 ראוין לישראל שעל מכת כן נא רכב אש עליה': א' מה ע"י
 ס"ח ואס קצרו שהרגו נשוגג: וא' גולה לערי מקלט *וא"כ מיתה סימן
 אין כאן למיתה וגלות סימן לגלות שאס' מה ואסד גולה: בבלי דעת על
 שלא היה להם דעת להיות מלמדים זה את זה ולמדו זה מזה:
 נרמו עמי סיפא דקרא ותשכח תורת אלהיך: כי עם בציון ישב
 אלו יושבי ישיבת תורה וסיפא דקרא חנון יסנך לקול זעקך: לחם
 צר נמי הכתוב מדבר נמי שמוכותיו קשין עליו ואף עפ"כ יושג
 ועוסק בתורה: פרגוד מקילה: לא יכנף לא יתכסה ממך
 בכסף נגדו ומקילתו:

עגלה ערופה פרק תשיעי סוטה רמ

[משביעין אותו מזיו] שכונת שנא' *והיו עיניך רואות ישעיה ל
אח מוריד :

פיסקא אין יום שאין בו קללה וכו'. אמר רבא כל קל
יום ויום מרובה קללתו משל חברו שנאמר ^ס

*בבקר תאמר מי יתן ערב ובערב תאמר מי יתן בקר ^{דבני' כח}
הי בקר אילימא בקר דלמחר מי ידע מאי הוי אלא
דחליף ואזיל ואלא עלמא אמאי קאי אקידושא
דסדרא ואיהא שמיה רבא דאגדתא שנאמר *ארץ ^{איוב י}
עיפחה כמו אופל צלמו' ולא סדרים ותופע כמו אופל
הא יש סדרים תופיע מאופל [פיסקא] ולא ירד טל
לברכה וניטל טעם הפירות. תניא רבי שמעון בן
אלעזר אומר טהרה בטלה טעם הפירות וריחם

והיו עיניך רואות וכו' וכן בתריה לא יכנף כתיב וגו' :

דלכתחמי יתן שיבא יוס' : מי ידע אם ייטב מן הלילה : אלא
דחליף עייתן והיה זה (כליל) [יום הנא כזה] שעבר : אלא

עלמא אמאי קיים מאמר שהקללה הולכת ורבה : אקידושא
דסדרא סדר קדושה שלא תקנוה אלא שיהו כל ישראל עוסקין
בתורה בכל יום דבר מועט שאומרים קרייתו ותרגומו והם
כעוסקים בתורה וכיון שנוהג בכל ישראל בתלמידים ובעמי הארץ
יש כאן שמים תלמוד תורה וקדושת השם קביע הוא . וכן אמר
יהא שמיה רבה מברך שעוכין אקר ההגדה שהדרשן דורש ברבים
בכל שנת היה כוהגין בן ושם היו נקבלים כל העם לשמוע שאינו
יום של מלאכה ויש כאן תורה וקדושת השם סדרים סדרי
פרשיות [דמור'] : טהרה שפסקה מישראל : בטלה טעם
הפירות וריחם שמתוך שהם טהורים וכוהגים בטהרה אף

מעשר ביטל שומן דגן רב הונא אשכח תמרתא
 דחנוניתא כרכה בסודרית אחא רבה כריה א"ל
 קא מורחנא מינך ריחא דחנוניתא א"ל בני טהרה
 יש בך יהביה ניהלי' אדהכיאתא (רבא) [אבא] כריה
 שקלה יהבה ניהלי' א"ל בני שמחת את לבי והקהית
 את שיני [היינו] דאמרי אינשי רחמי דאבא אבני
 ורחמי דבני אבני דהוה (להו) [ליה] רב אחא בר
 יעקב איטפיל ביה בר' יעקב בר ברתיה כי גדל א"ל
 אשקיין מוא א"ל אטו ברך אנא בר ברתך אנא והיינו
 דאמרי אינשי רבי רבי בר ברתך אנא:

קלא (רבי יהושע) [ר"א הגדול] אומר מיום שחרב בית

קלא

ס

חמדתנו שרי חכימא למהוי כספריא וספריא

ג' גו'
כחויק

*כתלמידיא ותלמידיא כעמא דארעא ועמא דארעא
 הקצ"ה מטהר פירות מטעם רע וריק רע: מעשר ביטל
 שומן דגן בעון פיסוק מעשרות פסק שומן הדגן כשמו של מעשר
 דאיקרי קלב כדכתיב כל קלב ילחר וגו': דחינוניתא שמכה ויש
 בה ריק טוב ומין תמרי' הוא לעלמן: טהרה יש בך לפינך
 מריקה לך ולא בטל ריק (מאכלך) [מאללך]: אחא כריה כריה
 דרבה בר רב הונא: א"ל רב הונא לרביה: שמחת את לבי
 בטהרתך: והקהית את שיני שהראיתני שאתנתך על כנך יותר
 מעלי שטלת מחי וכתת לו: רחמי אהבה: איטפל ביה גדלו
 צביתו: רבי רבי גדל גדל אותי ואעפ"כ איני צדק: בז ברתך
 אנא ואין עלי לכבדך כנן:

שרו חכימא התקילו הקמים: ספריא מלמדי תיטוקות שהם

קטנים מן הקטנים: כעמא דארעא כעמי הארץ:

אזלא (ומנוולה) [ורלדלה] אין דורש ואין מבקש על ס"ס ע"ג
 מי יש לנו להשען על אבינו שבשמים בעקבות
 המשיח חוצפא יסני ויוקר (יהא) [יאמירן] הגפן חתן
 פריה והיין ביוקר (פי' שמאכרין) והמלכות ההפך
 למינות ואין הוכחת. בית הועד יהיה לזנות. והגליל
 יחרב. והגבלן ישום ואנשי הגבול יסוככו מעיר לעיר
 ולא יחוננו וחכמת סופרים תכרת ויראי הטא ימאסו
 והאמת תהא נעדרת נערים ילבינו וקנים גדולים
 יעמדו מפני הקטנים בן מנבל אב בת קמה באמה
 בלה בחמותה אויבי איש אנשי ביתו פני הרור כפני
 הכלב הכן לא יתבייש מאביו ועל מי יש לנו להשען
 אלא על אבינו שבשמים:

פיסקא בפילמוס של אספשינוס קיבר גורו וכו' קלב
 ושלא ילמד אדם את בנו חכמת יונית ת"ר ס"ס
 כשצרו מלכי בית חשמונאי זה על זה וכו' משמת חרונה
 ר"י וכו'. ת"ר משמת ר' אליעזר נגנו ס"ת משמת וי"ע
 ר"ע

אזלא ומנוולה הולכי' ודלים ומתנוולי': בעקבות המשיח נסוף
 הגלות לפני ביאת משיח: והיין ביוקר שהכל עוסקין במשאתות:
 ואין חוכחת אין לך אדם שיוכל להוכיח שכולם נכשלים נקטא
 וכשמוכיחו אימר לו אמה כמוכי: ובית הועד של סכמים יהיה
 לבית זנות שכלו הקכמים ואין לומד תורה ויהא קרב מאין איש
 ונעלי זימה מתגודדים ס"ס מפני שקוף לעיר היו צתי מדרשו' שלהם:
 נגנו ס"ת שהיה בעל הלכות ספי השקועה הרנה וסדורות
 בפיו כאלו כתונים בספר כדאמרינן בסנהדרין הרנה תורה

ר' יהושע בטלו עצה ומחשבה משמת ר' עקיבא בטלו
 זרועי תורה ונסתתמו מעינות החכמה משמת רבי
 אלעזר בן עזריה בטלה עטרת חכמים שעטרת
 חכמים עשרם משמת ר' חנינא בן דוסא בטלו אנשי
 מעשה משמת אבא יוסי בן קטינחא בטלו חסידים
 ולמה נקרא שמו אבא יוסי בן קטינחא שהיה מקטני
 חסידים משמת בן עזאי בטלו השקדנים משמת בן
 זומא בטלו הדרשנים מושמת רשב"ג עלה גובאי ורבו
 צרות משמת רבי הוכפלו הצרות משמת רבי בטלה
 ענוה ויראת הטא א"ל רב יוסף לתנא לא תיתני ענוה
 דאיכא אנא א"ל רב נחמן (בר יצחק) לתנא לא תתני

הכנה
 צ"ע: ס' אזהרות מביאה לידי נקיות וכו' רוח הקודש מביאה
 לידי תחיית המתים ותחיית המתים באה ע"י אליהו
 ע"י רש"י

יראת הטא דאיכא אנא: ר' פנחס בן יאיר אומר
 למדתי מרבתי ולא עוד אלא שאני שוכה שלשת אפים הלכות כו':
 עצה ומחשבה שהיה זהיר במדרשות ובקי (בעלת המלכות)
 [בהלכות] ובתשובות המיכין והבין ברמזיהם כדאמרי' צפ"ק
 דמגיגה כי נח נפשיה אמרו ליה רבנן מה תיהוי עלן ממיכאי אמר
 להם אנדה עלה (מנכים) [מנכי ישראל] כסרקה חכמתם של
 אה"ע: זרועי תורה עומק סגראולסמוך טעמי תורה שנעל פה
 על מדרש מקראות ואותיות היתרים ולשונות המסתכים במקרא:
 ר' אלעזר בן עזריה הוה עשיר כדאמרי' י"ג אלפי עגלי הוה
 מעשר מעדריה כל שתא שתא: דאיכא אנא שאני ענותן:

האשה נקנית פרק ראשון קידושין רמב

מסכת קידושין

האשה נקנית

פרק ראשון

משנה האשה נקנית בשלש דרכים וכו'. גמ' *מאי ב

איריאתני שלש ליהני שלשה משום דקא ע"ב

בעי למתני דרך ודרך ל' נקבה הוא דכתיב *והודעת ^{זנות יח}

להם את הדרך ילכו בה ואלא הא דתניא בשבעה

דרכים בודקין את הזב ליחני שבע משום דקבעי

למתני דרך ואשכחן דרך דאיקרי לשון זכר דכתיב

*בדרך אחד יצאו אליך ובשבעה דרכים ינוסו לפניך ^{דנלי' כח}

א"ה קשו קראי אהרדי וקשיין נמי מתניתין אהרדי

קראי אהרדי לא קשיין הכא דבתורה קאי ותורה

איקרי לשון נקבה דכתיב *הורת ה' תמימה משיבת ^{תליס יט}

נפש כתב לה בלשון נקבה התם דבמלחמה קאי

ודרכו של איש לעשות מלחמה ואין דרכה של אשה

לעשות מלחמה כתב לה בלשון זכר מתניתין אהרדי

לא קשיין וכו' :

בודקין את הזב במאכל ובמשתה במולי ובמטא בקפילה ומראה

והרהור שמא עקמת אחד מהן ראה ואכנס הוא וטהור

דממנא אמר מנשרו מאליו ולא עקמת אונס והאשה באונס נמי

טמאה כדאמר בפ' בנות כותים כשהוא אומר כי יונב זנב דמה

הרי אונס אמור :

א הניא ר"ש אומר מפני מה אמרה תורה *כי יקח
 אִישׁ אִשָּׁה וְלֹא כְּתִיב כִּי חִלְקָה אִשָּׁה לְאִישׁ
 מִפְּנֵי שֶׁדָּרְכּוֹ שֶׁל אִישׁ לְחֹזֶר אַחֵר אִשָּׁה וְאִין דְּרִכָּה
 שֶׁל אִשָּׁה לְחֹזֶר עַל אִישׁ מִשֶּׁל לְאִדָּם שֶׁאֲבָרָה לוֹ
 אֲבָרָה מִי חֹזֶר עַל מִי בְּעַל אֲבָרָה מִחֹזֶר עַל אֲבָרָתּוֹ .
ו איבעיא להוּ מִיּוֹחֲדָת לִי מִהוּ מִיּוֹעֲדָת לִי מִהוּ צִלְעָתִי
 מִהוּ עֹזְרָתִי מִהוּ נִגְדָתִי מִהוּ עֲצוּרָתִי מִהוּ

סְגוּרָתִי מִהוּ תַחְתִּי מִהוּ תְּפוּשָׁתִי מִהוּ לְקוֹחָתִי מִהוּ
 פְּשִׁיט מִיְהָא אֲדָא דְתַנִּיא הָאֹמֵר לְקוֹחָתִי ה"ו מְקוֹדֶשֶׁת
 מִשׁוּם שְׁנֵא' *כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה אִיבְעִיא לְהוּ חֲרוּפְתִי
 מִהוּ ת"ש דְּתַנִּיא הָאֹמֵר חֲרוּפְתִי מְקוֹדֶשֶׁת שְׁכָן
 בִּיהוּרָה קוּרִין לְאַרְוֶסָה חֲרוּפָה וְיִהוּרָה הוּיָא רֹבְא
 וְיִקְרָא יֵט דְּעֵלְמָא ה"ק הָאֹמֵר חֲרוּפְתִי מְקוֹדֶשֶׁת שְׁנֵאֵמַר *וְהִיא
 שְׂפָחָה נִחְרַפְתָּ לְאִישׁ :

יב רב מְנַגִּיד עַל דְּמִקְדָּשׁ בְּשׁוּקָא וְעַל דְּמִקְדָּשׁ בְּבִיבָא
 ע"ב וְעַל דְּמִקְדָּשׁ בְּלֹא שְׂדוּכִי וְעַל דְּמִבְטָל גִּיטָא
 [אֲבָרָה אֶת מַלְלָעוּתִי] :

מִיּוֹחֲדָת לֶאָסֶן וְהִוּוּ לְבָנָר אֶתְד : מִיּוֹעֲדָת לֶאָסֶן אֶתְרָ לֹא יַעֲדָה שְׂהִי
 לֶאָסֶן קְדוּשִׁין בְּאִמָּה הַעֲבָרִייה : עֹזְרָתִי נִגְדָתִי לֶאָסֶן אֶעֱשֶׂה
 לוֹ עֹזר כְּכַגְדּוֹ : סְגוּרָתִי לֶאָסֶן וְיִסְגוּר בָּנָר תַּחְתַּמְנָה : עֲצוּרָתִי לֶאָסֶן
 עֲלִמָּת שְׂתֵּהָא כְּאֶסְפֵּת עִמִּי בְּבִית וּרְבִיתִי אֲמַרו לֶאָסֶן כִּי אִשָּׁה עֲלוּרָה
 לָנוּ וְלֹא כְּהִירָא דְהָהוּא עֲלוּרָה מִמֶּנּוּ קִאֲמַר דְּהָא אֲסִימְלֵךְ א"ל
 לְדוּד אֶס כְּשִׁמְרוּ הַכַּעֲרִים אֵךְ מֵאִשָּׁה וְדוּד אֶהֱדַר לִיה אִשָּׁה עֲלוּרָה
 לָנוּ וְהַכְנוּ טְהוּרִים :

רב מְנַגִּיד כּו' עָשׂוּם פְּרִילוּמָא : וְעַל דְּמִבְטָל גִּיטָא הַשּׁוּלָק גַּע

האשה נקנית פרק ראשון קידושין רמג

ועל דמסר מודעא אניטא ועל דמצער שלוחי דרבנן
ועל דחלא שמת' עילויה חלחין יומין ועל חתנא דדייר
בבי חמיה. דדייר אין חליף לא והא ההוא חתנא
דחליף אבבא דבי חמיה ונגדיה רב ששתה הוא מידם
הית דיינא המתיה מיניה נהרדעי אמרי בכולהו לא
מינגד רב אלא על דמקדש בביאה בלא שדוכי וא"ד
אפילו בשדוכי נמי משום פריצותא :

אמר רב יהודה אמר שמואל כל שאינו יודע כטיב ב

גיטין וקדושין לא יהא לו עסק עמהן אמר רב יג

אסי א"ר יוחנן וקשים לעולם יותר מדור המבול ^{על כחידו'}
שנא *אלה ובחשורצות וגטוב ונאוף פרצו ודמים ^{הלכות}
בדמים נגעו מאי משמע כדמתרגם רב יוסף מולדין ^{הושע ד}

לאשתו והגיע בשליק וא"ל גט שנתתי לך בטל הוא דלמא לא
ידי ליה אחאי דנטלי קודם שיבא לידה ושם יתכנו השניק לאחר
שנטלו וחבשא בו ועל דמסר מודעא אניטא כגון כגט המשושה
בישראל דמילא לעז על כניה: דמצער שלוחי דרבנן שהזמינו
לדין מפי הדיינים וזה קם עליו ומכירו: ועל חתנא דדייר בבי
חמיה שם יכאל בה שסתם קעותה אוהבת את קתנה לאחר מר
הו זהיר בלשתך וקתנה הראשון: מידם הות דיינא קטורה
ממכו לשון דומה ונת דומה:

וקשים לעולם דיינים המורים הוראה בעריות ואין נקיים
יותר מדור המבול: מאי משמע מהכא דקסין לעולם
דקאי על זאת תאכל אלת אים: כדמתרגם רב יוסף דהיה
נקי בתרגום כביאים שתרגם יוכתן בן עוזיאל דהאי פרלו דמים

כופע ד בנין מנשי חבריהן חובין על חובין מיסיפין וכתיב * על
 כן האכל הארץ ואימלל כל יושב בה בחית השדה
 ובעוף השמים וגם דגני הים יאספו. ואלו ודור המביל
 כלא' ולא נגורה גזירה על דגים שבים שנא' *מכל אישר
 בחרבה מתו ולא דגים שבים ואלו הבא אפילו דגים
 ידמיה כג' שבים ואימא עד דעביד לכולהו לא ס"ד דכתיב *כי
 מפני אלה אכלה ארץ אימא אלה לזוד והנך
 לחוריהו * מי כתיב ופרצו פרצו כתיב :

סס ע"ג

כ | תניא ר' יוסי בר' חנינא אומר בוא וראה כמה
 קשה אבקה של שביעית. אדם נושא
 ונוחן בפירות שביעית לסוף מוכר את מטלמליו
 ויקרא כה * בשנת היובל וגו' וסמך לי' וכי תמכרו כמכר
 לעמיתך או קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד
 ליד. לא הרגיש לסוף מוכר את שדותיו שנא'

בדמים נגעו באשת איש קאי : פרצו כמו וכן יפרוץ מולדין בנין ;
 כי מפני אלה אכלה הארץ בעלמא כתיב מיהו שמעינן מיכה
 לאכל קדא קאמ' על זאת תאכל הארץ דהא אה קדא מהנך דקרא
 (קאמר) [קמא היא] : מי כתיב ופרצו דמיסוף על עכין ראשון
 דליקום על (זאת) [כן] אכול' מילתא : פרצו כתיב ומלת' באנפי
 נפשיה היא ועלה לפודה כתיב על (זאת) [כן] תאכל :

[בשנת היובל הזאת וכי תמכרו אס תמכרו ותקכו מה שאסרתי
 לכם זו סאפך למכור ממכריך וכל כלי ביתך : לא הרגיש
 לא שם לבו לפורענות הבא עליו לחזור בו מעברה שנידו גבי לא
 הרגיש גרסינן לסוף מוכר את שדותיו וגבי לא באת לידו ככולהו

האשה נקנית פרק ראשון קידושיין רמד

*כי ימוך אחיך ומכר מאחוזתו לא באת לידו ויקרא כס
עד שמוכר את ביתו שנא' *כי ימכור בית מושב ^ס
גו' מאי שנא התם דאמר לא הרגיש ומאי שנא
הכא דאמר לא באת לידו כדרב הונא דא"ר הונא .
כיון שעבר אדם עברה ושנה בה וכו' נעשית לו
כהיתר לא באת לידו עד שמוכר את בתו שנא'
*וכי ימכור איש את בתו לאמה ואע"ג דבתו לא ^{שמות כג}
כחיבא בהאי ענינא הא קמ"ל נזבין אינש ברתיו'
ולא נזויף ברביתא מ"ט ברתיו' מגרעא ונפקא והא
מוספא ואילא לא באת לידו עד שלוח ברבית
שנא' *וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך וסמיך ליו' ויקרא כס
אל תקח מאתו גו' לא באת לידו עד שמוכר
את עצמו שנא' *וכי ימוך אחיך ונמכר לך לא ^ס
לך אלא לגר שנא' לגר ולא לגר צדק אלא לגר
הושב שנא' גר תושב ממשפחת גר זה נכרי
גרסינן בתוספתא עד שמוכר והכי משמע לא תנזא לידו הרהור
תשובה עד שזא לכל אלו : מ"ש דקחני לא הרגיש דמשמע אם
לא הרגיש סופו לזוא לכך ובכולהו תנא לא באתה לידו עד שמוכר
דמשמע דפשיטא ליה לתנא דדרכו כן דלא תנזא לידו שיסוב
בתשובה עד שיקבל עוד פורעניות : אע"ג דבתו בהאי ענינא
לא כתיב לדריז בה סמיכת פרשה מ"מ הואיל ופרשת רבית
סמוכה לפרשת ממכר בית אכן סהדי שכבר מכר את צדו אם יש
לו בת קטנה קודם שלוחו ברבית דניסא ליו' וכו' : וכי ימוך אחיך
הכל בסדר סמיכת פרשיות הוא דורשו וכולן זו קשה משלפניה :
שנא' לגר פרשה אחרת היא הסמוכה לכמכר וכי תשיג יד גר

האשה נקנית פדק ראשון קידושין

סע"ג כשהוא אומר לעקר * זה הנמכר לע"ז עצמה]:
כא * ונאל את ממכר אהיו רשות אהה אומר רשות או
 אינו אלא חובה ת"ל ואיש כילא יהיה לו גואל
 ובי יש אדם בישראל שאין לו גואלים אלא זה שיש
 לו ואינו רוצה ליקח שהרשות בידו דברי ר' יהושע
 ר"א אומר ונאל את ממכר אהיו חובה אהה אומר
 חובה או אינו אלא רשות ת"ל * ובכל גו' גאולה תתנו
 הכתוב קבעו חובה :

סע"ג ת"ר * וראית בשביה בשעת שביה . אשת ואפי' אשת
 איש . יפת חואר לא דברה תורה אלא כנגד
כב יצה"ר מוטב שיאכלו ישראל בשר * תמותות שהוטות
 ואליאכלו בשר תמותות נבלות . וחשקתאע"פ שאינה
 ומטב עמך גו' : זה הנמכר לע"ז עצמה לקטוב עלים ושאר
 לרכיה ולא לשם אלהות] :

וכי יש לך אדם בישראל מניטלי חלק בארץ שאין לו גואלי
 מזרע יעקב בעוד אחד מכל ישראל קיים הוא קרוב לו : אלא
 זה שיש לו גואלים אבל אין הגואל רוצה ליקח ולימך הכתוב
 שהרשות ביד הקרוב : חובה והאי כי לא יהיה לו גואל דריש בשאי
 אפשר ביד הראוי לומר לו הגואל ואין הגואל מוטלת (עליו) אלא
 על הקרוב מן הכל :

יפת חואר משמע מתוך שתגרה בו ילכו מקמת יופיה התירה
 לו ונקושי אלא דמוטב שיאכלו ישראל בשר תמותות שקוטות
 בשר מסוככת שקוטה ואע"פ שהיא מאוסה כדכתיב ביקזקאל ולא
 בא נפי בשר פגול : ולא יאכלו בשר תמותות לאשר שימותו והיו
 נבלות : תמותות אמורטי"אי : וחשקת בקטבו תלה הכתוב

האשה נקנית פיק ראשון קידושין רמה

נאה. בה ולא בה ובחברתה. ולקחת ליקיחין יש כך
בה. לך לאשה שלא יקח שתי נשים אחת לוואחת
לאביו אחת לו ואחת לבנו. והבאתה מלמד שלא
ילחצנה במלחמה:

ת"ר *כי טוב לו עמך. עמך במאכל עמך במשחה ג
שלא תהא אתה אוכל פת נקייה והוא אוכל פת סס

קיבר אתה שותה יין ישן והוא שותה יין חדש אתה דכיל' טו
ישן על גב מוכין והוא ישן על גבי החבן מכאן אמרו
חכמים הקונה עבד עברי בקונה ארון לעצמו *ירצע סס ע"ב
אדוניו את אוננו במרצע וגו' ר' יוחנן ב"ו היה דורש

מקרא זה במין חומר מה נשתנה און מכל האברים
שבנוף אמר הקב"ה און ששמעה קילי על הר סיני *כי
לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים והלך זה
וקנה ארון לעצמו ירצע (בה). * (והגישו אל הדלת וגו') סמות כל

ר"ש [ב"ר] היה דורש את המקרא הזה במין חומר
מה נשתנו דלת ומווה מכל כלים שבבית אמר
הקב"ה דלת ומווה שהיו עדים במצרים בשעה
שפסחתי על המשקיף ועל שתי המזוזות ואמרתי כי
לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים והוצאתים

ואפילו אינה כאה: ולא בה ובחברתה שלא יקח שנים: ליקוחין
יש לך בה קדושין תופסין ואע"פ שהיתה כפרית שהרי אינס
מתגיירה מדעתה: לך ולא לאחרים שלא יקחה לנודך האשרי
כגון אביו: שלא ילחצנה במלחמה לנא עליה:

הומר לרור המרגליות ולרור הנופס מלוי בלואר לתכשיט:

מעבדות לחירות והלך זה וקנה ארון לעצמו
ירצע בפניהם :

כד ת"ר הכהו על עינו וסמאה על אזנו וחרשה עבד יוצא
בהן לחירות . כנגד עינו ואינו רואה כנגד אזנו
ע"ב

ואינו שומע אין עבד יוצא בהן לחירות אמר רב שמן
לרב אשי למימרא דקלא לאו כלום הוא והחנא רמי
בר יחזקאל חרנגול שהושיט ראשו לאויר כלי זבוח
וחקע בו ושברו משלם נזק שלם ואמר רב יוסף אמרי
בי רב סוס שצנף וחמור שנער ושברו כלים בתוך
הבית משלמים חצי נזק א"ל שאני אדם דביון דבר
דעת הוא איהו מבעית נפשיה כדתניא המבעית אח
חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים כיצד
תקע באזנו וחרשו פטור אחרו ותקע באזנו וחרשו חייב :

כה סבי דניזונייא לא אתו לפרקי דרב הסדא א"ל לרב
המנונא זיל צנעינהו אזל אמר להו מ"ט לא

אתו רבנן לפירקא א"ל (מאי) [אמאי] ניהי דבעינן
כנגד עינו שהכה לכותל והצעימו נקול ואינו רואה או כתמרש
ושברו נקול : משלם נזק שלם כסומכוס מוקמינן לה
בנ"ק דאמר בהמה שהזיקה בלרורות משלם נזק שלם : ושברו
אח הכלים נקולס : חצי נזק כדן לרורות לרבנן דפליגי עליה
דסומכוס בנ"ק ואמרי אינו משלם אלא חצי נזק לרורות : שאני
אדם דבר דעת הוא האי כזק וכי מינעית מדעתיה קמינעית
שכותן לבו אל פסד קול הנא פתאוס :

סבי דניזונייא שס מקוס : זיל צנעינהו אמור אליהם להסגר
ולישב צניתס זה לשון כדו לת"ס כדאמרינן בנ"ק לאמר לו

האשה נקנית פרק ראשון קידושין רמו

מיניה מילה אולא פישט לנא"ל מי בעיתו מינאי מירי
ולא פשיטנא רכי בעו מיניה עבד שסרסו רכו בכצים
מהו כמום שבגלוי דמי או לא לא הוה בידיה א"ל מה
שמך א"ל המנונא א"ל לאו המנונא אלא קרנונא אתא
לקמיה דרב חסדא א"ל מתניתא בעו מינך דתנן כ"ד
ראשי אברים שבאדם כולן אינן מטמאין משום כחיה
ואלו הם ראשי אצבעות ידים ורגלים וראשי אזנים
וראש התיטם וראש הגויה וראשי דדים שבאשה ר'
יהודה אומר אף שבאיש ותני עלה בכולם עבד יוצא
בהם לחירות רבי אומר אף הסירוס בן עזאי אומר
אף הלשון :

דרך כבוד הסגר ושנ צניחך : כסומום שבגלוי דמי שהרי תלויים
בכיס וכברים צוקן או לא הואיל ועמוכים בתוך הכיס : קרנונא
יוצא קרנות אתה ולא בעל תורה : מתניתא בעו מינך גרסינן
דמזרייתא דתני עלה דמתכיתין רבי אומר אף הסירוס יליף לה :
אין מטמאין משום כחיה אם אקד מן הנגעים כלכתיב ומקית
בשר קי בשאת וכתי' נה לכל מראה עיני הכהן שמהא כולה
כראית כאק' פרט למקיה שהיא במקום משופע ויורד לכל כד
אין יכול לראות ראש הנגע ורגליו כאקת : וראשי אזנים שפת
האוזן : ראש הגויה גיד : וראשי דדים שבאשה אכל שבאיש
אין צולטין כ"כ ואין זה סימוע : לחירו' דכולם אם קללו לו רבו
מוס שבגלוי הוא ואינו קוור : רבי אומר אף הסירוס מוסיף על
אלו לענין עבד ושן ועין לא אלטר' לי' לרבי למכו' בתוספת דנהדיא
כתיב וזיל קרי בי רב הוא ות"ק לא פליג נהא : אף הלשון

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

ד ת"ר הוא ללמוד ובנו ללמוד הוא קידם לבנו ר' כט
 יהודה אומר אם בנו זריו ז' ומצלח ותלמודו ע"ב
 מחקיים בידו בנו קדמו כי הא דרב יעקב כריה דרב ננח' אית'
 אחא בר יעקב שדריה אבוח לקמיה דאביי כי אחא ומחלח
 חזייה דלא הוה מחדרן שמעתיה א"ל אנא עדיפנא כ"ק
 ממך חיב את ואיזיל אנא שמע אביי דקא הוה אתי ומחילח
 הוה ההוא מוויק בי רבנן דאביי דכי הוה עיילין תרין
 אפי' ביממא הוה מתוקי אמר להו לא ליתיב ליה אינש
 אושפיזא אפשר דמתרחיש ניסא על בת בתהוא בי
 רבנן אידמי ליה כתנינא דו' רישוחא כל כריעה
 דכרע נתר חד רישא אמר להו למחר אי לא
 איתרחיש ניסא סכנתין :

ה אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה נושא אדם
 אשה ואח"כ לומר תורה ר' יוחנן אמר סס

שדרכו לראותו כשהוא מדבר ומס סנגלוי הוא :

אם היה בנו זריו והאב רואה שיליק עמו ואין לו סיפוק נכסים
 שילמדו שניהם ילמוד בנו והוא יטריח אחר מזונות ויספיקו :
 בי רבנן דהמ' ד רוקן מן הישוב היה לא ליתיב ליה אינש
 אושפיזא לרב אחא ועל כרחו ילין בבית המדרש ומתוך קסידותו
 יעשה לו נס ויהרוג את המזיק : בת לן : על נכנס : אידמי ליה
 מזיק : כתנינא דשבע רישי שהיו לו ז' גולגולות : כל כריעה
 דכרע רב אחא ומתפלל על אותו מזיק נתר קד רישא : סכנתין
 סכנתס אותי :

נושא אשה זהו בלא הרהור ואמר כך הולך ולמד תורה :

האשה נקנית פרק ראשון קידושין רמו

ריחים בצוארו ויעסוק בתורה ולא פליגי הא לן
והא להו:

משתבח ליה רב חסדא לרב הונא בדרב המנונא ו
דאדם גדול הוא א"ל כשיבא לידך ^ס

הביאהו לידי כי אתא חזייה דלא פרים סודרא
א"ל מ"ט לא פריסת סודרא א"ל דלא נסיבנא
והדרינתו לאפיה מיניה א"ל חזי דלא חוית להו
לאפאי עד דנסבת רב הונא לטעמי דאמר בן
עשרים שנה ולא נשא אשה כל ימיו בעבירה
בעביר' ס"ד אלא אימא כל ימיו בהרהורי עבירה.

אמר רבא וכן הנא דבי ר' ישמעאל עד עשרים
שנה יושב הקב"ה ומצפה לאדם מחי ישא אשה
כיון שהגיעו עשרים שנה ולא נשא אומר תופח
עצמותיו של אותו האיש אמר רב חסדא האי
דעדיפנא מחבראי דנסיבנא בשיתסר ואי הוה
נסיבנא בארביסר *הוה אמינא לשטן גירא בעיניך. ל

הא לן בני צנל היו הולכין וגורסין משניות התנאי' שנא"י ומתוך
שלומדים קוץ למקומם אין לרכי הנזית מוטלין עליו כושא אשה
דהוה צנל הרהור ואס"כ הולך ולומד תורה: להו לבני א"י
הלומדים במקומ' אס כושא אשה יהיו לרכי הנזית מוטלים עליו
וינטלוהו:

חזייה רב הונא לרב המנונא: דלא פרים סודר' כדרך הנשואים
שהיו רגילין לכסות ראשן: הוה אמינא לשטן גירא בעיניך
כל' הייתי שתגרה בו ושטן הוא יכה"ר ולא אירא שיטעיאני:

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

א"ל רבא לרב נתן בר אמי אדירדך על צוארית
 דברך משיחסר ועד כ"ב ואמרי לה מתמני סרי
 ור' נחמיה חד אמר משיחסר ועד כ"ב וח"א מתמני
 סרי ועד כ"ד:

וא"ר יהושע ב"ל כל המלמד אח בן בנו תורה מעלה
 עליו הכתוב כאלו קבלה מחר סיני שנא'
 *והודעתם לבניך ולבתי בניך וסמיך ליה יום אשר
 עמדת לפני ה' אלהיך בחורב ר' חייא בר אבא
 אישכחי' לר' יהושע בן לוי דשרדי ריסנא ארושיה
 וקא ממטי ליה לינוקא לבי בנישחא א"ל מאי
 כולי האי א"ל מי זוטרא מ"ד והודעתם לבניך
 וסמיך ליה יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך

סס
 דנריס ד
 ס' י"י
 שחתי

אדירדך על צוארי דברך בעוד ידך תקיפה על נכך קודם שיגדל
 ולא יקבל תוכפתך השיאו אשה: שיחסר סנין הגיע זמן ליכנס
 ויותר מכ"ב אל תאקרהו. ל"א אדירדך על צוארי דנריך בשעה
 שעוד ידך תקיפה עליו הוי זהיר ללמדו תוכפת ואי זה זמנו
 משיחסר עד כ"ב בליר משיחסר אין בו דעת לקבל תוכפה כל כך
 ואל תכניד יסורין ותוכפת ויותר מכ"ב יש לקוש שלא יבעט וזה
 עיקר: ע"פ דרכו לך שכל ימיו יהא מתכהג בו סנוך לו בנערותו
 ואינו הילכ כערותו ר' יהודה ור' כספיה זכו':

דשרדי ריסנא ארושיה סדין שאינו ראוי לעטיפת הראש אלא
 כסוי בעלמא שס על ראשו שלא לילך בגלוי ראש ולא
 הססיק להתעטף בסודרו: מאי כולי האי שפיהרת לנחא בלא

האשה נקנית פרק ראשון קידושין רמח

בחורב מכאן ואילך רכה בר [רב] הונא לא טעים
 אומצא עד דמייתי ליה לינוקא כי מדרשא א"ר
 הייא בר אבא לא טעים אומצא עד דמקרי לינוקא
 ומוספיה אמר רב ספרא משום ר' יהושע בן
 חנניא מ"ד *ושננתם לבניך אל תקרי ושננת' אלא
 ושלשתם לעולם ישלש אדם שנותיו שלישי במקרא
 שלישי במשנה שלישי בתלמוד מי ידע כמה חיי
 לא צריכא ליומי. לפיכך נקראו ראשונים סופרי'
 שהיו סופרים כל אותיות שבחורה שהיו אומרים
 *וא"ו דגחון חציין של אותיות של ספר תורה ויקרא יא
 *דרש דרש חציין של תיבות *והתגלח חציין של
 פסוקים *יכרסמנה חזיר מיער עי"ן דיער חציין של
 תהלי' באיתי' *והוא רחום וכפר עון חציין דפסוקים:
 ת"ר (ח') [חמשת] אלפים ותתפ"ח פסוקים הויין ח
 ספר תורה יתר עליו ספר תהלים ח' סס

עטיפה ההוגנת לך: לא טעים אומצא נזר מעט בגקלים היו
 רגילין לטעום בנקר: עד דמקרי לינוקא ומוספיה מהדר לו
 מה שקרא אתמול ומלמדו עוד פסוק יותר: אלא ושלשתם
 מדלא כתיב ושכיתם (קד זימנא מאי ושכיתם בנ' נוכי"ן ש"מ
 שיסמיע אותו שתי פעמים והיינו ושלשתם) שיסלישם: ליומי ימי
 השנוע: לפיכך נקראים וכו' מילתא באפיה כפסיה היא: ע'
 תלמוד סברות וטעמי סמיחתן של משניות ולתרגם כמה שסותרות נחפשי
 זו את זו: נקראו ראשונים סופרים כדכתיב ומשפחות סופרים ע"ן יעקב
 ושני יעבץ: וא"ו דגחון כל הולך על גקון:

דניס וחסר ממנו דברי הימי' ח' ח"ר *ושננתם שיהיו ד"ח
 מחודרי' כפיך שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם
 שס ע"ז ותאמר אלא אמור לו מיד שנא' **אמור לחכמה
 משלי ו אחותי את וגו' ואומ' *קשרם על אצבעותיך כחכם על
 לוח לבך ואומר *כחצים ביד גבור כן בני הנעורים
 משלי קבו ואומר *חציך שנונים וגו'. ואומר *אשרי הגבר אשר
 שכ מה מלא את אשפתו מהם (לא יבשו) כי ירברו את
 שס קבו אויבים בשער מאי את אויבים בשער א"ר חייא
 בר אבא אפילו האב וכנו הרב ותלמידו שעוסקין
 בתורה בשער אהר נעשים שונאים זה את זה
 ואינם זוים משם עד שנעשי' אוהבים זה את זה
 במדנ' כל שנ' *את והב בסופה אל תקרי בסופה אלא בסופה:
 ט ת"ר *ושמתם סם תם נמשלה תורה בסם חיים
 שס חסר ממנו ממין ספר תורה: יהיו מחורדין כפיך קזור עליהם
 דניס יא ודוק בעומקס: שאם ישאלך אדם לא תצטרך לגמגם
 אלא שתוכל לומר מיד: אמור לחכמה אחותי את שתהא נקי
 זה באותך שאזורה לך א"כ מסיפא דקרא ומודע לבינה תקרא
 שתהא ידוע לך: כחצים ביד גבור שכלס זהס עם אויביו כן
 ד"ה נט בני הנעורים תלמידיו של אדם קרוין בניו כמ"ש חזקיה *בני אל
 תאלו ואומר הנה אנכי והילדים אשר נתן לי וגו': אשר מלא
 את אשפתו מהם משו' דמייכהו לקלים נקט מליי אשפה: את
 אויביו' בשער סיפא דאשרי הגבר הוא: נעשו אויבים מתוך
 שמקשים זא"ז ואין זה מקבל דברי זה: את והב בסופה הכי
 דריש לה ספר חלקמות מלממה שע"י ספר אהנה יש בסופה:
 ושמתם את דברי: סם תם אלס שאינו קמר שום הנלה:

האשה נקנית פרק ראשון קידושין רמ"ט

משל לאדם שהכרה את בנו מכה גדולה והניח לו רטיה על מכתו ואמר לו בני כל זמן שהרטיה זו על מכתך אבול מה שהנאתך ושתה מה שהנאתך ורחוץ בין בחמיו בין בצינון ואין אחת מזוירא ואם אתה מעבירה הרי היא מעלה נומי כך הקב"ה אמר להם לישראל בני בראתי יצה"ר ובראתי לו תורה תכלין ואם אהם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו שנא' *הלא אם כנ"ל ד הטיב שאת ואם אין אתם עוסקים בתורה אתם נמסרים בידו שנא' *לפתח חטאת רובץ ולא עיד כס אלא שכל משאו ומתנו כך שנא' *ואליך תצוקתו כס ואם אתה רוצה אתה מושל בו שנא' *ואתה כס תמשל בו :

ת"ר קשה יצה"ר שאפילו יוצרו קראו רע שנא' י *כי יצר לב האדם רע מנעוריו א"ר יצחק כס יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום שנא' *רק כנ"ל ח רע כל היום. (אמר ר"ל) [וא"ר שמעון בן לוי] כס ו יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש מה שהנאתך כל מה שדעתך (נח) [נוסה] הימנו ואפי' דלם וכל מיני מחיקה שקשים למכה: נומי למי פירסי"ליאז בלע"ז: אם חטיב לקח טוב: שאת תתשא על ילדך: משאו ומתנו של יצה"ר באלם להקטיאו: ואם אתה רוצה עמוק בתורה ואתה מושל בו :

כל היום קרא יתירה הוא ללמדנו שכל שעות היום רעמו

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

תלים לו להמיתו שנא *צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו
 עס ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו שנא *ה'
 לא יעזבנו בירו. תנא דבי ר' ישמעאל בני אם
 פגע בך מנוול זה משכחו לבית המדרש אם
 אבן הוא נימוח ואם ברזל הוא מתפוצץ שנא'
 *הלא כה דברי כאש נאם ה' וכפטיש יפוצץ
 סלע [אם אבן הוא נימוח שנא' *הוי כל צמא
 ירחים כג
 יצעי' כה
 לייב יד

לכו למים ואמר *אבנים שחקו מים]:
 יא **אפיסקא** האב חייב בכנו וכו' וללמדו אומנות
 מנא לן אמר חוקיה דאמר קרא
 עס
 קהל' ט
 *ראה חיים עם אשה אשר אהבת אם אשה
 ממש [היא] כשם שהייב להשיאו כך חייב
 ללמדו אומנות אם הורה היא כשם שהייב ללמדו
 חורה כך חייב ללמדו אומנות. וי"א אף להשיטו
 בנתר מ"ט חיותיה היא. ר' יהודה אומר כל שאינו
 מלמדו אומנות כאלו מלמדו לסטות מאי בינייהו
 איבא בינייהו דאגמריה (נמי) עיסקא:

מתקדשת: מנוול זה ילה"ר מתגרה נך: מתפוצץ שהתורה
 כאש כמשלה המפעפע את הברזל:

ראה חיים אומנות שתקיה בו עם אשה מקים אומנות לאשה:
 אם אשה האמור' כאן אשה עמה היא כשם שמלינו שקייב
 אדם להשיאו אשה כך קייב וכו': מאי בינייהו מאי קא מוסיף
 ר' יהודה: עיסקא אס למדו סקורה לת"ק הרי למדו קיים לר'
 יהודה דאמי (לטעמיה) [לטעמא] אומנות דוקא שכמה פעמים
 שאין לו כמה לעשות כקורה ועומד ומלסטט:

האשה נקנית פרק ראשון קידושין רנ

ת"ר נאמר *כבוד את אביך ואת אמך ונא' *כבוד יב
את ה' מהונך השוה הכתוב כבוד אב ואם ^ס
לכבוד המקום נאמר *איש אמו ואביו תיראו ^{שמות כ}
ונא' *את ה' אלהיך תירא השוה הכתוב מוראת ^{ושל ג}
אב ואם למוראת המקום נאמר *מקלל אביו ^{ויקרא יט}
ואמו מות יומת ונא' *איש איש כי יקלל אלהיו ^{דברי י}
ונשא חטאו השוה הכתוב ברכת אב ואם לברכה ^{שמות כב}
המקום. אבל בהכאה ודאי אי אפשר וכן ברין ^{ויקרא כד}
ששלשתן שותפין בו:

ת"ר שלשה שותפין הם באדם הקב"ה ואביו וג
ואמו בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו ^ס
נאמר הקב"ה מעלה אני עליהם כאלו דרתי
ביניהם וכברוני. תניא רבי אומר גלוי וידוע לפני
מי שאמר והיה העולם שבן מכבד את אמו יותר
מאביו מפני *שמשרלתו בדברים לפיכך הקדים ^{לא}
הקב"ה כבוד אב לכבוד אם וגלוי וידוע לפני מי
שאמר והיה העולם שהבן מתיירא מאביו יותר
ודאי בהכא' אי אפשר להקיסס אהן הכאה כלפי מעלה:
וכן ברין שזקאו לכבוד ומורא על הן שהרי אף הם
שותפין למקום:

שלשה שותפין הם עשרה נצרייתא נמסכת כדה איש מוריע
לזבן שבו אשה מורעת אודם שבו והקב"ה כופס בו נשמה
ומראית עין ושמיעת אהן וזכור: משרלתו מפתה אותו
כדמפרגמין כי יפתה ארי יסלל:

מאמו מפני שמלמדו תורה לפיכך הקדים הקב"ה מורא האם למורא האב חני תנא קמיה דרב נחמן בזמן שאדם מצער את אביו ואת אמו אמ' הקב"ה יפה עשיתי שלא דרתי ביניהם שאלמלא דרתי ביניהם צערוני:

יד א"ר יצחק כל העוכר עכירה בסתר כאלו דוחק רגלי שכינה שנא' *כה אמר ה' השמים ישיגהו כסאי והארץ הדום רגלי א"ר יהושע בן לוי אסור לו לאדם שיהלך ד' אמות בקומה וקופרה שנא' *מלא כל הארץ כבודו רב הונא בריה דרב יהושע לא מסני ד' אמות בגילוי הראש אמר שכינה למעלה מראשי:

סא שאל בן אלמנה אחת את ר' אליעזר אבא אומר השקני מים ואימא אומרת השקני מים איזה מהם קודם א"ל הנה כבוד אמך ועשרה כבוד אביך שאתה ואמך חייבים בכבוד אביך בא לפני רבי יהושע אמר ליה כך אמר לי רבי נתגרשה מהו אמר ליה מבין ריסי עיניך ניכר

והארץ (כולה) הדום רגלי והעוכר בסתר אומר אין המקום כאן לפיכך הוא בסתר לומר אין יודע כמלא כדוסק רגליו ומקלרן לומר אין כאן. מלא כל הארץ משמע משתרבב ויורד למטה והזוקף קומתו נראה כדוסק:

א"ל כך ר' יהושע השיבו כדרך שהשיבו לו ר' אליעזר: נתגרשה שאין אמי קיימת בכבוד אבי מהו: מבין ריסי עיניך שער

האשה נקנית פיק ראשון קידושין

אמר להם צאו וראו מה עשה נכרי אחד
לאביו באשקלון ודמא בן נתניה שמו פעם אחת
בקשו חכמי פרנמטיא בס' רבוא שבר והיה
מפתח מונח תחת מראשותיו של אביו ולא ציערו*
אמר רב יהודה אמר שמואל שאלו את ר' אליעזר
עד היכן כבוד ב ואם אמר להם צאו וראו מה
עשה נכרי אחד באשקלון ודמא בן נתניה שמו
אמרו פעם אחת בקשו ממנו חכמים אבנים
לאפוד בס' רבוא שבר ורב כהנא נותני בשמנים
רבוא והיה מפתח מונח תחת מראשותיו של
אביו ולא ציערו לשנה האחת נתן לו הקב"ה
שכרו שנולדה לו פרה אדומה בעדרו נכנסו
חכמי ישראל אצלו אמר להם יודע אני בכס
שאם מבקש אני מכם כל ממון שבעולם אתם
נותנים לי אלא אין אני מבקש מכם אלא אותו
ממון שהפסדתי בשביל כבוד אבא (וכששמעו
חכמים בדבר אמרו) [וא"ר חנינא] ומה מי שאינו
מצווה [ועושה] כך מצווה ועושה עאכ"ו דא"ר חנינא
גדול מצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה.
אמר רב יוסף מריש הוה אמינא מאן דהוה אמ'
לי הלכה כר' יהודה דאמר סומא פטור מן
בס' רבוא שכר היה משתכר בה ס' רבוא לכרי זהב: תחת
מראשותיו של אביו והוא יצן: ומה מי שאינו מצווה ועושה
כך גילס לו הקנ"ה שברו: האדר' יהוד' דאמ' סומא פטור מן

יודעתי

רגליו היו

פסועות

על הסתיבה

לכך לא

שברה

מוס'

האשה נקנית פרק ראשון קידושין רנב

המצות עבדנא יומא טבא לרבנן אמינא אנא לא מפקידנא וקא עבדנא השתא דשמענא להא דא"ר חנינא גדול מצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה מאן דאמר לי דאין הלכה כר' יהודה עבדנא יומא טבא לרבנן:

כי אחא רב דימי אמר פעם אחת היה לבושין סירקון של זהב והיה יושב בין גדולי רומי ^{סס} ובאחה אמו וקרעתו ממנו וטפחה לו על ראשו וירקה לו בפניו ולא הבלימה (ונפל קורדקסין איכו כנח' שלה והושיטו לה שלא תצטער). חני אבימי בריה דר' אבהו יש מאכיל לאביו פסיוני וטורדו מן העולם ויש מטחינו בריחים *ומביאו לעוה"ב ^{סס ע"ב}

המצות כנ"ק פ' הקובל: לא מפקידנא שהיה סני נהור: יומא טבא לרבנן סעודה לתלמידים:

פעם אחת היה לבוש דמא בן כתיבה: סירקון לבוש שקורין סינד"ר: של זהב מרוקס בקוטי זהב: פסיוני עוף קטון ושמן מין שליו שירד במדבר: וטורדו מן העולם שנענש עליו שמראה לו לרות עין על בעודתו: ויש מטחינו בריחים שהיא מלאכה קשה: ומביאו לעוה"ב שמכדו נדברו דברים טובים ונקומים והמלאכה מטיל עליו בלאן רבה ומראה לו לורך השעה שאיך יכולין להתפרנס אלא בגיעה זו. בתלמוד ירושל' גרסינן מעשה בצניקה. מעשה באחד שהיה מאכיל לאביו פסיוני פעם אחת אמר לו אביו מאין לך כל אלה א"ל סנא מה איכפת לך טקון ואכול כלו' לעום ואכול הראהו שקשה לו ושונ מעשה באחד

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

א"ר אבהו כגון אבימי ברי קיים מצות כבוד
 חמשה בני סמכי היו לי לאבימי בחיי אביו וכי
 הוה אתי ר' אבהו קרי אבא רהיש ואל ופתח
 ליה ואמר אין אין אדמטאי התם יומא חד א"ל
 אישקין מיא אדאייתי ליה נמנם גחין קאי עליה
 עד דאיחער אסתויעא מלחיה ודרש אבימי
 עד ^{תלים עט} מזמור לאסף אלהים באו גוים בנחלתך א"ל
 רב יעקב בר אבהו לאביי כגון אנא דעד דאתינא
 מבי רב אבא מדלא לי כסא ואמא מוגא לי
 היכי אעביד א"ל מאמך קביל ומאבוך לא תקביל
 דכין דבר תורה הוא הלש' דעתיה. ר' טרפון
 שהיה טוען ברחמים והיה לו אב וקן שלם המלך בשביל אביו לבא
 לעבודת המלך א"ל צנו אבא טעון ואני אלך מתחיד לעבודת
 אימי המלך שאין לו קלבה (אי לנזיכא טב לן ואס למלקי טב לך):
 נר"ש ה' בני סמכי הוו לי לאבימי בחיי אביו ואפי"ה כי הוה קרי
 ר' אבהו אבנא היה אבימי רץ ופותח לו ואינו מניח לאחד מנכדו
 לילך: אין אין אפתא אפתא. אסתויעא מילחיה בעוהו גמין
 לפכיו שהנין במדרש מזמור אחד שנס' תהלים שלא היה מנין בו
 קודם לכן לדורשו יט מפרשים שנמקרא זה לבדו דרש מזמור לאסף
 אלהים באו גוים בנחלתך וגו' קינא לאסף מיבעי ליה ודרש כך
 שאמר אסף שירה על שכיבה הקב"ה תחתו בעלים ובאבנים
 שנציתו ומחוק כך היחיד פליטה בישראל שאלמלא כך לא נשתייר
 מהם שריד ובה"א כלה ה' את קמתו וילת אש נליון: כגון אנא
 שאני יקיד ואהוב לאני ויקר לאמי ועושין לי זאת מה לעשה:
 כיון דבר תורה הוא הלשה דעתיה אס תקבל ממנו עבודה:

האשה נקנית פרק ראשון קידושין רנב

הוה ליה ההיא אימא דכל אימת דהות בעיא
 למיסק לפוריא גחין וסליקה [וכל אימת דהות
 נחית נחזא עלייה] אתא וקא משתבח בי מדרשא
 אמרי ליה עדין לא הגעת לחצי כבוד כלום
 ורקא אינקי בפניך לים ולא הכלימחה. רב יוסף
 כי היה שמע קל כרעה דאומיה אמר איקום
 מקמי שכינת דאתיא. א"ר יוחנן אשרי מי שלא
 חמאן ר' יוחנן עברתו אמו מת אביו ילדתו מתה
 אמו וכן אביו [איני והאמר אביו אמרה לי אם

וכס' יוספין
 ס"ל חזר
 נק' ירוחח
 יתוס' ד"מ
 סב"י

ההוא מרבינחא הוא:]

רב אסי ה"ל ההיא אימא זקנה א"ל בעינא
 חבשיט' עבד לה בעינא גברא נייעין לך

בעינא גברא דשפיר כיוחך שבקה ואול לא"י
 שמע דקאולה אבתריה אתא לקמיה דר' יוחנן
 א"ל מהו לצאת מא"י לח"ל א"ל אסור לקראת

פ"ה המתיק

אימא מהו א"ל איני יודע (ארתח) * [ארתח] פ"ה המתיק
 פורחא הדר אתא א"ל אסי נתרצית לצאת המקום
 יהוירך לשלום אתא לקמיה דר' אלעזר א"ל
 ח"ו דילמא מירחת רחת א"ל מאי אמר לך א"ל

אשרי מי שלא חמאן שחי אפסר לקיים כבודם ככל הלוקך
 והוא כעכש עליהם: ירבינחא אומנת:

נתרצית לצאת סגור היה מדעתו לקזור למקומו לנבל: יהוירך
 לשלום עד מקומך: א"ל ר' אסי לר"א דילמא ק"ו
 מירתא רתא עלי ר' יוספין:

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

המקום יחוירך לשלום א"ל ואי איתא דרתח לא
הוה מברך לך אדהכי והכי שמעי לארונה
דקאתי אמר אי ידעי לא נפקא :

ס"ת"ר מכברו בחייו ומכברו במותו בחייו כיצד
הנשמע בדברי אביו למקום לא יאמר
שלחוני בשביל עצמי מהרוני בשביל עצמי פטרוני
בשביל עצמי אלא כולהו בשביל אבא . במותו כיצד
היה אוגר דבר שמועה מפיו לא יאמר כך אמר
אבא אלא כך אמר אבא מרי הריני כפרת משכבו
וה"מ תוך י"ב חדר שמכאן ואילך אומ' ו"ל לחיי העת"ב :

יח"ר איזהו מורא ואיזהו כבוד . מורא לא עומד
במקומו ולא יושב במקומו ולא סותר ארץ
ס"ס דבריו ולא מכריעו כבוד מאכיל ומשקה מלביש
(ומנעיל) [ומכסה] מבנים ומוציא . איבעיא להו

הנשמע בדברי אביו למקום אם מכיר באגסי המקום שמכנדים
את אביו לחלוק לו כבוד לקבל דברים שיאמר נשמו אל
יתלה הכבוד בעלמו ואפי' יודע שיכנדהו כאביו אלא יתלה הכבוד
באביו : ישרחוני בשביל אבא שהוא נריך (לו) [לי] אכל אם
אינו נשמע למקום כדבר אביו כדבר עלמו אל יתלה באביו שאינו
לו אלא גכאי : הריני כפרת משכבו עלי יבא כל רע הראוי לנא
על נפשו : מכאן ואילך כנר קבל מה שקבל שאין משפט רשעי
ישראל בגיהנם אלא י"ב קדש :

לא עומד במקומו במקום המיוחד לאביו לעמוד ס"ס נסוד זקנים
עם קניניו נענה : ולא מכריעו אם היה אביו וקנס אקר

האישה נקנית פדן ראשון קידושין רנד

*משל מי רב יהודה אמר משל בן רב נתן (אמר לב רב) [בר] אושעיא [אמר] משל אב. [מיתובי נאמר *כבר את אביך ונאמר *כבר את ה' מהונך מה להלן בחסרון כים אף כאן בחסרון כים ואי אמרת משל אב מאי נפקא לי' מינ' לכטול מלאכה]. שאלו את ר' אליעזר עד היכן כבוד אב ואם אמר להם כדי שיטול ארנקי (של דינרים) ויטולני לים בפניו ולא יבלימנו:

רב הונא קרע שיראי כאפי רבה בריה אמר איזיל ^ס איחוי אי רתח אי לא רתח ודילמא רתח וקעבר *אלפני עור לא חתן מבשול דמחיל ליה ^{ויקרא יט} ליקריה והא קעבר משום *בל תשחית דעבר ליה ^{דנריס כ} בפומביני ודילמא מ"ה לא רתח דעבר ליה בשעת ריתחיה:

א"ר יצחק בר שילא אמר רב מתנא אמר רב ^ס חסדא האב שמחל על כבודו כבודו מחול הרב שמחל על כבודו אין כבודו מחול רב יוסף אמר אפילו הרב שמחל על כבודו מחול שנא' *וה' הולך לפניהם יומם אמר רבא הכי ^{שמות יג} קלוקים נדבר הלכה לא יאמר כראה דנרי פלוני: משל מי מאכילו ומסקהו ומכבדו:

ודילמא רתח ואמר לאבנה מידי בריתקיה: וקעבר רב הונא: משום ולפני עור לא חתן מבשול שגורס לבנו לקטוא: בפומביני במקום המפירה שאינו נאסר מדמיו בכך כנון בשליו:

השחא החם הקב"ה עלמא דיליה הוא ותורה דיליה
 ע"ע"נ היא מחיל ליה ליקריה *הבא תיר' דיליה היא
 מליס הדר אמר רבא אין תורה דילי' היא דכתיב *ובתורתו
 יהגה יומם ולילה [איני והא רבא משקי בי הלולא
 דברי' ודל לי' כסא לרב פפא ולרב הונא ברי'
 דרב יהושע וקמו מקמי' לרב מארי ולרב פנחס
 ברי' דרב חסדא ולא קמו מקמי' איקפד ואמר הני
 רבנן רבנן והני רבנן לאו רבנן ותו כו' אפ"ה הידור
 מיעבה לי' בעין]:

יש מ'עשה בר' אליעזר ור' יהושע ור' צדוק שהיו
 מסיבין בבית משתה בנו של רבן גמליאל
 והיה רבן גמליאל עומד ומשקה עליהם נתן הכוס
 לר' אליעזר ולא נטלו נתנו לר' יהושע וקבלו א"ל
 ר' אליעזר מה זה יהושע אנו יושבים וגמליאל
 ברבי עומד ומשקה עלינו א"ל מצינו גדול ממנו
 ששימש אברהם גדול הדור היה וכתיב כו' *והוא
 עומד עליהם ושמוא האמר כמלאכי השרת נדמו
 לו לא נדמו לו אלא לערביים ואנו לא יהא רבן

הכא תורה דיליה היא בתים הכבוד תלוי בתורה ואין יכול
 למקול על כבוד התורה שהיא של הקב"ה : ובתורתו יהגה
 כי אם בתורת ה' סבלו ובתורתו יהגה [בתחילה היא נקראת
 תורת ד' ומשלטתה וגרסה היא נקראת תורתו] :

לא נדמו לו אלא לערביים שאמר להם וקמו רגליכם שהערביים
 משתקוים לאזק רגליהם כדאמרינן בב"מ אמרו לי בערביים

האשה נקנית פירק חשעי קירושיין רנה

גמליאל בר' עומד ומשקה עלינו אמר להם ר' צדוק
עד מתי אתם מניחים כבודו של מקום ואתם
עוסקים בכבוד הבריות הקב"ה משיב רוחות ומעלה
נשיאים ומוריד מט"ר ומצמיח אדמה ועורך שלחן
לפני כל אחד ואחד ואנו לא יהא [רבן] גמליאל
ברבי עומד ומשקה עלינו :

ת"ר * מפני שיבה תקים יכול אפילו מפני זקן ^{זס}
אשמאי ת"ל זקן אין זקן אלא חכם שנא' ^{י"קד"א י"ט}
* אספה לי שבעים איש מוקני ישראל ר' יוסי ^{ו"דנ"ר י"ט}
הגלילי אומר אין זקן אלא שקנה חכמה שנא'
* ה' קני ראשית דרכו יכול יעמוד מפניו ממקום ^{חש"י}
רחוק ת"ל תקום והדרת לא אמרתי קימה אלא
כמקום שיש הדור יכול יהדרנו בממון ת"ל תקום
והדרת מה קימה שאין בה חסרון כיוס אף הידור
שאין בה חסרון כיוס יכול יעמוד מפניו מבור
הבסא ומבית המרחץ ת"ל תקום והדרת לא אמרתי
קשדתו שמתקוים לאצק רגליהם ר"ג ברבי כלו' אדם גדול
וכן כל ברבי שנתלמוד :

זקן אשמאי אשס רשע וע"ה : מוקני ישראל גמר זקן מוקני
מה להלן גדולים וקבצים דכתיב אשר ידעת כי הם זקני
העם ויטערו : אין זקן אלא זה שקנה חכמה ולשון כוטריוקן
דנר הכתוב ולק' פריך היינו ת"ק : אלא במקום שיש לו הידור
בעמידתו דהיינו תוך ד' אמות דמובסא מלמא שפכנו הוא עומד :
יכול יהדרנו בממון יכול יהא הידור זה (תילוק) [הידור] ממון

קימה אלא במקום שיש הדור יכול יעצים עיניו
 כאילו לא ראהו ת"ל [תקום] ויראת דבר המסור
 ללב נאמר בו ויראת מאליהך ר' שמעון בן אלעזר
 אומר מניין לזקן שלא יטריח ת"ל זקן ויראת איסי
 בן יהודה אומר מפני שיבה תקום אפי' כל
 שיבה במושמע ר' יוסי הגלילי היינו ת"ק איבא
 בנייהו יניק וחכים ת"ק סבר יניק וחכים לא ר'
 יוסי הגלילי סבר אפילו יניק וחכים:

ב אין בעלי אומניות רשאים לעמוד מפני ת"ח
 בשעה שעוסקים במלאכתם ולא והא (תניא)

לג

[חנן] כל בעלי אומניו' (שבירושלי') עומדי' בפניהם
 לכבדו במזון: יכול יעצים עיניו כאלו לא ראהו לקמן פריך
 אטו ברשיעי עסקינן: דבר המסור ללב ללבו של עושה הדבר
 הוא יודע אם רואהו או לאו לפי שיכול להשמע מעיני הנרות
 שלא יזיקוהו ברשע ושידיכוהו לכף זכות ויאמרו לא ראהו לכך
 נאמר ויראת מאליהך ר' שמעון בן אלעזר
 ולגטל מזותי כתבוונת: שלא יטריח אם יכול לילך דרך אחרת
 שלא יעמיד את הגבור: זקן ויראת להכי סמך ויראת לזקן לומר
 שאף הזקן יירא: כל שיבה במושמע ואפי' זקן אשמי: ת"ק
 סבר יניק וחכים לא וה"ק ת"ק אין זקן אלא זקן שהוא חכם
 שאלו אספה לי אנעים איש מזקני וסכויים היו כדכתיב אשר
 ידעת כי הם וגו' אלמא זקנים וידועים היו: ור"י הגלילי דמשני
 ליה לקרא ממשמעו זקנה ממש ודריש ליה זה שקנה חכמה סבר
 אפילו יניק וחכים:

עומדין מפניהם במציאי בכורים קאי כשעוצרים בתוך ירושלים:

האשה נקנית פיק ראשון קידושין וכו'

ושואלים בשלומם אומרים להם אחינו אנשי
מקום פלוני בואכם לשלום א"ר יוחנן מפניהם
עומרי' מפני ת"ח אין עומדים. א"ר (אסי) [יוסי] בר
אבין בא וראה כמה חביבה מצוה בשעתה שהרי
מפניהם עומדים מפני ת"ח אין עומדי' ודלמא שאני
התם דא"כ נמצאת אתה מכשילן לעתיד לבא:
רבי יוחנן הוה קאי מקמי סבי דארמאי אמר ^ס
כמה הרפתקי עדו עילויהו דהני רבא
מיקם לא קאים הידור עכיד להו אביי יהיב ידא
לסבי רבא משרר שלוחי' רב נחמן משרר גוזאי
אמר אי לאו תורה כמה נחמן בר אבא איכא
בשוקא:

נמצאה מכשילן שלא ינאו עוד שיאמרו כנזים חזי
נעיניהם ולאן משום קיבוץ מלוה הוא ואלו בני אדם (הכנסים)
[הניכרים] קשונים נעיר (היו) ועוסקין במלות לא הוה (לן)
למיקם מקמייהו:

הרפתקי מקראות ולרות וראו נסים הרבה ומופתים: עדו
עליהם עזבו עליהם: אביי יהיב ידי' [לסבי] פושט
ידו לזקנים כל כמה שעוזרים אליו וכשענים עליו: רבא הוה
שולח [שלוסין] לפשוט להם יד אבל הוא עלמו לא: רב נחמן
משרר גוזאי סריסים שהיו תמיד לפניו לפי שהיה שר קמח הנשיא
ואב"ד היו רגילים לעמוד לפניו משרתים להכות ולכופף מאן
דלא ליית דיכא וכשהיו זקנים עוזרים לפניו היה שולח הסריסים
להקזיק בידם אבל הוא עלמו לא (הלך) [שלא] לזלזל בתורהו
דאמר אי לאו תורה כמה נחמן בר אבא בשוקא הילכך אין קשיבותי

כא א"ר אייבו א"ר ונאי * אין ת"ח רשאי לעמוד
 בפני רבו אלא שחרית וערבית כדי שלא
 סס
 סס ע"נ יהא כבודו מרובה מכבוד שמים א"ר אלעזר כל
 תלמיד חכם שאין עומד בפני רבו נקרא רשע
 קבלת סוואינו מאריך ימים ותלמודו משתכה שנא' * טוב
 לא יהיה לרשע ולא יאריך ימים כצל אשר איננו
 ירא [מלפני אלהים] מורא זו אינו יודע מהו
 יקרא יט כשהוא אומר * תקום ויראתהו אומר מורא זו קימה:
 לו תניא * בניס אתם לה' אלהיכם בזמן שאתם
 דברי י"ד נוהגים מנהג בניס אתם קרוים בניס
 [אין אתם נוהגים מנהג בניס אין אתם קרוים
 בניס] דברי ר' יהודה ר' מאיר אומר בין כך
 ירמיה דובין כך קרויים בניס שנא' * בניס סבלים המרה
 נצטיל עלמי אלא נצטיל תורה. ואית דמפרשי אבוי יהיב ידו
 לסבי מכנד עלמו נזקנים ופושט להם ידו שיטען הוא עליהם רנא
 משדר שלוסי' שילאו לקראתו לכבודו וכן רב נחמן ולית' דכל היכא
 דגרסינן יהיב ידו להשען אחרים עליו ולא להשען הוא על אחרים
 כדאמר פ"ק דיומא ר"ל הוה סמי צירדכא אתא רבה בר בר קנה
 יהיב ליה ידא שיטען ר"ל עליו וילא לשפת הנהר:
 מכבוד שמים שהרי פני יולרו אינו מקבל אלא שחרית וערבית
 הלכך מי שעומד טפסי רבו שחרית אין ראוי לעמוד מפניו
 אלא ערבית: וטוב לא יהיה לרשע אין טוב אלא תורה שנאמר
 כי לקח טוב אלמא תלמודו משתכה ולא יאריך ימים אלא כלל
 ומה טעם לפי שאינו ירא ומורא זו קימה היא כדמפרש
 ואזיל (סויראת):

האשה נקנית סרף ראשון קידושין רנו

ואומר *בנים לא אמון בם ואומר* [זרע מרעים] דכני' לנ
בנים משחיתים ואומר *והיה במקום אשר יאמר
להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי מאי
ואומר וכי תימא סבלים הוא דמיקרו בני כי לית
בהו הימנותיהו לא מקרו בני ת"ש ואומר בנים
לא אמון בם וכי תימא כי לית בהו הימנותיהו
הוא דמיקרו בני כי פלחי לע"ז לא מקרו בני
(ואימא) [ת"ש ואומר] זרע מרעי' בנים משחיתים
וכי תימא בנים משחיתים מיקרו בני מעליא לא
מיקרו [ת"ש] ואומר והיה במקום אשר יאמר
להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי :

כתיב *ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה כב

עד בואם אל ארץ נושבת את המן אכלו לח
עד בואם אל קצה ארץ כנען אי אפשר לומר עד
בואם אל ארץ נושבת שכבר נאמר אל קצה ארץ
כנען ואי אפשר לומר אל קצה ארץ כנען שהרי

וכי תימא סבלי דמחקרי בנים כשאין בהם אלא שנות הוא
דמקרו בנים אבל כשהם רשעים דלית בהו הימנותא לא
מיקרו בנים: משחיתים דהיינו ע"ז כדכתיב פן תשקיתון
ועשיתם פסל וגו': בני מעליא לא מיקרו עוד לעולם: ת"ש
דהדרי איקרי בני אל חי על ידי תשובה:

אל ארץ נושבת מעבר הירדן ואלך שהיא תשובה מארץ סיזון
ועוג כדאשכחן במשה שהיה מתאיה לכנס לה וקרי לה טובה:
קצה ארץ כנען צערנות מואב שם מת משה שהיא ארץ האמורי

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

כבר נאמר עד בואם גו' הא כיצד בו' באדר מת
 משה ופסק מן מליודד והיו מסתפקין ממן שבכליה'
 עד ט"ז בניסן. תניא אידך ובני ישראל אכלו את
 המן ארבעים שנה וכי מ' שנה אכלו והליל מ'
 שנה הסר ל' יום אכלו אליל לומר לך עוגות
 שהוציאו ממצרים טעמו בהם טעם מן. הניח
 אידך בו' באדר מת משה וכו' באדר נולד מנין
 דכתיב לך שבין באדר מת שנא' *וימת שם משה עבד ה'
 כתיב *ויבכו בני ישראל את משה [בערב] ^{סס}
 מואב שלשים יום] וכתיב *ויהי אחרי מות משה ^{יהושע א'}
 עבד ה' וכתיב *משה עבדו מת ועתה קום עבור ^{סס}
 וגו' וכתיב *עברו [בתוך] [בקרב] המחנה וצוו את ^{סס}
 העם [לאמר הכינו לכם צידה כי בעוד שלשת
 ימים אתם עוברים את הירדן] וכתיב *והעם עלו ^{סס ד ימים}
 מן הירדן בעשור לחדש הראשון צאת ממנו ל"ג
 ימים למפרע הא למדת שבין באדר מת משה.
 ועל שפת הירק שהוא קלה כניסת ארץ כנען: חסר ל' שנסתפקו
 קעוגות שהולילו ממלרים לכתיב ויסעו חילים ויבאו כל עדת
 בני ישראל אל מדבר סין אשר בין חילים ובין סיני נקמה עשר
 יום לקדש השני וכתיב בתריה בצנתכו על סיר הנשר וגו' וכתיב
 הנני מוטיר לכם לקס מן השמים אלמא ב"ו באייר המן התקיל
 לירד: ויבכו בני ישראל שלשים יום עמדו בערבות מואב לבני
 ומשכלטוה יהושע להסיעם הכינו לדה ג' ימים ובשלישי עברו את
 הירדן כדכתיב בעוד שלשת ימים וכתיב בעשור לקדש הראשון:
 צא ל"ג למפרע והס' י' לכיסן כ"ג לאדר למפרע והוא ז' לאדר

האשה נקנית פרק ראשון קידושין רנה

ומנין שכו' באדר נולד משה שנא *ויאמר אליהם דכ"ל לב
בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד
לצאת ולבא שאין תלמוד לומר היום מה ת"ל היום
(היום מלאו ימי ושנותי) מלמד שיושב הקב"ה
ומלא שנותיה של צדיקים מיום ליום ומחדש
לחדש שנא *את מספר ימך אמלא:

שמות כג

בשנה כל העושה מצוה אחת מטיבין לו ומאריכין כג
לו ימיו ונוחל את הארץ וכל שאינו עושה לט
מצוה אחת אין מטיבין לו ואין מאריכין לו ימיו ע"ג
ואינו נוחל את הארץ: גמ' ורמינהו אלו דברים
שאדם אוכל מפירותיה בעה"ז והקרו קיימת [לו]
לעה"ב אלו הן כבוד אב ואם וגמילות חסדים
והכנסת אורתי והבאת שלום בין אדם לחבירו
ותלמוד תורה כנגד כולם. א"ר יהודה ה"ק כל
העושה מצוה אחת יתירה על זכויותיו מטיבין לו
ודומה במי שאוקיים כל התורה כולה מכלל דהנך
אפי' בחדא נמי אמ' רב שמעיה לומר שאם היתה
שקולה מכרעת וכל העושה מצוה אחת יתירה

ו' ימים עברו מחנו וכ"ג הרי כ"ט שאדר קסר הוה:

העושה מצוה אחת ספרם גמ': מטיבין לו משמע בהאי עלמא:
ונוחל את הארץ ק"י העה"ב: אלו דברי רב' וכו' הכי הוא לאוכל
פירות והקרו קיימת אבל מלו' אחריתי לתוהתן סתן מטיבין לו וכמל
את הארץ: מכלל דהנך אפי' חדא נמי ואפילו לא קיים אר
מלות בתמיה והא רובא עובת הוא: שאם היתה שקול' מכרעת

על זכויותיו מטיבין לו ורמינהו כל שזכויותיו מרובין
מעונותיו מריעין לו ודומה כמי ששרף כל התורה
כולה ולא שויר ממנה אפילו אורת אחת וכל
שעונותיו מרובים מזכויותיו מטיבין לו ודומה כמי
שקיים כל התורה כולה ולא היסר את אחת
ממנה אמר אביו מתניתין דעבדין ליה יום טוב
ויום ביש רבא אמר הא מני ר' יעקב היא דאמר
שכר מצוה בהאי עלמא ליכא:

כד דתניא ר' יעקב אומר אין לך כל מצוה ומצוה
שכתובה בחוררה שמתן שכרה בצדה

ס

שאין תחיית המתים תלויה בה. בכבוד אב ואם
הא דקתני אלו דנריס נמזלה עוכות ומזלה זכויות קאזר
ויש נמזלה זכויות אקד מאלו עכרעת את הכף כלו הוי רונא
זכויות ואינו לריך למלוה יתירה דמתני' וכי לית זה קדא מהכי
לריך למלוה יתירה: מריעין לו זעה"ז לנקותו מעונותיו
שיטול שכר אלס: מטיבין לו לשלם לו שכר מלותיו נקיי
כדי לטורדו: מהנהוין דקתני מטיבין ומריעין: דעבדין ליה
יום טוב ויום ביש מי שעושה מלוה יתירה דהו רונא זכויות
מתקבין לו זעה"ז יום טוב שכפרעין ממנו עונותיו וזה תיקון יום
טוב לו לעה"ז. וכל שעונותיו מרובים מזכויותיו דקתני מריעין לו
היינו דעבדין ליה הזמנת יום ביש שמאלמין לו שכר מלותיו כאן
להיות מהוקן לו יום רע (והכא דיקן דקתני מטיבין לו לעה"ז
הוא דקאמר): רבא אמר לעולם כדאמרן מעיקרא מטיבין לו
בשכר פירות וקן קיימת והך מתני' דקתני מריעין ר' יעקב היא:
שאין תחיית המתים תלויה בלותו מתן שכר להודיעך שאין

האשה נקנית פרק ראשון קידושין רנט

כתיב *למען יאריכון ימיו ולמען ייטב לך בשלוח דכ"ה
הקן כתיב *למען ייטב לך והארכה ימים הרי ^{ס"ב} כב
שאמר לו אביו עלה לבירה והבא לי גוזלות ועלה
לבירה ושלח את האם ונטל את הבנים ובחורתו
נפל ומת היכן טובות ימיו של זה והיכן אריכות
ימיו של זה אלא למען ייטב לך לעולם שכולו
טיב ולמען יאריכון ימיו לעולם שכולו ארוך ודלמא
לאו הכי הוה ר' יעקב מעשה הוא ודלמא מהרהר
בעבירה הוה מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה
למעשה ודלמא מהרהר בע"ז הוה וכתיב *למען יחוקאל יד
תפוש את [בית] ישראל בלבם איתו נמי ה"ק אי
ס"ד שבר מצוה בהאי עלמא אמאי לא אגין מצוה
מתן שכר אלא לעה"כ: ודילמא לא הוי הכי לא חרע
הדבר הזה לעולם אלא מאריכון ימיו ושנותיו ממס: ודילמא
אותה שעה מהרהר בעבירה הוה ולא היה לנו לאמס. ומשני
מחשבה רעה ומעשה לא עשה אין הקב"ה מצרפה למעשה ולא
הוה [לו] ללקות. וכתנו בתוס' ונאווה"ע איפכא מקשה רעה
הקב"ה מצרפה למעשה דכתיב מקמס אחיך יעקב תכסך נושה
וכתת לעולם ולא מליכו שעשה עשו ליעקב שום רעה אלא
מקשה"ו הרעה אשר קשה עליו מצרפה הקב"ה למעשה ומקשה
טובה של אוה"ע אין הקב"ה מצרפה למעשה דכתיב דכילאל
ודריוש עד מעלי שמא הוה משתדר לשנותי' פירוש שהיה דריוש
עושה בכל כמו להכיל דכילאל מגוב אריות אלא אע"ג שהכילו
עד הערב קאמר קרא שלא הכילו אלא מנקה להכילו מדכתיב
לשנותיה ולא כתיב ושזניה ע"כ: למען תפוש שמפסו בלנס

עליה כי היכי דלא ליחי לידי הרהור והא"ר
 אלעזר שלוחי מצוה אינם ניווקין [החם בהליכתן
 שאני והא"ר אלעזר שלוחי מצוה אינן ניווקין] לא
 בהליכתן ולא בחזירתן החם סולם רעוע הורה
 דקביע הזיקא וכל היכא דקביע הזיקא לא סמכינן
 אנן ^{ט"ז} דכתיב *ויאמר שמואל איך אלך ושמע
 שאול והרגני. אמר רב יוסף אלמלא דרשידה
 אחר להאי קרא בר' יעקב בר ברתיה לא חזא
 ואחר מאי חזא א"ד כי האי גוונא הוא וא"ד לישנא
 (דגברא רבא) [דהוצפית המתורגמן] הוא דהוה
 גריר ליה דבר אחר אמר פה שהפיק מרגליות
 ילחך עפר נפק וחטא:

כה רמי ליה רב טובי בר רב קיסנא לרבא חנן כל
 העושה מצוה אחת מטיבין לו עשה אין לא
 עשה לא ורמינהו ישב ולא עבר עבירה נותנים
 לו שכר כעושה מצוה. א"ל החם כגון שבא דבר
 עבירה לידו וניצל הימנה. כי הא דר' חנינא בר

הרהורי ע"ז דנחא משתעי קרא: והאמר ר"א כו' והיכי אמרי
 דר' יעקב מעשה קזא: איך אלך ואע"ג דנשליקות דמריה הוה
 מסתפי מהזיקא דקביעא: אלמלא דרשיה אחר להאי קרא
 דלמען ייטב לך לעה"כ לא קטא דליהו כמי כה"ג קזא אמר אין
 שכר בעולם וילא למרבות רעה: דבר אחר קזיר:

החם שבא דבר עבירה לידו והוא ישן ולא עבר עבירה דקאמ'
 כוטל עליו שכר בעבירה שנא לידו וכפה ילכו ולא עבר אין

האשה נקנית פרק ראשון קידושין רס

פפי תבעתיה ההיא מטרוניתא אמר מלחא ומלי נפשיה שיחנא וכיבי אמרה היא מלחא ואיתסי (שבקה) ערק טשא בהוא בי בני דכי הוו עיילין ביה בחרין אפי' כיממא הוו מחזקין למחר אמרו ליה רבנן מאן נטרך אמר להו שני *נושאי קיסר מ

שמרוני כל הלילה אמרי ליה שמא דבר *עבירה נ"י כנ"ו בא לידך ונצלת הימנה דתניא כל הבא דבר עבירה ^{דנ"י ערוה}

לידו וניצל הימנה עושים לו גם *גבורי כח עושי תל"י קן דברו לשמוע בקול דברו כגון ר' צדוק [והביריו].

ר' צדוק] תבעתיה ההיא מטרוניתא אמר לה חלש לי לבאי ולא מצונא איכא מידי למיכל אמרה ליה איכא דבר טמא אמר לה מאי נפקא מיניה דעביד הא אכיל הא שגרא תנורא קא מנחת ליה סליק ויחיב בגויה אמרה ליה מאי האי אמר לה דעביד הא נפיל בהא אמרה ליה אי ידעי כולי האי לא צערתיך. רב כהנא הוה מוכן דיקולי תבעתיה

מלה יתירה קזו: תבעתיה לזכות: טשא נטמן: בי בני בית המרמץ: הוי מחזקי אמרין זו מוזיקין: כגון ר' צדוק שלגש כח לכוף ילכו להתגבר בפלי קומו: אמר מאי נ"מ *דהא מלחא ע'

דלא כדמן לי אלא מאכל טמא יש לי ללמוד מכאן דעביד האי ^{ככרי"ף} הנזעל ארמי' ראוי למאכל טמא: שגרא תנורא אותה הפכרית הסיקה את התכור לללות דבר הטמא ע' ואשה גדולה היתה שאין יכול להסטר ממנה ומסור צידה להורגו: קא מנחא ליה לאותו ללי בתוכו: נפיל בהא צאור של גיהנם: אי ידעי אלו ידעתי שקמור עליכט הדבר כ"כ: ריהבוליסלים שבבזמא דתנ"ך

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

ההיא מטרוניתא אמר לה איזיל איקשיט נפשאי
 סליק וקא נפיל מאינראה לארעא אתא אליהו
 קבליה א"ל אטרחתן ד' מאות פרסי א"ל מי גרם
 לי לאו עניותא יהב ליה שיפא דדינרי :

כו רמי ליה רבא לרב נחמן תנן אלו דברים שאדם
 עושה אותן אוכל פירותיהם בעה"ו והקטן
 קיימת לו לעה"ב ואלו הן כבוד אב ואם וגמילות
 חסדים והבא' שלום שבין אדם לחבירו ות"ת כנגד
 כולם. בכבוד אב ואם כתיב *למען יאריכון ימך
 ולמען ייטב לך. בגמילות חסדים כתיב *רודף
 צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד. ובהבאת
 מלים לד' שלום כתיב *בקש שלום ורדפהו. וא"ר אבהו אחיא
 רדיפה רדיפה כתיב הכא בקש שלום ורדפהו
 לזכתיב התם רודף צדקה וחסד. בת"ת כתיב *כי
 הוא חייך ואורך ימך אי הכי בשלוח הקטן נמי
 כתיב *למען ייטב לך והארכת ימים ליתני נמי
 [הא] תנא ושייר. תני תנא אלו דברים ואת אמרת
 תנא ושייר אמר רבא ר' אידי אסברא לי *אמרו

שם פלכיהן: אטרחתן שהייתי במקום אקר רקוק ד' מאות
 פרסי: לאו עניותא נתמיה אם לא העניות לא הולכתני להיות
 עסקי נמלאכת נשים: שיפא שם כלי: דינרי זהובים:

יאריכון ימך לעה"ב: ייטב לך נמיך: ימצא חיים לעה"ב:
 צדקה וכבוד צעה"ז: חייך צעה"ז: ואורך ימים
 לעה"ב: בשליחות הקטן נמי וכו' וליתכניה: ר' אידי אסברא ל

אזני דמיה לאלי דהכד כולוהו הנכיות נהכין קמטו וכמלא

האשה נקנית פרק ראשון קידושין רסא

צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו וכי יש צדיק
טוב וצדיק שאינו טוב אלא טוב לשמים ולבריות
זהו צדיק טוב. טוב לשמים ורע לבריות זהו צדיק
שאינו טוב כיוצא בדבר *אוי לרשע רע כי גמול י
ידיו יעשה לו וכי יש רשע רע ויש רשע שאינו
רע אלא רע לשמים ורע לבריות זהו רשע רע.
רע לשמים ואינו רע לבריות זהו רשע שאינו רע.
הזכות יש לה קרן ויש לה פירות שנא' אמרו צדיק
כי טוב כי פרי וגו'. עבירה יש לה קרן ואין לה
פירות שנא' אוי לרשע רע וגו' ואלא מה אני מקיים
*ויאכלו מפרי דרכם וממועצותיהם ישבעו עבירה
שעושה פירות יש לה פירות ושאין עושה פירות
אין לה פירות. מחשבת טובה הקב"ה מצרפה
למעשה שנא' *או נדברו יראי ה' איש אל רעהו
ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי
ה' ולחושבי שמו מאי ולחושבי שמו א"ר אסי אפי'
חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלת
לשמים ועוב לבריות ובהיא כתיב כי פרי מעללי [יאכלו]
[לנהאי קרא כתיב כי טוב כי פרי מעללי] יאכל נקיו אבל
נשלו הקן טוב לשמים הוא ואין כאן טוב לבריות ולא כתיב ביה
כי פרי מעללי יאכל הילכך לא תכיהגבי אוכל פירותיהן בעה"ז:
רע לשמים ורע לבריות כגון רולק וגולן וגכז: רע לשמים
ואינו רע לבריות מגלה עריות מצוה סועדים אוכל קלז: אין
לו פירות אין כפרעין ממנו יומר מכדי רשעו: עבירה שעושה
פירות כגון קלול השם שאלם קשוב עובר עבירה ואמרים למדין

ישעיה ג

חשלי א

חללכי ג

האשה נקנית פיק ראשון קידושין

עליו תכתוב כאלו עשאה מחשבה רעה אין הקב"ה
 מליס סו מצרפה למעשה שנא' *און אם ראיתי בלבי לא
 ירמיה וישמע ה' ואלא מה אני מקיים *הנני מביא אל
 העם הוה רעה פרי מחשבותם מחשבה העושת
 פירות הקב"ה מצרפה למעשה מחשבה שאין בה
 פרי אין הקב"ה מצרפה למעשה ואלא הא דכתיב
 יחזקאל יד *למען תפוש את [ביח] ישראל בלבם אמר רב
 אחא בר יעקב ההוא בע"ז הוא דכתיב דאמר מר
 חמורה ע"ז שכל הכופר בה כמורה בכל התורה
 כולה עולא אמר כדרב הונא דאמר רב הונא כיון
 שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו הותרה
 לו ס"ד אלא נעשית לו כהיתר. א"ר אבהו משום
 ר' חנינא נוה לו לאדם שיעבור עבירה בסתר
 ואל יתחלל שם שמים וכו' כמו שכחוב למעלה
 במסכת הגיגה* :

פיק אין
 דיוטין
 חלמר יד
 כו
 סס

תנן התם אין מקיפין בחלול השם אחד שונג ואחד
 מזיד. מאי אין מקיפין אמר מר זוטרא שאין
 עושין כחנוני המקיף. אמר מר בריה דרביןא לומר
 הימנו לעסוק כן: מחשבה שעושה פירות שקיים מקצתו
 ועשה: מצרפה למעשה וכפרעין ממנו אף על המחשבה: עולא
 אמר הא דכתיב פרי מקצותם בעובר ואובה כתיב כי הדן
 מהרהר לעשות מלטרפת למעשה ואפילו לא עבד לה אין חזרתו
 לשם שמים אלא שלא הולך לה כדרב הונא דאמר נעשית
 לו כהיתר:

אין עושין לו כחנוני המקיף לאדם פעמים רבות וגינה כל

האשה נקנית פרק ראשון קידושין רסב

שאם היוהה שקולה מברעת :

ת"ר לעולם *יראה אדם עצמו כאלו חציו חיוב כח

וחציו וכאי עשה מצוה אחת אשריו שהכריע ^{סס}

עצמו לכף זכות. עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע ^{סס ע"ג}

את עצמו לכף חובה שנא' *וחוטא אחד יאבד ^{קבלת ט}

טובה הרבה בשביל חטא יחירי שחטא איבד ממנו

טובות הרבה ר"א בר שמעון אומר לפי שהעולם

נידון אחר רובו והיחיד נידון אחר רובו עשה מצוה

אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם

כולו לכף זכות עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע

את עצמו ואת כל העולם לכף חובה שנא' וחוטא

אחד יאבד טובה הרבה בשביל חטא יחירי שחטא

זה אבד ממנו ומכל העולם טובות הרבה. ר' שמעון

בן יוחאי אומר אפי' צדיק גמור כל ימיו ומרד

באחרונה אבד את הראשונות שנא' *צדקת הצדיק ^{יחזקאל יג}

לא תצילנו ביום פשעו ואפי' רשע גמור כל ימיו

הקפותיו ניסד אין עושין כך עלמעה למחללי השם אלל

מפרעין מיד: שאם היתה כף המאזנים שקולה ויש נאמד

העונות חלול השם מכריעין את הכף לחובה והאי מקיפין לשון

עיוכי כמו אין מקיפין צדוטי אקפינהו ואידמו שמקרב זאת אלל

זאת ומעיין אם דומות:

לפי שהעולם נידון אחר רובו וכו' יראה אדם עלמו כאלו שקול

כל העולם מקלה לדיקים וקסידים ומקלה רשעים וכאלו

מעשיו שקולים במקלה על מקלה עשה מצוה אחת כמלאו זכויותיו

מכריעין וממלא לדיק ועל ידו כל העולם הוכרע להיות רובן

ועשה תשובה באהרונה אין מוכירין לו שום רשעו
 ותקבל יגשנא* ורשעת הרשע לא יכשל בה ביום שובו
 מרשעו וניהוי כמתצה עונות ומחצה זכיות אמר
 ריש לקיש בתהא על הראשונות:

כט משנה כל שישנו במקרא ובמשנה ובדרך ארץ
 לא במהרה הוא חוטא שנ' *והחוט המשולש
 סע קבלת לא במהרה ינתק. וכל שאינו לא במקרא ולא
 במשנה ולא בדרך ארץ אינו מן הישוב:

לא"ר אלעזר בר צדוק למה צדיקים נמשלי בעה"ז
 סע לאילן שכולו עומד במקום טהרה ונפו נוטה
 למקום טומאה נקצץ נופו (נמצא) כולו עומד במקום
 טהרה. כך הקב"ה מביא יסורים על צדיקי בעה"ז
 איוב כדי שירשו העה"ב שנא' *והיה ראשיתך מצער

ואחריתך ישנה מאד ולמה רשעים דומים בעה"ז
 לאילן שכולו עומד במקום טומאה ונפו נוטה למקום
 טהרה נקצץ נופו כולו עומד במקום טומאה כך
 הקב"ה משפיע להם טובה בעה"ז כדי לטורדן

לדיקים: וניהוי לדיק אמרד כמתלה עוכות וכתלה זכיות ולמה
 אכז את הראשונות: בזההא מתארט על כל הטובות שעשה:
 למה צדיקים דומים בעה"ז ציסורין הבאים עליהם: ונפו
 כלומר מעט ממנו: נקצץ ממנו כופי: כך נפרעים מן
 הלדיקים מיעוט עונות שצידם וכמלאו כולם נקיים: ולמה
 רשעים דומים בעה"ז בטובה שמספיעים להם: נופו מעט
 ממנו ואף אלו יא צידם מיעוט טובות וזכיות: נקצץ נופו קבול

האשה נקנית פירק ראשון קידושין רסג

ולהורידן למדרגה התחתונה של גיהנום שנא' *יש מזליך
דרך ישר לפני איש ואחריתה דרכי מות :

וכבר היה ר' טרפון ווקנים מסובין בעליית בית לא
נחזה בלוד נשאלה שאלה זו בפניהם תלמוד שם

גדול או מעשה גדול. נענה ר' טרפין ואמר מעשה
גדול נענה ר' עקיבא ואמר תלמוד גדול. נענו כולם
ואמרו תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה.
הניא ר' יוסי ואמר גדול תלמוד שקדם לחלה מ'
שנה. לתרומות ומעשרות נ"ד. לשמיטים ס"א.
ליובלות ק"ג. ק"ג ק"ד הויין קסבר יובל מתחלתו

שכרם היא קלילת כופס : למדרגה אשילוי"ה כדרך שעושין
מדרגות לקרילים שסביבות המגדלים (טמגניהין) [כשמגניהין]
קרקעותם : יש דרך ישר לפני איש כשרואין הרשעים שלוהין
נראה דרכן בעיניהם ישרה ואקרינה של אותה גלוה הומכת
דרכי מות היא :

בית נחזה שם האיש : שהתלמוד מביא לידי מעשה כמלא
שניהם בידי : גדול ה"ת שקדם להלה ארבעים שנה
כשילאו ממלרים נתנה להם תורה בקודש השלישי ונקלה לא
כתקיינו עד שכתבו לארץ דכתיב בנבואה ואמר ער משוכה ביאה
זו מכל ביאות שבתורה דכתיב בהו כי תבואו וכאן כאמר בנבואה
משכנסו לה ובתרועות ומעשרות לאחר כינוס ומילוק דכתיב
תבואת זרעך שיהא כל אחד מכיר קלקו והן י"ד שנה הרי כ"ד
ומשם התקילו למנות שמיטין כדאמר' בערבין ועשו שמיטה לסוף
שנעה הרי ס"א שנים ולסוף כ' עשו יובל הרי ק"ג : מתחלתו

הוא משמש. וכשם שהתלמוד קודם למעשה
 כך דינו קודם למעשה כדרך המנוגא דאמר רב
 המנוגא אין חלה דינו של אדם אלא על דברי
 חז"ל חורה שנא' פוטר מים ראשית מדון וכשם שדינו
 קודם למעשה כך שכרו קודם למעשה שנא' ויתן
 להם ארצות גוים ועמל לאומים יורשו בעבור ישמרו
 חקיו ותורותיו יגזרו: פיסקא כל שאינו נא
 במקרא ולא במשנה אינו מן הישוב. א"ר יוחנן
 ופסול לעדות. וז"ר האוכל בשוק הריו זה דומה
 לכלב וי"א פסול לעדות. אמר רב אידי בר אבין
 הלכה כו"א. ה"ש בר קפרא רגזו *לא עלתה בידו
 אלא רגזונתו ולאדם טוב מטעמים אזהרו מפרי

משמש מתקלה השנה מיה"כ עבדים כפטרש וסדות קורות
 ועדיין לא עברו אלא מ"ט אבל שביעית אינה חשומת אלא בסופה
 דכתיב מקץ שבע שנים תעשה שמטה לסוף שבע שנים לפיכך כל
 שנה שביעית צעקין ס"א: החלה דינו ליום הדין תקלת מביעות
 שעליו מפני מה לא עסקת בתורה: פוטר מים פורק עול תורה:
 ראשית מדון הוא תקלת דינו ואין מים אלא תורה דכתיב הוי
 כל לחם לכו לחיים: וכשם שדינו פורענות תורה קודם לדין
 פורענות מעשה: כך שכרו אס עסק בתורה קודם לשכר מעשה:
 בעבור ישמרו חקיו ואמר חר לעיל תשמרו זה חסדה: יגזרו
 יקיימו: ופסול לעדות דכיון שאינו מן הישוב אין מקפיד על
 גי' רש"י *עדות סקר ואין לו בו בזה פנים: האוכל בשוק הואיל ואין
 נגמ' אין מקפיד על כבודו אין צום לזיל כבודו וליפסל: לא עלה בידו
 חקמדי על עמו ואין לו בזה פנים

האשה נקנית מן ראשון קידושין רפד

מעשיו בעה"ז. וכל שאינו לא במקרא ולא במושנה
ולא בדרך ארץ דור הנאה ממנו שנא' *ובמושב תלים א
לצים לא ישב מושבו מושב לצים:

האיש מקדש

פרק שני

תניא ר' יהודה אומר המתרגם פסוק כצורתו לב
הרי זה בדאי והמוסיף עליו הרי זה מט
מחרף ומגרף:

ע"כ שאני שונה חזקיהו אמר הלכות ור' יוחנן אס
אמר תורה מתיבא ויהו משנה ר"מ אומ' הלכות

בשבו אלא כקש בשרו צרנותו ולא נשתכר כלום: דור כדור:
שנא' ובמושב לצים לא ישב זה שאינו באחד מאלו בזה
יתעסק אם לא בליכות:

פסוק כצורתו שצא לקסר תוספת התרגו' שלנו לומר לא אתרגם
פסוק זה אלא כצורתו כגון לא תעשה על ריב לא תכהד
על דינא הרי זה בדאי (דאדרבה מזה היה להוליך הדין לאורה
אלא הכי מתרגמינן לא תתמעע תלאלפא למאן דמתבעי מינך
דליכא): והמוסיף עליו שצא לומר הואיל וכיתן רשות להוסיף
אוסף גם יחי על מקום אחר: הרי זה מחרף מזה את
המקום ומשנה את דבריו ואוכקלום כשהוסיף לא מדעתו הוסיף
שהרי נסיכי כיתן (התרגום) אלא שנשתכח וקור ויסדו כדאמרי'
במגילה ושם שכל זה תרגום:

הלכות הלכה למשה מסיני: תורה קס"ד תורה שכתב:

כס"ע"ג ר' יהודה אומר מדרש *מאי תורה מדרש תורה
 וה"מ דאמר לה תנינא אבל אם אמר לה תנא
 אנא עד דתני הילכתא סיפרא וספרי וחוספתא
 ע"מ שאני תלמיד אין אומרים (כבן) [כשמעון
 בן] עזאי או [כשמעון] בן זומא אלא כל ששואלים
 אותו בכ"מ דבר אחד בתלמודו ואומרו ואפילו
 במסכת כלה ע"מ שאני חכם אין אומרי' כחכמי
 יבנה כר"ע וחבריו אלא כל ששואלים אותו דבר
 חכמה בכל מקום ואומרה ע"מ שאני גבור אין
 אומרים כאבנר בן נר וכיואב בן צרויה אלא כל
 שחביריו מתייראין ממנו מפני גבורתו על מנת
 שאני עשיר אין אומרים כרבי (אליעזר) [אלעזר]
 בן חרסום וכרבי אלעזר בן עזריה אלא כל שבני
 עירו מכבדים אותו מפני עושרו ע"מ שאני צדיק
 אפילו רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה
 מדרש ספרא וספרי שהן הלכות של מדרשי (ספר ויקרא)
 [מקראות]: ה"ג מאי תורה מדרש תורה: בן עזאי ובן זומא
 תלמידים היו וצבורים ולא באו לכלל סמיכה ולא היה ביניהם
 כמותם בתורה כדתנן משמת בן עזאי נטלו וצדקנים: בכל
 מקום מא' מן המקומות: ואפי' במסכת כלה שאין עומק זה
 וברייתא היא וכך היא שנוייה כלה בלא ברכה אסורה לנעלה
 ככה: דבר חכמה מילתא דתליא נסנרא: ר"א בן חרסום
 אמרי' נמסכת יומא שהניח לו אביו אלף ספיכות זיס וכנגדן
 אלף עיירות ביבשה: ראב"ע י"ב אלפי' עגלים היה מעשר מעדרו
 כל שאל:

האיש מקדש פרק שני קירושין רסח

כדעתו ע"מ שאני רשע אפי' צדיק גמור מקודשת
שמה הרהר דבר ע"ז בלבו:

עשרה קבין חכמה ירדו לעולם תשעה נטלה לג
א"י ואחת כל העולם כולו עשרה קבין ^ס

יופי ירדו לעולם תשעה נטלה ירושלים ואחת כל
העול' כולו עשרה קבין עשירות ירדו לעולם תשעה
נטלה (רומי) [רומיים קדמונים] ואחד כל העולם
כולו עשרה קבין עניות ירדו לעולם תשעה נטלה
בבל ואח' כל העול' כולו י' קבין גסות הרוח ירדו
לעולם ט' נטלה עולם ואח' כל העולם כולו וגסות

לבבל לא נחית והכתיב *ואשא עיני ואראה והנה

שתיים נשים יוצאות ורוח בכנפיה' ולהנה כנפוס
ככנפי החסידה וחשאנה את האיפה בין הארץ
ובין השמים ואומר (למלאך) [אל המלאך] הדובר
בי אנה המה מוליכות את האיפה ויאמר אלי

לבנות לה בית בארץ שנער וא"ר יוחנן זו חנופה
וגסות הרוח שירדה לבבל אין להכא נחית

חכמה תורה ודרך ארץ: האיפה לעיל מיניה כמיז זאת הרשעה
וישך אותה אל תוך האיפה ילה"ר שנמסר צידם השליכו

נתוכה כדאמרי' בסנהדרין שדוה גדולא דאברא ואלו שתי נשים
כשא"ר ילה"ר של חנופה וגסות הרוח כדכתיב ורוח בכנפיהם היא
גסות הרוח וקנופה כראה נעיני דדייק לה מכנפי החסידה
שעושה קסידות עם קנרותיה כדאמרי' נאלו ערפות: להכא

וכליהם
פ' זכ
בזר ע"ס
רס"א

ואשתרבוני הוא דאשתרבוה להתם דיקא נמי
 דכתיב לבנות לה בית ש"מ. איני והא אמר מר
 סימן לגסות הרוח עניות ועניות בבבל הוא דאיכא
 מאי עניות עניות דתורה דכתיב * אחות לנו קטנה
 ושדים אין לה וא"ר יוחנן זו עולם שזכתה ללמוד
 ולא זכתה ללמד. י' קבין גבורה ירדו לעולם ט'
 נטלו פרסיים וכו'. י' קבין בניי ירדו לעולם ט'
 נטלה מדי וכו'. י' קבין כשפים ירדו לעולם ט'
 נטלו מוצרים וכו'. י' קבין נגעים ירדו לעולם ט'
 נטלו חזירים וכו'. י' קבין זנות ירדו לעולם ט'
 נטלו ערביים וכו'. י' קבין עוות ירדו לעולם ט'
 נטלה מישרן וכו'. י' קבין שיחת ירדו לעולם ט'
 לנבל: להתם לעולם: דיקא נמי דכתיב לבנות לה בית גבי
 הולכה כתיב להן שתי נשים וגבי קביע תא כשצאו לבנות בית
 לקבוע ננבל כתיב לה דהיינו קטופה לחורה ל"א לבנות ולא צנו:
 מאי עניות דהו"ל סימנא לגסות הרוח: עניות דתורה דאינה
 נוקה על גמי הרוח דמתוך גסותן אין עששין כל לרובן ויין
 מקוריים על שמועתם: דכתיב אחות לנו קטנה אלמא עניות
 דתורה בעולם הוא שהיה בה דכיאל כלכתיב ואני הייתי צנוע
 הנירה אשר בעולם המדינה וכן מרדכי ילא היה דורס עוסקין
 בתורה ולא זכו אלו חכמים ללמד כאלו לא היה להם שדים
 להטיק אבל נבל זכתה ללמד כלכתיב בעזרא כי הכין (ה' את
 לבו להבין בתורה) [לצבו לדורש את תורת] ה' וללמד (לישראל)
 [בישראל] שק ועשפט: עוות ממזרות: ט' נטלה מישרן רובן
 ממזרים כלמארינן לקמן גבי יוסין כו' ובשילהי פ"ק דיצמות:

האיש מקדש פרק שני קידושין רסו

נמלו נשים וכו'. י' קבין *שחרות ירדו לעולם ט"ז * שכרו
נמלה כושן וכו'. י' קבין שינה ירדה לעולם ט'
נמלו עבדים וא' נמלו כל העולם כולו:

[קודם חלוצה זה אימא פלוגתא בנמלא כחוקה את האשה נקדשים
דבי חאיר חומר לא קידש וד' יהודה חתני קידש וקאמר ר'
יוחנן יבלה נחמנו ונמרו החוקה נקדשים לא קידש ורבי סוור צדיין היס
במחלוקת וכו' וקאמר גו' סוית לרב]:

[וידא] חניא הצנועין מושבין את ידיה והגרגרתי נג

חולקים מאי חולקים חושפים כדקתני
סיפא מעשה בא' שחטף חלקו וחלק חבירו והיו
קוראין אותו בן חמצן עד יום מותו אמר רבבה
בר שילא מאי קרא *אלהי פלמני מיד דשע מכף
מעול וחומץ (רבא) [רבבה] אמר מהבא *למדו

תלמי יבא
ישעיה א

הצנועין מושבין ידיהם ממנו גבי לקס הפנים תניא ט' שנים
שמיש שמעון הלדיק כשתלקה צרכה בלקס הפנים וכל
כהן המגיעו כזית יש אוכל ושבע יש אוכל ומותר מבאן ואילך
כשתלקה מארה בלקס הפנים וכל כהן המגיעו כפול הלכוועין
מושבין ידיהם ממנו דלא מהני להו מידי והגרגרתי חולקים
וקס"ד דהאי חולקין לאו ליטול חלקו המגיעו קאמר כיון
דנשתלקה צו מארה כפול למאי עזי חלא חולקין דרך עילוי מניח
חלקו לקבירו וכוטל כנגדו במקום אשר חלמא אית צהו דין
חלוקה וע"כ הא ר"י ה"ז דאמר עמנו הואי ומכני לעולם אין
בו דין חלוקה ומאי חולקין חלקו המגיעו קאמר ובשאינו שיה לו
חוטף חלק חבירו ואוכל והא דמתן במס' סוכה הנכנסין חולקים
בכפון חלקו המגיעו קאמר ובעוד שהיה בו צרכה: מאי קרא

האיש מקדש פרק שני קידושין

היטב דרשו משפט אשרו חמוץ:

לד תניא שמעון העמסוני [ואמר ליה נחמיה העמסוני] היה דורש כל אחין שבתורה כיון שהגיעו
 נז דכ"ו *לאת ה' אלהיך תירא פירש אמרו לו תלמידיו
 רבי כל אחין שדרשרת מה תהא עליהם אמר
 להם כשם שקבלתי שכר על הדרגשה כך אקבל
 שכר על הפרישה עד שבא ר' עקיבא ולמד את
 ה' אלהיך תירא לרבות ת"ח:

לה ת"ר לאחר פטירתו של ר' מאיר אמר להם ר'
 יהודה לתלמידיו אל יכנסו תלמידי ר"מ

לכאן מפני שקנתרנים הם ולא ללמוד תורה הם
 באים אלא לקפחנו בהלכות הם באים דחק
 סומכים ונכנס אמר להם כך שנה לי ר' מאיר
 המקדש בחלקו בין בקדשי קדשים ובין בקדשים
 קלים לא קדש כעס ר' יהודה [עליהם] אמר להם
 לא כך אמרתי לכם אל יכנסו תלמידי ר"מ לכאן
 מפני שקנתרני' הם ולא ללמוד תורה הם באים אלא
 לקפחנו בהלכות הם באים וכי אשה בעזרה מנין

דקמלן ל' חמסן: אשרו חמוץ הזיקו יד הנגזל להלילו מיד עושקו
 ולא אשרו חמוץ לא גרסי הכא אלא נז"ק גבי טבין שזוקקין לתובע:
 היה דורש כל אחין שבתורה לרנניא: פירש שנתירא לרבות
 ש"ס דבר להאומות למוראו:

קנתרנים מקניטים: לקפחנו כמו לקפס את שוקו לקנן רגלינו
 בהלכו' להודיענו שהם קריפים ואין עומד כנגדם:
 וכי אשה בעזרה מנין דקמני קדשי קדשי' והרי אס יולאס חוץ

האיש מקדש פרק שני קידושין רסו

אמר רבי יוסי ואמרו מאיר שכיב יהודה בעם כי מתוך
 יוסי שתק [דבריו] תורה מה תהא עליה וכו' אין ^{בעם כל}
 אדם עשוי לקבל קדושין לבתו בעזרה ואין ^{לכלל טעמו} אשה
 עשויה לעשות לה שליח לקבל קדושה בעזרה ^{וא"כ}
 ועוד דחקה ונכנסה מאי: ^{מורה וכו'}
^{ד"א}

ה א ו מ ר

פרק שלישי

רב גידל הוה מהפך בהווא ארעא. אויל ר' אבא לו
 זבגה אויל רב גידל קבליה לר' זירא אויל ^{נט}
 ר' זירא וקבליה לר' יצחק נפחא א"ל המתן עד
 שיעלה (עמנו) [אצלנו] לרגל כי סליק אשכחיה
 א"ל עני המהפך בחררה ובא אחר ונטלה הימנו
 מאי א"ל נקרא רשע ואלא מר מאי טעמא עביד
 הכי א"ל לא הוה ידענא השתא נמי ניתברה
 לעזרה אפי' לעזרת נשים הם נפסלים ביולא ונשים אין נכנסות
 לה כדתנן באבות העוממות בפ"ק דמס' כלים: לבתו קטנה או
 נערה: דחקה ונכנסה מהו וכו' לא הולרכנו לשאלו בנהמ"ד מה
 יאמרו [אם] קדשה אם קדושין הם אם לאו:

מהפך בהווא ארעא מקור עליה לקומתה: קבלוה קנל עליה
 סיפר דברי לעקמו לר' זירא: לרגל כשדורשים בהלכות
 הרגל היו מקבלין פני הרב: עני המהפך בחררה מקור אקריה
 לזכות בה מן ההפקר או שיתכנה לו בעל הבית: נקרא רשע
 שירד לקיי קברו: לא הוה ידענא שרב גידל סתעסק בה:

ניהליה מר א"ל זבוני לא מוכינא לה דארעא
 קמייחא היא לך מסמנא מלחא אי בעי ליה
 במתנה נישקליה רב גידל לא נחית לה דכתיב
 *ושונא מתנות יהיה ר' אבא לא נחית לה משום
 דהפך בה רב גידל לא מר נחית לה ולא מר
 נחית לה ומתקריא ארעא דרבנן:

סא מתני' ר"מ אומר כל הנאי שאינו כחנאי בני גד
 ובני ראובן אינו חנאי שנא' *ויאמר אליהם
 אם יעברו בני גד ובני ראובן וכתיב ואם לא
 יעברו תלוצים ר' חנינא בן גמליאל אומר צריך
 הדבר לאומרו שאלמלא בן יש במשמע שאפי'
 *ע"כ בארץ כנען לא ינחלו *בשלמא לר"מ היינו דכתיב
 *ואם תטיב שאת ואם לא תטיב לפתח חמארה
 רובץ אלא לר' חנינא ל"ל סד"א אם תטיב אנרא
 אם לא תטיב לא אנרא ולא דינא קמ"ל. בשלמא
 דארעא קמייחא ראשונה שלקחתי מעולם: [לא מסמנא
 מלחא] אינו סימן טוב שימכור אדם מקו הראשון: ארעא
 דרבנן הפקר לתלמידים:

כל חנאי שאינו כפול: רחב"ג אומר חנאי כפול פליג וכו':
 שאת משא שזר: ואם לא תטיב לפתח פורענות
 מוכנת לנא אלמא כפילה בעינא ואם לא כפלה מצי אורי א"ס
 תיטיב שאת הוה שמעינ דאפי' א"ס לא תיטיב כמי שאת דתנאי
 שלא כפלו אינו מנצל מתנה: למה לי א"ס לא תטיב כשאני
 מכללא: סד"א וכו' כל' מכללא לא הוה נפקא לן אלא ביטול
 מתנה הא א"ס לא תטיב לא משא שזר ופורענות כמי לא תשקול

האומר פרק שלישי קידושין רסח

לר"מ היינו דכתי' *אז תנקה מאלתי וגו' וכו' בשלמא דאשיל כד
לר"מ היינו דכתיב *אם בחקותי תלכו *ואם בחקותי ויקרא כו
תמאסו אלא לרחב"ג ל"ל אצטריך סר"א אם ^{סז}
בחקותי תלכו ברכה ואם בחקותי תמאסו לא
ברכה ולא קללה קמ"ל בשלמא לר"מ היינו דכתיב
*אם תאבו ושמעתם ואם תמאנו ומריתם אלא ^{ישעיה א}
לרחב"ג למה לי אצטריך סר"א אם תאבו טוב ואם
תמאנו לא טובה ולא רעה קמ"ל מאי *חרב האכלו סב
אמר רבא מילחא גללניחא ונהמא דשערי אקישא
ובצלי דאמר מר פת פורני חריבה במלח ובצלי
קשים לגוף כחרבות:

תניא מעשה בינאי המלך שהלך לבחלית שבמדבר לו
וכבש שם יששים כרכים ובחורתו היה שמח ^{סו}
שמחה גדולה שלח וקרא לכל חכמי ישראל אמר
להם אבותינו היו אוכלים מלוחים בזמן שהיו
עסוקים בבנין בהמ"ק אף אנו נאכל מלוחים וזכר
לאבותינו והעלו מלוחים על שלחנות של זהב ואכלו
להכי אצטריך כפילה דינא דפורענותא: למה לי אם בחקותי
תמאסו כשמע מכלל ברכה קללה: גללניחא גסה:
ינאי המלך מן הכהנים של משוכאי הוה: לבחלית שם מדינה
שנמדבר: מלוחין יקרות הן ושמן קקולי כלשון ארמי [כמו]
הקוטפים מלוח עלי שיט: כשהיו עסוקים בבנין בית שני
שלא מן הגול והיו עכ"י והיו מוליחין הוכא"ו צמלאכ': ואף אנו
נאכל מלוחים להיות זכר לעובי אצותינו ולהודות לפני הקב"ה

היה שם אדם אחד איש לץ לב רע ובליעל ואלעזר
 בן פועירא שמו ויאמר אלעזר בן פועירא לינאי
 המלך ינאי המלך לבם של פרושים עליך ומה
 אעשה הקם להם בציץ שבין עיניך הקים להם
 בציץ שבין עיניו היה שם זקן אחד ויהודה בן *גרידא
 שמו ויאמ' יהוד' בן גרידא לינאי המלך ינאי המלך
 רב לך כתר מלכות הנה כתר כהונה לורעו של
 אהרן שהיו אומרים אמו נשבת במודעית ויבוקש
 הדבר ולא נמצא ויבדלו חכמי ישראל בועם ויאמר
 אלעזר בן פועירא לינאי המלך ינאי המלך הדיוט
 שבישראל כך הוא דינו אחה מלך וכהן גדול כך
 הוא דינך ומה אעשה אם אחה שומע לעצתי
 רומסם ותורה מה תהא עליה הרי כרוכה ומונחת
 שהללינו והעזירנו: לבם של פרושים עליך זונאך הם ואין
 שמקין בהללמתך: ומה אעשה לידע שכן הוא: הקם להם
 בציץ שבין עיניך תן לץ הקודש על מלמך ויעמדו על רגליהם
 לפי שהם כחוב צו והם יגלו את לבם למחות בך מהיות כהן
 ואף על גב דלאו שעת עבודה כדאמרינן צפ' שני בגדי
 כהונה נתנו להכות: שהיו אומרים אמו נשבת במודעית
 לכך מימו צו שהיו הפרושים אומרים עליו אמו נשבת בהר
 המודעית כרך של בית קשמוכאי היה ושנויה פסולה לכהונה
 וכשאה אביו וכמלא מלל: ויבדלו חכמי ישראל בועם שבעם
 המלך עליהם: כך הוא דינו לסבול קרפמו: וכך הוא דינך
 נתמי' שלא תנקס מהם: רומסם הורגם: מה תהא עליה
 שאל משתכס: א"ל הרי ספר תורה כרוכה ומונחת ונתוכן

האומר פרק שלישי קידושין רסט

בקרן זוית כל הרוצה ללמוד יבא וילמוד אמר רב
נחמן בר יצחק מיד נורקה בו אפיקורסות דהול"ל
תינת תורה שבכתב תורה שבע"פ מאי מיד ותוצץ
הרעה ע"י אלעזר בן פועירא ויהרגו כל חכמי
ישראל והיה העולם משהומם עד שבא שמעון בן
שטח והחזיר את התורה ליושנה:

בין גרושה ובן חלוצה דעבודתו כשרה מנ"ל אמר לח
רב יהודה אמר שמואל דאמר קרא *והייתה סס ע"ג
לו ולזרעו אחריו בין זרע כשר ובין זרע פסול אבות כה
דשמואל אמר מהכא *ברך ה' חילו ופעל ידיו דגריס לג
תרצה אפ"ו חולין שבו תרצה ר' ינאי אמר מהכא
*ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם וכי תעלה דגריס כו
על דעתך שאדם הולך אצל כהן שלא היה בימיו
אלא זה כשר ונתחלל. בעל מום דעבודתו פסולה
מנ"ל אמר רב יהודה אמר שמואל אמר קרא

כחונות המות ולא יסתכיו: ותוצץ הרעה למסא לשון וילץ
לין ויגמול שקדים ל"א בערה לשון כוללים ככילוך המצעיר גמלת:
שמעון בן שטח אפי אשמו היה והקביאמו:

והיתה לו ולזרעו אחריו וגו' בין זרע פסול כלל ולכתמלה [נ"א]
קאמר דהא מקולל קרייה רחמנא שנתקלל מקדושת כהן:
חולין שבו קללין [שבו קללין] שנשנט לוי דקרא שנשנט לוי כתיב:
ובעל מום דעבודתו פסולה מנ"ל אס ענד בשוגג דאלו נחזיד
כתיב אך אל הפרכת לא יבא וגו' ולא יקלל את מקדשי אלא ענד
בלא ידיעה מנ"ל דלא מכשריכן ליה מהאי קרא דוהיתה לי ולזרעו

במדכ' כה *לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום כשהוא
שלם ולא כשהוא חסר והוא שלום כתיב א"ר נחמן
וא"י דשלום קטיעא היא :

עשרה יוחסין

פרק רביעי

לט [משנה עשרה יוחסין עלו מכבל לא"י כהני לוי
סמ וישראליו וכו': גמ' מאי אירוא דחני עלו
דנריס"ו מבל נחני הלכו לא"י מלחא אנב אורחיו קמ"ל
סס ע"ג בד] חניא *וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר
ה' אלהיך מלמד שבהמ"ק גבוה מכל ארץ ישראל
וא"י גבוה מכל הארצות בשלמא בה"מ גבוה מכל
סס א"י היונו דכתיב *דברי ריבז בשערין וקמת
ועלית. אלא א"י גבוה מכל הארצות מנ"ל דכתיב
ידמיה כג *לכן הנה ימים באים נאם ה' לא יאמר עוד חי
ה' וגו' כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא וגו':
אמריו: הנני נותן לו לעיל כוהימה לו ולזרעו כתיב אמא בשלמים
הוא (דכשר) [דאפטר] :

בשלמא בהמ"ק גבוה נשמע מיכיה דהא נא"י משתעי קרא :
דברי ריבז בשערין וקמת ועלית גו' מכאן שהמקדש
גבוה מכל א"י דמכל לדדיה סתם כתיב ועלית : אשר העלה [וגו']
מארץ לפי דהיינו בכל ומכל הארצות אשר הדקמים סס וכתיב
אשר העלה :

עשרה יוחסין פרק רביעי קידושין רע

א"ר אלעזר לא עלה עזרא מבבל עד שעשאה מ
כסולת נקייה ועלה. * כתיב * אלה העולים ^ס
מתל מלח תל חרשא כרוב אדן ואימר ולא יכלו ^ע
להגיד בית אבוחם וזרעם אם מישראל הם. תל ^{כתיב}
מלח אלו בני אדם שדומין מעשיותם למעשה סדום
שנהפכה לתל מלח. תל חרשא זה שקורא אבא
ואמו משתקחו. ולא יכלו להגיד בית אבוחם וזרעם
אם מישראל הם והו אסופי שנאסף מן השוק שאינו
מכיר לא את אביו ולא את אמו כרוב אדן ואימר
א"ר אבהו אמר אדון אני אמרתי יהיו ישראל לפני
לא עלה עזרא כל עלמו של עזרא לכקית את צנל כתיבין לפי
שראה אותם שכתערבו באריות וראה שהיו קבמי הדור עולין
עמו ואין עוד צנל שיתעסק לבדוק בהם ליססן עמד והפריש
פסוליהם והולכים עמו והדור שראו הפרשתן הכירו בהם ולא
קששו שיתערבו בהם אלו [הפסולין] העולים ילדורות הנאים
כמי כיון דאמר מר לשכת הגזיה ששם היו יושבים מיוקסי כהונה
ולויה צבל יום מזהר זהירי בפסולים : [למעשה סדום] שהיו
מגלי עריות דכתיב רעים וקטאים רעים צגופס וקטאים צמוכס
ואמרינן צבלק דמי לאיתתא דצבריה ומפילה אמרי ליה תהוי
גבך עד דמעברא (והיו) [הרי] ממזרים [לגבי] ישראל : חרשא
לשון מקרישין : בית אבוחם אביו : וזרעם אמו : זה אסופי
דאלו שתוקי מכיר להודיע אמו שהיא מישראל והכא לא ידעו אם
מישראל הם : אמר אדון מסרם המקרא ודרש אדן כמו אדון .
אימר כמו אמר . אדון הקב"ה :

חשובים ככרוב והם שמו עצמם כנמר א"ד א"ד
 אבהו אמר ארון אע"פ ששמו עצמם כנמר חשובים
 לפני ככרוב:

מא אמר רבה בר בר חנה כל הנושא אשה שאינה
 הוגנת לו מעלה עליו הכתוב כאלו חרשו ^ס
 לכל העולם כולו וזרעו מלח שנא' *אלה העילים
 מתל מלח תל חרשא אמ' רבה בר רב אדא אמ'
 (רבא) [רב] כל הנושא אשה לשם ממון הוויין
 לו בנים שאינם מהוגנים שנא' *בה' בגדו | כי בנים
 זרים ילדו] ושמא תאמר ממון פלט ת"ל *עתה
 יאכלם חדש את חלקיהם ושמא תאמר חלקו ולא
 חלקה ת"ל חלקיהם ושמא תאמר לזמן מרובה ת"ל
 חדש מאי משמע א"ר נחמן בר יצחק חדש נכנס
 וחרש יצא וממונם אבד ואמר רבה בר רב אדא
 ואמרי ליה אמר רב סלא אמר רב המנונא כל
 הנושא אשה שאינה הוגנת לו אליהו כופתו והקב"ה

ככרוב קדושים ככרובי הקדש כקיימ הקודש דכתיב ביה פני
 הכרוב: כנמר כקיה זו שאינה מקפדת (בזוג) קצרתה [בזוג]:
 כאלו חרשו בו' משום דלא יכנו להניד יחוסס קרי להו תל מלק
 קרשא לשון קורט: בנים זרים מאשה פסולה לו ומשום
 ממון נסבה כדמסייס קרא יאכלס קדש את חלקיהס ממון
 שנשאה לשמו יאכלס בקדש אקד: ושמא תאמר חלקו כגון
 ככסי לאן ברזל: ולא חלקה כגון ככסי מלוג דהיא לאו איסורא
 עבדה שזורה לינשא למיחס: שאינה הוגנת פסולה לו:
 כופתו הלוקה בבית דין כופתין שתי ידיו על העמוד בעס' מכות

עשרה יוחסין פרק רביעי קידושין רעא

רוצעו וחנא על כולם אליהו כותב והקב"ה חותם
אוי לו למי שפוסל את זרעו ופוגם את משפחתו
ולנושא אשה שאינה הוגנת לו [אליהו כופתו
והקב"ה רוצעו] וכל הפוסל פסול ואינו מדבר
בשבחו של עולם ואמר שמואל במומו פוסל:

ההוא גברא [דמנהרדעא] דעל לבי מטבחיא מב
בפומבדיתא אמר להו הכו לי כשרא שס

אמרו ליה נטר עד דשקיל שמעיה דרב יהודה ^{עיקרים}
בר יחזקאל (ברישא) וניחב לך אמר מאן יהודה ^{מ"גפ' עה}
בר שויסקאל דקדים לי דשקיל מן קמאי אזלו
אמרו ליה לרב יהודה (איקפיד אפיק שיפורא)
ושמתיה אמרי ליה רגיל דקרי אינשי עבדי אכריו
כוספו קושרו: רוצעו עולקהו ברלועה: ועל כלם כהנים
לויס וישראלים: אליהו כותב מאי דקאמר ואזיל: אוי לו
לפוסל זרעו ולפוגם את משפחתו כגון שנשא אשה שאינה
הגונה לו [האי אליהו לאו אליהו דכתיב במקרא הוא דל"ב
מקמי דהוה אתי מאן כפתיה אלל שמא מלאך שהוא סופר
למעלה]: כל הפוסל מגדף תמיד את המשפחות הוא עלמו
פסול: ואינו מדבר בשבחה של עולם אין דרכו של פסול
לדבר בשבח הנריות לעולם:

נטר עד דשקיל שמעיה דרב יהודה המתן עד שיטול שלוחו
של רב יהודה שעומד כאן ליטול: בר שויסקאל לשן גכאי
גרגון אוכל אויסקי ללי כדאמרי' בפסקים באימורי פסח מזרים
מאן לימא לן דלא שויסקי עבדינהו נשם רבינו הלוי: שמתיה
כדאשכחן דמנדין לכבוד הרב במ"ק: אמרו ליה לרב יהודה

עליה דעבדא הוא אול התוא גברא אומניה לדינא
לקמיה דרב נחמן אייתי פיתקא דהומנהא אול רב
יתודה לקמיה דרב הונא א"ל איזיל או לא איזיל
א"ל מיזיל לא מיבעיא לך למיזיל משום דגברא
רבא את אלא משום יקרא רבי נשיאה קום זיל
אתא אישכחיה דקעביד מעקה א"ל לא סבר מר
להא דאמר רב הונא בר אידי אמר שמואל כיון
שנחמנה אדם פרנס על הצבור אסור בעשיית
מלאכה בפני ג' א"ל פורתא דגונדרין הוא דקא
עכידנא א"ל מי סניא מעקה דכתיב באוריית' או
מחיצה דאמרי רבנן א"ל ליתוב מר אקרפיטא א"ל

רגיל הווא גברא דקרי לאכסי ענדי : לקמיה דרב הונא לימלך
בו אס יש לו לילך לפני רב נחמן : לא איבעי לך למיזיל לפני
רב נחמן שאתה גדול מחכו ואתה ראש בפומבדיתא ורב נחמן
ראש בנהרדעא ודיין לראש גלותא וסתתיה דבי נשיאה כדאמרי'
בהעור והרוטב משום דרב נחמן סתתיה דבי נשיאה הוא מזליל
בשעתיה דר' יוסקן : יקרא רבי נשיאה שהוא חמן הנשיא :
אסור לעשות מלאכה בפני שלשה אנאי הוא (לו) ושפלות
לדור שכסופין ליה שאין לו מי שיעשה מלאכתו : דגונדרין היינו
מעקה בחד הלכות : מי סניא כלו' מי מכוער ושנוי ל'תורה
ולשון שאר בני אדם שאתה מדבר בעמקי שפה ומתכוין היה רב
יהודה לתופשו בדבריו ולקטרו להודיעו שלא היה לו להכשא עליו
להזמין לפניו : אקרפיטא ספסל :

עשרה יוחסין פרק רביעי קידושיו ר"ע

ומי סניא אצטבא דאמור רבנן או ספסל דאמרו
אינשי א"ל ליכול מר אתרונגא א"ל הכי אמר
שמואל כל האמר אתרונגא (תלחא) [תילתא]
ברמות רוחא (דאית ביה לימא) או אתרוג כדקריות
רבנן או אתרוגא כדאמרי אינשי א"ל לישתי מר
אנבגא א"ל מי סניא איספרגוס דקריות רבנן או
אנפק דאמרי אינשי א"ל תיחי דונג תשקינן א"ל
הכי אמ' שמואל אין משתמשין באשה. קטנה היא
בפירוש אמר שמואל אין משתמשין באשה כלל
בין גדולה בין קטנה. נשדר לה מר שלמא לילתא
א"ל הכי אמר שמואל קול באשה ערוה. אפשר

פרק
הסניגליס
ע"ב

על ידי שליח א"ל הכי אמר שמואל *אין שואלין
בשלום אשה. על ידי בעלה א"ל הכי אמר שמואל

רש"א
ס"ע"ב

תילתא ברמי' רוחא מתוך שליט רוחו גסה הוא משנה נדיבורו:
אנבגא כוס שתיא רביעית והיו רגילין לשתות כוס אחד ממשקה
העשו לשתות שמרית וקורוהו אספרגוס כוס' זכרות : אנפקא
כוס של רביעי' ולשון אנפקא היה שגור צפיהם : תיחי דונג תנא
נתי סך שמה : אין משתמשין באשה שלא ילמדנה להיות רגילה
בין האכאים : קטנה היא רב נחמן קאמר ליה : לילתא סס
אשתו : קול באשה ערוה סנא' השמיעני את קולך ואס אשאל
בשלום תשיבני : א"ל רב נחמן אפשר לשלוח לה שאלת שלום
ע"י שליח : אין שואלין בשלום אשה סנא מתוך שאלת
שלום יהיו רגילין זה עם זה ע"י שלום וינאו לידי קיבה :
א"ל רב נחמן על ידי בעלה אהיה אני שליח לדבר :

עשרה יוחסין פרק רביעי קידושין

אין שואלין בשלום אשה כלל שלחה ליה דביתהו
 שרי ליה תיגריה דלא נשווך כשאר (אינשי) [ע"ה]
 א"ל מאי שיאטיה דמר הכא א"ל טסקא דהומנותא
 שדר מר אבתראי א"ל השחא שותא דמר לא
 גמירנא טסקא דהומנותא משדרנא למר אפיק
 דיסקא דהומנותא מבי חדייה ואחוי ליה א"ל
 הא גברא והא טסקא א"ל הואיל ואתא מר להכא
 לישתעי מיליה כי היכי דלא לימרו מחניפי רבנן
 אהדרי א"ל מ"ט שמחיה מר לההוא גברא . ציער
 שלוחא דרבנן . ונגריה מר דרב מנגיד על מאן
 דמצער שלוחא דרבנן . דעדיף מיניה עבדי ליה
 מ"ט אבריו מר עליה דעבדא הוא א"ל דרגיל דקרי
 אין שואלין בשלום אשה כלל שמרגיל לבה ודעתה (לימסך)
 אלו : שלחה ליה ילמא לרב נקמן : שרי ליה תיגריה
 פטור איתו מלפניך זה לטון התלמוד לומר שרי ליה תיגריה
 כשמקרה לעשות בקשת האיש או דיכו כדי להפטר ממנו :
 מאי שיאטיה דמר הכא מה דרכו של אדוני לשוט הלום
 כלו' למה נא אדוני הכה : שותא דמר לא ידענא שימנו
 של אדוני איכי מצין לזכר נלקות לשוכו : לדינא מזמינא
 ליה בתמיה : אפיק דיסקא דהומנותא הוליא שטר הזמנה
 מתיקו שלק לו רב נקמן שינא לפכיו : מבי חדייה מתוך תיקו :
 לימא מר מיליה יזכר דברי זכותו על ריבו של איתו האיש :
 מצער שלוחא דרבנן ציה שלוקו לפכיו וקייב מלקות : דרב
 מנגיד אמאן דמצער שלוחא דרבנן כדאמרינן בס"פ
 דעדיפא מיניה קמורה ממנה עשיתי לי לקמנו :

עשרה יוחסין פרק רביעי קידושין רעג

אינשי עבדי וחניא כל הפוסל פסול ואינו מדבר
 בשבתו של עולם ואמר שמואל פוסל אימר
 דאמר שמואל למיחש לאכרוזי עליה מי אמר
 אדהכי והכי אתא ההוא בר דיניה מנהרדעא א"ל
 ההוא בר דיניה לרב יהודה לדידי קרית לי עבדא
 דאתינא מבית חשמונאי מלכא א"ל הכי אמר
 שמואל כל דאמר מדבית חשמונאי קאתינ' עבדא
 הוא א"ל לא סבר מר להא דא"ר אבא אמר רב
 הונא אמר רב כל ח"ח שמורה הלכה ובא ואמרה
 אם קודם מעשה אמרה שומעין לו ואם לאו אין
 שומעין לו א"ל הא איכא רב מתנה דקאי כוותי
 רב מתנה לא חזייה לנהרדעא הליסר שני ההוא
 יומא אתא א"ל דכיר מר מאי דאמר שמואל כי
 קאי חדא כרעא אגודא וחדא כרעא במברא א"ל
 הכי אמר שמואל כל דאמר מבית חשמונאי קאתינא

אדהכי אמ' ההוא בר דיניה לרב יהוד' לדידי דאמינא מניח
 קשמונאי קרית לי עבד: כל דאמר מבית חשמונאי אנא עבד
 הוא שכל זרעו הרגס הורדוס ועבד היה ומלך תקמיהס וקרא בנו
 על שם בית קשמונאי ומסתמ' לאו בנות ישראל כסיב דמזהר' הס
 להשיא בנותם לעבדי' והיו להו כולם עבדים: אם קודם שבא
 מעשה לידו אמר להאי שמועה לתלמידיו בשם רבו כאמן לאומי'
 בשעת מעשה ואם לאו אינו כאמן להעיד בשם רבו שמת מקמת
 מעשה הנא לידו הוא אמר כן: אגודא שמת הכהר: אמברא

עבדא הוא דלא אשתייר מינייהו אלא ההוא רביתא
 דסלק' לאיגרא ורמיא קלא ואמרה כל דאמר מבית
 חשמונאי אנא עבדא הוא נפלה מאיגרא ומיתה
 אכרוז עליה דעבדא הוא ההוא יומא אקרען כמה
 כתובתא בנהרדעא כי קא נפיק נפקו אבחריקה
 למרגמיה אמר להו אי שתיקו שתיקו ואי לא
 מגלינא עליכו הא דאמר שמואל תרתי זרעייתא
 איכא בנהרדעא חדא מיקרי דבי יונה וחדא
 מיקרי דבי עורבתי וסימניך טמא טמא
 טהור טהור שדיות לההוא ריגמא מידייהו וקם
 אטמא בנהר מלכא. [מכריו רב יהודה בפומבריתא
 אדא ויונתן עבדי יהודא בר פפא ממזרי כשי בר
 טובי ברמות רוחא לא שקיל גיטא דחרותא]:

מג אומר רב יהודה אמר שמואל ד' מאות עבדים
 ס ואמרי לה ד' אלפים עבדים היו לו לפשחור
 בן אימר וכולם נטמעו בכהונה וכל כהן שיש בו

על הגשר א"כ בתוך הספינה לעבור הנהר: איקרען כמה
 כתובתא מכטי אותה הושפסה: כי קא נפיק רב יהודה:
 למרגמיה לפי שגילה את פסולס: זרעייתא משפיות: וקם
 אטמא בנהר מלכא בלותן האבנים שהשליכו' בנהר עמד
 מכשול סתימה בני הנהר ומכע את המים להלך. אטעא סתימה
 כדמתרגמינן סתמוס טמוכינ:

פשחור בן אימר צימי ירמיה היה: נטמעו בכהונה ולא גרסי'
 גדולה: נטמעו כדמעו כשאו בנות כהנים שהיו מקזיקים

עשרה יוחסין פרק רביעי קידושין רעד

עוות פנים אינו אלא מהם [אמר אביו כולתו יחבי

*כשוריא רבנהרדעא] ופליגא דר' אלעזר דא"ר כ"ט

אלעזר אם ראית כהן בעוות מצח אל תהרהר

אחריו שנא' *ועמד כמריבי כהן א"ר אבין בר רב

אדא אמר רב כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו

בשהקב"ה משרה שכינתו מעיד על כל השבטים

ואין מעיד עליו שנא' *ששם עלו שבטים שבטו

יה עדות לישראל אימתי הוי עדות לישראל בזמן

שהשבטו' שבטו יה. א"ר חמא בר חנינא בשהקב"ה

משרה שכינתו אין משרה אלא על משפחות

מיוחסות שבישראל שנאמ' *בעת ההיא נאם ה'

איהיה להם לאלהים לכל משפחו' בית ישראל לכל

ישראל לא נאמר אלא לכל משפחות (והם יהיו

לי לעם):

[*והמה יהיו לי לעם] אמר רבה בר רב הונא

זו מעלה יתירה יש בין ישראל לגרים

דאלו בישראל כתיב בהו *והייתי להם לאלהים

עלמן בכהנים מתוך שהיו אוכלין תרומה מקמת עבדי כהן: אל

תהרהר אחריו אחר משפוקתם שהם בני מריבה כדכתיב כמריבי

כהן: עדות לישראל אותן שהם ישראל הוא מעיד עליהם

שהם משלו: משפחות ישראל משפוקת שהם ישראל גמורים:

בישראל כתיב *והייתי להם לאלהים אע"פ שאינם לי לעם

ומתוך שאני מקרבן הם יהיו לי לעם אנל גרים אין

מקרבין אותן מן השמים אלא א"כ הם מקרבין עלמס תמלה

נכסול
וכנהרדע'
הושע ד

סס י"ט
הכלול
באיש
ואשה
כשוכין
וק"ל
דש"א

ירחיב לא
מד
סס
יחוקאל ו

ידועים ל (והם) [והמה] יהיו לי לעם ואלו כגרים כתיב *מי
 הוא זה ערב את לבו לגשת אלי נאום ה' (והיו)
 [והייתם] לי לעם (ואני) [ואנכי] אהיה (להם)
 [לכם] לאלהי'. אמר רבי חלבו קשים גרים לישראל
 ישיניה יד כספחת שנא' *ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית
 ויקרא יד יעקב כתיב הבא ונספחו וכתיב התם *לשאת
 עא ולספחת א"ר חמא בר' חנינא כשהקב"ה *מטהר
 את השבטי' שבטו של לוי מטהר תחלה שני' *וישב
 מצרף ומטהר כסף וטהר את בני לוי וזיקק אותם
 כזהב [וככסף] והיו לה' מגישי מנחה בצדקה אמר
 ריב"ל כסף מטהר ממזרים שנא' וישב מצרף ומטהר
 כסף מאי מגישי מנחה בצדקה א"ר יצחק צדקה
 עשה הקב"ה עם ישראל שמשפחה שנטמעה נטמעה:
 מה אמר רב יהודה אמר שמואל כל הארצות עיסה

טס להיות טובים: קשים גרים שאינם זהירים במלות והרגילים
 איללם כמשכים איללם ולומדים מעשיהם: מטהר השבטים
 מיקסם: כסף מטהר ממזרים המוטמעים בישראל מקמת
 מקומם והוא גורם להם שיטהרו שלעתיד לבא אין הקב"ה
 מצדילם מאחר שכדבקו בהם משפחות ישראל הרבה: שנא' וישב
 מצרף ומטהר כסף אותם שנטמעו מקמת עשרם. וסיפיה
 דקרא והיו לה' מגישי מנחה צדקה לדקתו של הקב"ה הוא
 שאינו מצדיל אלא הואיל שנטמעו כטמעו וריב"ל סבירא ליה האי
 מטהר לאו מצדיל פסוליה' קאמר אלא מטהרם ומכשירם כולם:
 עיסה כעיסה שהיא מעורבת (ר"ל שאינם מיוקסים שארי

צִיָּוִה יוֹחֲסִין פִּיק רִבִּיעִי קִידוּשֵׁין רַעָה

לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְאִי עֵיסָה לִכְבֵּל :

אמ - רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן שם בן מו

ארבע אותיות חכמי' מוסרי' אותו לתלמידיהם ^ס

פעם אחת בשבוע ואמרי לה פעמים בשבוע אמר

רב נחמן בר יצחק מסתגרא כמ"ד פעם אחת

בשבוע דכתיב *זה שמי לעולם לעלם כתיב רבא ^{שמות נ}

סבר למדרשיה בפרקא א"ל ההוא סבא לעלם כתיב

ר' אבינא רמי כתיב זה שמי וכתיב זה זכרי אמר

הקב"ה לא כשאני נכתב אני נקרא נכתב אני ביו"ד

ה"א ונקרא באל"ף דל"ת. ת"ר בראשונה שם בן

שתיים עשרה אותיות היו מוסרים אותו לכל אדם

משרבו הפריצו היו מוסרי' אותו לצנועים שבכהונה

והצנועים שבכהונה מבליעים אותו בנעימות אחיהם

הכהנים חניא אמר רבי טרפן פעם אחת עליתי

הארלות כא"י ומסר ר"מ מרומי שמעתי עיסה כפכולת עכניס

שנסמט משקה שלהם :

שם בן ר' אותיות קריאתו ככתיבתו ופירושו חכמירס מוסיס

אותו וכו' : לעלם להעליה : כתיב זה שמי וכתיב זה זכרי

זללא כתיב שמי וזכרי משמע שלמדו ב' שמות ואמר לו זה שמי

מיוחד וזוה השני אכי כזכר : שם בן י"ב וכן מ"ג לא פירשו לנו :

משרבו הפריצים המשתמשין בו : לצנועים שבכהונה לנרד בו

העם במקדש לאחר עבודת לזכר של תנויד של שער : מבליעין

אותו בנעימת אחיהם הכהנים אותם שלא היו נקראין בו

ומנרכין בשם בן ד' אותיות כשהיו מושכין את קולם בנעימה

עשרה יוחסין פרק רביעי קידושין

אחר אחי אמי לדוכן והטיתי אוני אצל כ"ג ושמעתי
 שהבליע שם בנעימות אחיו הכהנים א"ר יהודה
 אמר רב שם בן מ"ב אותיות אין מוסרים אותו
 אלא למי שצנוע ועניו ועומד בחצי ימיו ואינו כועס
 ואינו משתבר ואינו מעמיד על מדותיו וכל היודעו
 ותהויר בו והמשמרו בטהרה אהוב למעלה ונחמד
 למטה ואימחו מוטלת על הכריות ונחל שתי עולמי
 העה"ז והעה"ב :

מוזעירא הוה קא משתמיט מיניה דר' יוחנן דהוה
 אמר ליה נסיב ברתו יומא חד הוה קאזלי
 באורחא מטו לעורקמא דמיא ארכביה לר' יוחנן
 שם ע"ב

היו אלו מהרין להנליע את השם בן י"ב ולא היה נשוע לרבים
 מקול נעימות קביריהן בכעיסת ביסוס קול שקורין טרוכפ"י :
 אחר אחי אמי שהיה (לוי במסכת מדות) [כהן] ור' טרפון
 היה כהן בתוספתא דכתובות מעשה בר' טרפון שקדש ש' נשים
 אינו נשכי בצורת כדי להאכילן תרומה: דדוכן (שאוורים לויס השיר
 חרש"י) אחר עבודה נשעת כיסוך היין וכ"ג היה מצדך ננשיאות כפיס
 שעבד אותו היום ורבי טרפון עלה אחר הלוי או להכות בקליל
 ושאר כלי שיר שהכל כשירים בהם כדאמרינן בערכין או שהיה
 קטן ומריעין בקול עם אחיו לווערי הלויס כדאמרינן בערכין)
 [לצדך נרכת כהנים]: ואינו מעמיד על מדותיו לכטור אינה
 שחא ישמש בו להכס:

דחיה א"ל ר' יוחנן נסיב ברתאי ולא היה קפץ נה מפני שהוא
 חל"י והוא היה מצבל:

עשרה יוחסין פירק רביעי קידושין רעו

אכתפיה וקא מעבר ליה א"ל אורייתין כישרן בנתון
לא כישרון מאי דעתך אילימא מדתנן עשרה יוחסין
עלו מבבל [וגו'] אטו כהני לויי וישראלי כולתו
סליקו כי היכי דאשתויר מהני אשתויר נמי מהני
אשתמיטתיה הא דא"ר אלעזר לא עלה עזרא
מבבל עד שעשאה כסולת נקירה ועלה. עולא
איקלע לפומבדיתא לבי רב יהודה חזייה לרב יצחק
ברי' דגדל ולא נסיב אמר מ"ט לא קמנסיב לי
מר אחתא לבריה א"ל מי ידענא מהיכא אנסביה
א"ל אטו אנן מי ידעינן מהיכן קאתינן דלמא מהנד
דכתיב *נשים בציון ענו בתולות בערי יהוד' וכ"ח ^{איכה}
נכרו ועבר הבא על בת ישראל הולד כשר ודלמא
מהנד דכתי' *השוכבי על מטות שן וסרוחים על ^{עמוס}
ערסותם. וא"ר יוסי בר חנינא אלו בני אדם
המשתנינים מים בפני מטותיה' ערומים ומגדף בה
ר' אבהו אלא מעתה א"ה היינו דכתיב *לכן עתה ^ס
יגלו בראש גולים משום דמשתנינים מים בפני
מטותיהם ערומים יגלו בראש גולים אלא א"ר
אבהו אלו בני אדם שאוכלים ושותים זה עם זה
ומרבקין מטותיהם זה בזה ומחליפים נשותיהם זה
לזה ומסריחים ערסותם בשכבת זרע שאינה שלהם

אורייתין כשרן ברתין לא כשרן פלמידי אתה ומורתי כשרה לך
ונמי איך חסן: מאי דעתך שאתה חסין כלל במיוקסמי' דתנן
עשרה יוקסין וכו' וסנור אתה שעלו כל הפסולי': מהיכא נסיבנא

א"ל היכי נעביד א"ל זיל בתר שתיקותא כי הא
 דברקי בני מערבא כי מינצו בי תרי בהרי הדרי
 חוו הי מינייהו דקדים ושתיק אמרי האי מיוחס
 טפי אמר רב שתיקותא דכבל היינו יחוסא אינו
 והא איקלע רב לבי בר שפי חלא וברק בהו (היכי
 בדק) [מאי] לאו ליוחסים לא אי שחקי אי לא
 שחקי אמר רב יהודה אמר רב אם ראית שני
 בני אדם שמתגרים זה בזה [שמץ] פסול יש
 באחד מהם ואין מניחים אותם לדבק אחד בחבירו
 א"ר יהושע בן לוי אם ראית שתי משפחות מתגרות
 זו בזו שמץ פסול יש באחת מהם ואין מניחים
 אותה לדבק בחברתה :

מח* ותלת עלעין בפומה בין שיניה אמר רבי יוחנן
 עב זו חליוון והדיוב ונציבין שפעמים

דכיאל אי זו אשה מיוחסת: זיל בתר שתיקותא שאל לך משפחה
 שתקית שפתם בני מריבה הם פסולין שמתוך פסולן שהיו פורשין
 מהם נטרו איבה והקזיקו במריבה ומיוחסת דבבל היינו שתיקותא
 מתוך שהם שתקיים הוזקו במיוחסין א"כ הנא לדוק דבבל אינו
 נזקק אלא בשתקיים: לבי בר שפי חלא שם האי שפי קלא
 שופה קומץ כמו האיפה יין לתמר: ואין מניחין אותו מן השמי'
 לידבק בקברו לכך הטילו מן הזמים מריבה דביהם:

ותלת עלעין בפומה נקיה (הראשונה) [השניה] שנמראה
 דכיאל כתיב והיא נבל: בפומה בין שיניה בפומא משמע

אינו מנפני' בין שיניה משמע שפולטת מנקה: (זו חליוון והדיוב
 מרש"י ונציבין שם נגמ' שפורש מקומות הם שנקם סנקרנ עשרת

עשרה יוחסין פרק רביעי קידושין רעו

כולעתן ופעמים פולטתן *וארו חיוא אחרי תנינא
דמיא לדוב תני רב יוסף אלו פרסיי שאוכלי ושותי
כדוב ומסורבלי כדוב ומגדלים שער כדוב ואין להם
מנוחה כדוב ר' אמי כי הוה חוי פרכי דרכיב
אמר היינו דובא נידא א"ל ר' ללוי הראני פרסיים
א"ל דומים לחיילות של בית דוד הראני חברים
א"ל דומים למלאכי חבלה הראני ישמעאלי א"ל
דומים לשעירים של בית הכסא הראני תלמודי
חכמים שבבבל א"ל דומים למלאכי השרת :

כי הוה ניהא נפשיה דרבי אמר הומניא איכא מט

השנטיס דרך שס : בולעתן מושלי עליהם : ומסורבלין ^ס
כדוב בעלי צמר לשון עובי ושומן הוא ובעלמא כמי אמרינן קטן
מסורבל צמר המלוכש צמר כסרבל : דוב אין לו מנוחה כשהוא
קשור הולך ונא תמיד סביבותיו : דובא נידא לוב נודד :
הראני פרסיים בעל משלות ודומיות היה לוי וקאמר ליה רבי
משול לי פרסיים למה הן דומין : כחיילות של בית דוד גבורי :
חברים אימה הסמוכה לפרסיים ומשקיתים הם וטרפכים הם
יותר מפרסיים : לשעירים מלוכשים שקורים ודומים לשדים :
דומין למלאכי השרת לכושים לבנים ועטופים (לבנים) כמלאכי
השרת דכתיב והאיש לבוש הבדים והכי כמי אמרינן צפ' צ"מ יגל
ר' יהודה שהיה מתעטף [ויושב] צמדיכין המלוויילין (המלוויירין)
ודומה למלאך וכו' ובכדרים כמי אמרינן מאן מלאכי השרת רבנן
יאזיזי קרי להו מלאכי השרת מאוס דמלווייכין כמלאכי השרת
במלוכשים נאים :

כי הוה ניהא נפשיה כורקה כנזאה צפי : הומניא עיר שמה

בבבל כלה דעמונאי היא. ססגריא איכא בכבל
 כלה דממזראי היא. בירקא איכא בכבל שני אחים
 יש שם שמחליפיה נשותיהם זה לזה. בירחא
 דסטיא איכא בכבל היום סרו מאחרי ה' דאקפי
 פירא דכוורי ואולו וצרו בהו בשבתא שמתניתו
 ר' אחי בר יאשיה ואשתמוד. אקרא דאגמא איכא
 בכבל אדא בר אהבה יש בה *היום יושב בחיקו
 של אברהם. היום נולד רב יהודה בכבל דאמר
 מר כשמת ר' עקיבא נולד רבי. כשמת רבי נולד
 רב יהודה כשמת רב יהודה נולד רבא. כשמת
 רבא נולד רב אשי ללמוד שאין צדיק נפטר מן
 העולם עד שנברא צדיק כמותו שנא *זרח השמש
 ובא השמש עד שלא כבחה שמשו של עלי זרחה
 שמשו של שמואל הרמתי שנא *וגר אלהים טרם
 יבבה ושמואל שוכב וגו':

כך: ססגריא עיר היא וכל הנך כלהו מקומות כינהו:
 בירחא דסטיא על סס ססרו מאחרי המקום ופירש רבי היאך
 סרו: דאקפי פירא דכוורי [ואולו וצרו בשבתא הליף הניצר
 דגיס הרבה והלכו ולדו]: דאקפי הליף כדמתרגמינן וילף
 הנזול וקפא פרוזא: פירא צריכה העשויה לקבל דגיס ובלע"ז
 ניצר: ואישתמוד נשתמדו: היום יושב בחיקו של אברהם
 י"א מת היום וא"כ אין זה רב אלא שנתלמוד וכראה דהאי יושב
 בחיקו של אברהם אבינו שנכנס לבית מילה זה רב אלא בר
 אהבה שהאריך ימים הרבה משמת רבי עד לזרות אקרוכיס צימי
 רב כחמן בר ילסק כלאמרי' צנ"צ:

*צוה זו ליעקב סביביו צרו רב יהודה אומר נ

כגון הומניא לפום נהרא *ויהי לכה נבאי ופלטיהו ^ס

בן בניהו מת ואפול על פני (ואקרא בקול) [ואזעק ^ס איכה ^ס

קול] גדול ואומ' אהה ה' אלהים רב ושמואל חד ^{י"ז ק"א י"א}

אמר לטובה וחד אמר לרעה מ"ד לטובה כי הא

דאיכתנדרי דמישן חתניה דנבוכדנאצר הוה שלח

ליה מכולי האי שבייא דאוייתית לך לא שדרת לן

דקאי לקמן בעי לשדורי ליה מישראל א"ל פלטיהו

בן בניהו אנן דחשבינן ניקום קמך הכא ועבדין

ניזלו להתם ואמר נביא מי שעשה טובה לישראל

ימות בחצי ימיו . מ"ד לרעה דכתיב *ותבא אותי ^ס

אל שער בית ה' הקדמוני הפונה קדימה והנה

בפתח [השער] (שער ההיכל בין האולם ולמזבח)

עשרים וחמשה איש ואראה בתוכם את יאזניה

בן עוזר ואת פלטיהו בן בניהו שרי העם וכתיב

*ויבא אותי אל (שער) [חצר] בית ה' הפנימית ^ס ^ס

צוה ה' ליעקב סביביו צרו נרים שהיו סוננים אותם נאלמס

דהיינו עמון ומואב שהלכו להם יותר מן הכל כדאמרי' בקלק

עמון ומואב שכיני בני לירושלים היו אותם כוה שיהיו סוננין

אותם אף בגלותם כגון הומכיא דנבל דכולה דעמוכאי היא

כדאמרינן לעיל הוסיבם סנקריב נבל והיו מזירים לישראל

שנפוס כהרא : חד אמר לטובה היה מיילל הנביא עליו :

וחד אמר לרעה שהיה רע בעיניו שמת מיתה יפה : דאיסתנדריא

דמישן שלטון של מינן : מי שעשה הטובה הזאת שהליל את

והנה (בפתח ההיכל בין האולם ולמוכה עשרים)
[פתח היכל ה' בין האולם ובין המזבח בעשרים]
וחמשה איש אחוריהם אל היכל ה' ופניהם קדמה
ממשמע שנא' ופניהם קדמה איני יודע שאחוריהם
כלפי מערב מה ת"ל אחוריהם אל היכל ה' מלמד
שהיו מפריעין עצמם ומתריזין כלפי מעלה וקאמר
נביא מי שעשה הרעה הזאת בישראל ימות על
מטתו :

ט"ז ת"ר ממזירי ונתיני טהורים לעתיד לבוא דברי
ר' יוסי ר' מאיר אומר אין טהורים א"ל ר'
יתקאל לוי יוסי והלא כבר נאמר *וורקתי עליכם מים טהורים
וטתרתם א"ל ר"מ כשהוא אומר מכל טומאותיכם
ומכל גלוליכם ולא מן הממזרות א"ל ר' יוסי כשהוא
אומר אטהר אתכם הוי אומר אף מן הממזרות
וכריה ט בשלמא לר"מ היונו דכתיב *וישב ממזר באשדוד
אלא לר' יוסי מאי וישב ממזר באשדוד כדמתרגם
רב יוסף יתבון בית ישראל לרוחצן בארעהון דהוו
דמו בה לנוכראין . אמר רב יהודה אמר שמואל
הגולה מלהיות עבדים לעבדוהו : איני יודע שאחוריהם אל
ההיכל שהו צמערב העזרה : מה ת"ל אחוריהם אקוריה'
חמש כשהוא מפורע שהיו מתכווכין להראות אקוריהם לנכאי :
וישב ממזר באשדוד יצלו הממזרים וישנו צפני עלמן :
ויתבון בית ישראל לרוחצן תרגום של וישנ : דהוו
דמיין בה לנוכראין תרגומו של ממזר וה"ק וישנ העם שהיה

הלכה כר' יוסי א"ר יוסף אי לאו דא"ר יהודה
אמר שמואל הלכה כר' יוסי היה אתי אליהו ומפיק
מינן צורני צורני :

משנה אין בורקין לא מן המזבח ולמעלה ולא נא
מן הדוכן ולמעלה ולא מן סנהדרין ולמעלה עו

וכל שהוחזקו אבותיו משוטרי הרבים וגבאי צדקה
משיאין לכהונה ואין צריך לכדוק אחריהם ר' יוסי
אומ' אף מי שהיה התום עד בערכי הישנ' של צפורי

מכוכר מגבול ארנו וכשרה כעמור באשדוד גם הוא מגבול א"י
ויהושע קלוק להס אע"פ שלא נכנסה בימיו כדכתיב אתה זקנת
ונאת בימים והארץ נשארה הרבה מאד לרשתה וקאציב ואזיל ה'
סרני פלשתיים העזתי והאשדודי וגו' : צורני צורני קבורות
קבורות :

אין בורקין מן המזבח ולמעלה החיל לדקוק באמהות גולא
שאני אביה שמש על המזבח (א"כ לדקוק באם אני אבי
דכיון דכנה שמש על המזבח) ביצוע שמיוסם הוא : ולא מן
הדוכן ולמעלה אם הועל עליו שעמד אלל הלויים דדוכן לשורר
שיר : ולא מן סנהדרין ולמעלה אם כמנה במנהדרין א"כ
לדקוק את אמו וכן שוטרי הרבים וגבאי לדקה משיאין בנותיהן
לכהני' ואין לריכין לדקוק אחריהם ויעמא דכולהו מפרש בגמ' :
אף מי שהיה התום בערכי הישנה של צפורי עיר סמוכה
לצפורי שמה ישנה כדאמר' בעירובין בעיר קדשה שניהאדה
דהיינו עיר שמה קדשה כדכתיב לכן וקדשה : בערכי שהיה
כמוז בסדרי הדייכין שהיו רגילין לייסם את הראויים לזן שהיו

ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר אף מי שהיה מוכתב באסטרטיא של מלך :

נב פיסקא ולא מסנהדרין ולמעלה. מ"ט דחני רב רב יוסף כשם שבית דין מנוקים בצדק שס ע"ג

ש"ד כך מנוקים מכל מום אמר מרימר מאי קרא *בלך יפה רעיתי ומום אין בך. אימא מום מומא ממש חדני יא אמר רב אחא בר יעקב אמר קרא *והתיצבו שם עמך עמך בדומים לך ודלמא משום שכינה אמר שמו יח רב נחמן אמר קרא *ונישאו אתך בדומים לך :

נג פיסקא ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר אף מי שהיה מוכתב באסטרטיא וכו'. א"ר יהודה אמר שס

שמואל בחיילות של בית דוד אמר רב יוסף מאי

מיוחסין וכיחבין על הסדר פלוני ופלוני מיוחסין הם שאין רגילין בני המקור למנות דיון שאינו מיוחס : באיסטרטיא של מלך בגמ' מפרש לה :

מכל מום פסול יוחסין ובטכהדרין קאמר בין גדולה בין קטנה אבל דייכין בעלמא לא כדלקמן : עמך מיוחסים כעומך : ודילמא משום שכינה סנהדרין שנתמה טעה הולרכו להיות מיוחסים משום שכינה שלשם כנזזה באספו שם כדכתיב ואללתי מן הרוח וגו' אבל סנהדרין שהם לדון כגון סנהדרין דיתרו קומין טעה לא : ונישאו אתך גרסינן ול"ג במשח העם אלא אסנהדרין דיתרו קאי והקל מעליך וכשאו אתך :

בחיילות של בית דוד שהיו באים (במחלוקות) [במחלוקה] קדש נקדש וקוחרין קליל: והוא לשון איסטרטיא וכוחבין

קרא דכתיב *והתייחסם או בצבא במלחמה וטעמא ד"ה ל' מאי אמר רב יהודה אמר רב כדי שתהא זכותם וזכות אבותם מסייעתם והאיכא *צלק העמוני מאי שמואל לאו דאתי מעמון לא דיתוב בעמון . והאיכא *אוריה ^{כג} החתי מאי לאו דאתי מתת לא דיתוב בחת והאיכא ^{סג} אתי הגתי וכי תימא ה"נ דיתוב בגת והא א"ר נחמן אתי הגתי בא ובשלה לע"ז ועוד אמר רב יהודה אמר רב ד' מאות ילדים היו לו לדוד וכולם בני יפת תואר היו וכולם מסחפרים קומי ומגדלי בלורית היו וכולם יושבים בקרוניות של זהב והיו מהלכים בראשי גייסות והם הם בעלי אגרופים של בית דוד דאזלי לבעותי עלמא :

בשמות משפחה פלוני ופלוני בקדש פלוני והיו זהירין ליסון מכל מוס כדמפרש שתסייעם זכות אבותם במלחמה . ותו ליכא לא גרסי' : צלק העמוני בראשי גבורים אשר לדוד כמנה : דאתי מעמון ונתגייר אלמא לא הקפיד על הגרים : והא אמר רב נחמן במסכת ע"ז : בא אתי הגתי שהיה נכרי ונטל' לע"ז של עטרת מלכא והוא שם שקוף עמונים : ילדים בקורים היו לדוד במיילותיו ולא היו בניו : בני יפת תואר נשים שלקחו ישראל במלחמה כדכתיב והנאחה אל תוך ביתך ומתוך כך היו כוהנים כוששטי הנכרים : מספרים קומי ומגדלי בלורית מאקורי ערפס : לבעותי עלמא אנל לא היו יורדין בתוך המלחמה עם ישראל :

עשרה יוחסין פרק רביעי קידושין

נד משנה האומר בני זה ממור אינו נאמן ואפילו
 ע"ז שניהם מורים על העובר שבמעיו ממור
 ע"ז הוא אינם נאמנים. לא יתיחד אדם עם שתי נשים:
 פ גמ' * לימא מתני' דלא כאבא שאול דחניא כל
 ע"ז שלשים יום יוצא בחיק ונקבר באשה אחת וב'
 אנשים אבל לא באיש אחד ושתי נשים אבא שאול
 אומר אף באיש אחד ושתי נשי' אפי' תימא אבא
 שאול בשעת אנינות חכיר יצרי' ורבנן סברי כר'
 איכה ג יצחק דא"ר יצחק * מה יתאונן-אדם חו גבר על
 חטאיו אפי' בשעת אנינותו של אדם יצרו מתגבר
 עליו ואבא שאול כי כתיב ההוא במחרעם על מדותיו

ממור הוא שכולל לו מקיצי כריתות: אינו נאמן דקרוי הוא
 אללו ואינו כזר להעיד עליו: ואפי' שניהם האב והאם:
 עם שתי נשים מפני שדעתן קלה ושתיהן נזקות להסתחות ולא
 תירא זו מקברתה שאף היא תעשה כמותה: כל שלשים יום
 ולד שמת בתוך שלשים יום אין לריק לכדו נמותו להוציאו לקבורה
 לא נמטה ולא נכלינה אלא נתיק: ונקבר באשה אחת וב'
 אנשים ואין לריק רבים ללות אלא ג': אבל לא באיש אחד
 ושתי נשים משום יקוד שלא היו בתי הקברות סמוכות לעיר:
 מה יתאונן מה מועיל אכיכות לאדם לסמוך על כך מלהזהר
 בילדו כל זמן שהוא קי לריק להיות גבר על קטאיו שאל"כ יהא
 ילדו גובר עליו ויקטיאנו: על מדותיו על קורותיו הקורות
 אותו. מה יתאונן אדם קי למה ימנע אדם על הקורות
 הנאות עליו אחר כל הקסד שאני עושה עמו שכתתי לו קיים ולא

עשרה יוחסין פרק רביעי קידושין רפא

כתיב והכי קאמר מה יתרעם על מדותיו וכי גבר
על חטאיו דיו חיים שנתתי לו ורכנן (אין מתגבר
אפי' באנינות) כי ההוא מעשה דההוא אתתא
דהוה עובדא ואפיקתיה :

[פיסקא] אבל אשה אחת [מחייחדת עם שני ^{סס}
אנשים.] אמר רב יהודה אמר רב לא
שנו אלא בכשרים אבל בפרוצים אפי' בעשרה
נמי לא. הוה מעש' והוציאוה עשרה בממה א"ר
יוסף תדע דמתברי בי עשר' וגנבי כשורא ולא
מכספי מהרדי :

רב ורב יהודה הו קאולי באורחא (אתא) [הוה פא

הנאתי עליו מיתה : וכי גבר על חטאיו הוא שלא קטא לי
ובלדקתו הוא מי בתמיה : ורבנן אפילו תביר ילריה כדקאזרת
יש לקוש שפעמים שאין סס אכיכות ועישין עלמן כאלו כושאין
תיבוק מת ויולאין לעבירה כי ההוא עובדא דהוה עובדא בההיא
אתתא ואפיקתיה לתיבוק מי נזקת מת לעשות עבירה עם
ההולך עמה לקונדו. ל"ג מעורי הזקן ל"ג ורבנן אלח כולה
באבא שאל וגרס דיו ק"י שנתתי לו כי ההיא עובדא דההיא
איתתא דאמרי' נמ"ק שקונכה על מתה יותר מדאי עד שמתו ז'
בניה והיא אקריהם מקמת שכתאונכה יותר על מדותיה. דהוה
עובדא ואפיקתיה ל"ג :

והוציאוהו' במטה נזקת שהיא מתה וקלקלו עמה ואשת איש
היתה : דמתברי בי' וגנבי כשורא שיש בה עשאו
לעשרה :

קאולה] הויה אתהא קמיהו א"ל רב לרב יהודה
דל כרעיד מקמי גיהנ' א"ל והא מר אמר בכשרים
שפיר דמי א"ל מי יומר דבכשרי' כגון אנא ואת
אלא כגון ר' חנינא בר פפי וחבריו :

נה
סס

הנך שבויתא דאתאן לנהרדע' אסקינהו לבי רב
עמרם חסידא אמר שקולו דרגא מקמיהו
בהדי' דקא חלפה חדא מנייהו נפל נהורא באיפומה
שקליה רב עמרם לדרגא דלא הוו יכלין בי עשרה
למידל' דלייה לחוריה סליק ואויל כי מטא לפלגא
דרגא אפשה רמא קלא אמר נורא בי עמרם אתו
רבנן אמרו ליה כסופתינן אמר להו מוטב תיכספו
בי עמרם בעלמא הדין ולא תיכספו מיני לעלמא
דאתי אשבעי' (ליצרי') דינפק מיני' נפק מיני' כי

דל כרעיד מהר ללכת שנקדמנה : כגון אנן צממיה : ר' חנינא
בר פפי וחביריו ר' לזיק ורז כהנא (נפ"ק ד' מ) :

אסקינהו שויה עליהם לפדותם ונתנום נעלייתו : בהדי דקא
חלפא חדא מינייהו שהיתה עונתה אלל פי הארונה
מן העלייה לבית : נפל נהורא באיפומה נפל אור בבית לך
פי העלייה שהיו פניה מאירות : וקא סליק לתובע' : אפשה
הרמיז ופיסק רגליו לעמוד במקומו צחק להתגבר על יכרו :
אמר נורא בי עמרם הועיק בני השכונה לאסוף ולבא לכנות
הדליקה כדי שיגדל מילכו שיתניש מהם : אתו רבנן שהיו סבורין
שיש שם דליק' לכנות את הדליקה : אשבעיה רב עמרם לילה ר'
שילא ממנו :

עשרה יוחסין פיקודי קידושין ופב

עמודא דנורא א"ל חויה דאת נורא ואנא בשרא
ואנא עדיפנ' מינד :

רבי מאיר הוה מתלוצץ בעוברי עבירה יומא חדא נו
אירמי ליה שטן כאתחא בהך גיסא דנהרא ^ס
לא הוה מבר' נקט מצר' וקא עבר ואזיל כי מטא
פלגא דמצרא שבקיה אמר אי לאו דקא מכריון
עלך ברקיע הוהרו בר' מאיר ותורתו שוייתנהו
לדמך כתרתי מעי . ר' עקיבא הוה מתלוצץ בעוברי
עביר' יומא חדא אירמי ליה שטן כאתחא כריש
דקלא נקטיה לדקלא וקא סליק ואזיל כי מטא
לפלגא דקלא שבקיה אמר אי לאו דמכריון
עלך ברקיעא הוהרו בר' עקיבא ותורתו שוייתין
לדמך כתרתי מעי :

פלימו הוה רגיל למימר כל יומא גירא בעיניה נו
דשטנא יומא חד מעלי יומא דכפורי הוה ^ס
אירמי ליה בעניא אתא קרא אבבא אפיקו ליה קלונדיין
דפתא א"ל יומא כי האודנ' כולי עלמא מגואי ואנא
אבראי עייליה וקריבו ליה ריפתא א"ל יומא כי
מתלוצץ בעוברי עבירה אומר שנקל הוא להתגבר על יצרו
אם הוא רולה : אירמי ליה שטן דהוא ילה"ר :
בהך גיסא דמברא ללך השכי שפענר המים : לא הוה מברא דש"א
ספינה המעברת : נקט מצרא קנל מתוך משפת הנהר אל
שפתו ואוקוין בו לבא על דך קלר המוטל כריסב הכהר : שבקיה
יב' לר' מאיר :

קלונדיין
שהוא
סרסורס
ליצנייה
וכקט גירא
בלוחסעם
היצה"ר

תאידנא כולי עלמ' אחכא ואנא לחודאי אתיוה
 אוחכוה אחכא והוה מלא נפשיה שיחנא וכיבי
 ע"ע 3 עליה וקא עביד ביה מילי דמאיסא א"ל *תיב
 שפיר א"ל הבו לי כסא יהבו ליה כסא אכמר
 שדי ביה ביחו נחרו ביה שקא ומית שמעיה דהו
 קאמרי פלימו קטל גברא ערק ומש בבית הכסא
 אול בתריה נפל קמיה כד חזייה דהו מצטער
 גלי ליה נפשיה א"ל מ"ט אמרת הכי אלא היכי
 אימא א"ל לימא מר רחמנא ניגער ביה בשטן :
 נח רבי חייו בר אשי הוה רגיל כל עידן דהוה נפיל
 על אפיה הוה אמר הרחמן יצילני מיצה"ר .
 יומא חד שמעתינהו דביתהו אמר' מכדי הא כמה

כולי עלמא אחכא על השלקן אוכלין : וכיבי ולכ"ץ הטוליאין
 ליסה ומאוסין : תיב שפיר שב כהונן שלא תמאסכו :
 יהבו ליה כסא מזגו ליה כוס : אכמר שדא ביה כוח השליך
 בתוכו את כיקו ליסה היוולא מן הריאה אכמר' טישיר בלע"ז :
 נחרי ביה גערו בו : שקא ומית הוא הקזיק עלמו כמת :
 שקא הלקיט כמו שקל : שמעיה דקאמרי פלימו קטל גברא
 השמיע [לאכש' ביתו] קול יולא מנחון שאומרים פלימו קטל
 גברא : ערק פלימו קסנור שנאים עליו כוגסי המלך להרגו :
 טשא נקנא : בבית הכסא סוף לעיר : חזייה שטן לפלמו
 דולטער : מ"ט אמרת הכי למה הורגלת לקללכי : אלא היכי
 אימא לדקותך מעלי שלא תמטיאכי :

שני דפריש ליה מינאי מ"ט קאמ' הכי יומא חדא
 הוה קא גרים בנינתיה קשמה נפשה חלפה ותנייה
 קמיה אמר לה מאן את אמרה אנא חרותא דהדרי
 מיומא תבעה אמרה ליה אייתי ניהליוה לתך רומנא
 דריש צוצית' שוור אול אייתה ניהלה כי אחא לכיתיה
 הוה קא שגרא דביתהו תנרא סליק וקא יתיב בגויה
 אמרה ליה מאי האי אמר לה הכי והכי הוה מעשה
 אמרה ליה אנא הואי לא אשגח בה עד דיהבה
 ליה סימנא אמר לה אנא מיהא לאיסורא איכווני
 כל ימיו של אותו צדיק היה מצטע' עד שמת באות'
 מית' דתניא * אישה הפרם וה' יסלח לה במה הכתוב ^{ודכיל ל}
 מדבר באשה שנדר' בנויר ושכע בעלה והפר' לה
 והיא לא ידעה שהפר לה בעלה והיחת שותה יין
 ומטמאה למתים:

דפריש מינאי מקמת זקנה ומה ירא מילה"ר: קשמה נפשה
 בתכשיטה נקאטי נשים נשמים ואפרסמון: חלפה
 ותנייה קמיה עברה לפניו ושמתה פעם שניה: אנא חרותא שס
 זוכה כיכרת נעיר: דהדרי מיומא שקורתי היום הלום: צוציתא
 ענף קטן שנגובה הדקל: שוור קפץ: וקא יתיב בגויה להמית
 את עלמו: אישה הפרם לריכה סליקה: במה הכתוב מדבר
 מחקר שאישה הפרם ומה שאללה צהיתר אכלה ומה הוא זה
 הסליקה: והיא שותה יין מוידה ואע"פ שנהימר כיון שהיא
 לאיסור נכבוזה לריכה סליקה:

נט רבי עקיבא כי הוה מטי להאי פסוקא הוה בכי
 אמר ומה מי שנחכוון לאכול בשר חזיר ועלה

בירו בשר טלה אמרה תורה צריכה כפרה וסליחה
 מי שנחכוון לאכול בשר חזיר ועלה בירו בשר חזיר
 ויקרא י' ע"אכ"ו כיוצא בדבר אהה אומר * (והוא לא) [ולא]
 ידע ואשם ונשא עונו כשהי' ר"ע מגיע לפסוק זה
 היה בוכה ומה מי שנחכוון לאכול שומן ועלה
 בירו חלב אמרה תורה והוא לא ידע ואשם ונשא
 עונו מי שנחכוון לאכול חלב ועלה בירו חלב עאכ"ו
 איסי בן יהודה אומר והוא לא ידע ואשם ונשא
 עונו על דבר זו ידון כל הרוויים :

רב * אחא בר אבא איקלע לבי רב חסדא חתניה
 שקליה לבת כרתיה [אוהבה בכנפיה א"ל
 לא סבר לה מר דמקדשה א"ל עברת לך אדרב
 דאמר רב יהודה אמר רב ואיתימא ר' אלעזר
 אביר לאדם שיקדש את בתו כשהיא קטנה עד
 שתגדיל ותאמר בפלוני אני רוצה] מר נמי עבר
 ליה אדשמואל דאמר שמואל אין משתמשין באשה
 א"ל אנא כאידך דשמואל סבירא (ליה) [לי] דאמר
 שמואל הכל לשם שמים :

כל הרוויים כל שיש להם לב לדוות ידון על זה שאינו מתכוין ויש
 כאן נשיאת עון :

[לא סבר לה מר דמקדשה אין אדוכי ידע שהיא מקודשת ויש
 לו להתרסק מאשת איש] : הכל לשם שמים ואין דעתו

משנה ר' מאיר אומר לעולם ילמד אדם את בנו
אומנות נקיה וקלה ויתפלל למי שהעושר פב

והנכסים שלו שאין אומנות שאין בה עניות ועשירות
שלא עניות מן האומנות ולא עשירות מן האומנות
אלא הכל לפי זכותו (של אדם) ר"ש בן אלעזר
אומר ראית מימך היה ועוף שיש להם אומנות
ומתפרנסים שלא בצער והלא לא נבראו אלא
לשמשני ואני נבראתי לשמש את קוני (ומה אלו
שנבראו לשמשני הם מתפרנסים שלא בצער ואני
שנבראתי לשמש את קוני) אינו דין שאתפרנס
שלא בצער אלא שהרעותי את מעשי וקפדותי את
פרנסתי. אבא גוריאן איש צידן אומר משום אבא
גוריא לא ילמד אדם את בנו חמר גמל קדר ספן
רועה וחנוני שאומנותן אומנו' לסשי' ר' יהודה אומר
משמו החמרי' רובם רשעי'. והגמלי' רובם כשרים.
אחריה לקיבת אישות אלא לקיבת קורבה ולעשות קורת רוח
לאמה כשאני מקנצ את בתה:

נקיה וקלה מפרט צנח' ואל יאמר בלבו אומנות זה אינה מעשרת
אלא יבקש רחמים ממי שהעושר שלו: חמר גמל ספן קדר
(בעל קדרות) [בעלי קרנות] כל אלו אומנותן לסטיות כשליכן
בדרכים הם נכנסים ולוקטין עליהם מן הכרמים ופירות ועוד
שכשכרי' לאדם ומעבירין על תנאס: רועה צהמות שלו שמעבירין
לרעות צהדות אחרים: חנוני מלומד באוכאה להטיל מים בדין
ולררות נקטין: משמו של אבא גוריא: החמרים רובן רשעים
מפני לסטיות: הגמלים רובן כשרים שפורשים למדנרות

עשרה יוחסין פרק רביעי קידושין

הספנים רובם חסידים. טוב שברופאים לגיהנם. והכשר שבטבחים שותפו של עמלק. רבי נהוראי אומר מניח אני כל אומניות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה שאדם אוכל משכרה בעה"ז והקרן קיימת לעה"ב ושאר כל אומניות אינן כן וכשאדם בא לידי חולי או לידי זקנה או לידי יסורין ואינו יכול לעסוק בטלאכתו הרי הוא מת ברעב אבל התורה אינה כן אלא משמרתו מכל רע בנערותו ונותנת לו אחרי' ותקוה בזקנותו בנערותו מהו אומר *וקו' ה' יחליפו כח בזקנותו מהו אומר *עוד ינוכח בשיבה וכה"א באברהם אבינו *ואברהם זקן וגו' וה' ברך את אברהם בכל מצינו שעשה אברהם אבינו את כל התורה כולה עד שלא ניתנה שנא' *עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרתו מצותי חקותי ותורותי:

למקום גדולי תיות ולסטים ויראים לנפס ומשנר' לנס למקום: הספנים רובן חסידים שפורשין למקום הסכנה ותמיד הם ברעדה יותר מן הגמלין: טוב שברופאים לגיהנם אינו ירא מן הקולי ומאכלו מאכל צריאים ואינו משנר לנו למקום ופעמים שהורג נפשו ויש צידו לרפאות העכיו ואינו מרפא: טוב שבטבחים ספיקי טרפות צלות לידו וקם על תמונו ומאכילן: אבל התורה אינה כן שאף הנא לידי זקנה או יסורין ואינו יכול לעסוק בה הוא אוכל ימתן שכרה דכתיב עוד ינוכח בשיבה:

עשרה יוחסין פרק רביעי קידושין רפה

ת"ר כל שעסקו עם הנשים סורו רע כגון הצורפים ^ס
והסריקין והנקורין והרוכלין והגרדיים והספרי'
והכוכסים והגרע והבלן והבורסקי אין מעמידין
מהם לא מלך ולא כ"ג מ"ט לאו משום דפסולי
אלא משום דזיל אומנותייהו. ת"ר י' דברים נאמרו
בגרע מהלך על צדו ורוחו גסה ונתלה יושב (ואינו
יושב) ועינו צרה ועינו רעה אוכל הרב' ומוציא קמעא
סורו רע מכהגו רע קרבתו רעה להשתדל עמו שיהא סר אליו
וצא לביתו: הצורפים לורפי זהב העושים לכסים שירים
כזמים וטנעות: הסריקים סורק בגדים לכסים פלוקייר"דא:
הנקורות מנקרי קצ"ס של יד שכ"י טוקמה בהם כדתקן
בכתובות או מלאכות שהאשה עושה לבעלה טוקמת ואופה ואמר'
ברייתא דידא: והרוכלין מוכרים קישוטי בשמים לכסים:
והספרין הכסים לריכות להם בשביל כניהם: והגרע אומן
המקין דס ע"ש שמגרע את הדם: הבורסקי מעבד להם עורות
ללבוש ולכעול: והבלן מקמס מרמלאות: מהלך על צדו ורוחו
גסה ונתלה יושב (ואינו יושב) שלשתן סימני גאווה אבל אין זו
דומה לזו וצבולן הוא קלוק ממדת הכשרים כחלה יושב ואינו יושב
אח"כ כסמך או לאקוריו או על לזו דרך גאווה ונשכיל שהבריות
מוסרין כפשם לידו הוא מתגאה: ועינו צרה בממוכו להוליא
כלים מפני שהוא מלומד לאכול אלל המקיזין ואינו מלומד
להוליא: ועינו רעה כותן עיניו על הבריאים שיקלו ויהיו לריכים
לו: אוכל הרבה שמלומד לאכול עם כמה אנשים בכל יום:
ומוציא קמעא מתוך שמאכלו יפה בלחם כקי ובשר שמן שמעטין

עשרה יוחסין פרק רביעי קידושין

והשוד על העריות ועל הגזל ועל שפיכות דמים:
 סא הניא רבי אומר אין לך אומנות שעוברת מן העולם
 אשרי מי שרואה את הוריו באומנות מעולה ספ ע"ג

אוי לו למי שרוא' את הוריו באומנו' פגומה או
 אפשר לעולם בלא בשם ובלא בורסקי אשרי מי
 שאומנתו בשם ואוי לו למי שאומנתו בורסקי א"א
 לעול' בלא זכרים ובלא נקבות אשרי מי שבניו
 זכרים ואוי לו למי שבניו נקבו'. ר"מ אומר לעול'
 ילמד אדם את בנו אימנות נקיה וקלרה ויבקש
 רחמים למי שהעושר והנכסים שלו שאין עניות מן
 האומנו' ולא עשירות מן האומנות אלא למי שהעושר
 שלו שנא' *לי הכסף ולי הזהב אמר ה' צבאות:

סב פיסקא רשב"א אומר ראית מימך וכו'. הניא
 רשב"א אומר מימי לא ראיתי צבי קייץ סס
 וארי סבל ושועל חנוני והם מתפרנסים שלא בצער

את הזבל שאדם מכין לסעודת הקזה מאכל זריאה: וחשוד על
 העריות מתוך שהנשים לריכות לו ועסקו עמהן: ועל הגזל
 שהנשים גחלות מצעליהן וכותכות לו: ועל שפיכות דמים זמין
 דשפיק ליה למאן לפקות מרביעית:

שעוברת מן העולם שנטילה מן העולם בין שהיא נקיה בין שהיא
 מאוסה יש בה כבוד ואס לא ילמדנה זה ילמדנה אחר.
 (ומ"ע) אשרי מי שרואה את הוריו יולדיו ואת ילדיו באומנות

נקיה: בשם מוכר נשמים:

צבי קייץ מייבש קליעות נדה: סבל כוסא מאות:

עשרה יוחסין פרק רביעי קידושין רפו

והם לא נבראו אלא לשמשני ואני נבראתי לשמש
את קוני. ומה אלו שלא נבראו אלא לשמשני
מחפרנסים שלא בצער אני שנבראתי לשמש את
קוני אינו דין שאתפרנס שלא בצער אלא שהרעותי
את מעשי וקפחתי את פרנסתי שנא' *עונותיכם ימיים ה
הטו אלה וגו' :

פיסקא ר' נהוראי אומר מניח אני כל אומנות סג
וכו'. תניא ר' נהוראי אומר מניח אני כל ^{סט}

אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה
שבל אומניות שבעולם אין עומדות לו אלא בימי
ילדותי אבל בימי זקנתי הרי הוא מוטל ברעב אבל
תורה אינה כן עומדת לו לאדם בעת ילדותו ונותנת
לו אחרית ותקוה בעת זקנתו בעת ילדותו מדה
הוא אומ' *וקוי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים. ישיגיה מ
בזקנתו מהו אומר *עוד ינובון בשיבת דשנים מהל' 55
ורעננים יהיו :

כל אומנות אין להם מתן שכרן לאחר זמן אלא שכר המכוי להם
בשעתן אבל תור' מתן שכרה בא מזליו לאורך ימים ואף למולה
ולזקן שאינו יכול לעסוק בה עכשיו אוכל מן הקודמת : שנא' עוד
ינובון בשיבה ילמדי למסד ויתקד שכרן לעת שיבתן דשנים
ורעננים יהיו :